PREMIUL NOBEL
PENTRU LITERATURĂ

MARIO VARGAS LLOSA

CASA VERDE

HUMANITAS

Mario Vargas Llosa

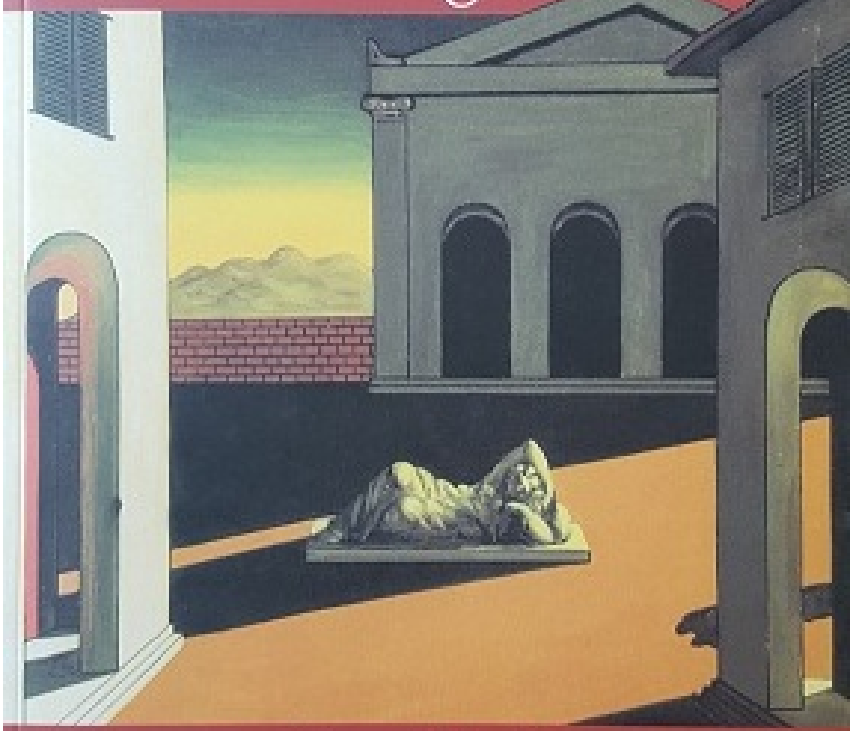

Casa Verde

HUMANITAS

MARIO VARGAS LLOSA s-a născut în 1936 la Arequipa şi a copilărit în Bolivia împreună cu mama şi bunicii materni, închipuindu-şi că tatăl lui murise şi că fusese un erou. În realitate, la cinci luni după căsătorie îşi părăsise soţia însărcinată şi avea să-şi revadă fiul abia zece ani mai târziu, când Mario se va întoarce în Peru. Între 1950 şi 1952 urmează cursurile unei şcoli militare din Lima – experienţă descrisă în primul roman, *Oraşul şi câinii.* În 1955 se căsătoreşte cu o mătuşă, Julia Urquidi, provocând un mare scandal în familie, şi divorţează de ea în 1964, pentru ca, un an mai târziu, să se însoare cu verişoara lui, Patrida. Între timp, lucrase în Franţa ca profesor de spaniolă şi jurnalist. După o tinereţe în care se apropiase de comunism, ia distanţă faţă de Fidel Castro, ba chiar îl acuză pe Gabriel García Márquez, odinioară prieten, de servilism. Călătoreşte, predă la universităţi în America şi Europa, devine scriitor celebru prin forţa epică, luciditatea şi ironia sa. „Literatura şi politica se exclud reciproc", scrie Mario Vargas Llosa. „Scriitorul lucrează în singurătate, are nevoie de totală independenţă. Politicianul e total dependent, trebuie să facă tot felul de concesii, exact lucrul pe care scriitorul nu-l poate face."

MARIO VARGAS LLOSA

CASA VERDE

Traducere din spaniolă de
MONA ŢEPENEAG

HUMANITAS
BUCUREŞTI

Coperta seriei
IOANA DRAGOMIRESCU MARDARE

MARIO VARGAS LLOSA
LA CASA VERDE

© Mario Vargas Llosa, 1966

© HUMANITAS, 2006, pentru prezenta versiune românească

NOTA TRADUCĂTORULUI

Acţiunea romanului *Casa Verde* se desfăşoară în două locuri distincte din Peru: oraşul Piura, situat pe coasta Pacificului, în partea cea mai de nord a ţării, într-o zonă de deşert, şi Santa María de Nieva, sat situat dincolo de Cordiliera Anzilor, în plină regiune amazoniană, construit în jurul reşedinţei unei misiuni catolice şi servind drept contoar comercial.

În Piura, autorul a locuit împreună cu familia lui în două rânduri, la 9 şi la 16 ani, pentru scurte perioade de timp: un an de fiecare dată. O serie de imagini legate de acest oraş i-au rămas foarte vii în amintire.

În primul rând aceea a unei imense case rustice, aflată în afara oraşului, pe celălalt mal al râului Piura, casă vopsită în verde ca o „şopârlă dormind la soare, în nisip”[1]. I se spunea „casa verde”, şi adăpostea de fapt un bordel. Copiilor le era interzis nu numai să se apropie de ea, dar chiar şi să o pomenească. Evident, fascinaţia era cu atât mai puternică.

În al doilea rând, amintirea unui cartier popular, la Mangachería, situat tot în deşert, dar în extremitatea opusă a oraşului, cu case sărăcăcioase, construite din pământ şi trestie. În ciuda sărăciei, era unul din locurile cele mai pitoreşti şi mai vesele ale oraşului, cu o varietate extravagantă de băuturi şi mâncăruri tradiţionale şi cu muzicanţi talentaţi. Locuitorii, „mangacherii”, erau mândri de obârşia lor. Legendele locale pretindeau că nici un picior de jandarm nu a călcat prin Mangachería şi relatau nenumărate conflicte şi bătăi cu locuitorii altor cartiere, mai ales cu cei din Gallinacera. Mangacherii erau „urrişti”, adică simpatizanţi ai partidului „Union Revolucionaria”, partid înfiinţat de generalul Sanchez Cerro şi de Luis A. Flores, viitor reprezentant al fascismului peruvian. Preferinţa politică a mangacherilor nu are însă nimic a face cu ideologia fascistă, pe care de altfel o ignorau, şi se explică mai ales prin fidelitatea faţă de generalul Sánchez Cerro, despre care o legendă pretindea, în mod fals, că s-ar fi născut într-o colibă din Mangachería. „Urriştii” se opuneau „apriştilor” (APRA: Alianza Popular Revolucionaria Americana), alt partid politic cu ambiţii mai curând continentale şi care există şi astăzi.

Celălalt loc al acţiunii este satul Santa María de Nieva, construit în jurul reşedinţei unei misiuni catolice. Creată în anii ’40, de călugăriţe spaniole, Misiunea catolică avea drept scop evanghelizarea indienilor din această regiune. Călugăriţele construiseră o şcoală pentru alfabetizarea indienilor, dar la început, din lipsă de elevi, erau

obligate să recurgă la ajutorul armatei pentru a răpi şi şcolariza cu forţa fete tinere indience din cătunele pierdute în pădurea amazoniană. Odată „civilizate”, fetele nu aveau altă perspectivă decât aceea de a fi plasate ca servitoare la Lima sau de a lua drumul prostituţiei.

În sfârşit, râul Marañón, principala cale de acces a regiunii, care coboară din Anzi şi străbate pădurea amazoniană până la vărsarea în fluviul Amazon, traversează ca un fir roşu romanul şi timpul, purtător de soluţii, explicaţii, amintiri, regrete.

Mario Vargas Llosa evocă pădurea amazoniană în toată bogăţia şi diversitatea ei: nenumărate triburi de indieni, o vegetaţie luxuriantă şi specii de animale, păsări sau peşti specifice regiunii. Sunt termeni locali, care în marea majoritate a cazurilor nu au corespondenţă în alte limbi şi care contribuie descrierea acestei lumi vaste, pestriţe şi atât de misterioase. În traducerea de faţă, majoritatea acestor termeni au fost păstraţi în forma originară, inseraţi în textul românesc cu caractere italice. Excepţie fac doar anumite nume de triburi de indieni a căror formă putea fi natural adaptată la română (aguaruni pentru *aguarunas,* huambişi pentru *huambisas,* urakuşi pentru *urakusas* etc.). Majoritatea numelor au fost păstrate în spaniolă şi transcrise în caractere italice: *shapras, boras, muratos*. Acelaşi tratament a fost aplicat nenumăraţilor termeni zoologici, botanici sau chimici.

În privinţa lexicului acţiunii care se desfăşoară în Piura, oraş modern de pe coasta Pacificului, au fost păstrate în spaniolă şi transcrise în caractere italice o serie de cuvinte din domeniul gastronomiei sau al distracţiilor locale (jocuri de cărţi, dansuri), precum şi câţiva termeni cu care se exprimă în vorbirea populară curentă afecţiunea, admiraţia etc. Numele locuitorilor din cartierul Mangachería, *los mangaches,* a fost românizat (mangacheri).

Pentru a nu întrerupe fluiditatea lecturii, nu s-au făcut note explicative, contextul permiţând înţelegerea sensului.

MONA ŢEPENEAG

PROLOG

La originea acestei povestiri sunt imaginea unui bordel mizerabil, vopsit în verde, care colora deşertul Piura în anul 1946, precum şi fascinanta Amazonie în care mişună aventurieri şi soldaţi, aguaruni, huambişi sau *shapras,* misionari sau traficanţi de cauciuc şi de piei, pe care am cunoscut-o în 1958, în timpul unei călătorii de mai multe săptămâni prin Alto Marañón.

Dar, în primul rând, la originea ei este probabil William Faulkner, în cărţile căruia am descoperit miracolul formei în ficţiune, simfonia punctelor de vedere, a ambiguităţilor, a nuanţelor, a tonalităţilor şi a perspectivelor cu care o construcţie abilă şi un stil meticulos pot să îmbogăţească o povestire.

Am scris acest roman la Paris, între 1962 şi 1965, suferind şi în acelaşi timp delectându-mă ca un lunatic, într-un mic hotel din Cartierul Latin – Hotelul Wetter – şi apoi într-o mansardă de pe rue Tournon, lipită de apartamentul unde locuise cândva Gérard Philipe, pe care chiriaşul dinaintea mea, criticul de artă argentinian Damian Bayon, l-a auzit zile de-a rândul repetând, ore şi ore în şir, tirada *Cid*-ului de Corneille.

MARIO VARGAS LLOSA
Londra, septembrie 1998

Pentru Patricia

UNU

Sergentul îşi aruncă o privire spre maica Patrocinio şi viespea e tot acolo. Barca se leagănă pe apele tulburi, printre două ziduri de copaci care răspândesc un abur fierbinte, lipicios. Ghemuiţi sub acoperământul din frunze de palmier, goi până la brâu, jandarmii dorm la căldura soarelui galben-verzui de amiază: capul Piciului zace peste pântecul Barosanului, Roşcovanul e lac de sudoare, Oacheşul sforăie cu gura căscată. O umbreluţă de ţânţari escortează barca, printre trupuri se mişcă fluturi, viespi, muşte grase. Motorul sforăie şi el, se îneacă, sforăie, şi pilotul Nieves ţine cârma cu stânga, cu dreapta fumează şi chipul lui, lucios, rămâne neclintit sub pălăria de pai. Pădurenii ăştia nu erau normali, de ce nu năduşeau ca toţi oamenii? Ţeapănă, maica Angélica stă la pupă, cu ochii închişi, faţa îi e îngrozitor de zbârcită, din când în când scoate vârful limbii, soarbe sudoarea de pe mustaţă şi scuipă. Sărmana băbuţă nu ţinea la o tăvăleală ca asta. Viespea îşi scuturăaripioarele albastre, îşi ia zborul lin de pe fruntea trandafirie a maicii Patrocinio, dispare desenând cercuri în lumina albă şi pilotul se pregătea să stingă motorul, dom' sergent, încă puţin şi soseau, după râpa asta venea Chicais. Sergentului însă îi spunea inima că n-o să fie nimeni. Zgomotul motorului încetează, maicile şi jandarmii deschid ochii, îşi înalţă capetele, privesc. În picioare, pilotul Nieves apleacă prora la dreapta şi la stânga, barca se apropie în linişte de ţărm. Jandarmii se ridică în picioare, îşi pun cămăşile, chipiele, îşi aranjează cizmele. Gardul de vegetaţie de pe malul drept se întrerupe brusc după cotul râului, şi o râpă înaltă, o scurtă paranteză de pământ roşiatic, coboară până la un golf minuscul cu nămol, pietriş şi crânguri de stuf şi de ferigă. La ţărm nu se zăreşte nicio luntre, pe mal nicio siluetă omenească. Barca atinge fundul de nisip. Nieves şi jandarmii sar jos, se bălăcesc în noroiul plumburiu. Un cimitir, inima nu se înşela, aveau dreptate mangacherii. Sergentul stă aplecat la proră, pilotul şi jandarmii târăsc barca spre uscat. Acum să le ajute pe maici, să le facă scăunel cu mâinile, nu cumva să se ude. Maica Angélica stă foarte gravă în braţele Oacheşului şi Barosanului, maica Patrocinio şovăie când Piciul şi Roşcovanul îşi împreunează mâinile ca s-o ridice şi, când se aşază, se face roşie ca racul. Jandarmii străbat plaja clătinându-se, le duc pe maici până unde se termină nămolul. Sergentul sare, ajunge la poala râpei şi maica Angélica se şi caţără pe povârniş, foarte sigură pe ea, urmată de maica Patrocinio, amândouă merg de-a buşilea, dispar într-un vârtej de praf roşu. Pământul râpei e moale, alunecă la fiecare pas. Sergentul şi jandarmii înaintează înfundaţi până la genunchi, cu

trupurile încovoiate, înecaţi în praf, cu batista la gură, Barosanul strănutând şi scuipând. Când ajung sus îşi scutură unul altuia uniformele şi sergentul cercetează locul: un luminiş ca un cerc, un pumn de colibe cu acoperiş conic, din loc în loc tarlale semănate cu manioc şi banani, şi de jur-împrejur doar pădure deasă. Printre colibe, copăcei cu pungi ovale, atârnând de crengi: cuiburi de *paucares*. El îi spusese, maică Angélica, era clar, niciun suflet, se vedea doar. Dar maica Angelica merge încoace şi încolo, intră într-o colibă, iese şi-şi bagă capul în cea de alături, sperie muştele bătând din palme, nu se opreşte nicio clipă, şi aşa, de departe, fără contur din cauza prafului, nu mai e o bătrână, ci un anteriu ambulant, ţeapăn, o umbră plină de energie. În schimb, maica Patrocinio stă nemişcată, cu mâinile ascunse sub rasă şi ochii ţintă spre satul pustiu. Câteva crengi se mişcă scârţâind, o escadră de aripi verzi, ciocuri negre şi piepturi albastre fâlfâie sonor pe deasupra colibelor pustii din Chicais, jandarmii şi maicile le urmăresc cu privirea până când le înghite hăţişul, apoi larma lor se mai aude un timp. Erau papagali, bine de ştiut în caz că lipseşte mâncarea. Dau însă dizenterie, maică, adică te apucă pântecăraia. În râpă se iveşte o pălărie de pai, chipul pârlit de soare al pilotului Nieves: aşadar aguarunii s-au speriat, măicuţelor. De încăpăţânate ce-au fost, cine le-a pus să nu-l asculte. Maica Angélica se apropie, priveşte încoace şi încolo cu ochii ei mici şi zbârciţi, mâinile noduroase, rigide, cu pete cafenii, se mişcă în faţa chipului sergentului: erau pe aici pe aproape, nu-şi luaseră lucrurile, trebuia să-i aştepte să se întoarcă. Jandarmii se privesc, sergentul îşi aprinde o ţigară, doi *paucares* zboară dintr-o parte în alta prin văzduh, penele lor negre şi aurii scânteiază cu o strălucire umedă. Până şi păsările, de toate erau în Chicais. În afară de aguaruni, şi Barosanul începe să râdă. De ce să nu pice peste ei pe nepusă masă? Maica Angélica gâfâie; dar nu-i cunoşti, măicuţă, puful cu fire albe de păr din bărbie îi tremură uşor, le era frică de creştini şi se ascundeau, nici gând să se mai întoarcă, cât or să stea aici n-o să se vadă nici picior de aguarun. Bondoacă, durdulie, maica Patrocinio e şi ea acolo, între Roşcovan şi Oacheş. Dar anul trecut doar nu s-au ascuns, le-au ieşit în întâmpinare şi le-au şi dăruit o *gamitana* proaspătă, dom' sergent nu-şi aducea aminte? Dar atunci nu ştiau, maică Patrocinio, acuma însă ştiu, trebuie să înţelegeţi asta. Jandarmii şi pilotul Nieves se aşază pe pământ, se descalţă, Oacheşul îşi destupă plosca, bea şi oftează. Maica Angélica îşi înalţă capul: să aşeze corturile, dom' sergent, un chip ofilit, să pună plasele împotriva ţânţarilor, o privire apoasă, or să-i aştepte să se întoarcă, o voce dogită, şi să nu-i facă ei mutra asta, avea ea destulă experienţă. Sergentul azvârle ţigara, o îngroapă cu piciorul, ce-i păsa lui, băieţi, ia puneţi-vă în mişcare. Şi atunci izbucneşte un cotcodăcit şi dintr-un tufiş de bălării ţâşneşte o găină. Roşcovanul şi

Piciul scot un strigăt de bucurie; neagră, o fugăresc, stropită cu alb, o prind, şi ochii maicii Angélica scot scântei, tâlharii, ce făceau, pumnul ei tremură în aer, ce, era a lor, să-i dea drumul, şi sergentul zicea să-i dea drumul, dar măicuţelor, dacă aveau să rămână acolo, trebuiau să mănânce, nu puteau să rabde de foame. Maica Angélica nu va îngădui asemenea abuzuri, ce încredere puteau să mai aibă în ei dacă le furau păsările? Maica Patrocinio încuviinţează şi ea, dom' sergent, să furi înseamnă să-l mânii pe Dumnezeu, cu chipul ei rotund şi blând, nu ştia cele zece porunci? Găina e lăsată jos, cotcodăceşte, se caută de purici sub aripi, o ia la fugă legănându-se şi sergentul dă din umeri: ce să-şi mai facă iluzii dacă ele îi cunosc tot atât sau chiar mai bine ca el? Jandarmii se îndepărtează spre râpă, prin pomi ţipă din nou papagali şi *paucares,* se aude zumzăit de insecte, un vânt uşor mişcă frunzele de *yarina* de pe acoperişurile din Chicais. Sergentul îşi slăbeşte şireturile de la cizme, bombăne printre dinţi, cu gura strâmbă şi pilotul Nieves îl bate cu palma pe umăr, dom' sergent, nu trebuia să se enerveze, ci să ia lucrurile cu calm. Şi sergentul arată pe furiş spre maici, don Adrián, trebuşoarele astea îl plictiseau de moarte. Maicii Angélica îi era grozav de sete, poate avea şi puţină febră, sufletul era tot curajos, dar trupul era plin de beteşuguri, maică Patrocinio, şi ea nu, nu, nu trebuia să spună aşa ceva, maică Angélica, cum or să urce jandarmii, o să bea o limonadă şi-o să se simtă mai bine, o să vadă. Îl bârfeau pe el? Sergentul priveşte distrat în jur, îl credeau dobitoc? îşi face vânt cu chipiul, găinuşele astea două! şi brusc se întoarce spre pilotul Nieves; să ai secrete cu alţii de faţă înseamnă lipsă de educaţie, dar ia uitaţi-vă, dom' sergent, jandarmii se întorceau în goană. O barcă? şi Oacheşul, da, cu aguaruni? şi Roşcovanul da, dom' sergent, şi Piciul da, şi Barosanul, şi maicile, da, da, merg încoace şi încolo fără nicio direcţie şi întreabă, şi sergentul, să se întoarcă Roşcovanul la râpă şi să-i anunţe dacă urcă, ceilalţi să se ascundă şi pilotul Nieves adună cizmele de pe jos, puştile. Jandarmii şi sergentul intră într-o colibă, maicile rămân în poiană, măicuţelor, ascundeţi-vă, maică Patrocinio, iute, maică Angélica. Ele se privesc, îşi vorbesc în şoaptă, încep să ţopăie, intră în coliba din faţă şi, din desişul în care e ascuns Roşcovanul, arată cu un deget râul, acum coborau, dom' sergent, legau barca la mal, acum urcau, dom' sergent, şi el, blegul, să vină să se ascundă, Roşcovanul, să nu doarmă. Întinşi pe burtă, Barosanul şi Piciul stau la pândă, privind prin găurile peretelui făcut din trunchiuri de *chonta*; Oacheşul şi pilotul Nieves stau în picioare în fundul colibei, şi Roşcovanul vine în goană, se ghemuieşte lângă sergent. Uite-i, maică Angélica, uite-i, şi maica Angélica o fi ea bătrână, dar avea încă vederea bună, maică Patrocinio, îi vedea, erau şase. Bătrâna, pletoasă, poartă un şorţ scurt, albicios şi două tuburi de carne moale închisă la culoare îi atârnă până la brâu. După ea, doi bărbaţi fără vârstă, scunzi,

pântecoşi, cu picioare scheletice, sexul acoperit cu petice de pânză gălbuie prinse cu liane, fesele descoperite, părul în ciucuri până la sprâncene. Cară ciorchini de banane. Apoi vin două fete cu coroniţe din tulpini de plante, una poartă un cercel în nas, cealaltă brăţări de piele la glezne. Umblă goale ca şi băieţaşul care se ţine după ele, ăsta pare mai mic şi e mai slab. Privesc poiana pustie, femeia deschide gura, bărbaţii dau din cap. Aveau să le vorbească, maică Angélica? şi sergentul, da, acum ieşeau maicile, atenţie, băieţi. Cele şase capete se întorc în acelaşi timp, rămân nemişcate. Maicile înaintează spre grup cu paşi domoli, zâmbind, şi în acelaşi timp, aproape neobservaţi, aguarunii se lipesc unii de alţii, într-o clipă formează un singur trup pământiu şi compact. Cele şase perechi de ochi nu se dezlipesc de pe cele două chipuri cu zbârcituri întunecate care plutesc spre ei, dacă se împotriveau să-şi ia tălpăşiţa, băieţi, nici vorbă de împuşcături sau să bage groaza în ei. Le lăsau să se apropie, dom' sergent, Roşcovanul credea c-or s-o rupă la fugă văzându-le. Şi ce crude fetele, ce tinerele, nu-i aşa, dom' sergent? Barosanul ăsta era fără leac. Maicile se opresc şi, în acelaşi timp, fetele dau înapoi, întind mâinile, se agaţă de picioarele bătrânei care a început să-şi lovească umerii cu palma, fiecare izbitură îi zguduie sânii foarte lăsaţi, îi leagănă încoace şi încolo: Domnul să-i aibă în pază. Şi maica Angelica scoate un bolborosit, scuipă, aruncă un şuvoi de sunete scârţâite, aspre şi şuierătoare, se întrerupe ca să scuipe şi, falnică, marţială, continuă să bolborosească, mâinile ei se agită, desenează contururi solemne în faţa chipurilor nemişcate, palide, nepăsătoare ale aguarunilor. Le trăncănea pe limba lor păgânească, băieţi, şi scuipa măicuţa ca o adevărată *chuncha*. Asta trebuie că le plăcea, dom' sergent, să le vorbească o creştină pe limba lor, dar nu trebuia să facă atâta tărăboi, băieţi, dacă-i aud se sperie. Bolborositul maicii Angélica ajunge până la colibă desluşit, puternic, strident, şi până şi Oacheşul şi pilotul Nieves spionează acum poiana, cu feţele lipite de perete. Îi băgase în cofă, băieţi, ce deşteaptă călugăriţa, şi maicile şi cei doi aguaruni îşi zâmbesc, îşi fac plecăciuni. Şi tare cultă, dom' sergent ştia că la mănăstire tot timpul nu făceau decât să studieze? Poate că se şi rugau, Piciule, pentru păcatele lumii ăsteia. Maica Patrocinio îi zâmbeşte bătrânei, aceasta îşi mută privirea şi rămâne foarte serioasă, cu mâinile pe umerii fetelor. Ce şi-or fi spunând, dom' sergent, de tot vorbeau. Maica Angélica şi cei doi bărbaţi se strâmbă, gesticulează, scuipă, îşi iau vorba din gură, şi, dintr-odată, cei trei copii pleacă de lângă bătrână, se fugăresc, râd cât îi ţine gura. Prichindelul se uita la ei, băieţi, nu-şi lua ochii de aici. Ce slăbuţ era, dom' sergent băgase de seamă? ce căpăţână groaznică şi un trupşor atât de puţintel, parcă era un păianjen. Sub încâlceala părului, ochii mari ai copilului priveau ţintă coliba. E uscat ca o furnică, picioarele îi sunt strâmbe şi

slăbănoage. Deodată ridică mâna, urlă, băieţi, rahiticul, dom' sergent şi se încinge o mare forfotă în spatele peretelui, înjurături, izbituri şi în poiană izbucnesc strigăte guturale când jandarmii năvălesc alergând şi împiedicându-se. Să lase jos puştile alea, zevzecii, bostani necopţi, maica Angélica le arată jandarmilor pumnii, furioasă, aha, or să vadă ei ce păţesc cu locotenentul. Cele două fete îşi ascund capul la pieptul bătrânei, îi strivesc sânii moi şi băieţelul rămâne nedumerit, la jumătatea drumului între jandarmi şi maici. Unul din aguaruni scapă ciorchinele de banane, pe undeva cotcodăceşte găina. Pilotul Nieves stă în pragul colibei, cu pălăria de pai dată pe spate, cu o ţigară între dinţi. Ce-şi închipuie dom' sergent, şi maica Angélica sare-n sus, de ce se băga unde nu-i fierbe oala? Dar, dacă lăsau puştile în jos, or să şi-o ia în cap, maică, ea îi arată pumnul plin de pistrui, şi el, coborâţi mauserele, băieţi. Suavă, maica Angélica continuă să vorbească aguarunilor, mâinile ei ţepene desenează figuri, domol, convingător, încetul cu încetul bărbaţii se înmoaie, răspund acum monosilabic şi ea, zâmbitoare, neînduplecată, continuă să bolborosească. Băieţelul se apropie de jandarmi, miroase puştile, le pipăie. Barosanul îl loveşte uşor peste frunte, el se ghemuieşte şi începe să scheaune, e neîncrezător puiul de târfă şi burta fleşcăită a Barosanului se zguduie de râs, şi guşa, şi obrajii. Maica Patrocinio face feţe-feţe, neruşinatul, ce-i ieşea pe gură, de ce erau atât de lipsiţi de respect, eşti un mârlan şi Barosanul – mii de scuze, îşi leagănă fâstâcit capul de bou, l-a luat gura pe dinainte, maică, i se împleticeşte limba. Fetiţele şi băiatul se apropie de jandarmi, îi examinează, îi ating cu vârful degetelor. Maica Angélica şi cei doi bărbaţi bolborosesc prieteneşte şi soarele încă mai străluceşte în depărtare, dar de jur-împrejur totul e mohorât şi deasupra pădurii se îngrămădeşte altă pădure de nori albi şi pufoşi; stă să plouă. Maica Angélica începuse cu insultele, maică, şi ei ce răspunseseră? Maica Patrocinio zâmbeşte, nerodul, bostanul nu e o insultă, ci o plantă tare ca şi capul lui, şi maica Angélica se întoarce spre dom' sergent: or să mănânce cu ei, să aducă sus darurile şi limonadele. El încuviinţează, dă instrucţiuni Piciului şi Roşcovanului, arătându-le râpa, banane verzi şi peşte crud, băieţi, un banchet comandat de maică, mama ei. Copiii le dau târcoale Barosanului, Oacheşului şi pilotului Nieves, iar maica Angélica, bărbaţii şi bătrâna aşază frunze de banan pe jos, intră în colibe, aduc vase de argilă, manioc, aprind un foc mic, înfăşoară peştii în frunze pe care le înnoadă cu liane şi le apropie de flacără. Să-i aştepte pe ceilalţi, dom' sergent? Aşa n-o să se termine niciodată, şi pilotul Nieves îşi azvârle ţigara, ceilalţi n-or să se întoarcă, dacă au plecat înseamnă că n-aveau chef de vizite şi ăştia or s-o şteargă la prima nebăgare de seamă. Da, dom' sergent ştia şi el asta, numai că degeaba, nu te puteai lupta cu maicile. Piciul şi Roşcovanul se întorc cu pungile şi termosurile,

maicile, aguarunii şi jandarmii stau pe jos în cerc lângă frunzele de banan şi bătrâna alungă insectele cu mâna. Maica Angélica împarte darurile şi aguarunii le primesc fără să dea semne de entuziasm, dar după aceea, când maicile şi jandarmii încep să mănânce bucăţele de peşte pe care le smulg cu mâna, cei doi bărbaţi, fără să se privească, deschid pungile, mângâie oglinjoarele şi colierele, îşi împart mărgelele colorate, ochii bătrânei încep dintr-odată să sticlească de lăcomie. Fetele se ceartă pe o sticlă, băieţelul mestecă cu furie, şi sergentul o să se îmbolnăvească de stomac, o să-l apuce diareea, o să se umfle ca un broscoi pântecos, or să-i iasă bube, or să crape şi o să curgă puroi.

Ţine bucata de peşte lângă buze, ochişorii îi clipesc şi Oacheşul, Piciul şi Roşcovanul fac şi ei nazuri, maica Patrocinio închide ochii, înghite, faţa i se schimonoseşte şi doar pilotul Nieves şi maica Angélica întind mereu mâinile spre foile de banan şi cu un fel de desfătare nerăbdătoare fărâmiţează carnea albă, o curăţă de oase şi o duc la gură. Toţi pădurenii ăştia erau puţin sălbatici, până şi maicile, cum mâncau. Sergentul scoate un râgâit, toţi îl privesc şi el tuşeşte. Aguarunii şi-au pus colierele, şi le arată unul altuia. Mărgeluşele de sticlă sunt roşii şi contrastează cu tatuajul care împodobeşte pieptul bărbatului cu şase brăţări de mărgeluţe la un braţ şi trei la celălalt. La ce oră vor pleca, maică Angélica? Jandarmii sunt atenţi la sergent, aguarunii nu mai mestecă. Fetele întind mâinile, ating timid colierele strălucitoare, brăţările. Trebuiau să-i aştepte pe ceilalţi, dom' sergent. Aguarunul tatuat bolboroseşte ceva şi maica Angélica, da, dom' sergent, vezi, trebuie să mănânce, îi jignea cu atâtea nazuri câte făcea. Lui nu-i era foame, dar avea să-i spună ceva, măicuţă, nu mai puteau rămâne multă vreme în Chicais. Maica Angélica are gura plină, domnul sergent venise să fie de ajutor, mâna ei micuţă şi tare ca piatra strânge un termos de limonadă, nu să dea ordine. Piciul îl auzise pe locotenent ce spusese? iar acesta, să se întoarcă înainte de opt zile, maică. Trecuseră deja cinci şi câte trebuiau pentru întoarcere, don Adrián? trei zile, asta dacă nu plouă, vedeţi, aşa era ordinul, maică, n-avea de ce să se certe cu el. Pe lângă zgomotul conversaţiei dintre sergent şi maica Angélica, se mai aude unul, mai aspru. Aguarunii discută cât îi ţine gura, îşi izbesc braţele şi-şi compară brăţările. Maica Patrocinio înghite şi deschide ochii, şi dacă ceilalţi nu se întorceau? dacă zăboveau o lună până să se întoarcă? sigur că era doar o părere, şi închide ochii, poate se înşela ea, şi înghite. Maica Angélica se încruntă, faţa i se încreţeşte mai tare, cu mâna îşi mângâie smocul de păr alb din bărbie. Sergentul bea o înghiţitură din ploscă: mai rău ca un purgativ, toate se încălzesc în regiunea asta, nu era clima din regiunea lui, asta de aici putrezea totul. Barosanul şi Roşcovanul s-au lăsat pe spate, cu chipiele pe faţă, şi Piciul voia să ştie dacă puteai fi sigur de asta, don Adrián, şi Oacheşul, sigur, să spună

mai departe, să povestească, don Adrian. Erau pe jumătate peşte şi pe jumătate femeie, stăteau în fundul apei aşteptându-i pe înecaţi, şi cum se răsturna o barcă, imediat veneau şi-i înhăţau pe creştini şi-i duceau în palatele lor din adâncuri. Îi puneau în nişte hamace care nu erau de iută, ci de năpârci şi acolo îşi făceau poftele cu ei, şi maica Patrocinio – acum vorbeau de superstiţii? iar ei, nu, nu – şi se mai credeau creştini? nu despre asta vorbeau, măicuţă, ci dacă o să plouă. Maica Angélica se apleacă spre aguaruni bolborosind blând, zâmbind cu încăpăţânare, ţine mâinile împreunate şi bărbaţii, fără să se mişte de pe locul lor, se ridică puţin câte puţin, întind gâturile ca nişte bâtlani care stau la soare pe malul râului şi se iveşte un vaporaş, ceva le întunecă, le dilată pupilele şi pieptul unuia se umflă, tatuajul îi iese în relief, se şterge, apare din nou şi ei se apropie din ce în ce mai mult de maica Angélica, foarte atenţi, gravi, muţi, şi bătrâna pletoasă îşi desface mâinile, le apucă pe fete. Flăcăiaşul mănâncă mai departe, băieţi, acu-i acu', se îngroaşă gluma, atenţie. Pilotul, Piciul şi Oacheşul nu scot o vorbă. Roşcovanul se ridică cu ochii înroşiţi şi-l scutură pe Barosan, un aguarun se uită pieziş la dom' sergent, apoi la cer, şi acum bătrâna le ia în braţe pe fete şi le striveşte de sânii ei lungi şi murdari, şi ochii băieţelului alunecă de la maica Angélica la bărbaţi, de la ei la bătrână, de la ea la jandarmi şi la maica Angélica. Aguarunul tatuat începe să vorbească, celălalt îl urmează, apoi bătrâna, o furtună de sunete înăbuşă vocea maicii Angélica, care acum neagă cu capul şi cu mâinile, şi dintr-odată, tot sforăind şi scuipând, agale, ceremonioşi, cei doi bărbaţi se despoaie de coliere, brăţări şi o ploaie de mărgele cade pe foile de banan. Aguarunii întind mâinile spre resturile de peşte, printre care se prelinge un râu subţire de furnici cenuşii. Se cam posomorâseră, băieţi, dar ei erau gata, dom' sergent, doar să dea ordin. Aguarunii curăţă resturile de carne albă şi albastră, prind furnicile cu unghiile, le strivesc şi, cu multă grijă, înfăşoară mâncarea în frunzele vânoase. Piciul şi Roşcovanul să vadă de fete, dom' sergent şi Barosanul le lăsau în grija lor, ce norocoşi. Maica Patrocinio e foarte palidă, îşi mişcă buzele, degetele ei strâng mărgelele negre ale unor mătănii, şi dom' sergent să nu uite că sunt copile, da, ştia şi el asta, ştia şi el, iar Barosanul şi Oacheşul să-i ţină liniştiţi pe golanii ăştia şi maica să n-aibă nicio grijă, şi maica Patrocinio să nu cumva să facă vreo necuviinţă, şi pilotul are în sarcină să ducă lucrurile, băieţi, fără brutalităţi; Sfântă Fecioară, Maica Domnului! Toţi contemplă buzele fără sânge ale maicii Patrocinio, şi ea se roagă pentru noi, frământă între degete mătăniile negre, şi maica Angélica, linişteşte-te maică, şi sergentul, gata, acu-i acu. Se ridică în picioare fără nicio grabă. Barosanul şi Oacheşul îşi scutură pantalonii, se apleacă, îşi iau puştile şi ţin-te acum alergătură, scheunături şi într-o clipă se iscă o învălmăşeală, băieţelul îşi acoperă faţa, în ceasul morţii noastre, cei

doi aguaruni au rămas ţepeni, amin, le clănţăne dinţii şi ochii lor privesc nedumeriţi puştile care-i ţintesc. Dar bătrâna s-a ridicat în picioare împotrivindu-se cu îndârjire Piciului, iar fetele se zbat ca nişte ţipari în braţele Roşcovanului. Maica Angélica îşi acoperă gura cu o batistă, praful creşte şi se îngroaşă. Barosanul strănută şi sergentul, gata, puteau merge spre râpă, băieţi, maică Angélica. Şi pe Roşcovanul cine-l ajuta, dom' sergent, nu vedea că-i scapă din mână? Piciul şi bătrâna se rostogolesc pe jos îmbrăţişaţi, să meargă Oacheşul să-l ajute, dom' sergent o să-l înlocuiască, o să-l păzească pe golan. Maicile merg spre râpă ţinându-se de braţ, Roşcovanul târăşte două arătări băgate una într-alta care se zbăteau de-a valma, şi Oacheşul zgâlţâie cu furie pletele bătrânei până când Piciul se eliberează şi se ridică în picioare. Dar bătrâna sare după ei, îi ajunge, îi zgârie şi sergentul, e gata, Barosane, au plecat. Tot ochindu-i pe cei doi bărbaţi, se dau înapoi, alunecă pe călcâie şi aguarunii se ridică în aceeaşi clipă şi înaintează magnetizaţi de puşti. Bătrâna sare ca o lăcustă, cade şi prinde două perechi de picioare, Piciul şi Oacheşul se clatină, Sfântă Fecioară, cad şi ei, şi maica Patrocinio să nu mai strige aşa. O briză iute vine dinspre râu, urcă panta şi se înteţeşte cu vârtejuri învăluitoare, portocalii şi boabe tari de pământ zburând în aer ca nişte ţânţari. Cei doi aguaruni rămân cuminţi în faţa puştilor şi râpa e foarte aproape. Dacă o ştergeau, Barosanul să tragă? Şi maica Angélica, brută, putea să-i omoare. Roşcovanul o prinde de braţ pe fata cu cercel, de ce nu coborau, dom' sergent? pe cealaltă de gât, îi scăpau, acuşica îi scăpau, iar ele nu strigă, dar se smucesc, şi capetele, umerii, picioarele lor se luptă şi izbesc şi tremură şi pilotul Nieves trece încărcat de termosuri: trebuie să se grăbească, don Adrián, mai era ceva? Nu, nimic, la dispoziţia domnului sergent. Piciul şi Oacheşul o ţin pe bătrână de umeri şi de păr şi ea stă chircită, scheunând, din când în când îi loveşte cu mâinile fără putere peste picioare şi binecuvântat era rodul, Maică, Maică, pântecelui tău, şi Roşcovanului îi scăpau, Isus. Omul cu tatuaj priveşte puşca Barosanului, bătrâna scoate un urlet şi se pune pe plâns, două fire umede îşi croiesc şanţuri subţiri în crusta de praf de pe faţa ei, şi Barosanul să nu facă pe nebunul. Dar dacă o ştergea, dom' sergent, el îi spărgea capul, măcar cu patul puştii, dom' sergent, şi se sfârşea odată cu circul ăsta. Maica Angélica îşi ia batista de la gură: sălbaticul, de ce spunea răutăţi? de ce îi dădea voie dom' sergent? şi Roşcovanul, putea să coboare? tâlhăroaicele astea îl jupuiau de viu. Mâinile fetelor nu ajung până la faţa Roşcovanului, doar până la gâtul plin cu dunguliţe vinete, şi i-au sfâşiat cămaşa şi i-au smuls nasturii. Din când în când parcă-şi pierd suflarea, trupul li se înmoaie şi gem şi iar atacă, picioarele goale se izbesc de cizmele Roşcovanului, el înjură şi scutură, ele continuă pe tăcute, şi maica să coboare odată, ce aşteaptă, şi Roşcovanul şi maica

Angélica, de ce le strângea aşa, doar erau nişte copile? al pântecelui tău, Isus, Maică, Maică. Dacă Piciul şi Oacheşul îi dădeau drumul, bătrâna sărea pe ei, dom' sergent, ce să facă? şi Roşcovanul, să se ocupe ea de ele, şi atunci să vedem, maică, ia uite cum îl zgâriau. Sergentul agită puşca, aguarunii se împotrivesc, fac un pas înapoi, şi Piciul şi Oacheşul dau drumul bătrânei, cu mâinile gata să se apere, dar ea nu se mişcă, doar îşi freacă ochii, iar băieţelul, parcă aruncat de ape, se ghemuieşte şi-şi îngroapă faţa între sânii lichizi. Piciul şi Oacheşul coboară povârnişul, după puţin timp un zid trandafiriu îi înghite, şi cum dracu' să le coboare Roşcovanul singur, ce-i apucase, dom' sergent, de ce plecau ăştia, şi maica Angélica se apropie de el dând din mâini cu hotărâre: îl ajuta ea. Întinde mâinile spre fata cu cercel, dar n-o atinge bine, că se şi încovoaie şi pumnul mic izbeşte din nou şi anteriul face o cută adâncă şi maica Angélica scoate un scâncet şi se ghemuieşte: ce-i spunea el, Roşcovanul o zgâlţâie pe fată ca pe o cârpă, maică, nu-i aşa că e o fiară? Palidă şi supusă, maica Angélica o ia de la capăt, prinde braţul cu amândouă mâinile, Sfântă Fecioară, şi acum urlă, Maică Precistă, dau din picioare, Sfântă Fecioară, zgârie, toţi tuşesc, Maică Precistă, şi în loc de atâtea rugăciuni mai bine ar coborî, maică Patrocinio, de ce se tot sperie atâta şi până când, până când, să coboare că dom' sergent odată se înfierbântă. Maica Patrocinio se răsuceşte, se avântă pe povârniş şi dispare. Barosanul ridică puşca şi omul cu tatuaj dă înapoi. Cu câtă ură se uită, dom' sergent, părea plin de ciudă, puiul de târfă, şi mândru: aşa trebuie că erau ochii diavolului, dom' sergent. Norii care-i învăluie pe cei care coboară se depărtează din ce în ce mai mult, bătrâna plânge, se zvârcoleşte şi cei doi aguaruni privesc ţeava, patul şi gurile rotunde ale puştii: Barosanul să nu facă pe prostul. Nu făcea pe prostu', dom' sergent, dar ce privire era asta, la naiba, cu ce drept? Roşcovanul, maica Angélica şi fetele dispar şi ei în valurile de praf şi bătrâna s-a târât până la marginea prăpastiei, se uită spre râu, sfârcurile îi ating pământul şi băieţelul strigă cuvinte ciudate, urlă ca o pasăre lugubră şi Barosanului nu-i plăcea să stea atât de aproape de golani, dom' sergent, cum să facă acum ca să coboare, după ce au rămas singuri. Şi în clipa aceea se aude zgomotul motorului de la şalupă: bătrâna tace şi înalţă capul, priveşte cerul, băieţelul o imită, cei doi aguaruni o imită şi ei, dobitocii căutau un avion, Barosanule, nu-şi dădeau seama, acum era momentul. Trag de trăgaciul puştilor, ducându-le la ochi dintr-o mişcare, cei doi bărbaţi fac o săritură înapoi şi gesticulează şi acum sergentul şi Barosanul coboară cu spatele, ochind mai departe, înfundându-se până la genunchi, şi motorul sforăie tot mai tare, otrăveşte aerul cu sughiţuri, gargare, vibraţii şi scuturături, şi pe pantă nu e ca în poiană, nu e vânt, doar un abur fierbinte şi praf roşiatic şi usturător care te face să strănuţi, în ceaţă,

acolo sus, deasupra prăpastiei, nişte capete pletoase cercetează cerul, se leagănă uşor căutând ceva printre nori şi motorul era aici, şi fetele plângând, şi Barosanul, şi el, ce e? dom' sergent, nu mai putea. Traversează noroiul în goană şi când ajung la barcă gâfâie cu limba scoasă. Era şi timpul, de ce zăboviseră atât? Cum voiau să se poată urca Barosanul, ei se instalaseră, şmecherii, ia să-i facă loc. N-avea decât să slăbească, atenţie, se suia Barosanul şi barca se scufunda şi n-aveau timp de glume, să plece odată, dom' sergent. Acuşica plecau, maică Angélica, morţii noastre, amin.

I

Se trânti o uşă, stareţa îşi ridică faţa aplecată peste masa de scris, maica Angélica se năpusti ca o trombă în birou, mâinile ei palide căzură pe spătarul unui scaun.

— Ce e, maică Angélica? De ce vii aşa?

— Au fugit, maică! bâigui maica Angélica. Nu mai e niciuna, Doamne, Dumnezeule.

— Ce spui, maică Angélica! Stareţa se ridicase dintr-un salt şi-o luase spre uşă. Pupilele?

— Doamne, Doamne! aprobă maica Angélica, cu mişcări din cap scurte, egale, foarte iuţi, ca o găină pigulind grăunţe.

Satul Santa María de Nieva e situat la confluenţa Nievei cu Alto Marañón, două râuri care înconjoară şi mărginesc oraşul. În faţa satului, din apa Marañónului ies două insule de care se slujesc locuitorii ca să măsoare creşterile şi scăderile de nivel. Din sat, când nu e ceaţă, se zăresc, în spate, dealurile acoperite de vegetaţie şi, în faţă, în josul râului lat, masivul Cordillerei pe care Marañónul îl taie în două la Pasul Manseriche: zece kilometri năvalnici de vârtejuri, stânci şi torente, care încep la o garnizoană militară, cea a locotenentului Pingle, şi sfârşesc la alta, cea din Borja.

— Pe aici, maică, spuse maica Patrocinio. Uite, uşa e deschisă, pe aici au fugit.

Maica Stareţă înălţă candela şi se aplecă: hăţişul era ca o umbră uniformă inundată de insecte. Îşi sprijini mâna de uşa întredeschisă şi se întoarse spre maici. Anteriele dispăruseră în noapte, doar vălurile albe străluceau ca penele de lebădă.

— Caut-o pe Bonifacia, maică Angélica, murmură stareţa. Adu-o în biroul meu.

— Da, maică, îndată – candela lumină o clipă bărbia tremurătoare a maicii Angélica, ochişorii ei care clipeau.

— Du-te să-l anunţi pe don Fabio, maică Griselda, spuse stareţa. Iar dumneata pe locotenent, maică Patrocinio. Să pornească în căutarea lor imediat. Grăbiţi-vă, maicilor.

Două nimburi albe se desprinseră de grup, pornind spre curtea mănăstirii. Stareţa, urmată de maici, o luă spre „rezidenţă", de-a lungul zidului grădinii, unde un croncănit acoperea, la intervale capricioase, fâlfâitul liliecilor şi ţârâitul greierilor. Printre pomi ţâşneau licăriri şi sclipiri, licurici? ochi de cucuvea? Stareţa se opri în faţa capelei.

— Intraţi dumneavoastră, maicilor, spuse ea cu blândeţe. Rugaţi-vă la Sfânta Fecioară să nu se întâmple nicio nenorocire. O să vin şi eu mai târziu.

Santa María de Nieva e ca o piramidă neregulată cu baza formată de cele două râuri. Debarcaderul e pe Nieva şi în jurul digului plutitor se leagănă bărcile aguarunilor, luntrile şi şalupele creştinilor. Mai sus se află piaţa pătrată de pământ galben, în centrul căreia se înalţă două trunchiuri de *capirona,* spâne şi voluminoase. Pe unul din ele înalţă jandarmii steagul la sărbătorile patriotice. Iar în jurul pieţei sunt comisariatul, casa guvernatorului, câteva locuinţe de creştini şi cârciuma lui Paredes, care mai e şi negustor, dulgher şi ştie să pregătească *pusangas,* băuturile alea vrăjite care aduc dragostea. Iar şi mai sus, pe două dealuri ca nişte vârfuri ale piramidei, se află lăcaşurile mănăstirii: acoperişuri de tablă, stâlpi de lut şi *pumn,* pereţi spoiţi cu var, obloane de metal la ferestre, uşi de lemn.

— Să nu pierdem timpul, Bonifacia, spuse stareţa. Spune-mi tot.

— Era în capelă, spuse maica Angélica. Au dat maicile peste ea.

— Te-am întrebat ceva, Bonifacia, spuse stareţa. Ce aştepţi?

Era îmbrăcată cu o rasă albastră, o teacă în care-şi ascundea corpul de la umeri până la glezne, şi picioarele ei desculţe, de culoarea scândurilor arămii de pe podea, zăceau unul lângă altul: două animale plate, cu mai multe capete.

— N-ai auzit? o întrebă maica Angélica. Vorbeşte odată.

Vălul întunecat care-i încadra faţa şi penumbra încăperii accentuau ambiguitatea expresiei, sălbatică şi indolentă în acelaşi timp, şi ochii mari priveau ţintă biroul; din când în când, flacăra lămpii, pâlpâind din cauza vântului care adia dinspre grădină, le descoperea culoarea verde, scânteierea lor uşoară.

— Ţi-au furat cheile? întrebă Maica Stareţă.

— N-o să te schimbi niciodată, neglijento! mâna maicii Angélica fâlfâi deasupra capului Bonifaciei. Vezi unde te-a dus neglijenţa?

— Lasă-mă pe mine, maică, spuse stareţa. Nu mă mai face să-mi pierd timpul, Bonifacia.

Braţele îi atârnau în lături şi-şi ţinea capul plecat, rasa abia dacă lăsa să i se vadă mişcarea pieptului. Buzele drepte şi groase erau lipite într-o strâmbătură morocănoasă şi nările i se dilatau şi încreţeau uşor, în ritm regulat.

— Vezi să nu mă superi, Bonifacia, eu îţi vorbesc cu toată

consideraţia şi ţie nici nu-ţi pasă, spuse stareţa. La ce oră le-ai lăsat singure? N-ai închis dormitorul cu cheia?

— Vorbeşte odată, diavole! maica Angélica strânse cu putere rasa Bonifaciei. O să te pedepsească Dumnezeu pentru trufia asta.

— Ai toată ziua ca să mergi la capelă, dar noaptea grija ta e să păzeşti pupilele, spuse stareţa. De ce ai plecat din cameră fără să ceri voie?

Două bătăi scurte răsunară în uşa încăperii, maicile se întoarseră, Bonifacia îşi ridică puţin pleoapele şi, o clipă, ochii i se măriră, verzi şi încordaţi.

De pe colinele care domină satul se zăreşte, la o sută de metri mai încolo, pe panglica dreaptă a râului Nieva, coliba lui Adrian Nieves, ferma lui mică, apoi dau năvală lianele, hăţişurile, copacii cu crengi tentaculare şi coroane foarte înalte. Nu departe de piaţă se află satul băştinaşilor, o îngrămădire de colibe ridicate peste copaci decapitaţi. Nămolul înghite acolo iarba sălbatică şi înconjoară bălţi de apă scârboasă care mişună de mormoloci şi râme. Ici-colo, mărunte şi împărţite în pătrăţele, se văd plantaţii de manioc, semănături de porumb, grădini pitice. De la mănăstire, o potecă abruptă coboară până în Piaţă. Şi în spatele mănăstirii un zid de pământ ţine piept pădurii, furiosului atac vegetal. În zidul ăsta există o poartă încuiată.

— A venit guvernatorul, maică, spuse maica Patrocinio. E voie?

— Da, pofteşte-l înăuntru, maică Patrocinio, spuse stareţa.

Maica Angélica înălţă candela şi, din întunericul din prag, se iviră două figuri ceţoase. Înfăşurat într-un pled, cu o lanternă în mână, don Fabio intră făcând plecăciuni:

— Mă culcasem şi am venit cât am putut de repede, maică, iartă-mi ţinuta – dădu mâna cu stareţa, cu maica Angélica. Cum s-a putut întâmpla una ca asta, vă jur că nici nu mi-a venit să cred. Îmi închipui cum vă simţiţi, maică.

Craniul lui pleşuv părea umed, chipul slab surâdea măicuţelor.

— Luaţi loc, don Fabio, spuse stareţa. Vă mulţumesc că aţi venit. Oferă-i un scaun guvernatorului, maică Angélica.

Don Fabio se aşeză şi lanterna pe care o ţinea în mâna stângă se aprinse: o rondelă aurie pe covorul de *chambira*.

— Au pornit în căutarea lor, maică, spuse guvernatorul. Şi locotenentul. Nu vă faceţi griji, le găsesc precis chiar în noaptea asta.

— Sărmanele copile, de capul lor, cine ştie pe unde, don Fabio, închipuiţi-vă, oftă stareţa. Bine măcar că nu plouă Nu ştiţi ce sperietură am tras.

— Dar cum s-a întâmplat, maică? întrebă don Fabio. Parcă tot nu-mi vine să cred.

— O neglijenţă a ăsteia, spuse maica Angélica, arătând spre Bonifacia. Le-a lăsat singure şi s-a dus la capelă. O fi uitat să închidă

uşa.

Guvernatorul o privi pe Bonifacia şi chipul lui căpătă o înfăţişare severă şi îndurerată. Dar după o clipă zâmbi şi-i făcu o plecăciune stareţei.

— Fetele sunt inconştiente, don Fabio, spuse stareţa. Nu au noţiunea primejdiilor. Asta ne nelinişteşte mai mult. Un accident, un animal.

— Ah, fetele astea, spuse guvernatorul. Vezi, Bonifacia. Trebuie să fii mai grijulie.

— Roagă-te la Dumnezeu să nu li se întâmple nimic, spuse stareţa. Altfel, ce mai remuşcări o să ai toată viaţa, Bonifacia.

— Nu le-aţi auzit când au ieşit, maică? spuse don Fabio. Prin sat n-au trecut. Or fi luat-o prin pădure.

— Au ieşit pe poarta grădinii, de aia nu le-am auzit, spuse maica Angélica. I-au furat cheia proastei ăsteia.

— Nu mă face proastă, măicuţă, spuse Bonifacia, cu ochii larg deschişi. Nu mi-au furat nimic.

— Proastă, proastă de dai în gropi, spuse maica Angélica, încă mai ai glas? Şi să nu-mi mai spui măicuţă.

— Eu le-am deschis poarta – Bonifacia abia-şi dezlipi buzele. Eu le-am lăsat să fugă, aşa că vezi că nu sunt proastă.

Don Fabio şi stareţa îşi întinseră gâturile spre Bonifacia, maica Angélica închise, deschise gura, scoase un urlet înainte de-a putea vorbi.

— Ce spui? urlă din nou. Tu le-ai lăsat să fugă?

— Da, măicuţă, spuse Bonifacia. Eu le-am lăsat.

*

— Iar te apucă tristeţea, Fushía, spuse Aquilino. Nu fi aşa, măi omule. Hai, spune ceva ca să-ţi treacă tristeţea. Povesteşte-mi şi mie odată cum ai făcut de-ai fugit.

— Pe unde suntem, bătrâne? îl întrebă Fushía. Mai e mult până la Marañón?

— Am intrat de mult pe el, răspunse Aquilino. Nici nu ţi-ai dat seama, sforăiai ca un îngeraş.

— Ai intrat în timpul nopţii? întrebă Fushía. Cum de nu i-am simţit curenţii, Aquilino?

— Era atâta lumină de parcă era zi, Fushía, spuse Aquilino, cerul numai stele şi o vreme de minune, nu se mişca nicio muscă. Ziua sunt pescari, uneori câte o barcă a garnizoanei, noaptea e mai sigur. Şi cum să-i simţi curenţii, dacă-i ştiu pe dinafară. Dar nu mai face mutra asta, Fushía. Poţi să te scoli dacă vrei, te-oi fi încălzit sub pledurile alea. Nu e nimeni, râul e al nostru.

— Rămân aici şi gata, spuse Fushía. Mi-e frig şi tremur tot.

— Bine, rămâi, cum ţi-e mai bine, spuse Aquilino. Hai, povesteşte-mi odată cum ai fugit. De ce te băgaseră acolo? Ce vârstă aveai?

Mersese la şcoală şi de asta turcul i-a dat o slujbuliţă în prăvălia lui. Îi ţinea socotelile Aquilino, în nişte registre care se numeau Debit şi Credit. Şi deşi pe vremea aceea era cinstit, încă de atunci visa să se îmbogăţească. Cum mai economisea, bătrâne, mânca doar o dată pe zi, nici vorbă de ţigări sau de băutură. Voia un capital, acolo, ca să facă afaceri. Şi aşa se întâmplă în lumea asta, turcului i-a intrat în cap că îl fură, minciună curată, şi l-a trimis la închisoare. Nimeni n-a vrut să-l creadă că e cinstit şi l-au băgat într-o celulă cu doi bandiţi. Există nedreptate mai mare, bătrâne?

— Astea mi le-ai mai povestit când am plecat de pe insulă, Fushía, spuse Aquilino. Vreau să-mi spui cum ai fugit.

— Cu şperaclul ăsta, spuse Chango. L-a făcut Iricuo cu sârma de la pat. L-am încercat şi deschide uşa fără să facă zgomot. Vrei să vezi, japonezule?

Chango era cel mai bătrân, se afla acolo pentru nişte afaceri cu droguri şi-l trata pe Fushía cu multă dragoste. Iricuo, în schimb, mereu îşi bătea joc de el. Un individ care-i escrocase pe mulţi cu poveşti de moştenire, bătrâne. El a făcut planul.

— Şi-aţi reuşit să fugiţi, Fushía? îl întrebă Aquilino.

— O să reuşim, spuse Iricuo. Nu vedeţi că de Anul Nou pleacă toţi? A mai rămas doar unul în pavilion, trebuie să-i luăm cheile înainte să le arunce de partea cealaltă a zăbrelelor. Totul depinde de asta, băieţi.

— Deschide odată, Chango, spuse Fushía. Nu mai am răbdare, Chango, deschide.

— Tu ar trebui să rămâi, japonezule, spuse Chango. Un an trece repede. Noi nu avem nimic de pierdut, dar dacă dă greş, e vai de tine, o să mai capeţi câţiva ani.

Dar el s-a încăpăţânat şi au ieşit şi pavilionul era gol. Au găsit un paznic care dormea lângă gratii, cu o sticlă în mână.

— L-am lovit cu piciorul patului şi a căzut la pământ, spuse Fushía. Cred că l-am omorât, Chango.

— Zboară, idiotule, cheile sunt la mine, spuse Iricuo. Trebuie să traversăm curtea într-o goană. I-ai scos pistolul?

— Lasă-mă să trec primul, spuse Chango. Ăia de la intrarea principală or fi tot beţi ca şi ăsta.

— Dar erau treji, bătrâne, spuse Fushía. Erau doi şi jucau zaruri. Ce ochi au făcut când am intrat!

Iricuo i-a ţintit cu pistolul: ori deschideau poarta, ori începea să plouă cu gloanţe, porcilor. Un singur strigăt şi începea, şi se grăbeau odată sau începea, porcilor, să plouă cu gloanţe.

— Leagă-i japonezule, spuse Chango. Cu curelele lor. Şi bagă-le

cravata în gură. Repede, japonezule, repede.

— Nu-s bune, Chango, spuse Iricuo. Niciuna nu e de la poartă. Ne înecăm ca ţiganul la mal, băieţi.

— Una din astea trebuie să fie, încearcă mai departe, spuse Chango. Ce faci, băiete, de ce-i calci în picioare?

— Şi de ce-i călcai în picioare, Fushía? îl întrebă Aquilino. Nu înţeleg, în clipa aceea nu te gândeşti decât cum să scapi, la nimic altceva.

— Îi uram pe toţi câinii ăştia, spuse Fushía. Dacă ai şti cum se purtau cu noi, bătrâne. Ştii că i-am băgat în spital? În ziare spuneau cruzimi despre japonez, Aquilino, răzbunări de oriental. Îmi venea să şi râd, eu nu ieşisem niciodată din Campo Grande şi eram mai brazilian decât oricine altcineva.

— Acum eşti peruvian, Fushía, spuse Aquilino. Când te-am cunoscut la Moyobamba, încă mai puteai fi brazilian, vorbeai cam ciudat. Acum însă vorbeşti ca toţi creştinii de aici.

— Nici brazilian, nici peruvian, spuse Fushía. Un rahat ca vai de el, bătrâne, un gunoi, asta sunt acum.

— De ce atâta cruzime? întrebă Iricuo. De ce i-ai bătut? Dacă pun mâna pe noi ne omoară în bătaie.

— Totul merge ca pe roate, nu avem timp de vorbă, spuse Chango. Noi, hai să ne ascundem, Iricuo, şi tu, grăbeşte-te, japonezule, scoate maşina şi să vii zburând.

— În cimitir? spuse Aquilino. Asta nu e creştineşte.

— Nu erau creştini, ci bandiţi, spuse Fushía. Ziarele scriau că au intrat în cimitir ca să deschidă mormintele. Ăştia-s oamenii, bătrâne.

— Şi ai furat maşina turcului? îl întrebă Aquilino. Dar cum de i-au prins pe ei şi pe tine nu?

— Au rămas toată noaptea în cimitir, aşteptându-mă, răspunse Fushía. Poliţia a dat peste ei în zori. Eu eram departe de Campo Grande.

— Cu alte cuvinte i-ai trădat, Fushía, spuse Aquilino.

— Păi nu i-am trădat pe toţi? spuse Fushía. Ce-am făcut cu Pantacha şi cu huambişii? Ce-am făcut cu Jum, bătrâne?

— Dar pe vremea aceea nu erai rău, spuse Aquilino. Chiar tu mi-ai spus că erai cinstit.

— Înainte de a intra în închisoare, spuse Fushía. Acolo am încetat să mai fiu.

— Şi cum de-ai ajuns în Peru? îl întrebă Aquilino. Campo Grande trebuie să fie foarte departe.

— În Matto Grosso, bătrâne, răspunse Fushía. Ziarele scriau că japonezul o să fugă în Bolivia. Dar eu nu eram chiar atât de prost, m-am dus te miri unde, am rătăcit multă vreme, Aquilino. Şi până la urmă am ajuns la Manaos. De acolo era uşor să treci în Iquitos.

— Şi acolo l-ai cunoscut pe domnul Julio Reátegui, Fushía? întrebă Aquilino.

— Atunci nu l-am cunoscut personal, răspunse Fushía. Dar am auzit vorbindu-se de el.

— Ce viaţă ai avut şi tu, Fushía, spuse Aquilino. Câte-ai văzut, ce-ai mai călătorit! Îmi place să te ascult, nici nu ştii cât e de interesant. Ţie nu-ţi place să-mi povesteşti toate astea? Nu ţi se pare că aşa drumul e mai scurt?

— Nu, bătrâne, răspunse Fushía. Nu simt decât frigul.

*

Traversând regiunea dunelor, vântul care coboară din Cordillera se înfierbântă şi se înteţeşte: înarmat cu nisip, el urmează cursul râului şi când ajunge în oraş poate fi văzut între cer şi pământ ca o platoşă strălucitoare. Acolo îşi goleşte măruntaiele; în fiecare zi a anului, la ceasul amurgului, o ploaie uscată şi fină ca rumeguşul, care se opreşte doar în zori, cade peste pieţe, acoperişuri, turnuri, clopotniţe, balcoane şi copaci, şi pardoseşte cu alb străzile din Piura. Străinii se înşală când spun „casele din oraş sunt gata-gata să se dărâme”: trosniturile din timpul nopţii nu vin de la clădiri, care sunt vechi dar rezistente, ci de la numeroasele proiectile nevăzute, minuscule, de nisip, care se sparg de ziduri şi ferestre. Se înşală de asemenea când gândesc: „Piura e un oraş ursuz, trist”. Oamenii se închid în casă la căderea serii ca să scape de vântul sufocant şi de atacul nisipului care vatămă pielea ca nişte împunsături de ace şi o înroşeşte şi o răneşte. Dar în cătunele din Castilla, în colibele de pământ şi trestie sălbatică din mangachería, în dughenele şi cârciumioarele din Gallinacera, în locuinţele notabililor de pe chei şi din Piaţa Armelor, oamenii se distrează ca şi în alte părţi, bând, ascultând muzică, pălăvrăgind. Aspectul părăsit şi melancolic al oraşului dispare în pragul caselor lui, chiar şi al celor mai umile, al acestor locuinţe fragile înşirate pe marginea râului, de cealaltă parte a Abatorului.

Noaptea piurană e plină de poveşti. Ţăranii vorbesc despre stafii; în colţul lor, în timp ce gătesc, femeile bârfesc, povestesc tot felul de nenorociri. Oamenii beau pahare de *chicha* şi păhărele cu rachiu aspru de trestie. Asta e o băutură de la munte foarte tare: străinilor le dau lacrimile când o gustă pentru prima oară. Copiii se tăvălesc pe jos, se bat, astupă galeriile râmelor, meşteresc curse pentru iguane sau, nemişcaţi, cu ochii larg deschişi, ascultă cu atenţie poveştile celor mari: tâlhari care se ascund în râpele din Canchaque, Huancabamba şi Ayabaca, ca să-i prade pe călători şi uneori să-i decapiteze; sălaşe unde pătimesc duhurile; tămăduiri miraculoase ale vrăjitorilor, comori de aur şi argint îngropate în pământ care-şi anunţă prezenţa cu zornăit

de lanţuri şi gemete; bande de fermieri, care, împărţiţi în două tabere, străbat nisipurile dintr-o parte în alta, căutându-se, înfruntându-se şi ridicând nori uriaşi de praf, şi ocupă sate şi districte, rechiziţionează animale, înrolează oamenii cu arcanul şi plătesc totul cu nişte hârtii numite bonuri ale patriei, bande pe care şi adolescenţii au apucat să le vadă intrând în Piura ca un uragan de călăreţi, întinzându-şi corturile de campanie în Piaţa Armelor şi împânzind oraşul cu uniformele lor roşii şi albastre; poveşti cu tot felul de provocări, adultere şi catastrofe, cu femei care au văzut-o plângând pe Fecioara din Catedrală, înălţând mâna spre Cristos, zâmbindu-i pe furiş Copilului lui Dumnezeu.

Sâmbăta, în general, se organizează petreceri. Veselia străbate ca o undă electrică mangachería, Castilla, Gallinacera, colibele de pe malul râului. În toată Piura răsună cântece şi strigături, valsuri lente, *huaynos* pe care le dansează muntenii lovind pământul cu picioarele goale, vioaie *marineras,* cântece iuţi ca nişte *tonderos.* Când beţia creşte, şi cântecele, acordurile de chitară, tunetul tobelor şi plânsul harpelor încetează, din colibele care înconjoară Piura ca un zid ies nişte umbre care sfidează vântul şi nisipul: sunt perechi tinere, clandestine, care se strecoară spre pădurea rară de roşcovi ce întunecă nisipurile, spre plajele mici şi ascunse ale râului, spre peşterile care dau spre Catacaos, iar cele mai îndrăzneţe, până în locul unde începe pustiul. Acolo se iubesc.

În inima oraşului, în clădirile din jurul Pieţei Armelor, în case cu ziduri albe şi balcoane cu jaluzele, trăiesc fermierii, negustorii, avocaţii, autorităţile. Noaptea, se adună în grădini, sub palmieri, şi vorbesc despre bolile care ameninţă anul ăsta bumbacul şi plantaţiile de trestie, se întreabă dacă râul va veni la timp şi va avea debit bogat, povestesc despre incendiul care a distrus o pădurice a lui Chápiro Seminario, despre luptele de cocoşi de duminică, despre zaiafetul care se organizează pentru primirea noului medic local, Pedro Zevallos. În timp ce ei joacă *rocambor,* domino sau *ombru*, în saloanele cu covoare şi penumbre, între tablourile ovale în ulei, oglinzile mari şi mobila tapisată cu damasc, doamnele înşiră mătănii, aranjează viitoarele logodne, programează recepţiile şi serbările de binefacere, trag la sorţi obligaţiile pentru Procesiune şi împodobirea altarelor, pregătesc chermeze şi comentează cancanurile din ziarul local, o foaie în culori, care se numeşte *Ecouri şi ştiri.*

Străinii ignoră viaţa lăuntrică a oraşului. Ce nu le place la Piura? Izolarea ei, nisipurile întinse care o separă de restul ţării, lipsa şoselelor, drumurile foarte lungi călare sub un soare arzător şi cursele tâlharilor. Ajung la hotelul Steaua Nordului, din Piaţa Armelor, o hardughie decolorată, înaltă cât pavilionul unde se sună duminica retragerea cu torţe şi la umbra căruia se instalează cerşetorii şi

lustragiii, şi trebuie să rămână acolo închişi, de la cinci după-masa, privind prin brizbizuri cum nisipul pune stăpânire pe oraşul singuratic, în restaurantul de la Steaua Nordului beau până ce cad sub masă. „Aici nu e ca la Lima – spun ei – n-ai unde să te distrezi, oamenii din Piura nu sunt răi, dar sunt atât de austeri, nu-i vezi decât ziua." Le-ar plăcea nişte spelunci în care să ardă lumina toată noaptea şi unde să poată face praf tot ce au câştigat. De aceea, la plecare, obişnuiesc să vorbească de rău oraşul, chiar să-l calomnieze. Şi există oare oameni mai primitori şi mai cordiali decât piuranii? Îi primesc pe străini într-un adevărat triumf, iar când hotelul e plin se ceartă care să-i găzduiască. Pe toţi negustorii de vite, pe misiţii care se ocupă de bumbac, pe orice autoritate care soseşte, lumea bună îi distrează cât poate de bine: în cinstea lor se organizează vânători în munţii Chulucanas, îi plimbă pe la ferme, le oferă petreceri. Porţile din Castilla şi mangachería sunt deschise pentru indienii care emigrează dinspre munte şi sosesc în oraş înfometaţi şi înspăimântaţi, pentru vrăjitorii expulzaţi din sate de preoţi, pentru negustorii de mărunţişuri care vin să-şi încerce norocul în Piura. Berarii, sacagiii, cei care stropesc strada îi primesc cu toată inima, împart cu ei mâncarea şi colibele. La plecare, străinii primesc întotdeauna cadouri. Dar nimic nu-i mulţumeşte, nu le stă gândul decât la femei şi nu suportă noaptea piurană când veghează numai nisipul care cade din cer.

Atât de mult îşi doreau femei şi distracţii de noapte aceşti ingraţi, că până la urmă cerul („dracul, cel viclean", spune părintele García) le-a făcut cheful. Şi aşa a apărut, clocotitoare şi frivolă, nocturnă, Casa Verde.

*

Caporalul Roberto Delgado dă târcoale o bună bucată de vreme prin faţa biroului căpitanului Artemio Quiroga, fără să se hotărască. Între cerul cenuşiu şi garnizoana din Borja trec alene nori negricioşi şi, pe terenul de alături, sergenţii fac instrucţie cu recruţii: atenţie ce dracu', pe loc repaus, ce dracu'. Aerul e încărcat de aburi umezi. În fond, se alege cel mult cu un scandal, şi caporalul împinge uşa şi-l salută pe căpitan, care stă la biroul lui, făcându-şi vânt cu o mână: ce era, ce voia şi caporalul, o permisie ca să meargă la Bagua, s-ar putea? Ce-l apucase pe caporal, căpitanul îşi face acum vânt furios cu amândouă mâinile, dăduse strechea-n el? Nu dăduse strechea, pe caporalul Roberto Delgado nu-l atacau gângăniile fiindcă era pădurean, dom' căpitan, din Bagua, voia o permisie ca să-şi vadă familia. Şi atunci din nou se porni blestemata de ploaie. Căpitanul se ridică în picioare, închide fereastra, se întoarce la locul lui cu mâinile şi faţa ude. Deci nu-l atacau gângăniile, poate fiindcă avea sânge rău,

n-or fi vrând să se otrăvească, de-aia nu l-or fi atacând şi caporalul aprobă: se poate, dom' căpitan. Ofiţerul zâmbeşte ca un automat şi ploaia a îmbibat camera cu zgomote: picăturile mari cad ca nişte lovituri de pietre pe calamina acoperişului, vântul şuieră în crăpăturile pereţilor. Când avusese caporalul ultima permisie? anul trecut? A, bine, atunci se schimbă treaba, şi chipul căpitanului se crispează. Atunci i se cuvenea o permisie de trei săptămâni şi mâna i se înalţă, o să meargă la Bagua? îi va face şi lui nişte cumpărături? şi-şi dă o palmă pe obraz, iar acesta se înroşeşte. Caporalul rămâne foarte serios. De ce nu râdea? nu era de tot hazul cum se lovea căpitanul cu mâna peste faţă? Şi caporalul, nu, ce idee, dom' căpitan, nici vorbă. O scânteie de veselie trece prin ochii ofiţerului, îi îndulceşte gura înăcrită, măi omule: ori râdea cu hohote, ori nici vorbă de permisie. Caporalul Roberto Delgado priveşte nedumerit spre uşă, spre fereastră. În sfârşit, deschide gura şi râde, la început fără chef şi artificial, apoi firesc şi, în cele din urmă, plin de veselie. Ţânţarul care-l ciupise pe căpitan era femelă, şi caporalul se zguduie de râs, doar femelele ciupesc, ştia? masculii sunt vegetarieni şi căpitanul – cară-te odată, caporalul amuţeşte: ai grijă să nu te mănânce animalele în drum spre Bagua de glumeţ ce eşti. Dar nu era o glumă, ci un lucru ştiinţific, doar femelele sug sângele; aşa îi explicase locotenentul de la Flor, dom' căpitan, şi căpitanul, ei şi ce mare scofală dacă sunt femele sau masculi, tot aşa ustura, l-a întrebat cineva ceva, îl apucase savantlâcul? Dar caporalul nu-şi bătea joc, dom' căpitan, şi fiţi atent, exista un leac care nu dădea greş niciodată, o alifie cu care-şi dădeau urakuşii, o să-i aducă un borcan, dom' căpitan, şi căpitanul voia să i se vorbească creştineşte, cine erau urakuşii. Dar caporalul vorbea creştineşte, dacă aşa se numeau indienii ăia care locuiau în Urakusa, şi văzuse oare vreodată căpitanul un indian ciupit de gângănii? Aveau ei secretele lor, îşi făceau alifii cu răşină din copaci şi se mânjeau cu ele, ţânţarul care se apropia murea, şi el o să-i aducă, dom' căpitan, un borcan, pe cuvânt că-i aduce. Ce binedispus era caporalul în dimineaţa aceea, să vedem ce mutră ar face dacă i-ar mai tăia păgânii din moţ şi caporalul, grozavă, grozavă, dom' căpitan, parcă-şi vedea capul, uite, aşa de mic. Şi de ce se duce caporalul la Urakusa? Ca să-i aducă alifia aceea şi atât? şi caporalul sigur că da, sigur că da, şi ca să mai scurteze din drum, dom' căpitan. Dacă nu, toată permisia şi-o petrecea pe drum şi nu mai avea timp să stea cu familia şi prietenii. Toţi oamenii din Bagua semănau cu caporalul? şi el, ba şi mai şi, atât de şireţi? şi mai şi, dom' căpitan, nu vă puteţi închipui şi căpitanul râde cât îl ţine gura şi caporalul îl imită, îl observă, îl măsoară cu ochii întredeschişi, şi pe neaşteptate, să-şi ia un pilot dom' căpitan? o ordonanţă? s-ar putea? şi căpitanul Artemio Quiroga, cum? Se credea foarte deştept caporalul, nu-i aşa? îl îndulcea cu caraghioslâcuri,

căpitanul râdea şi el voia să-l ducă cu zăhărelul, nu-i aşa? Dar singur caporalul o să piardă o grămadă de timp, dom' căpitan, ce, alea erau drumuri? cum putea să se ducă şi să vină de la Bagua în atât de puţine zile fără un pilot şi toţi ofiţerii or să-i dea câte o însărcinare, era nevoie de cineva care să-l ajute la pachete, să-l lase să-şi ia un pilot şi o ordonanţă, pe cuvânt c-o să-i aducă alifia aia, moartea gângăniilor, dom' căpitan. Îl călca pe nervi: pe toate le ştia caporalul, şi caporalul sunteţi un om minunat, dom' căpitan. Printre recruţii care au sosit săptămâna trecută era un pilot, să-l ia pe ăsta şi un servitor băştinaş. Asta da, trei săptămâni, nicio zi peste, şi caporalul, niciuna peste, dom' căpitan, vă jur. Îşi loveşte călcâiele, salută şi la uşă se opreşte, să-mi fie cu iertare, dom' căpitan, cum se numea pilotul? şi căpitanul, Adrián Nieves, şi caporalul, gata mă duc că aveţi mult de lucru. Caporalul Roberto Delgado deschide uşa, iese, un vânt umed şi fierbinte pătrunde în cameră, răvăşeşte uşor părul căpitanului.

*

Cineva bătu la uşă, Josefino Rojas ieşi să deschidă şi nu găsi pe nimeni în stradă. Se făcea întuneric, încă nu se aprinseseră felinarele de pe strada Tacha, o briză călduţă străbătea oraşul. Josefino făcu câţiva paşi spre calea Sánchez Cerro şi-i văzu pe fraţii León, pe o bancă din Piaţă, lângă statuia pictorului Merino. José ţinea o ţigară între dinţi, Maimucul îşi curăţa unghiile cu un băţ de chibrit.

— A murit cineva? întrebă Josefino. De ce aveţi mutrele astea de înmormântare?

— Ţine-te bine să nu cazi pe spate, Neînvinsule, spuse Maimucul. A sosit Lituma.

Josefino deschise gura, dar nu spuse nimic; clipi din ochi câteva secunde, cu un zâmbet uluit care-i strâmba chipul, începu să-şi frece mâinile, uşor.

— Acum vreo două ore, cu omnibuzul companiei Roggero, spuse José.

Ferestrele Colegiului San Miguel erau luminate şi, din poartă, un supraveghetor îi grăbea pe elevii de la cursurile de seară, bătând din palme. Băieţi în uniformă stăteau de vorbă sub roşcovii foşnitori de pe strada Libertăţii. Josefino îşi băgase mâinile în buzunare.

— Ar fi bine să vii, spuse Maimucul. Ne aşteaptă.

Josefino traversă înapoi strada, închise uşa casei, se întoarse în piaţă şi toţi trei o porniră la drum, în tăcere. La câţiva metri după strada Arequipa se întâlniră cu părintele García care, cu gâtul înfăşurat într-un fular cenuşiu, înainta frânt de mijloc, târându-şi picioarele şi gâfâind. Le arătă pumnul şi strigă după ei „nelegiuiţilor". „Incendiatorule!" răspunse Maimucul, şi José „incendiatorule!",

„incendiatorule!” Mergeau pe trotuarul din dreapta, cu Josefino la mijloc.

— Autobuzul de la Roggero soseşte dimineaţa, în zori, sau noaptea, niciodată la ora asta, spuse Josefino.

— Au rămas în pană la Cuesta de Olmos, spuse Maimucul. Li s-a spart un cauciuc. L-au schimbat şi după aia li s-au mai spart alte două. Au avut un noroc, vai de capul lor.

— Am îngheţat când l-am văzut, spuse José.

— Voia să ne punem imediat pe băut, spuse Maimucul. L-am lăsat să se pregătească şi-am venit să te luăm.

— M-a luat pe neaşteptate, fir-ar să fie de treabă, spuse Josefino.

— Ce facem acum? întrebă José.

— Ce spui tu, vere, răspunse Maimucul.

— Atunci, aduceţi-l şi pe colega, spuse Lituma. O să bem un păhărel împreună. Duceţi-vă după el, spuneţi-i că s-a întors Neînvinsul numărul patru. Să vedem ce mutră face.

— Vorbeşti serios, vere? întrebă José.

— Foarte serios, spuse Lituma. Am adus nişte sticle de Sol de Ica, o să golim una cu el. Am chef să-l văd, pe cuvânt. Duceţi-vă cât mă schimb eu.

— Când vorbeşte de tine zice colega, Neînvinsul, spuse Maimucul. Te stimează ca şi pe noi.

— Îmi închipui că v-a bombardat cu întrebări, spuse Josefino. Ce poveste i-aţi născocit?

— Te înşeli, n-am vorbit deloc de treaba aia, spuse Maimucul. Nici măcar n-a pomenit. Poate a uitat de ea.

— Cum sosim, se va pune pe capul nostru cu o droaie de întrebări, spuse Josefino. Trebuie să ne înţelegem între noi, înainte să-i ajungă la ureche toată povestea.

— Treaba ta, spuse Maimucul. Eu n-am curajul. Ce-o să-i spui?

— Nu ştiu, spuse Josefino; depinde cum stau lucrurile. Dacă măcar ne-ar fi anunţat că vine. Dar să ne pice aşa, nitam-nisam. Fir-ar să fie, nu mă aşteptam.

— Nu-ţi mai freca atâta mâinile, spuse José. Mă molipsesc şi eu de la nervii tăi, Josefino.

— S-a schimbat mult de tot, spuse Maimucul. I se cam vede vârsta, Josefino. Şi nici nu mai e atât de gras ca înainte.

Felinarele de pe strada Sánchez Cerro tocmai se aprinseseră şi casele încă se vedeau mari, somptuoase, cu ziduri luminoase, balcoane din lemn lucrat şi ciocane de bronz, iar în fund, în agonia albastră a apusului, apărea profilul contrafăcut şi ceţos al Mangacheríei. O caravană de camioane defila pe şosea în direcţia Puente Nuevo şi pe trotuare erau perechi care se adăposteau în faţa porţilor, grupuri de băieţi, bătrâni mergând agale cu bastonul.

— Albii au prins curaj, spuse Lituma. Acum se plimbă pe mangachería ca la ei acasă.

— Din cauza bulevardului, spuse Maimucul. A fost o adevărată bătaie de joc faţă de mangacheri. Când îl construiau, harpistul zicea „am încurcat-o, s-a sfârşit cu independenţa, toată lumea o să vină să-şi bage nasul în cartier". Zis şi făcut, vere.

— Toţi albii îşi încheie sărbătorile la cârciumă, spuse José. Ai văzut cum a mai crescut Piura, vere? Peste tot numai case noi. Deşi, dacă vii de la Lima, asta nu te impresionează.

— Vreau să vă spun ceva, făcu Lituma. Pentru mine s-a zis cu călătoriile. Tot timpul ăsta m-am gândit şi mi-am dat seama că tot răul mi s-a tras din faptul că n-am rămas pe meleagurile mele, ca voi. Cel puţin asta am învăţat, că vreau să mor aici.

— Poate că o să-şi schimbe ideile când o să afle cele petrecute, spuse Josefino. O să-i fie ruşine să-l arate lumea cu degetul pe stradă. Şi atunci o să plece.

Josefino se opri şi scoase o ţigară. Fraţii León făcură un paravan cu mâinile ca vântul să nu stingă chibritul. Merseră mai departe, agale.

— Şi dacă nu pleacă? întrebă Maimucul. În Piura n-o să fie loc pentru voi amândoi, Josefino.

— Nu mai pleacă Lituma cu una cu două, fiindcă s-a întors piuran până în măduva oaselor, spuse José. Nu e ca atunci când s-a întors de la munte şi toate-l enervau. La Lima i s-a trezit dragostea de casă.

— Nu vreau chinezării, spuse Lituma. Vreau mâncare piurană, un *seco de chabelo,* un *piqueo,* şi de băut *claro* pe săturate.

— Să mergem atunci la Angélica Mercedes, vere, spuse Maimucul. Tot ea e cea mai bună bucătăreasă. N-ai uitat-o, nu-i aşa?

— Mai bine la Catacaos, vere, spuse José. La Căruţa ruptă, acolo e cel mai bun vin din câte ştiu eu.

— Ce bucuroşi sunteţi de venirea lui Lituma, spuse Josefino. Parc-aţi fi amândoi la o sărbătoare.

— La urma urmelor, e vărul nostru, Neînvinsule, spuse Maimucul. E totdeauna o bucurie să-ţi vezi rudele.

— Trebuie să-l ducem undeva, spuse Josefino. Să-i dăm de băut înainte de a-i vorbi.

— Dar ai puţină răbdare, Josefino, spuse Maimucul, nu ţi-am povestit tot.

— O să mergem mâine la doña Angélica, spuse Lituma. Sau la Catacaos, dacă vreţi. Dar azi ştiu unde să-mi sărbătoresc întoarcerea, trebuie să-mi faceţi pe plac.

— Unde dracu' vrea să meargă? spuse Josefino. La Regina, la Trei stele?

— La Chunga Chunguita, spuse Lituma.

— Ce chestie, spuse Maimucul. La Casa Verde, nici mai mult, nici

mai puţin. Dă-ţi seama, Neînvinsule.

II

— Eşti dracul gol, spuse maica Angélica şi se aplecă spre Bonifacia, întinsă pe podea ca o lighioană întunecată, compactă. O ticăloasă şi o nerecunoscătoare.

— Nerecunoştinţa e lucrul cel mai urât, Bonifacia, spuse stareţa, domol. Până şi animalele sunt recunoscătoare. N-aţi văzut nagâţii când le arunci banane?

Chipurile, mâinile, vălurile maicilor păreau fosforescente în penumbra din cămară, Bonifacia nu se mişca din loc.

— Într-o zi o să-ţi dai seama de ce ai făcut şi o să te căieşti, spuse maica Angélica. Şi dacă n-o să te căieşti, o să mergi în iad, neruşinato.

Pupilele dorm într-o încăpere lungă, îngustă şi adâncă ca un puţ; pe pereţii goi sunt trei ferestre care dau spre Nieva, singura uşă dă în curtea mare a mănăstirii. Pe jos, sprijinite de perete, se află paturile pliante din pânză de sac: pupilele le strâng când se trezesc, le desfac şi le întind noaptea. Bonifacia doarme pe un pat de lemn, de cealaltă parte a uşii, într-o cămăruţă ca un ic între dormitorul pupilelor şi curte. Deasupra patului ei se află un crucifix şi, alături, o ladă. Chiliile maicilor sunt de cealaltă parte a curţii, la reşedinţă; o clădire albă, cu acoperişul în două ape, multe ferestre simetrice şi o balustradă masivă de lemn. Lângă rezidenţă se află refectoriul şi sala de lucru, unde pupilele învaţă să vorbească limba creştinească, să buchisească, să socotească, să coasă şi să brodeze. Orele de religie şi de morală se ţin în capelă. Într-un colţ al curţii există o clădire, un fel de hangar, vecină cu grădina mănăstirii; coşul ei înalt, roşiatic se detaşează pe crengile pădurii: e bucătăria.

— Erai uite atât de mică, dar de atunci se putea ghici ce-o să iasă din tine – mâna stareţei era la jumătate de metru de podea. Ştii despre ce vorbesc, nu-i aşa?

Bonifacia se încovoie, înălţă capul, ochii ei cercetară mâna stareţei. Pălăvrăgeala papagalilor din grădină ajungea până în colţul ăsta al cămării. Pe fereastră, se vedeau crengile copacilor, întunecate, încâlcite. Bonifacia îşi rezemă coatele de podea: nu ştia, maică.

— Nu ştii nici toate câte le-am făcut pentru tine, nu? izbucni maica Angélica, care mergea dintr-o parte într-alta, cu pumnii strânşi. Nu ştii nici cum erai când te-am adunat de pe drumuri, nu?

— De unde vrei să ştiu, îngână Bonifacia. Eram foarte mică, măicuţă, nu-mi aduc aminte.

— Ia te uită ce glăscior a căpătat, maică, ce blajină pare, ţipă maica Angelica. Crezi că mă duci? Că nu ştiu cine eşti? Şi cine-ţi dă voie să-mi mai spui măicuţă?

După rugăciunile de seară, maicile intră în refectoriu şi pupilele, cu Bonifacia în frunte, se îndreaptă spre dormitor, îşi întind paturile şi, când sunt culcate, Bonifacia stinge opaiţul cu răşină, închide uşa cu cheia, îngenunchează la piciorul crucifixului, se roagă şi se culcă.

— Alergai cât e grădina de mare, zgârmai pământul şi cum găseai o râmă sau orice vierme ţi-l băgai în gură, spuse stareţa. Tot timpul erai bolnavă, şi cine avea grijă de tine să te vindece? Nici asta nu-ţi aminteşti?

— Şi erai goală puşcă, strigă maica Angelica, şi fiindcă aveam eu chef îţi făceam haine, iar tu ţi le smulgeai de pe tine şi ieşeai arătându-ţi ruşinea la toată lumea şi cred că aveai mai mult de zece ani. Aveai instincte urâte, drace, doar murdăriile-ţi plăceau.

Anotimpul ploilor se încheiase şi se înnopta repede; dincolo de hăţişul de crengi şi frunze de la fereastră, cerul era o constelaţie de forme întunecate şi scântei. Stareţa stătea pe un sac, foarte ţeapănă, şi maica Angélica mergea încoace şi încolo, agitându-şi pumnii, uneori îşi trăgea mâneca rasei şi-şi arăta braţul, o năpârcă subţire, albă.

— Niciodată nu mi-aş fi închipuit că ai fi în stare de aşa ceva, spuse stareţa. Ce-a fost în capul tău, Bonifacia? De ce ai făcut-o?

— Nu ţi-a trecut prin cap că ar putea să moară de foame sau să se înece în râu? o întrebă maica Angelica. Să se îmbolnăvească de friguri? Nu te-ai gândit la nimic, nemernico?

Bonifacia suspină. Cămara se îmbibase de mirosul acela de pământ acid şi plante umede care apărea şi se accentua odată cu întunericul. Miros greu şi înţepător, nocturn, care părea că trece prin fereastră odată cu ţârâitul greierilor, care acum se auzea foarte desluşit.

— Erai ca o lighioană şi noi ţi-am dat un cămin, o familie şi un nume, spuse stareţa. Ţi-am dat şi un Dumnezeu, asta nu înseamnă nimic pentru tine?

— Nu aveai ce mânca şi nici ce pune pe tine, bolborosi maica Angélica şi noi te-am crescut, te-am îmbrăcat, te-am educat. De ce ai făcut prostia asta cu fetele, ticăloaso?

Din când în când, un fior străbătea corpul Bonifaciei de la mijloc până la umeri. Vălul îi căzuse şi părul lins îi ascundea o parte din frunte.

— Nu mai plânge, Bonifacia, spuse stareţa. Vorbeşte odată.

Mănăstirea se trezeşte în zori, când după cântecul păsărilor începe zumzetul insectelor. Bonifacia intră în dormitor scuturând un clopoţel: pupilele sar din paturi, îşi spun rugăciunile, îşi pun halatele. Apoi se împart pe grupe prin mănăstire, în funcţie de obligaţiile pe care le au: cele mici mătură curtea, reşedinţa, refectoriul; cele mari, capela şi sala de lucru. Cinci pupile cară cazanele de gunoi până în curte şi-o aşteaptă pe Bonifacia. Cu ea în frunte coboară poteca, traversează piaţa Santa María de Nieva, trec peste semănături şi, înainte de a

ajunge la coliba pilotului Nieves, se înfundă pe scurtătura care şerpuieşte printre *capanahuas, chontas* şi *chambiras* şi dă într-un mic defileu, locul unde se aruncă gunoaiele din sat. O dată pe săptămână servitorii primarului Manuel Aguila fac un foc mare cu toate resturile. Aguarunii din împrejurimi dau târcoale în fiecare seară pe acolo, şi unii scurmă gunoaiele căutând ceva de mâncare sau obiecte casnice, în timp ce alţii alungă cu strigăte şi lovituri de bâtă păsările carnivore care planează lacome deasupra defileului.

— Nu-ţi pasă că fetele astea or să trăiască din nou în necuviinţă şi păcat? o întrebă stareţa. Că or să piardă tot ce au învăţat aici?

— Sufletul tău e tot păgân, deşi vorbeşti creştineşte şi nu mai umbli în pielea goală, spuse maica Angélica. Nu numai că nu-i pasă, maică, dar le-a lăsat să fugă fiindcă voia să fie din nou sălbatice.

— Ele voiau să plece, spuse Bonifacia, au ieşit în curte şi au venit până la uşă şi pe feţele lor am văzut că şi ele voiau să plece cu alea două care au sosit ieri.

— Şi tu le-ai făcut pe plac! strigă maica Angélica. Fiindcă le purtai pică! Fiindcă-ţi dădeau de lucru şi tu urăşti munca, puturoaso! Drace!

— Potoleşte-te, maică Angélica.

Stareţa se ridică în picioare.

Maica Angélica îşi duse o mână la piept, îşi lovi fruntea; minciunile o scoteau din ţâţâni, maică, îi părea rău.

— Pentru alea două pe care le-ai adus ieri, măicuţă, spuse Bonifacia. Eu nu voiam ca celelalte să plece, doar astea două, fiindcă mi-au rupt sufletul. Nu mai striga aşa, măicuţă, după aia o să te îmbolnăveşti, totdeauna când te înfurii te îmbolnăveşti.

Când Bonifacia şi pupilele cu gunoiul se întorc la mănăstire, maica Griselda şi ajutoarele ei au şi pregătit gustarea de dimineaţă: fructe, cafea şi pâinişoare, coapte în cuptorul mănăstirii. După gustare, pupilele merg la capelă, ascultă lecţiile de catehism şi istorie sfântă şi învaţă rugăciunile. La amiază se întorc la bucătărie şi, sub conducerea maicii Griselda – roşie, tot timpul agitată şi vorbăreaţă –, pregătesc masa de prânz: supă de legume, peşte, manioc, două pâinişoare, fructe şi apă din distilator. După aceea, pupilele pot să zburde o oră prin curte şi grădină, sau să stea la umbra pomilor. Apoi urcă în sala de lucru. Novicelor, maica Angélica le predă spaniola, alfabetul şi numerele. Stareţa are în seama ei cursurile de istorie şi de geografie, maica Angela desenul şi artele casnice şi maica Patrocinio matematica. Pe seară, maicile şi pupilele se roagă în capelă, şi acestea se împart din nou pe grupe de lucru: bucătăria, grădina, cămara, sufrageria. Masa de seară e mai uşoară decât cea de dimineaţă.

— Îmi povesteau despre satul lor ca să mă convingă, maică, spuse Bonifacia. Îmi ofereau tot ce-aveau şi mi-au rupt sufletul.

— Nici măcar nu ştii să minţi, Bonifacia. Stareţa îşi desfăcu mâinile

care fâlfâiră alb în întunericul albăstrui şi se împreunară din nou într-o formă rotundă. Fetele pe care le-a adus maica Angelica din Chicais nu vorbeau limba creştinească, vezi cum păcătuieşti de pomană?

— Eu vorbesc păgâneşte, maică, doar că tu nu ştiai. Bonifacia înălţă capul, două flăcărui verzi licăriră o clipă sub hăţişul părului. Am învăţat tot auzindu-le pe fetele sălbatice şi nu ţi-am spus niciodată.

— Minciună, drace, strigă maica Angélica şi forma rotundă se aplecă şi fâlfâi uşor. Ia te uită ce mai născoceşte acum, maică. Nemernico!

Dar o întrerupseră nişte bombăneli care ţâşniseră ca şi cum în cămară ar fi fost ascuns un animal care, înfuriat dintr-odată, se dădea de gol urlând, sforăind, torcând, sfârâind sunete înalte şi scârţâitoare din întuneric, într-un soi de sfidare sălbatică:

— Vezi, măicuţă? spuse Bonifacia. Nu mi-ai înţeles păgânească?

În fiecare zi se face slujbă, înainte de gustarea de dimineaţă. O oficiază iezuiţii de la mănăstirea vecină, de obicei părintele Venancio. Capela îşi deschide porţile laterale în fiecare duminică, pentru ca locuitorii din Santa María de Nieva să poată asista la slujbă. Niciodată nu lipsesc autorităţile şi uneori vin şi agricultori, cultivatori de cauciuc din ţinut şi mulţi aguaruni care rămân în uşă, pe jumătate goi, chirciţi şi stânjeniţi. Seara, maica Angélica şi Bonifacia duc pupilele pe malul râului, le lasă să se bălăcească, să pescuiască, să se caţăre în copaci. Duminica, masa de dimineaţă e mai îmbelşugată şi de obicei conţine şi carne. Pupilele sunt vreo douăzeci, cam de şase până la cincisprezece ani, toate aguarune.

Uneori, printre ele e şi o fată huambisă, şi chiar o *shapra*. Dar asta nu se întâmplă des.

*

— Nu-mi place să mă simt aşa, fără niciun rost, Aquilino, spuse Fushía. Aş vrea să fie ca înainte. Am face cu rândul, îţi aminteşti?

— Îmi amintesc, măi, spuse Aquilino. Datorită ţie am devenit ceea ce sunt.

— Chiar aşa, mai vindeai şi acum apă din casă în casă, dacă n-aş fi sosit eu la Moyobamba, spuse Fushía. Ce frică ţi-era de râu, bătrâne.

— Doar de Mayo, fiindcă era cât pe ce să mă înec în el, când eram copil, spuse Aquilino. Dar în Rumiyacu făceam mereu baie.

— Rumiyacu? Trece prin Moyobamba?

— Râul ăla domol, Fushía, spuse Aquilino, ăla care trece printre ruine, cam pe unde trăiesc triburile *Lamistas*. Sunt o mulţime de livezi de portocali. Nu-ţi aminteşti nici de portocalele cele mai dulci de pe lume?

— Mi-e ruşine când te văd toată ziua asudând şi eu, aici, ca un

mort, spuse Fushía.

— Dar nu trebuie să vâslim deloc, măi, spuse Aquilino, doar să ţinem direcţia. Cum trecem de bulboanele astea, Marañónul face singur-singurel treaba. Nu-mi place însă că eşti aşa de tăcut şi că te uiţi la cer de parcă l-ai vedea pe dracul.

— Nu l-am văzut niciodată, spuse Fushía. Aici în pădure toţi l-au văzut o dată, în afară de mine. Până şi în asta am ghinion.

— Mai bine spune noroc, spuse Aquilino. Ştiai că o dată i s-a arătat domnului Julio Reátegui? Într-o râpă din Nieva, se spune. Dar el a văzut că şchioapătă rău, şi într-o clipă i-a descoperit piciorul mai scurt şi l-a pus pe fugă cu gloanţe. Fiindcă veni vorba, Fushía, de ce te-ai certat cu domnul Reátegui? I-oi fi făcut vreuna de-a ta, desigur.

Îi făcuse el multe şi prima chiar înainte de a-l cunoaşte, nici nu ajunsese bine la Iquitos, bătrâne. I-a povestit-o la mult timp după aceea şi Reátegui râdea, deci tu erai acela care l-a trombonit pe bietul don Fabio? şi Aquilino, pe don Fabio, guvernatorul din Santa María de Nieva?

— La dispoziţia dumneavoastră, domnule, spuse don Fabio. Cu ce să vă servesc? Rămâneţi mai mult timp în Iquitos?

O să rămână câtva timp, poate definitiv. O afacere cu lemne, ştiţi? avea să instaleze o fabrică de cherestea lângă Nauta şi aştepta nişte ingineri. Avea mult de muncă şi o să-i plătească mai mult, doar voia o cameră mare, comodă, şi don Fabio doar atât aştepta, domnule, el era oricând la dispoziţia clienţilor, bătrâne: a înghiţit-o de la început şi până la sfârşit.

— Mi-a dat cea mai bună cameră din hotel, spuse Fushía. Cu ferestre spre grădina cu palmieri. Mă invita la masă şi-mi povestea vrute şi nevrute despre patronul lui. Eu abia-l înţelegeam, vorbeam foarte stricat spanioleşte pe vremea aceea.

— Domnul Reátegui nu era în Iquitos? îl întrebă Aquilino. Era bogat încă de pe-atunci?

— Nu, bogat într-adevăr a ajuns abia după aia, cu contrabanda, răspunse Fushía. Avea însă hotelul şi începuse să facă negoţ cu triburile, de asta s-a dus în Santa María de Nieva. Cumpăra cauciuc, piei, şi le vindea în Iquitos. Acolo mi-a venit ideea, Aquilino. Dar, ca întotdeauna, aveam nevoie de un capital şi eu n-aveam para chioară.

— Şi ai luat mulţi bani, Fushía? îl întrebă Aquilino.

— Cinci mii de soles, don Julio, spuse don Fabio. Şi paşaportul meu şi nişte tacâmuri de argint. Sunt amărât, domnule Reátegui, ştiu cât de prost o să mă judecaţi. Dar o să pun totul la loc, vă jur, cu sudoarea frunţii mele, don Julio, până la ultimul bănuţ.

— N-ai avut niciodată remuşcări, Fushía? îl întrebă Aquilino. De mulţi ani vreau să te-ntreb asta.

— Că l-am furat pe câinele de Reátegui? spuse Fushía. Ăsta e bogat

fiindcă a furat mai mult decât mine, bătrâne. Dar el a început cu ceva, eu n-aveam nimic. Ăsta a fost ghinionul meu întotdeauna, să fiu nevoit s-o pornesc de la zero.

— Şi la ce-ţi slujeşte atunci capul? îl întrebase Julio Reátegui. Cum de nu ţi-a venit măcar ideea să-i ceri actele, don Fabio?

I le ceruse, şi paşaportul părea nou-nouţ, de unde să ştie el că era fals, don Julio? Şi apoi era atât de bine îmbrăcat şi vorbea într-un fel că te convingea. El chiar îşi spunea: cum se întoarce domnul Reátegui din Santa María de Nieva o să i-l prezint şi împreună or să facă afaceri mari. Ce nechibzuit poate fi omul, don Julio!

— Şi ce aveai atunci în valiza aia, Fushía? întrebă Aquilino.

— Hărţi ale regiunii Amazonului, domnule Reátegui, spuse don Fabio. Uriaşe, ca alea de la cazarmă. Şi le-a înfipt în camera lui şi zicea că aşa o să ştim pe unde o să scoatem lemnul. Făcuse tot felul de liniuţe şi însemnări în braziliană, ca să vezi ce ciudat!

— Nu-i deloc ciudat, don Fabio, spuse Fushía. În afară de lemn mă mai interesează şi comerţul. Şi uneori e foarte util să ai contacte cu băştinaşii. De aceea am însemnat triburile.

— Până şi pe cele de pe Marañón şi Uyacali, don Julio, spuse don Fabio; şi eu mă gândeam, ce om întreprinzător, ce bună pereche o să facă cu domnul Reátegui!

— Ţi-aminteşti cum ţi-am ars hărţile? îl întrebă Aquilino. Curată prostie, ăia care fac hărţi nu ştiu că Amazonia e ca o femeie în călduri, care nu stă locului. Aici totul se mişcă, râurile, animalele, copacii. Nebun pământ ne-a mai fost dat şi nouă, Fushía!

— Şi el cunoaşte pădurea până în fundul ei, spuse don Fabio. Când o să vină din Alto Marañón, o să vi-l prezint şi o să deveniţi buni prieteni, domnule.

— Toată lumea de-aici, din Iquitos, îmi spune doar minunăţii despre el, spuse Fushía. Vreau foarte mult să-l cunosc. Nu ştiţi când vine din Santa María de Nieva?

— Îşi are afacerile lui pe acolo şi apoi poliţia îi ia cam mult timp, dar întotdeauna face ce face şi scapă, spuse don Fabio. O voinţă de fier, domnule. A moştenit-o de la taică-său, om important. A fost unul dintre magnaţii cauciucului, în epoca de prosperitate a oraşului Iquitos. Când cu falimentul, şi-a tras un glonţ în cap. Au pierdut până şi cămaşa de pe ei. Dar don Julio s-a ridicat, singur-singurel. O voinţă de fier, cum vă spuneam.

— Odată în Santa María s-a dat o masă în cinstea lui, şi l-am auzit ţinând un discurs, spuse Aquilino. A vorbit despre taică-său cu multă mândrie, Fushía.

— Taică-său era unul din subiectele lui preferate, spuse Fushía. Şi mie mi-l cita la tot pasul, când lucram împreună. Ah, câinele ăsta de Reátegui are noroc cu carul, al naibii, întotdeauna l-am invidiat,

bătrâne.

— Atât de alb, atât de drăgăstos, spuse don Fabio. Şi când te gândeşti cum se juca cu el, îi lingea picioarele, el intra în hotel şi Jesucristo îşi încolăcea coada, în culmea fericirii. Ce om blestemat, don Julio.

— În Campo Grande, călcând paznicii în picioare şi la Iquitos omorând o pisică, spuse Aquilino. Cum ţi-ai mai luat şi tu rămas-bun, Fushía.

— De fapt, don Fabio, nu mi se pare chiar atât de grav, spuse Julio Reátegui. Ce-mi pare rău e că mi-a luat banii.

Dar pe motan îl durea rău de tot, don Julio, spânzurat de plasa contra ţânţarilor cu un cearşaf, şi să intri în cameră şi dintr-odată să-l vezi dansând în aer, ţeapăn, cu ochişorii bulbucaţi. Răutatea de dragul răutăţii era un lucru pe care el nu-l înţelegea, domnule Reátegui.

— Omul face ce poate ca să trăiască şi eu înţeleg că ai furat, spuse Aquilino. Dar de ce să-i faci aşa ceva pisicii, de furie, că nu aveai capitalul acela ca să începi?

— Şi asta, spuse Fushía. Şi în plus animalul puţea şi mi-a urinat de nenumărate ori în pat.

Năravuri de asiatic, don Julio, ăştia aveau nişte obiceiuri dintre cele mai ticăloase, cine putea să ştie, şi văzuse cu ochii lui, de exemplu, chinezii ăia din Iquitos creşteau pisici în cuşti, le îngrăşau cu lapte şi apoi le puneau la fiert şi le mâncau, domnule Reátegui. Dar hai să vorbească de afaceri, don Fabio, el de asta venise din Santa María de Nieva, mai bine să uite lucrurile triste, cumpărase tot?

— Tot ce-aţi comandat, don Julio, spuse don Fabio, oglinjoare, cuţite, pânză, mărgeluşe, şi cu sconturi bune. Când vă întoarceţi la Alto Marañón?

— Nu puteam să mă duc singur pe munte să fac negoţ, aveam nevoie de un asociat, spuse Fushía, şi după încurcătura aia trebuia să-l caut departe de Iquitos.

— De asta ai venit până în Moyobamba, spuse Aquilino, şi te-ai împrietenit cu mine, ca să te însoţesc la triburi. Aşa că ai început imitându-l pe Reátegui chiar înainte de a-l fi văzut, înainte de a fi angajatul lui. Cum mai vorbeai de bani, Fushía, vino cu mine, Aquilino, într-un an te îmbogăţeşti, mă înnebuneai cu cântecelul ăsta.

— Şi după cum vezi, praful s-a ales de toate, spuse Fushía. M-am sacrificat mai mult decât oricine, nimeni n-a riscat cât mine, bătrâne. E drept să se termine aşa, Aquilino?

— Asta-i voia Domnului, Fushía, spuse Aquilino. Nu se cuvine s-o judecăm noi.

*

Într-o dimineaţă călduroasă de decembrie sosi la Piura un om. Pe un măgar care abia se târa, se ivi pe neaşteptate printre dunele dinspre sud: o siluetă cu pălărie cu boruri largi, înfăşurată într-un *poncho* subţire. Prin lumina roşiatică a zorilor, când limbile soarelui încep să se târască prin deşert, străinul va fi descoperit entuziasmat primele câmpuri de cactuşi, roşcovii pârjoliţi, casele albe ale Castillei din ce în ce mai numeroase şi mai înghesuite pe măsură ce se apropia de râu. Prin aerul dens merse înainte spre oraşul care se şi zărea pe celălalt ţărm, răsfrângând lumina ca o oglindă. Traversă singura stradă din Castilla, încă pustie, şi, ajungând la Podul Vechi, descălecă. Câteva clipe în şir privi clădirile de pe celălalt ţărm, străzile pietruite, casele cu balcoane, aerul plin de bobiţe de nisip care coborau plutind uşor, turnul masiv al catedralei cu clopotul său rotund de culoarea funinginii, şi, spre nord, petele verzui ale fermelor care urmează cursul râului înspre Catacaos. Luă în mână hăţurile măgarului, traversă Podul Vechi şi, lovindu-şi din când în când cizmele cu cravaşa, străbătu cartierul principal al oraşului, care se întinde, drept şi elegant, de la râu până la Piaţa Armelor. Acolo se opri, legă animalul de un tamarin, se aşeză pe jos, îşi coborî borurile pălăriei ca să se ferească de nisipul care îi ciuruia ochii fără milă. Făcuse probabil un drum lung: mişcările îi erau încete, obosite. Când, odată sfârşită ploaia de nisip, primii locuitori se iviră în piaţa pe de-a-ntregul luminată de soare, străinul dormea. Lângă el zăcea măgarul, cu botul acoperit de bale verzui, cu ochii daţi peste cap. Nimeni nu îndrăznea să-l trezească. Vestea se împrăştie prin cartier, curând Piaţa Armelor se umplu de curioşi care, dându-şi coate, şuşoteau despre străin, se împingeau ca să ajungă lângă el. Unii se urcară pe chioşcul de verdeaţă, alţii se căţărară prin palmieri să-l privească. Era un tânăr atletic, cu umeri laţi, o barbă creaţă îi împodobea faţa, iar cămaşa fără nasturi lăsa să se vadă un piept plin de muşchi şi de păr. Dormea cu gura căscată, sforăind uşor; printre buzele uscate i se vedeau dinţii ca de dulău: galbeni, mari, carnivori. Pantalonii, cizmele, *poncho*-ul decolorat erau numai zdrenţe, foarte murdare, ca şi pălăria. N-avea nicio armă.

Când se trezi, se ridică dintr-un salt, gata să se apere; de sub pleoapele umflate, ochii scrutau plini de teamă mulţimea de chipuri. Din toate părţile izbucniră zâmbete, mâini spontane, un bătrân îşi croi drum până la el înghiontindu-se şi-i întinse o tigvă cu apă rece. Atunci, necunoscutul zâmbi. Bău domol, savurând apa cu lăcomie, cu ochii îmblânziţi. Zgomotul din jur se înteţea, toţi se băteau ca să stea de vorbă cu noul venit, îi puneau întrebări despre drum, îl compătimeau pentru moartea măgarului. El râdea, în largul lui, strângea mâini în dreapta şi în stânga. Apoi, dintr-o smucitură, înşfăcă desagii de pe hamurile animalului şi întrebă de un hotel. Înconjurat de

câţiva cetăţeni binevoitori, traversă Piaţa Armelor şi intră la Steaua Nordului: era plin. Oamenii îl liniştiră, mai multe glasuri îi oferiră găzduire. Trase în gazdă la Melchor Espinoza, un bătrân care trăia singur, pe chei, lângă Podul Vechi. Avea o fermă mică, departe de malul râului Chira, unde mergea de două ori pe lună. În anul acela, Melchor Espinoza stabili un record. Găzdui cinci străini. De obicei, aceştia rămâneau la Piura atâta timp cât să cumpere o recoltă de bumbac, să vândă nişte vite, să plaseze nişte produse, câteva zile adică, cel mult câteva săptămâni.

Străinul, în schimb, rămase acolo. Orăşenii aflară puţine lucruri despre el, mai ales negative: nu era negustor de vite, nici perceptor de impozite, nici comis-voiajor. Îl chema Anselmo şi spunea că e peruvian, dar nimeni n-a reuşit să recunoască obârşia accentului: nu vorbea cu ezitări şi efeminat ca cei din Lima, n-avea nici tonul cântător al locuitorului din Chiclayo; nu rostea cuvintele cu perfecţiunea perversă a oamenilor din Trujillo, nici din Anzi nu părea să fie, căci nu plescăia cu vârful limbii când pronunţa „r” sau „s”. Vorbirea îi era răspicată, foarte muzicală şi cam leneşă, întorsăturile şi expresiile pe care le folosea cu totul neobişnuite, şi când discuta, violenţa vocii te ducea cu gândul la un şef de bandă. Desagii care alcătuiau tot bagajul lui erau probabil plini de bani: cum de străbătuse deşertul fără să fie atacat de tâlhari? Vecinii nu reuşiră să afle de unde vine, nici pentru ce-şi alesese Piura drept destinaţie.

A doua zi de la sosire, apăru în Piaţa Armelor bărbierit, şi tinereţea chipului său surprinse pe toată lumea. Din magazinul spaniolului Eusebio Romero îşi cumpărase o pereche nouă de pantaloni şi cizme; plăti cu bani gheaţă. După două zile, îi comandă Saturninei, faimoasa ţesătoare din Catacaos, o pălărie de pai albă, din acelea pe care le poţi ţine în buzunar fără să se mototolească. În fiecare dimineaţă Anselmo ieşea în Piaţa Armelor şi, instalat pe terasa de la Steaua Nordului, îi invita pe trecători la un pahar. Îşi făcu astfel o mulţime de prieteni. Era vorbăreţ şi glumeţ, şi cuceri lumea lăudând farmecele oraşului: simpatia oamenilor, frumuseţea femeilor, splendidele apusuri de soaie. Învăţă repede formulele limbajului local şi vorbirea lui caldă, leneşă; după câteva săptămâni spunea „gua” ca să-şi arate uimirea, pentru „copii” spunea „churres”, pentru „măgar” – „piajeno”, forma superlative din superlative, putea să deosebească un *clarito* de un rachiu *chicha,* recunoştea tot soiul de mirodenii, ştia pe dinafară numele persoanelor şi străzilor şi dansa *tondero* ca mangacherii.

Era peste măsură de curios. Arăta un interes lacom pentru obiceiurile şi uzanţele oraşului, se informa cu lux de amănunte despre vieţile şi morţile oamenilor. Voia să ştie tot: care erau oamenii cei mai bogaţi, cum şi de când; dacă prefectul, primarul şi episcopul erau cinstiţi şi iubiţi, cum se distra lumea, ce adultere sau ce scandaluri îi

preocupau pe bigoţi şi pe preoţi, cum respectau locuitorii religia şi morala, unde şi cum se putea face dragoste în oraş.

În fiecare duminică mergea la Coliseo şi se înflăcăra la luptele de cocoşi ca un vechi amator, noaptea pleca ultimul de la cârciuma Steaua Nordului, ştia să joace cărţi cu eleganţă, pariind pe bani mulţi şi putea să câştige şi să piardă fără să se schimbe la faţă. Îşi cuceri astfel prietenia negustorilor şi a fermierilor şi deveni popular. Oamenii de vază îl invitară la o vânătoare în Chulucanas şi rămaseră toţi încântaţi de cât de bine ochea. Când îl întâlneau pe stradă, ţăranii îi spuneau cu familiaritate pe nume şi el îi bătea pe umăr, puternic şi prietenos. Oamenii îi preţuiau spiritul jovial, dezinvoltura manierelor, generozitatea. Dar erau intrigaţi de provenienţa banilor şi de trecutul lui. Începură să circule despre el mici legende: când îi ajungeau la ureche, Anselmo le primea cu hohote de râs, nu le dezminţea, nici nu le confirma. Uneori străbătea cu câţiva prieteni cârciumile mangachere şi sfârşea întotdeauna în casa Angélicăi Mercedes, căci acolo era o harpă, iar el era un harpist desăvârşit, inimitabil. În timp ce ceilalţi băteau din picioare şi ciocneau, el, ore întregi, într-un colţ, mângâia firele albe care i se supuneau ascultătoare, şi, după voia lui, puteau să murmure, să râdă sau să suspine.

Locuitorilor le părea rău doar că Anselmo era bădăran şi se uita cu obrăznicie la femei când era beat. Servitoarelor desculţe care traversau Piaţa Armelor îndreptându-se spre piaţă, vânzătoarelor care, cu urcioare sau vase de lut pe cap, mergeau încoace şi încolo îmbiindu-te cu suc de lucernă şi mango şi cu brânză proaspătă de la munte, doamnelor cu mănuşi, văluri şi mătănii care defilau spre biserică, tuturor le făcea propuneri în gura mare şi le improviza versuri cât mai deocheate. „Fii atent, Anselmo, îi spuneau prietenii, piuranii sunt geloşi. Un soţ jignit, un părinte lipsit de umor te va provoca la duel când nici cu gândul nu gândeşti, fii mai respectuos cu femeile.” Dar Anselmo răspundea cu un hohot de râs, ridica paharul şi ciocnea în cinstea oraşului Piura.

În prima lună a şederii sale în oraş, nu s-a întâmplat nimic.

*

Nu-i dracul chiar atât de negru şi apoi toate se aranjau pe lumea asta, soarele scânteiază în ochii lui Julio Reátegui şi sticlele sunt puse într-un hârdău plin cu apă. El însuşi împarte paharele: spuma albă face clăbuc, se umflă şi se sparge în mici cratere: nu trebuia să-şi facă griji şi, înainte de toate, încă un pahar de bere. Manuel Aguila, Pedro Escabino şi Arévalo Benzas beau, îşi şterg buzele cu mâna. Prin pânza metalică a ferestrelor se zăreşte Piaţa din Santa Mana de Nieva, un grup de aguaruni macină boabe de manioc în nişte vase pântecoase,

câţiva copii se fugăresc în jurul trunchiurilor de *capirona.* Sus, pe dealuri, reşedinţa maicilor e un dreptunghi de foc şi, în primul rând, era un proiect pe termen îndelungat şi aici proiectele nu aveau nicio şansă. Julio Reátegui credea că se alarmau de pomană. Dar Manuel Aguila nu, nici vorbă, domnu' guvernator, se ridică în picioare, ei aveau dovezi, don Julio, un omuleţ scund şi chel, cu ochi bulbucaţi, tipii ăştia doi îi stricaseră. Şi Arévalo Benzas, don Julio, se ridică în picioare, era clar, el spusese că în spatele steagurilor şi livretelor astea se ascunde altceva şi el se opusese să vină profesorii, don Julio, şi Pedro Escabino loveşte masa cu paharul, don Julio: cooperativa era un fapt şi aguarunii or să vândă chiar ei în Iquitos, căpeteniile lor se adunaseră în Chicais ca să vorbească despre asta şi aşa stăteau lucrurile, în rest, doar orb să fii ca să nu vezi. Doar că Julio Reátegui nu cunoştea nici măcar un aguarun care să aibă habar ce e Iquitos sau o cooperativă, de unde scosese Pedro Escabino toată istoria asta? şi-i ruga să vorbească pe rând, unul câte unul, domnilor. Paharul sună din nou sec şi surd de masă, don Julio, el petrecea mult timp în Iquitos, avea multe afaceri şi nu-şi dădea seama că ţinutul era tulburat de când au venit tipii ăştia doi. Vocea lui Julio Reátegui e tot blândă, don Pedro, ca guvernator pierduse şi timp, şi bani, dar ochii i se înăsprira şi el nu voia să accepte şi Pedro Escabino a fost unul dintre cei care au insistat cel mai mult, să fie bun şi să-şi măsoare cuvintele. Pedro Escabino ştia cât îi datorau şi nu voia să-l jignească; dar tocmai sosise de la Urakusa şi pentru prima oară în zece ani, don Julio, izbi paharul sec şi surd de două ori de masă, aguarunii n-au vrut să-i vândă nici măcar un bulgăraş de cauciuc, cu toate avansurile şi Arévalo Benzas: ba i-au arătat şi cooperativa. Don Julio, nu-i deloc de râs, făcuseră o colibă specială şi o umpluseră cu cauciuc şi piei pe care or să le vândă în Iquitos. Şi Manuel Aquila, scund şi chel în spatele ochilor lui bulbucaţi: vedea, domnu' guvernator? Tipii ăştia n-ar fi trebuit să meargă niciodată la triburi, Arévalo avea dreptate, voiau numai să-i strice. Dar n-or să mai vină, domnilor, şi Julio Reátegui umple paharele. El nu merge la Iquitos doar pentru afacerile lui, ci şi pentru ale lor şi ministerul anulase planul de extindere a culturilor silvice şi se sfârşise cu brigăzile de instructori. Dar Pedro Escabino lovi sec şi surd pentru a treia oară: deocamdată veniseră şi răul era făcut, don Julio. Deci n-or să poată nici măcar să se înţeleagă cu indienii? Ba da, s-au înţeles foarte bine şi ei i-l aduseseră pe interpretul pe care tipii ăştia doi l-au luat în Urakusa şi o să-i povestească chiar el, don Julio, şi-o să vedeţi. Omul arămiu şi desculţ care stă pe vine lângă uşă se ridică, înaintează şovăitor spre guvernatorul din Santa María de Nieva şi Bonino Pérez, cu cât cumpărau de la el kilogramul de cauciuc, să-l întrebe asta. Interpretul începe să răcnească, dă din mâini, scuipă şi Jum ascultă în tăcere, cu braţele încrucişate pe pieptul gol. Două cruci

subţiri, roşietice îi împodobesc pometii verzui şi pe nasul pătrat sunt tatuate trei dungi orizontale, subţiri ca nişte viermişori, chipul îi e grav, atitudinea solemnă: urakuşii înghesuiţi unul într-altul în poiană stau nemişcaţi şi soarele loveşte copacii, colibele din Urakusa. Interpretul tace, iar Jum şi un bătrân mărunţel gesticulează morocănoşi şi mestecă şi interpretul, de calitate bună doi, de obicei un sol kilogramul, domnu' patron, zicând, şi Teófilo Cañas clipeşte, atât costă, un câine lătra undeva departe. Bonino Pérez ştia, frate, puii de căţea, ce codoşi împuţiţi, şi către interpret: peruvieni afurisiţi, ei îl vindeau cu douăzeci kilogramul, patronii fraierindu-i, să nu se mai lase, omule, să ducă pieile şi cauciucul la Iquitos, niciodată de-acum încolo comerţ cu patronii ăştia, tradu-le asta. Şi interpretul, spunându-le? şi Bonino da, patroni furând spunându-le? şi Teófilo da, peruvieni afurisiţi spunându-le? da, da, patron fraierind spunând? şi ei da, da, la naiba, da: draci, hoţi, peruvieni afurisiţi, să nu se lase, da, la naiba, fără teamă, traducând asta. Interpretul bombăne, răcneşte, scuipă şi Jum bombăne, răcneşte, scuipă şi bătrânul îşi loveşte pieptul, pielea lui are nişte cute vinete şi aspre, şi interpretul, Iquitos nu venind niciodată patron Escabino venind, aducând cuţit, satâr, pânză şi Teófilo Cañas, e degeaba, frate, ei cred că Iquitos e un om, n-or să scoată nimic, Bonino, şi interpretul spunând, schimbând cu cauciuc. Dar Bonino Pérez se apropie de Jum, arată cuţitul pe care acesta îl ţine la brâu, să vedem, câte kilograme de cauciuc l-a costat, întreabă-l asta. Jum îşi scoate cuţitul, îl înalţă, soarele aprinde lama albă, îi estompează marginile şi Jum zâmbeşte cu mândrie şi în spatele lui urakuşii zâmbesc şi mulţi scot cuţitele, le înalţă şi soarele le aprinde şi le desface şi interpretul: douăzeci de bulgări cel al lui Jum spunând, celelalte zece, cincisprezece bulgări, şi Teófilo Cañas voia să se întoarcă la Lima, frate. Avea febră, Bonino, şi nedreptăţile astea şi ăştia care nu înţelegeau, mai bine să uite, şi Bonino Pérez adună şi scade pe degete, Teófilo, niciodată n-a fost tare la numere, ieşea cam la patruzeci de soles cuţitul lui Jum, nu? şi interpretul spunând? traducând? şi Teófilo nu, şi Bonino, mai bine asta: patron drac, cuţitul ăsta nu costa niciun bulgăre, îl adunai din gunoi, Iquitos nu era patron, ci oraş, pe râu în jos, pe Marañón în jos, să ducă acolo cauciucul, or să-l vândă de o sută de ori mai bine, or să-şi cumpere ce cuţite vor sau altceva, şi interpretul, domnule! nu înţelegea, repetând rar şi Bonino avea dreptate: trebuia să le explice totul, frate, de la început, nu-ţi pierde curajul, Teófilo, şi poate aveau dreptate, dar Julio Reátegui insista: nu trebuia să-şi piardă capul. Tipii ăştia nu plecaseră? N-or să se mai întoarcă niciodată şi apoi doar aguarunii erau mai răsăriţi, el făcuse negoţ cu *shapras* ca întotdeauna, şi în afară de asta la orice se putea găsi un leac. El credea însă că o să-şi încheie mandatul de guvernator în linişte, domnilor, şi ei or să vadă, şi

Arévalo Benzas: asta nu-i tot, don Julio. Nu ştiţi ce s-a întâmplat în Urakusa cu un caporal, un pilot şi o ordonanţă de la garnizoana din Borja? Săptămâna trecută, nu mai demult, don Julio şi el ce, ce se întâmplase?

*

— Slavă Domnului, am ajuns în Mangachería, spuse José.

— Nisipul zgârie, mă gâdilă. O să-mi scot pantofii, spuse Maimucul.

Odată cu strada Sánchez Cerro se sfârşea cu asfaltul, faţadele albe, porţile solide şi lumina electrică, şi începeau pereţii de rogoz, acoperişurile de paie, cutii de conserve sau carton, praful, muştele, străduţele întortocheate. La ferestruicile pătrate şi fără perdele ale colibelor străluceau lumânări de seu şi opaiţe mangachere, familii întregi stăteau la aer, seara, în mijlocul străzii. La tot pasul, fraţii León ridicau mâna ca să-şi salute prietenii.

— De ce sunteţi aşa de mândri? De ce o lăudaţi atât? îi întrebă Josefino. Miroase urât şi oamenii trăiesc ca nişte animale. Cel puţin cincisprezece în fiecare căsuţă.

— Douăzeci, dacă pui la socoteală şi câinii şi fotografia lui Sánchez Cerro, spuse Maimucul. Uite încă o calitate a Mangacheríei, nu se face nicio deosebire. Oameni, câini, capre, toţi sunt la fel, toţi mangacheri.

— Şi suntem mândri fiindcă aici ne-am născut, spuse José. O lăudăm fiindcă e pământul nostru. De fapt, mori de invidie, Josefino.

— Toată Piura e moartă la ora asta, spuse Maimucul. Şi aici, n-auzi? Acum începe viaţa.

— Aici toţi suntem prieteni sau rude, şi ni se dă ceea ce ni se cuvine, spuse José. În Piura eşti preţuit pentru ce ai, şi dacă nu eşti alb trebuie să-i linguşeşti pe albi.

— Fac ceva pe mangachería, spuse Josefino. Când or s-o distrugă ca pe Gallinacera, o să mă-mbăt de bucurie.

— Eşti cu fundul în sus şi nu ştii pe cine să-ţi verşi focul, spuse Maimucul. Dar dacă vrei să-ţi baţi joc de mangachería, mai bine vorbeşte mai încet, altfel mangacherii îţi vin de hac.

— Parc-am fi copii, spuse Josefino. Ne-am şi găsit când să ne certăm.

— Hai să ne-mpăcăm, să cântăm imnul, spuse José.

Oamenii care stăteau pe nisip erau tăcuţi, şi tot zgomotul – cântece, pahare ciocnite, muzică de chitară, bătăi din palme – ieşea din cârciumi, nişte colibe mai mari ca celelalte, mai luminate, şi cu steguleţe roşii sau albe fluturând pe faţadă, în vârful unui baston. Atmosfera fierbea de tot felul de miasme călduţe, şi pe măsură ce străzile dispăreau, se iveau câini, găini, porci, care se tăvăleau ursuzi, întunecaţi, pe pământ, capre, cu ochi enormi, legate de un par, şi se

îngraşă şi se făcea mai zgomotoasă fauna aeriană suspendată deasupra capetelor lor. Neînvinşii înaintau fără grabă pe potecile întortocheate ale junglei mangachere, ocolindu-i pe bătrânii care-şi scoseseră rogojinile la aer, înconjurând colibele care apăreau unde nu te aşteptai în mijlocul drumului ca nişte balene din mare. Cerul ardea de stele, unele mari şi cu o lumină superbă, altele ca nişte flăcărui de chibrituri.

— Uite stelele *marimachas,* spuse Maimucul; arăta trei puncte foarte sus, scânteietoare, paralele. Şi cum mai clipesc. Domitila Yara spunea când *marimachas* se văd atât de bine, poţi să te rogi la ele. Profită de ocazie, Josefino.

— Domitila Yara! spuse José. Săraca băbuţă. Mie mi-era cam frică de ea, dar de când a murit mi-aduc aminte cu drag de ea. Ne-o fi iertat hărmălaia de la priveghi?

Josefino mergea în tăcere, cu mâinile în buzunar, cu bărbia înfundată în piept. Cei doi Leóni îngânau tot timpul, în cor, „noapte bună, don", „bună, doña" şi de pe sol voci nevăzute şi somnoroase le întorceau salutul şi-i chemau pe nume. Se opriră în faţa unei colibe şi Maimucul împinse uşa. Lituma stătea întors cu spatele, îmbrăcat într-un costum de culoarea lucernei, haina i se umfla pe şolduri şi avea părul umed şi strălucitor. Deasupra capului se zbătea o tăietură din ziar, prinsă cu un ac de gămălie.

— Uite-l pe Neînvinsul numărul trei, vere, spuse Maimucul.

Lituma se răsuci ca o sfârlează, străbătu încăperea zâmbitor şi iute, cu braţele deschise, şi Josefino îi ieşi în întâmpinare. Se îmbrăţişară cu putere şi mult timp se tot bătură pe umăr, de cât timp frate, de cât timp Lituma, şi ce plăcere să te avem iar printre noi, gudurându-se ca doi căţei.

— Ce mişto eşti îmbrăcat, vere, spuse Maimucul.

Lituma se dădu înapoi pentru ca Neînvinşii să-i admire în voie îmbrăcămintea nou-nouţă şi multicoloră. Cămaşă albă cu guler tare, cravată roz cu buline gri, ciorapi verzi şi pantofi ascuţiţi, lustruiţi ca oglinda.

— Vă place? M-am înnoit că m-am întors acasă. Mi le-am cumpărat acum trei zile, la Lima. Şi tot aşa şi cravata şi pantofii.

— Parc-ai fi un prinţ, spuse José. Prea grozav, vere.

— Haina face pe om, spuse Lituma, pipăindu-şi reverele hainei. Creierul începe să fie ros de molii. Dar tot mai pot să fac câte o cucerire. Acu, dacă tot sunt burlac, mi-a venit şi mie rândul.

— Mai să nu te cunosc, îl întrerupse Josefino. De-atâta timp nu te-am mai văzut îmbrăcat civil, colega.

— Spune mai bine de-atâta timp de când nu m-ai văzut, spuse Lituma şi chipul i se încruntă; zâmbi din nou.

— Şi noi uitasem cum arăţi civil, vere, spuse José.

— Îţi stă mai bine aşa decât deghizat în poliţist, spuse Maimucul. Acum eşti iarăşi un adevărat Neînvins.

— Ce aşteptăm? întrebă José. Hai să ne cântăm imnul.

— Voi sunteţi fraţii mei, zise Lituma. Cine v-a învăţat să vă aruncaţi în râu de pe Podul Vechi?

— Şi să tragem la măsea şi să mergem la curve, spuse José. Tu ne-ai stricat, vere.

Lituma îi ţinea îmbrăţişaţi pe cei doi León, îi zgâlţâia drăgăstos. Josefino îşi freca mâinile şi, deşi gura îi zâmbea, în ochii nemişcaţi îi strălucea ceva tainic şi neliniştit, iar poziţia corpului, cu umerii traşi îndărăt, pieptul bombat, picioarele uşor îndoite, era în acelaşi timp forţată, neliniştită şi la pândă.

— Trebuie să încercăm acest Sol de Ica, spuse Maimucul. Ai făgăduit şi nu mai poţi da înapoi.

Se aşezară pe două rogojini, sub o lampă cu gaz agăţată de tavan care, legănându-se, descoperea fugitiv pe pereţii de chirpici cufundaţi în penumbră crăpături, inscripţii şi o firidă dărăpănată unde, la picioarele unei Fecioare de ghips cu Pruncul în braţe, se găsea o candelă goală. José aprinse lumânarea din firidă şi, la lumina ei, tăietura din ziar arăta silueta gălbuie a unui general, o spadă, nenumărate decoraţii. Lituma trăsese o valiză lângă rogojină. O deschise, scoase o sticlă, o destupă cu dinţii şi Maimucul îl ajută să umple ochi patru păhărele.

— Nu-mi vine să cred că sunt din nou cu voi, Josefino, spuse Lituma. Mi-a fost tare dor de toţi trei. Şi de casă. Pentru plăcerea de a ne găsi din nou împreună.

Ciocniră paharele şi băură odată, până la fund.

— Drace, te arde pe gât! răgi Maimucul, cu ochii plini de lacrimi. Eşti sigur că nu e alcool de patruzeci, vere?

— Păi e slăbuţ, spuse Lituma. *Pisco* e pentru ăia din Lima, pentru femei şi plozi, nu e ca rachiul de trestie. Ţi-aduci aminte cum beam rachiul de trestie ca pe limonadă?

— Maimucul a fost de când îl ştiu slab la băutură, spuse Josefino. Două pahare, şi e sub masă.

— M-oi fi îmbătând eu repede, dar sunt cel mai rezistent dintre toţi, spuse Maimucul. Pot s-o duc aşa zile în şir.

— Mereu cădeai primul, frate, spuse José. Ţi-aduci aminte, Lituma, cum îl târâm până la râu şi-l trezeam scufundându-l în apă.

— Şi uneori direct cu bătaia, spuse Maimucul. De-aia cred că sunt eu chel, de câte palme am încasat ca să fiu trezit din beţie.

— Vreau să ţin un toast, spuse Lituma.

— Mai întâi lasă-mă să umplu paharele, vere.

Maimucul luă sticla de rachiu, începu să servească şi chipul lui Lituma se făcu din ce în ce mai trist, două cute subţiri i se formară în

dreptul ochilor, părea că priveşte aiurea.

— Să auzim toastul, Neînvinsule, spuse Josefino.

— Pentru Bonifacia, spuse Lituma. Şi ridică paharul încet.

III

— Nu mai face pe fetiţa, spuse stareţa. Ai avut toată noaptea să te smiorcăi cât vrei.

Bonifacia apucă poala rasei stareţei şi-o sărută.

— Spune-mi că maica Angélica n-o să vină. Spune-mi, maică, tu eşti bună.

— Maica Angélica te ceartă pe bună dreptate, spuse stareţa. L-ai supărat pe Dumnezeu şi ai trădat încrederea pe care o aveam în tine.

— Ca să nu se mai enerveze, maică, spuse Bonifacia. Nu vezi că ori de câte ori se enervează, se îmbolnăveşte? Doar nu-mi pasă că mă ceartă.

Bonifacia bate din palme şi murmurul pupilelor scade, dar nu încetează, bate încă o dată mai tare şi ele tac: acum se aude doar zgomotul sandalelor pe pietrele din curte. Deschide dormitorul şi, după ce şi ultima pupilă a trecut pragul, închide şi-şi lipeşte o ureche de uşă; nu e zarva din fiecare zi, pe lângă forfota domestică se aude murmurul acela surd, tainic şi alarmant, acelaşi care a izbucnit când le-au văzut sosind, la amiază, între maica Angélica şi maica Patrocinio, acelaşi care a supărat-o pe stareţă în timpul rugăciunii. Bonifacia mai ascultă un moment şi se întoarce la bucătărie. Aprinde un opaiţ, ia o farfurie de alamă plină de banane prăjite, deschide zăvorul cămării, intră şi în fund, în întuneric, parcă vede o alergătură de şoareci. Ridică opaiţul, cercetează încăperea. Sunt în spatele sacilor de porumb: o gleznă subţire, încinsă cu o brăţară de piele, două picioare desculţe care se freacă şi se îndoaie, vrând poate să se ascundă unul de celălalt. Spaţiul dintre saci şi perete e foarte strâmt, probabil că sunt băgate una într-alta, nu le auzi plângând.

— Poate că m-a ispitit diavolul, maică, spuse Bonifacia. Dar eu nu mi-am dat seama. Mie doar mi s-a rupt sufletul, crede-mă.

— De ce ţi s-a rupt sufletul? o întrebă stareţa. Şi ce are a face asta cu ce-ai făcut, Bonifacia, nu face pe proasta.

— Din cauza fetiţelor păgâne din Chicais, maică, spuse Bonifacia. Îţi spun adevărul. Nu le-ai văzut plângând? N-ai văzut cum se-mbrăţişau? Nici măcar n-au pus gura pe mâncare când le-a dus maica Griselda la bucătărie, n-ai văzut?

— Nu e vina lor că erau aşa, spuse stareţa. Nu ştiau că spre binele lor erau aici, îşi închipuiau că o să le facem vreun rău. Nu se întâmplă întotdeauna aşa până se obişnuiesc? Ele nu ştiau, dar tu, tu ştiai că e spre binele lor, Bonifacia.

— Şi totuşi mi se rupea sufletul, spuse Bonifacia. Ce voiai să fac, maică?

Bonifacia îngenunchează, luminează sacii cu opaiţul şi iată-le: înnodate ca doi ţipari. Una are capul băgat în pieptul celeilalte care, cu spatele lipit de perete, nu-şi poate feri faţa când lumina năvăleşte în ascunzătoare, doar închide ochii şi geme. Nici foarfecele maicii Griselda şi nici dezinfectantul fierbinte şi roşiatic n-au trecut încă pe acolo. Bogate, întunecate, pline de praf, de paie, desigur de lindeni, şuviţele de păr se revarsă pe spate, peste muşchii goi, sunt nişte mici depozite de murdărie. Printre firele murdare şi încâlcite, la lumina opaiţului se desluşesc membrele plăpânde, bucăţi de piele mată, coastele.

— Am făcut ce mi-a venit, maică, fără să mă gândesc, spuse Bonifacia. N-am vrut, nici măcar nu-mi trecuse prin cap, nu te mint.

— Nu ţi-a trecut prin cap, nici n-ai vrut, dar le-ai lăsat să fugă, spuse stareţa. Şi nu numai pe alea două, ci şi pe celelalte. De mult puseseşi totul la cale cu ele, nu-i aşa?

— Nu, maică, îţi jur că nu, spuse Bonifacia. Alaltăieri noapte s-a întâmplat, când le-am adus mâncare, aici, în cămară. Îmi amintesc şi m-apucă groaza, am devenit alta şi credeam că de supărare, dar poate c-o fi fost ispita diavolului, cum spui, maică.

— Asta nu e o scuză, spuse stareţa, nu te mai apăra atâta cu diavolul. Te-a ispitit fiindcă te-ai lăsat ispitită. Ce înseamnă asta că ai devenit alta?

Sub hăţişul părului, trupurile micuţe băgate unul într-altul au început să tremure, tresar în acelaşi timp şi clănţăne din dinţi ca fricoasele maimuţe *maquisapa* când sunt băgate în cuşcă. Bonifacia se uită spre uşa cămării, se apleacă şi foarte rar, strident, convingător, începe să bombăne. Ceva se schimbă în aer, ca şi cum o boare curată ar fi răcorit dintr-odată întunericul cămării. Sub grămezile de gunoi, trupurile se opresc din tremurat, două căpşoare încep să se mişte prudent şi Bonifacia croncăne, trosneşte mai departe cu gingăşie.

— Erau agitate de când le-am văzut, spuse Bonifacia. Tot şuşoteau între ele şi când mă apropiam începeau să vorbească despre altceva. Se prefăceau, maică, dar eu ştiam că-şi spun tot felul de lucruri despre fetiţele păgâne. Nu-ţi aminteşti cum s-au purtat în capelă?

— De ce erau agitate? întrebă stareţa. Nu mai văzuseră şi alte fete venind la mănăstire?

— Nu ştiu de ce, maică, spuse Bonifacia. Eu îţi povestesc ce s-a întâmplat, nu ştiu de ce erau aşa. Şi-or fi amintit de când au venit ele, sigur, despre asta or fi vorbit.

— Ce s-a întâmplat în cămară cu copilele alea? întrebă stareţa.

— Mai întâi făgăduieşte-mi că nu mă izgoneşti, maică, spuse Bonifacia. Toată noaptea m-am rugat să nu mă izgoneşti. Ce m-aş face

eu singurică, maică? O să mă schimb dacă-mi făgăduieşti. Şi atunci îţi povestesc tot.

— Îmi pui condiţii ca să te căieşti pentru păcatele tale? spuse stareţa. Numai asta mai lipsea. Şi nu ştiu de ce vrei să rămâi la mănăstire. Nu le-ai lăsat să fugă pe fete fiindcă ţi se rupea sufletul că stau aici? Ar trebui mai degrabă să fii fericită că pleci.

Bonifacia apropie de ele farfuria de alamă şi ele nu tremură, stau nemişcate şi respiraţia le înalţă piepturile într-un ritm egal şi sacadat. Bonifacia aşază farfuria în dreptul fetiţei care stă pe jos. Vorbeşte în continuare pe limba lor, cu jumătate de voce, familiar şi, dintr-odată, căpşorul se înalţă, de după cascada de păr ţâşnesc două lumini scurte, doi peştişori care se îndreaptă când spre Bonifacia, când spre farfuria de alamă. Se iveşte un braţ care se întinde cu o grijă nemărginită, o mână temătoare se conturează în lumina opaiţului, două degete murdare apucă o banană, o ascund sub pădurea de păr.

— Dar eu nu sunt ca ele, maică, spuse Bonifacia. Maica Angélica şi cu tine îmi spuneţi mereu: acum ai ieşit din întuneric, acum eşti civilizată. Unde să mă duc, maică, nu mai vreau să fiu din nou păgână. Fecioara era bună, nu-i aşa? le ierta pe toate, nu-i aşa? Fie-ţi milă, maică, fii bună, pentru mine tu eşti ca şi Fecioara.

— Pe mine nu mă cumperi cu linguşeli, eu nu sunt maica Angélica, spuse stareţa. Dacă te simţi civilizată şi creştină, de ce le-ai lăsat pe fete să fugă? Cum de nu ţi-a păsat că ele or să fie din nou păgâne?

— Dar poate că o să le găsiţi, maică, spuse Bonifacia. O să vezi cum le aduc jandarmii înapoi. Pentru ele să nu arunci vina pe mine, au ieşit în curte şi au vrut să plece, eu nici nu-mi dădeam bine seama ce se întâmplă, maică, crede-mă că parcă nu mai eram eu.

— Îţi pierduseşi minţile, spuse stareţa. Sau eşti cretină să nu-ţi dai seama că-ţi fugeau de sub nas.

— Mai rău, maică, păgână la fel ca alea din Chicais, spuse Bonifacia. Acum mă gândesc şi m-apucă frica, trebuie să te rogi pentru mine, vreau să-mi ispăşesc vina, maică.

Fetiţa mestecă fără să-şi ia mâna de la gură, şi pe măsură ce înghite, apucă alte bucăţele de banană prăjită. Şi-a dat într-o parte părul care-i conturează acum chipul cu două fâşii, iar când mestecă, cercelul din nas i se clatină uşor. Ochii o pândesc pe Bonifacia şi, pe neaşteptate, cealaltă mână înşfacă părul fetiţei ghemuite la pieptul ei. Mâna cea liberă se îndreaptă spre farfuria de alamă, înhaţă o banană şi căpşorul ascuns, obligat de mâna care-l trage de păr, se răsuceşte: asta nu mai are nasul găurit, pleoapele îi sunt ca două pungi mici şi iritate. Mâna coboară, aşază banana lângă buzele închise care se strâng şi mai mult, neîncrezătoare, încăpăţânate.

— Şi de ce n-ai venit să mă anunţi? o întrebă stareţa. Te-ai ascuns în capelă, fiindcă ştiai că ai făcut rău.

— Mi-era frică, dar nu de tine, ci de mine, maică, spuse Bonifacia. Mi se părea un coşmar când nu le-am mai văzut şi de-asta am intrat în capelă. Îmi spuneam nu-i adevărat, n-au plecat, nu s-a întâmplat nimic, am visat eu. Spune-mi că n-o să mă izgoneşti, maică.

— Te-ai izgonit singură, spuse stareţa. Cu tine am făcut ce n-am făcut cu nimeni, Bonifacia. Ai fi rămas toată viaţa la mănăstire. Dar acum, dacă se-ntorc fetele, nu se mai poate să te vadă aici. Şi mie îmi pare rău, deşi te-ai purtat urât. Şi să ştii că maica Angelica o să fie foarte necăjită. Dar pentru mănăstire e necesar să pleci.

— Lasă-mă măcar slujnică, maică, spuse Bonifacia. N-o să mă mai ocup de pupile. Doar o să mătur şi-o să duc gunoiul şi-o s-o ajut pe maica Griselda la bucătărie. Te rog, maică.

Cea care stă întinsă se împotriveşte: ţeapănă, cu ochii închişi, îşi muşcă buzele, dar degetele celeilalte scormonesc fără milă, se încăpăţânează împotriva acelei guri îndărătnice. Amândouă transpiră de atâtea opinteli, pe alocuri şuviţele de păr li se lipesc de pielea strălucitoare. Şi, dintr-odată, se deschid: iute, degetele introduc în gura deschisă resturile aproape fărâmiţate ale bananei şi fetiţa începe să mestece. Odată cu banana i-au intrat în gură şi nişte fire de păr. Cu un gest, Bonifacia îi arată fetei cu cercel şi ea ridică din nou mâna, degetele apucă părul prins şi-l scoate cu grijă. Fetiţa întinsă înghite acum, un cocoloş i se urcă şi-i coboară în gâtlej. Câteva clipe după aceea deschide din nou gura şi rămâne aşa, cu ochii închişi, aşteptând. Bonifacia şi fata cu cercel se privesc în lumina uleioasă a opaiţului. Amândouă, deodată, îşi zâmbesc.

*

— Nu mai vrei? întrebă Aquilino. Trebuie să te hrăneşti puţin, măi, nu poţi să trăieşti numai cu aer.

— Îmi aduc aminte de târfa aia tot timpul, spuse Fushía. Din vina ta, Aquilino, de două nopţi nu fac altceva decât s-o văd şi s-o aud. Dar aşa cum era ca fată, când am cunoscut-o.

— Cum ai cunoscut-o, Fushía? întrebă Aquilino. La mult timp după ce ne-am despărţit?

— Acum un an, domnu' avocat, cam aşa ceva, spuse femeia. Locuiam pe atunci în Belén şi când se revărsa râul ne intra apa în casă.

— Da, sigur că da, doamnă, spuse avocatul Portillo. Dar vorbiţi-mi de japonez, dacă vreţi.

Era pe vremea când râul tocmai se revărsase. Belénul parcă era o mare şi japonezul trecea în fiecare sâmbătă prin faţa casei, domnu' avocat. Şi ea că cine-o fi şi ce ciudat, să fie aşa de bine îmbrăcat şi să vină chiar el să-şi încarce marfa şi să nu aibă cine să se ocupe. Asta fusese epoca cea mai bună, bătrâne. Începea să câştige bani în Iquitos,

lucrând pentru jigodia aia de Reátegui şi într-o zi o fetişcană nu putea să traverseze strada din cauza apei şi el i-a plătit unui hamal ca s-o treacă şi maică-sa a ieşit să-i mulţumească, o codoaşă cum nu s-a mai văzut, Aquilino.

— Şi mereu se oprea să stea de vorbă cu noi, domnu' avocat, spuse femeia. Înainte de a merge la debarcader, sau după aia, şi întotdeauna foarte amabil.

— Ştiaţi cu ce afaceri se ocupă? o întrebă avocatul Portillo.

— Părea foarte cuviincios şi foarte elegant, deşi era de alt neam, spuse femeia. Ne aducea mici daruri, domnu' avocat. Haine, pantofi şi o dată chiar un canar.

— Pentru bijuteria de fată pe care o aveţi, doamnă, spuse Fushía. S-o deştepte cântând.

Se înţelegeau de minune, deşi nu dădeau cărţile pe faţă, bătrâne; codoaşa ştia ce voia el şi el ştia că ea vrea bani şi Aquilino, şi Lalita ce zicea? ce zicea ea de toate astea?

— Avea încă de atunci părul foarte lung, spuse Fushía. Şi faţa îi era curată pe atunci, n-avea nici măcar o aluniţă. Ce frumoasă era, Aquilino!

— Venea cu o umbrelă, îmbrăcat cu un costum alb şi pantofi tot albi, spuse femeia. Ne scotea la plimbare, la cinema, o dată a dus-o pe Lalita la circul ăla brazilian care a venit atuncea, vă amintiţi?

— Vă dădea mulţi bani, doamnă? întrebă avocatul Portillo.

— Foarte puţini, aproape deloc, domnu' avocat, răspunse femeia. Şi foarte rar. Ne făcea mici daruri şi atât.

Şi Lalita era prea mare ca să mai meargă la colegiu; el i-ar da un post la biroul lui şi salariul ar fi un mare ajutor pentru amândouă, nu-i aşa că Lalitei îi surâdea ideea? Ea se gândise la viitorul fiică-sii. Şi la nevoi, domnu' avocat, la sărăcia lor: în concluzie, Lalita s-a dus să lucreze cu japonezul.

— Să trăiască cu el, doamnă, spuse avocatul Portillo. Nu trebuie să vă fie ruşine, avocatul e ca un duhovnic pentru clienţi.

— Vă jur că Lalita dormea întotdeauna acasă, spuse femeia. Întrebaţi-le pe vecine dacă nu mă credeţi, domnu' avocat.

— Şi la ce a pus-o să lucreze pe fată, doamnă? întrebă avocatul Portillo.

La o treabă stupidă, bătrâne, care l-ar fi îmbogăţit pentru toată viaţa dacă mai ţinea măcar vreo doi anişori. Dar cineva a denunţat toată treaba şi Reátegui n-a păţit nimic şi pe el a căzut totul, a trebuit să fugă şi acum începe perioada cea mai neagră din viaţa lui. O treabă dintre cele mai stupide, bătrâne: să primească cauciucul, să-l înmagazineze cu mult talc ca să-i scoată mirosul, să-l ambaleze ca tutun şi să-l expedieze.

— Erai îndrăgostit de Lalita pe vremea aia? îl întrebă Aquilino.

— Am luat-o fecioară, răspunde Fushía, habar n-avea despre viaţă. Începea să plângă şi dacă eram supărat îi dădeam o palmă, dacă eram vesel îi cumpăram caramele. Parcă aveam nevastă şi fiică în acelaşi timp, Aquilino.

— Şi de ce arunci vina pe Lalita şi pentru asta? spuse Aquilino. Sunt sigur că nu ea te-a denunţat. Mai degrabă maică-sa.

Dar ea n-a aflat decât din ziare, domnu' avocat, vă jur pe ce-am mai sfânt. O fi ea săracă, dar mai cinstită ca ea nici că se poate, şi în depozit a fost poate o dată şi ea, ce e asta, domnule? şi japonezul, tutun, şi ea, neştiutoare, l-a crezut.

— Niciun tutun, doamnă, spuse avocatul Portillo. Asta o fi fost scris pe cutie, dar dumneata ştiai că înăuntru e cauciuc.

— Codoaşa n-a ştiut niciodată nimic, spuse Fushía. Vreunul din câinii ăia care mă ajutau să dau cu talc şi să ambalez. În ziare scria că şi ea e o victimă a mea, că i-am furat fata.

— Păcat că nu ai păstrat ziarele şi nici pe alea din Campo Grande, spuse Aquilino. Ar avea haz să le citim acum şi să vedem cât erai de celebru, Fushía.

— Ai învăţat să citeşti? îl întrebă Fushía. Când lucram împreună nu ştiai, bătrâne.

— Mi-ai fi citit tu, spuse Aquilino. Dar cum de domnului Julio Reátegui nu i s-a întâmplat nimic? De ce a trebuit ca tu să fugi şi lui nici să nu-i pese?

— Nedreptăţile vieţii, spuse Fushía. El îşi punea la bătaie capitalul, iar eu pielea. Cauciucul figura ca fiind al meu, deşi mi-au revenit doar resturile. Cu toate astea m-aş fi îmbogăţit, Aquilino, afacerea era straşnică.

Lalita nu-i povestea nimic, ea o omora cu întrebările şi fata nu ştiu, nu ştiu, era adevărul curat, domnu' avocat, de ce să fi fost bănuitoare? Japonezul era mereu pe drumuri, doar atâţia oameni călătoreau, şi apoi de unde să ştie ea că dacă îmbarci cauciuc înseamnă contrabandă şi tutun nu.

— Tutunul nu e material strategic, doamnă, spuse avocatul Portillo. Cauciucul este. Trebuie să-l vindem doar aliaţilor noştri, care sunt în război cu nemţii. Nu ştiţi că şi Peru e în război?

— Ar fi trebuit să vinzi cauciucul americanilor, Fushía, spuse Aquilino. N-ai fi avut încurcături, şi ei ţi l-ar fi plătit în dolari.

— Aliaţii noştri ne cumpără cauciucul la un preţ redus, doamnă, spuse avocatul Portillo. Japonezul îl vindea pe ascuns şi-i plăteau de patru ori mai mult. Nici asta nu ştiaţi?

— Prima oară când aud, domnu' avocat, spuse femeia. Eu sunt săracă, nu mă interesează politica, niciodată nu mi-aş fi lăsat fata să plece cu un contrabandist. Şi-o fi adevărat că era şi spion, domnu' avocat?

— Fiind atât de mică, i-o fi părut rău să-şi părăsească mama, spuse Aquilino. Cum ai convins-o pe Lalita, Fushía?

Lalita putea să-şi iubească mult mama, dar de la el avea ce să mănânce şi cu ce să se încalţe; în Belén ar fi ajuns spălătoreasă, târfă sau servitoare, bătrâne, şi Aquilino, poveşti, Fushía: trebuie să fi fost îndrăgostit de ea, altfel n-ai fi luat-o. Mult mai uşor era să fugi singur decât să iei o femeie după tine, dacă n-o iubea, n-o fura.

— În pădure Lalita făcea cât ea toată în aur, spuse Fushía. Nu ţi-am spus că era frumoasă pe atunci? Ispitea pe oricine.

— Cât ea toată în aur, Aquilino. Ca şi cum te-ai fi gândit să faci o afacere cu ea.

— Am făcut o afacere bună cu ea, spuse Fushía. Niciodată nu ţi-a povestit, târfa? Javra de Reátegui nu mi-o fi iertat-o niciodată, precis. Asta mi-a fost răzbunarea.

— Şi într-o noapte n-a mai venit, nici în cealaltă, şi după aia a sosit o scrisoare de la ea, spuse femeia. Spunea că pleacă în străinătate cu japonezul şi că or să se căsătorească. V-am adus scrisoarea, domnu' avocat.

— O s-o păstrez eu, daţi-mi-o mie, spuse avocatul Portillo. Şi de ce n-aţi anunţat poliţia că v-a fugit fata, doamnă?

— Credeam că sunt de-ale dragostei, domnu' avocat, spuse femeia. Că el o fi însurat şi de asta a fugit cu fiică-mea. Doar după câteva zile s-a spus în ziar că japonezul era un bandit.

— Câţi bani v-a trimis Lalita în scrisoare? întrebă avocatul.

— Cât nu făceau căţelele astea două la un loc, spuse Fushía. O mie de soles.

— Două sute de soles, ca să vedeţi ce zgârcenie, domnu' avocat, spuse femeia. Dar i-am cheltuit c-am avut datorii.

El cunoştea sufletul bătrânei: mai vicleană decât turcul care l-a băgat la închisoare, Aquilino, şi avocatul Portillo voia să ştie dacă la poliţie a declarat cuvânt cu cuvânt ce-i povestise lui, doamnă, nicio virgulă în plus?

— În afară de povestea cu cei două sute de soles, domnu' avocat, spuse femeia. Mi i-ar fi luat, ştiţi cum sunt ăia de la comisariat.

— Lăsaţi-mă să studiez problema în linişte, spuse avocatul Portillo. O să vă înştiinţez cum apare ceva nou. Dacă vă citează la tribunal sau la poliţie, o să merg eu cu dumneavoastră. Să nu faceţi nicio declaraţie dacă nu sunt de faţă, doamnă. Nimănui, mă înţelegeţi?

— Cum porunciţi, domnu' avocat, spuse femeia. Dar daunele şi prejudiciile? Toţi spun că am dreptate. M-a înşelat şi mi-a luat fata, domnu' avocat.

— Când or să-l prindă, o să cerem o despăgubire, spuse avocatul Portillo. O să mă însărcinez eu cu asta, nu vă faceţi griji. Dar dacă nu vreţi complicaţii, cum v-am mai spus, niciun cuvânt dacă avocatul nu

e de faţă.

— Deci l-ai văzut din nou pe domnul Julio Reátegui, spuse Aquilino. Credeam că din Iquitos te-ai dus direct pe insulă.

Şi cum voia să se ducă: înotând? traversând pe jos toată pădurea, bătrâne? N-avea decât câţiva soles şi ştia că javra aia de Reátegui o să se spele pe mâini, căci numele lui nu figura nicăieri. Noroc că a luat-o cu el pe Lalita, că oamenii îşi au slăbiciunile lor şi Julio Reátegui era acolo, auzise de toate, dar o fi adevărat că bătrâna nu ştia nimic? N-avea o mutră care să-ţi inspire încredere, prietene. Şi apoi era îngrijorat că Fushía luase cu el o femeie, oamenii îndrăgostiţi fac prostii.

— Îl priveşte dacă face prostii, spuse avocatul Portillo. Pe tine nu te poate compromite chiar dacă ar vrea. M-am documentat.

— Nu mi-a spus niciun cuvânt de această Lalita, spuse Julio Reátegui. Tu ştiai că trăieşte cu fata asta?

— Habar n-aveam, spuse avocatul Portillo. Probabil e gelos, o fi ţinând-o sub şapte lacăte. Important e că toanta de babă e cu capul în nori. Nu cred să fie vreun pericol, presupun că îndrăgostiţii or fi şi ajuns în Brazilia. Mâncăm împreună în seara asta?

— Nu pot, spuse Julio Reátegui. Sunt chemat de urgenţă la Uchamala. A venit un peon, nu ştiu ce dracu' se întâmplă. O să încerc să mă întorc sâmbătă. Cred că don Fabio a ajuns la Santa María de Nieva, trebuie să trimit pe cineva să-i spună ca deocamdată să nu mai cumpere cauciuc. Până ce se liniştesc lucrurile.

— Şi unde te-ai dus să te ascunzi cu Lalita? întrebă Aquilino.

— La Uchamala, răspunse Fushía. O proprietate în Marañón a javrei de Reátegui. Hai să trecem pe acolo, bătrâne.

*

Vitele ies după-amiaza din ferme şi intră în pustiu odată cu primele umbre. Înfofoliţi în *ponchos*, cu pălării mari ca să reziste la atacul vântului şi al nisipului, peonii mână toată noaptea spre râu animalele greoaie, încete. În zori, zăresc Piura: un miraj cenuşiu pe ţărmul celălalt, o aglomerare imobilă. Nu intră în oraş pe Podul Vechi, e prea fragil. Când râul e secat, traversează albia ridicând nori mari de praf. În lunile de puhoi, aşteaptă pe malul râului. Vitele cercetează pământul cu boturile lor late, doboară cu lovituri de coame roşcovii fragezi, scot mugete lugubre. Oamenii pălăvrăgesc în linişte în timp ce mănâncă răcituri şi beau câte o înghiţitură de rachiu de trestie, sau moţăie înfăşuraţi în *ponchos*. Nu trebuie să aştepte prea mult, uneori Carlos Rojas soseşte la debarcader înaintea vitelor. Vine de-a lungul râului tocmai din celălalt capăt al oraşului, unde îşi are ferma. Proprietarul şalupei numără animalele, le socoteşte greutatea,

hotărăşte numărul drumurilor ca să le transporte. Pe celălalt ţărm, oamenii de la Abator pregătesc frânghii, fierăstraie şi cuţite, şi putina unde va fierbe ciorba aceea groasă din cap de vită, pe care numai ei pot s-o înghită fără să leşine. Odată terminată treaba, Carlos Rojas leagă şalupa de unul din suporţii Podului Vechi şi se îndreaptă spre o cârciumă din Gallinacera unde trag toţi cei care se scoală cu noaptea în cap. În dimineaţa aceea se şi adunaseră un număr destul de mare de sacagii, măturători şi precupeţe, toţi din Gallinacera. I s-a servit o tigvă cu lapte de capră, a fost întrebat de ce făcea aşa o mutră. Nevastă-sa era sănătoasă? Şi copilul? Da, erau bine, şi Josefino merge acum şi spune tata, dar el trebuia să le povestească ceva. Şi stătea tot cu gura deschisă şi ochii holbaţi de uimire, ca şi cum chiar atunci îl văzuse pe dracul. De zece ani lucra pe şalupă şi nu întâlnise pe nimeni niciodată pe stradă când se deştepta, dacă nu-i pui la socoteală pe cei de la Abator. Soarele n-a răsărit, e întuneric, e momentul când plouă cel mai tare cu nisip, cui i-ar trece prin minte să se plimbe la ora aceea? Şi oamenii, ai dreptate, aşa e, nimănui nu i-ar trece prin cap. Vorbea cu violenţă, cuvintele îi erau ca nişte împuşcături şi se ajuta cu gesturi energice, cu pauze, mereu cu gura deschisă şi ochii bulbucaţi. De asta s-a speriat, fir-ar să fie, pentru că e atât de ciudat. Ce-i asta? Şi a auzit din nou, cât se poate de clar, copitele unui cal. Nu-şi pierdea minţile, se uitase doar în toate părţile, aşteptaţi, lăsaţi-mă să povestesc: îl văzuse intrând pe Podul Vechi, l-a recunoscut imediat. Calul lui don Melchor Espinoza? Ăla alb? Da, domnule, tocmai de aia, că era alb, strălucea în zori, de parcă era o nălucă. Şi oamenii, dezamăgiţi, o fi scăpat, nu-i nicio noutate, doar nu s-o fi ţicnit don Melchor încât să-l apuce cheful de plimbare pe întuneric? Aşa s-a gândit şi el, asta e, i-a fugit animalul, trebuie prins. Sări din şalupă şi urcă malul cu paşi mari, bine măcar că nu mergea calul repede, s-a apropiat de el încet să nu-l sperie, acum o să i se aşeze în faţă şi o să-l apuce de coamă, şi făcând din gură pst, pst, nu te înfuria, o să-l încalece la ţanc şi o să i-l ducă înapoi stăpânului. Mergea la pas, foarte aproape, şi de-abia îl vedea din cauza nisipului, intrară împreună în Castilla şi atunci se încrucişară cu el şi na, ce să vezi. Interesaţi din nou, oamenii, ce s-a întâmplat Carlos, ce-ai văzut? Da, domnule, pe don Anselmo care-l privea din şa, pe cuvânt de onoare. Avea o cârpă pe faţă şi, luat prin surprindere, s-a speriat: iartă-mă, don Anselmo, credeam că a fugit animalul. Şi oamenii: ce făcea acolo? unde mergea? fugea din Piura pe ascuns, ca un hoţ? Lăsaţi-mă să termin, fir-ar să fie. A râs cât îl ţinea gura, se uita la el şi murea de râs, şi calul care făcea volte. Ştiţi ce-a spus? Nu face mutra asta speriată, Rojas, nu puteam dormi şi-am ieşit să dau o raită. Aţi auzit? Chiar aşa cum vă spun. Vântul ardea ca focul, biciuia cu putere, foarte tare şi atunci a vrut să-l întrebe dacă pare chiar aşa de prost, îşi închipuia că o să-l creadă? Şi

unul, dar să nu i-o fi spus, Carlos, oamenii nu trebuie socotiţi drept mincinoşi şi apoi ce-ţi pasă ţie? Dar povestea nu se termina aici. O clipă după aceea l-a văzut din nou, departe, pe cărarea spre Catacaos. Şi o femeie, în pustiu? săracul, o fi având toată faţa distrusă, şi ochii şi mâinile. Cum mai bătuse vântul în ziua aceea. Dacă nu-l lăsau să vorbească, tăcea şi pleca. Da, mergea tot pe cal şi se tot răsucea şi privea râul, Podul Vechi, oraşul. Şi apoi descălecă şi începu să danseze cu cuvertura. Era bucuros ca un copil, sărea şi zburda ca Josefino. Şi oamenii, n-o fi înnebunit, don Anselmo? ar fi păcat, un om aşa de bun, poate o fi fost beat? Şi Carlos Rojas, nu i s-a părut nebun, nici beat, la despărţire îi dăduse mâna, l-a întrebat de familie şi l-a rugat să le transmită la toţi complimente. Dar să spună şi ei dacă n-avea dreptate să se mire.

În dimineaţa aceea don Anselmo apăru în Piaţa Armelor zâmbitor şi vorbăreţ, la ora obişnuită. Se vedea că-i foarte vesel, ciocnea cu toţi trecătorii care treceau pe lângă terasă. Era cuprins de o nestăvilită nevoie de a face glume; pe gură îi ieşeau, una după alta, poveşti cu două înţelesuri pe care Jacinto, chelnerul de la Steaua Nordului, le asculta tăvălindu-se de râs. Şi hohotele lui don Anselmo răsunau în toată Piaţa. Vestea excursiei lui nocturne circulase peste tot şi piuranii îl încolţeau cu întrebări: el răspundea cu glume şi fraze în doi peri.

Povestirea lui Carlos Rojas intrigă tot oraşul şi zile întregi nu s-a discutat despre altceva. Câţiva curioşi ajunseră până la don Melchor Espinoza cerând informaţii. Bătrânul agricultor nu ştia nimic. Şi, apoi, n-o să-i pună nicio întrebare chiriaşului, fiindcă el nu era obraznic şi nici bârfitor. El îşi găsise calul deşeuat şi curat. Nu voia să ştie de nimic, să plece toată lumea şi să-l lase în pace.

Când lumea renunţă să mai vorbească despre excursia aceea, se auzi o veste şi mai surprinzătoare. Don Anselmo cumpărase de la primărie un teren situat de partea cealaltă a Podului Vechi, dincolo de ultimele ferme din Castilla, în plin pustiu, pe acolo pe unde proprietarul şalupei îl văzuse săltând în dimineaţa aceea. Nu era deloc ciudat ca străinul, dacă se hotărâse să se stabilească în Piura, să vrea să-şi construiască o casă. Dar în pustiu! Nisipul o să distrugă casa imediat, o s-o înghită ca pe copacii bătrâni şi putreziţi sau ca pe oamenii morţi. Nisipul e instabil şi moale. Dunele îşi schimbă locul în fiecare noapte, vântul le înalţă, le distruge şi le deplasează cum îi vine, când mai mari şi când mai mici. Apar ameninţătoare şi multiple, înconjoară Piura ca un zid, alb în zori, roşu la apusul soarelui, cafeniu noaptea, şi a doua zi ia-le de unde nu-s, le vezi împrăştiate, îndepărtate, din loc în loc, ca o erupţie pe pielea pustiului. Seara, don Anselmo ar fi lipsit de orice legătură cu oamenii şi la cheremul prafului. Plini de bunăvoinţă, mulţi oameni încercară să împiedice nebunia asta, îi aduseră argumente cu duiumul ca să-şi schimbe

hotărârea. Să cumpere un teren în oraş, să nu se încăpăţâneze. Dar don Anselmo dispreţuia toate sfaturile şi răspundea cu nişte fraze cu totul şi cu totul ciudate.

*

Şalupa cu soldaţi ajunge pe la amiază, vor să acosteze cu prora, şi nu dintr-o parte cum ar fi logic, apa o trage şi o duce, domnilor, aveţi răbdare, Adrián Nieves o să-i ajute. Sare în apă, prinde ancora, leagă şalupa de ţărm şi soldaţii, fără să-i spună mulţumesc sau altceva, o lasă legată şi aleargă în sat. Târziu, domnilor, aproape toţi creştinii au avut timp să fugă în munţi, fiind doar vreo jumătate de duzină şi când ajung la garnizoana din Borja, căpitanul Quiroga se supără, cum de le-a dat prin cap să aducă un invalid? şi către Vilano, întinde-o, şchiopule, nu eşti bun pentru armată. Instrucţia începe în dimineaţa următoare: sunt sculaţi dis-de-dimineaţă, sunt tunşi, li se dau pantaloni şi cămăşi kaki şi nişte pantofi care îi strâng. Apoi căpitanul Quiroga le vorbeşte despre patrie şi-i împarte pe grupe. Pe el şi pe alţi unsprezece îi ia un caporal şi face instrucţie cu ei: drepţi, salutaţi, înainte marş, culcat la pământ, stai, atenţie drace, pe loc repaus la naiba. Şi aşa în fiecare zi, şi n-ai cum să fugi, paza e severă, din orice plouă cu lovituri de picioare şi căpitanul Quiroga, nu există dezertor care să scape şi atunci serviciul e dublu. Şi într-o dimineaţă vine caporalul Roberto Delgado, un pas înainte recrutul care e pilot de coastă, şi Adrian Nieves, să trăiţi, dom' caporal, el era. Cunoştea bine regiunea, în susul râului? şi el ca în palmă, dom' caporal, în susul râului şi în josul râului şi atunci să se pregătească să plece la Bagua. Şi el, acu-i momentul, Adrián Nieves, acum ori niciodată. Pleacă în dimineaţa următoare, ei, şalupa şi un servitor aguarun din garnizoană. Râul a crescut şi merg încet, ocolind bancuri de nisip, ierburi, trunchiuri ca nişte cioturi care le ies în întâmpinare. Caporalul Roberto Delgado e mulţumit de călătorie, vorbeşte şi iar vorbeşte, a sosit un locotenent de pe coastă care a vrut să cunoască Pongo, ei, e periculos, dom' locotenent, a plouat mult, dar el a vrut musai, şi a plecat şi şalupa s-a răsturnat şi s-au înecat toţi şi caporalul Delgado a scăpat fiindcă şi-a născocit o febră ca să nu meargă, vorbeşte şi iar vorbeşte. Servitorul nu deschidea gura, dom' caporal, căpitanul Quiroga era pădurean? Adrián Nieves ducea toată conversaţia. Cum să fie, acum două luni plecaseră în misiune prin Santiago şi din cauza ţânţarilor i s-au umflat picioarele căpitanului. Erau roşii, pline de blânde, le ţinea în apă şi caporalul îl speria: fiţi atent la sirene, fiţi atent că vă lasă şchiop, dom' căpitan, şerpii nici nu-i simţi când vin, odată îţi hăpăie un picior, dintr-o înghiţitură. Şi căpitanu', să vină şi să i le mănânce. De atâta căldură îi pierise tot cheful de viaţă, doar

apa îl mai potolea, la naiba, blestemată soartă avea şi el, fir-ar să fie. Şi caporalul, vă sângerează picioarele, dom' căpitan, sângele ademeneşte peştii *piranhas,* şi dacă vă muşcă? Dar căpitanul Quiroga se înfurie, mama ta de dobitoc, nu-mi mai face frică, şi caporalului i se făcea greaţă când le vedea: grase, pline de coji, cum se frecau de câte o crenguţă se şi deschideau şi şiroia din ele o apă albicioasă. Şi Adrián Nieves, de asta n-au venit peştii, dom' caporal, miroseau ei că dacă îi muşcă picioarele mor otrăviţi. Ordonanţa stă tăcută la cârmă, măsurând fundul cu prăjina şi după două zile ajung la Urakusa: niciun aguarun, toţi s-au ascuns în pădure. Îşi luaseră până şi câinii, ce deştepţi. Caporalul Roberto Delgado stă în mijlocul poienii, cu gura larg deschisă, Urakusa, Urakusa, are o dantură de cal, puternică, foarte albă, doar vi s-a dus vestea că sunteţi bărbaţi, soarele care apune o fărâmiţează în fâşii albăstrii, veniţi fătălăilor, întoarceţi-vă! Dar pentru ordonanţă nu sunt bărbaţi, dom' caporal, creştini speriind şi caporalul, să le controleze colibele, să-i facă un pacheţel cu tot ce se poate mânca, îmbrăca sau vinde, chiar acum, şi fuga marş. Adrián Nieves îi sfătuia să renunţe la asta, dom' caporal, puteau să-i vadă şi dacă îi furau or să se năpustească asupra lor şi ei nu erau decât trei. Dar caporalul nu voia sfaturi de la nimeni, fir-ar să fie, îl întrebase cineva ceva? şi să-i vadă el că se năpustesc, îi lua el pe urakuşi pe seama lui, n-are nevoie de pistol, cu mâna goală, şi se aşază pe jos, îşi încrucişează picioarele, ia o ţigară. Ei merg la colibe, se întorc şi caporalul Roberto Delgado doarme paşnic, chiştocul se consumă pe pământ, înconjurat de furnici curioase. Adrian Nieves şi servitorul mănâncă manioc, somn, fumează şi când caporalul se trezeşte se târăşte până la ei şi bea din ploscă. Apoi cercetează prada: o piele de şopârlă, gunoi, coliere de mărgeluşe şi de scoici, asta era tot? farfurii de argilă, brăţări, şi ce i-a promis el căpitanului? brăţări, diademe, nici măcar un pic de pomadă contra insectelor? un coş de hârtie şi o tărtăcuţă plină cu băutură de banane, curat gunoi. Scormoneşte pachetul cu piciorul şi vrea să ştie dacă văzuseră pe cineva când dormea el. Nu, dom' caporal, pe nimeni. Ăsta credea că sunt pe aproape şi ordonanţa arătă cu degetul spre munte, dar caporalului nu-i pasă nici cât negru sub unghie: or să doarmă în Urakusa şi or să plece mai departe mâine în zori. Mai bombăne un pic, ce înseamnă asta să se ascundă de parcă ar fi ciumaţi? se ridică în picioare, urinează, îşi scoate cizmele şi merge spre o colibă, ei după el. Nu e cald, noaptea e umedă şi foşnitoare, un vânt uşor aduce până în poiană mirosul de plante putrede şi ordonanţa, plecând, dom' caporal, porcărie aici, spunând, nu rămânând, nu plăcând şi Adrián Nieves dă din umeri: cui să-i placă, dar să nu se mai obosească, caporalul nu-l mai auzea, dormea dus.

*

— Cum ţi-a mers pe-acolo? întrebă Josefino. Povesteşte, Lituma.

— Cum să-mi meargă, colega, spuse Lituma, cu o privire mirată. Foarte rău.

— Te băteau, vere? îl întrebă José. Te ţineau cu pâine şi apă?

— Deloc, se purtau bine cu mine. Caporalul Cárdenas punea să mi se dea mai multă mâncare decât oricui. A fost subalternul meu în pădure, era *metis*, un om, pâinea lui Dumnezeu, îl poreclisem Oacheşul. Dar era o viaţă tristă, oricum.

Maimucul avea o ţigară în mână şi dintr-odată îi scoase limba şi-i făcu cu ochiul. Zâmbea, fără să-i pese de ceilalţi şi încerca tot felul de strâmbături care-i făceau gropiţe în obraji şi cute pe frunte. Uneori se aplauda el singur.

— Aveau ceva admiraţie pentru mine, spuse Lituma, spuneau ai coaie, măi bărbate.

— Aveau dreptate, vere, sigur că da, cine se poate îndoi?

— Toată Piura vorbea despre tine, colega, spuse Josefino. Copiii, oamenii mari. Mult timp încă după ce ai plecat tot mai discutau despre tine.

— După ce am plecat? întrebă Lituma. N-am plecat de voia mea.

— Am păstrat ziarele, spuse José. O să vezi, vere. În *Timpul* te-au insultat cam tare, te făceau corupător, dar în *Ecouri şi Veşti* şi în *Industria* recunoşteau măcar că eşti viteaz.

— Ai fost bărbat, colega, spuse Josefino. Mangacherii se simţeau foarte mândri.

— Şi la ce bun? Lituma dădu din umeri, scuipă şi călcă saliva cu piciorul. De altfel, s-a întâmplat la beţie. Treaz, n-aş fi avut curajul.

— Aici, în mangachería toţi suntem *urrişti,* spuse Maimucul, ridicându-se în picioare dintr-un salt. Fanatici ai generalului Sánchez Cerro până în fundul sufletului.

Merse până în faţa tăieturii din ziar, salută milităreşte şi se întoarse pe rogojină, râzând în hohote.

— Maimucul s-a şi cherchelit, spuse Lituma. Să mergem la Chunga înainte să adoarmă.

— Trebuie să-ţi povestim ceva, colega, spuse Josefino.

— Anul trecut a venit să locuiască aici un *aprist,* Lituma, spuse Maimucul. Unul din cei care l-au omorât pe general. M-apucă turbarea numai când mă gândesc.

— În Lima am cunoscut mulţi *aprişti,* spuse Lituma. Şi ei erau la închisoare. Îşi băteau joc de Sánchez Cerro cum le venea la gură, spuneau că a fost un tiran. Ai ceva de spus, colega?

— Şi tu le dădeai voie să-şi bată joc în faţa ta de acest mare mangacher? îl întrebă José.

— Piuran, nu mangacher, spuse Josefino. Asta e altă născocire de-a voastră. Mai mult ca sigur că Sánchez Cerro n-a pus niciodată piciorul în cartierul ăsta.

— Ce aveai să-mi povesteşti? spuse Lituma. Vorbeşte, omule, m-ai făcut curios.

— Nu era unul, ci o întreagă familie, vere, spuse Maimucul. Şi-au făcut o casă pe acolo pe unde locuia Patrocinio Naya şi au pus un steag aprist în poartă. Îţi dai seama ce porcărie?

— Despre Bonifacia, Lituma, spuse Josefino. Ţi se vede pe faţă că vrei să ai veşti. De ce nu ne-ai întrebat, Neînvinsule? Ţi-era ruşine? Doar suntem fraţi, Lituma.

— Asta da, i-am pus cu botul pe labe, spuse Maimucul, le-am făcut viaţa imposibilă. Au trebuit să plece mâncând pământul.

— Niciodată nu e prea târziu ca să întrebi, spuse Lituma; îşi îndreptă puţin spatele, îşi sprijini mâinile *pe* jos şi rămase nemişcat. Vorbea foarte calm. Nu mi-a scris nici măcar o scrisoare. Ce s-a întâmplat cu ea?

— Se spune că Alejandro Tânărul era aprist de mic copil, spuse iute José, că îndată ce a sosit Haya de la Torre a defilat cu o pancartă care spunea: maestre, tineretul te aclamă.

— Calomnii. Băiatul e un tip grozav, una din gloriile Mangacheríei, spuse Maimucul, cu voce slabă.

— Tăceţi din gură, nu vedeţi că vorbim? Lituma izbi podeaua cu palma şi se ridică un nor de praf. Maimucul nu mai zâmbi, José îşi lăsase capul în jos şi Josefino, foarte ţeapăn şi cu braţele nemişcate, clipea fără încetare.

— Ce s-a întâmplat, colega? întrebă Lituma, cu o gingăşie aproape afectuoasă. Eu nu întrebasem nimic şi tu m-ai tras de limbă. Acum spune mai departe, nu sta mut.

— Sunt lucruri care te ard mai tare decât rachiul de trestie, spuse Josefino cu jumătate de glas.

Lituma îl opri cu un gest.

— Atunci o să deschid altă sticlă – nici vocea nici gesturile nu dezvăluiau că ar fi fost cât de cât tulburat, dar pielea începuse să-i transpire şi respira adânc. Alcoolul te ajută să primeşti veştile proaste, nu-i aşa?

Deschise sticla cu dinţii şi umplu paharele. Şi-l goli pe al lui dintr-o înghiţitură, ochii i se făcură roşii şi se umeziră, şi Maimucul, care bea cu sorbituri, cu ochii închişi, cu tot chipul schimonosit într-o strâmbătură, se înecă pe neaşteptate. Începu să tuşească şi să-şi lovească pieptul cu palma deschisă.

— Maimucul ăsta, tot timpul e aşa de şmecher, spuse Lituma. S-auzim, colega, aştept.

— *Pisco* e singura băutură care îţi iese prin ochi, şopti Maimucul.

Toate celelalte ies prin urină.

— S-a făcut curvă, frate, spuse Josefino. E la Casa Verde.

Maimucul avu alt acces de tuse, paharul i se rostogoli pe podea, şi pe pământ o pată mică, umedă, se strânse din ce în ce, dispăru.

IV

— Le clănţăneau dinţii, maică, spuse Bonifacia, le-am vorbit păgâneşte ca să nu le mai fie frică. Să fi văzut cum arătau.

— De ce nu ne-ai spus niciodată că vorbeşti aguaruna, Bonifacia? întrebă stareţa.

— Nu vezi cum maicile spun din orice: se vede că eşti sălbatică? spuse Bonifacia. Nu vezi cum spun: iar mănânci cu mâinile, păgâno? Mi-era ruşine, maică.

Le scoate de mână din cămară şi, în pragul camerei ei înguste, le face semn să aştepte. Ele se strâng una într-alta, se fac ghem lângă perete. Bonifacia intră, aprinde opaiţul, deschide cufărul, caută în el, scoate legătura veche de chei şi iese. Le ia din nou pe fetiţe de mână.

— E adevărat că pe păgân l-au spânzurat de un trunchi de *capirona*? întrebă Bonifacia. Că i-au tăiat părul şi că a rămas cu capul alb?

— Parcă eşti nebună, spuse maica Angélica, când ţi-e lumea mai dragă vii cu altceva.

Dar ea ştia, măicuţă: l-au adus soldaţii într-o barcă, l-au legat de copacul pe care se înalţă steagul, pupilele se suiau pe acoperişul reşedinţei ca să privească şi maica Angélica le gonea cu biciul. Tot o mai ţineau cu povestea asta, nemernicele? Când i-au povestit-o Bonifaciei?

— Mi-a povestit-o o păsărică galbenă care a intrat în zbor, spuse Bonifacia. E adevărat că i-au tăiat părul? Cum le face maica Griselda fetiţelor păgâne?

— I l-au tăiat soldaţii, proasto, spuse maica Angélica. Nu-i totuna. Maica Griselda li-l taie fetelor ca să nu le mai mănânce capul. La el a fost o pedeapsă.

— Şi ce făcuse păgânul, măicuţă? întrebă Bonifacia.

— Răutăţi, lucruri urâte, spuse maica Angélica. Păcătuise.

Bonifacia şi fetiţele ies în vârful picioarelor. Curtea e împărţită în două: luna luminează faţada triunghiulară a capelei şi coşul bucătăriei; celălalt sector al mănăstirii e o îngrămădire de umbre umede. Zidul de cărămizi se conturează, nesigur, sub arcada opacă de liane şi crengi. Reşedinţa maicilor a dispărut în noapte.

— Ai un fel foarte nedrept de a vedea lucrurile, spuse stareţa. Pe maici le interesează sufletul tău, nu culoarea pielii sau limba pe care o vorbeşti. Eşti nerecunoscătoare, Bonifacia, maica Angélica tot timpul

te-a răsfăţat de când ai venit la mănăstire.

— Ştiu, maică, de asta îţi cer să te rogi pentru mine, spuse Bonifacia. Fiindcă noaptea asta am devenit sălbatică, o să vezi ce groaznic a fost.

— Lasă odată plânsul ăsta, spuse stareţa. Ştiu că ai devenit sălbatică. Eu vreau să ştiu ce-ai făcut.

Le dă drumul, le face semn, linişte, cu un gest, şi o ia la fugă, tot pe vârfuri. La început le-o ia înainte, dar la jumătatea curţii amândouă fetiţele aleargă lângă ea. Ajung deodată în faţa porţii închise. Bonifacia se apleacă, încearcă legătura de chei groase, ruginite, una câte una. Broasca scârţâie, lemnul e ud şi sună a gol când îl lovesc cu palma desfăcută, dar poarta nu se deschide. Toate trei respiră gâfâind.

— Eram foarte mică atunci? întrebă Bonifacia. Cât de mică, măicuţă? Arată-mi cu mâna.

— Aşa, uite atâta, spuse maica Angélica. Dar încă de pe atunci erai un drac.

— Şi de cât timp eram la mănăstire? întrebă Bonifacia.

— De puţin timp, spuse maica Angélica. Doar de câteva luni.

Gata, îi intrase diavolul în corp, măicuţă. Ce spunea nebuna asta? Ia să vedem ce i se mai năzărea acum, şi Bonifacia o adusese la Santa María de Nieva odată cu păgânul ăla. Pupilele i-au povestit tot, acum maica Angélica trebuia să meargă să se spovedească de minciună. Dacă nu, mergea în iad, măicuţă.

— Şi atunci de ce mă mai întrebi, vicleano? o întrebă maica Angélica. Asta e lipsă de respect şi păcat.

— Vorbeam în glumă, măicuţă, spuse Bonifacia. Ştiu că o să te duci în ceruri.

A treia cheie se învârte, poarta cedează. Dar afară probabil că e o îngrămădire straşnică de vrejuri, hăţişuri şi plante agăţătoare, cuiburi, pânze de păianjeni, ciuperci şi fire de liane care rezistă şi ţin poarta în loc. Bonifacia îşi sprijină tot corpul de poartă şi împinge – se aud nişte sfâşieri uşoare, nenumărate şi un zumzet subţire – până când se formează o crăpătură suficientă. Fixează poarta întredeschisă, simte în obraji atingerea unor fire gingaşe, ascultă murmurul frunzişului nevăzut şi dintr-odată, în spate, alt murmur.

— Am ajuns ca ele, maică, spuse Bonifacia. Cea cu inel în nas a mâncat şi cu forţa a făcut-o să mănânce şi pe cealaltă fetiţă păgână. Îi băga banana în gură cu degetele, maică.

— Şi ce are asta a face cu dracul? se miră stareţa.

— Una îi prindea mâna celeilalte şi-i sugea degetele, spuse Bonifacia, şi după aia cealaltă la fel. Îţi dai seama ce foame le era, maică?

Cum să nu le fie? Sărăcuţele nu puseseră nimic în gură din Chicais, Bonifacia, dar stareţa ştia că ei i se rupsese sufletul de mila lor. Şi

Bonifacia abia le înţelegea, maică, fiindcă vorbeau cam ciudat. Aici aveau să mănânce în fiecare zi şi ele, vrem să plecăm, aici aveau să fie fericite şi ele, vrem să plecăm, şi începu să le spună poveştile alea cu pruncul Isus care plăceau atât de mult fetiţelor păgâne, maică.

— Asta ştii tu să faci cel mai bine, spuse stareţa. Să spui poveşti. Altceva, Bonifacia?

Şi ea are ochii ca doi licurici, haideţi, verzi şi speriaţi, întoarceţi-vă în dormitor, face un pas spre poartă, cine v-a dat voie să ieşiţi? şi împinsă de pădure poarta se închide fără zgomot. Pupilele o privesc tăcute, două perechi de licurici şi o singură siluetă foarte lată şi diformă, întunericul ascunde chipurile, halatele. Bonifacia priveşte spre reşedinţă: nu s-a aprins nicio lumină. Din nou le porunceşte să se întoarcă în dormitor, dar ele nu se mişcă, nici nu-i răspund.

— Păgânul ăla era tatăl meu, măicuţă? o întrebă Bonifacia.

— Nu era tatăl tău, spuse maica Angélica. Te-oi fi născut în Urakusa, dar erai fiica altcuiva, nu a ticălosului ăla.

N-o minţea, măicuţă? Dar maica Angélica nu minţea niciodată, nebuno, de ce s-o mintă pe ea. Ca să nu-i rupă sufletul, măicuţă? Ca să nu-i fie ruşine? Şi nu credea că şi taică-său fusese un ticălos?

— De ce să fie? spuse maica Angélica. Putea să aibă inimă bună, sunt mulţi păgâni de felul ăsta. Dar de ce te preocupă asta? N-ai acum un tată mult mai mare şi mai bun?

Nici de data asta n-o ascultă, haide, întoarceţi-vă în dormitor, şi cele două fetiţe îi stau la picioare, tremurând, agăţate de anteriul ei. Pe neaşteptate Bonifacia se întoarce pe jumătate, aleargă spre poartă, o împinge, o deschide, arată spre întunericul pădurii. Cele două fetiţe sunt lângă ea, dar nu se hotărăsc să treacă pragul, capetele lor şovăie între Bonifacia şi deschizătura întunecată şi acum licuricii înaintează, siluetele li se conturează în faţa Bonifaciei, au început să-i murmure, unele o ating.

— Şi-i căutau una alteia, maică, spuse Bonifacia, şi-i scoteau şi-i omorau cu dinţii. Nu din răutate, ci în joacă, maică, şi înainte să muşte şi-l arătau spunând uite ce ţi-am scos. Din joacă, dar şi din dragoste, maică.

— Dacă aveau încredere în tine, puteai să le fi sfătuit, spuse stareţa. Să le spui să nu mai facă murdării din astea.

Dar ea nu se gândea decât la ziua următoare, maică: să nu vină ziua de mâine, să nu le taie maica Griselda părul, nu trebuie să li-l taie, nu trebuie să le dea cu dezinfectant şi stareţa, ce prostii mai sunt şi astea?

— Tu nu vezi cum reacţionează, eu, care le ţin, le văd, spuse Bonifacia. La fel şi când li se face baie şi le intră săpunul în ochi.

I se rupea sufletul că maica Griselda o să le scape de insectele alea care le mâncau capul? Insectele alea pe care le înghit şi din cauza asta

se îmbolnăvesc şi li se umflă burţile? Dar ea mai visează încă foarfecele maicii Griselda. Poate fiindcă a durut-o atât de mult, maică, de asta.

— Nu pari prea deşteaptă, Bonifacia, spuse stareţa. Mai bine te-ar fi durut să le vezi pe făpturile astea transformate în două animale, făcând ce fac maimuţele.

— O să te superi mai tare, maică, spuse Bonifacia. O să mă urăşti.

Ce voiau? de ce n-o ascultau? şi câteva clipe după aceea, ridicând glasul, să plece şi ele? să devină din nou păgâne? şi celelalte pupile s-au contopit cu cele două fetiţe, în faţa Bonifaciei nu e decât o masă compactă de halate şi de ochi neliniştiţi. Ce-i mai păsa, atunci, o şti Dumnezeu, or şti ele, dacă se întorc în dormitor sau dacă fug sau dacă mor, şi priveşte spre reşedinţă: tot în întuneric.

— I-au tăiat părul ca să i-l scoată pe dracul pe care-l avea în el, spuse maica Angélica. Şi cu asta, gata, nu te mai gândi la păgân.

Dar ea îşi amintea mereu, măicuţă, de cum o fi fost când i l-au tăiat şi dracul era ca păduchii. Ce spunea nebuna asta? Lui ca să i-l scoată pe dracul, fetiţelor ca să le scape de păduchi. Asta însemna că şi dracul şi păduchii se băgau în păr măicuţă, şi maica Angelica ce proastă eşti, Bonifacia, ce fetiţă proastă.

Ies una după alta, în ordine, ca atunci când merg duminica la râu, când trec pe lângă Bonifacia unele întind mâna şi-i strâng cu dragoste anteriul, braţul gol, şi ea repede, Domnul să vă ajute, o să se roage pentru ele. El o să le păzească şi ţine poarta cu spatele. Pe fiecare pupilă care se opreşte în prag şi întoarce capul spre reşedinţa ascunsă o împinge, o sileşte să se înfunde în gura mare vegetală, să simtă sub picior pământul noroios şi să se piardă în beznă.

— Şi dintr-odată s-a desprins de cealaltă şi a venit la mine, spuse Bonifacia. Cea mai mică, maică, şi am crezut că o să mă îmbrăţişeze, dar a început să mă caute şi pe mine cu degeţelele ei şi de asta venise, maică.

— De ce nu le-ai dus pe fetele astea în dormitor? o întrebă stareţa.

— Din recunoştinţă, fiindcă le-am dat să mănânce, nu-ţi dai seama? spuse Bonifacia. Se întrista la faţă fiindcă nu găsea, şi eu, fă Doamne să am, fă Doamne să găsească măcar unul, săraca.

— Şi după aia te superi când maicile te fac sălbatică, spuse stareţa. Aşa vorbeşte o creştină?

Şi ea le căuta în păr şi nu-i era greaţă, maică, şi pe fiecare pe care-l găsea îl omora cu dinţii. Scârboasă? da, o fi, şi stareţa, vorbeşti de parcă ai fi mândră de porcăria asta, şi Bonifacia era, asta e îngrozitor, maică, şi fetiţa păgână se făcea că-l găseşte şi-i arăta mâna şi repede şi-o băga în gură de parcă l-ar fi omorât. Şi a început şi cealaltă, maică, a început să-i facă şi ea celeilalte la fel.

— Nu-mi vorbi pe tonul ăsta, spuse stareţa. Şi acum, gata, nu mai

vreau să-mi spui nimic, Bonifacia.

N-aveau decât să intre maicile şi s-o vadă, maica Angélica şi tu, maică, le-ar fi şi insultat, furioasă cum era şi plină de ură, maică, şi cele două fetiţe nu mai sunt: trebuie să fi plecat printre primele, căţărându-se iute. Bonifacia traversează curtea, trecând pe lângă capelă, se opreşte. Intră, se aşază pe o bancă. Lumina lunii ajunge oblic până la altar, lângă zăbrelele care le despart pe pupile de credincioşii din Santa María de Nieva la slujba de duminică.

— Şi apoi erai o mică fiară, spuse maica Angelica. Trebuia să te fugărim prin toată mănăstirea. Pe mine m-ai muşcat de mână, ticăloaso.

— Nu ştiam ce fac, spuse Bonifacia, nu ştii că eram păgână? Dacă te sărut unde te-am muşcat, mă ierţi, măicuţă?

— Pe toate mi le spui cu un ton de batjocură şi o privire hoţească, de-mi vine să te biciuiesc, spuse maica Angélica Vrei să-ţi spun altă poveste?

— Nu, maică, spuse Bonifacia. Mă rog aici de mai multă vreme.

— De ce nu eşti în dormitor? spuse maica Angélica. Cine ţi-a dat voie să vii la capelă la ora asta?

— Pupilele au fugit, spuse maica Leonor, te caută maica Angélica. Hai fuga, stareţa vrea să vorbească cu tine, Bonifacia.

*

— Trebuie să fi fost frumoasă ca fată, spuse Aquilino. Părul ei atât de lung mi-a atras atenţia când am cunoscut-o. Păcat că i-au ieşit atâtea coşuri.

— Şi javra de Reátegui, hai, du-te, poate să vină poliţia, o să mă compromiţi, spuse Fushía. Dar târfa asta i se băga în suflet tot timpul şi el s-a lăsat dus.

— Păi doar tu i-ai poruncit, omule, spuse Aquilino. Nu era curvăsărie, ci supunere. De ce o insulţi?

— Fiindcă eşti frumoasă, spuse Julio Reátegui, o să-ţi cumpăr o rochie de la cel mai bun magazin din Iquitos. Ţi-ar plăcea? Dar pleacă de lângă copacul ăla; vino, apropie-te, nu-ţi fie frică de mine.

Părul luminos îi cade pe umeri, e desculţă, silueta i se conturează pe trunchiul uriaş, sub coroana deasă din care se revarsă frunzele ca nişte flăcări. La baza copacului e un ciot cu aripioare cu scoarţă aspră, impenetrabilă, de culoarea cenuşii, şi în interiorul lui lemn compact după creştini, spiriduşi răufăcători după păgâni.

— Ţi-e frică de un copac *lupuna,* domnule? se miră Lalita. Nu mi-aş fi închipuit aşa ceva.

Îl priveşte cu ochi batjocoritori şi râde aruncându-şi capul pe spate: părul lung îi mătură umerii bronzaţi şi picioarele strălucesc printre

ferigile umede, mai brune ca umerii, cu glezne groase.

— Şi pantofi şi ciorapi, fetiţo, spuse Julio Reátegui. Şi o geantă. Tot ce-mi ceri.

— Şi tu ce făceai în timpul ăsta? îl întrebă Aquilino. La urma urmelor era femeia ta. Nu erai gelos?

— Eu mă gândeam doar la poliţie, spuse Fushía. Era nebun după ea, bătrâne, îi tremura glasul când îi vorbea.

— Domnul Julio Reátegui cu bale la gură după o femeie, spuse Aquilino. După Lalita! Încă nu-mi vine să cred, Fushía. Ea nu mi-a povestit asta niciodată şi totuşi la mine venea să se spovedească şi să-şi plângă necazul.

— Tot ţesătoarele bătrâne sunt mai pricepute, spuse Julio Reátegui, numai ele ştiu să pregătească vopselele. Ia te uită ce roşu puternic, ce negru. Şi are douăzeci de ani, dacă nu şi mai mult. Hai, fetiţo, pune-ţi-l, lasă-mă să te văd cum îţi stă.

— Şi de ce voia ca Lalita să-şi pună şalul? spuse Aquilino. Ce idee, Fushía. Dar ce nu înţeleg e că tu stăteai aşa de liniştit. Oricare altul scotea cuţitul în locul tău.

— Câinele stătea în hamac şi ea la fereastră, spuse Fushía. Eu îi auzeam toate poveştile şi mă prăpădeam de râs.

— Şi de ce nu faci şi acum la fel? îl întrebă Aquilino. De ce o urăşti atât de mult pe Lalita?

— Nu e totuna, spuse Fushía. De data aia a fost fără voia mea, într-ascuns, de răutate.

— Nici să nu visezi, stăpâne, spuse Lalita. Nici dacă mă rogi şi plângi ca la icoană.

Dar şi-l pune, şi ventilatorul de lemn, care funcţionează odată cu legănatul hamacului, scoate un sunet întretăiat, un fel de gângăvit nervos şi, înfăşurată în şalul negru şi roşu, Lalita rămâne nemişcată. Pânza metalică de la fereastră e ca un cer cu norişori verzi, violeţi, galbeni şi, departe, între casă şi pădure, se zăresc tufişurile de cafea, fragede, desigur mirositoare.

— Parcă ai fi un viermişor în gogoaşa lui, spuse Julio Reátegui. Unul din fluturaşii ăştia de la fereastră. Ce te costă, Lalita, fă-mi plăcerea, scoate-ţi-l.

— Apucături de nebun, spuse Aquilino. Întâi să şi-l pună şi după aia să şi-l scoată. Ce i-a mai trecut prin cap şi bogătanului ăsta.

— N-ai fost niciodată în călduri, Aquilino? spuse Fushía.

— O să-ţi dau tot ce vrei, spuse Julio Reátegui. Lalita, cere-mi orice, vino, apropie-te.

Şalul, acum pe jos, e ca un nufăr rotund din care izbucneşte, ca orhideea unei plante acvatice, corpul fetei, micuţ, cu sâni bine făcuţi, cu corole cafenii şi sfârcuri ca nişte săgeţi. Prin cămaşă se întrezăresc pântecul neted, muşchii tari.

— Am intrat făcându-mă că nu văd, spuse Fushía, râzând pentru ca javra de Reátegui să nu se simtă ruşinat. S-a ridicat din hamac dintr-un salt şi Lalita s-a acoperit cu şalul.

— O mie de soles pentru o fată e curată nebunie, spuse Aquilino. E preţul unei maşini, Fushía.

— Face zece mii, spuse Fushía. Numai că sunt grăbit, ştiţi prea bine pentru ce, don Julio, şi nu pot să-mi iau pe cap şi femei. Aş vrea să plec chiar azi.

Dar nu era simplu să-i stoarcă o mie de soles, mai ales că-l şi ascunsese. Şi apoi Fushía îşi dădea seama că afacerea cu cauciucul căzuse baltă, şi din cauza inundaţiilor era imposibil să scoţi lemn în anul acela şi Fushía, fetele astea din Loreto, don Julio, ştii doar: adevăraţi vulcani care aprind totul. Îi părea rău s-o lase, fiindcă nu numai că era frumoasă, dar gătea bine şi avea o inimă de aur. Se hotăra, don Julio?

— Îţi părea într-adevăr rău ca Lalita să rămână în Uchamala cu domnul Reátegui? îl întrebă Aquilino. Sau doar ca să spui ceva?

— Ce să-mi pară rău, spuse Fushía, n-am iubit-o niciodată pe târfa asta.

— Nu ieşi din apă, spuse Julio Reátegui, vin să fac baie cu tine. N-oi fi având nimic pe tine şi dacă vine vreun *canero*? Pune-ţi ceva, Lalita, nu, aşteaptă, nu încă.

Lalita stă pe vine în iaz şi apa o acoperă în întregime. În jurul ei se nasc unde, circumferinţe concentrice. La suprafaţa apei e o ploaie de liane şi Julio Reátegui le simţea, Lalita, acoperă-te: erau foarte subţiri, aveau spini, se infiltrau prin găurile cele mai mici, fetiţo, şi înăuntru zgâriau, infectau totul şi pe urmă trebuie să iei borax şi să suporţi diareea o săptămână.

— Nu sunt *caneros*, stăpâne, spuse Lalita, nu vezi că sunt mormoloci? Şi nişte plante pe fund, astea se simt. Ce caldă e apa, ce grozavă, nu-i aşa?

— Să intri în râu cu o femeie, amândoi în pielea goală, spuse Aquilino. Niciodată nu mi-a trecut prin cap cât am fost tânăr şi acum îmi pare rău. Trebuie să fie grozav, Fushía.

— O să intru în Ecuador prin provincia Santiago, spuse Fushía. O călătorie grea, don Julio, n-o să ne mai vedem. V-aţi hotărât? Căci plec chiar în noaptea asta. Are doar cincisprezece ani şi eu am fost primul care s-a atins de ea.

— Uneori mă gândesc de ce nu m-am căsătorit, spuse Aquilino. Dar cu viaţa pe care am dus-o, n-aveam cum. Tot timpul pe drum, pe râu cum să găseşti o femeie? Tu chiar că nu te poţi plânge, Fushía. N-ai dus lipsă.

— De acord, spuse Fushía. Şalupa şi conservele. E o afacere bună pentru amândoi, don Julio.

— Santiago e foarte departe şi n-o să ajungi niciodată fără să fii văzut, spuse Julio Reátegui. Şi apoi, împotriva curentului şi în perioada asta a anului faci pe drum cel puţin o lună. De ce nu pleci mai bine în Brazilia?

— Acolo sunt aşteptat, spuse Fushía. Şi de partea asta a frontierei şi de cealaltă, pentru o afacere din Campo Grande. Nu-s chiar atât de prost, don Julio.

— N-o să ajungi niciodată în Ecuador, spuse Julio Reátegui.

— De fapt n-ai ajuns, spuse Aquilino. Ai rămas în Peru, şi gata.

— Totdeauna a fost aşa, Aquilino, spuse Fushía. Toate planurile mi-au ieşit pe dos.

— Şi dacă ea nu vrea? spuse Julio Reátegui. Trebuie s-o convingi chiar tu, înainte să-ţi dau şalupa.

— Ea ştie că viaţa mea n-o să fie decât o fugă dintr-o parte într-alta, spuse Fushía, că mi se pot întâmpla o mie de lucruri. Nici unei femei nu-i place să meargă după un bărbat hărţuit. O să rămână bucuroasă, don Julio.

— Şi, totuşi, vezi şi tu, spuse Aquilino. Te-a urmat şi te-a ajutat în toate. A dus o viaţă de chin, ca şi tine, şi fără să se plângă. La urma urmelor, Lalita a fost o nevastă bună, Fushía.

*

Aşa s-a născut Casa Verde. Construcţia ei a durat multe săptămâni; scândurile, bârnele şi cărămizile trebuiau să fie aduse din capătul celălalt al oraşului şi măgarii închiriaţi de don Anselmo înaintau cu greu prin pustiu. Lucrul începea dimineaţa, când se oprea ploaia aceea uscată, şi se termina când se înteţea vântul. Seara, noaptea, deşertul înghiţea fundaţiile şi îngropa pereţii, iguanele rodeau lemnul, vulturii îşi făceau cuibul în construcţia abia începută şi, în fiecare dimineaţă, trebuia s-o iei de la capăt, să modifici planurile, să aduci din nou materialele, într-o luptă surdă care a cucerit treptat tot oraşul. „Când o să se dea bătut străinul?” se întrebau locuitorii. Dar zilele treceau şi, fără să se lase descurajat de neajunsuri, fără să se molipsească de pesimismul cunoscuţilor şi prietenilor, don Anselmo continua să desfăşoare o activitate uimitoare. Conducea lucrările pe jumătate gol, cu părul des de pe piept năclăit de sudoare, cu gura plină de cuvinte entuziaste. Împărţea rachiu de trestie şi *chicha* alierilor şi el însuşi căra cărămizi, înfigea bârne, mergea încoace şi încolo prin oraş îndemnând măgarii. Şi într-o zi piuranii îşi dădură seama că don Anselmo va câştiga partida, căci zăriră de cealaltă parte a râului, în faţa oraşului, ca un emisar al acestuia în pragul deşertului, un schelet solid, triumfător de lemn. Din momentul acela treaba merse iute. Oamenii din Castilla şi din crescătoriile de vite de pe lângă Abator veneau în

fiecare dimineaţă să asiste la lucrări, dădeau sfaturi şi uneori, spontan, câte o mână de ajutor lucrătorilor. Don Anselmo dădea de băut la toată lumea. În ultimele zile, o atmosferă de serbare populară domnea în jurul şantierului: vânzătoare de bere, de fructe, de brânză, prăjituri şi răcoritoare veneau fuga să-şi ofere marfa muncitorilor şi curioşilor. Fermierii se opreau când treceau pe acolo, şi, de pe cai, îi adresau lui don Anselmo cuvinte încurajatoare. Într-o zi, Chápiro Seminario, înstăritul agricultor, îi dărui un bou şi o duzină de urcioare cu bere. Lucrătorii fripseră carnea de bou între pietre încinse.

Când casa fu gata construită, don Anselmo porunci să fie vopsită în întregime în verde. Până şi copiii râdeau în hohote văzând cum zidurile se acopereau cu o pojghiţă ca smaraldul în care se spărgea lumina soarelui înapoind reflexe scămoase. Tineri şi bătrâni, bogaţi şi săraci, bărbaţi şi femei glumeau plini de veselie pe seama capriciului lui don Anselmo de a-şi zugrăvi casa în felul ăsta. O botezară imediat: „Casa Verde”.

Îi amuza însă nu numai culoarea, ci şi alcătuirea ei extravagantă. Era formată din două etaje, cel de jos însă abia dacă-şi merita numele: un salon spaţios tăiat de patru bârne, tot verzi, care susţineau tavanul; un patio descoperit, pe jos cu pietricele şlefuite de apa râului şi un zid circular, de înălţimea unui om. Al doilea etaj cuprindea şase camere minuscule, înşirate pe un coridor cu balustradă de lemn care trecea pe deasupra salonului de la primul etaj. În afară de intrarea principală, Casa Verde avea două uşi în spate, un grajd şi o cămară mare.

Din prăvălia spaniolului Eusebio Romero, don Anselmo cumpără rogojini, lămpi cu untdelemn, perdele în culori vii, multe scaune. Şi într-o dimineaţă tâmplari din Gallinacera anunţară: „Don Anselmo ne-a comandat un birou, o tejghea la fel cu cea de la Steaua Nordului şi o jumătate de duzină de paturi!” Atunci don Eusebio Romero mărturisi: „Şi mie şase lavabouri, şase oglinzi şi şase oale de noapte”. Un soi de efervescenţă cuprinse toate cartierele, o curiozitate zgomotoasă şi agitată.

Încolţiră bănuielile. Din casă în casă, din salon în salon femeile evlavioase şuşoteau, doamnele îşi priveau soţii cu neîncredere, toţi locuitorii schimbau surâsuri răutăcioase şi, într-o duminică, la slujba de douăsprezece părintele García afirmă în amvon: „Se pregăteşte un atac împotriva moralei în oraşul ăsta”. Piuranii îl asaltau pe don Anselmo pe stradă, îi cereau să vorbească. Dar era zadarnic: „e secret” le spunea el, bucuros ca un licean, „puţină răbdare şi o să aflaţi”. Nepăsător la tulburarea cartierelor, venea în continuare dimineaţa la Steaua Nordului şi bea, glumea, închina şi făcea complimente femeilor care traversau Piaţa. Seara se închidea în Casa Verde, unde se mutase după ce-i dăruise lui don Melchor Espinoza o ladă cu sticle de *pisco* şi nişte hamuri din piele lucrată în relief.

Puţin timp după aceea, don Anselmo plecă. Pe un cal negru, pe care tocmai şi-l cumpărase, părăsi oraşul aşa cum venise, într-o dimineaţă în zori, fără să-l vadă nimeni, într-o direcţie necunoscută.

S-a vorbit atât de mult la Piura despre începuturile Casei Verzi în forma ei primitivă, încât nimeni nu mai ştie exact cum era de fapt, nici amănuntele adevărate ale istoriei ei. Supravieţuitorii acelei epoci, foarte puţini la număr, se încurcă şi se contrazic, confundând în cele din urmă ceea ce au văzut şi au auzit cu propriile lor elucubraţii. Iar adevăraţii actori sunt atât de ramoliţi, atât de consecvenţi în mutismul lor încât n-ar sluji la nimic să-i mai întrebi ceva. Oricum, Casa Verde de la începuturi nu mai există. Până acum câţiva ani, pe locul unde a fost ridicată – întinderea aceea de pustiu mărginită de Castilla şi Catacaos – se mai găseau bucăţi de obiecte de lemn carbonizate, dar deşertul şi şoseaua care s-a construit şi fermele care au apărut prin împrejurimi au şters în cele din urmă toate acele resturi şi acum nu mai există piuran în stare să spună exact în ce parte a pustiului gălbui s-a înălţat ea, cu luminile, muzica, râsetele şi cu acea strălucire a pereţilor din timpul zilei care, de la depărtare şi în timpul nopţii, o transforma într-o reptilă pătrată, fosforescentă. În poveştile mangacherilor se spune că ar fi fost pe celălalt mal al Podului Vechi, că era foarte mare, cea mai mare clădire din vremea aceea, şi că la ferestre erau suspendate atâtea lămpi colorate, încât te dureau ochii de lumina lor, care colora tot nisipul în jur şi strălucea până la pod. Dar principala ei calitate era muzica, care izbucnea dinăuntru cum se lăsa de seară, ţinea toată noaptea şi se auzea până la catedrală. Se spune că don Anselmo străbătea neobosit berăriile din toate cartierele, şi chiar din localităţile vecine, în căutare de artişti, şi din toate părţile aducea chitarişti, contrabasişti, flautişti, toboşari şi trompetişti. Niciodată însă harpişti, căci el cânta la acest instrument şi harpa lui domina, fără s-o poţi confunda, muzica din Casa Verde.

„Parcă otrăvea aerul, spuneau babele de pe chei – muzica intra prin toate părţile, chiar dacă am fi închis uşile şi ferestrele, şi o auzeam în timp ce mâncam, când ne rugam şi când dormeam."

„Şi să fi văzut mutrele bărbaţilor când o auzeau – spuneau femeile bigote îmbrăcate în văluri – să fi văzut cum îi scotea din casă în stradă şi-i împingea spre Podul Vechi."

„Şi la nimic nu mai slujea să te rogi – spuneau mamele, soţiile, logodnicele – la nimic nu foloseau lacrimile, rugăminţile noastre, nici interdicţiile preoţilor, nici novenele, nici toate rugăciunile."

„Iadul e la porţile noastre – tuna părintele García – oricine l-ar vedea, dar voi sunteţi orbi. Piura e Sodoma şi Gomora."

„O fi adevărat că ne-a adus ghinion Casa Verde – spuneau bătrânii, lingându-şi buzele – dar cum te mai distrai acolo, fir-ar ea să fie."

La câteva săptămâni după ce don Anselmo s-a întors în Piura cu

caravana de pensionare, Casa Verde îşi impusese existenţa. La început, vizitatorii plecau din oraş pe ascuns, aşteptau întunericul, traversau discret Podul Vechi şi se înfundau în pustiu. Apoi incursiunile s-au înmulţit şi tinerilor, din ce în ce mai imprudenţi, nu le mai păsa dacă erau recunoscuţi de doamnele postate după jaluzelele de pe chei. În colibe şi în saloane, în ferme nu se mai vorbea de altceva. Din amvon se înmulţeau avertismentele şi dojenile, părintele García stigmatiza desfrâul cu citate din Biblie. S-a creat un Comitet al Operelor Pioase şi Bunelor Obiceiuri şi doamnele care-l alcătuiau făcură câte o vizită prefectului şi primarului. Autorităţile aprobau, cu capul plecat: sigur, aveau dreptate, Casa Verde era o sfidare adusă Piurei, dar ce să faci? Legile impuse în capitala asta putredă, adică Lima, îl ocroteau pe don Anselmo, existenţa Casei Verzi nu contrazicea Constituţia, nici nu era pedepsită prin Cod. Doamnele nu mai răspunseră la salut autorităţilor, le închiseră uşile saloanelor. În timpul acesta, adolescenţii, bărbaţii şi chiar şi paşnicii bătrâni se năpusteau în cârduri spre clădirea cea zgomotoasă şi strălucitoare.

Cedară până şi piuranii cei mai sobri, cei mai harnici şi mai drepţi. În oraşul înainte vreme atât de tăcut se instalară ca într-un coşmar zgomotul şi mişcarea nocturnă. În zori, când harpa şi chitarele din Casa Verde tăceau, un ritm indisciplinat şi multiplu se înălţa spre cer din oraş: cei care se întorceau, singuri sau în grupuri, străbăteau străzile râzând în hohote şi cântând. Pe feţele oamenilor, avariate de muşcătura nisipului, se vedeau semnele insomniei, iar la Steaua Nordului se povesteau anecdote care treceau din gură în gură şi erau repetate de copii.

— Vedeţi, vedeţi, spunea, tremurător, părintele García – mai lipseşte să plouă cu foc peste Piura, toate relele din lume ne-au căzut pe cap.

Căci, într-adevăr, toate astea au coincis cu o serie de nenorociri. În primul an, râul a crescut şi a continuat să crească, a spart zidurile de apărare ale fermelor, multe semănături din vale au fost inundate, câteva vite au pierit înecate şi umezeala a cuprins părţi întinse din deşertul Sechura: bărbaţii înjurau, copiii făceau castele din nisipul ud. În al doilea an, ca o răzbunare pentru injuriile pe cane i le-au azvârlit proprietarii pământurilor înecate, râul n-a mai venit. Albia s-a acoperit de ierburi şi scaieţi care muriră la puţin timp după aceea şi rămase doar o crăpătură lungă ca o rană: plantaţiile de trestie se uscară, bumbacul înmuguri prea devreme. În al treilea an, lăcustele decimară recoltele.

— Astea sunt urmările păcatului, răcnea părintele García, încă mai e timp, duşmanul e în vinele noastre, ucideţi-l prin rugăciuni.

Vrăjitorii din sate stropeau semănăturile cu sânge de ied, se tăvăleau pe brazde, înălţau rugăciuni ca să aducă apa şi să gonească

insectele.

— Doamne, Doamne, se văita părintele García. E foamete şi e mizerie, şi în loc să se înveţe minte, păcătuiesc şi mai tare.

Căci nici inundaţia, nici seceta, nici lăcustele nu opriră gloria crescândă a Casei Verzi.

Oraşul îşi schimbă înfăţişarea. Străzile acelea liniştite de provincie se umplură de străini *care,* la sfârşitul săptămânii, veneau la Piura din Sullana, Paita, Huancabamba şi chiar Tumbes şi Chiclayo, seduşi de legenda Casei Verzi care se răspândise prin deşert. Petreceau noaptea acolo şi când veneau în oraş se arătau mârşavi şi mojici, îşi plimbau beţia pe străzi ca pe cine ştie ce ispravă. Locuitorii îi urau şi adesea se iscau bătăi, nu noaptea şi pe scena obişnuită a încăierărilor, câmpul de sub Pod, ci în plină zi şi în Piaţa Armelor, pe Bulevardul Grau sau în orice alt loc. Izbucniră bătăi colective. Străzile deveniră periculoase.

Când, în ciuda interdicţiei puse de autorităţi, vreuna din pensionare se aventura prin oraş, doamnele îşi târau fetele în casă şi trăgeau perdelele. Părintele García ieşea în întâmpinarea intrusei, desfigurat; locuitorii trebuiau să-l ţină ca să nu o ia la bătaie.

În primul an, localul găzdui doar patru pensionare, dar în anul următor, când acestea plecară, don Anselmo o porni la drum şi se întoarse cu opt şi se spune că, în apogeul ei, Casa Verde ajunse să aibă douăzeci de pensionare. Soseau la clădire direct din mahalale. De pe Podul Vechi, le vedeai sosind, li se auzeau ţipetele şi obrăzniciile. Hainele lor colorate, fularele şi fardurile scânteiau ca nişte crustacee în peisajul acela arid.

În schimb, don Anselmo se ducea în oraş. Străbătea străzile pe calul lui negru, pe care-l învăţase tot felul de cochetării, să dea vesel din coadă când trecea o femeie, să îndoaie un picior în chip de salut, să facă pas de dans când aude muzică. Don Anselmo se îngrăşase, se îmbrăca excesiv de ţipător: pălărie de pai moale, fular de mătase, cămaşă cu fir, curea cu încrustaţii, pantaloni ajustaţi, cizme cu toc înalt şi pinteni. Mâinile colcăiau de inele. Adesea se oprea să bea câte ceva la Steaua Nordului şi mulţi notabili nu şovăiau să se aşeze la masa lui, să stea de vorbă cu el şi să-l însoţească apoi până la marginea oraşului.

Prosperitatea lui don Anselmo se traduse în lărgiri laterale şi verticale ale Casei Verzi. Aceasta, ca un organism viu, crescu treptat, se maturiză. Prima inovaţie a fost un gard de piatră. Încununat cu ciulini, moloz, ţepuşe şi spini, ca să taie cheful hoţilor, înconjura şi oculta tot parterul. Spaţiul cuprins între gard şi casă fu mai întâi o curte pietruită, apoi o tindă nivelată, cu ghivece cu cactuşi, după aceea un salon circular cu podea şi tavan de rogojini şi, în cele din urmă, lemnul înlocui paiul, salonul fu pietruit şi acoperişul fu acoperit cu ţigle. Deasupra etajului al doilea se mai ivi unul, mic şi cilindric, ca

un turnuleţ de pază. Fiecare piatră adăugată, fiecare ţiglă sau bucată de lemn erau automat vopsite în verde. Culoarea aleasă de don Anselmo imprima în cele din urmă peisajului o notă de prospeţime vegetală, aproape lichidă. De departe, călătorii zăreau clădirea cu ziduri verzi pe jumătate diluate în lumina vie şi galbenă a nisipului, şi aveau senzaţia că se apropie de o oază ospitalieră cu palmieri şi cocotieri, cu ape cristaline, iar prezenţa asta îndepărtată îţi făgăduia tot felul de recompense pentru trupul obosit, stimulente nenumărate pentru sufletul deprimat de dogoarea deşertului.

Se spune că don Anselmo locuia la ultimul etaj, în turnuleţul acela îngust, şi că nimeni, nici chiar cei mai buni clienţi – Chápiro Seminario, prefectul, don Eusebio Ramero, doctorul Pedro Zevallos – nu aveau acces în locul acela. De acolo, fără îndoială, va fi observat don Anselmo defilarea vizitatorilor prin pustiu, va fi văzut siluetele fără contur din cauza vârtejurilor de nisip, acele bestii înfometate care dau târcoale oraşului după ce apune soarele.

În afară de pensionare, Casa Verde a mai găzduit în vremurile ei bune o tânără mangacheră, Angélica Mercedes, care moştenise de la maică-sa ştiinţa, arta condimentelor. Cu ea mergea don Anselmo la piaţă şi prin magazine, să comande alimente şi băuturi: negustori şi precupeţe se îndoiau când trecea el, ca trestiile în vânt. Iezii, porcii şi mieii pe care Angélica Mercedes îi împăna cu tot felul de ierburi şi mirodenii misterioase deveniră una din momelile Casei Verzi şi unii bătrâni se jurau: „Mergem acolo doar ca să gustăm mâncarea aia grozavă”.

Împrejurimile Casei Verzi erau tot timpul animate de o mulţime de vagabonzi, cerşetori, vânzători de mărunţişuri şi de fructe care-i asediau pe clienţii ce veneau încoace şi încolo. Copiii din oraş fugeau de acasă noaptea şi, ascunşi pe după buruieni, îi spionau pe vizitatori şi ascultau muzica, hohotele de râs. Câţiva, zgâriindu-şi mâinile şi picioarele, escaladau zidul şi cercetau pofticioşi interiorul. Într-o zi de sărbătoare, părintele García se aşează în pustiu la câţiva metri de Casa Verde şi, unul câte unul, îi ataca pe vizitatori şi le poruncea să se întoarcă în oraş şi să se căiască. Dar ei născoceau tot felul de scuze: o întâlnire de afaceri, un necaz pe care trebuie să-l îneci ca să nu-ţi otrăvească sufletul, un pariu de onoare. Unii îşi băteau joc şi-l pofteau pe părintele García să-i însoţească, alţii se şi ofensau şi scoteau pistolul.

În Piura se născuseră legende noi despre don Anselmo. După unii, se ducea în secret la Lima, unde-şi păstra banii strânşi şi achiziţiona tot felul de proprietăţi. După alţii, era doar reprezentantul unei întreprinderi printre ai cărei membri erau prefectul, primarul şi notabilii. În fantezia poporului, trecutul lui don Anselmo se îmbogăţise. Zilnic i se adăugau vieţii sale fapte sublime sau

sângeroase. Mangacherii bătrâni îi asigurau pe oameni că recunosc în el un adolescent care, cu ani în urmă, a săvârşit adevărate jafuri prin cartier, iar alţii afirmau: „Este un ocnaş dezertor, un fost şef de bandă, un om politic în dizgraţie”. Doar părintele García se încumeta să spună: „Trupul lui miroase a pucioasă”.

*

În zori se trezesc să-şi continue drumul, coboară malul şi şalupa ia-o de unde nu-i. Încep s-o caute, Adrián Nieves pe de o parte, de cealaltă caporalul Roberto Delgado şi ordonanţa, şi, dintr-odată, strigăte, pietre, oameni goi şi uite-l pe caporal înconjurat de aguaruni, plouă pe el cu ciomege, şi pe servitor, şi acum l-au văzut şi o iau la goană spre el, fir-ar să fie, Adrián Nieves, ţi-a sunat ceasul şi se aruncă în apă: rece, iute, întunecoasă, nu scoate capul şi mai înăuntru, să-l poarte curentul, săgeţi? să-l tragă în josul râului, gloanţe? pietre? fir-ar să fie, plămânii cer aer, capul i se învârte ca un titirez, atenţie la cârcei. Iese şi încă se mai vede Urakusa şi, pe malul râpos, uniforma verde a caporalului, *chunchos* îl strivesc în bătaie, era vina lui, el îl prevenise şi ordonanţa o să scape? or să-l omoare? Se lasă să plutească în josul apei, agăţat de un trunchi de copac şi apoi, când se caţără pe partea dreaptă a râului, îl doare tot corpul. Adoarme chiar acolo pe plajă, se trezeşte, încă nu i-au revenit puterile şi un scorpion îl înţeapă în voie. Trebuie să aprindă un foc şi să pună mâna de-asupra, aşa, să transpire puţin chiar dacă îl frige, suge-ţi rana, scuipă, clăteşte-ţi gura, nu ştii niciodată cu înţepăturile astea, mama ta de scorpion. Mergi pe urmă mai departe, prin pădure, nici urmă de indigeni, dar mai bine s-o ia spre Santiago, şi dacă-l prinde o patrulă şi-l trimite înapoi la garnizoana din Borja? Nici să se întoarcă în sat, acolo l-ar descoperi soldaţii mâine sau poimâine şi, deocamdată, trebuie să-şi facă o plută. Pierzi mult timp, eh, dacă ai avea o secure, Adrián Nieves, mâinile îţi sunt obosite şi n-ai atâta putere ca să dobori trunchiuri grele. Alege trei copaci morţi, albi şi mâncaţi de viermi care la prima izbitură cad la pământ, îi prinde cu nişte liane şi-şi face două prăjini, una s-o aibă de rezervă. Şi acum nici vorbă de ieşit la râul mare, caută canale şi mlaştini pe unde să traverseze, şi nu e greu, peste tot numai bălţi. Doar că n-are cum să se orienteze, nu e din părţile astea, apele au urcat mult, o să ajungă în felul ăsta până la Santiago? încă o săptămână, Adrián Nieves, erai un pilot bun, deschide bine nările, mirosul nu te înşală, asta e direcţia cea bună, şi curaj, omule, mult curaj. Dar pe unde merge acum, canalul parcă s-ar învârti pe loc şi navighează aproape pe întuneric, pădurea e deasă, soarele şi aerul abia pot pătrunde, miroase a lemn putred, a noroi şi apoi atâţia lilieci, îl dor braţele, a răguşit de cât urlă să sperie păsările, încă o

săptămână. Nici îndărăt, nici înainte, nici cum să se întoarcă în Marañón, nici cum să ajungă la Santiago, curentul îl duce în voia lui, corpul nu mai poate de oboseală, şi pe deasupra mai şi plouă, zi şi noapte plouă. Dar până la urmă se termină canalul şi apare o lagună, o mică baltă cu plante pline de spini şi maluri, cerul se întunecă. Doarme pe o insulă, când se trezeşte mestecă nişte ierburi amare, porneşte mai departe şi doar după două zile omoară cu lovituri de beţe o *sachavaca* slabă, mănâncă carnea pe jumătate crudă, muşchii nu mai pot nici să mişte prăjina, ţânţarii l-au înţepat până la sânge, pielea îi arde şi picioarele îi sunt ca ale căpitanului Quiroga, aşa cum povestea caporalul, ce-o fi cu el, i-or fi dat drumul urakuşii? erau furioşi, l-or fi omorât?

Poate ar fi fost mai bine să se întoarcă la garnizoana din Borja şi gata, mai bine soldat decât cadavru, e trist să mori de foame sau de febră în munţi, Adrián Nieves. Stă pe burtă, pe plută, şi aşa câteva zile şi când se termină canalul şi iese într-o baltă mare, ia te uită, atât de mare că parcă e Lacul Rimache? n-a putut să urce atât, imposibil, şi în mijloc e insula şi sus, pe malul râpos, o barieră de *lupunas*. Împinge cu prăjina fără să se ridice şi, în sfârşit, printre copacii plini de gheburi, siluete goale, fir-ar să fie, or fi aguaruni? ajutor, o putea lua legătura cu ei? îi salută cu amândouă mâinile şi ei se agită, ţipă, ajutor, sar, arată spre el şi când acostează îl vede pe creştin, pe creştină, îl aşteaptă şi lui i se învârte capul, şefule, nu ştia ce bine e să vezi un creştin. Îi salvase viaţa, şefule, credea că totul se terminase şi râde şi ei îi mai dau o înghiţitură, gustul dulce-aspru al rachiului de anason şi în spatele şefului e o creştină tânără, frumos chip, frumos părul cel lung, şi parcă ar visa, doamnă, şi dumneata mi-ai salvat-o: le mulţumea în numele cerului. Când se trezeşte ei sunt tot acolo, lângă el, şi bărbatul, era şi timpul, omule, dormise o zi întreagă, în sfârşit deschidea ochii, se simţea bine? Şi Adrian Nieves da, foarte bine, şefule, dar nu erau soldaţi pe acolo? Nu, nu erau, de ce voia să ştie, ce făcuse, şi Adrián Nieves nimic rău, şefule, n-am omorât pe nimeni, doar că fugise din serviciul militar, nu se poate trăi închis într-o cazarmă, pentru el nimic nu se compara cu aerul liber, se numea Nieves şi înainte să-l prindă în laţ soldaţii era pilot de coastă. Pilot? Atunci o fi cunoscând bine regiunea pădurilor, ştie să conducă o şalupă în orice parte şi pe orice vreme şi el sigur că da, şefule, era pilot de când s-a născut. Acum s-a rătăcit fiindcă se băgase în mlaştini când e râul revărsat, nu voia să-l vadă soldaţii, nu s-ar putea, şefule? Şi şeful da, s-ar putea să rămână pe insulă, el o să-i dea de lucru. Aici o să fie în siguranţă, nici soldaţi, nici jandarmi n-or să vină niciodată: asta era nevastă-sa, Lalita, şi el, Fushía.

*

— Ce e, colega? îl întrebă Josefino. Nu te prosti.

— Mă duc la Chunga, zbieră Lituma. Veniţi cu mine? Nu? Nici n-am nevoie, mă duc singur.

Dar fraţii León îl prinseră de braţ şi Lituma rămase pe locul lui, congestionat, transpirat, rostogolindu-şi neclintit ochii mici prin cameră.

— De ce, frate, spuse Josefino. Doar ne simţim bine aici. Linişteşte-te.

— Doar ca să-l aud pe harpistul cu degete de argint, gemu Lituma. Doar pentru asta, Neînvinşilor. Bem un păhărel. Unul şi ne întoarcem acasă, pe cuvânt.

— Toată viaţa ai fost un om tare, colega. Nu te lăsa tocmai acum.

— Sunt mai tare ca oricine, bolborosi Lituma. Dar am o piatră pe inimă.

— Încearcă să plângi, spuse Maimucul, cu duioşie. Asta te uşurează, vere, nu-ţi fie ruşine.

Lituma începuse să privească în gol şi costumul lui cărămiziu era tot pătat de pământ şi salivă. Rămaseră tăcuţi o bucată de vreme, bând fiecare cu gândurile lui, fără să mai ciocnească, şi ecourile *tonderoului* şi al valsurilor ajungeau până la ei, şi atmosfera se îmbibase de mirosul de bere şi de friptură. Legănarea lămpii mărea şi micşora într-un ritm precis cele patru siluete proiectate pe rogojini, şi lumânarea din firidă, acum foarte mică, împrăştia un fum creţ şi cenuşiu care înfăşura Fecioara de ghips într-un nor difuz. Lituma se ridică cu greu în picioare, îşi scuturǎ hainele, îşi plimbă ochii uimiţi de jur-împrejur, şi, pe neaşteptate, îşi bǎgă un deget în gură. Îşi gâdilă gâtlejul sub privirea atentă a celorlalţi, care-l văzură cum se face palid, şi în cele din urmă vomită, cu zgomot, icnind de i se zguduia tot corpul. Apoi se aşeză din nou, îşi şterse faţa cu batista şi, istovit, cu cearcăne la ochi, îşi aprinse o ţigară cu mâini tremurătoare.

— Mă simt mai bine, colega. Povesteşte mai departe, şi gata.

— Ştim foarte puţin, Lituma. Adică, despre cum s-au petrecut lucrurile. Când te-au băgat la răcoare, noi ne-am mutat. Fuseserăm martori şi puteam s-o încurcăm, tu ştii că familia Seminario e bogată, cu multă influenţă. Eu m-am dus la Sullana şi verii tăi la Chulucanas. Când ne-am întors, ea îşi părăsise căsuţa din Castilla şi nimeni nu ştia pe unde o fi.

— Deci a rămas singură, sărmana, îngână Lituma. Fără un ban şi pe deasupra însărcinată.

— De asta să nu-ţi faci griji, frate, spuse Josefino. N-a născut. La puţină vreme am aflat că umbla prin cârciumi, şi într-o noapte am întâlnit-o la Río Bar cu un tip, şi nu mai era însărcinată.

— Şi ea ce-a făcut când v-a văzut?

— Nimic, colega. Ne-a salutat foarte veselă. Şi apoi ne-am tot ciocnit de ea când ici, când colo, şi tot timpul era cu cineva. Până când într-o zi am văzut-o la Casa Verde.

Lituma îşi trecu batista pe faţă, trase din ţigară cu putere şi dădu afară o înghiţitură mare de fum gros.

— De ce nu mi-aţi scris? Vocea îi era din ce în ce mai răguşită.

— Aveai destule pe cap, închis, departe de casă. De ce să-ţi mai amărâm viaţa, colega? Nu se dau veşti de-astea unui om necăjit.

— Destul, vere, parcă ţi-ar plăcea să suferi, spuse Josefino. Schimbaţi subiectul.

De pe buzele lui Lituma curgea până pe gât un fir de salivă lucitoare. Capul i se mişca încet, greoi, mecanic, urmând cu precizie legănarea umbrelor pe rogojini. Josefino umplu paharele. Băură mai departe, fără să vorbească, până când se stinse lumânarea din firidă.

— De două ore stăm aici, spuse José, arătând sfeşnicul. Atât ţine fitilul.

— Sunt mulţumit că te-ai întors, vere, spuse Maimucul. Nu mai face mutra asta. Râzi, toţi mangacherii or să fie fericiţi să te vadă. Hai, râzi, vere.

Se duse la Lituma, îl strânse în braţe şi-l privi cu ochii lui mari, vii şi arzători, până ce Lituma îşi dădu uşor cu palma în cap şi zâmbi.

— Aşa îmi place, vere, spuse José. Trăiască Mangachería, hai să cântăm imnul.

Şi dintr-odată toţi trei începură să vorbească, erau din nou trei copii care săreau peste zidul de cărămizi al Şcolii ca să se scalde în râu sau, călare pe un măgar nu se ştie al cui, străbăteau potecile nisipoase, printre ferme şi plantaţii de bumbac, în direcţia necropolei din Narihualá; şi zgomotul carnavalurilor, cojile de ou şi pungile cu apă care plouau peste trecătorii furioşi, îi stropeau chiar şi pe poliţiştii care nu îndrăzneau să vină după ei, în ascunzătorile de pe terase şi din copaci; şi dimineţile călduroase, când disputau meciuri aprinse de fotbal, cu o minge de cârpă pe terenul nesfârşit de mare al deşertului. Josefino îi asculta mut, cu ochii plini de invidie, mangacherii îl acuzau pe Lituma, e adevărat că te-ai înrolat în jandarmerie? eşti un renegat, eşti un trădător, şi cei doi Leóni şi Lituma râdeau. Deschiseră altă sticlă. Tot tăcut, Josefino făcea rotocoale de fum, José fluiera, Maimucul ţinea rachiul în gură, se făcea că-l mestecă, făcea gargară, se strâmba, nu mi-e greaţă, nici nu mă arde, simt doar căldura aia fără seamăn pe lume.

— Linişteşte-te, Neînvinsule, spuse Josefino. Unde se duce, prindeţi-l!

Fraţii León îl ajunseră în prag. José îl ţinea de umeri şi Maimucul îl cuprinse cu braţele de brâu şi-l scuturã cu furie, dar vocea îi era nedumerită şi plângătoare.

— De ce, vere? Nu te duce, o să ţi se rupă sufletul. Ascultă-mă pe mine, Lituma, verişorul meu drag.

Lituma mângâie stângaci obrazul Maimucului, îi răvăşi părul creţ, îl împinse în lături fără bruscheţe şi ieşi, clătinându-se. Ei îl urmară. Afară, lângă casele lor din trestie sălbatică, mangacherii dormeau sub stele, alcătuind tăcuţi ciorchini omeneşti pe nisip. Zarva din cârciumi crescuse, Maimucul repeta cântecele printre dinţi şi când auzea o harpă îşi desfăcea braţele: nimeni nu-i ca don Anselmo, orice-ai face! El şi Lituma erau în faţă, ţinându-se de braţ, mergând în zigzag, uneori din beznă se înălţa câte un protest, „atenţie, ne călcaţi în picioare!" şi ei, în cor „iertare, don", „iertaţi-ne, vă rugăm, doña".

— Povestea asta pe care i-ai spus-o era ca-n filme, spuse José.

— Dar a crezut-o, spuse Josefino. Nu mi-a trecut alta prin cap. Şi voi nu m-aţi ajutat deloc, nici măcar n-aţi deschis gura.

— Păcat că nu suntem la Paita, vere, spuse Maimucul. M-aş băga în apă cu haine cu tot. Ce grozav ar fi!

— La Yacila sunt valuri, e mare de-adevăratelea, spuse Lituma. Aia din Paita nu e decât un lac, Marañón e mai furios ca marea asta. Duminică o să mergem la Yacila, vere.

— Să-l ducem la cârciuma lui Felipe, spuse Josefino. Am eu bani. Nu-l putem lăsa să se ducă acolo, José.

Bulevardul Sánchez Cerro era pustiu, în umbreluţa de lumină uleioasă a fiecărui felinar zumzăiau insecte. Maimucul se aşezase pe jos să-şi lege pantofii. Josefino se apropie de Lituma:

— Uite, colega, e deschis la Felipe. Câte amintiri în cârciuma asta. Hai, lasă-mă să te invit la un pahar.

Lituma se descotorosi de braţele lui Josefino, vorbi fără să-l privească:

— Pe urmă, frate, la întoarcere. Acum, la Casa Verde. Şi acolo câte amintiri, mai multe ca oriunde. Nu-i aşa, Neînvinşilor?

Mai târziu, când trecură pe lângă Trei Stele, Josefino făcu o nouă încercare. Se năpusti spre uşa luminată a barului, strigând:

— În sfârşit, un loc unde să-ţi astâmperi setea! Veniţi, prieteni, plătesc eu.

Dar Lituma merse mai departe, nepăsător.

— Ce facem, José?

— Ce să facem, frate. Mergem la Chunga Chunguita.

DOI

O şalupă se opreşte sforăind lângă debarcader şi Julio Reátegui sare pe uscat. Urcă până în Piaţa din Santa Mana de Nieva – un jandarm aruncă în aer o bucată de lemn, un câine o prinde din zbor şi i-o aduce – şi, când ajunge lângă trunchiurile de *capirona,* un grup de persoane ies din coliba jandarmeriei. El ridică mâna şi salută: îl văd, se însufleţesc, se năpustesc în întâmpinarea lui, ce plăcere, ce surpriză, Julio Reátegui strânge mâna lui Fabio Cuesta, de ce nu ne-aţi anunţat că veniţi? lui Manuel Aguila, n-o să vă iertăm pentru asta, lui Pedro Escabino, s-ar fi pregătit să-l primească, lui Arévalo Benzas, câte zile rămâneţi de data asta, don Julio? Niciuna, era o vizită fulger, pleca mai departe la drum chiar acum, ştiu şi ei ce viaţă duce. Intră la jandarmerie, don Fabio destupă nişte sticle de bere, ciocnesc, treburile la Nieva merg bine? şi în Iquitos? au probleme cu păgânii? La uşile şi la ferestrele colibei stau aguaruni cu buzele groase, ochii reci şi pometii ieşiţi. Mai târziu Julio Reátegui şi Fabio Cuesta ies, în Piaţă jandarmul se joacă mai departe cu câinele, urcă povârnişul spre mânăstire priviţi din toate locuinţele, ah, don Fabio, femeile, să pierzi o zi pentru treaba asta, o să ajungă la tabără noaptea şi, don Fabio, de ce mai există atunci prietenii, don Julio? Să-i fi scris câteva rânduri şi se ocupa el de toate, dar, don Fabio, scrisoarea ar fi făcut o lună şi cum s-o faci pe doamna Reátegui să aibă răbdare. Îndată ce bat, poarta rezidenţei se deschide, ce mai faceţi, un şorţ unsuros, maică Griselda, o rasă călugărească, ia te uită cine a venit, un chip rumen, nu-l mai recunoaşte? cum să nu, domnul Reátegui, un strigăt scurt, intraţi, o mină zâmbitoare, intraţi, don Julio, ce plăcere şi pe el nu-l mira că nu-l recunoaşte cu mutra pe care o are, maică. Şchiopătând, vorbind fără încetare, maica Griselda îi conduce printr-un coridor umbros, le deschide o uşă, le arată nişte scaune de pânză, ce bucurie pentru Maica Stareţă şi chiar dacă era foarte grăbit trebuia să viziteze capela, don Julio, o să vadă câte schimbări, se întorcea imediat. Pe birou e un crucifix şi un opaiţ, pe jos o rogojină din fire de *chambira* şi pe perete o icoană a Fecioarei, pe fereastră intră limbi somptuoase, fierbinţi de soare care ling bârnele tavanului. Ori de câte ori se găsea într-o biserică sau o mănăstire, Julio Reátegui era cuprins de senzaţii ciudate, don Fabio, sufletul, moartea, gândurile astea care te neliniştesc atât de mult încă de când eşti mic, şi guvernatorului i se întâmpla la fel, don Julio, le vizita pe maici şi pleca cu capul plin de meditaţii profunde; şi dacă de fapt amândoi erau puţin mistici? Chiar la asta se gândise şi el, don Fabio îşi mângâie chelia, ce nostim, puţin mistici. Doamna Reátegui ar râde dacă i-ar auzi, ea care-i spunea

mereu o să mergi în iad că eşti eretic, Julio, şi fiindcă veni vorba, anul trecut îi făcuse, în sfârşit, cheful, s-au dus la Lima în octombrie, la procesiune? da, aceea a lui Isus Făcătorul de minuni. Don Fabio văzuse fotografii, dar să fii chiar acolo trebuia să fie mult mai bine, era adevărat că toţi negrii se îmbrăcaseră în mov? Şi indienii, şi metişii, şi albii, jumătate din Lima în mov, ceva îngrozitor, don Fabio, trei zile în îmbulzeala aia, ce incomod şi ce duhori, doamna Reátegui voia ca şi el să-şi pună rasa, dar dragostea lui nu mergea până acolo. Voci, râsete, alergături invadează încăperea şi ei privesc spre fereastră: voci, râsete, alergături. Aveau desigur recreaţie, erau multe acum? după zgomot păreau o sută şi don Fabio, vreo douăzeci. Duminică a avut loc o defilare şi fetele au cântat imnul naţional, foarte mândre, don Julio, într-o spaniolă cum scrie la carte. Fără îndoială, don Fabio era mulţumit în Santa María de Nieva, cu câtă mândrie povestea lucrurile de pe aici, era mai bine decât să administrezi hotelul? dacă ar fi rămas acolo în Iquitos, acum ar avea o situaţie bună, don Fabio, adică din punct de vedere material. Dar guvernatorul era bătrân şi, chiar dacă domnului Reátegui n-o să-i vină să creadă, nu era un ambiţios.

N-ar putea suporta nicio lună în Santa María de Nieva? don Julio vedea că el a suportat şi cu voia lui Dumnezeu n-o să mai plece niciodată de-aici. De ce s-a încăpăţânat atâta cu numirea asta? Julio Reátegui nu reuşea să înţeleagă, de ce a vrut să-l înlocuiască, don Fabio? ce căuta? şi don Fabio, să fie, nu râdeţi, respectat, ultimii lui ani în Iquitos fuseseră atât de trişti, don Julio, nimeni nu putea şti ruşinea, umilinţele, când l-a dus el la hotel trăia din mila oamenilor. Dar să nu se întristeze, aici în Nieva îl iubeau mult cu toţii, don Fabio, n-a obţinut ce dorea? Da, îl respectau, salariul n-ar fi mare lucru, dar cu ce-i dădea domnul Reátegui ca să-l ajute îi ajungea să trăiască liniştit, şi asta i-o datora tot lui, don Julio, oh, nici n-avea cuvinte. Printre râsetele, vocile, alergăturile din grădină se strecoară lătrături, pălăvrăgeala de papagali. Julio Reátegui închide ochii, don Fabio rămâne pe gânduri, mâna îi mângâie domol, afectuos chelia: adevărat, don Julio ştia că a murit maica Asunción? a primit scrisoarea? O primise, şi doamna Reátegui le-a scris maicilor prezentându-le condoleanţe, a adăugat şi el câteva rânduri, tare cumsecade măicuţa, şi don Fabio făcuse un lucru nu tocmai legal, pusese steagul jandarmeriei în bernă, don Julio, ca să se arate într-un fel părtaş la doliu, şi maica Angélica se simţea bine? tot tare ca o stâncă băbuţa asta? Se aud paşi şi ei se ridică în picioare, merg în întâmpinarea stareţei, don Julio, maică, o mână albă, ce cinste pentru casa asta să-l aibă din nou aici pe domnul Reátegui, ce bine îi părea că-l vede. Vă rog, luaţi loc, şi ei tocmai vorbeau, maică, pomenind-o pe sărmana maică Asunción. Sărmana? Deloc sărmana, că e în ceruri, şi doamna

Reátegui? când or s-o vadă din nou pe naşa capelei? Doamna Reátegui voia să vină, dar să vii până aici tocmai din Iquitos era prea complicat, Santa María de Nieva era la capătul lumii, şi apoi nu e îngrozitor să călătoreşti prin pădure? Nu pentru don Julio Reátegui, stareţa zâmbeşte, care mergea încoace şi încolo prin Amazonia ca la el acasă, dar Julio Reátegui n-o făcea de plăcere, dacă nu te ocupi tu însuţi de fiecare lucru, maică, se duc toate dracului, să-i ierte expresia. Nu spusese nimic incorect, don Julio, şi aici dacă nu te îngrijeai îşi băga demonul coada şi acum pupilele cântă în cor. Le dirijează cineva, la fiecare pauză don Fabio aplaudă cu vârfurile degetelor, zâmbeşte, aprobă: a primit maica scrisoarea doamnei Reátegui? Da, luna trecută, dar nu credea că don Julio o s-o ia atât de repede. În general, prefera ca fetele să plece de la mănăstire la sfârşitul anului, nu la mijlocul cursurilor, dar dacă s-a deranjat să vină personal or să facă o excepţie, bineînţeles, pentru că era vorba despre el. Şi el, de fapt, omora două muşte dintr-o lovitură, maică, trebuia să dea o raită pe la tabăra din Nieva, culegătorii de *mate* se pare că găsiseră lemn de trandafir, aşa că a profitat ca să dea o fugă şi stareţa aprobă: o să se ocupe de fete? parcă aşa ceva spunea doamna Reátegui. Ah, fetele, maică, dacă le-aţi vedea, erau o minunăţie, don Fabio îşi închipuia, şi maica le cunoştea, doamna Reátegui i-a trimis fotografii cu fetiţele, cea mare o păpuşă şi cea mică ce ochişori! Aveau cu cine semăna, desigur, doamna Reátegui era aşa de frumoasă, şi don Fabio spunea asta cu tot respectul, don Julio. Li se căsătorise menajera de câtva timp, maică, şi ea nu-şi putea închipui cât de fricoasă era doamna Reátegui, tuturor fetelor le găsea un cusur, ba că sunt murdare, ba că o să le molipsească de boli, tot ce e mai rău pe lume, şi uite aşa, făcea pe dădaca de două luni. Dinspre partea asta, don Fabio se trage mai aproape pe scaun, doamna Reátegui putea fi foarte liniştită, loveşte cu palma, de aici nu ieşea niciuna bolnavă sau murdară, zâmbeşte, nu-i aşa, maică? face o plecăciune cu capul, îţi făcea plăcere să vezi cât de curate le ţin, şi Reátegui, aşa e, maică – era vorba de soţia avocatului Portillo. Tot greutăţi cu servitoarele? Da, don Fabio, era din ce în ce mai greu să găseşti oameni de treabă în Iquitos, n-ar putea să-i aducă şi lui o fetişcană, maică? Da, se putea, stareţa strânge uşor din buze, don Julio, dar să nu-i vorbească aşa, vocea i se înmoaie, mănăstirea nu era o agenţie de servitoare şi acum Reátegui stă nemişcat, serios, cu o mână lovind în neştire braţul scaunului, nu i-o fi interpretat greşit cuvintele, nu? adică, stareţa examinează crucifixul, don Fabio îşi freacă chelia, se leagănă pe scaun, clipeşte, maică, doar nu interpretase greşit cuvintele lui don Julio, nu? El ştia de unde veneau fetele astea, cum trăiau înainte de a intra la mănăstire, Julio Reátegui o asigura, maică, fusese o greşeală, nu-l înţelesese, şi după ce fetele stăteau aici n-aveau unde să plece, cătunele indigenilor nu erau

liniştite, chiar dacă le-ai putea trimite pe fete înapoi la familiile lor, tot nu s-ar obişnui, cum să mai trăiască din nou goale? stareţa face un gest amabil, să adore şerpii? dar zâmbetul ei e glacial, să-şi mănânce păduchii? Era vina lui, maică, s-a exprimat greşit şi ea îi lua cuvintele în alt sens, dar fetele nu puteau nici să rămână la mănăstire, don Julio, n-ar fi drept, nu-i aşa? trebuiau să lase locul altora. Ideea era ca ei să le ajute pe maici să le integreze pe fetele astea în lumea civilizată, don Julio, să le uşureze intrarea în societate. Tocmai în sensul ăsta se gândea şi domnul Reátegui, maică, dar ea nu-l cunoştea? şi la mănăstire le adunau pe copilele astea şi le educau ca să câştige suflete pentru Dumnezeu, nu ca să asigure servitoare pentru familii, don Julio să-i scuze sinceritatea. El ştia asta foarte bine, maică, de aceea el şi soţia lui au colaborat întotdeauna cu mănăstirea, dacă ceva nu era în regulă, nu era nimic, maică, nu s-a spus nimic, o ruga să nu-şi facă griji. Stareţa nu-şi făcea griji pentru ei, don Julio, ştia că doamna Reátegui e foarte evlavioasă şi că fata ar fi pe mâini bune. Portillo era cel mai bun avocat din Iquitos, maică, fost deputat, dacă n-ar fi vorba de o familie bună, cunoscută, ar fi îndrăznit Julio Reátegui să facă aceste demersuri? Dar îi repeta să nu se mai gândească la treaba asta, maică, şi stareţa zâmbeşte din nou: se supărase pe ea? N-avea importanţă, oricui îi prinde bine câte o predică din când în când şi Julio Reátegui se aşază mai bine pe scaun, îl trăsese de urechi, îl făcuse să simtă că a greşit şi dacă el garanta pentru domnul acela, don Julio, ea îl credea, putea să-i pună câteva întrebări? Oricâte voia, maică, şi el înţelegea treaba asta cu precauţiile, e logic, dar trebuie să-l creadă, avocatul Portillo şi soţia lui erau dintre oamenii cei mai cumsecade şi fata o să fie foarte bine tratată, haine, mâncare, chiar şi leafă, şi stareţa nu se îndoia, don Julio. Buzele ei subţiri, ascunse, se strâng din nou: şi restul? Or să aibă grijă ca fata să păstreze ce-a câştigat aici? N-or să distrugă din neglijenţă ce i se dăduse la mânăstire? La asta se referea, don Julio, şi era adevărat că maica nu-i cunoştea pe Portillo, Angelita organiza în fiecare an Crăciunul săracilor, chiar ea mergea să ceară darurile de la magazine şi să le împartă prin cartiere, maică: putea fi sigură că Angelita o s-o ducă pe fată la toate procesiunile din Iquitos. Stareţa nu mai voia să-l supere, dar mai era ceva, îşi ia el răspunderea pentru amândouă? Pentru orice reclamaţie sau orice s-ar întâmpla, maică, nici vorbă, şi-o ia şi semnează ce trebuie, cu multă plăcere, în numele lui şi al avocatului Portillo. Erau de acord, deci, don Julio şi stareţa se duceau după ele; de altfel precis că maica Griselda le pregătise nişte răcoritoare, nu strică, nu-i aşa? pe căldura asta, şi don Fabio ridică mâinile a bucurie: totdeauna atât de amabile. Stareţa iese din încăpere, petele de soare care îmbrăţişează bârnele nu mai sunt strălucitoare, ci opace, şi în grădina de alături, pupilele cântă în

continuare, omule, ce înseamnă asta? Nu era drept, Doamne, în ce situaţie penibilă l-a pus călugăriţa, don Fabio, şi el, don Julio, pur formalism, maicile le iubeau mult pe orfanele astea, le părea rău când plecau, asta era tot, dar ofiţerilor din Borja le puneau aceleaşi întrebări? şi inginerilor ăstora care trec pe aici le vin cu aceleaşi sfaturi? ce Dumnezeu, don Fabio. Guvernatorului i se citeşte mâhnirea pe faţă, maica o fi prost dispusă dintr-un motiv oarecare, nu trebuia să-i dea importanţă, don Julio şi lui Reátegui să nu-i spună că soldaţii le tratează mai bine ca ei, le pun la muncă ca pe animale, precis, nu le plătesc nicio para, desigur, don Fabio ştia ce mizerabile sunt lefurile soldaţilor? Şi apoi pe el îl cunoşteau foarte bine, dacă li-l recomanda pe Portillo înseamnă că ştie el ceva, don Fabio, dă-mi voie, unde s-a mai văzut aşa ceva. Corul din grădină încetează dintr-odată şi guvernatorul nu înţelegea, stareţa e mereu atât de drăguţă, atât de bine-crescută, a trecut, don Julio, să nu-şi mai facă sânge rău, şi el nu-şi făcea sânge rău, dar nedreptăţile îl revoltau ca pe oricare: s-o fi sfârşit recreaţia, degetele lui don Fabio bat toba pe scaun, şi l-a enervat maica, don Julio, s-a simţit ca la confesional, ei se întorc şi uşa se deschide. Stareţa aduce un castron, o piramidă de pesmeţi cu margini zgrunţuroase, şi maica Griselda o tavă de lut, pahare, un urcior plin cu un lichid spumos, cele două pupile rămân lângă uşă, sperioase, sălbatice în halatele lor crem, suc de papaya, bravo! maica asta Griselda totdeauna îi răsfaţă, don Fabio s-a ridicat în picioare şi maica Griselda râde astupându-şi gura cu mâna, ea şi stareţa împart paharele, le umplu. Din uşă, băgate una în alta, pupilele privesc chiorâş, una ţine gura întredeschisă şi-şi arată dinţii mărunţi, şlefuiţi ca nişte colţi. Julio Reátegui ridică paharul, maică, chiar că îi mulţumea, era mort de sete, dar trebuiau să guste pesmeţii, cu ce, nu ghiceau ei? Să vedem, ei, don Fabio? Nu le trecea prin cap, maică, ce delicioase, din mălai? mai delicat, din *camote?* şi maica Griselda izbucneşte în râs: din manioc! Le inventase chiar ea, când o s-o aducă pe doamna Reátegui o să-i dea reţeta şi don Fabio bea o sorbitură dându-şi ochii peste cap. Maica Griselda avea nişte mâini de înger, măcar pentru asta şi merita să ajungă în cer, şi ea gata, gata, don Fabio, mai serviţi-vă cu suc. Beau, îşi scot batistele, îşi şterg firele subţiri de mustaţă care au devenit portocalii, Reátegui are picături de sudoare pe frunte, chelia guvernatorului străluceşte. În sfârşit, maica Griselda strânge tava, urciorul şi paharele, le zâmbeşte şmechereşte din uşă, iese, Reátegui şi guvernatorul privesc pupilele nemişcate, ele lasă capul în jos în acelaşi timp: bună seara, fetelor. Stareţa face un pas spre ele, haideţi, apropiaţi-vă, de ce rămâneau acolo? Cea cu dinţii şlefuiţi îşi târăşte picioarele şi se opreşte fără să ridice capul, cealaltă rămâne pe loc şi Julio Reátegui şi tu, fata mea, n-avea de ce să-i fie frică, nu era dracul. Pupila nu răspunde şi stareţa, dintr-odată, adoptă

o expresie enigmatică, batjocoritoare. Îl priveşte pe Reátegui, în ochii acestuia se iveşte o mică lumină intrigată, guvernatorul îi face semn fetei cu mâna să se apropie şi stareţa, don Julio, n-o recunoştea? O arată pe cea care e lângă uşă şi zâmbetul i se accentuează, un semn afirmativ şi Julio Reátegui se întoarce spre fată, o examinează clipind din ochi, îşi mişcă buzele, îşi pocneşte degetele, ah, maică, ea era? da. Ce surpriză, nici măcar nu-i trecea prin cap, se schimbase mult, don Julio? foarte mult, maică, o lua cu el, doamna Reátegui va fi încântată. Dar erau doar prieteni vechi, fetiţo, oare nu-şi amintea de el? Fata cu dinţii ascuţiţi şi guvernatorul se uitau de la unul la altul cu curiozitate, pupila din uşă îşi ridică puţin capul, ochii verzi contrastează cu tenul ei oacheş, stareţa oftează, Bonifacia: vorbeau cu ea, ce purtări erau astea. Julio Reátegui încă o examinează, maică, pe cinstea mea, trecuseră aproape patru ani, viaţa zboară, fetiţo, cum ai crescut, era o stârpitură şi acuma vedeţi şi dumneavoastră. Stareţa dă din cap, Bonifacia, haide să-l saluţi pe domnul Reátegui, oftează din nou, trebuia să-i poarte tot respectul şi la fel doamnei, ei vor fi foarte buni. Şi Reátegui să nu-ţi fie ruşine, fetiţo, or să stea un pic de vorbă, o fi vorbind spaniola foarte bine, nu-i aşa? Şi guvernatorul sare de pe scaun, cea din Urakusa! se loveşte peste frunte, sigur că da, ce prost, acum îşi dădea seama. Şi stareţa, nu mai face pe proasta, don Julio o să creadă că îi tăiaseră limba. Dar, fetiţo, uite că plânge, ce era cu ea, fetiţo, de ce plânsul ăsta şi Bonifacia îşi ţine capul sus, lacrimile îi udă obrajii, buzele groase închise cu încăpăţânare şi don Fabio, eh, eh, prostuţo, aplecat şi înţelegător, ar trebui să sară în sus de bucurie; o să aibă un cămin şi fetele domnului Reátegui erau două minuni. Stareţa s-a făcut palidă, fata asta! faţa îi e acum albă ca şi mâinile, proasta asta! de ce plângea? Bonifacia îşi deschide ochii verzi, umezi, sfidători, traversează rogojina, fetiţo, cade în genunchi în faţa stareţei, prostuţo, îi apucă una din mâini, şi-o apropie de faţă, cea cu dinţii ascuţiţi râde o clipă şi stareţa bolboroseşte, îl priveşte pe don Reátegui, Bonifacia, linişteşte-te: îi făgăduise, şi maicii Angelica. Mâna se zbate ca să scape de chipul care se freacă de ea, Reátegui şi don Fabio zâmbesc nedumeriţi şi binevoitori, buzele groase sărută cu lăcomie degetele palide şi refractare şi cea cu dinţii ascuţiţi râde fără să se mai ascundă: nu-şi dădea seama că e spre binele ei? unde o să fie tratată mai bine? Bonifacia, nu-i făgăduise acum nicio jumătate de oră? şi maicii Angélica, aşa se ţinea de cuvânt? Don Fabio se ridică în picioare, îşi freacă mâinile, aşa erau fetele, sensibile, plângeau din orice, fetiţo, să facă un efort, o să vadă ce frumos era Iquitos, ce bună, ce sfântă era doamna Reátegui, şi stareţa, don Julio, îl ruga, îi părea rău. Fetiţa asta n-a fost niciodată dificilă, n-o recunoştea, Bonifacia, linişteşte-te, şi Julio Reátegui era de ajuns, maică. Prinsese drag de mănăstire, nimic ciudat în asta, şi era mai bine să nu i se

împotrivească voinţei, mai bine să rămână cu maicile. O s-o ia pe cealaltă şi Portillo să-şi caute o servitoare în Iquitos, dar mai ales să nu vă faceţi probleme, maică.

I

— Ia priviţi, spuse Barosanul. Stă ploaia.

Prelungi, albastre, câteva dungi brăzdau cerul, printre grămezile cenuşii mai răsuna încă, dezlănţuită, furtuna, şi ploaia stătuse. Dar în jurul sergentului, al jandarmilor şi al lui Nieves, pădurea şiroia încă de apă: picături mari şi calde se rostogoleau de pe copaci, de pe vârfurile cortului şi de pe rădăcinile adventive până pe plaja de pietriş devenită o adevărată mlaştină; şi la căderea lor noroiul se desfăcea în cratere minuscule, parcă fierbea. Şalupa se balansa la ţărm.

— Să aşteptăm să se usuce puţin, dom' sergent, spuse pilotul Nieves. Din cauza ploii râul o fi foarte furios.

— Da, sigur că da, don Adrián, dar n-are niciun rost să rămânem mai departe înghesuiţi ca nişte sardele, spuse sergentul. Hai să montăm celălalt cort, băieţi. Putem dormi aici.

Aveau cămăşile şi pantalonii uzi leoarcă, cruste de noroi pe cizme, pielea strălucitoare. Îşi frecau corpul, îşi storceau hainele. Nieves pilotul înaintă plescăind pe plajă şi când ajunse la şalupă era ca o statuie de noroi.

— Mai bine în pielea goală, spuse Roşcovanul. O să ne umplem de noroi.

Barosanul era fără izmene şi ei râdeau de fesele lui grase. Ieşiră din cort, Piciul se poticni, căzu în fund, se ridică înjurând. Traversară mocirla ţinându-se de mână. Nieves le dădea plasele de ţânţari, conservele, termosurile, ei duceau pachetele pe umăr până în cort, se întorceau, şi dintr-odată se dezlănţuiră: alergau scoţând urlete, se scufundau în noroi, îşi aruncau bulgări de nămol, dom' sergent, n-o să rămână niciun biscuit uscat, prinde-l p-ăsta, poate ni s-a dus dracului anasonul şi Piciul era sătul de pădure, Oacheşule, îi ajungea până peste cap. Se spălară de noroi în râu, îngrămădiră încărcătura sub un copac şi chiar acolo înfipseră ţăruşii, întinseră pânza şi prinseră sforile de rădăcinile care ieşeau din pământ, cenuşii şi întortocheate. Câteodată, de sub o piatră, apăreau răsucindu-se larve de culoare trandafirie. Nieves pilotul pregătea un foc.

— Aţi făcut cortul chiar sub copac, spuse sergentul. O să ne plouă în cap cu păianjeni toată noaptea.

Grămada de lemne trosnea, începu să fumege şi, după o clipă, ţâşni o flăcăruie albastră, alta roşie, o flacără. Se aşezară în jurul focului. Biscuiţii erau uzi, rachiul cald.

— Ce să-i faci, dom' sergent, spuse Oacheşul. Ne aşteaptă o

săpuneală zdravănă la Nieva.

— E o nebunie toată expediţia asta, spuse Roşcovanul. Locotenentul ar fi trebuit să-şi dea seama.

— Ştia şi el că e degeaba, dădu din umeri sergentul. Dar n-aţi văzut în ce hal erau maicile şi don Fabio? Ne-a trimis ca să le facă cheful, şi gata.

— Eu nu m-am făcut jandarm ca să fac pe dădaca, spuse Piciul. Nu vă deranjează treburile astea, dom' sergent?

Dar sergentul era de zece ani în armată; era tăbăcit, Piciule, şi nimic nu-l mai deranja. Îşi scoase o ţigară şi şi-o uscă la flacără, răsucind-o între degete.

— Da' de ce te-ai făcut tu jandarm? îl întrebă Barosanul. Eşti încă nou, de-abia te-ai născut. Pentru noi toată forfota asta e floare la ureche, Piciule. O să te înveţi şi tu.

Nu era vorba de asta, Piciul fusese un an în Juliaca şi stepa era mai a naibii decât muntele, Barosane. Insectele şi ploile nu-l deranjau atât cât faptul că-l trimiteau în munţi ca să urmărească nişte fete. Şi nici nu puneau mâna pe ele.

— Poate s-au întors singure, mucoasele, spuse Oacheşul. Poate dăm peste ele în Santa María de Nieva.

— Nişte neruşinate, spuse Roşcovanul, şi nişte obraznice. Ce bătaie le-aş mai trage eu.

Barosanul, în schimb, s-ar drăgăli cu ele, şi râse, dom' sergent: nu-i aşa că cele mai mari erau numai bune? Le văzuse duminica, când mergeau la râu să se scalde?

— Nu-ţi stă capul la altceva, Barosane, spuse sergentul. De când te scoli până te culci, doar de femei îţi arde.

— Dar aşa e, dom' sergent. Aici se dezvoltă atât de repede, la unsprezece ani sunt coapte pentru orice. Să nu-mi spuneţi că dacă aţi avea ocazia nu le-aţi drăgăli un pic.

— Nu-mi face poftă, Barosane, căscă Oacheşul. Vezi că acum trebuie să dorm cu Piciul.

Nieves pilotul punea crengi pe foc. Se întuneca. Soarele agoniza departe, pâlpâind printre arbori ca o pasăre roşcată şi râul era o scândură nemişcată, metalică. Prin hăţişurile de pe ţărm orăcăiau broaştele şi aerul era plin de aburi, umezeală, vibraţii electrice. Din când în când, o insectă zburătoare era înhăţată de flăcările rugului, devorată cu un trosnet surd. Odată cu întunericul, pădurea trimitea spre corturi miresmele germinaţiei nocturne şi muzica greierilor.

— Nu-mi place, în Chicais aproape că mă îmbolnăvesc, repeta Piciul cu o mutră plictisită. Nu vă amintiţi de bătrâna aia cu ţâţe? Urâtă treabă să-i smulgem aşa copilele. De două ori am visat-o.

— Şi pe tine nu te-au zgâriat ca pe mine, spuse Roşcovanul, râzând; dar redeveni serios şi adăugă: Era spre binele lor, Piciule. Ca să le

învețe să se îmbrace, să citească şi să vorbească creştineşte.

— Sau tu crezi că e mai bine să rămână sălbatice? îl întrebă Oacheşul.

— Şi apoi le dă de mâncare şi le vaccinează şi dorm în paturi, spuse Roşcovanul. În Nieva trăiesc cum n-au trăit niciodată în viaţa lor.

— Dar departe de-ai lor, spuse Piciul. Pe voi nu v-ar durea să nu vă mai vedeţi familia?

Nu era acelaşi lucru, Piciule, şi Barosanul dădu cu milă din cap: ei erau civilizaţi şi sălbăticuţele astea habar n-aveau ce-i aia familie. Sergentul îşi duse ţigara la gură şi şi-o aprinse aplecându-se spre foc.

— Apoi, le-o fi durând numai la început, spuse Roşcovanul. De-aia sunt măicuţele, care-s aşa de bune.

— Cine ştie ce se întâmplă în mănăstire, mârâi Piciul. Poate-s foarte rele.

Până aici, Piciule: să se spele pe gură înainte de a vorbi despre maici. Barosanul le îngăduia multe, dar oricum ar fi, mai mult respect când e vorba de credinţă. Piciul ridică şi el glasul: sigur că era catolic, dar vorbea de rău de cine avea el chef, şi ce-i cu asta?

— Şi dacă mă supăr? spuse Barosanul. Şi dacă-ţi ard o palmă?

— Fără bătaie. Sergentul azvârli o înghiţitură de fum. Lasă-te de lăudăroşenie, Barosane.

— Eu înţeleg de vorbă, dar nu de ameninţări, dom' sergent, spuse Piciul. Dar ce, n-am dreptul să spun ce gândesc?

— Ba ai, spuse sergentul. Şi în parte sunt de acord cu tine.

Piciul îi privi pe jandarmi batjocoritor, vedeţi? şi drept în faţă pe Barosanul: cine avea dreptate?

— Asta se poate discuta, spuse sergentul. Cred că, dacă puştoaicele au întins-o de la mănăstire, e fiindcă nu se puteau obişnui acolo.

— Dar, dom' sergent, ce are-a face, protestă Barosanul. Dumneavoastră nu v-aţi ţinut de ştrengării când eraţi mic?

— Şi dumneavoastră le-aţi lăsa să rămână sălbatice, dom' sergent? spuse Oacheşul.

— Foarte bine că le civilizează, spuse sergentul. Dar nu cu forţa.

— Şi ce să facă bietele măicuţe, dom' sergent, spuse Roşcovanul. Ştiţi cum sunt păgânii ăştia. Spun da, da, da, dar când să le trimiţi pe fete la mănăstire, nici vorbă, şi ia-le de unde nu-s.

— Şi dacă ei nu vor să se civilizeze, ce ne pasă nouă, spuse Piciul. Fiecare cu obiceiurile lui, şi ducă-se dracului!

— Ţi-e milă de fete fiindcă nu ştii cum se poartă cu ele în sat, spuse Oacheşul. La nou-născute le fac găuri în nări, în gură.

— Şi când îi apucă pe sălbatici le pun jos de faţă cu toată lumea, spuse Roşcovanul. Fără să le pese ce vârstă au, pe prima pe care o găsesc, pe fiice, pe surori.

— Şi bătrânele le-o rup fetiţelor cu mâna, spuse Oacheşul. Şi apoi

mănâncă pielicica să le aducă noroc. Nu-i aşa, Barosane?

— Ba aşa e, cu mâna, spuse Barosanul. Dacă aş fi ştiut! N-am avut parte de nicio fecioară până acum. Deşi am încercat şi indience.

Sergentul dădu din mâini: cădeau toţi grămadă pe capul Piciului şi asta nu se făcea.

— Fiindcă sunteţi de partea lui spuneţi aşa, dom' sergent, spuse Roşcovanul.

— Adevărul e că fetele astea îmi fac rău, mărturisi sergentul. Toate alea de la mănăstire, fiindcă prea suferă departe de ai lor. Şi celelalte, pentru că trăiesc atât de rău în satul lor.

— Se vede că sunteţi din Piura, dom' sergent, spuse Oacheşul… Toţi de prin părţile astea sunt sentimentali.

— Şi foarte cinstiţi, spuse sergentul. Şi vai de ăla care vorbeşte de rău Piura.

— Sentimentali şi regionalişti, spuse Oacheşul. Dar în privinţa asta, cei din Arequipa îi întrec pe piurani, dom' sergent.

Era noapte şi focul scânteia, Nieves pilotul tot îi mai punea crengi, frunze uscate. Termosul de rachiu trecea din mână în mână şi jandarmii îşi aprinseseră ţigări. Toţi transpirau şi în ochi se repetau, minuscule, graţioase, limbile rugului.

— Dar sunt foarte curate, spuse Piciul. Le-aţi văzut însă vreodată pe maici scăldându-se, în drumul spre Chicais?

Barosanul se înecă: iar cu maicile? începu să tuşească tare, fir-ar să fie, iar avea ceva cu maicile?

— Mă jigneşti, dar tot nu-mi răspunzi, spuse Piciul. E sau nu adevărat ce spun eu?

— Tâmpit mai eşti, spuse Roşcovanul. Voiai ca măicuţele să se scalde în faţa noastră?

— Poate au făcut baie pe ascuns, spuse Oacheşul.

— Nu le-am văzut niciodată, spuse Piciul. Şi nici voi nu le-aţi văzut.

— Nu le-ai văzut nici făcându-şi nevoile, spuse Roşcovanul. Asta nu înseamnă că s-au ţinut tot drumul.

Un moment, Barosanul le văzuse: când dormeau, ele se trezeau fără să facă zgomot şi se duceau la râu ca nişte năluci. Jandarmii râseră, şi sergentul, Barosanul ăsta le spiona? voia să le vadă-n pielea goală?

— Dom' sergent, vă rog, spuse Barosanul, fâstâcit. De ce vorbiţi aşa; cum vă poate trece aşa ceva prin cap. Adevărul e că nu pot dormi şi de-aia le-am văzut.

— Să schimbăm subiectul, spuse Oacheşul. Nu trebuie să facem glume de-astea cu maicile. Şi apoi tot n-o să-l convingem pe ăsta. Eşti încăpăţânat ca un catâr, Piciule.

— Şi capsoman, spuse Barosanul. Să le compari pe indience cu maicile, îmi faci milă, pe cuvântul meu.

— Acum gata cu vorba, spuse sergentul, întrerupându-l pe Piciul care voia să spună ceva. Hai să dormim ca să putem pleca devreme.

Rămaseră tăcuţi, cu ochii ficşi la flăcări. Termosul de rachiu mai făcu un tur. Apoi se ridicară, intrară în corturi, dar după o clipă sergentul se întoarse la foc cu o ţigară în gură. Nieves pilotul îi întinse un pai aprins.

— Nu scoţi nicio vorbă, don Adrian, spuse sergentul. De ce n-ai luat parte la discuţie?

— Am ascultat, spuse Nieves. Nu-mi plac discuţiile, dom' sergent. Şi apoi, prefer să nu mă amestec cu ei.

— Cu băieţii? îl întrebă sergentul. Ţi-au făcut ceva? De ce nu mi-ai spus, don Adrian?

— Sunt încrezuţi, îi dispreţuiesc pe cei care nu s-au născut aici, spuse pilotul, în şoaptă. N-aţi văzut cum se poartă cu mine?

— Sunt încrezuţi ca toţi cei din Lima, spuse sergentul. Dar nu trebuie să le dai importanţă, don Adrián. Şi dacă vreodată nu-şi cunosc lungul nasului, îmi spui mie şi-i pun eu la locul lor.

— În schimb, dumneata eşti un om bun, dom' sergent, spuse Nieves. De mult vreau să ţi-o spun: singurul care se poartă cu mine civilizat.

— Fiindcă te stimez, don Adrián, spuse sergentul. Tot timpul ţi-am spus că mi-ar plăcea să fim prieteni. Dar dumneata nu te lipeşti de nimeni, eşti un singuratic.

— Acum o să fim prieteni, zâmbi Nieves. Într-una din zile o să vii la mine la masă şi-o să ţi-o prezint pe Lalita. Şi pe cea care le-a lăsat pe fete să fugă.

— Cum? Bonifacia aia locuieşte la dumneavoastră? spuse sergentul. Credeam că a plecat din localitate.

— N-avea unde să se ducă şi am luat-o la noi, spuse Nieves. Dar să nu spui nimănui, nu vrea să se ştie unde este, fiindcă e încă pe jumătate călugăriţă, moare de frica bărbaţilor.

*

— Ai numărat zilele, bătrâne? îl întrebă Fushía. Eu am pierdut noţiunea timpului.

— Ce-ţi pasă de timp, ce treabă avem noi cu timpul, răspunse Aquilino.

— Parcă am fi plecat de pe insulă de o mie de ani, spuse Fushía. Şi pe urmă ştiu că e tot degeaba, Aquilino, tu nu cunoşti lumea. O să vezi, la San Pablo or să cheme poliţia şi-or să înhaţe banii.

— Iar te apucă ideile negre? spuse Aquilino. Ştiu că drumul e lung, dar ce vrei, trebuie să fim cu ochii în patru. Nu-ţi face griji de San Pablo, Fushía, ţi-am spus că am o cunoştinţă acolo.

— Sunt mort de oboseală, omule, să alergi aşa nu-i glumă, ai câştigat lozul cel mare cu mine, spuse avocatul Portillo. Ia te uită ce figură obosită are don Fabio. Dar cel puţin putem să-ţi dăm nişte informaţii. Deocamdată ia un scaun, să nu pici jos când o să afli veştile.

— Plantaţiile, foarte bine, foarte frumos, domnule Reátegui, spuse Fabio Cuesta. Inginerul e foarte amabil şi s-au terminat desţelenirea şi semănatul. Toată lumea spune că e o regiune ideală pentru cafea.

— În privinţa asta totul e în regulă, spuse avocatul Portillo. Ce nu merge e treaba cu cauciucul şi cu pieile. O afacere de banditism, dragul meu.

— Portillo? N-am mai auzit până acum, Fushía, spuse Aquilino. E medic în Iquitos?

— Avocat, spuse Fushía. El îi câştiga toate procesele lui Reátegui. Un încrezut, Aquilino, un înfumurat.

— Nu e vina patronilor, domnule Reátegui, vă jur, spuse Fabio Cuesta. Dacă ei sunt mai furioşi ca oricine, nu vedeţi că sunt şi cei mai năpăstuiţi? Se pare că, într-adevăr, bandiţii există.

Avocatul Portillo se gândise şi el, la început, că patronii făceau comerţ pe ascuns, Julio, că-i inventaseră pe bandiţi ca să nu-i vândă lui cauciucul. Dar nici vorbă, adevărul e că le este din ce în ce mai greu să obţină marfa, prietene, el şi cu don Fabio fuseseră peste tot şi au constatat că bandiţii există de-a binelea, şi don Fabio s-a purtat ca un domn, s-a îmbolnăvit de atâta drum şi totuşi a mers mai departe cu el, Julio, şi bineînţeles că a fost util să mergi la braţ cu autorităţile, guvernatorul din Santa María de Nieva era respectat prin părţile acelea.

— Când e vorba de domnul Reátegui, fac orice, spuse Fabio Cuesta. Orice şi oricât mi-aţi cere, ştiţi şi dumneavoastră, don Julio. Dar ce mă supără mai rău e povestea cu bandiţii, după ce ne-a venit atât de greu să-i convingem pe patroni ca în loc să vândă Băncii să vă vândă dumneavoastră.

— Trebuia să vezi cum mă trata de sus, spuse Fushía. Crezi că m-a invitat la el acasă măcar o dată în Iquitos? Nu ştii cât îl uram pe avocatul ăsta de trei parale, Aquilino.

— Mereu eşti plin de ură, Fushía, spuse Aquilino. Cum ţi se întâmplă ceva, cum începi să urăşti pe vreunul. O să te pedepsească Dumnezeu şi pentru asta.

— Să mă mai pedepsească? se miră Fushía. Doar m-a pedepsit înainte să-i fi făcut ceva, bătrâne.

— În garnizoana din Borja ne-au ajutat foarte mult, spuse avocatul Portillo. Ne-au dat călăuze, piloţi. Trebuie să-i mulţumeşti colonelului, Julio, scrie-i câteva rânduri.

— Un om foarte cumsecade colonelul, domnule Reátegui, spuse

Fabio Cuesta. Foarte îndatoritor, şi plin de energie.

Ei puteau să acţioneze împotriva bandiţilor dacă primeau un ordin de la Lima, prietene, cel mai bine ar fi ca Reátegui să dea o fugă până în capitală şi să facă demersurile, să intervină militarii şi totul s-ar aranja. Da, omule, sigur că e important.

— Nu voiam să-i credem, domnule Reátegui, spuse Fabio Cuesta. Dar toţi patronii ne jurau mereu acelaşi lucru. Nu se putea să se fi înţeles.

Era foarte simplu, prietene: când patronii ajungeau la triburi nu găseau nimic, nici cauciuc, nici piei, doar indienii care plângeau şi dădeau din picioare, ne-au furat, ne-au furat, bandiţii, dracii etc…

— S-a dus la Santiago cu don Fabio, care era guvernator în Santa María de Nieva, şi cu soldaţi de la Borja, spuse Fushía. Mai înainte fuseseră la aguaruni, după aia la achuali, în cercetare.

— Dar eu i-am întâlnit în Marañón, spuse Aquilino. Nu ţi-am povestit? Două zile am stat cu ei. Era al doilea sau al treilea drum pe care-l făceau spre insulă. Şi don Fabio, şi ăstălaltul, cum i-ai spus, Portillo? mă omorau cu întrebările şi eu mă gândeam, acum le plăteşti pe toate, Aquilino. Mi-era o frică…

— Păcat că n-au ajuns, spuse Fushía. Ce mutră ar fi făcut avocăţelul când m-ar fi văzut, şi ce i-ar mai fi povestit javrei de Reátegui. Şi ce mai e cu don Fabio, bătrâne? A murit?

— Nu, e tot guvernator în Santa María de Nieva, spuse Aquilino.

— Nu sunt chiar atât de prost, spuse avocatul Portillo. Mai întâi m-am gândit, dacă nu sunt patronii, sunt indienii, repetă gluma din Urakusa, aia cu cooperativa. De asta ne-am dus până la triburi. Dar nu erau nici indienii.

— Femeile ne primeau plângând, domnule Reátegui, spuse Fabio Cuesta. Fiindcă bandiţii nu iau numai cauciucul şi pieile, ci, bineînţeles, şi fetele.

Nu era prost gândită ca afacere, prietene: Reátegui avansa banii patronilor, patronii avansau banii indienilor şi când indienii se întorceau din munţi cu cauciucul şi pieile, hoţii picau peste ei şi puneau mâna pe toate. Fără să fi investit niciun ban, prietene, nu era o afacere straşnică? trebuie să pleci la Lima şi să faci demersuri, Julio, şi cu cât mai repede cu atât mai bine.

— De ce ai căutat tot timpul afaceri murdare şi periculoase? spuse Aquilino. Parcă ţi-a intrat în sânge, Fushía.

— Toate afacerile sunt murdare, bătrâne, spuse Fushía. Adevărul e că eu n-am avut un capital cu care să încep, dacă ai bani poţi să faci afacerile cele mai urâte fără nici un pericol.

— Dacă eu nu te-aş fi ajutat, ar fi trebuit să pleci în Ecuador, şi gata, spuse Aquilino. Nu ştiu de ce te-am ajutat. M-ai făcut să trăiesc câţiva ani groaznici. Am trăit cu frică, Fushía, cu sufletul la gură.

— M-ai ajutat fiindcă eşti bun, spuse Fushía. Cel mai bun om pe care l-am cunoscut, Aquilino. Dacă aş fi bogat ţi-aş lăsa toţi banii mei, bătrâne.

— Dar nu eşti, nici n-o să fii vreodată, spuse Aquilino. Şi la ce mi-ar sluji banii tăi, dacă am să mor dintr-o clipă într-alta. În asta semănăm puţin, Fushía, la sfârşit ajungem tot atât de săraci cum ne-am născut.

— Există o întreagă legendă acum în legătură cu bandiţii, spuse avocatul Portillo. Până şi în mănăstiri ne-au vorbit despre ei. Dar nici călugării, nici călugăriţele nu ştiu mare lucru.

— Într-un sat aguarun din Cenepa, o femeie mi-a spus că i-a văzut, spuse Fabio Cuesta. Şi că printre ei erau huambişi. Dar nu puteai pune bază pe ce spunea ea. *Chunchos,* na, ce să te aştepţi de la ei, domnule Reátegui.

— Că printre ei sunt huambişi e adevărat, spuse avocatul Portillo. Toţi sunt de acord în privinţa asta, i-au recunoscut după limbă şi îmbrăcăminte. Dar huambişii sunt aduşi pentru bătaie, ştii doar că le place să se bată. Numai că n-ai cum să afli cine sunt albii care-i conduc. Doi sau trei, se spune.

— Unul dintre ei e de la munte, don Julio, spuse Fabio Cuesta. Ne-au spus-o achualii, care îndrugă ceva în *quechua.*

— Chiar dacă nu vrei să recunoşti, ai avut noroc, Fushía, spuse Aquilino. N-au pus mâna pe tine niciodată. Fără nenorocirea asta, ai fi putut să trăieşti în insulă.

— Asta le-o datorez huambişilor, spuse Fushía, după tine, ei sunt cei care mi-au fost de cel mai mare ajutor, bătrâne. Şi vezi şi tu cum i-am răsplătit.

— Dar motive sunt, slavă Domnului, nici lor, nici ţie nu vă convenea să rămâneţi pe insulă, spuse Aquilino. Ce om eşti şi tu, Fushía. Îţi pare rău că i-ai părăsit pe Pantacha şi pe huambişi şi în schimb răutăţile tale nu ţi se par răutăţi.

Şi asta fusese dovedit cum se cuvine, prietene: cumpărarea cauciucului nu scăzuse în regiune, ba chiar crescuse în Bagua, deşi ei nu vindeau nici jumătate din cât vindeau înainte. Căci bandiţii erau foarte isteţi, domnule Reátegui, ştiţi ce făceau? Ce furaseră vindeau departe, desigur că prin intermediul unor mijlocitori. Ce le păsa că vând cauciucul foarte ieftin, dacă lor le venea gratis. Nu, nu, prietene, administratorii de la Banca Ipotecară nu văzuseră figuri noi, furnizorii erau cei dintotdeauna. Făceau bine treaba, pungaşii, nu riscau. Şi-or fi câştigat de partea lor vreo doi patroni care le cumpărau furtul la preţuri de nimic, şi ei le revindeau Băncii, şi cum erau cunoscuţi nu puteau fi controlaţi.

— Merită atâta pericol pentru un câştig aşa de mic? întrebă Aquilino. Ca să-ţi spun drept, nu cred, Fushía.

— Dar n-a fost vina mea, spuse Fushía. Eu nu puteam lucra ca

ceilalţi, pe ei nu-i urmărea poliţia, eu trebuia să mă agăţ de orice afacere care-mi ieşea în cale.

— De câte ori îmi vorbeau de tine, mă trecea o sudoare rece, spuse Aquilino. Ce ţi-ar fi făcut dacă te-ar fi prins la triburi, Fushía! Dar poate ar fi fost mai rău dacă te înhăţau patronii. Nu ştiu care dintre ei te-ar fi vrut mai mult.

— Un lucru, bătrâne, de la om la om, spuse Fushía. Acum poţi să fii sincer cu mine. Nu ţi-ai scos niciodată comisionul tău?

— Nicio părăluţă, spuse Aquilino. Pe cuvântul meu de creştin.

— Asta nu pot să înţeleg, bătrâne, spuse Fushía. Ştiu că nu mă minţi, dar nu-mi intră în cap, pe cuvânt. Eu n-aş fi făcut-o pentru tine, ştii asta?

— Sigur că ştiu, spuse Aquilino. Tu mi-ai fi furat şi sufletul din mine.

— Am depus denunţuri la toate comisariatele din regiune, spuse avocatul Portillo. Dar ori asta, ori nimic, totuna e. Ia avionul de Lima şi să intervină armata, Julio. Asta o să-i sperie.

— Colonelul ne-a spus că o să ne ajute cu mare plăcere, domnule Reátegui, spuse Fabio Cuesta. Aşteaptă însă ordin. Şi eu în Santa María de Nieva o să vă ajut, în orice. Fiindcă veni vorba, don Julio, toţi îşi amintesc de dumneavoastră cu mare dragoste.

— De ce te-ai oprit? îl întrebă Fushía. Încă nu s-a înnoptat.

— Fiindcă sunt obosit, răspunse Aquilino. Hai să dormim pe plaja asta. Şi apoi, nu vezi cerul? Acuşica începe să plouă.

*

La marginea de nord a oraşului există o mică piaţă. E foarte veche şi, pe vremuri, erau acolo nişte bănci din lemn lustruit şi din metal strălucitor. Umbra câtorva roşcovi zvelţi cădea peste ele şi, la adăpostul lor, bătrânii din împrejurimi primeau căldura dimineţii şi îi priveau pe copiii care se fugăreau în jurul fântânii: o circumferinţă de piatră şi în centru, înălţată în vârful picioarelor, cu mâinile ridicate ca pentru zbor, o doamnă înfăşurată în văluri din părul căreia ţâşnea apa. Acum, băncile sunt crăpate, fântâna goală, femeia aceea frumoasă are faţa tăiată de o cicatrice şi roşcovii se încovoaie, muribunzi.

În piaţeta asta venea să se joace Antonia când familia Quiroga sosea în oraş. Locuiau la *hacienda* La Huaca, una dintre cele mai mari din Piura, o adevărată mare la poalele munţilor. De două ori pe an, la Crăciun şi de Procesiunea din iunie, familia Quiroga venea în oraş şi se instala în casa de cărămizi de pe colţ, exact în piaţa aceea care acum le poartă numele. Don Roberto avea nişte mustăţi mari, şi le muşca uşor când vorbea şi avea maniere aristocratice. Soarele agresiv din părţile acelea respectase trăsăturile doñei Lucia, femeie palidă,

fragilă, foarte cucernică: ea însăşi împletea cununile de flori pe care le depunea pe targa cu statuia Fecioarei când Procesiunea se oprea în poarta casei sale. În noaptea de Crăciun, familia Quiroga dădea o serbare la care luau parte mulţi bogătaşi. Se făceau daruri tuturor invitaţilor şi, la miezul nopţii, de la ferestre ploua cu monede pentru cerşetorii şi vagabonzii care se îmbulzeau pe stradă. Îmbrăcaţi în negru, soţii Quiroga însoţeau Procesiunea în timpul celor patru ore care abia se scurgeau, prin toate cartierele şi mahalalele. O duceau pe Antonia de mână, o mustrau discret când nu era atentă la litanii. În timpul şederii sale în oraş, Antonia apărea foarte devreme în piaţetă şi, cu copiii din vecini, se juca de-a hoţii şi vardiştii, gajurile, se căţăra prin roşcovi, arunca cu bulgări de pământ în doamna de piatră sau se scălda în fântână, goală ca un peşte.

Cine era fata asta, de ce o protejau soţii Quiroga? Au adus-o de la Huaca într-un an în iunie, când nici nu ştia să vorbească, şi don Roberto a povestit o istorie care, după cum se pare, n-a convins pe toată lumea. Câinii de la *hacienda* ar fi lătrat într-o noapte şi când el, alarmat, a ieşit în vestibul, a descoperit-o pe fetiţă pe jos, sub nişte pleduri. Soţii Quiroga n-aveau copii şi rudele lacome i-au sfătuit s-o dea la azil, unii s-au oferit s-o crească. Dar doña Lucia şi don Roberto nu le-au urmat sfaturile, nici nu le-au acceptat ofertele, nici nu s-au sinchisit de bârfe. Într-o dimineaţă, în mijlocul unei partide de *rocambor* la clubul Centrului Piuran, don Roberto a anunţat în treacăt că se hotărâse s-o adopte pe Antonia.

Dar asta nu s-a mai întâmplat, căci la sfârşitul acelui an soţii Quiroga n-au mai venit la Piura. Nu se mai întâmplase aşa ceva niciodată: lumea a început să se neliniştească. Temându-se de un accident, la douăzeci şi când decembrie, un pluton de călăreţi a pornit-o pe drumul dinspre nord.

I-au găsit la o sută de kilometri de oraş, acolo unde nisipul şterge orice urmă şi distruge orice semn şi domnesc doar dezolarea şi căldura. Tâlharii îi bătuseră cu sălbăticie pe soţii Quiroga, le furaseră hainele, caii, bagajele, cei doi servitori zăceau şi ei morţi, cu răni infectate, colcăind de viermi. Soarele continua să ardă cadavrele goale şi călăreţii au trebuit să alunge cu împuşcături vulturii care o ciuguleau pe fetiţă. Atunci, constatară că aceasta trăia.

— De ce n-a murit? se întrebau oamenii. Cum de-a mai putut să trăiască dacă i-au smuls limba şi ochii.

— E greu de ştiut, răspundea doctorul Pedro Zevallos, dând nedumerit din cap. Poate că soarele şi nisipul i-au cicatrizat rănile şi au evitat hemoragia.

— Providenţa, afirma părintele García. Misterioasa voinţă a lui Dumnezeu.

— O fi lins-o vreo iguană, spuneau vrăjitorii de prin ferme. Căci

balele ei verzi nu numai că provoacă avortul, dar usucă şi rănile.

Tâlharii n-au fost găsiţi niciodată. Cei mai buni călăreţi străbătură deşertul, cei mai buni anchetatori explorară pădurile, peşterile, ajunseră până la munţii din Ayabaca fără să dea de ei. Nu numai o dată prefectul, jandarmeria, armata organizară expediţii care percheziţionau satele şi cătunele foarte retrase. Totul în zadar.

Locuitorii oraşului au venit de-a valma în cortegiul care însoţea sicriele soţilor Quiroga. În balcoanele notabililor erau crepuri de doliu şi Episcopul şi autorităţile asistară la înmormântare. Nenorocirea soţilor Quiroga s-a răspândit prin tot departamentul, s-a păstrat în povestirile şi fabulele mangacherilor şi gallinacerilor.

La Huaca fu împărţită între rudele lui don Roberto şi ale doñei Lucia. La ieşirea din spital, Antonia fu luată de o spălătoreasă din Gallinacera, Juana Baura, care fusese servitoare la Quiroga. Când fata apărea în Piaţa Armelor, cu un ciomag în mână ca să detecteze obstacolele, femeile o mângâiau, îi dăruiau dulciuri, bărbaţii o suiau pe cal şi-o plimbau pe chei. Odată a fost bolnavă şi Chápiro Seminario şi alţi bogătaşi care beau la Steaua Nordului obligară Fanfara Municipală să se deplaseze cu ei la Gallinacera şi să cânte retragerea în faţa colibei Juanei Baura. În ziua Procesiunii, Antonia mergea imediat în spatele tărgii, şi doi sau trei voluntari făceau un cerc ca s-o ferească de învălmăşeală. Fata avea un aer docil, taciturn, care-i impresiona pe oameni.

*

I-au şi văzut, dom' căpitan, caporalul Roberto Delgado arată spre vârful malului, s-au şi dus să dea de veste: şalupele trag la mal una după alta, cei unsprezece oameni sar pe pământ, doi soldaţi leagă vasele de nişte pietroaie, Julio Reátegui bea o înghiţitură din bidon, căpitanul Artemio Quiroga îşi scoate cămaşa, umerii şi spatele îi sunt leoarcă de sudoare, şi-o stoarce, don Julio, de căldura asta blestemată o să i se coacă şi creierii. Roiuri de ţânţari asediază grupul de soldaţi şi de sus se aud lătrături: uite-i, dom' căpitan, ia uitaţi-vă sus. Toţi îşi ridică privirea: pe culmea malului râpos au apărut nori de praf şi multe capete. Câteva siluete cu torsuri palide şi-au şi dat drumul pe coasta nisipoasă şi, printre picioarele urakuşilor, zburdă câţiva câini zgomotoşi, arătându-şi colţii. Julio Reátegui se întoarce spre soldaţi, haide, faceţi-le cu mâna şi dumneata, caporale, pleacă-ţi capul, aşază-te mai la spate, să nu te recunoască şi caporalul Roberto Delgado, da, domnule guvernator, îl şi văzuse, uite-l pe Jum, dom' căpitan. Cei unsprezece oameni dau din mâini şi câţiva zâmbesc. Pe povârniş sunt din ce în ce mai mulţi urakuşi; coboară aproape pe vine, gesticulând, ţipând, femeile sunt cele mai gălăgioase şi căpitanul, le ieşeau în

întâmpinare, don Julio? căci el n-avea deloc încredere. Nu, nici vorbă, căpitane, nu vedea ce mulţumiţi coboară? Julio Reátegui îi cunoaşte, important era să le câştige încrederea, să-l lase pe el, caporale, care era Jum? Cel din faţă, domnule, cel care ţinea mâna în sus şi Julio Reátegui, atenţie; or s-o rupă la fugă ca nişte iepuri, căpitane, să nu-i scape pe toţi şi mai ales atenţie la Jum. Îngrămădiţi pe marginea râpei, pe o limbă îngustă de pământ, pe jumătate goi, agitaţi ca şi câinii care sar, dau din coadă şi latră, urakuşii îi privesc pe expediţionari şi îi arătă cu degetul, şuşotesc. Amestecat cu miresmele râului, ale pământului şi copacilor, se simte acum un miros de carne de om, de piei tatuate cu *achiote.* Urakuşii se lovesc peste braţe, peste piepturi, ritmic, şi dintr-odată un om traversează bariera de praf, ăsta era, dom' căpitan, ăsta, şi înaintează masiv şi energic spre ţărm. Ceilalţi îl urmează şi Julio Reátegui, el era guvernatorul din Santa María de Nieva, interpretul, şi venea să stea de vorbă cu el. Un soldat iese în faţă, bombăne şi gesticulează cu dezinvoltură, urakuşii se opresc. Bărbatul cel masiv aprobă, face cu mâna un semn, lent, circular, indicându-le expediţionarilor să se apropie, aceştia aşa şi fac, iar Julio Reátegui: Jum din Urakusa? Omul cel masiv desface braţele, Jum!, respiră: piruvieni! Căpitanul şi soldaţii se privesc, Julio Reátegui încuviinţează, mai face un pas spre Jum, amândoi rămân la un metru distanţă. Fără grabă, privindu-l liniştit şi fix pe urakus, Julio Reátegui desface lanterna care-i atârnă la brâu, o prinde cu tot pumnul, o înalţă agale, Jum întinde mâna ca s-o primească, Reátegui îl loveşte: strigăte, alergături, praf care acoperă totul, glasul de stentor al căpitanului. Printre urlete şi nori de praf, corpuri verzi şi gălbui care aleargă, cad, se ridică şi, ca o pasăre argintie, lanterna loveşte o dată, de două ori, de trei ori. Apoi vântul limpezeşte plaja, împrăştie norul de praf, duce strigătele departe. Soldaţii s-au desfăşurat în cerc, puştile le sunt aţintite spre un miriapod de urakuşi lipiţi, strânşi, băgaţi unii în alţii. O fetiţă suspină agăţată de picioarele lui Jum şi acesta îşi acoperă faţa, printre degete ochii îi pândesc pe soldaţi, pe Reátegui, pe căpitan, şi rana de pe frunte a început să-i sângereze. Căpitanul Quiroga îşi joacă revolverul pe un deget, domnul guvernator auzise ce le strigase? Piruani înseamnă peruani, nu? Şi Julio Reátegui îşi închipuie unde a auzit individul ăla cuvântul ăsta batjocoritor, căpitane: cel mai bine ar fi să-i mâne sus, în sat se vor simţi mai bine decât aici şi căpitanul da, ar fi mai puţini ţânţari: ai auzit, interpret, ordonă-le, fă-i să urce. Soldatul bombăne şi acţionează, cercul se desface, miriapodul începe să umble, greoi şi compact, din nou se ridică nori de praf. Caporalul Roberto Delgado izbucneşte în râs: îl recunoscuse, dom' căpitan, parc-ar fi vrut să-l mănânce din ochi. Şi căpitanul pe Jum, caporale, să aştepte să urce. Caporalul îl împinge pe Jum şi acesta înaintează foarte ţeapăn, cu mâinile tot pe faţă. Fetiţa rămâne agăţată pe

picioarele lui, îi împiedică mişcările şi caporalul o apucă de păr, neruşinato, încearcă s-o despartă, dă-i drumul, de şef, şi ea rezistă, zgârie, ţipă ca un nagâţ, fir-ar să fie, caporalul o plesneşte cu palma desfăcută şi Julio Reátegui, ce se întâmplă, la dracu': cum putea să se poarte aşa cu o fată, la dracu'? cu ce drept, la dracu'? Caporalul îi dă drumul, domnule, nu voia s-o plesnească, doar s-o facă să-i dea drumul lui Jum, nu vă supăraţi, domnule, şi-apoi ea îl zgâriase.

*

— Se şi aude harpa, spuse Lituma, sau visez eu, Neînvinşilor?

— O auzim cu toţii, vere, spuse José. Sau visăm cu toţii.

El, Maimucul, asculta, cu faţa aplecată, cu ochii mari şi uimiţi:

— E un artist! Cine spune că e vreun altul mai mare?

— Păcat însă că e atât de bătrân, spuse José. Ochii nu-i mai sunt buni la nimic, vere. Niciodată nu umblă singur, Tânărul şi Bolas trebuie să-l ducă de braţ.

Casa Chungăi e în spatele stadionului, puţin înainte de câmpul care desparte oraşul de Cazarma Grau, nu departe de câmpul cu bălării al soldaţilor. Acolo, în locul acela cu iarbă arsă şi pământ moale, sub crengile noduroase ale roşcovilor, se postează dimineaţa şi la apusul soarelui soldaţii beţi. Pe spălătoresele care se întorc de la râu, pe servitoarele din cartierul Buenos Aires care se duc la piaţă, le prind mai mulţi, le răstoarnă pe nisip, le trag fustele peste cap, le desfac picioarele, se culcă cu ele unul după altul şi fug. Piuranii spun că victima a fost călcată, operaţia o numesc soldăţism, iar vlăstarul care rezultă îl numesc pui de călcată, soldăţel, şapte ţâţe.

— Blestemat fie ceasul în care m-am dus în regiunea pădurilor, spuse Lituma. Dacă aş fi rămas aici, m-aş fi căsătorit cu Lira şi aş fi un om fericit.

— Nu chiar atât de fericit, vere, spuse José. Dacă ai vedea-o pe Lira cum arată acuma!

— O vacă de lapte, spuse Maimucul. Un pântec cât o tobă.

— Şi puioasă ca o iepuroaică, spuse José. Cred că are zece plozi.

— Una curvă, ailaltă vacă de lapte, spuse Lituma. Ce grozav te pricepi la femei, Neînvinsule!

— Colega, mi-ai promis şi nu te ţii de cuvânt, spuse Josefino. Ce-a fost a fost. Altfel nu mergem cu tine la Chunga. O să fii cuminte, nu-i aşa?

— Ca un mort, pe cuvântul meu, spuse Lituma. Acum glumesc, şi gata.

— Nu vezi că la cea mai mică nebunie o păţeşti, frate? spuse Josefino. Acum ai antecedente, Lituma. Or să te închidă iarăşi şi de data asta cine ştie pentru cât timp.

— Ce grijă ai de mine, Josefino, spuse Lituma.

Între stadion şi câmp, la o jumătate de kilometru de şoseaua care pleacă din Piura şi se bifurcă după aceea în două suprafeţe drepte şi întunecate care traversează deşertul, una spre Paita, cealaltă spre Sullana, există o mulţime de colibe din chirpici, tablă şi carton, o mahala care nu e nici atât de veche, nici atât de întinsă ca mangachería, mai săracă decât aceasta, mai fragilă, şi acolo se înalţă, în centru şi deosebită de celelalte ca o catedrală, casa Chungăi, care se mai cheamă şi Casa Verde. Înaltă, solidă, zidurile ei de cărămidă şi acoperişul de calamină se zăresc încă de la stadion. Sâmbătă seara, în timpul luptelor de box, spectatorilor le ajung la ureche sunetul talgerelor lui Bolas, al harpei lui don Anselmo, al chitarei lui Alejandro.

— Îţi jur că o auzeam, Maimucule, spuse Lituma. Limpede, să-ţi rupă sufletul. Cum o aud şi acum, Maimucule.

— Ce greu oi fi dus-o, vere, spuse Maimucul.

— Nu vorbeam de Lima, ci de Santa María de Nieva, spuse Lituma. Nişte nopţi ca moartea, Maimucule, când eram de pază. Să n-ai cu cine să schimbi o vorbă. Băieţii sforăiau, şi dintr-odată nu mai auzeam nici broaştele şi nici greierii, ci doar harpa. În Lima n-am auzit-o niciodată.

Noaptea era răcoroasă şi limpede, pe nisip se desenau din loc în loc profilurile răsucite ale roşcovilor. Înaintau în şir, Josefino frecându-şi mâinile, fraţii León fluierând şi Lituma, care mergea cu capul plecat, cu mâinile în buzunare, îşi ridica din când în când chipul şi scruta cerul cu un soi de mânie.

— Hai să ne luăm la întrecere, ca atunci când eram copii, spuse Maimucul. Unu, doi, trei.

O porni ca din puşcă, figura lui mică de maimuţă dispăru în umbră. José depăşea obstacole invizibile, o lua la fugă, pleca şi se întorcea, se uita stăruitor la chipurile lui Lituma şi Josefino.

— Rachiul de trestie e nobil şi *pisco* e trădător, mugea el. Şi la ce oră cântăm imnul?

Când ajunseră aproape de mahala dădură peste Maimucul, întins pe spate, gâfâind ca un bou. Îl ajutară să se ridice.

— Îmi iese sufletul, drace, nici nu-ţi vine să crezi.

— Anii nu trec de pomană, vere, spuse Lituma.

— Dar trăiască mangachería, spuse José.

Casa Chungăi e cubică şi are două uşi. Uşa principală dă în salonul pătrat, spaţios, de dans, ale cărui ziduri sunt ciuruite de nume proprii şi embleme: inimi, săgeţi, busturi, sexe femeieşti ca nişte semilune, străbătute de penisuri care le străpung. Sunt şi fotografii de artişti, boxeri şi modele, un almanah, o imagine panoramică a oraşului. Cealaltă, o uşiţă joasă şi strâmtă, dă spre bar, despărţită de pista de dans printr-o tejghea de scânduri, în spatele căreia se găsesc Chunga,

un balansoar de paie şi o masă acoperită de sticle, pahare şi urcioare. În faţa barului, într-un colţ, stau muzicanţii. Don Anselmo, instalat pe o băncuţă, foloseşte peretele drept spătar şi ţine harpa între picioare. Poartă ochelari, părul îi acoperă fruntea, între nasturii de la cămaşă, pe gât şi pe urechi se ivesc smocuri cenuşii de păr. Chitaristul, care şi cântă foarte bine, e timidul, laconicul, Tânărul Alejandro care, în afară de interpret, mai e şi compozitor. Cel care ocupă scaunul de paie şi manevrează o tobă şi nişte talgere, cel mai puţin artist, cel mai musculos din toţi trei, este Bolas, fostul Camionagiu.

— Nu mă strângeţi aşa, nu vă fie frică, spuse Lituma. Nu fac nimic, nu vedeţi? Doar că mă uit după ea. Ce e rău dacă vreau s-o văd? Daţi-mi drumul.

— S-o fi şi dus, vere, spuse Maimucul. Ce-ţi pasă? Gândeşte-te la altceva. Hai să ne distrăm, să-ţi sărbătorim întoarcerea.

— Nu fac nimic, repetă Lituma. Doar că-mi aduc aminte. De ce mă strângeţi aşa, Neînvinşilor?

Erau pe marginea pistei de dans, sub lumina densă pe care-o împrăştiau trei lămpiţe înfăşurate în celofan albastru, verde şi violet, în faţa unei mase de perechi înlănţuite. În colţuri se îngrămădeau grupuri nebuloase dinspre care veneau voci, hohote de râs, ciocnituri de pahare. Un fum nemişcat, transparent plutea între tavan şi capetele dansatorilor şi mirosea a bere, a transpiraţie şi a tutun negru. Lituma se legăna pe locul lui, Josefino tot îl mai ţinea de braţ, deşi cei doi León îi dăduseră drumul.

— Care a fost masa, Josefino? Aceea?

— Chiar aceea, frate. Dar acum a trecut, acum începi o altă viaţă, uită.

— Du-te de-l salută pe harpist, vere, spuse Maimucul. Şi pe Tânărul, şi pe Bolas care te pomenesc întotdeauna cu dragoste.

— Dar n-o văd, spuse Lituma. De ce se ascunde de mine, n-o să-i fac nimic. Doar s-o văd.

— Lasă pe mine, Lituma, spuse Josefino. Pe cuvânt că ţi-o aduc. Dar trebuie să te ţii de cuvânt, ce-a fost a fost. Mergi de-l salută pe bătrân. Eu plec s-o caut.

Orchestra nu mai cânta, perechile de pe pistă erau acum o masă compactă, nemişcată şi şuierătoare. Cineva discuta cu glas tare lângă bar. Lituma înainta spre muzicanţi împleticindu-se, dragă don Anselmo, cu braţele desfăcute, bătrâne, harpistule, escortat de cei doi Leóni, nu-ţi mai aminteşti de mine?

— Dacă nu te vede, vere, spuse José. Spune-i cine eşti. Ghiceşte, don Anselmo.

— Ia te uită! Chunga se opri dintr-un salt şi balansoarul continuă să se mişte. Sergentul? Tu l-ai adus?

— N-am avut ce face, Chunga, spuse Josefino. A sosit chiar azi şi s-

a încăpăţânat, n-am putut să-l oprim. Dar ştie şi nici nu-i pasă.

Lituma se afla în braţele lui don Anselmo, Tânărul şi Bolas îl băteau pe spate, vorbeau toţi trei deodată şi-i auzeai de la bar, aţâţaţi, surprinşi, emoţionaţi. Maimucul se aşezase în faţa talgerelor, le făcea să zdrăngăne şi José examina harpa.

— Sau chem poliţia, spuse Chunga. Mai bine scoateţi-l voi de aici.

— E foarte beat, Chunga, de abia se ţine pe picioare, nu-l vezi? spuse Josefino. Avem noi grijă de el. N-o să fie niciun scandal, pe cuvânt.

— Voi sunteţi piaza mea rea, spuse Chunga. Mai ales tu, Josefino. Dar n-o să se mai întâmple ca data trecută, îţi jur că chem poliţia.

— Niciun scandal, Chunguita, spuse Josefino. Pe cuvânt. Pădureanca e sus?

— Unde să fie? spuse Chunga. Dar dacă iese scandal, fir-ai să fii, îţi jur.

II

— Aici mă simt bine, don Adrián, spuse sergentul. Aşa sunt nopţile şi pe la noi. Călduţe şi limpezi.

— Nicăieri nu e mai frumos ca în regiunea pădurilor, spuse Nieves. Paredes a fost anul trecut în munţi şi când s-a întors spunea că e trist, niciun copac, doar pietre şi nori.

Luna, foarte sus, lumina terasa, iar pe cer şi în râu se vedeau puzderie de stele; dincolo de pădure, gard subţire de umbre, contraforturile Cordillerei păreau nişte mormane viorii. La picioarele colibei, printre trestii şi ferigi, plescăiau broaştele şi, înăuntru, se auzea vocea Lalitei, trosnetul focului din vatră. În curte, câinii lătrau tare: se băteau pe şoareci, dom' sergent, ce-i mai vânau, dacă i-aţi vedea. Se aşezau sub banani făcându-se că dorm, şi când se apropia câte unul, bum, la gât. Pilotul îi învăţase.

— În Cajamarca lumea mănâncă cobai, spuse sergentul, îi servesc cu unghii, ochişori şi mustăţi. Sunt la fel ca şoarecii.

— Odată Lalita şi cu mine am făcut un drum foarte lung, prin pădure, spuse Nieves. A trebuit să mâncăm şoareci. Carnea miroase urât, dar e moale şi albă ca aia de peşte. Aquilino s-a intoxicat, cât pe ce să moară.

— Aquilino e cel mare? întrebă sergentul. Cel care are ochişori de chinez?

— Chiar el, dom' sergent, spuse Nieves. Da' prin părţile dumitale ce se mănâncă de obicei?

Sergentul îşi ridică capul, ah, don Adrián, câteva clipe rămase ca în extaz, dacă ar intra într-o cârciumă mangacheră şi-ar gusta un *seco de chabelo*. Ar muri de plăcere, pe cuvânt, nimic pe lumea asta nu se

putea compara cu asta, şi Nieves, pilotul încuviinţă şi el: nicăieri nu e ca la tine acasă. Dom' sergent n-avea câteodată chef să se întoarcă la Piura? Ba da, în fiecare zi, dar omul nu face ce vrea când e sărac, don Adrián: el se născuse aici, în Santa María de Nieva?

— Mai jos, spuse pilotul. Râul Marañón e foarte lat pe acolo şi când e ceaţă nici nu se vede celălalt mal. Dar acum m-am obişnuit la Nieva.

— Masa e gata, spuse Lalita, de la fereastră. Părul despletit îi cădea în cascadă peste umeri şi braţele robuste parcă erau ude. Vreţi să mâncaţi afară, dom' sergent?

— Mi-ar plăcea, dacă nu e deranjul prea mare, spuse sergentul. La dumneavoastră mă simt ca acasă, doamnă. Numai că râul la noi e mai îngust şi nici măcar n-are apă tot anul. Şi în loc de copaci sunt nisipuri.

— Atunci, nu seamănă deloc, râse Lalita. Dar sunt sigură că în Piura e tot atât de frumos ca aici.

— Adică e tot atât de cald, sunt aceleaşi zgomote, spuse Nieves. Femeilor pământul nu le spune nimic, dom' sergent.

— Spuneam în glumă, spuse Lalita. Dar dumneavoastră nu v-aţi supărat, dom' sergent, nu-i aşa?

Ce idee, lui îi plăceau glumele, îl făceau să se simtă mai intim şi, fiindcă veni vorba, doamna era din Iquitos, nu-i aşa? Lalita se uită la Nieves, din Iquitos? şi, o clipă, îşi arătă chipul: piele metalică, transpiraţie, bube. Sergentul avusese impresia asta după felul cum vorbea doamna.

— A plecat de acolo de mulţi ani, spuse Nieves. Ciudat că i-ai observat accentul.

— Eu am o ureche foarte fină, ca toţi mangacherii, spuse sergentul. Cântam foarte bine când eram mic, doamnă.

Lalita auzise că cei din nord cântă bine la chitară şi că aveau inimă bună, e adevărat? şi sergentul sigur că da: nicio femeie nu rezista la cântecele din satul lui, doamnă. În Piura, când un bărbat se îndrăgostea, se ducea să-şi caute prietenii, îşi scoteau cu toţii chitarele şi fata se dădea bătută în faţa serenadelor. Erau mari cântăreţi, doamnă, ştia o mulţime, un bătrân care cânta la harpă, o minune, un compozitor de valsuri, şi Adrián Nieves îi făcu semn Lalitei spre interiorul colibei: nu voia să iasă? Lalita dădu din umeri.

— Îi e ruşine, nu vrea să iasă, spuse. Nici nu vrea să audă, Bonifacia e ca un animal hăituit, dom' sergent, ciuleşte urechea la orice şi se sperie.

— Cel puţin să vină să-i spună domnului sergent bună seara, spuse Nieves.

— Lăsaţi-o, gata, spuse sergentul. Dacă nu vrea, să nu iasă.

— Nu poate să-şi schimbe felul de viaţă atât de repede, spuse Lalita. A stat numai printre femei şi, săraca, îi e frică de bărbaţi.

Spune că sunt ca nişte vipere, aşa or fi învăţat-o măicuţele. Acum s-a dus să se ascundă în curte.

— Le e frică de bărbaţi până ce dau de gust, spuse Nieves. Atunci se schimbă, nu mai vor să-i lase.

Lalita se făcu nevăzută în casă şi, după o clipă, i se auzi vocea, cu ea nu era aşa, uşor supărată, niciodată nu-i fusese frică de bărbaţi şi nici nu se crampona de ei, pentru cine spunea asta, Adrián? Pilotul râse în hohote şi se aplecă spre sergent: Lalita era o femeie bună, dar avea personalitatea ei, şi încă cum. Mic, foarte slab, cu pielea deschisă şi ochii migdalaţi şi vioi, Aquilino ieşi pe terasă, bună seara, aducea opaiţul că era întuneric şi-l puse pe balustradă. În urma lui, alţi doi băieţi – pantaloni scurţi, păr lins, desculţi – scoaseră o măsuţă. Sergentul îi chemă şi, în timp ce-i gâdila şi râdea cu ei, Lalita şi Nieves aduseră fructe, peşte afumat, manioc, ce frumos era totul, doamnă, nişte sticle de anason. Pilotul împărţi porţii de mâncare celor trei puşti şi ei plecară spre scara din curte: *gones* erau foarte drăguţi, don Adrian, aşa li se spunea copiilor în Piura, doamnă, şi sergentului, în general, îi plăceau copiii.

— Noroc, dom' sergent, spuse Nieves. Pentru plăcerea de a te avea printre noi.

— Bonifacia se sperie de orice, dar e foarte muncitoare, spuse Lalita. Mă ajută în gospodărie şi ştie să gătească. Şi coase foarte frumos. Aţi văzut pantalonaşii copiilor? Ea i-a făcut, dom' sergent.

— Dar trebuie s-o sfătuieşti, spuse pilotul. Aşa, atât de timidă, n-o să-şi găsească niciodată un bărbat. Nu ştii cât e de tăcută, domnule sergent, nu deschide gura decât dacă o întrebăm ceva.

— Asta e foarte bine, spuse sergentul. Mie nu-mi plac coţofenele.

— Atunci, Bonifacia o să-ţi placă foarte mult, spuse Lalita. Poate să trăiască o viaţă întreagă fără să spună nici măcar „au".

— O să-ţi spun un secret, domnule sergent, spuse Nieves. Lalita vrea să te însoare cu Bonifacia. De când mă bate la cap, de asta m-a pus să te invit. Ai grijă, încă mai ai timp.

Sergentul adoptă o expresie zâmbitoare şi nostalgică în acelaşi timp, doamnă, el a fost odată gata să se însoare. Tocmai intrase în jandarmerie şi a întâlnit o femeie care-l iubea, şi el pe ea, cât putea. Cum o cheamă? Lira, ce s-a întâmplat? nimic, doamnă, l-au mutat din Piura şi Lira n-a vrut să-l urmeze şi aşa s-a sfârşit romanţa.

— Bonifacia ar merge cu bărbatul ei oriunde, spuse Lalita. Aşa suntem noi, pădurencele, nu punem condiţii. Trebuie să te însori cu una de pe aici, domnule sergent.

— Vezi şi dumneata, când îi intră Lalitei ceva în cap nu se lasă până nu reuşeşte, spuse Nieves. Femeile din Loreto sunt date dracului, domnule sergent.

— Ce simpatici sunteţi voi, spuse sergentul. În Santa María de

Nieva se spune ce ursuzi sunt Nieves ăştia, nu se apropie niciodată de nimeni. Şi totuşi, doamnă, de atâta timp de când sunt aici dumneavoastră sunteţi primii care m-aţi invitat acasă.

— Oamenilor nu le plac jandarmii, domnule sergent, spuse Lalita. Nu vezi cum abuzează de puterea lor? îşi bat joc de fete, le sucesc capul, le lasă însărcinate şi se mută în alt loc.

— Şi atunci cum vrei s-o măriţi pe Bonifacia cu domnul sergent? o întrebă Nieves. Nu se potriveşte una cu alta.

— Dar nu mi-ai spus tu că domnul sergent e altfel? spuse Lalita. Cine ştie însă dacă aşa o fi.

— Aşa e, doamnă, spuse sergentul. Sunt un om corect, un bun creştin, cum se spune pe aici. Şi un prieten cum nu e altul, o să vedeţi. Îţi sunt foarte recunoscător, don Adrián, zău aşa, fiindcă mă simt foarte bine la dumneavoastră.

— Poţi să mai vii când vrei, spuse Nieves. Vino s-o vezi pe Bonifacia. Dar să nu te dai la Lalita, că sunt foarte gelos.

— Şi pe bună dreptate, don Adrián, spuse sergentul. E aşa frumoasă doamna că şi eu aş fi gelos.

— Sunteţi foarte amabil, domnule sergent, spuse Lalita. Dar ştiu eu c-o spuneţi numai ca să spuneţi ceva, nu mai sunt frumoasă. Înainte da, când eram tânără.

— Dar sunteţi încă o fetişcană, protestă sergentul.

— Nu mai am încredere, spuse Nieves. Mai bine să nu vii pe aici când nu sunt eu acasă, domnule sergent.

În curte, câinii continuau să latre şi, din când în când, se auzeau glasurile copiilor. Insectele dădeau târcoale în jurul opaiţului cu răşină, soţii Nieves şi sergentul beau, pălăvrăgeau, glumeau, pilot Nieves!, toţi trei întoarseră capul spre frunzişul de pe ţărm: noaptea ascundea cărarea care suia până la Santa María de Nieva. Pilot Nieves! Şi sergentul: era Barosanul, ce păcat, ce-l apucase, de ce venea să-i deranjeze la ora asta, don Adrián. Cei trei puşti năvăliră pe terasă. Aquilino merse spre pilot şi-i spuse în şoaptă: să urce.

— Se pare că trebuie s-o pornim la drum, domnule sergent, spuse pilotul Nieves.

— O fi beat, spuse sergentul. Nu trebuie să-l iei în seamă pe Barosan, când trage la măsea îi vin în cap tot felul de chestii.

Scăriţa scârţâi, după Aquilino se ivi silueta groasă a Barosanului, slavă Domnului, dom' sergent, în sfârşit îl găsea, locotenentul şi băieţii îl căutau peste tot şi bună seara la toată lumea.

— Am liber, bombăni sergentul. Ce vor de la mine?

— Au fost găsite pupilele, spuse Barosanul. O brigadă de cultivatori de *mate,* lângă o tabără, în susul râului. Acum vreo două ore a sosit un curier special la mănăstire. Maicile au sculat pe toată lumea, dom' sergent. Se pare că una dintre copile are febră.

Barosanul era doar în cămaşă, îşi făcea vânt cu chipiul, şi acum Lalita îl încolţea cu întrebările. Pilotul şi sergentul se ridicaseră în picioare, da, ce păcat, doamnă, trebuiau să plece după ele chiar acum. Ei voiau să aştepte până mâine, dar călugăriţele i-au convins pe don Fabio şi pe locotenent – şi sergentul, plecau noaptea? Da, dom' sergent, maicilor le era teamă ca nu cumva cultivatorii de *mate* să le batjocorească pe cele mai mari.

— Maicile au dreptate, spuse Lalita. Săracele, atâtea zile în munţi. Hai, Adrián, grăbeşte-te.

— Ce să facem? spuse pilotul. Trage o duşcă cu sergentul cât pun eu benzină în şalupă.

— O să prindă bine, mulţumesc, spuse Barosanul. Ce viaţă avem şi noi, nu-i aşa, dom' sergent? Îmi pare rău că v-am întrerupt la jumătatea mesei.

— Le-au găsit pe toate? întrebă o voce dinspre perete. Se uitară: o coamă scurtă, un profil nelămurit, un bust de femeie tăiat lângă fereastră. Lumina opaiţului de abia ajungea până acolo.

— În afară de două, spuse Barosanul, aplecându-se spre fereastră. În afară de cele din Chicais.

— De ce nu le-au adus în loc să trimită veste? întrebă Lalita. Dar bine măcar că le-au găsit, slavă Domnului că le-au găsit.

Dacă n-aveau cu ce să le aducă, doamnă, şi Barosanul şi sergentul îşi întindeau capetele spre perete, dar silueta dispăruse şi abia dacă se mai vedea o bucată din faţă, o umbră de păr. De cealaltă parte a balustradei, Adrián Nieves dădea ordine între ferigi. Lalita îi servi cu rachiu de anason şi ei băură în sănătatea lui dom' sergent, şi sergentul, mai întâi, în sănătatea doamnei, necioplitule.

— Ştiu că locotenentul m-a însărcinat cu treaba asta, spuse sergentul. Presupun că n-o să merg singur, nu? să le caut pe fete; cine vine cu mine?

— Piciul şi cu mine, spuse Barosanul. Şi merge şi o călugăriţă.

— Maica Angélica? întrebă iar vocea dinspre perete, şi ei îşi suciră din nou gâturile.

— Desigur, fiindcă Maica Angélica se pricepe la medicină, spuse Barosanul. Ca s-o îngrijească pe cea care e bolnavă.

— Să-i dea chinină, spuse Lalita. Dar un drum n-o să fie de ajuns, n-or să intre toate în şalupă, o să trebuiască să faceţi două-trei.

— Noroc că e lună, spuse pilotul Nieves, de pe scăriţă, într-o jumătate de oră sunt gata.

— Du-te de-l anunţă pe locotenent că plecăm, Barosane, spuse sergentul.

Barosanul încuviinţă, dădu bună seara şi se îndepărtă. Când trecu pe lângă fereastră, silueta nedesluşită se dădu înapoi, dispăru şi reapăru când Barosanul cobora scările, fluierând.

— Vino, Bonifacia, spuse Lalita. Să ţi-l prezint pe domnul sergent.

Lalita îl luă pe sergent de braţ, îl duse până la uşă şi, după câteva clipe, se ivi conturul unei femei în prag. Sergentul rămase cu mâna întinsă, buimăcit de două scântei nemişcate până ce o formă mică şi întunecată tăie penumbra, nişte degete le atinseră pe ale sale, îmi pare bine, şi fugiră: încântat, domnişoară. Lalita zâmbea.

*

— Am crezut că şi el e ca tine, spuse Fushía. Şi vezi, bătrâne, ce groaznic m-am înşelat.

— Şi pe mine m-a înşelat un pic, spuse Aquilino. Nu-l credeam în stare de asta pe Adrián Nieves. Părea atât de indiferent la toate. Nu şi-a dat nimeni seama cum a început toată povestea?

— Nimeni, spuse Fushía; nici Pantacha, nici Jum, nici huambişii. Blestemat să fie ceasul în care s-au născut javrele astea, bătrâne.

— Iar eşti cu ocara în gură, Fushía, spuse Aquilino.

Şi atunci Nieves îl văzu, retras într-un colţ între urciorul de argilă şi perete: mare, negru, catifelat. Se ridică agale de pe laviţă, începu să pipăie cu mâna, haina, nişte papuci de cauciuc, o sfoară, o tigvă, coşuri de *chambira,* nimic de care să se folosească. Era tot în colţ, pitulat, îl pândea desigur pe sub picioarele subţiri şi închise la culoare, care se reflectau ca o plantă agăţătoare în curbura roşiatică a urciorului. Făcu un pas, apucă satârul şi el tot nu fugise, continua pânda, înregistra desigur fiecare mişcare a lui cu ochişorii aceia perverşi, pântecul roşu probabil că i se zbătea. Înaintă pe vârfuri spre colţ, animalul se aplecă cuprins de o teamă subită, lovi, se auzi un zgomot ca un foşnet de frunze uscate. Pe rogojină apăruseră o tăietură şi mici pete negre şi roşii; picioarele îi erau intacte, cu perii negri, lungi, mătăsoşi. Nieves agăţă la loc satârul şi, în loc să se întoarcă pe laviţă, rămase lângă fereastră fumând. Simţea pe faţă respiraţia şi zgomotele pădurii, cu jăraticul din ţigară încerca să ardă aripile liliecilor care dădeau târcoale pânzei metalice.

— Niciodată n-au rămas singuri pe insulă? întrebă Aquilino.

— O dată, fiindcă javra aia s-a îmbolnăvit, spuse Fushía. Dar asta la început de tot. Toată povestea nu putea începe de atunci, n-ar fi îndrăznit, le era frică de mine.

— Există ceva mai înfricoşător decât iadul? spuse Aquilino. Şi totuşi, lumea face răutăţi. Frica nu-i înfrânează pe oameni de la nimic, Fushía.

— Iadul nu l-a văzut nimeni, spuse Fushía. Dar pe mine ăştia mă vedeau tot timpul.

— Oricum ar fi, când un bărbat şi o femeie se doresc nu-i poate opri nimeni, spuse Aquilino. Trupul le arde de parcă ar avea flăcări pe

dinăuntru. Nu ţi s-a întâmplat şi ţie?

— Nici o femeie nu m-a făcut să simt aşa ceva, spuse Fushía. Dar acum da, bătrâne, acum da. De parcă aş avea jăratic sub piele, bătrâne.

Spre dreapta, printre copaci, Nieves zărea focuri; profiluri de huambişi ivite o clipă; la stânga, în schimb, unde Jum îşi construise coliba, totul era întunecat. Sus, pe cerul albastru, se legănau panaşurile de *lupunas* şi luna albea cărarea care, după ce cobora pe un povârniş cu arbuşti şi ferigi, ocolea bazinul cu *charapas* şi mergea mai departe până pe plajă. Balta era probabil albastră, liniştită şi pustie. Or fi scăzând în continuare apele lacului? Or fi ajuns acum pe uscat ţăruşii, plasa? Curând vor apărea iar broaştele ţestoase împotmolite pe nisip, cu gâtlejurile zgrunţuroase, întinse spre cer, cu ochii tulburi de asfixie şi urdori, şi va trebui să le tai carapacea cu lama cuţitului, să le tai carnea albă în bucăţi şi să le pui sare înainte să le strice soarele, umezeala. Nieves aruncă ţigara şi tocmai voia să sufle în opaiţ când cineva bătu în perete. Ridică drugul de la uşă şi Lalita intră, înfăşurată într-un *itípak* huambis, cu părul până la brâu, desculţă.

— Dacă ar trebui să aleg pe unul dintre ei ca să mă răzbun, pe ea aş alege-o, Aquilino, spuse Fushía, pe căţeaua asta. Fiindcă ea a început, precis, când m-a văzut bolnav.

— Te purtai urât cu ea, o băteai, şi apoi femeile îşi au şi ele orgoliul lor, Fushía, spuse Aquilino. Ce femeie ar fi îndurat atâtea? De câte ori plecai la drum îţi aduceai câte o femeie acolo, sub nasul ei.

— Crezi că era mânioasă din cauza indiencelor? îl întrebă Fushía. Ce prostie, bătrâne. Se aprinsese căţeaua, fiindcă eu nu mai eram bun de nimic.

— Mai bine nu vorbi despre asta, omule, spuse Aquilino. Ştiu că te întristează.

— Dar de aici a pornit totul, de la faptul că nu mai eram bun de nimic cu ea, spuse Fushía. Dă-ţi şi tu seama ce nenorocire, Aquilino, ce lucru îngrozitor.

— Nu te-am trezit, spune? spuse Lalita, cu o voce somnoroasă.

— Nu, nu m-ai trezit, spuse Nieves. Bună seara. Spune ce vrei.

Închise uşa cu drugul, îşi aranjă pantalonii şi-şi încrucişă braţele peste torsul gol, dar imediat şi le desfăcu şi rămase în picioare, nehotărât. În sfârşit, arătă urciorul de pământ. Intrase un păianjen uriaş şi tocmai îl omorâse. Nu era nicio săptămână de când astupase găurile, Lalita se aşeză pe laviţă, dar în fiecare zi păianjenii făceau altele.

— Le e foame şi lor, spuse Lalita, aşa e în perioada asta. Odată m-am trezit şi nici nu mai puteam să mişc piciorul, zău. Aveam o pată mică şi după aia s-a umflat. Huambişii mi-au pus piciorul deasupra unui vas cu jăratic ca să transpire. Mai am şi acum semnul.

Mâinile îi coborâră până la tivul *itípak*-ului, îl ridicară, se iviră muşchii, netezi, culoarea ceaiului de *mate,* puternici, şi o cicatrice cât un viermişor mic.

— De ce te sperii? îl întrebă Lalita. De ce te tulburi, spune-mi.

— Nu mă sperii, spuse Nieves, numai că eşti goală şi eu sunt bărbat.

Lalita râse şi dădu drumul hainei; piciorul ei drept se juca cu o tigvă, o mângâia distrată cu glezna, degetele, călcâiul.

— Căţea, târfă, mai rău dacă vrei, spuse Aquilino. Dar mie mi-e dragă Lalita şi nu-mi pasă. E ca fata mea.

— O femeie care face aşa ceva când bărbatul îi e pe moarte e mai rău ca o căţea, mai rău ca o târfă, spuse Fushía. Nici n-am cuvinte pentru ea.

— Pe moarte? În San Pablo cei mai mulţi mor de bătrâneţe, nu de boală, Fushía, spuse Aquilino.

— N-o spui ca să mă consolezi, ci pentru că nu-ţi place că o insult, spuse Fushía.

— Ţi-a spus-o în faţa mea, îngână Nieves. Data viitoare dacă te mai prind goală sub *itípak* te dau de mâncare la *taranganas,* ai uitat?

— Alteori spune te dau huambişilor, îţi scot ochii, spuse Lalita. Lui Pantacha, tot timpul: te omor, o spionezi. Când ameninţă nu face nimic. Furia îi trece odată cu cuvintele. Îţi pare rău când mă bate, spune?

— Ba mă şi înfurie. Nieves lovi stângaci cu mâna drugul de la uşă; mai ales când te insultă.

Când erau singuri era mai rău, uf, îţi cad dinţii, uf, ţi-e plină faţa de bube, uf, corpul nu-ţi mai e ca altădată, uf, te ofileşti, curând o să fii ca babele huambise, uf, şi tot ce-i trecea prin cap, îi părea rău? şi Nieves, taci.

— Dar avea încredere în tine, deşi ştia cine eşti, spuse Aquilino. Eu ajungeam pe insulă şi Lalita, curând o să mă scoată de aici, dacă anul ăsta e mult cauciuc plecăm în Ecuador şi ne căsătorim. Fii bun, don Aquilino, vinde marfa la preţ bun. Biata Lalita.

— N-a plecat mai devreme fiindcă spera să mă îmbogăţesc, spuse Fushía. Ce proastă, bătrâne. Nu m-am însurat cu ea când era proaspătă şi fără bube, şi-şi închipuia că o s-o iau când nu mai încălzea pe nimeni.

— Pe Adrián Nieves l-a încălzit, spuse Aquilino. Dacă nu, n-ar fi luat-o cu el.

— Şi pe ele o să le ducă în Ecuador, stăpânul? o întrebă Nieves. O să se-nsoare şi cu ele?

— Nevasta lui sunt doar eu, spuse Lalita. Celelalte sunt slujnice.

— Orice-ai spune, ştiu că asta te doare, spuse Nieves. Ar trebui să n-ai suflet ca să nu te doară că-ţi bagă alte femei în casă.

— Nu mi le bagă în casă, spuse Lalita. Le culcă în curte cu animalele.

— Dar se culcă cu ele în faţa dumitale, spuse Nieves. Nu te face că nu-nţelegi.

Se întoarse s-o privească şi Lalita se apropiase de marginea laviţei, îşi ţinea genunchii lipiţi, ochii plecaţi şi el nu voia s-o jignească, îngână Nieves, şi se uită din nou pe fereastră, îl apucase furia când a spus că o să plece cu stăpânul în Ecuador, cerul de culoare albastră, focurile, licuricii scânteietori printre ferigi; o ruga să-l ierte, nu voia s-o jignească şi Lalita ridică ochii.

— Dar nu ţi le dă şi ţie şi lui Pantacha când nu-i plac? spuse ea. Amândoi sunteţi la fel.

— Eu sunt singur, bâigui Nieves, un bărbat are nevoie de femei, de ce mă compari cu Pantacha, şi pe urmă îmi place să-mi vorbeşti cu tu.

— Doar la început, profitând de drumurile mele, spuse Fushía. Le zgâria, pe una din achuale a bătut-o până la sânge. După aia s-a obişnuit şi se împrietenea cu ele. Le învăţa spaniola, stăteau de vorbă. Nu e cum crezi tu, bătrâne.

— Şi te mai şi plângi, spuse Aquilino. Toţi bărbaţii visează să aibă ce ai avut tu. Pe câţi ştii tu că au schimbat aşa femeile, Fushía?

— Dar erau indience, spuse Fushía, indience, Aquilino, aguarune, achuale, *shapras,* gunoi curat, omule.

— Şi apoi sunt ca nişte animale, spuse Lalita. Încep să mă iubească. Mai degrabă mi-e milă de ele că le e frică de huambişi. Dacă tu ai fi stăpân, ai fi ca el, m-ai şi insulta.

— De ce mă judeci dacă nu mă cunoşti? spuse Nieves. Eu nu i-aş face aşa ceva nevestei mele. Cu atât mai puţin dacă ai fi dumneata.

— Aici corpul ţi se fleşcăieşte repede, spuse Fushía. Doar nu e vina mea dacă Lalita a îmbătrânit? Şi apoi aş fi fost un prost să pierd ocazia.

— De aia le furai aşa mici, spuse Aquilino. Ca să fie proaspete, nu?

— Nu numai pentru asta, spuse Fushía; mie îmi plac fecioarele, ca oricărui bărbat. Doar că javrele astea de păgâni nu le lasă să crească neatinse, încă de foarte mici le-au şi găurit, *shapra* a fost singura neatinsă pe care am găsit-o.

— Singurul lucru care mă doare e când îmi aduc aminte cum eram eu în Iquitos, spuse Lalita. Dinţii albi, regulaţi, şi nici măcar o pată pe faţă.

— Îţi place să născoceşti tot felul de lucruri ca să suferi, spuse Nieves. De ce nu-i lasă stăpânul pe huambişi să se apropie de partea asta? Fiindcă la toţi le sticlesc ochii când treci.

— Ca şi lui Pantacha şi ţie, spuse Lalita. Dar nu c-aş fi frumoasă, ci fiindcă sunt singura albă.

— Eu am fost întotdeauna cuviincios cu dumneata, spuse Nieves.

De ce mă pui în rând cu Pantacha?

— Tu eşti mai bun decât Pantacha, zise Lalita. De aia am venit să te văd. Nu mai ai febră?

— Îţi aduci aminte că odată n-am coborât la debarcader să-ţi ies în întâmpinare? spuse Fushía. Că ai venit şi m-ai găsit în hangarul cu cauciuc? Atunci s-a întâmplat, bătrâne.

— Îmi aduc aminte, spuse Aquilino. Parcă dormeai cu ochii deschişi. Am crezut că ţi-o fi dat Pantacha fiertură de plante.

— Şi îţi aduci aminte că m-am îmbătat cu rachiul de anason pe care l-ai adus? îl întrebă Fushía.

— Îmi aduc aminte şi de asta, spuse Aquilino. Voiai să dai foc colibelor huambişilor. Parcă erai dracul, a trebuit să te legăm.

— Zece zile am încercat atunci şi nu puteam cu căţeaua aia, spuse Fushía, nici cu Lalita, nici cu indiencele, bătrâne, să înnebuneşti, nu alta, bătrâne. Începeam să plâng de unul singur, bătrâne, voiam să mă omor, orice, zece zile în şir şi nu puteam, Aquilino.

— Nu plânge, Fushía, spuse Aquilino. De ce nu mi-ai povestit ce e cu tine, poate te-aş fi vindecat, atunci. Am fi mers la Bagua, ţi-ar fi făcut doctorul nişte injecţii.

— Şi picioarele ţepene, bătrâne, spuse Fushía, le loveam şi degeaba, le ardeam cu chibritul şi parcă erau moarte, bătrâne.

— Nu te mai amărî cu lucruri de-astea triste, spuse Aquilino. Ia te uită, apropie-te de bord, uite câţi peşti zburători, din ăia cu electricitate. Ia te uită cum se ţin după noi, ce frumos se văd scânteile în aer şi sub apă.

— Şi după aia bubele, bătrâne, spuse Fushía, şi nu mai puteam să mă dezbrac cu căţeaua aia de faţă. Să trebuiască să te prefaci toată ziua, toată noaptea, şi să n-ai cui să spui, Aquilino, să-nghit toată nenorocirea asta de unul singur.

Şi în clipa aceea cineva zgârie în perete şi Lalita se ridică în picioare. Se duse până la fereastră şi, cu faţa lipită de pânza metalică, începu să bolborosească. Afară bolborosea, de asemenea, cineva, încet.

— Aquilino este bolnav, spuse Lalita, varsă tot ce mănâncă, sărmanul de el. Mă duc să-l văd. Dacă până mâine nu se întoarce o să vin să-ţi gătesc.

— Să dea Dumnezeu să nu se întoarcă, spuse Nieves. N-am nevoie să-mi găteşti dumneata, mi-ajunge dacă vii să mă vezi.

— Dacă eu îţi vorbesc cu tu, poţi şi tu să-mi spui tu, spuse Lalita. Cel puţin când nu e nimeni de faţă.

— Aş putea să-i prind cu grămada dacă aş avea o plasă, Fushía, spuse Aquilino. Vrei să-ţi ajut să te ridici să-i vezi?

— Şi apoi picioarele, spuse Fushía. Să umblu şchiopătând, bătrâne, şi să mă mai şi cojesc ca şerpii, măcar lor le iese altă piele, dar mie nu, bătrâne, eu eram o rană de sus până jos, Aquilino, nu-i drept, nu-i

drept.

— Ştiu şi eu că nu e drept, spuse Aquilino. Dar vino, măi omule, uite ce frumoşi sunt peştişorii electrici.

*

În fiecare zi, Juana Baura şi Antonia ieşeau din Gallinacera la aceeaşi oră, parcurgeau totdeauna acelaşi drum. Două străzi drepte, prăfuite, şi ajungeau la piaţă: precupeţele începeau să-şi întindă broboadele la picioarele roşcovilor, să-şi aranjeze marfa. În dreptul dughenei cu „Minuni" – piepteni, parfumuri, bluze, fuste, cordoane şi cercei – o coteau la stânga şi, la două sute de metri mai încolo, apărea Piaţa Armelor, un rond împrejmuit cu palmieri şi tamarini. Intrau în ea prin partea opusă Stelei Nordului. În timpul drumului, Juana Baura făcea cu o mână semne cunoscuţilor, cu cealaltă o ducea pe Antonia de braţ. Când ajungeau în piaţă, Juana se uita la toate băncile şi o alegea pe cea mai umbrită pentru tânăra fată. Dacă aceasta rămânea nepăsătoare, spălătoreasa se întorcea acasă, tropăind uşor, îşi desfăcea coşul, aduna rufele de spălat şi o pornea spre râu. Dacă, dimpotrivă, mâinile Antoniei se agăţau de ale ei, cu spaimă, Juana se aşeza lângă ea şi o liniştea cu cuvinte de alintare. Îşi repeta tăcuta întrebare până când fata o lăsa să plece. Venea după ea la amiază, odată spălate rufele şi de multe ori Antonia se întorcea în Gallinacera călare pe un măgar. Se întâmpla ca Juana Baura s-o găsească pe fată dând ocol pieţei cu câte o femeie, se întâmpla ca vreun lustragiu, un cerşetor sau Jacinto să-i spună: e la cutare, la biserică, pe chei. Atunci Juana Baura se întorcea singură în Gallinacera şi Antonia apărea pe înserat, adusă de mână de servitoarea vreunui bogătaş milos.

În ziua aceea plecară mai devreme, Juana Baura trebuia să ducă la Cazarma Grau o uniformă de paradă. Piaţa era pustie, câţiva oameni moţăiau pe terasa de la prăvălia cu „Minuni". Încă nu trecuseră măturătorii şi gunoaiele şi bălţile împrăştiau un miros urât. În Piaţa Armelor, pustie, bătea un vânt uşor, pe cerul fără nori se ivea soarele. Nu mai ploua cu nisip. Juana Baura şterse banca cu fusta, văzu că mâinile fetei sunt liniştite, o mângâie cu palma pe obraz şi plecă. Pe drum, la întoarcere, se întâlni cu nevasta lui Hermógenes Leandro, ăla de la abator, şi merseră mai departe împreună în timp ce soarele devenea tot mai puternic, lumina acoperişurile înalte ale oraşului. Juana mergea cocoşată, frecându-şi din când în când mijlocul şi prietena ei, eşti bolnavă, şi ea, am crampe de la un timp, mai ales dimineaţa. Vorbiră de boli şi leacuri, de bătrâneţe, de cât de grea e viaţa. Apoi Juana îşi luă rămas-bun, intră în casă, ieşi trăgând după ea coşul cu rufe murdare şi pe braţ cu uniforma înfăşurată în numere din *Ecouri şi ştiri.* Se duse la Cazarma Grau ocolind pustiul şi pământul era

cald, iguane îi alergau printre picioare. Un soldat îi ieşi în întâmpinare, locotenentul o să se supere, de ce nu adusese uniforma mai devreme. Îi smulse pachetul, îi plăti şi ea o porni atunci spre râu. Nu spre Podul Vechi, unde spăla de obicei, ci spre o plajă nouă, rotundă, mai sus de abator, unde dădu peste alte două spălătorese. Şi toate trei, în genunchi în apă, spălară şi sporovăiră toată dimineaţa. Juana termină prima, plecă, iar acum străzile strălucitoare, sub soarele vertical, erau pline de locuitori ai oraşului şi străini. Antonia nu era în piaţă şi nici cerşetorii, nici Jacinto n-o văzuseră aşa că Juana Baura se întoarse în Gallinacera; cu mâinile lovea alternativ animalul şi-şi freca mijlocul. Începu să întindă rufele, dar se întrerupse pe la jumătate şi se trânti pe salteaua de paie. Când deschise ochii, se pornise o ploaie de nisip. Se duse bombănind în curte. Câteva rufe se murdăriseră. Trase prelata peste frânghie, întinse toate rufele, se întoarse în cameră, cotrobăi sub saltea până dădu de medicament. Înmuie o cârpă în lichid, îşi ridică fusta, îşi frecă cu putere şoldurile şi pântecul. Leacul mirosea a urină şi a vărsătură. Juana aşteptă astupându-şi nasul să i se usuce pielea, îşi pregăti o supă şi, când mânca, bătu cineva la uşă. Nu era Antonia, ci o servitoare cu un coş de rufe. Pălăvrăgiră un timp, în picioare, în prag. Ploua uşor, boabele de nisip nu se vedeau, le simţeai pe faţă şi pe braţe ca nişte picioruşe de păianjen. Juana vorbea despre crampe, despre leacurile proaste şi servitoarea protesta, să-ţi dea altul sau banii înapoi. Apoi plecă, lipindu-se de zid, pe sub streşini. Singură, aşezată pe saltea, Juana continua, o să vin duminică la ferma ta, crezi că dacă sunt bătrână poţi să mă tragi pe sfoară? Din cauza leacului tău îmi tremură mijlocul, hoţule. Se întinse apoi pe pat şi, când se trezi, se făcuse întuneric. Aprinse o lumânare, Antonia nu sosise. Ieşi în curte, măgarul ciuli urechile, scoase un răget. Juana luă o pelerină, şi-o aruncă pe umeri în clipa când ajunse pe stradă: era întuneric, prin ferestrele din Gallinacera se vedeau candele, lămpi, vetre. Mergea foarte repede, părul îi era vâlvoi şi lângă piaţă, dintr-o poartă, cineva spuse, o stafie. Ea gonea, îmi dai alt medicament, fiindcă mă apucă somnul tot timpul sau îmi dai banii înapoi. În piaţă era lume puţină. Se apropie de fiecare şi nimeni nu ştia nimic. Nisipul cădea acum des, vizibil, şi Juana îşi astupă gura şi nasul. Străbătu multe străzi, bătu la multe uşi, repetă de douăzeci de ori aceeaşi întrebare şi când se întoarse în Piaţa Armelor abia mai putea să fugă, se ţinea de ziduri. Doi bărbaţi, cu pălărie de pai, stăteau de vorbă pe o bancă. Ea spune, unde e Antonia, şi doctorul Pedro Zevallos, bună seara, doña Juana, ce-i cu dumneata pe stradă la ora asta? Şi celălalt, cu voce de străin, e atâta nisip c-o să ne spargă capul. Doctorul Zevallos îşi scoase pălăria, i-o întinse Juanei şi ea şi-o puse; era prea mare, îi acoperea urechile. Doctorul spuse de oboseală nu poţi să vorbeşti, stai jos o clipă, doña

Juana, povesteşte-ne, şi ea, unde e Antonia? Cei doi bărbaţi se priviră şi celălalt spuse ar fi bine s-o ducem acasă şi doctorul da, ştiu eu unde stă, prin Gallinacera. O luară de braţe, aproape că o duceau pe sus şi, sub pălărie, Juana Baura urla, oarba, aţi văzut-o? şi doctorul Zevallos, linişteşte-te, doña Juana, cum ajungem ne povesteşti, şi celălalt, ce miroase aşa, şi doctorul Zevallos, a leac de vraci, sărmana bătrână.

*

Julio Reátegui îşi şterge fruntea, se uită la interpret, nu-şi ţinuse cuvântul faţă de autorităţi, treaba era prost făcută şi costa scump: tradu-le asta. Poiana din Urakusa e mică şi triunghiulară, pădurea aproape c-o înăbuşă, crengi şi liane se leagănă deasupra colibelor suspendate pe stâlpi de *pom,* la capete cu nişte circumferinţe tăiate în coadă de rândunică: interpretul urlă şi gesticulează, Jum ascultă atent. Sunt vreo douăzeci de locuinţe, toate la fel: acoperişuri de *yarina,* pereţi din bucăţi de *chonta* legate cu liane, scări lucrate grosolan în trunchiuri de copaci. Doi soldaţi stau de vorbă în faţa colibei umplute cu urakuşi prizonieri, alţii înalţă corturile lângă râpa malului, căpitanul Quiroga se luptă cu ţânţarii şi fetiţa stă liniştită lângă caporalul Roberto Delgado, din când în când se uită spre Jum, are ochi limpezi şi pe torsul ei băieţesc încep să se ivească două corole mici şi întunecate. Acum vorbeşte Jum, de pe buzele lui vineţii se stârnesc zgomote aspre şi scuipat, Julio Reátegui îşi leagănă picioarele ca să evite ploaia de salivă şi interpretul, caporalul furând, adică vrând, ce bătaie îndrăcită şi apoi plecând, afară, de atunci niciodată, că dându-i barca, chiar barca lui, a lui Jum, şi că pilotul plecând nevăzând, că s-a aruncat în apă, sunând, domnule. Şi caporalul Delgado face un pas spre Jum: minciună. Căpitanul Quiroga îl opreşte cu un gest: e minciună, domnule, când el se ducea să-şi vadă familia în Bagua, era să-şi piardă timpul furând lucruri de la ăştia? Şi ce să le fi furat, chiar dac-ar fi vrut, dom' căpitan, nu vedea ce mizerie era în Urakusa? Şi căpitanul: dar atunci nu era adevărat că l-au omorât pe recrut. S-a aruncat sau nu în Marañón? La naiba, că dacă nu murise era dezertor şi caporalul îşi încrucişează degetele şi le sărută: l-au omorât, dom' căpitan, şi povestea cu furtul era cea mai gogonată minciună. Percheziţionaseră doar puţin, căutând însă leacul acela împotriva ţânţarilor de care-i spusese el şi ăştia l-au legat şi l-au bătut pe el, pe servitor, iar pe pilot l-or fi omorât şi l-or fi îngropat ca să nu-i mai descopere nimeni, dom' căpitan. Julio Reátegui îi zâmbeşte fetiţei şi aceasta îl priveşte chiorâş, speriată? curioasă? E îmbrăcată cu o fustă scurtă specifică aguarunilor şi părul bogat şi plin de praf se clatină uşor când mişcă din cap; nu poartă podoabe pe faţă şi nici pe braţe, doar la glezne: doi dovleci pitici. Şi Julio Reátegui: de ce nu

făcuse comerţ cu Pedro Escabino? de ce nu i-a vândut anul ăsta cauciucul ca altădată? Să-i traducă asta şi interpretul bombăne şi gesticulează, Jum ascultă, cu braţele încrucişate şi guvernatorul îi face semn fetiţei să vină mai aproape, ea îi întoarce spatele, şi interpretul, domnule, niciodată, spunând: Escabino drac, pleacă, afară, nici Urakusa, spunând, nici Chicais, niciun sat aguarun, patron bătându-şi joc, domnule, şi Julio Reátegui, ce-or să facă urakuşii cu cauciucul pe care nu voiau să-l vândă patronului Escabino? Blând, tot uitându-se la fetiţă, şi cu pieile? Tradu-le asta. Interpretul şi Jum bombăne, scuipă şi gesticulează şi acum Reátegui îi priveşte, puţin aplecat spre urakusă, şi fetiţa face un pas, priveşte fruntea lui Jum: rana s-a umflat, dar nu mai sângerează, ochiul drept al şefului e foarte inflamat şi Julio Reátegui, cooperativă? Cuvântul ăsta nu există în aguarună, băiete, spusese cooperativă? şi interpretul: îl spusese în spaniolă, domnule, şi căpitanul Quiroga, da, auzise şi el. Ce mai era şi asta, domnule Reátegui? De ce să nu mai facă comerţ cu Escabino? De unde au mai scos-o şi pe asta, să meargă să vândă cauciucul în Iquitos, când ăştia nici n-au ştiut vreodată ce-i aia Iquitos? Julio Reátegui pare preocupat, îşi scoate cascheta, îşi netezeşte părul, se uită spre căpitan: de zece ani Pedro Escabino le aducea pânzeturi, puşti, cuţite, căpitane, tot ce aveau nevoie ca să intre în pădure să scoată cauciuc. Apoi Escabino se întorcea, ei îi dădeau cauciucul strâns la un loc, şi el le mai dădea pânză, mâncare, ce aveau ei nevoie, şi în anul ăsta primiseră ca întotdeauna avansul, dar n-au vrut să-i vândă: asta era toată povestea, căpitane. Soldaţii care au înălţat corturile se apropiară, unul întinde mâna şi-o atinge pe copila care face un salt, dovlecii dansează în zgomot de dairea şi căpitanul: aha, abuz de încredere, nu era informat, îl băteau pe un militar, trăgeau pe sfoară un civil, n-ar fi deloc ciudat ca într-adevăr să-l fi omorât pe recrut şi guvernatorul, prindeţi-o să nu fugă. Trei soldaţi aleargă după fată, vioaie, alunecoasă. O prind în mijlocul poienii, o duc spre guvernator, acesta o mângâie cu mâna pe faţă: avea o privire deşteaptă, şi ceva graţios în gesturi, nu i se părea, căpitane? păcat ca sărmana de ea să crească aici, şi ofiţerul: într-adevăr, don Julio, avea şi ochii verzi. Era fata lui? să-l întrebe asta, şi căpitanul: nici pântecul nu-l avea umflat, căci asta era groaznic la copiii ăştia, cantitatea de paraziţi pe care-i înghiţeau şi caporalul Roberto Delgado: proaspătă şi drăguţă, numai bună de mascotă a companiei, dom' căpitan, şi soldaţii râd. Era fata lui? Şi interpretul, nefiind, domnule, nici urakusă, ci aguarună, născându-se în Pato Huachana, domnule, spunând. Şi Julio Reátegui cheamă doi soldaţi: să fie dusă la corturi şi atenţie să n-o pierdeţi din ochi. Un soldat o ia pe fată de braţ şi ea se lasă dusă fără să se opună. Julio Reátegui se întoarce spre căpitan, acesta se luptă din nou împotriva unor invizibili, poate imaginari duşmani aerieni: pe aici fuseseră unii

care-şi ziceau profesori, căpitane. S-au băgat prin triburi, chipurile ca să-i înveţe spaniola pe păgâni şi iată rezultatul, îl băteau pe caporal, subminau afacerea lui Pedro Escabino. Domnul căpitan îşi închipuia ce s-ar întâmpla dacă toţi păgânii se hotărau să-i ducă cu vorba pe patronii care le dăduseră avansuri? Căpitanul îşi freacă bărbia, grav: o catastrofă economică? Guvernatorul dă din cap: cei care veneau din afară făceau toate încurcăturile, căpitane. Data trecută fuseseră nişte străini, nişte englezi, chipurile să facă studii de botanică; urcaseră pe munţi şi au dus cu ei seminţe de arbore de cauciuc şi într-o zi lumea s-a umplut de cauciucul ieşit din coloniile engleze, mai ieftin decât cel peruvian şi brazilian, asta fusese ruina Amazoniei, căpitane, şi el: e adevărat, domnule Reátegui, că se dădeau spectacole de operă la Iquitos, iar cultivatorii de cauciuc îşi aprindeau ţigările cu bancnote? Julio Reátegui zâmbeşte, tatăl lui avea un bucătar special pentru câini, închipuiţi-vă, şi căpitanul râde, soldaţii râd, dar Jum e tot serios, cu braţele încrucişate, din când în când spionează coliba înţesată de urakuşi prizonieri şi Julio Reátegui oftează: pe atunci se muncea puţin şi se câştiga mult, acum trebuie să-ţi scoţi sufletul ca să primeşti o nimica toată şi să mai fi şi nevoit să te lupţi cu oameni ca ăştia, să rezolvi probleme atât de prosteşti. Căpitanul e serios acum, don Julio, credea şi el, viaţa era grea pentru cei din Amazonia şi Reátegui, cu vocea dintr-odată severă, către interpret: aguarunul nu putea vinde în Iquitos, că trebuia să-şi ţină angajamentele, că ăia care veniseră îi înşelaseră, că nici vorbă de cooperative sau de escrocherii. Pedro Escabino se va întoarce, că vor face negoţ ca întotdeauna, traducând asta, dar interpretul, prea repede, domnule, repetând mai bine şi căpitanul, ţi-a vorbit foarte rar, n-avem timp de glume. Julio Reátegui nu se grăbea, căpitane, îi va face pe plac. Interpretul bolboroseşte şi gesticulează, Jum ascultă, un vânt uşor bate peste Urakusa şi crengile pădurii uruie încetişor, se aude un râs: fetiţa şi soldatul se joacă în faţa corturilor, căpitanul îşi pierde răbdarea, până când? îl apucă pe Jum de umăr şi-l zgâlţâie, nici acum nu înţelesese? îşi bătea joc de ei? Jum înalţă capul, ochiul sănătos îl examinează pe guvernator, îl arată cu mâna, bolboroseşte ceva, şi Julio Reátegui ce spunea? şi interpretul: insultând, domnule, tu dracul fiind, spunând, domnule.

*

Pe culoar nu era nimeni, se auzea doar zarva din salon, lampa agăţată de tavan avea un celofan albastru, lumina zorilor scălda tapetul şters de pe pereţi şi uşile toate la fel. Josefino se apropie de prima şi ascultă, de a doua, la a treia gâfâia cineva, un pat trosnea uşor, Josefino bătu cu degetele şi vocea Pădurencei, ce e? şi o voce necunoscută de bărbat, ce e? Alergă până la capătul culoarului şi

acolo nu mai era ca în zori, ci ca în amurg. Rămase nemişcat, ascuns în penumbra discretă şi apoi scârţâi o cheie în broască, în lumina albastră ţâşniră nişte plete negre, o mână le strânse ca pe un brizbiz, străluciră nişte ochi verzi. Josefino se arătă, făcu un semn. După câteva minute ieşi un bărbat în cămaşă şi dispăru fredonând pe scară. Josefino traversă culoarul şi intră în cameră: Pădureanca îşi închidea nasturii de la o bluză galbenă.

— Lituma a sosit în seara asta, spuse Josefino, ca şi cum ar fi dat un ordin. E jos, cu fraţii León.

O tresărire neaşteptată înfioră corpul Pădurencei, degetele i se opriră, înţepenite între butoniere. Dar nu se întoarse, nici nu scoase vreun cuvânt.

— Să nu-ţi fie frică, spuse Josefino. N-o să-ţi facă nimic. Ştie tot şi nu-i pasă. Hai să coborâm împreună.

Ea nu spuse nici acum nimic şi-şi încheie nasturii de la bluză mai departe, acum însă cât putea de încet, răsucind greoi fiecare nasture până să-l încheie, de parcă degetele i-ar fi fost înţepenite de frig. Şi totuşi, faţa îi transpirase toată şi pete mari de sudoare îi pătau bluza la spate şi la subsuori. Camera era micuţă, fără ferestre, luminată doar de un bec roşiatic, şi capul lui Josefino aproape că atingea calamina unduită a tavanului. Pădureanca îşi puse o fustă crem, se căzni un timp cu fermoarul până reuşi să-l închidă. Josefino se aplecă, luă de pe jos nişte pantofi albi cu toc înalt, îi întinse Pădurencei.

— Ai transpirat toată de frică, spuse. Spală-te pe faţă. N-ai de ce să te sperii.

Se întoarse să închidă uşa şi când întoarse capul, Pădureanca îl privea în ochi, fără să clipească, cu buzele întredeschise, cu nările fremătând violent, ca şi cum i-ar fi venit greu să respire sau ar fi simţit dintr-odată izuri râu mirositoare.

— E beat? spuse după aceea, cu vocea temătoare şi şovăielnică, în timp ce-şi freca cu furie gura cu o bucată de cârpă.

— Puţin, spuse Josefino. I-am sărbătorit întoarcerea la fraţii León acasă. A adus de la Lima un *pisco* straşnic.

Ieşiră, şi pe culoar Pădureanca mergea încet, ţinându-se cu o mână de perete.

— Nici nu-mi vine să cred că încă nu te-ai obişnuit cu tocurile, spuse Josefino. Sau e din cauza emoţiei, Pădureanco?

Ea nu răspunse nimic. În lumina albastră şi delicată, buzele drepte şi groase păreau un pumn strâns, iar trăsăturile feţei erau dure şi metalice. Coborâră scara şi-n întâmpinare le veneau valuri de fum călduţ şi de alcool, lumina se micşora, iar când era deasupra salonului de dans, întunecat, zgomotos şi plin de lume, Pădureanca se opri, aproape aplecată pe balustrada scării, şi ochii ei măriţi zburătăceau peste siluetele difuze, strălucind sălbatic. Josefino arătă spre bar:

— Sunt la bar, ăia care ciocnesc. Nu-l recunoşti fiindcă a slăbit mult. Între harpist şi fraţii León, ăla cu costum lucios.

Ţeapănă, ţinându-se de balustradă, Pădureanca avea faţa pe jumătate ascunsă de păr şi o respiraţie neliniştită şi şuierătoare îi umfla pieptul. Josefino o prinse de braţ, se scufundară printre perechile îmbrăţişate ca în nişte ape noroioase, trebuind parcă să-şi croiască drum printr-un zid înăbuşitor de carne transpirată, de mirosuri şi zgomote de nerecunoscut. Toba şi talgerele lui Bolas cântau un fel de romanţă, iar din când în când intervenea şi chitara Tânărului Alejandro şi muzica se însufleţea, dar când corzile tăceau, îşi pierdea iarăşi ritmul, devenind lugubră, marţială. Ieşiră la suprafaţă de pe pista de dans, în faţa barului. Josefino îi dădu drumul Pădurencei, Chunga se îndreptă în balansoar, patru capete se întoarseră să-i privească şi ei se opriră. Fraţii León păreau foarte veseli, don Anselmo era ciufulit şi cu ochelarii căzuţi, iar Lituma, cu bale la gură, se strâmba, cu mâna căuta tejgheaua ca să lase paharul, nu-şi mai lua ochii de la Pădureancă, cu cealaltă mână începuse să-şi netezească părul, să-l aranjeze, grăbit şi mecanic. Dintr-odată găsi tejgheaua, cu mâna liberă îl îndepărtă pe Maimucul şi înaintă cu tot corpul, dar nu făcu decât un pas şi, pe loc, clătinându-se ca un titirez fără putere, cu ochii buimăciţi, fraţii León îl prinseră tocmai când cădea. Nu se schimbă la faţă, o privea în continuare pe Pădureancă, respiră adânc şi doar când înainta spre ei, încet, cu spumă şi salivă în jurul gurii, ţinut de cei doi León, un simulacru de zâmbet, încăpăţânat, forţat şi dureros, i se desluşi pe buze şi bărbia începu să-i tremure. Îmi pare bine că te văd, *chinita,* şi strâmbătura se întinse pe toată faţa, în ochi i se citea o nelinişte greu de stăpânit, îmi pare bine că te văd, Lituma, spuse Pădureanca, şi el îmi pare bine că te văd, *chinita,* clătinându-se. Fraţii León şi Josefino erau în jurul lui, pe neaşteptate în ochi îi licări ceva, un fel de uşurare şi Lituma căzu într-o parte, se prinse de Josefino, bună, dragă colega, îi căzu în braţe, ce bine-mi pare că te văd, frate. Rămase în braţele lui Josefino, scoţând fraze neînţelese şi, din când în când, un muget surd, dar când se despărţi de el părea foarte liniştit, încetase dansul acela nervos, lăuntric, din ochi, nu se mai schimonosea şi zâmbea într-adevăr. Pădureanca stătea liniştită, cu mâinile împreunate în faţa fustei, cu faţa ascunsă după şuviţele negre şi strălucitoare.

— Uite că ne-am regăsit, *chinita,* spuse Lituma, abia îngăimând, cu zâmbetul tot mai larg. Vino aici, hai să ciocnim. Trebuie să sărbătorim întoarcerea mea, eu sunt Neînvinsul numărul patru.

Pădureanca făcu un pas spre el, mişcându-şi capul, îşi dădu în lături părul, în ochi îi străluceau două flăcări verzi şi domoale. Lituma întinse o mână, o luă pe Pădureancă de umeri, o duse astfel spre tejghea, de unde îi privea Chunga cu ochii ei apatici şi impertinenţi.

Don Anselmo îşi aranjase ochelarii, căuta ceva cu mâinile în aer, când dădu peste Lituma şi Pădureanca, îi bătu cu palma plin de dragoste, părinteşte, aşa-mi place, băieţi!

— Noaptea întâlnirilor, dragă bătrâne, spuse Lituma. Ia te uită ce bine m-am purtat. Umple paharele, Chunga Chunguita, şi umple-ţi şi tu unul.

Goli paharul dintr-o înghiţitură şi rămase gâfâind, cu faţa udă de bere, de saliva care picura până pe reverele murdare ale hainei.

— Ce inimă, vere, spuse Maimucul. Mare cât soarele!

— Suflet, inimă şi viaţă, spuse Lituma. Vreau să aud valsul ăsta, don Anselmo. Fii bun şi fă-mi cheful.

— Da, nu uita de orchestră, spuse Chunga. Sunt unii care protestează în fundul sălii, cer să le cânţi.

— Lasă-l puţin cu noi, Chunguita, spuse vocea lui José, lipicioasă, dulceagă, subţirică. Să bea un păhărel cu noi, acest mare artist.

Dar don Anselmo se întorsese şi o pornise, ascultător, spre colţul muzicanţilor, pipăind pereţii, târându-şi picioarele, iar Lituma, tot cu Pădureanca de gât, bea fără s-o privească.

— Să cântăm imnul, spuse Maimucul. Ai o inimă mare cât soarele!

Chunga începuse şi ea să bea. Indolenţi şi opaci, pe jumătate morţi, ochii ei priveau când la unii, când la ceilalţi, la Neînvinşi şi la Pădureancă, la masa întunecată de oameni şi târfe care se clătinau murmurând şi râzând pe pista de dans, la perechile care urcau scara şi grupurile vag conturate de prin colţuri. Josefino, cu coatele pe tejghea, nu bea, privea chiorâş spre fraţii León care ciocneau între ei. Şi atunci răsună harpa, chitara, toba, talgerele, pista de dans fu străbătută de un fior, ochii lui Lituma se însufleţiră:

— Suflet, inimă şi viaţă. Ah, valsurile astea care-ţi trezesc atâtea amintiri. Hai să dansăm, *chinita*.

O târî pe Pădureancă fără să se uite la ea, amândoi se pierdură printre corpurile înlănţuite şi umbre, şi fraţii León ţineau ritmul cu mâinile şi cântau. Calmă şi enervantă, privirea Chungăi se fixase acum asupra lui Josefino de parcă ar fi vrut să-l molipsească de lenea ei fără margini.

— Ce minune, Chunga, spuse Josefino. Ştii să bei.

— Ce frică ţi-e! spuse Chunga şi, o clipă, o lumină batjocoritoare îi apăru în ochi. Ce te-ai mai speriat, Neînvinsule.

— N-am de ce să mă sperii, spuse Josefino. Şi vezi că mă ţin de cuvânt, n-a fost niciun scandal.

— O frică mai mare ca tine, râse fără niciun chef Chunga, care face să-ţi tremure glasul, Josefino.

III

Sergentul stătea cu picioarele goale atârnate de scara din post şi în jur toate unduiau, dealurile împădurite, *capironas* din piaţa din Santa María de Nieva, până şi colibele se legănau ca nişte valuri la adierea vântului călduţ şi şuierător. Satul era numai negură, şi jandarmii sforăiau, goi sub plasele împotriva ţânţarilor. Sergentul îşi aprinse o ţigară şi tocmai trăgea ultimele fumuri când, pe neaşteptate, de după crângul de stuf apăru, fără să facă zgomot, purtată de apele Nievei, şalupa cu coliba ei conică la pupă, şi câteva siluete mişcându-se pe covertă. Nu era ceaţă şi din port debarcaderul se zărea clar la lumina lunii. O persoană mărunţică sări din şalupă, alergă ferind ţăruşii de pe plajă, dispăru în întunericul din piaţă şi, după o clipă, reapăru, foarte aproape de port şi acum sergentul putea recunoaşte chipul Lalitei, mersul ei hotărât, părul, braţele ei vânjoase vâslind în jurul şoldurilor mari. Se ridică pe jumătate şi o aşteptă să ajungă la piciorul scării:

— Bună seara, domnule sergent, spuse Lalita. Ce noroc că te-am găsit treaz!

— Sunt de gardă, doamnă, spuse el. Bună seara. Vă rog să mă iertaţi.

— Fiindcă eşti în izmene? râse Lalita. Nu-ţi face griji, cu indienii e mai rău.

— Pe căldura asta, au şi dreptate să umble în pielea goală. Sergentul, aproape în profil, se dădea după balustradă. În schimb, insectele benchetuiesc pe piele, tot corpul mi-e numai o rană.

Lalita îşi ţinea capul dat pe spate şi la lumina lămpii din post i se vedea chipul cu pielea în multe locuri îngroşată şi uscată şi părul lăsat slobod unduindu-se pe spate ca o pelerină *yagua* din fire foarte subţiri.

— Plecăm la Pato Huachana, spuse Lalita. E o aniversare şi sărbătorirea începe mâine dimineaţă. N-am putut să plecăm mai devreme.

— Ferice de dumneavoastră, doamnă, spuse sergentul. Beţi un păhărel şi în sănătatea mea.

— Am luat cu noi şi copiii, spuse Lalita. Dar Bonifacia n-a vrut să vină. Nu scapă de frica asta de oameni, domnule sergent.

— Ce fată ciudată, spuse sergentul. Să piardă ea o ocazie ca asta, după ce că petrecerile sunt atât de rare pe aici!

— O să stăm acolo până miercuri, spuse Lalita. Dacă o să aibă nevoie de ceva, săraca, vrei să-i dai o mână de ajutor?

— Cu cea mai mare plăcere, doamnă, spuse sergentul. Numai că aţi văzut şi dumneavoastră, de trei ori am fost la dumneavoastră şi n-a vrut să iasă nici măcar până la uşă.

— Femeile sunt foarte şirete, spuse Lalita, nu ţi-ai dat încă seama? Acum, dacă-i singură, n-are ce face şi iese. Fă un drum pe acolo, mâine.

— Asta în orice caz, doamnă, spuse sergentul. Ştiţi, când a apărut

şalupa am crezut că e vasul fantomă. Ăla cu scheletele care-i ia pe noctambuli. Înainte nu eram superstiţios, dar aici m-am molipsit de la dumneavoastră.

Lalita îşi făcu cruce, îi făcu cu mâna semn să tacă, domnul sergent nu vedea că aveau de mers noaptea? cum vorbea de lucruri de-astea? Pe miercuri atunci, şi Adrián îi trimitea salutări. Se îndepărtă cum venise, în fugă şi, înainte de a intra în post ca să se îmbrace, sergentul aşteptă ca silueta să se deseneze din nou printre bălţi şi să sară în şalupă: măi băiete, s-ar spune că totul e aranjat. Îşi puse cămaşa, pantalonii şi pantofii, alene, înconjurat de respiraţia liniştită a jandarmilor, şi şalupa s-o fi îndepărtat deja spre Marañón printre bărci şi barcazuri şi, la pupă, Adrián Nieves înfundă şi scoate vâsla. Pădurenii ăştia porneau la drum cu casă cu tot, ca moşul ăsta, Aquilino, o fi într-adevăr de douăzeci de ani pe râuri? ce obiceiuri! se auzi vuietul motorului, ca un urlet puternic care acoperi fâlfâitul păsărilor şi zgomotul de glasuri, şi ţârâitul greierilor şi apoi se micşoră, se îndepărtă şi zgomotele pădurii reînviară unul după altul, puseră din nou stăpânire pe noapte: acum, din nou, domnea doar uruitul vegetal şi animal. Cu o ţigară în gură, cu mânecile cămăşii suflecate până la cot, sergentul coborî scara cercetând în toate direcţiile şi se duse până la coliba locotenentului: o respiraţie sufocată, aproape tremurătoare străbătea pânza metalică. Înaintă pe potecă, grăbit, printre croncănituri pe care nu le puteai deosebi între ele, pupile luminoase de bufniţe sau cucuvele şi mărunta, exasperanta melodie a greierilor, simţind pe piele atingeri tainice, înţepături ca de ace, strivind lujere crude care foşneau, frunze uscate care fremătau destrămându-se sub picioarele lui. Când ajunse în faţa colibei pilotului Nieves întoarse capul: văluri străvezii şi albicioase acopereau satul, în schimb, pe înălţimea dealurilor, mănăstirea maicilor se desluşea limpede cu zidurile ei albe, calamina strălucitoare, şi se zărea până şi frontonul capelei, şi turnul zvelt şi cenuşiu înălţându-se trufaş spre marele gol albastru. Zidul circular al pădurii, fremătând mereu într-o uşoară înfiorare, scotea fără încetare un vuiet mereu acelaşi, un fel de nesfârşit căscat gutural, şi în balta în care-şi afundase sergentul picioarele, lipitori cu corpuri calde şi gelatinoase îi atingeau în fugă gleznele. Se aplecă, îşi udă fruntea, se căţără pe scară. Înăuntru era întuneric şi un miros intens, altul decât cel din pădure, urca din bârne, ca şi cum ar fi existat acolo resturi de mâncare sau vreun cadavru putrezit şi atunci, în curte, lătră un câine. Poate că cineva îl privea pe sergent din deschizătura care despărţea peretele de acoperiş, poate că două din luminiţele acelea zgomotoase erau ochi de femeie şi nu licurici: era sau nu mangacher? Unde îi era curajul? Străbătu în vârful picioarelor terasa, privind în toate părţile, câinele tot mai lătra undeva departe. Perdeaua era trasă şi prin intrarea îngustă şi neagră a colibei

veneau mirosuri grele.

— Sunt eu, sergentul, don Adrián, strigă el. Iartă-mă că te trezesc.

Pentru o clipă, o foială nelămurită sau un geamăt, şi din nou linişte. Sergentul ajunse până în prag, înălţă lanterna şi o aprinse: o lună mică, galbenă şi rotundă rătăcea nervos peste urcioarele de argilă, ştiuleţi, oale, o găleată de apă, don Adrian: sunteţi aici? Trebuia să-i vorbească, don Adrián, şi în timp ce sergentul bâiguia, luna escalada peretele, uşoară şi palidă, dezvăluind lăzi pline cu cutii de conserve, se târa pe scânduri şi mergea lacomă de la un jăratic stins la nişte vâsle, de la nişte pleduri la un colac de frânghii şi, dintr-odată, un cap care se ascundea, nişte genunchi, două braţe îndoite; bună seara, don Adrián nu era acasă? Luna se oprise pe silueta nedesluşită a femeii ghemuite, lumina ei fugară tremura deasupra unor şolduri nemişcate. De ce se făcea că doarme? Sergentul îi vorbea şi ea nu-i răspundea, de ce se purta aşa, făcu doi paşi şi capul se afundă şi mai mult sub braţe, de ce, domnişoară; pielea era străvezie ca şi discul care-o străbătea, un *itípak* de culoare naturală îi acoperea corpul de la genunchi până la umeri. Sergentul ştia să se poarte cu oamenii, de ce îi era frică de el, doar nu venea să fure. Sergentul îşi trecu mâna peste frunte şi luna vibră, înnebuni, femeia dispăruse şi acum aureola galbenă o căuta, scoase la iveală nişte picioare, nişte glezne. Era tot în aceeaşi poziţie, dar corpul încordat lăsa să se ghicească un tremur, o mişcare care se repeta în rafale scurte. El nu era hoţ, sergent nu însemna puţin lucru, avea leafă, casă şi mâncare, n-avea nevoie să fure de la nimeni, şi nu era nici bolnav. De ce sunteţi aşa, domnişoară? Ridicaţi-vă, voia doar să stea puţin de vorbă, ca să se cunoască mai bine, da? Mai făcu doi paşi şi se lăsă pe vine. Ea nu mai tremura şi era acum o formă ţeapănă, nici nu i se auzea respiraţia, de ce îi era frică, să vedem, şi sergentul întinse o mână, să vedem, cu teamă spre părul ei, n-avea de ce să-i fie frică, *chinita,* contactul unor filamente aspre în buricul degetelor şi, ca o revoltă în întuneric, ceva dur se înălţă, lovi şi sergentul căzu în fund, dând din mâini pe întuneric. Luna desenă pentru o clipă o siluetă trecând pragul, pe terasă, scândurile duduiau sub picioarele grăbite care fugeau. Sergentul ieşi în fugă şi ea era la celălalt capăt, aplecată peste balustradă, dând din cap ca o nebună, *chinita*, să nu te arunci în râu, sergentul alunecă, fir-ar să fie, şi alergă mai departe, ce ţi-ai închipuit, vino înapoi, *chinita,* şi ea se zbătea în continuare, lovindu-se de balustradă, buimăcită ca o insectă prinsă în sticla lămpii. Nu se arunca în râu, nici nu-i răspundea, dar când sergentul o prinse de umeri, se răsuci şi-l înfruntă ca un tigru, *chinita*, de ce-l zgâria? peretele şi balustrada începură să trosnească, de ce-l muşca? amortizând gâfâitul surd al celor două trupuri care se luptau, dar de ce-l zgâria, *chinita,* şi vocea temătoare, scrâşnită a femeii. Pielea, cămaşa şi pantalonii sergentului erau umezi, suflul pădurii era

un val solar care-i copleşea treptat, îi îmbiba, *chinita.* Reuşise să-i prindă mâinile, o strivea cu tot corpul de perete şi, dintr-odată, îi puse piedică, o trânti la pământ şi căzu odată cu ea, te-ai lovit, prostuţo? Pe jos, ea abia se mai apăra, dar gemea mai tare şi sergentul părea înfierbântat, *chinita, chinita*, înjura printre dinţi, ai văzut? El venise să stea de vorbă şi atât, şi ea, hoţoaico, ea-l adusese aici, *chinita,* şi corpul ei era lunecos, dar resemnat. Se mişcă uşor când mâna sergentului smuci *itípak*-ul şi i-l smulse, şi apoi rămase liniştită în timp ce el îi mângâia umerii uzi, sânii, mijlocul, *chinita:* era nebun după ea, o visa din prima zi, de ce fugise? prostuţo, nu voia şi ea? Ea scotea câte un suspin din când în când, dar nu se mai lupta şi stătea dură şi inertă, sau moale şi inertă, dar îşi strângea muşchii cu încăpăţânare, proasto, *chinita,* de ce faci aşa, haide? să-l sărute puţin, şi gura sergentului se lupta ca să despartă buzele acelea strânse şi tot corpul lui începuse să se unduiască, să se izbească de celălalt, măicuţă: o visa din prima zi. Apoi sergentul se linişti şi gura se îndepărtă de buzele strânse, corpul i se duse într-o parte şi rămase întins pe spate pe scânduri, respirând obosit. Când deschise ochii, ea stătea în picioare, privindu-l, şi ochii străluceau în penumbră, fără ostilitate, cu un fel de uimire liniştită. Sergentul se ridică, sprijinindu-se de balustradă, întinse o mână şi ea îl lăsă să-i atingă părul, faţa, *chinita,* cum îi lăsase, ce prostuţă era, s-o ia de mijloc îl lăsase, şi agresiv o îmbrăţişă şi sărută. Ea nu se opuse şi, după o clipă, cu timiditate, mâinile i se aşezară pe spatele sergentului, fără putere, parcă odihnindu-se, *chinita:* nu mai cunoscuse niciun bărbat până acuma, spune? Ea se arcui puţin, se înălţă, îşi lipi gura de urechea sergentului: nu cunoscuse până acum, stăpâne, nu.

*

— Eram pe râul Apaga, şi huambişii au dat de nişte urme, spuse Fushía. Şi m-am lăsat dus de nas de câinii ăia. Trebuie să ne luăm după ei, stăpâne, or fi încărcaţi de cauciuc, poate se duc să predea ce au adunat în timpul anului. I-am ascultat şi ne-am luat după urmele alea, dar câinii nu mergeau după cauciuc, ci după încăierare.

— Sunt huambişi, spuse Aquilino. Trebuia să ştii cu cine ai de-a face, Fushía. Şi aşa s-a întâmplat de au dat peste *shapras.*

— Da, pe malul râului Pushaga, spuse Fushía. N-aveau nici măcar un bulgăre de cauciuc şi ne-au mai şi omorât un huambis înainte de a debarca. Ăilalţi s-au înfuriat şi nu mai puteai să-i opreşti. Nici nu poţi să-ţi închipui, Aquilino.

— Ba pot să-mi închipui, cred că au făcut un măcel îngrozitor, spuse Aquilino. Sunt cei mai răzbunători dintre toţi păgânii. Au omorât mulţi oameni?

— Nu, aproape toţi *shapras* au avut timp să se retragă în pădure,

spuse Fushía. Când am intrat mai erau doar două femei. Uneia i-au tăiat capul, cealaltă e aia pe care o ştii. Dar n-a fost uşor s-o duc cu mine pe insulă. A trebuit să scot pistolul la ei, voiau s-o omoare şi pe ea. Aşa a început toată tărăşenia cu *shapra,* bătrâne.

Sosiseră doi huambişi? Lalita alergă în sat, cu Aquilino agăţat de fustă, şi câteva femei plângeau şi urlau cât le ţinea gura: omorâseră pe cineva în Pushaga, stăpână, *shapras* îl omorâseră cu o săgeată otrăvită. Şi stăpânul şi ceilalţi? Nu li se întâmplase nimic, or să sosească mai târziu, veneau încet, aduceau o pradă bogată luată dintr-un sat aguarun de pe râul Apaga. Lalita nu s-a întors în colibă, a rămas lângă *lupunas,* cu ochii ţintă la baltă, la gura canalului, aşteptându-i să se ivească. Dar a obosit de atâta aşteptare şi a pornit-o prin insulă, cu Aquilino tot agăţat de fustele ei: bazinul cu *charapas,* cele trei colibe ale albilor, satul huambis. Păgânilor nu le mai era frică de *lupunas,* trăiau printre ele, le atingeau şi rudele mortului plângeau în continuare tăvălindu-se pe jos. Aquilino o luă la fugă spre nişte bătrâne care împleteau frunze de *ungurabi.* Trebuie schimbate acoperişurile, spuneau ele, sau or să vină ploile, o să pătrundă apa în casă şi ne udă pe toţi.

— Câţi ani avea *shapra* când ai luat-o cu tine pe insulă? întrebă Aquilino.

— Era mică, dacă avea doisprezece ani, răspunse Fushía. Şi era fecioară, Aquilino, n-o atinsese nimeni. Şi nu se purta ca un animal, bătrâne, îţi răspundea la mângâiere, era drăgăstoasă ca un pui.

— Sărmana Lalita, spuse Aquilino. Ce mutră o fi făcut când a văzut-o sosind cu tine, Fushía.

— Să nu-ţi fie milă de căţeaua aia, spuse Fushía. Nu-mi pare rău decât că n-am făcut-o să sufere destul pe căţeaua asta nerecunoscătoare.

Erau cruzi, bătăioşi? Poate, dar foarte buni cu Aquilino. Îl învăţaseră să facă săgeţi, harpoane, îl lăsau să se joace cu ţăruşele pe care le şlefuiau ca să-şi facă sarbacane, şi n-or fi ei grozavi în multe treburi, dar nu construiseră singuri colibele, nu ei lucraseră la semănături, nu făcuseră cuverturile? şi nu tot ei făceau rost de mâncare când se terminau conservele de la don Aquilino? Şi Fushía, noroc că sunt indigeni şi nu le stă gândul decât la încăierări şi răzbunări, dacă ar fi trebuit să împărţim câştigul cu ei am fi rămas săraci, şi Lalita, dacă ne îmbogăţim într-o bună zi, Fushía, asta numai datorită huambişilor.

— Când eram copil, în Moyabamba, mergeam în grup să le pândim pe femeile *lamistas,* spuse Aquilino. Câteodată una se îndepărta de celelalte şi picam peste ea fără să ne mai uităm dacă e tânără sau bătrână, frumoasă sau urâtă. Dar nu e totuna cu o indiancă şi cu o albă.

— Adevărul e că de data asta a fost altceva, bătrâne, spuse Fushía. Îmi plăcea nu numai să mă culc cu ea, dar şi să stau în hamac şi s-o fac să râdă. Şi spuneam păcat că nu ştiu limba *shapra* ca să putem vorbi.

— Drace, văd că zâmbeşti, Fushía, spuse Aquilino. Ţi-aduci aminte de ea şi-ţi face plăcere. Ce ai fi vrut să-i spui?

— Orice, spuse Fushía, cum te cheamă, stai pe spate, mai râzi o dată. Sau să mă întrebe ea fel de fel de lucruri din viaţa mea şi eu să-i povestesc.

— Bravo, măi, spuse Aquilino, te îndrăgostiseşi de indiancă.

La început parcă nici n-o vedeau sau parcă ea n-ar fi existat.

Lalita trecea şi ei continuau să piseze *chambira,* să scoată firele şi nici măcar nu-şi ridicau capul. Mai târziu, femeile au început să se întoarcă, să râdă cu ea, dar nu-i răspundeau, oare n-o înţelegeau? Le-o fi interzis Fushía să-i vorbească? În schimb, se jucau cu Aquilino şi o dată o huambisă a fugit după ei, i-a ajuns, i-a pus lui Aquilino un şirag de seminţe şi scoici, huambisa aceea care a plecat fără să-şi ia rămas-bun, şi nu s-a mai întors niciodată. Şi Fushía, asta era mai rău ca orice, veneau când voiau, plecau când aveau chef, se întorceau peste nu ştiu câte luni fără să le pese de nimica; era o adevărată pacoste să ai de-a face cu indienii, Lalita.

— Săraca de ea, îi era groază de ei, cum se apropia un huambis se arunca la picioarele mele, mă îmbrăţişa tremurând, spuse Fushía. Îi era mai frică de huambişi decât de dracul, bătrâne.

— Poate că femeia pe care au omorât-o în Pushaga era maică-sa, spuse Aquilino. Şi apoi nu-i urăsc toţi indienii pe huambişi? Fiindcă sunt orgolioşi, îi dispreţuiesc pe toţi şi sunt mai nemernici ca oricare alt trib.

— Eu îi prefer celorlalţi, spuse Fushía. Nu numai fiindcă m-au ajutat. Îmi place felul lor de a fi. Ai văzut vreodată un huambis muncind ca servitor ori cu ziua? Nu se lasă exploataţi de albi. Nu le place decât să vâneze şi să se bată.

— De aia o să-i nimicească pe toţi, n-o să mai rămână niciunul, nici măcar de prăsilă, spuse Aquilino. Dar tu i-ai exploatat cum ai vrut, Fushía. Toată paguba care au făcut-o în Morona, Pastaza şi Santiago era ca să câştigi tu bani.

— Eu le făceam rost de puşti şi îi duceam unde erau duşmanii lor, spuse Fushía. Pe mine nu mă priveau ca pe un stăpân, ci ca pe un aliat. Ce-o mai fi acum cu *shapra*? I-or fi luat-o lui Pantacha, precis.

Rudele mortului tot mai plângeau şi se înţepau cu oase de peşte până ce ţâşnea sângele, stăpână, ca să se odihnească, odată cu sângele bolnav se duceau şi necazurile şi suferinţele, şi Lalita, poate că aşa era, într-o zi când o să sufere o să se înţepe să vadă şi ea. Şi dintr-odată bărbaţi şi femei se ridicară şi începură să alerge spre râpă. Se căţărau

pe *lupunas,* arătau balta cu degetul, soseau? Da, din capul canalului ieşi o barcă, un ţintaş, Fushía, multă încărcătură, altă barcă, Pantacha, Jum, iar încărcătură, huambis şi pilotul Nieves. Şi Lalita, ia te uită, Aquilino, cât cauciuc, niciodată nu văzuse atâta. Domnul se milostivise, curând se vor îmbogăţi şi vor pleca în Ecuador şi Aquilino ţipa, o fi înţelegând? dar ce păcat că omorâseră un huambis, huambisul ăla săracu' pe care îl omorâseră.

— A rămas şi fără femeie, şi fără stăpân, spuse Fushía. M-o fi căutat peste tot, săracul, şi o fi plâns şi o fi urlat de necaz.

— Nu se poate să-ţi fie milă de Pantacha, spuse Aquilino. E un nenorocit care n-are scăpare, de atâtea droguri şi-a pierdut minţile. Nici nu şi-o fi dat măcar seama că ai plecat. Când am ajuns pe insulă, atunci, ultima oară, nici nu m-a recunoscut.

— Cine crezi tu că mi-a dat să mănânc din ziua când au fugit nemernicii ăia? spuse Fushía. Îmi gătea, mergea să vâneze şi să pescuiască pentru mine. Eu nu mă puteam ridica, bătrâne, şi el toată ziulica lângă patul meu, ca un câine. Cred că a plâns, bătrâne, îţi spun eu.

— Şi eu am luat droguri, o dată, spuse Aquilino. Dar Pantacha s-a învăţat cu ele şi o să moară repede.

Huambişii descărcau bulgării negri, pieile, forfoteau printre bărci. Lalita făcea semne din râpă şi atunci a apărut ea: nu era huambisă, nici aguarună, şi părea îmbrăcată de sărbătoare: şiraguri verzi, galbene, roşii, o diademă de pene, cercei mari la urechi şi un *itípak* lung cu desene negre. Huambişii de pe râpă o priveau şi ei, *shapra*? *shapra,* şuşoteau, şi Lalita l-a luat pe Aquilino, a fugit până la colibă şi s-a aşezat pe scăriţă. Întârziau, departe se vedeau huambişii trecând cu cauciucul pe umăr, şi Pantacha care îi punea să întindă pieile la soare. În sfârşit, sosi Nieves pilotul, cu pălăria de paie într-o mână: merseseră până departe, stăpână, şi apele au fost furioase, de aia a durat călătoria atât de mult şi ea mai bine de o lună. Fusese omorât un huambis, în Pushaga, şi ea, auzise, îi povestiseră cei care sosiseră de dimineaţă. Pilotul îşi puse pălăria şi se băgă în colibă. Mai târziu veni Fushía, şi ea după el. Şi faţa îi era de sărbătoare, foarte vopsită, şi în mers îi zdrăngăneau cerceii, şiragurile. Lalita i-o adusese pe servitoarea asta, o *shapra* din Pushaga. Era terorizată de huambişi, nu înţelegea o vorbă, o să trebuiască s-o înveţe puţină spaniolă.

— Întotdeauna îl vorbeşti de rău pe Pantacha, spuse Fushía. Cu toţi ai inimă bună, bătrâne, în afară de el.

— Eu l-am adunat de pe drumuri şi l-am dus pe insulă, spuse Aquilino. Dacă n-aş fi fost eu, ar fi murit de mult. Dar mi-e silă de el. Devine ca un animal, Fushía. Ba mai rău, priveşte fără să vadă, aude fără să priceapă.

— Mie nu mi-e silă fiindcă-i ştiu povestea, spuse Fushía. Pantacha

n-are caracter şi când e drogat se simte puternic, şi uită nenorocirile care i s-au întâmplat şi de prietenul care i-a murit în Ucayali. Unde ai dat de el, bătrâne? Prin părţile astea, nu-i aşa?

— Mai jos, pe o plajă, spuse Aquilino. Era drogat, aproape gol şi mort de foame. Mi-am dat seama că fugea de cineva. I-am dat să mănânce şi mi-a lins mâna, ca un câine, cum spuneai mai înainte.

— Dă-mi ceva să beau, spuse Fushía. Am de gând să dorm douăzeci şi patru de ore. Am avut un drum îngrozitor, barca lui Pantacha s-a răsturnat înainte de a intra pe canal. Şi în Pushaga am avut o încăierare cu *shapras*.

— Dă-i-o lui Pantacha sau pilotului, spuse Lalita. Am destule servitoare, n-am nevoie şi de asta. De ce ţi-ai adus-o?

— Ca să te ajute, spuse Fushía. Şi fiindcă voiau s-o omoare, câinii ăştia.

Dar Lalita începuse să se smiorcăie, nu fusese ea o nevastă bună? nu-l însoţise peste tot? o credea proastă? Nu făcuse tot ce-a vrut el? şi Fushía se dezbrăca, liniştit, azvârlind hainele în sus, cine poruncea aici? de când cârtea împotriva lui? Şi la urma urmelor ce dracu'! bărbatul nu e ca femeile, trebuie să mai schimbe din când în când, lui nu-i plăceau smiorcăielile şi apoi de ce se plângea, *shapra* n-o să-i ia nimic, îi spusese doar, o să fie servitoare.

— Ai lăsat-o leşinată, ai umplut-o de sânge, spuse Aquilino. Eu am venit după o lună şi Lalita încă mai era plină de vânătăi.

— Ţi-a povestit c-am bătut-o, dar nu şi că ea voia s-o omoare pe *shapra*, spuse Fushía. Când să aţipesc, o văd că pune mâna pe pistol şi m-au apucat toate furiile. Şi apoi, căţeaua asta s-a răzbunat cu vârf şi îndesat de toate bătăile încasate.

— Lalita are o inimă de aur, spuse Aquilino. A fugit cu Nieves nu ca să se răzbune pe tine, ci din dragoste. Iar pe *shapra* a vrut s-o omoare din gelozie şi nu din ură. S-a împrietenit şi cu ea după aia?

— Mai mult decât cu achuale, spuse Fushía. N-ai văzut şi tu? Nu voia să i-o dea lui Nieves şi spunea, mai bine să rămână, ea singură mi-e de ajutor. Şi când Nieves i-a dat-o lui Pantacha, ea şi *shapra* au plâns împreună. A învăţat-o să vorbească spaniola şi câte şi mai câte.

— Femeile sunt ciudate, de multe ori e greu să le înţelegi, spuse Aquilino. Hai să mâncăm ceva, acuma. Numai că s-au udat chibriturile, nu ştiu cum o să mai aprind lămpiţa asta.

Îmbătrânise, trăia singură şi n-avea alt tovarăş decât măgarul, animalul ăla cu păr gălbui, cu mişcări leneşe şi zgomotoase pe care încărca în fiecare dimineaţă coşurile cu rufe adunate în ajun de pe la casele notabililor. Cum înceta ploaia de nisip, Juana Baura ieşea din Gallinacera, cu o nuia de roşcov în mână, cu care din când în când îl mai îmboldea pe animal. O cotea acolo unde se întrerupe balustrada cheiului, cobora poticnindu-se pe coasta prăfuită, trecea pe sub

suporţii de metal ai Podului Vechi şi se instala în locul unde râul Piura muşcase din ţărm şi formase o mică baltă.

Stând pe o piatră din râu, cu apa până la genunchi, începea în timpul ăsta să frece, şi măgarul se trântea ca un om leneş sau foarte obosit pe nisipul moale al plajei, dormea, se încălzea la soare. Uneori mai erau şi alte spălătorese cu care să stea de vorbă. Dacă era singură, Juana Baura storcea o faţă de masă, fredona un cântec, nişte jupoane, hoţul de vraci vrea să mă omoare, săpunea un cearşaf, mâine e vinerea mare, părinte García, mă căiesc pentru tot ce am păcătuit. Râul îi albise gleznele şi mâinile, i le păstra netede, proaspete şi tinere, dar timpul îi brăzda şi-i întuneca tot mai mult restul corpului. Când intra în râu, picioarele i se înfundau într-un pat moale de nisip: uneori, în loc de slaba rezistenţă pe care o întâlneau de obicei, picioarele dădeau de o materie solidă, sau de ceva vâscos şi alunecos ca un peşte prins în nămol: aceste deosebiri infime erau singurele care stricau rutina identică a dimineţilor. Dar în sâmbăta aceea auzi pe neaşteptate un suspin sfâşietor, chiar lângă ea, în spate: îşi pierdu echilibrul, căzu în fund în apă, coşul pe care-l purta pe cap se răsturnă, hainele începură să plutească. Bombănind, dând din mâini, Juana recuperă coşul, cămăşile, pantalonii şi rochiile şi atunci îl văzu pe don Anselmo: capul îi căzuse între mâini şi apa de la mal îi uda cizmele. Coşul căzu din nou în râu şi înainte ca apa să-l năpădească şi să-l scufunde, Juana se şi afla pe plajă, lângă el. Zăpăcită, bâlbâi câteva cuvinte de uimire şi consolare şi don Anselmo plângea mai departe fără să ridice capul: „Nu plânge, spunea Juana, şi râul stăpân pe haine le ducea alene. Pentru Dumnezeu, linişteşte-te, don Anselmo, ce ţi s-a întâmplat, eşti bolnav? doctorul Zevallos locuieşte chiar vizavi, vrei să-l chem? nici nu ştii ce spaimă am tras". Măgarul deschisese ochii, îi privea dintr-o parte. Don Anselmo stătea probabil de mai multă vreme acolo, pantalonii, cămaşa şi părul îi erau pline de nisip, şi pălăria căzută lângă picioare fusese aproape acoperită de pământ. „Te rog, don Anselmo, spunea Juana, ce ai, trebuie să fie ceva îngrozitor ca să plângi aşa ca femeile." Şi Juana îşi făcu semnul crucii când ridică el capul: pleoapele umflate, cearcăne mari, barba crescută şi murdară. Şi Juana, „don Anselmo, don Anselmo, spune-mi dacă pot să te ajut cu ceva", şi el „doamnă, pe dumneata te aşteptam" şi vocea i se frânse. „Pe mine, don Anselmo?" spuse Juana, holbând ochii. Şi el încuviinţă, îşi băgă din nou capul între braţe, suspină şi ea „dar, don Anselmo" şi el urlă „a murit Tonita, doña Juana", şi ea „ce spui, Doamne Dumnezeule, ce spui?" şi el „trăia cu mine, nu mi-o lua în nume de rău", şi vocea i se frânse. Îşi întinse atunci cu multă greutate un braţ şi arătă înspre deşert: clădirea cea verde scânteia sub cerul albastru. Dar Juana Baura nu o vedea. Alerga poticnindu-se spre chei, fugea şi ţipa înspăimântată, la trecerea ei se deschideau ferestre şi se

iveau chipuri nedumerite.

*

Julio Reátegui înalţă mâna: gata, să-l lase să plece. Caporalul Roberto Delgado se îndreaptă, dă drumul la curea, îşi şterge chipul congestionat şi transpirat, şi căpitanul Quiroga: te-ai întrecut cu gluma, era surd sau nu pricepea ordinele? Se apropie de urakusul întins pe jos, îl mişcă cu piciorul, omul se vaită încet. Se prefăcea, dom' căpitan, voia să facă pe nebunul, o să vedeţi. Caporalul înjură, îşi freacă mâinile, îşi ia avânt, izbeşte cu piciorul şi la a doua lovitură aguarunul sare ca o pisică, drace, avea dreptate caporalul, rezistent individ, şi aleargă iute, arămiu, încovoiat, căpitanul credea că se sfârşise cu el. Mai rămânea doar unul, domnule Reátegui, şi apoi Jum, şi pe el? Nu, pe îndărătnicul ăsta îl duceau la Santa María de Nieva, căpitane. Julio Reátegui soarbe o dată din ploscă şi scuipă: să-l aducă şi pe celălalt şi să termine odată, căpitane, nu era obosit, voia o înghiţitură? Caporalul Roberto Delgado şi doi soldaţi se duc înspre coliba prizonierilor, prin mijlocul poienii. Un hohot de plâns sparge liniştea cătunului şi toţi se uită spre corturi: fetiţa şi un soldat se zbăteau lângă râpă, abia vizibilă pe un cer care se întuneca. Julio Reátegui se ridică în picioare, îşi pune mâinile pâlnie ia gură: aşa ne-a fost vorba, soldat? Nu voia să vadă aşa ceva, de ce n-o băga în cort şi căpitanul, boule! cu pumnul în sus: să se joace cu ea, s-o distreze. O ploaie măruntă cade peste colibele din Urakusa şi dinspre râpă urcă nori mici de aburi, pădurea trimite spre poiană valuri de aer cald, cerul e plin de stele. Soldatul şi fetiţa dispar într-un cort şi caporalul Roberto Delgado şi doi soldaţi vin târând un urakus care se opreşte în faţa căpitanului şi bombăne ceva. Julio Reátegui face un semn spre interpret: pedeapsă pentru lipsă de cuviinţă faţă de autorităţi ca să nu mai bată niciodată un soldat, ca să nu-l mai înşele pe patronul Escabino, altfel o să se întoarcă şi pedeapsa va fi mai rea. Interpretul răcneşte şi gesticulează şi, în timpul acesta, caporalul respiră, îşi freacă mâinile, apucă cureaua, domnule. Traducând? da, şi urakusul, scund, pântecos, merge dintr-o parte într-alta, sare ca un ţânţar, se uită strâmb, încearcă să străpungă cercul şi soldaţii se răsucesc, un adevărat vârtej, îl aruncă dintr-o parte în alta. În cele din urmă omul rămâne liniştit, îşi acoperă faţa şi se ghemuieşte. Rabdă cu tărie un timp, răcnind la fiecare lovitură de curea, apoi leşină şi guvernatorul ridică mâna: să-l lase să plece, erau gata plasele pentru ţânţari? Da, don Julio, totul era gata, dar cu sau fără plase, căpitanului îi devoraseră faţa tot timpul drumului, îl ardea şi guvernatorul atenţie mare cu Jum, căpitane, nu care cumva să-l lase singur. Caporalul Delgado râde: n-ar putea să scape nici vrăjitor să fie, domnule, era

legat şi apoi o să fie păzit toată noaptea. Aşezat pe jos, urakusul îi priveşte chiorâş când pe unii, când pe ceilalţi. Nu mai plouă, soldaţii aduc lemne uscate, aprind un rug, flăcări înalte, ţâşnesc lângă aguarunul care-şi freacă uşor pieptul şi spatele. Ce mai aştepta, altă bătaie? Soldaţii râd şi guvernatorul şi căpitanul îi privesc. Stau pe vine în faţa focului, flăcările le înroşesc şi le deformează chipurile. De ce râd? Ascultă, tu, şi interpretul se apropie: bărbat rămânând. Domnu' căpitan. Ofiţerul nu înţelegea, să vorbească mai clar şi Julio Reátegui zâmbeşte: era bărbatul uneia dintre femeile din colibă şi căpitanul, aha, de asta nu pleca tâlharul, acum înţelegea. Aşa era, Julio Reátegui uitase şi el de doamnele acelea, căpitane. Tăcuţi, soldaţii se ridică toţi deodată şi se apropie în grup compact de guvernator: ochi ficşi, guri încordate, priviri arzătoare. Dar guvernatorul era atotputernic, don Julio, el trebuia să ia hotărârile, căpitanul nu era decât un executant. Julio Reátegui îi priveşte pe soldaţii înghesuiţi unul într-altul; pe corpurile identice, capetele stau întinse spre el, flăcările focului se răsfrâng pe obraji şi pe frunţi. Nu zâmbesc, nici nu pleacă ochii, aşteaptă nemişcaţi cu gurile întredeschise: bah; guvernatorul dă din umeri, dacă insistau atât. Nedesluşit, anonim, un murmur freamătă deasupra capetelor, hora soldaţilor se scindează în siluete, umbre care traversează poiana, zgomot de picioare, căpitanul tuşeşte şi Julio Reátegui face o strâmbătură dispreţuitoare: ăştia erau totuşi pe jumătate civilizaţi, căpitane, şi ce înnebuniţi erau după nişte sperietori pline de purici, niciodată n-o să ajungă să-i înţeleagă pe oameni. Căpitanul are un acces de tuse, dar în pădure duceau o viaţă plină de privaţiuni, don Julio, loveşte cu palma ca un nebun în jurul capului, în pădure nu erau femei, luai ce apucai, îşi dă o palmă peste frunte şi în cele din urmă începe să râdă nervos: alea mai tinerele aveau ţâţe de negrese. Julio Reátegui înalţă capul, caută privirea căpitanului, acesta devine serios: desigur, căpitane, asta aşa era, poate îmbătrânise el, poate că dacă ar fi fost mai tânăr s-ar fi dus şi el cu soldaţii după femeile acelea. Căpitanul îşi loveşte acum faţa, braţele, don Julio, el se ducea la culcare, o să-i mănânce gângăniile, ba chiar credea că înghiţise una, de multe ori avea coşmaruri, don Julio, în vis veneau peste el nori întregi de ţânţari. Julio Reátegui îl loveşte uşor cu palma peste braţ: în Nieva o să-i procure el un leac, era mai rău dacă rămânea afară, noaptea erau cu duiumul, somn uşor. Căpitanul Quiroga se îndepărtează în grabă spre corturi, tuşea i se pierde printre chicotelile, înjurăturile şi plânsetele care izbucnesc în noaptea din Urakusa ca ecourile unui îndepărtat chef de bărbaţi. Julio Reátegui îşi aprinde o ţigară: urakusul stă tot în faţa lui, privindu-l chiorâş. Reátegui scoate fumul în sus, sunt multe stele şi cerul e o mare de cerneală, fumul urcă, se răspândeşte, se risipeşte, şi la picioarele lui focul agonizează ca un câine bătrân. Acum urakusul se mişcă, se

îndepărtează târâş, împingându-se cu picioarele, parcă înoată sub apă. Mai târziu, când focul e stins, se aude un ţipăt, dinspre colibă? scurt, nu, dinspre corturi, şi Julio Reátegui o ia la goană, ţinându-şi cu o mână casca, aruncă chiştocul în fugă, fără să se oprească trece de pragul cortului şi ţipetele încetează, scârţâie un pat şi în întuneric se aude o respiraţie gâfâită: cine era acolo? dumneata, căpitane? Fetiţa era înspăimântată, don Julio, şi el venise să vadă, se pare că a speriat-o soldatul, dar căpitanul îl trimisese la dracu'! Ies din cort, căpitanul îi oferă guvernatorului o ţigară şi acesta refuză: o să aibă el grijă de ea, căpitane, să nu-şi mai facă probleme, să se culce, şi gata. Căpitanul intră în cortul de alături şi Julio Reátegui, pe dibuite, se întoarce spre patul de campanie, se aşază pe margine. Mâna lui atinge uşor un trupşor ţeapăn, străbate un spate gol, nişte şuviţe uscate de păr: gata, gata, nu trebuia să-i fie frică de bruta aia, plecase bruta, bine că strigase, în Santa Mana de Nieva o să se simtă bine, o să vadă, măicuţele or să fie foarte bune, or s-o îngrijească, şi doamna Reátegui o s-o îngrijească şi ea. Mâna mângâie părul, spatele până ce trupul se lasă moale şi respiraţia se linişteşte. În poiană continuă strigătele, înjurăturile, mai aprinse şi mai zgomotoase, din când în când alergături şi apoi brusc se face linişte: gata, gata, sărmana copilă, acum să doarmă, o s-o păzească el.

*

Muzica se terminase, fraţii León aplaudau, Lituma şi Pădureanca se întoarseră la bar, Chunga umplea paharele, Josefino bea mai departe de unul singur. Sub şuvoaiele liniştitoare de lumină albastră, verde şi violetă, câteva perechi rămăseseră ici-colo pe pistă, mişcându-se cu un aer maşinal şi letargic, în ritmul şoaptelor şi al dialogurilor din jur. Nici la mesele de prin colţuri nu mai era prea multă lume; grosul bărbaţilor şi al prostituatelor şi întreaga euforie a nopţii se strânsese la bar. Înghesuiţi şi zgomotoşi, beau bere, hohotele de râs ale mulatrei Sandra păreau nişte strigăte de luptă şi un grăsan cu mustăţi şi ochelari îşi ridica paharul galben ca pe un steag, făcuse campania din Ecuador ca soldat prost, da, domnule, şi nu uita nici foamea, nici păduchii, nici eroismul indienilor, nici căpuşele care se băgau pe sub unghii şi nu mai voiau să iasă nici cu tunul, da, domnule, şi Maimucul, deodată, cât îl ţinea gura: trăiască Ecuador! Bărbaţii şi prostituatele amuţiră, zâmbitor. Maimucul făcea cu ochiul şmechereşte în stânga şi-n dreapta şi, după câteva clipe de nehotărâre şi uluială, grăsanul îl dădu la o parte pe José, îl luă pe Maimuc de reverele hainei, îl zgâlţâi ca pe o cârpă, de ce se punea cu el? să repete dacă avea curajul, să se poarte ca un bărbat şi Maimucul, cu un zâmbet uriaş: trăiască Peru! Acum râdeau cu toţii, Sandra ca o

panteră, grăsanul îşi muşca mustaţa, Josefino şi José se băgaseră şi ei în grup şi Maimucul îşi aranja hainele.

— Nu suport ca patriotismul să fie luat în batjocură, prietene, grăsanul îl lovea fără ciudă pe Maimuc, cu palma. Ţi-ai bătut joc de mine, dă-mi voie să te invit la un pahar.

— Ce frumoasă este viaţa! spuse José. Hai să ne cântăm imnul.

Se contopiră toţi într-un singur cor şi, lipiţi de tejghea, mai cerură bere. Şi aşa, ca o turmă în culmea veseliei, cu ochii beţi, cu vocea ascuţită, uzi de transpiraţie, băură, fumară, discutară şi un tânăr saşiu, cu părul aspru ca o mătură, o ţinea în braţe pe mulatra Sandra, v-o prezint pe logodnica mea, prieteni, şi ea îşi deschidea gura, îşi arăta gingiile roşii şi lacome, dinţii de aur, cutremurându-se de râs. Dintr-odată căzu peste tânăr ca o felină uriaşă, îl sărută cu lăcomie pe gură şi el se zbătea între braţele ei negre, ca o muscă prinsă într-o pânză de păianjen, protesta. Neînvinşii schimbară priviri complice, batjocoritoare, îl prinseră pe saşiu, îl imobilizară, uite-l, Sandra, ţi-l facem cadou, mănâncă-ţi-l crud, ea îl săruta, şi un soi de entuziasm convulsiv năpădi tot grupul, alte perechi li se adăugau, şi până şi cântăreţii plecară din colţul lor. De departe, Tânărul Alejandro zâmbea languros şi don Anselmo, urmat de Bolas, mergea dintr-o parte în alta, excitat, adulmecând hărmălaia, ce e, ce se întâmplă, povestiţi-mi. Sandra dădu drumul prăzii, trecându-şi batista peste faţă, saşiul rămase vopsit de ruj ca o paiaţă, cineva îi întinse un pahar de bere, iar el şi-l aruncă peste faţă, fu aplaudat, şi, pe neaşteptate, Josefino începu să caute ceva prin învălmăşeală. Se opintea, se tupila, până la urmă ieşi din cerc şi dădu câteva ocoluri prin tot salonul, răsturnând scaune, estompându-se şi profilându-se prin aerul viciat şi plin de fum. Se întoarse la bar în goană.

— Aveam eu dreptate, Neînvinsule, spuse gura fără buze a Chungăi. Eşti mort de frică.

— Unde sunt, Chunguita? S-au dus sus?

— Ce-ţi pasă? Ochii fără viaţă ai Chungăi îl examinau ca pe o insectă. Eşti gelos?

— O omoară, spuse José, ca un strigoi, trăgându-l pe Josefino de braţ. Vino fuga.

Traversară grupul împingându-se. Maimucul era la uşă cu mâna întinsă, arătând întunericul, înspre Cazarma Grau. Ieşiră în goană, alergară printre colibele mahalalei care păreau pustii şi intrară după aceea în deşert, iar Josefino se împiedică, căzu, se ridică, fugi mai departe şi acum picioarele i se înfundau în pământ, vântul îi bătea din faţă aducând vârtejuri întunecate de nisip şi trebuia să alergi cu ochii închişi, ţinându-ţi respiraţia ca să nu ţi se spargă pieptul. „E vina lor, fir-ar să fie”, urlă Josefino, „n-au fost atenţi”, şi o clipă după aceea, cu vocea frântă, „dar până unde, lua-l-ar dracul”, când tocmai se ivi în

faţa lor o siluetă, între nisip şi stele, o umbră uriaşă şi răzbunătoare.

— Stop, opreşte-te, nefericitule, câine, prieten necredincios.

— Maimucule! strigă Josefino. José!

Dar fraţii León se năpustiră şi ei asupra lui şi, ca şi Lituma, îl loveau cu pumnii, cu picioarele, cu capul. El stătea în genunchi şi în jur totul era orb şi feroce şi când voia să se ridice şi să scape de hora aceea ameţitoare de ghionturi, o altă lovitură de picior îl punea la pământ, un pumn îl cocoşa, o mână îl trăgea de păr şi el trebuia să ridice faţa şi s-o lase pradă loviturilor şi înţepăturilor nisipului care-i intra parcă şuvoi pe nas şi pe gură. După aceea parcă ar fi fost o haită de câini obosiţi care urlă, dând târcoale în jurul unui animal înfrânt, cald încă, adulmecându-l, enervându-se din când în când, muşcându-l fără chef.

— Uite că mişcă, spuse Lituma. Fii bărbat, Josefino, vreau să te văd, ridică-te!

— S-o fi uitând la stele verzi, vere, spuse Maimucul.

— Acum lasă-l, Lituma, spuse José. Ţi-ai făcut cheful. Răzbunare mai grozavă nici că se poate. Nu vezi că trage să moară?

— Iar ajungi la închisoare, vere, spuse Maimucul. Gata, nu fi încăpăţânat.

— Loveşte-l, loveşte-l. Pădureanca se apropiase, vocea nu-i era violentă, ci surdă. Loveşte-l, Lituma.

Dar în loc s-o asculte, Lituma se întoarse spre ea, o răsturnă în nisip dintr-o lovitură şi o călcă în picioare, curvă, târâtură, putoare, insultând-o până ce-şi pierdu şi graiul şi puterile. Atunci se lăsă să cadă în nisip şi începu să plângă ca un copil.

— Vere, pentru numele lui Dumnezeu, linişteşte-te odată.

— Şi voi sunteţi vinovaţi, gemea Lituma. Toţi m-aţi înşelat. Nenorociţilor, trădătorilor, ar trebui să muriţi de remuşcări.

— Nu l-am scos noi din Casa Verde, Lituma? Nu te-am ajutat noi să-l baţi? Singur n-ai fi putut.

— Noi te-am răzbunat, vere. Şi până şi Pădureanca, nu vezi cum îl zgârie?

— Vorbesc de mai înainte, spunea Lituma, printre sughiţuri şi suspine. Eraţi cu toţii înţeleşi şi eu acolo, fără să ştiu nimic, ca un dobitoc.

— Vere, bărbaţii nu plâng. Nu te lăsa dus de furie. Noi te-am iubit întotdeauna.

— Ce-a fost a fost, frate. Fii bărbat, fii mangacher, nu plânge.

Pădureanca se depărtase de Josefino care, ghemuit la pământ, se văita încet, şi ea şi fraţii León îl consolau pe Lituma, să se poarte cum trebuie, bărbaţii devin mai tari în faţa nenorocirilor, îl îmbrăţişau, îi scuturau hainele, le-a uitat pe toate? o ia de la început? frate, vere, Lituma. El bolborosea ceva, pe jumătate alinat, uneori se mai înfuria şi

lovea cu piciorul în omul întins pe jos, apoi zâmbea, se întrista.

— Hai, Lituma, spuse José. Ne-or fi văzut din cartier. Dacă cheamă cineva jandarmii intrăm la apă.

— Hai în mangachería, vere, spuse Maimucul. Terminăm rachiul pe care l-ai adus, asta o să-ţi mai întărească sufletul.

— Nu, spuse Lituma. Să ne întoarcem la Chunga.

O porni prin pustiu, cu paşi mari şi hotărâţi. Când Pădureanca şi fraţii León îl ajunseră printre colibele mahalalei, Lituma începuse să fluiere furios şi Josefino se zărea departe şchiopătând, văitându-se şi vociferând.

— Aici petrecerea e în toi. Maimucul ţinu uşa ca să treacă mai întâi ceilalţi. Noi mai lipseam.

Grasul cu mustaţă şi ochelari le ieşi în întâmpinare.

— Sănătate la toată lumea, prieteni. De ce aţi dispărut aşa? Haideţi, noaptea abia a început.

— Muzică, harpistule, exclamă Lituma. Valsuri, *tonderos, marineras.*

Merse poticnindu-se până la colţul orchestrei, căzu în braţele lui Bolas şi ale Tânărului Alejandro, în timp ce grasul şi tânărul saşiu îi târau pe fraţii León spre bar şi le ofereau pahare cu bere. Sandra îi aranja părul Pădurencei, Rita şi Maribel se năpustiseră pe ea cu întrebările şi toate patru zumzăiau ca nişte viespi. Orchestra începu să cânte, la tejghea nu mai rămase nimeni, vreo şase perechi dansau pe pistă printre aureolele de lumină albastră, verde şi violetă. Lituma veni la tejghea prăpădindu-se de râs:

— Chunga, Chunguita, dulce mai e răzbunarea. Îl auzi? urlă şi nu îndrăzneşte să intre. L-am lăsat pe jumătate mort.

— Pe mine nu mă interesează treburile nimănui, spuse Chunga. Dar voi sunteţi piaza mea rea. Din vina ta m-au amendat data trecută. Bine măcar că azi scandalul n-a fost în casa mea. Ce bei? Aici dacă nu consumi, valea.

— Ce mojic îmi răspunzi, Chunguita, spuse Lituma. Dar sunt mulţumit, toarnă-mi ce vrei tu. Şi pentru tine, îţi fac eu cinste.

Şi acum grasul voia s-o ducă pe Pădureanca la pista de dans, şi ea refuza, îşi arăta dinţii.

— Ce-i cu asta, Chunga? spuse grasul, gâfâind.

— Ce-i cu tine, spuse Chunga. Te invită omul la dans, nu fi prost-crescută, de ce nu-l accepţi pe domnul?

Dar Pădureanca se tot opintea:

— Lituma, spune-i să-mi dea drumul.

— Nu-i da drumul, prietene, spuse Lituma. Şi tu, fă-ţi treaba, curvă.

TREI

Locotenentul nu mai face semne cu mâna când vasul devine doar o luminiţă albă pe râu. Jandarmii îşi aruncă valizele pe umăr, urcă spre debarcader, în Piaţa din Santa María de Nieva se opresc, şi sergentul arată spre dealuri: printre dunele împădurite se răsfrânge lumina albă a unor ziduri albe, calamină, asta era mănăstirea, dom' locotenent, povârnişul acela pietros era pustiu, aia se numea rezidenţa, acolo locuiau maicile, dom' locotenent, şi la stânga capela. Siluete de băştinaşi circulă prin sat, acoperişurile colibelor sunt din paie şi seamănă cu nişte glugi. Câteva femei cu trupuri noroite şi ochi nepăsători macină ceva la rădăcina unor copaci desfrunziţi. Ei merg mai departe şi ofiţerul se întoarce spre sergent: nici n-avusese timp să vorbească cu locotenentul Cipriano, de ce n-a mai rămas, măcar să-l pună la curent? Păi dacă nu profita de barca asta ar fi trebuit să mai aştepte o lună, dom' locotenent, şi era înnebunit să plece, locotenentul Cipriano. Să nu-şi facă griji, sergentul o să-l pună la curent cât ai zice peşte şi Roşcovanul lasă jos o valiză şi-i arată coliba: iată, dom' locotenent, cel mai sărac comisariat din întreg Peru, şi Barosanul, asta din faţă o să fie casa dumneavoastră, dom' locotenent, şi Piciul, peste câtva timp o să-i facă rost de vreo două servitoare aguarune şi Oacheşul, servitoarele erau singurul lucru care se găsea pe toate drumurile în satul ăsta uitat de lume. În trecere, locotenentul atinge stema atârnată de o bârnă, care scoate un sunet metalic. Scările colibei nu au parmalâc, scândurile de pe jos şi de pe pereţi sunt tăiate grosolan, inegal, iar în prima încăpere sunt scaune de paie, un birou, un steag decolorat. În fund e o uşă deschisă: patru hamacuri, câteva puşti, o lămpiţă, un coş de gunoi, într-un cuvânt, o mizerie fără pereche. Dom' locotenent n-ar lua o bere? Trebuie să fie rece, o puseseră într-o căldare de apă încă de dimineaţă. Ofiţerul încuviinţează şi Piciul şi Oacheşul ies din colibă – guvernatorul se numea Fabio Cuesta? da, un bătrânel simpatic, dar să meargă să-l salute mai târziu, dom' locotenent, la ora asta îşi făcea siesta – şi se întoarseră cu pahare şi sticle. Beau, sergentul închină pentru locotenent, jandarmii întreabă de Lima, ofiţerul vrea să ştie cum sunt oamenii de prin Santa María de Nieva, cine ce este, maicile de la mănăstire sunt cumsecade? şi dacă indienii îţi dau bătaie de cap. Bine, or să mai stea de vorbă diseară, locotenentul voia să se odihnească un pic. Ei îi comandaseră lui Paredes o masă specială, dom' locotenent, ca să-i sărbătorească sosirea şi Roşcovanul, era stăpânul cârciumii, dom' locotenent, la el mâncau cu toţii, şi Oacheşul e şi dulgher, iar Barosanul, culmea, e şi jumătate vrăjitor, o să i-l prezinte, cumsecade

Paredes ăsta. Jandarmii duc valizele la coliba din faţă, ofiţerul îi urmează căscând, intră şi se trânteşte pe patul uriaş din mijlocul camerei. Cu o voce somnoroasă îi spune la revedere sergentului. Fără să se mai ridice, îşi scoate chipiul, pantofii. Miroase a praf şi a tutun negru. Nu e prea multă mobilă: un scrin, două laviţe, o masă, un opaiţ care atârnă de tavan. Ferestrele au plase metalice: femeile macină mai departe în piaţă. Locotenentul se ridică în picioare, cealaltă încăpere este goală şi are o uşiţă mică. O deschide: solul e cu doi metri mai jos, ascuns de ierburi înalte, iar la câţiva paşi de colibă eşti în plină pădure. Îşi desface nasturii de la pantaloni, urinează şi, când se întoarce în prima încăpere, sergentul e din nou acolo: iarăşi căpăţânosul ăla, dom' locotenent, un aguarun care se numeşte Jum. Şi interpretul; dracul zicând aguarun, soldat minţind şi abecedarulima şi limaguvern, domnule. Arévalo Benzas se uită în sus apărându-şi ochii cu mâinile, nu era deloc fraier, don Julio, păgânul voia să-i facă să creadă că e nebun, dar Julio Reátegui neagă cu capul: nu era aşa, Arévalo, tot timpul o ţinea una şi bună pe a lui şi el o ştia pe dinafară. Îi intrase lui ceva în cap cu povestea asta cu abecedarele, dar cine dracu' să-l înţeleagă. Soarele roşiatic şi arzător învăluie Santa Mana de Nieva, iar soldaţii, băştinaşii şi patronii îngrămădiţi în jurul trunchiurilor de *capironas* clipesc, asudă şi şuşotesc. Manuel Aguila îşi face vânt cu un evantai de paie: era foarte obosit? Avusese mult de furcă în Urakusa? Un moment, o să le povestească el în linişte, acum Reátegui trebuia să urce până la mănăstire pentru o clipă, o să se întoarcă imediat, şi el încuviinţează: o să-l aştepte la jandarmerie, căpitanul Quiroga şi Escabino erau deja acolo. Şi interpretul: ducându-se şi venind, pilot fugind, urakusapatria, pe dracu', drapelguvern. Manuel Aquila foloseşte evantaiul ca un scut împotriva soarelui, dar chiar şi aşa îi lăcrimează ochii: să nu se mai ostenească, era de pomană, după faptă şi răsplată, interprete, tradu-i asta. Locotenentul îşi încheie calm nasturii la pantaloni, şi sergentul se plimbă prin încăpere, cu mâinile în buzunare: ca să vezi ce trebuia să se întâmple încă din prima zi, dom' locotenent. De o mulţime de ori, până când o dată locotenentul Cipriano s-a aprins, l-a băgat în sperieţi şi atunci păgânul n-a mai venit. Dar ce deştept, a ştiut precis că locotenentul Cipriano pleca din Santa María de Nieva şi a venit fuga să vadă dacă îi merge cu noul locotenent. Ofiţerul tocmai îşi legase şireturile la pantofi, se ridică în picioare. Cel puţin se putea discuta cu el? Sergentul face un gest nelămurit: nu era chiar ticălos, dar încăpăţânarea în persoană, un catâr, nimeni nu putea să-i scoată ceva din căpăţână. Când fusese încurcătura aia? Când era guvernator domnul Julio Reátegui, pe vremea când în Nieva încă nu exista comisariat, şi locotenentul închide uşa colibei cu furie, asta era culmea, nu sosise nici de două ore şi-i şi picase o pleaşcă pe cap,

indianul ar fi putut să mai aştepte până mâine, nu? Şi interpretul: caporalul Delgado dracu'! Dracu' căpitanuartemio! Dom' caporal. Dar caporalul Roberto Delgado nu se supără, râde împreună cu soldaţii şi câţiva băştinaşi râd şi ei: n-are decât să înjure, şi gata, să-i insulte pe el şi pe căpitan, n-are decât, o să vadă el cine râde la urmă. Şi interpretul: flămânzind, dom' caporal, leşinat de foame, ce dracu', burta dansând, dom' caporal, sete spunând, şi dădeau apă? Nu, mai întâi îl înjura pe caporal şi ridica glasul: dacă îi dădea cineva apă sau mâncare avea de-a face cu el, să traducă asta tuturor păgânilor din Santa María de Nieva, fiindcă puteau face pe proştii sau pe glumeţii, dar de fapt, or să fie turbaţi de mânie şi interpretul; puidetârfă, dom' caporal, escabinodracul, insultând. Acum soldaţii doar zâmbesc, îl privesc pe caporal pe furiş, iar el, foarte bine, să-i mai amintească de maică-sa încă o dată şi o să vadă el când or să-l mai dea jos. Un bărbat slab şi bronzat le iese în întâmpinare, îşi scoate pălăria de pai şi sergentul face prezentările: Adrian Nieves, dom' locotenent. Ştia aguaruna şi uneori le slujea drept interpret, era cel mai bun pilot din ţinut şi de vreo două luni lucra pentru comisariat. Locotenentul şi Nieves îşi dau mâna şi Oacheşul, Piciul, Barosanul şi Roşcovanul se îndepărtează, iată-l, dom' locotenent, ăsta este *chuncho* – aşa li se spunea pe aici indienilor –, şi ofiţerul zâmbeşte: el îşi închipuia că ăştia îşi lăsau părul să crească până la călcâie, nu se aştepta să vadă un chel. Un păr scurt de tot acoperă capul lui Jum şi o cicatrice dreaptă şi rozacee îi traversează fruntea minusculă. E de statură mijlocie, gros, îmbrăcat cu un *itípak* vechi care-i cade de la mijloc până la genunchi. Pe pieptul fără păr, un triunghi violet se leagă de trei discuri simetrice, trei linii paralele îi taie pometii. Are tatuaje şi de ambele părţi ale gurii: două aripi negre, micuţe. Expresia feţei e paşnică, dar în ochii lui galbeni vibrează ceva neliniştit, aproape fanatic. De atunci, de când a fost ras în cap, se rădea singur, dom' locotenent, lucru neobişnuit, fiindcă nimic nu-i durea mai tare decât să le atingi coama. Pilotul Nieves putea să-i explice, dom' locotenent: era o chestie de mândrie, tocmai despre asta vorbeau aşteptându-l să sosească. Şi sergentul, să vedem dacă se înţelegeau mai bine cu păgânul dacă îi ajută don Adrian, căci data trecută a făcut pe interpretul vrăjitorul Paredes şi nimeni nu înţelegea nimic, şi Barosanul, păi cârciumarul făcea pe deşteptul că ştie aguaruna, nu era adevărat, abia dacă o îngâna. Nieves şi Jum urlă şi gesticulează, dom' locotenent, cică nu se putea întoarce în Urakusa până nu-i înapoiau toate câte i le-au luat, dar îl apuca dorul să se întoarcă şi de aia îşi tăia coama, ca să nu se poată întoarce chiar dacă ar vrea, şi Roşcovanul, nu era faptă de om smintit? Da, şi acum să explice odată ce voia să i se înapoieze. Pilotul Nieves se apropie de aguarun, îi bombăne ceva arătându-l pe ofiţer, gesticulează, şi Jum, care ascultă nemişcat,

încuviinţează dintr-odată şi scuipă: ia stai!, aici nu era grajd, să nu scuipe. Adrian Nieves îşi pune din nou pălăria, făcea asta ca să vadă locotenentul că spune adevărul şi sergentul, un obicei de-al indienilor, cine nu scuipă înseamnă că nu spune adevărul şi ofiţerul, asta mai lipsea, atunci o să-i scalde în scuipat. Îl credeau, Nieves, să nu mai scuipe. Jum îşi încrucişează braţele şi cercurile de pe piept i se deformează, triunghiul se zbârceşte. Începe să vorbească răspicat, aproape fără pauze, şi continuă să scuipe de jur-împrejur. Nu-şi ia ochii de la locotenent, care bate nerăbdător din călcâie şi priveşte cu scârbă traiectoria fiecărei flegme. Jum dă din mâini, vocea îi e foarte energică. Şi interpretul: furând, la naiba, urakusacauciuc, fata, soldat dom' Reátegui, dom' caporal. Nebun la cap! Ca să-şi ferească ochii de soare, caporalul Roberto Delgado şi-a scos chipiul şi îl ţine în dreptul frunţii: lasă-l să facă pe nebunul şi gata, să ţipe cât o vrea, era de tot hazul. Şi să-l întrebe de unde a învăţat atâtea înjurături. Şi interpretul, contractul e contract, gata, patron Escabino, înţelegi, gata, mă dai jos, dom' caporal. Soldaţii se dezbracă şi câţiva au şi luat-o la fugă spre râu, dar caporalul Delgado e tot lângă *capironas:* de dat jos? Nici gând, acolo să rămână şi să zică mersi că Artemio Quiroga, căpitanul, era cumsecade, că dacă ar fi după el l-ar ţine minte toată viaţa. De ce nu-i mai pomenea de mamă, ia să vedem? Să nu-i fie frică, să facă pe bărbatul în faţa indienilor care-l priveau şi interpretul: bine, puidetârfă. Dom' caporal. Încă o dată, s-o mai pomenească, că de aia rămăsese caporalul acolo şi locotenentul îşi încrucişează picioarele şi-şi dă capul pe spate, o poveste absurdă, fără cap şi fără coadă, despre ce abecedare vorbea nebunul ăsta? Nişte cărţi cu poze, dom' locotenent, ca să-i înveţe patriotismul pe sălbatici; la jandarmerie mai erau câteva, ferfeniţă toate, să i le arate don Fabio. Locotenentul priveşte nehotărât spre jandarmi şi, în timpul ăsta, aguarunul şi Adrian Nieves continuă să bombăne cu jumătate de glas. Ofiţerul se adresează sergentului, povestea cu fata era adevărată? şi Jum, fata! cu multă violenţă, la naiba! şi Barosanul şşt, că vorbea locotenentul, şi sergentul, cine ştie, aici se furau fete în fiecare zi, putea fi adevărat, nu se spunea că hoţii ăia din Santiago îşi făcuseră harem? Dar păgânul le încurca pe toate şi nu puteai şti ce aveau abecedarele cu cauciucul pe care-l cerea el şi cu povestea cu fata, prietene, în capul lui era o harababură de toată frumuseţea. Şi Piciul, dacă fuseseră soldaţii ei n-aveau nicio vină, de ce nu se duceau să se plângă la garnizoana din Borja? urlă şi gesticulează, iar pilotul Nieves: se dusese de două ori şi nu-l ascultase nimeni, dom' locotenent. Şi Roşcovanul, trebuia să fie ranchiunos rău de tot dacă o ţinea una şi bună cu povestea aceea după atâta timp, dom' locotenent, ar fi putut s-o uite. Urlă şi gesticulează şi Nieves: cică în satul lui toţi dau vina pe el şi nu voia să se întoarcă în Urakusa fără cauciuc, piei, abecedare şi fată, ca să se vadă că Jum

avea dreptate. Jum vorbeşte din nou, de data asta mai rar, fără să mai ridice mâinile. Cele două aripi minuscule se mişcă odată cu buzele ca două elice care nu pot deloc să pornească, încep să se învârtă şi dau înapoi şi iar pornesc şi iar dau înapoi. Despre ce vorbea acum, don Adrián? şi pilotul: îşi aducea aminte şi îi insulta pe cei care l-au spânzurat, şi locotenentul, nu mai bate din călcâie, îl spânzuraseră? Piciul arată nelămurit spre piaţa din Santa María de Nieva: de *capironas* astea, dom' locotenent, Paredes putea să-i povestească, fusese de faţă, parcă era un *caiman,* spune, aşa se atârnă caimanii puşi la uscat. Jum dă drumul la un şuvoi de bombăniturі, de data asta nu mai scuipă, dar face gesturi frenetice: fiindcă le spunea adevărul l-au spânzurat de *capironas,* dom' locotenent, şi sergentul dă-i şi dă-i cu aceeaşi poveste, şi ofiţerul, adevărat? şi interpretul: piruvieni, piruvieni, la dracu'! Dom' caporal Delgado ştia şi el, nu era nevoie să-i mai traducă, n-o vorbi el limba păgânilor, dar avea urechi, îl credeau prost? Ah, Doamne, locotenentul loveşte cu pumnul în birou, ah, ce aiureală, n-or să mai sfârşească niciodată în felul ăsta, piruvieni adică peruvieni, nu? asta înseamnă? Şi interpretul: mai bine sângerând, mai bine murind, dom' caporal. Şi boninopérez şi teofilocanas, nu înţelegeţi. Dom' caporal. Dar caporalul Delgado, ba da, înţelegea: aşa se numeau subversivii ăia. Că-i numea doar aşa de plăcere, că erau foarte departe, şi dacă ar veni i-ar spânzura şi pe ei. Oacheşul stă pe una din marginile biroului, ceilalţi jandarmi au rămas în picioare, dom' locotenent, fusese o adevărată batjocură, spunea lumea. Şi cică toţi patronii şi soldaţii erau furioşi, voiau să facă ce-or face să le vină de hac, dar i-a oprit guvernatorul de atunci, domnul Julio Reátegui. Şi cine erau indivizii ăştia? Nu mai trecuseră pe aici? Nişte agitatori, se pane, care s-au dat drept învăţători, dom' locotenent, şi în Urakusa fuseseră ascultaţi, păgânii s-au obrăznicit şi l-au gonit pe patronul care le cumpărase cauciucul, şi Barosanul, unul Escabino, şi Jum, Escabino! urlă, la dracu'! şi ofiţerul linişte, Nieves, potoleşte-l. Unde era tipul ăsta? Se putea vorbi cu el? Destul de greu, dom' locotenent, Escabino murise, dar don Fabio l-a cunoscut, şi mai bine ar fi să vorbească cu el: o să-i povestească în amănunţime şi apoi guvernatorul era prieten cu don Julio Reátegui. Nici Nieves nu era aici când s-au întâmplat toate astea? Nici el, dom' locotenent, el nu era decât de vreo două luni în Santa María de Nieva, trăise departe până acum, prin Ucayali, şi Oacheşul: nu numai că l-au alungat pe patron, mai era şi povestea cu caporalul din Borja, s-au adunat amândouă. Şi interpretul: caporaludelgado dracul! mama lui! Caporalul Delgado îşi desface toate degetele de la mâini şi le arată: de zece ori a pomenit-o pe maică-sa, le-a numărat pe toate. N-avea decât să-şi facă damblaua dacă voia, doar de aia era aici, ca să i-o pomenească. Da, un caporal care mergea la Bagua în concediu, şi cu el mai erau un pilot şi un servitor, şi în

Urakusa aguarunii i-au atacat, i-au cotonogit pe caporal şi pe servitor, pilotul a dispărut şi unii ziceau că l-au omorât, alţii că a dezertat, dom' locotenent, profitând de ocazie. Şi de aia se organizase o expediţie, cu soldaţi din Borja şi guvernatorul de aici, şi de aia îl aduseseră pe ăsta şi-l schingiuiseră în *capironas.* Cam aşa ceva, nu-i aşa, don Adrián? Pilotul încuviinţează, dom' sergent, aşa auzise şi el, dar cum nu fusese aici, cine putea să ştie? Aha, aha, locotenentul se uită la Jum, şi Jum se uită la Nieves, deci nu era chiar uşă de biserică, aşa cum părea. Pilotul bombăne şi urakusul răspunde, aspru şi cu multe gesturi, scuipând şi dând din picioare: povestea stătea cu totul altfel, dom' locotenent, şi locotenentul, logic, care era versiunea lui? Caporalul o fi furat tot felul de lucruri şi ei l-au obligat să le dea înapoi, pilotul a fugit înot, iar patronul îi trăgea pe sfoară cu cauciucul şi d-aia nu mai voiseră să-i vândă. Dar locotenentul nu-l mai ascultă, ochii lui îl examinează pe aguarun din cap până-n picioare, cu curiozitate şi oarecum cu uimire: cât timp l-au ţinut spânzurat, dom' sergent? l-au ţinut o zi şi apoi îi dăduseră câteva bice, spunea vrăjitorul Paredes, şi Oacheşul, i le dăduse chiar caporalul acela din Borja, şi Roşcovanul, ca răzbunare pentru cele primite de el de la păgânii din Urakusa, dom' locotenent. Jum face un pas, se aşază în faţa ofiţerului, scuipă. Expresia feţei e acum aproape zâmbitoare şi ochii lui galbeni clipesc răutăcios, o grimasă jucăuşă îi strâmbă buzele. Îşi atinge cicatricea de pe frunte şi încet, ceremonios ca un iluzionist, se învârte pe călcâie, îşi arată spatele: de la umăr până la brâu coboară nişte brazde vopsite cu *achiote*, rectilinii, paralele şi strălucitoare. Asta era altă ţicneală de-a lui, dom' locotenent, de câte ori venea se vopsea astfel, şi Piciul, asta era sminteala lui, căci aguarunii nu obişnuiesc să-şi vopsească spatele şi Roşcovanul, indienii *Boras* da, dom' locotenent, spatele, burta, picioarele, fundul, tot corpul şi-l vopseau, şi pilotul Nieves, ca să nu uite de bicele primite, aşa explica el, şi Arévalo Benzas se şterge la ochi: i se prăjiseră creierii acolo sus, ce striga? Piruvieni, Arévalo, Julio Reátegui stă sprijinit cu spatele de *capirona,* tot drumul nu făcuse altceva decât să strige piruvieni. Şi caporalul Roberto Delgado încuviinţează, domnule, nu mai prididea cu înjurăturile, îi înjura pe toţi, pe căpitan, pe guvernator, pe el, nu-şi lăsa fumurile pentru nimic în lume, Julio Reátegui aruncă o privire rapidă în sus, o să-l lase, şi când îşi înclină capul are ochii umezi, puţină răbdare, caporale, ce soare era! putea să te orbească. Şi interpretul: părul lui spunând, abecedar, fata. Domnule, înjurând zice şi Manuel Aguila: parcă era beat, delirau aşa numai când se îmbătaseră cu *masato,* dar mai bine să plece odată, că era aşteptat, voia să-l însoţească el la măicuţe? Nu, măicuţele nu trebuiau amestecate, dom' locotenent, nu-şi dădea seama că erau complet străine de toată povestea? Dar vrăjitorul Paredes spunea că

maica Angélica – cea mai bătrână din mănăstire, dom' locotenent, acum după moartea maicii Asunción – venise în timpul nopţii în piaţă ca să ceară să fie dat jos, ba chiar că s-a bătut cu soldaţii. I-o fi milă bătrânei, ea era cea mai certăreaţă dintre toate, o zbârcitură din cap până în picioare, şi Oacheşul: până la urmă l-au ars la subsuori cu ouă fierbinţi, caporalul, asta o să-l facă să sară până la cer şi Jum, mama lor! piruvieni! Locotenentul loveşte din nou din călcâie, aşa nu se putea, fir-ar să fie, şi cu degetele bate toba pe birou, se săvârşiseră excese, numai că ce mai puteau să facă ei acuma, toate astea trecuseră de mult. Ce spune acum? Că să i se înapoieze ce i-a fost luat şi atât, dom' locotenent, şi că el o să plece în Urakusa, şi sergentul, nu-i spusese el că e încăpăţânat? Cauciucul ăla o fi de mult talpă de pantofi şi piele, poate genţi şi geamantane, şi cine ştie pe unde o fi umblând fata: i se explicase de o sută de ori, dom' locotenent. Ofiţerul chibzuieşte, cu bărbia în pumni: n-avea decât să se ducă la Lima, să reclame la minister, poate la Direcţia de Probleme cu Indigenii îi dădeau o îndemnizaţie, să vedem, să-i sugereze Nieves treaba asta. Bombăne şi, pe neaşteptate, Jum încuviinţează dând întruna din cap, limaguvern!, jandarmii zâmbesc, doar pilotul şi locotenentul rămân serioşi: abecedarlima! Sergentul îşi desface braţele: nu vedea că e un sălbatic, dom' locotenent? Cum să-i bagi în cap lucruri de astea, ce să însemne pentru el Lima sau minister, şi totuşi Adrián Nieves şi Jum bombăne cu vioiciune, se scuipă unul pe altul şi tot gesticulează, aguarunul mai tace din când în când şi închide ochii, chibzuind parcă, apoi pronunţă cu grijă câteva fraze, arătându-l pe ofiţer: să-l însoţească? Măi, ce i-ar mai plăcea să dea o fugă până în Lima, dar nu se putea, şi acum Jum îl arată pe sergent. Nu, nu, nici locotenentul, nici sergentul, nici jandarmii, Nieves, nu puteau face nimic, să-l caute pe Reátegui ăla, să se întoarcă la Borja sau să facă ce vrea, comisariatul n-o să se apuce acum să dezgroape morţii, nu-i aşa? să rezolve încurcături petrecute hăt în urmă, nu-i aşa? El era mort de oboseală, nu dormise, dom' sergent, să sfârşească odată. Şi apoi, dacă cei care-l bătuseră erau soldaţii din garnizoană şi autorităţile de aici, cine o să-i dea dreptate? Adrián Nieves îl întreabă din ochi pe sergent, ce să-i spună ca să termine? şi pe locotenent: toate astea? Ofiţerul cască, întredeschide alene o gură fără niciun chef, şi sergentul se apleacă spre el; cel mai bun lucru e să-i spună că bine, dom' locotenent, o să i se înapoieze şi cauciucul, şi pieile, şi abecedarele şi fata, tot ce vrea el, şi Barosanul, ce-i venise, dom' sergent, cine să-i mai dea înapoi dacă Escabino murise de mult, şi Piciul, doar n-or s-o facă din leafa lor, nu? şi sergentul, pentru mai multă siguranţă o să-i dea o hârtie semnată. Mai făcuse o dată aşa cu locotenentul Cipriano, dom' locotenent, dădea rezultate. O să-i pună o ştampilă drept în mijlocul hârtiei, şi gata: acum du-te cu asta şi-l caută pe domnul

Reátegui şi pe Escabino-dracu', ca să-ţi dea toate înapoi. Şi Oacheşul, fraiereală în toată regula, dom' sergent? Dar locotenentul nu se lăsa convins cu de-astea, el nu putea semna nicio hârtie în legătură cu o poveste atât de veche şi aşa mai departe, dar sergentul, hârtie de ziar, şi gata, o semnătură de mântuială şi aşa o să plece mulţumit. Ăştia erau încăpăţânaţi, dar credeau ce le spuneai, luni şi ani de zile o să-l caute pe Escabino şi pe domnul Reátegui. Bine, şi acum să-i dea ceva de mâncare şi să plece fără să-l atingă nimeni nici cu un deget, dom' căpitan, te rog să le spui asta chiar dumneata. Şi căpitanul, cu multă plăcere, don Julio, cheamă caporalul: înţeles? Se terminase cu bătaia de joc, nici cu un deget, şi Julio Reátegui: important era să se întoarcă la Urakusa. Niciodată de acum încolo bătând soldaţi, niciodată înşelându-l pe patron, că dacă urakuşii se poartă bine, creştinii se poartă şi ei bine, dacă urakuşii se poartă urât, creştinii şi ei urât: să-i traducă asta şi sergentul izbucneşte într-un hohot de râs care-i înveseleşte faţa rotundă: ce-i spusese dom' locotenent? Da, scăpaseră de el, dar ofiţerului nu-i plăcea, nu era învăţat cu procedee de-astea şi Barosanul, pădurea nu era Lima, dom' locotenent, aici trebuiau să se lupte cu indienii. Locotenentul se ridică în picioare, sergent, i se învârtea capul de atâta tărăboi, să nu-l trezească nimeni nici dacă se prăbuşeşte lumea. Nu mai dorea o bere înainte de a se duce la culcare? nu, să-i ducă o cană cu apă? mai târziu. Locotenentul face un semn de salut cu mâna spre jandarmi şi pleacă. Piaţa din Santa María de Nieva e plină de băştinaşi, femeile care macină stând pe jos formează o horă mare, câteva au copii mici la sân. Locotenentul se opreşte în mijlocul drumului şi, ferindu-se de soare cu mâna, priveşte o clipă arborii *capironas:* puternici, înalţi, plini de bărbăţie. Un câine jigărit trece pe lângă el şi ofiţerul îl urmăreşte cu privirea şi atunci îl vede pe pilotul Adrián Nieves. Vine spre el şi-i arată în mână bucăţelele albe şi negre de hârtie de ziar, dom' locotenent: nu era chiar aşa de fraier cum îşi închipuia, sergentul, rupsese hârtia fărâmiţe şi o aruncase în piaţă, tocmai o găsise el.

I

— Un secret pe care nici nu-l bănuieşti, dom' sergent, spusese Barosanul, coborând glasul. Dar să nu audă ceilalţi.

Oacheşul, Piciul şi Roşcovanul discutau la tejghea cu Paredes, care le turna rachiu de anason în pahare. Un copil ieşi din cârciumă cu trei ulcele mici de pământ, traversă piaţa pustie din Santa María de Nieva şi dispăru în direcţia comisariatului. Un soare puternic aurea trunchiurile de *capironas,* acoperişurile şi pereţii colibelor, dar nu ajungea până la pământ, căci o ceaţă albicioasă, plutitoare, care părea că vine dinspre râul Nieva, îl oprea aproape de pământ şi-l opaciza.

— Nu ne-aude nimeni, spuse sergentul. Care-i secretul?

— Ştiu cine-i fata care stă la Nieves, Barosanul scuipă nişte sâmburi negri de *papaya* şi-şi şterse faţa transpirată cu batista, aia care ne-a făcut atât de curioşi noaptea trecută.

— Ah, da? spuse sergentul. Şi cine e?

— Aia care arunca gunoiul de la maici, îngână Barosanul, privind cu coada ochiului spre tejghea, pe care au dat-o afară de la mănăstire fiindcă le-a ajutat pe pupile să fugă.

Sergentul se scotoci prin buzunare, dar ţigările erau pe masă. Aprinse una şi trase adânc, scoase un rotocol de fum: o muscă zburătăci temătoare prin nor şi fugi bâzâind.

— Şi cum ţi-ai dat seama? întrebă sergentul. Ţi-au prezentat-o?

Făcând pe prostul, dom' sergent, Barosanul tot dădea târcoale pe la coliba pilotului, şi în dimineaţa aceea o văzuse făcând treabă prin ogradă cu nevasta lui Nieves: Bonifacia, aşa o chema. Nu cumva se înşelase Barosanul? De ce să stea asta la Nieves, nu era pe jumătate călugăriţă? Nu, de când o dăduseră afară nu mai era, nu-şi punea uniforma şi Barosanul o recunoscuse pe loc. Puţin cam slabă, dom' sergent, deşi avea ceva forme. Şi trebuia să fie tânără de tot, dar, mai ales, să nu le spună nimic celorlalţi.

— Crezi că nu ştiu să-mi ţin gura? spuse sergentul. N-am nevoie de sfaturile tale prosteşti.

Paredes aduse două păhărele de rachiu de anason şi rămase lângă masă, în timp ce sergentul şi Barosanul beau. Apoi curăţă masa cu o cârpă şi se întoarse la tejghea. Oacheşul, Roşcovanul şi Piciul ieşiră din cârciumă şi, la uşă, o rază roşcată de soare le aprinse chipurile, gâturile. Ceaţa crescuse şi, de departe, jandarmii păreau mutilaţi, parcă traversau un râu de spumă.

— Lasă-i în pace pe Nieves că-mi sunt prieteni, spuse sergentul.

Da' cine nu-i lăsa în pace? Dar ar fi prost să nu profite de ocazie, dom' sergent. Ei erau singurii care ştiau, prin urmare, ca nişte buni prieteni ce erau, nu? Barosanul îi făcea treaba, juma-juma, înţeles? şi i-o pasa, de acord? Dar sergentul începu să tuşească, nu-i plăceau împărţelile astea, scotea fum şi pe gură şi pe nas, ce dracu', de ce să-i rămână lui doar resturile?

— Păi n-am văzut-o eu primul, dom' sergent? spuse Barosanul, şi mi-am dat seama cine e şi aşa mai departe. Dar ia te uită, ce face locotenentul pe aici?

Arătă spre piaţă, tocmai trecea pe acolo locotenentul, cu jumătate de corp afară din masa aceea gazoasă, clipind în soare, cu cămaşa curată. Când ieşi din ceaţă, jumătatea de jos a pantalonilor şi cizmelor îi era umedă de vapori.

— Vino cu mine, sergent, porunci el de pe scară. Don Fabio vrea să ne vadă.

— Nu uita ce ţi-am spus, dom' sergent, îngână Barosanul.

Locotenentul şi sergentul se înfundară în ceaţă până la brâu. Debarcaderul şi colibele joase din împrejurimi fuseseră înghiţite de valurile de aburi care se năpusteau acum, înalte şi ondulate, spre acoperişuri şi streşini. În schimb o lumină diafană cuprindea dealurile, clădirile mănăstirii străluceau neatinse şi arborii cu trunchiuri diluate de ceaţă îşi arătau coroanele curate, iar frunzele, crengile şi pânzele argintii de păianjen scânteiau.

— Aţi fost sus la maici, dom' locotenent? întrebă sergentul. Le-or fi tras ceva bice fetelor, nu-i aşa?

— Le-au şi iertat, spuse locotenentul. În dimineaţa asta le-au scos la râu. Stareţa mi-a spus că cea bolnavă se simte bine.

Pe scăriţa colibei guvernatorului îşi scuturară pantalonii uzi şi-şi frecară de trepte tălpile pline de noroi. Pânza metalică care apăra uşa avea nişte pătrăţele atât de mici, încât nu se vedea ce e înăuntru. Le deschise o aguarună bătrână şi desculţă, intrară, şi înăuntru era răcoare şi mirosea a legume. Ferestrele erau închise, camera rămânea în penumbră şi se zăreau vag arcuri, fotografii, sarbacane şi mănunchiuri de săgeţi prinse pe pereţi. Câteva balansoare înflorate înconjurau covorul de *chambira* şi don Fabio apăruse în pragul camerei vecine, dom' locotenent, dom' sergent, zâmbitor şi uscăţiv sub chelia luminoasă, cu mâna întinsă: sosise ordinul, închipuiţi-vă! Îl bătu pe ofiţer pe umăr, ce mai faceţi? cu gesturi afabile cum li se părea ştirea? dar mai întâi ceva răcoritor? o bere? nu-i aşa că nu-ţi venea să crezi? Dădu o poruncă în aguarună şi bătrâna aduse două sticle de bere. Sergentul îşi goli paharul dintr-o înghiţitură, locotenentul şi-l trecea pe al lui dintr-o mână în alta şi avea o privire rătăcită şi îngrijorată, don Fabio bea, ca o păsărică, cu sorbituri mici.

— Le-ai comunicat ordinul maicilor prin radio? întrebă locotenentul.

Da, azi-dimineaţă, şi îl anunţaseră imediat pe don Fabio. Don Julio spunea întotdeauna: ministrul ăsta tergiversează lucrurile, e cel mai mare duşman al meu, n-o să iasă niciodată. Şi ăsta era adevărul, vedeţi şi dumneavoastră, s-a schimbat ministrul şi ordinul a venit cât ai zice peşte.

— După atâta timp, spuse sergentul. Eu aproape uitasem de bandiţi, dom' guvernator.

Don Fabio Cuesta zâmbea mereu; trebuiau să plece cât mai repede ca să se întoarcă înainte de începerea ploilor, se temea de viitura râului Santiago, câţi creştini omorâseră puhoaiele astea?

— N-avem decât patru oameni în post şi nu ajung, spuse locotenentul. Căci trebuie să mai rămână un jandarm şi aici, de pază la comisariat.

Don Fabio făcu şmechereşte cu ochiul, dar noul ministru era

prieten cu don Julio, prieten. Făcuse toate înlesnirile şi n-or să meargă singuri, ci cu soldaţii de la garnizoana din Borja. Iar ăştia şi primiseră ordinul, dom' locotenent. Ofiţerul bău o înghiţitură, aha, şi încuviinţă fără niciun chef: bine, asta era altă socoteală. Dar nu-şi explica şi mişca uluit din cap, povestea asta era acum ca învierea lui Lazăr, don Fabio. Aşa mergeau lucrurile în ţara noastră, dom' locotenent, ce vreţi, ministrul ăla amâna întruna închipuindu-şi că-l păgubeşte doar pe don Julio, fără să-şi dea seama ce pagubă grozavă le făcea tuturor. Mai bine mai târziu decât niciodată, nu-i aşa?

— Dar dacă acum nu mai e nicio plângere împotriva hoţilor ăştia, don Fabio? întrebă locotenentul. Ultimul a fost la câtva timp după sosirea mea în Santa María de Nieva, ia gândiţi-vă cât timp a trecut de atunci.

Şi asta ce importanţă avea, dom' locotenent? N-or fi plângeri dinspre partea asta, dar sunt altele, şi apoi hoţii ăştia aveau de plătit o datorie, mai dorea o bere? Sergentul acceptă, şi din nou îşi goli paharul dintr-o înghiţitură: nu de asta, dom' guvernator, dar poate că făceau un drum de pomană, că hoţii doar n-or mai fi încă pe acolo. Şi dacă sezonul ploilor începea mai devreme, cât timp puteau să rămână îngropaţi în pădure? Nici vorbă, nici pomeneală, dom' sergent, trebuiau să fie la garnizoana din Borja peste patru zile, şi încă un lucru pe care trebuie să-l ştie locotenentul: asta era o treabă la care don Julio ţinea nespus de mult. Hoţii îl făcuseră să-şi piardă timpul şi răbdarea, şi aşa ceva el nu putea să ierte. Nu spunea locotenentul tot timpul că visul lui era să plece de acolo? Don Julio îl va ajuta dacă totul mergea cum trebuie, prietenia omului ăsta era o adevărată comoară, dom' locotenent, don Fabio o ştia din experienţă.

— Ah, don Fabio, zâmbi ofiţerul, ce bine mă cunoşti dumneata. Ai pus degetul pe rană.

— Ba şi dom' sergent o să se aleagă cu ceva, replică don Fabio bătând fericit din palme. Precis! când vă spun că don Julio şi noul ministru sunt prieteni!

Bine, don Fabio, or să facă şi ei ce le stă în putere. Dar să le mai toarne un păhărel, ca să poată reacţiona, ştirea îl lăsase cu gura căscată. Terminară de băut berea şi mai discutară şi glumiră în penumbra răcoroasă şi înmiresmată, apoi guvernatorul îi însoţi până la scară şi de acolo le făcu semne cu mâna. Ceaţa acoperea acum totul şi, printre valurile şi dansul ei ambiguu, colibele şi arborii pluteau uşor, când se întunecau şi când se luminau, iar prin piaţă se vedeau trecând siluete fugare. O voce subţire şi plângăreaţă fredona un cântec undeva departe.

— După ce am alergat după fete, acum ne pică pe cap povestea asta, spuse sergentul. Eu unul n-am niciun chef să navighez pe Santiago, în perioada asta, o să ne îmbolnăvim cu toţii, dom'

locotenent. Pe cine lăsaţi în post?

— Pe Barosanul, că oboseşte din orice: ţi-ar fi plăcut să rămâi, nu-i aşa?

— Dar Barosanul ştie de mulţi ani pădurea, spuse sergentul, asta îţi dă o oarecare experienţă, dom' locotenent. De ce nu Piciul care e aşa de neîndemânatic?

— Barosanul, spuse locotenentul. Şi nu face mutra asta. Nici mie nu-mi place toată tărăşenia în care am intrat, dar ai auzit ce-a spus guvernatorul, după drumul ăsta odată ni se schimbă norocul şi plecăm de aici. Du-te de-l cheamă pe Nieves şi adu-i pe ceilalţi la mine, ca să ne facem un plan de bătaie.

Sergentul rămase o clipă nemişcat în ceaţă, cu mâinile în buzunare. Apoi, cu capul în pământ, traversă piaţa, trecu pe lângă debarcaderul scufundat sub un strat gros de aburi, o luă pe potecă şi înaintă printr-un peisaj lunecos şi plin de fum, încărcat de electricitate şi de croncăniturі. Când ajunse în faţa colibei pilotului, vorbea singur, mâinile strângeau cât puteau chipiul şi cizmele, pantalonii şi cămaşa erau stropite cu noroi.

— La ora asta, dom' sergent, cum e posibil. Lalita îşi storcea părul, aplecată peste balustradă; faţa, braţele şi rochia îi şiroiau. Dar poftim, urcă, dom' sergent.

Nehotărât, gânditor, tot mişcându-şi buzele, sergentul urcă scara, pe terasă, dădu mâna cu Lalita şi, când se întoarse, Bonifacia era lângă el, şi ea udă leoarcă. Rochia de culoare verde i se lipea de corp, părul umed îi încingea chipul ca o tocă, iar ochii verzi îl priveau pe sergent mulţumiţi, fără stânjeneală. Lalita îşi storcea poala fustei, venise în vizită la chiriaşa ei, dom' sergent? şi picături transparente i se rostogoleau pe picioare, iat-o. Pescuiseră şi se băgaseră în râu în ceaţa asta, închipuie-ţi, nu vedeau nimic, dar apa era călduţă, o minune, şi Bonifacia făcu un pas înainte: să aducă ceva de mâncare? sau de băut? în loc de răspuns, Lalita izbucni în râs şi intră în casă.

— Ai făcut ce-ai făcut şi te-ai văzut cu Barosanul de dimineaţă, spuse sergentul. De ce te-ai lăsat văzută? Nu ţi-am spus că nu-mi place?

— Îi faci scene de gelozie, dom' sergent, spuse Lalita de la fereastră, râzând. Ce-ţi pasă dacă o vede cineva? N-oi fi vrând ca toată viaţa de acum încolo să se tot ascundă, nu?

Bonifacia cercetă chipul sergentului, foarte serioasă, şi cu o atitudine oarecum speriată şi năucită. El făcu un pas spre ea şi ochii Bonifaciei se neliniştiră, dar nu se mişcă din loc şi sergentul ridică un braţ, o luă de umăr, *chinita*, nu voia să vorbească cu Barosanul şi cu nici un bărbat, doamnă Lalita.

— Eu nu pot să-i interzic, spuse Lalita şi Aquilino, care apăruse la fereastră, începu să râdă. Şi nici dumneata, dom' sergent, ce, îi eşti

frate? Doar dacă i-ai fi bărbat ai putea.

— Eu nu l-am văzut, îngăimă Bonifacia. O fi minţind, nu m-o fi văzut şi o fi spus doar aşa.

— Nu te umili, nu fi proastă, spuse Lalita. Mai bine fă-l gelos, Bonifacia.

Sergentul o strânse pe Bonifacia la piept, mai bine să n-o vadă niciodată cu Barosanul, şi cu două degete îi ridică bărbia, să n-o vadă niciodată cu vreun bărbat, doamnă, şi Lalita izbucni iarăşi în râs şi lângă chipul lui Aquilino se iviseră alte două. Cei trei copii îl mâncau pe sergent din ochi, şi n-o s-o vadă cu niciunul. Bonifacia îl apucă pe sergent de cămaşă şi buzele îi tremurau: îi făgăduia.

— Eşti o proastă, spuse Lalita. Cum se vede că nu-i cunoşti pe bărbaţi, mai ales pe cei în uniformă.

— Trebuie să plec la drum, spuse sergentul, îmbrăţişând-o pe Bonifacia. Nu ne întoarcem mai devreme de trei săptămâni, poate o lună.

— Cu mine, dom' sergent? Adrián Nieves, în izmene, era pe scară, scuturându-şi cu mâna corpul bronzat şi osos. Să nu-mi spui că iarăşi au fugit pupilele.

Şi la întoarcere se vor căsători, *chinita,* şi vocea i se frânse şi începu să râdă ca un idiot, în timp ce Lalita striga şi se năpustea pe terasă, strălucitoare, cu braţele desfăcute şi Bonifacia îi ieşea în cale şi se îmbrăţişau. Pilotul Nieves strânse mâna sergentului care vorbea răguşit, don Adrian se emoţionase puţin: voia ca ei să le fie naşi, bineînţeles. Vedeţi, doamna Lalita, îi căzuse în cursă şi gata, şi Lalita ştia de la bun început că sergentul era un om corect, s-o lase să-l sărute. Or să facă un chef grozav, or să vadă ei ce petrecere grozavă. Bonifacia, zăpăcită, îl îmbrăţişa pe sergent, pe Lalita, îi săruta mâna pilotului, îi ridica pe copii în aer, şi ei cu multă plăcere or să le fie naşi, dom' sergent, să rămână la ei la masă în seara aceasta. Ochii verzi scânteiau, şi Lalita, or să-şi facă o casă chiar aici, alături, se întristau, ei or să-i ajute, se înveseleau, şi sergentul, să aibă grijă de ea, doamnă, nu voia s-o lase să vadă pe nimeni cât timp o să fie el plecat, şi Lalita bineînţeles, nici până la poartă n-o să iasă, or s-o lege.

— Şi acum unde mergem? spuse pilotul. Tot cu maicile?

— Bine ar fi să fie aşa, spuse sergentul. Or să ne scoată sufletul, don Adrián. Închipuie-ţi că a sosit ordinul. Mergem pe Santiago după banditii ăia.

— Pe Santiago? întrebă Lalita. Se schimbase la faţă, era ţeapănă şi cu gura căscată şi pilotul Nieves, sprijinindu-se pe balustradă, cerceta râul, ceaţa, pomii. Copiii continuau să zburde în jurul Bonifaciei.

— Cu oameni de la garnizoana din Borja, spuse sergentul. Dar ce v-a apucat? Nu-i nicio primejdie, o să fim mai mulţi. Şi poate că pungaşii ăia au şi murit de bătrâneţe.

— Pintado locuieşte acolo jos, spuse Adrián Nieves, arătând râul ascuns de ceaţă. Cunoaşte bine ţinutul şi e unul dintre cei mai buni piloţi. Trebuie să-l anunţi chiar acum, uneori pleacă la pescuit la ora asta.

— Cum adică, se miră sergentul. Nu vrei să vii cu noi, don Adrián? Sunt peste trei săptămâni, scoţi bani frumoşi.

— Sunt bolnav, am friguri, spuse pilotul, vomit tot ce mănânc şi mi se învârte capul.

— Asta-i bună, don Adrián, spuse sergentul. Nu-mi spune mie că eşti bolnav, nici pomeneală. De ce nu vrei să mergi?

— Are friguri, o să se culce chiar acum, spuse Lalita. Du-te repede la Pintado, dom' sergent, înainte să plece la pescuit.

*

Şi când se înnoptă ea fugi cum îi spusese el, coborî râpa şi Fushía, de ce-ai întârziat atâta, iute, în barcă. Se îndepărtară de Uchamala cu motorul stins, aproape pe întuneric, şi el tot timpul, nu te-o fi văzut, Lalita? vai de tine dacă te-au văzut, mi-e viaţa în joc, nu ştiu ce mi-a venit să fac asta, şi ea, care era la cârmă, atenţie, un vârtej şi la stânga stânci. În sfârşit, se refugiară pe o plajă, ascunseră barca, se prăvăliră pe nisip. Şi el, sunt gelos, Lalita, să nu-mi pomeneşti de javra de Reátegui, dar avea nevoie de o barcă şi de mâncare, ne aşteaptă zile amare, dar o să vezi, o scot eu la capăt, şi ea, o s-o scoţi, eu o să te ajut, Fushía. Şi el vorbea despre frontieră, toţi or să spună, a fugit în Brazilia, or să se sature să mă tot caute, Lalita, cui să-i treacă prin cap că am luat-o încoace, dacă trecem în Ecuador nu mai e nicio problemă. Şi pe neaşteptate, dezbracă-te, Lalita, şi ea o să mă înţepe furnicile, Fushía, şi el nu-i nimic. După aia a plouat toată noaptea şi vântul a pus la pământ adăpostul pe care şi-l făcuseră şi ei făceau cu rândul ca să sperie ţânţarii şi liliecii. Se îmbarcară în zori şi până să ajungă la repezişuri drumul a fost bun, cum vedeau o barcă se ascundeau, un sat, o cazarmă, un avion, se ascundeau. Trecu o săptămână fără ploi; mergeau de cum răsărea soarele până ce apunea şi, ca să mai economisească conservele, pescuiau sardele mici, somni. Seara căutau o insulă, un banc de nisip, o plajă şi dormeau ocrotiţi de un foc. Prin sate treceau noaptea, fără să aprindă motorul şi el dă-i, cu putere, Lalita, şi ea nu mă ţin braţele, e prea puternic curentul, şi el încă un efort, fir-ar să fie, că nu mai e mult. Lângă Barranca dădură nas în nas cu un pescar şi mâncară împreună, şi ei, fugim, şi el, pot să vă ajut cu ceva? şi Fushía, vrem să cumpărăm gazolină, e pe sfârşite, şi el, dă-mi bani, mă duc în sat şi ţi-o aduc. Le-a trebuit două săptămâni ca să treacă de strâmtori, apoi intrară pe canale, bălţi şi mlaştini, se rătăciră, barca se răsturnă de două ori, se termină

gazolina şi, într-o dimineaţă, Lalita, nu plânge, am ajuns, uite, ăştia sunt huambişi. Îşi aminteau de el, credeau că venise ca altădată să cumpere cauciuc. Le dădură o colibă, mâncare, două paturi de lemn şi trecură astfel multe zile. Şi el, vezi ce păţeşti dacă te ţii după mine? Mai bine ai fi rămas în Iquitos cu maică-ta, şi ea, dacă te omoară într-o bună zi, Fushía? şi el, o să fii nevastă de huambis, o să mergi cu ţâţele goale şi o să te vopseşti cu indigo, *rupiña* şi *achiote*, o să te pună să mesteci manioc ca să faci pastă de banane, vezi şi tu ce te aşteaptă. Ea plângea, huambişii râdeau, şi el, proasto, era doar o glumă, poate că eşti prima femeie albă pe care au văzut-o ăştia, mai demult am venit la ei cu unul din Moyabamba şi ne-au arătat capul unui alb care o luase pe râu în Santiago în căutare de aur, ţi-e frică? şi ea, da, Fushía. Huambişii le aduceau felii de *chosca* şi *majaz,* somn, manioc, o dată viermi verzi şi ei au vomitat, din când în când ceva vânat, o căprioară sau un *zúngaro*. El stătea de vorbă cu ei de dimineaţă până seara şi ea, povesteşte-mi ce-i întrebi, ce-ţi spun, şi el, fel de fel de lucruri, nu-ţi face griji, prima dată când am venit cu Aquilino i-am cucerit cu băutură şi am stat şase luni la ei, le aduceam cuţite, pânză, puşti, rachiu şi ei ne dădeau cauciuc, piei şi nici acum nu pot să mă plâng, mi-erau clienţi, îmi sunt prieteni, fără ei aş fi murit de mult, şi ea, da, dar hai să plecăm, Fushía, frontiera nu e destul de aproape? Şi el, mai buni decât cumpărătorii de cauciuc, Lalita, începând cu javra aia de Reátegui, vezi şi tu cum s-a purtat cu mine, l-am făcut să câştige o grămadă de bani şi n-a vrut să mă ajute, pentru a doua oară mă salvează huambişii. Şi ea, bine, dar când trecem în Ecuador, Fushía, uite acum începe ploile şi n-o să mai putem. Şi el n-a mai vorbit despre frontieră şi-şi petrecea nopţile fără să doarmă, stând pe pat, mergea, vorbea singur, şi ea, ce e cu tine, Fushía, lasă-mă să te ajut măcar cu un sfat, de asta-ţi sunt nevastă şi el, taci din gură că mă gândesc. Şi într-o dimineaţă s-a sculat, a coborât sărind râpa şi ea, de sus, nu face aşa ceva, te rog, pentru numele lui Dumnezeu, sfinte, sfinte, şi el făcu barca bucăţi bucăţele până ce o umplu cu apă şi o scufundă şi când urcă din nou râpa avea ochii mulţumiţi. Să mergem în Ecuador fără haine, fără bani şi fără acte? Nebunie curată, Lalita, poliţia trimite informaţii dintr-o ţară în alta, o să mai rămânem încă puţin, aici pot să mă îmbogăţesc, totul depinde de ăştia şi dacă-l găsesc pe Aquilino, ăsta-i omul de care avem nevoie, vino să-ţi explic, şi ea, ce-ai făcut Fushía, Doamne, Dumnezeule. Şi el, pe aici n-o să vină nimeni şi până când plecăm or să uite de mine şi apoi vom avea bani ca să închidem gura oricui. Şi ea, Fushía, Fushía, şi el, trebuie să dau de Aquilino, şi ea, de ce ai scufundat-o, nu vreau să mor în pădure, şi el, eşti tâmpită, trebuia să şteargă orice urmă. Şi într-o zi plecară într-o luntre, cu doi vâslaşi huambişi spre Santiago. Îi escortau ţânţarii, ploi de insecte şi cântecul răguşit al păsărilor trompetă, iar

noaptea, în ciuda păturilor şi a focului, liliecii zburau pe deasupra lor şi îi muşcau unde era mai moale, de degetele de la picioare, de nas, de ceafă. Şi el, nici vorbă să ne apropiem de râu, pe aici sunt soldaţi. Străbăteau canale înguste, întunecate, pe sub bolţi cu frunze zbârlite, mocirle cu putregai, uneori lagune gâlgâind de mormoloci sau poteci pe care le croiau huambişii cu cuţitele, purtând luntrea pe umeri. Mâncau ce găseau, rădăcini, tulpini cu un suc acidulat, fiertură de ierburi şi într-o zi vânară o *sachavaca,* aveau acum carne pentru o săptămână. Şi ea, nu mai ajung Fushía, nu mai am picioare, mi-am zgâriat faţa, şi el, nu mai e mult. Până ce ajunseră pe Santiago şi acolo mâncară *chintaris* pe care-i prindeau pe sub pietrele râului şi-i găteau afumaţi, şi un tatu, vânat de huambişi, şi el, ai văzut c-am ajuns Lalita? ăsta-i pământ bun, găseşti mâncare şi totul îţi reuşeşte, şi ea, îmi arde faţa, Fushía, îţi jur că nu mai pot. Poposiră o zi, apoi porniră mai departe, în sus pe Santiago, oprindu-se să doarmă şi să mănânce în sate huambise de două, trei familii. Şi după o săptămână, lăsară râul şi ore întregi navigară pe un canal strâmt unde nu pătrundea soarele şi atât de jos, încât capetele li se loveau de copaci. Ieşiră, iar el, Lalita, insula, uite-o, e cel mai bun loc din lume, între pădure şi mlaştini, şi înainte de debarcare îi puse pe huambişi să dea un ocol de jur-împrejur şi ea, o să stăm aici? şi el, e ascunsă, toate malurile sunt acoperite de pădure înaltă, colţul ăsta e numai bun pentru debarcader. Debarcară şi huambişii îşi rostogoleau ochii, arătau pumnii, bombăneau, şi Lalita, ce-i cu ei, Fushía, de ce sunt furioşi şi el, le e frică de murdărie, vor să se întoarcă, s-au speriat de *lupunas.* Căci de partea de sus a râpei şi de-a lungul întregii insule, trunchiuri noduroase de *lupunas,* umflate de cocoaşe şi sprijinite de nişte aripi mari şi zgrunţuroase, formau ca un fel de gard înalt şi compact.

Şi ea, nu striga aşa la ei, Fushía, or să se supere. Discutară bombănind şi gesticulând şi până la urmă i-a convins şi intrară după ei în hăţişul care acoperea insula. Şi el, auzi Lalita? e plin de păsări, sunt *guacamayos,* n-auzi? şi când dădură peste un *huancahui* mâncând o năpârcă neagră, huambişii începură să ţipe, şi el, câini fricoşi, şi ea, ai înnebunit, dacă nu e decât pădure, cum să trăim aici, şi el, crezi că nu mă gândesc la toate? am stat aici cu Aquilino şi tot aici o să stau şi aici o să mă îmbogăţesc, o să vezi că mă ţin de cuvânt. Se întoarseră la râpă, ea coborî în luntre, iar el şi huambişii intrară din nou în pădure şi deodată, pe deasupra arborilor *lupuna,* urcă o coloană de fum plumburie şi începu să miroasă a ars. El şi huambişii se întoarseră în fugă, săriră în luntre, traversară balta şi poposiră pe ţărmul celălalt, la gura canalului. Şi el, când se termină focul, o să fie o poiană mare, Lalita, doar să nu plouă, şi ea, să nu bată vântul, Fushía, să nu ajungă focul până aici şi să cuprindă pădurea. N-a plouat şi focul a ţinut aproape două zile şi ei au rămas în acelaşi loc, în fumul acela des,

puturos, de *lupunas* şi *catahuas,* în cenuşa care zbura încoace şi încolo prin aer, privind flăcările albastre, subţiri, scânteile care scăpărau trosnind în baltă, ascultând cum scrâşneşte insula. Şi el, gata, au ars dracii, şi ea, nu-i aţâţa, sunt credinţe de-ale lor, şi el, nu înţeleg ce spun şi apoi nu-i vezi că râd, i-am vindecat pentru totdeauna de frica de *lupunas.* Focul curăţa insula şi o golea: din fumăraia aceea ieşeau stoluri de păsări şi pe ţărm se iveau tot felul de maimuţe *maquisapas, traihullos, shimbillos, peligos,* care ţopăiau ţipând pe trunchiurile şi crengile plutitoare: huambişii intrau în apă, îi prindeau cu grămada, le despicau capul cu un cuţit, şi el, ce chiolhan mai trag ăştia acum, Lalita, le-a trecut furia, şi ea, şi eu vreau să mănânc, chiar dacă ar fi carne de maimuţă, mi-e foame. Şi când se întoarseră pe insulă erau mai multe luminişuri, dar râpa rămăsese neatinsă şi în multe locuri supravieţuiau redute de pădure deasă. Începură despădurirea, toată ziua azvârleau în baltă trunchiuri moarte, păsări carbonizate, năpârci, şi el, spune-mi că eşti mulţumită, şi ea, sunt, Fushía, şi el, crezi în mine? şi ea, da. Şi apoi nu mai rămase decât o porţiune de pământ neted şi huambişii tăiară copaci şi prinseră bucăţile de lemn cu liane, şi el, ia te uită, Lalita, parcă ar fi o casă, şi ea, nu chiar, dar oricum mai bine decât să dormi în pădure, şi în dimineaţa următoare, când se treziră, un *paucar* îşi făcea cuibul în faţa colibei, penele lui negre şi galbene străluceau în frunziş, şi el, semn bun, Lalita, pasărea asta e sociabilă, dacă a venit înseamnă că ştie ea că aici rămânem.

*

Şi chiar în sâmbăta aceea câţiva localnici recuperară cadavrul şi, înfăşurat într-un cearşaf, îl duseră în casa spălătoresei. La priveghi se adunară mulţi bărbaţi şi femei din Gallinacera în curtea Juanei Baura şi aceasta plânse toată noaptea, de câteva ori sărută mâinile, ochii, picioarele moartei. În zori câteva femei o scoaseră pe Juana din casă şi părintele García ajută la punerea rămăşiţelor în sicriul cumpărat prin chetă publică. În duminica aceea părintele García ţinu slujba în capela din piaţă şi se aşeză în fruntea cortegiului funebru, iar de la cimitir se întoarse în Gallinacera alături de Juana Baura: localnicii îl văzură traversând Piaţa Armelor înconjurat de femei, palid, cu ochii ameninţători, cu pumnii crispaţi. Cerşetori, lustragii, vagabonzi se alipiră cortegiului şi când ajunse în piaţă acesta ocupa tot latul străzii. Acolo, suit pe o bancă, părintele García începu să vocifereze şi, de jur-împrejur, se deschideau uşi, precupeţele îşi părăseau locurile ca să-l asculte şi cei doi sergenţi de stradă, care încercau să degajeze piaţa, fură insultaţi şi ameninţaţi cu pietre. Strigătele părintelui García se auzeau până la abator şi la Steaua Nordului, străinii tăcură, surprinşi: de unde venea larma asta, încotro mergeau toate femeile astea?

Tainic, feminin, îndărătnic, un consemn străbătea oraşul şi, în timpul acesta, sub cerul pe care abia se desluşeau nişte vulturi, părintele García continua să vorbească. De câte ori tăcea, se auzeau ţipetele Juanei Baura, îngenuncheată la picioarele lui. Şi atunci femeile începură să se agite surd, să murmure. Şi când sosiră jandarmii, cu bâtele lor de oameni ai legii, o mare înfuriată le ieşi în cale, cu părintele García în frunte, mânios, cu un crucifix în mâna dreaptă, iar când au vrut să stăvilească drumul femeilor, se porni o ploaie de pietre şi ameninţări: jandarmii se dădeau înapoi, se refugiau în case, alţii cădeau şi marea îi lua cu asalt, îi înghiţea, îi lăsa în urmă. Astfel valurile înfuriate intrară în Piaţa Armelor, spumegând, înarmate cu bâte şi pietre şi, la trecerea lor, se închideau porţile, se trăgeau obloanele, notabilii se năpusteau spre Catedrală şi străinii, adăpostiţi prin porticuri, asistau uluiţi la înaintarea torentului. Părintele García se luptase cu jandarmii? îl atacaseră? Sutana lui sfâşiată descoperea un piept slab şi lăptos, nişte braţe lungi şi osoase, încă mai ţinea sus crucifixul şi spunea ceva cu o voce răguşită. Şi astfel torentul trecu pe la Steaua Nordului, zvârli cu pietre şi geamurile cârciumii zburară bucăţele, şi când femeile intrară pe Podul Vechi, vechiul schelet trosni, se legănă ca un om beat şi, când trecură de Rio Bar şi ajunseră în Castilla, multe femei ţineau torţele aprinse în mână, alergau şi, din uşile cârciumilor mai mici, veneau oameni, alte mugete, alte torţe. Ajunseră în pustiu şi se ridică un nor de praf, o uriaşă trompă uşoară, aurie, şi în centrul spiralei se zăreau chipuri de femei, pumni, flăcări.

Copleşită sub lumina albă, orbitoare a amiezii, cu uşile şi ferestrele închise, Casa Verde părea o locuinţă pustie. Zidurile vegetale scânteiau blând în locul acela bătut de soare, se estompau la colţuri cu un soi de sfială şi, ca la un vânat răpit, în liniştea clădirii era un fel de nehotărâre, de docilitate şi teamă în faţa mulţimii care se apropia. Părintele García şi femeile ajunseră la porţi, larma încetă şi pe neaşteptate totul încremeni. Dar atunci se auziră ţipetele şi, ca nişte furnici care îşi părăsesc muşuroiul când îl îneacă râul, prostituatele ţâşniră, împingându-se şi urlând, mâzgălite, îmbrăcate doar pe jumătate, şi cuvântul părintelui García se înălţă, tună deasupra mării şi dintre valurile acelea fremătătoare, nenumărate tentacule se întindeau, le înhăţau pe prostituate, le puneau la pământ şi dădeau în ele. Apoi părintele García şi femeile inundară Casa Verde, o invadară în câteva clipe şi dinăuntru răzbăteau zgomote de distrugere: paharele şi sticlele erau sparte, mesele sfărâmate şi perdelele sfâşiate. De la etajul întâi, al doilea şi din turn începu să cadă o adevărată ploaie de obiecte domestice. Prin aerul calcinat zburau ciocane, ţucale, chiuvete sparte şi tăvi, farfurii, saltele spintecate, cosmetice şi o salvă de urale saluta fiecare proiectil care descria o parabolă şi se înfigea în nisip. Mai mulţi curioşi şi chiar femei îşi disputau obiectele şi hainele şi se

iscară încăierări, ciorovăieli, dialoguri violente. În mijlocul dezordinii, zdrobite, fără glas, încă tremurând, prostituatele se ridicau în picioare, cădeau unele în braţele altora, plângeau şi se consolau. Casa Verde ardea: purpurii, ascuţite, se vedeau ici şi colo flăcările din fumul cenuşiu care urca până la cerul piuran în vârtejuri domoale. Mulţimea începu să dea înapoi, strigătele se potoleau treptat; pe porţile Casei Verzi femeile şi părintele García părăseau clădirea în fugă, scuturate de tuse, lăcrimând de fum.

De pe balustrada Podului Vechi, pe chei, de la turnurile bisericilor, de pe acoperişuri, balcoane, ciorchini de oameni contemplau incendiul: o hidră cu capete roşii şi albastre pârâind sub o capotă negricioasă. Doar când se prăbuşi turnuleţul zvelt, mult timp după ce peste râu ploua cu cărbuni, aşchii şi cenuşă purtate de o briză uşoară, se iviră jandarmii şi soldaţii. Se amestecară cu femeile, neputincioşi, venind prea târziu, zăpăciţi şi fascinaţi ca şi ceilalţi de spectacolul focului. Şi dintr-odată oamenii începură să-şi dea coate, să se agite, femeile şi cerşetorii să murmure „vine, uite-l că vine”.

Venea pe Podul Vechi: femei şi curioşi se întorceau să-l privească, se dădeau la o parte din drum, nimeni nu-l oprea şi el înainta, ţeapăn, cu părul răvăşit, cu faţa murdară, cu ochii necrezut de înspăimântaţi, cu gura tremurătoare. Îl văzuseră în ajun, bând într-o cârciumă mangacheră în care apăruse pe înserat, cu harpa sub braţ, plâns şi livid. Şi acolo şi-a petrecut noaptea, fredonând printre sughiţuri. Mangacherii se apropiau de el, „cum s-a întâmplat, don Anselmo?”, „ce s-a întâmplat?”, „e adevărat că trăiai cu Antonia?”, „că o ţineai în Casa Verde?”, „e adevărat că a murit?” El gemea, se văita şi până la urmă se prăbuşi la pământ, beat mort. Dormi, şi când se trezi mai ceru de băut, bău în continuare, ciupind harpa şi stătea aşa când intră un puşti în cârciumă: „Casa Verde, don Anselmo! I-au dat foc! Femeile şi părintele García, don Anselmo”.

Pe chei câţiva bărbaţi şi femei îi ieşiră în cale, „tu ai furat-o pe Antonia, tu ai omorât-o”, şi-i sfâşiară hainele şi când o rupse la fugă aruncară cu pietre după el. Doar pe Podul Vechi începu să strige şi să implore, şi oamenii, astea-s poveşti, îi e frică să nu-l linşeze, dar el continua să răcnească şi prostituatele înspăimântate dădeau din cap, e adevărat, poate e înăuntru. El îngenunchease în nisip, se ruga, aducea drept martor cerul şi atunci oamenii începură să se agite, jandarmii şi soldaţii le întrebau pe femei, ţâşneau cuvinte contradictorii, şi dacă era adevărat? să meargă să vadă, să se mişte, să-l cheme pe doctorul Zevallos. Înfăşuraţi în pânze ude, câţiva mangacheri se aruncară în fum şi ieşiră după câteva clipe, sufocaţi, înfrânţi, nu se putea intra, înăuntru era un adevărat infern. Bărbaţi şi femei îi hărţuiau pe părintele García, şi dacă era adevărat? părinte, părinte, Dumnezeu o să-l pedepsească. El se uita şi la unii, şi la alţii parcă pierdut pe

gânduri, don Anselmo se zbătea între jandarmi, să i se dea o pătură, o să intre el, să le fie milă. Şi când apăru Angélica Mercedes şi văzură cu toţii că-i adevărat, că era acolo, nevătămată, în braţele bucătăresei, şi văzură emoţia harpistului, cum mulţumea cerului, săruta mâinile Angélicăi Mercedes, multe femei se înduioşară. Compătimeau copilul cu voce tare, îl consolau pe harpist, sau se înfuriau pe părintele García şi-i făceau reproşuri. Uluită, uşurată, mişcată, mulţimea îl înconjura pe don Anselmo şi nimeni, nici prostituatele, nici femeile, nici mangacherii nu se uitau la Casa Verde, la focul care o consuma şi pe care acum ploaia punctuală de nisip începea să-l stângă, ca să o restituie pustiului unde, pentru scurt timp, existase.

*

Neînvinşii intrară ca întotdeauna: deschizând uşa dintr-o lovitură de picior şi cântând imnul: ei erau Neînvinşii, nu ştiau să muncească, doar să tragă la măsea, şi să joace cărţi, ei erau Neînvinşii şi acum se duceau la curve.

— Nu-ţi pot povesti decât ce s-a auzit în noaptea aceea, fato, spuse harpistul, cred că ţi-ai dat seama că aproape nu văd. Asta m-a scăpat de poliţie, pe mine m-au lăsat în pace.

— Laptele e cald, spuse Chunga, de la tejghea. Ajută-mă, Pădureanco.

Pădureanca se ridică de la masa orchestrei, se duse spre bar şi ea şi Chunga aduseră o cană de lapte, pâine, cafea măcinată şi zahăr. Luminile din salon erau încă aprinse, dar ziua intra pe ferestre, caldă, luminoasă.

— Fata nu ştie cum s-a întâmplat, Chunga, spuse harpistul, bându-şi laptele cu sorbituri, Josefino nu i-a povestit nimic.

— Eu îl întreb şi el schimbă vorba, spuse Pădureanca. De ce te interesează atâta, spune el, lasă-mă că mă faci gelos.

— După ce că e un neruşinat, mai e şi ipocrit şi cinic, spuse Chunga.

— Nu erau decât doi clienţi când au intrat, spuse Bolas. La masa aia. Unul din ei era Seminario.

Fraţii León şi Josefino se instalaseră la bar şi strigau şi zburdau, foarte bine dispuşi: te iubim Chunga Chunguita, eşti regina noastră, mama noastră, Chunga Chunguita.

— Lăsaţi-vă de bancuri, şi ori luaţi ceva ori valea, spuse Chunga. Se întoarse spre orchestră: Voi de ce nu cântaţi?

— Nu puteam să cântăm, spuse Bolas. Neînvinşii făceau o larmă îngrozitoare. Se vedea că erau foarte bine dispuşi.

— Păi în noaptea aia erau căptuşiţi de bancnote, spuse Chunga.

— Uite, uite. Maimucul îi arătă un evantai de bancnote şi-şi sugea

buzele. Cât crezi că e?

— Ce lacomă eşti, Chunga, ce ochi ai făcut, spuse Josefino.

— Precis i-aţi furat, spuse Chunga. Cu ce vă servesc?

— Or fi fost băuţi, spuse Pădureanca. Când beau nu le arde decât de bancuri şi de cântat.

Atrase de zgomot, trei prostituate apărură pe scară: Sandra, Rita, Maribel. Dar, văzându-i pe Neînvinşi, părură dezamăgite, renunţară la orice cochetărie şi se auzi hohotul răsunător al Sandrei, ei erau, mai bine lipsă, dar Maimucul le deschise braţele, să vină, să le ceară orice şi le arată banii.

— Dă-le de băut şi muzicanţilor, Chunga, spuse Josefino.

— Drăguţi băieţi, zâmbi harpistul. Mereu ne fac cinste. L-am cunoscut pe tatăl lui Josefino, fato. Era luntraş şi trecea râul cu vitele de la Catacaos. Carlos Rojas, simpatic om.

Pădureanca umplu din nou ceaşca harpistului şi-i puse zahăr. Neînvinşii se aşezară la o masă cu Sandra, Rita şi Maribel şi-şi aminteau de o partidă de pocher pe care tocmai o jucaseră la Regina. Tânărul Alejandro îşi bea cafeaua cu un aer languros: ei erau Neînvinşii, nu ştiau să muncească, doar să tragă la măsea şi să joace cărţi, ei erau Neînvinşii, şi acum se duceau la curve.

— Îi băteam măr, Sandra, îţi jur. Norocul era de partea noastră.

— Chintă regală de trei ori la rând, cine a mai văzut una ca asta?

— Le învăţau cuvintele pe fete, spuse harpistul cu o voce glumeaţă şi binevoitoare. Şi apoi au venit la noi, ca să le cântăm imnul. Dacă ar fi după mine, aş face-o, dar mai întâi cereţi-i voie Chungăi.

— Şi tu ne-ai făcut semn că da, Chunga, spuse Bolas.

— Băuseră ca niciodată, îi explică Chunga Pădurencei. De ce să nu le fac cheful?

— Aşa vin câteodată nenorocirile, spuse Tânărul cu un gest melancolic. Cu un cântec.

— Cântaţi, ca să prindem melodia, spuse harpistul. Hai Alejandro, Bolas, destupaţi-vă urechile.

În timp ce Neînvinşii cântau imnul în cor, Chunga se legăna pe balansoarul ei ca o gospodină paşnică şi muzicanţii băteau ritmul cu piciorul şi repetau cuvintele printre dinţi. Apoi cântară cu toţii cât îi ţinea gura, cu acompaniament de chitară, harpă şi talgere.

— Gata, spuse Seminario. Ajunge cu cântecele şi scârnăviile astea.

— Până atunci nu dăduse nicio atenţie zarvei şi a stat foarte paşnic de vorbă cu prietenul lui, spuse Bolas.

— Eu l-am văzut când s-a ridicat, spuse Tânărul. Parcă era o furie, credeam că sare la noi.

— N-avea voce de om beat, spuse harpistul. L-am ascultat, am tăcut, dar el nu se mai potolea. De la ce oră era aici, Chunga?

— Devreme. A venit direct de la fermă, cu cizme, pantaloni de

călărie şi pistol.

— Un taur de bărbat, Seminario ăsta, spuse Tânărul. Şi o privire răutăcioasă. Cu cât eşti mai puternic, cu atât eşti mai rău.

— Mulţumesc, frate, spuse Bolas.

— Tu eşti o excepţie, Bolas, spuse Tânărul. Trup de boxer şi suflet de miel, cum spune maestrul.

— Nu te înfuria aşa, domnule Seminario, spuse Maimucul. Nu cântăm decât cântecul nostru. Daţi-mi voie să vă fac cinste cu o bere.

— Dar el era în toane rele, spuse Bolas. Păţise ceva şi căuta ceartă.

— Voi sunteţi deci cocoşeii care fac scandaluri pe străzi şi prin pieţe? spuse Seminario. De ce nu vă puneţi cu mine?

Rita, Sandra şi Maribel se îndepărtau în vârful picioarelor spre bar, şi Tânărul şi Bolas îl ascundeau cu trupurile lor pe harpistul care, aşezat pe bancă, cu o expresie liniştită, începuse să-şi acordeze harpa. Şi Seminario nu se lăsa, şi el era un târâie-brâu, se clătina, şi ştia să se distreze, se bătea în piept, dar muncea, se deşela pe pământurile lui, nu-i plăceau vagabonzii, corpolent şi cu chef de vorbă sub becul violet, nemâncaţii ăştia, care fac pe nebunii.

— Suntem tineri, domule. Nu facem niciun rău.

— Ştim că sunteţi foarte puternic, dar ăsta nu e un motiv să ne insultaţi.

— E adevărat că o dată aţi ridicat în braţe un *catacaos* şi l-aţi azvârlit pe acoperiş? E adevărat, domnule Seminario?

— Atât de tare se umileau? spuse Pădureanca. N-aş fi crezut asta despre ei.

— Ce frică vă e de mine, râdea Seminario, potolit. Ce linguşitori sunteţi.

— În ziua de azi bărbaţii au din ce în ce mai puţin curaj, spuse Chunga.

— Nu toţi, Chunga, protestă Bolas. Dacă se lua de mine, eu îi răspundeam.

— Era înarmat şi Neînvinşilor avea de ce să le fie frică, declară Tânărul, suav. Ca şi dragostea, Chunga, frica e omenească.

— Te crezi deştept, spuse Chunga. Da' mie mi se rupe de filosofiile tale, dacă vrei să ştii.

— Păcat că băieţii n-au plecat în momentul acela, spuse harpistul.

Seminario se întoarse la masa lui, Neînvinşii la fel, fără nici o urmă din veselia dinainte. Lasă că se îmbată el şi o să vadă, dar nici gând, avea pistolul cu el, mai bine să-şi pună pofta în cui pentru altă dată, şi de ce să nu-i pună foc la camionetă? era aici, afară, lângă Club Grau.

— Mai bine o întindem şi-l lăsăm închis aici şi punem foc la Casa Verde, spuse Josefino. Două cutii de kerosen şi un chibrit sunt de ajuns. Cum a făcut părintele García.

— Ar arde ca un pai uscat, spuse José. Şi toată mahalaua şi

stadionul.

— Mai bine am da foc la toată Piura, spuse Maimucul. Un foc mare, mare, care să se vadă de la Chiclayo. Tot pustiul s-ar înroşi.

— Şi cenuşa ar ajunge până la Lima, spuse José. Dar ar trebui să salvăm mangachería.

— Sigur că da, asta ar mai lipsi, spuse Maimucul. Am găsi noi cum.

— Eu aveam vreo cinci ani când cu incendiul, spuse Josefino. Voi vă mai aduceţi aminte?

— Nu cum a început, spuse Maimucul. Am venit a doua zi, cu nişte copii din cartier, dar ne-a gonit poliţia. Se pare că cei care au sosit la început au furat o grămadă de lucruri.

— Mi-amintesc doar mirosul de ars, spuse Josefino. Şi că se vedea fum, şi mulţi roşcovi se carbonizaseră.

— Hai să-l rugăm pe bătrân să ne povestească, spuse Maimucul. O să-l cinstim cu nişte bere.

— O fi adevărat? întrebă Pădureanca. Sau vorbeau de alt incendiu?

— De-ale piuranilor, fato, spuse harpistul. Să nu-i crezi niciodată când îţi spun chestii de astea. Născociri curate.

— N-aţi obosit, maestre? îl întrebă Tânărul. Curând se face şapte, putem pleca.

— Încă nu mi-e somn, răspunse don Anselmo, stai să mi se aşeze micul dejun.

Sprijinindu-se cu coatele de tejghea, Neînvinşii încercau s-o convingă pe Chunga: să-i lase o clipă, ce-o costa, ca să vorbească puţin, hai Chunga Chunguita, nu fi rea.

— Toţi te iubesc nespus, don Anselmo, spuse Pădureanca. Şi eu, îmi aduci aminte de un bătrânel de prin părţile mele, care se numea Aquilino.

— Generoşi, simpatici, spuse harpistul. M-au dus la ei la masă şi mi-au oferit bere.

Năduşea. Josefino îi puse un pahar în mână, el îl bău dintr-o înghiţitură şi rămase cu gura căscată. Apoi, cu batista lui colorată, îşi şterse fruntea, sprâncenele dese şi albe şi-şi suflă nasul.

— Fă-ne şi nouă o plăcere, bătrâne, spuse Maimucul. Povesteşte-ne cum a fost cu incendiul.

Mâna harpistului căuta paharul şi, în loc de al lui, îi luă pe al Fercheşului: îl goli dintr-o înghiţitură. Despre ce vorbeau, care incendiu, şi iar îşi suflă nasul.

— Eram copil şi am văzut flăcările de pe chei şi lumea alergând cu pături şi căldări de apă, spuse Josefino. De ce nu ne povesteşti, harpistule? Ce-ţi mai pasă, după atâta timp.

— N-a fost niciun incendiu, nicio Casă Verde, afirma harpistul. Născociri de-ale oamenilor, băieţi.

— De ce-ţi baţi joc de noi? spuse Maimucul. Te rugăm, harpistule,

povesteşte-ne măcar un pic.

Don Anselmo îşi duse două degete la gură şi se făcu că fumează. Tânărul îi întinse o ţigară şi Bolas i-o aprinse. Chunga stinsese luminile din salon şi soarele intra în local şuvoaie, prin ferestre şi crăpături. Pe pereţi şi pe podea erau dungi galbene, calamina de pe acoperiş strălucea. Neînvinşii insistau, aşa e că au ars câteva prostituate? e adevărat că femeile i-au dat foc? el era înăuntru? părintele García a făcut-o doar din răutate sau pe chestii de religie? e adevărat că doña Angélica a salvat-o pe Chunguita să nu moară arsă?

— Poveşti de la început şi până la sfârşit, îi asigura harpistul, prostii de-ale oamenilor ca să-l înfurie pe părintele García. Ar trebui lăsat în pace, sărmanul bătrânel. Şi acum am treabă, băieţi, dacă-mi daţi voie.

Se ridică şi cu paşi scurţi, cu mâinile întinse în faţă, se întoarse în colţul orchestrei.

— Vedeţi? Face pe prostul, ca întotdeauna, spuse Josefino. Ştiam eu că e degeaba.

— La vârsta asta te lasă memoria, spuse Maimucul, poate a uitat de toate.

— Ar trebui întrebat părintele García. Dar cine are curaj?

Şi atunci se deschise uşa şi intră patrula.

— Hoţii ăia, murmură Chunga. Veneau să bea gratis.

— Patrula, adică Lituma şi alţi doi poliţişti, Pădureanco, spuse Bolas. Picau pe capul nostru în fiecare seară.

II

Sub umbra curbă a platanilor, Bonifacia se înălţă şi privi spre sat: bărbaţi şi femei traversau în fugă piaţa din Santa María de Nieva arătând cu mâna foarte agitaţi înspre debarcader. Se aplecă din nou peste brazdele rectilinii, dar, după o clipă, se ridică iarăşi: oamenii se scurgeau fără încetare, aţâţaţi. Privi spre casa lui Nieves; Lalita continua să fredoneze înăuntru, o serpentină de fum cenuşiu ieşea printre tulpinile de bambus ale peretelui, barca pilotului nu se zărea încă la orizont. Bonifacia înconjură casa, pătrunse în hăţişurile de pe ţărm şi, cu apa până la glezne, înaintă spre sat. Coroanele copacilor se confundau cu norii, trunchiurile cu limbile gălbui de pe maluri. Apele începuseră să crească, râul târa curente parazite, cu ape mai gălbui sau mai negre, şi arbuşti, flori rupte, licheni, şi alte forme care puteau fi pietre, excremente sau rozătoare moarte. Privind în toate părţile, încet, prudentă ca un câine de vânătoare, străbătu o zonă de stuf şi, după ce trecu de cotitură, zări debarcaderul: oamenii stăteau nemişcaţi printre ţăruşi şi luntri şi la câţiva metri de podul plutitor se afla o plută oprită. Amurgul albăstrea *itípak*-urile şi chipurile femeilor,

iar bărbaţii aveau pantalonii suflecaţi până la genunchi şi pieptul gol. Putea să vadă funia care ceda sau se întindea odată cu mişcările plutei nou-venitului, stâlpul de la proră şi, foarte netedă, cabina armată de la pupă. Un stol de bâtlani zbură pe deasupra hăţişului şi Bonifacia auzi, foarte aproape, bătaia aripilor, înălţă capul şi văzu gâtlejurile subţiri, albe, corpurile trandafirii care se îndepărtau. Atunci mai înaintă puţin, dar foarte aplecată şi nu pe ţărm, ci ascunsă în hăţiş, zgâriindu-şi braţele, faţa şi picioarele în tăişurile frunzelor, spinii şi lianele aspre, printre zumzăituri, simţind mângâieri vâscoase pe picioare. Cam pe unde se termina pădurea, la mică depărtare de mulţimea îngrămădită, se opri şi se aşeză pe vine: vegetaţia o acoperi şi acuma putea să-l vadă printr-o complicată şi verde geometrie de romburi, cuburi şi unghiuri neverosimile. Bătrânul nu se grăbea câtuşi de puţin; foarte calm, mergea încoace şi încolo pe plută, aranjând cu o migăloasă precizie cutiile şi marfa în faţa spectatorilor care şuşoteau şi dădeau semne de nerăbdare. Bătrânul intra în colibă şi se întorcea cu un tricou, nişte pantofi, şiraguri de mărgele de *chaquira,* şi, serios, grijuliu, maniac, le punea în ordine pe lăzi. Era foarte slab, când vântul îi umfla cămaşa părea cocoşat, dar, dintr-odată, plastronul şi spatele cămăşii se dezumflau aproape atingându-se, şi-i dezvăluiau adevărata siluetă, zveltă, subţire de tot. Purta pantaloni scurţi şi Bonifacia îi vedea picioarele, slabe ca şi braţele, faţa cu pielea arsă, aproape neagră, şi coama fantastică, mătăsoasă care-i unduia pe umeri. Bătrânul mai pierdu încă destul timp tot aducând ustensile domestice şi podoabe multicolore, îngrămădind ceremonios pânzeturi imprimate. Şuşotitul creştea ori de câte ori bătrânul scotea câte ceva din colibă şi Bonifacia putea să vadă încântarea femeilor păgâne şi creştine, privirile fascinate, pofticioase, pe care le aruncau mărgelelor de sticlă, pieptănaşelor, oglinjoarelor, brăţărilor şi paietelor, şi ochii bărbaţilor aţintiţi la sticlele aliniate pe muchia plutei, alături de cutiile de conserve, de curele şi cuţite.

Bătrânul îşi admiră o clipă opera, se întoarse cu faţa spre mulţime şi oamenii dădură năvală, bălăcindu-se în jurul vasului. Dar bătrânul îşi scuturǎ coama albă şi-i opri cu semne din mână. Mânuind prăjina ca pe o lance, îi sili să dea înapoi, să urce în ordine. Prima fu nevasta lui Paredes. Grasă stângace, nu reuşea să se caţăre la bord, bătrânul trebui s-o ajute şi ea puse mâna pe toate, mirosi flacoanele, pipăi nervos pânzeturile şi săpunurile, şi oamenii începură să murmure şi să protesteze până când se întoarse la debarcader, cu apa până la brâu, ţinând sus o rochie înflorată, un şirag şi nişte pantofi albi. Se urcară astfel pe plută, una câte una, toate femeile. Unele alegeau încet şi fără încredere, altele se tocmeau la nesfârşit pentru preţ, ba unele chiar se smiorcăiau sau ameninţau cerând o reducere. Dar toate veneau de pe plută cu ceva în mână, creştinii cu saci plini de provizii şi indienii cu

câte un săculeţ de mărgele de sticlă pentru şiraguri. Când debarcaderul rămase pustiu, era noapte, Bonifacia se ridică. Nieva venea cu ape mari, valuri creţe şi cărunte alergau pe sub frunziş şi mureau lângă genunchii ei. Avea tot trupul mânjit de pământ, ierburi prinse de păr şi de rochie. Bătrânul punea marfa la loc, metodic, sigur pe el, aşeza lăzile la proră, şi peste Santa María de Nieva cerul părea o constelaţie de catran şi ochi de bufniţă, dar de cealaltă parte a Marañónului, peste cetatea întunecată de la orizont, o fâşie albastră rezista încă nopţii şi luna se ivea dincolo de clădirile mănăstirii. Corpul bătrânului era o pată palidă în penumbră, părul îi scânteia argintiu ca un peşte. Bonifacia aruncă o privire spre sat: se vedeau luminile de la reşedinţa guvernatorului, de la Paredes, şi câteva opaiţe pâlpâiau pe dealuri, în ferestrele rezidenţei. Întunericul înghiţea treptat casele din piaţă, *capironas,* poteca abruptă. Bonifacia îşi părăsi adăpostul şi fugi tupilându-se spre debarcader. Nămolul de pe mal era moale şi cald, apa bălţii părea nemişcată şi ea o simţi învăluindu-i trupul, curentul începea numai la câţiva metri de mal, o forţă calmă şi constantă care o sili să dea din braţe ca să nu piardă direcţia. Apa îi ajungea până la bărbie când se ridică pe plută şi văzu pantalonii albi ai bătrânului, părul încâlcit: se făcuse târziu, să vină mâine. Bonifacia se ridică puţin pe bord, se sprijini în coate şi bătrânul, aplecat spre râu, o privi cu atenţie: vorbea spaniola? înţelegea?

— Da, don Aquilino, spuse Bonifacia. Bună seara.

— E ora de culcare, spuse bătrânul. S-a închis prăvălia, vino mâine.

— Fii bun, spuse Bonifacia. Îmi dai voie să mă urc un pic?

— I-ai luat banii bărbatului pe ascuns şi de aia vii la ora asta, spuse bătrânul. Şi dacă mâine vine şi mi-i cere înapoi?

Scuipă în apă şi râse. Stătea pe vine, părul îi cădea spumos şi liber în jurul chipului şi Bonifacia îi vedea fruntea întunecată, netedă, ochii arzând ca două jivine.

— La urma urmelor, ce-mi pasă mie, spuse bătrânul, eu îmi văd de treaba mea. Hai, urcă.

Întinse o mână, dar Bonifacia se şi urcase, elastic şi, pe covertă, îşi storcea rochia şi-şi freca braţele. Mărgele? Pantofi? Câţi bani avea? Bonifacia începu să zâmbească timid, n-avea nevoie să-i facă vreo treabă, don Aquilino? şi ochii ei priveau gura bătrânului cu nelinişte, să-i facă de mâncare cât rămânea el în Santa María de Nieva? să se ducă să-i culeagă fructe? n-avea nevoie să-i cureţe pluta? Bătrânul se apropie de ea, de unde o cunoştea? şi o cercetă de sus în jos: o mai văzuse şi înainte, nu-i aşa?

— Aş vrea o bucată de pânză, spuse Bonifacia şi-şi muşcă buzele. Arătă spre fundul bărcii şi pentru o clipă ochii îi scânteiară. Aceea galbenă pe care ai pus-o ultima la loc. Ţi-o plătesc muncind, dumneata îmi spui ce şi eu fac.

— Nici vorbă de muncă, spuse bătrânul. N-ai bani?

— Pentru o rochie, îngână Bonifacia, suavă şi perseverentă. Vrei să-ţi aduc fructe? Ori să-ţi prind peşte? Şi-o să mă rog ca să nu ţi se întâmple nimic pe drum, don Aquilino.

— N-am nevoie de rugăciuni, spuse bătrânul: o privi de-aproape şi dintr-odată îşi pocni degetele. Aha, te-am recunoscut.

— O să mă mărit, nu fi rău, spuse Bonifacia. Din pânza asta îmi fac o rochie, ştiu să cos.

— De ce nu eşti îmbrăcată ca o călugăriţă? o întrebă don Aquilino.

— Nu mai locuiesc la maici, spuse Bonifacia. M-au dat afară din mănăstire şi acum o să mă mărit. Dă-mi pânza aia şi acum îţi fac treabă şi data viitoare când vii îţi plătesc în soles, don Aquilino.

Bătrânul puse o mână pe umărul Bonifaciei, o trase înapoi pentru ca lumina lunii să-i cadă pe faţă, îi examină în linişte ochii verzi, nerăbdători, corpul mărunt care şiroia de apă. Era femeie în toată regula. O dăduseră maicile afară pentru că s-a încurcat cu vreunul? Cu ăsta cu care avea să se căsătorească? Nu, don Aquilino, se încurcase după aia şi nimeni din sat nu ştia unde stă, şi unde stătea? o luaseră Nieves la ei, accepta sau nu să-i facă treabă?

— Locuieşti la Adrián şi Lalita? o întrebă don Aquilino.

— Ei mi l-au prezentat pe cel care o să-mi fie bărbat, spuse Bonifacia. Au fost foarte buni cu mine, mi-au fost ca nişte părinţi.

— Acum mă duc acasă la Nieves, spuse bătrânul. Hai cu mine.

— Şi pânza? spuse Bonifacia. Nu te lăsa atâta rugat, don Aquilino.

Bătrânul sări în apă fără zgomot. Bonifacia îi văzu părul plutind spre debarcader, îl văzu întorcându-se. Don Aquilino se căţără cu funia pe umăr, o înfăşură şi cu prăjina împinse pluta pe râu în sus, chiar pe lângă mal. Bonifacia ridică cealaltă prăjină şi, în picioare în partea cealaltă, îl imită pe bătrân care înfunda şi scotea lemnul cu îndemânare, fără niciun efort. În dreptul zonei cu stuf curentul era mai puternic şi don Aquilino trebui să manevreze pentru ca ambarcaţiunea să nu se îndepărteze de ţărm.

— Don Adrián a plecat devreme la pescuit, dar cred că s-o fi întors, spuse Bonifacia. O să te invit la nuntă, don Aquilino, dar nu-i aşa că o să-mi dai pânza? Mă mărit cu sergentul, îl cunoşti?

— Cu un poliţist? Atunci nu ţi-o dau, spuse bătrânul.

— Nu spune aşa, e un om cu inima bună, spuse Bonifacia. Întreabă-i pe Nieves, ei sunt prieteni cu sergentul.

Câteva opaiţe ardeau în casa pilotului şi lângă balustradă se zăreau câteva siluete. Pluta acostă în faţa scării, se auziră cuvinte de bun venit, şi Adrián Nieves intră în apă ca să ia funia şi s-o prindă de un furcoi. Apoi se căţără pe plută, şi el şi don Aquilino se îmbrăţişară şi apoi bătrânul se urcă pe terasă şi Bonifacia îl văzu luând-o pe Lalita de mijloc şi întinzându-i obrazul şi văzu că ea îl sărută de mai multe ori

pe frunte, călătorise bine? pe obraji, şi cei trei copii se agăţaseră de picioarele bătrânului, ţipând, şi el îi mângâia pe cap: plouase de câteva ori, da, în anul acela începuseră mai devreme ticăloasele de ploi.

— Ia te uită unde erai, spuse Lalita. Te-am căutat peste tot, Bonifacia. Am să-i spun sergentului că te-ai dus în sat şi te-ai văzut cu bărbaţi.

— Nu m-am văzut cu nimeni, spuse Bonifacia. Doar cu don Aquilino.

— Ce contează, eu tot îi spun, ca să-l fac gelos, râse Lalita.

— A venit să-mi vadă marfa, spuse bătrânul; îl luase în spate pe cel mai mic dintre băieţi şi îşi ciufuleau părul unul altuia. Sunt obosit, am muncit toată ziua.

— Îţi dau ceva de băut până e gata mâncarea, spuse pilotul.

Lalita aduse un scaun pe terasă pentru don Aquilino, se întoarse înăuntru, se auzi sfârâitul jăraticului şi începu să miroasă a fript. Copiii i se urcau bătrânului pe genunchi şi el îi mângâia în timp ce ciocnea cu Adrián Nieves. Terminaseră sticla când veni Lalita, ştergându-şi mâinile de fustă.

— Ce păr frumos ai, spuse ea mângâindu-l pe don Aquilino pe cap. Din ce în ce mai alb şi mai moale.

— Şi tu vrei să-l faci gelos pe bărbatu-tău? o întrebă bătrânul.

Acuşi o să fie gata mâncarea, don Aquilino, îi pregătise lucruri care or să-i placă şi bătrânul dădea din cap încercând să se elibereze de mâinile Lalitei: dacă nu-l lăsa în pace o să-şi taie părul. Copiii se strânseseră în faţa lui, îl priveau acum în tăcere şi cu ochi neliniştiţi.

— Ştiu eu ce aşteptaţi, spuse bătrânul. N-am uitat, am daruri pentru toţi. Pentru tine un costum de om mare, Aquilino.

Ochii migdalaţi ai băiatului cel mare se aprinseră şi Bonifacia se sprijini de balustradă. De acolo îl văzu pe bătrân oprindu-se, coborând scara, întorcându-se pe terasă cu pachete pe care copiii i le smulseră din mâini, şi-l văzu după aceea apropiindu-se de Adrián Nieves. Începură să vorbească încet şi, din când în când, don Aquilino o privea pieziş.

— Ai avut dreptate, spuse bătrânul. Adrián spune că sergentul e om bun. Mergi şi-ţi ia pânza, e cadoul meu de nuntă.

Bonifacia vru să-i sărute mâna, dar don Aquilino şi-o retrase cu un gest de iritare. Şi în timp ce ea se întorcea la plută, cotrobăia printre cutii ca să-şi scoată pânza, îi auzea pe bătrân şi pe pilot şoptindu-şi ceva în taină, şi îi zărea, cu capetele lipite unul de altul, tot vorbind între ei. Se urcă pe terasă şi ei tăcură. Acum noaptea mirosea a peşte fript şi o briză rapidă făcea pădurea să freamăte.

— Mâine o să plouă, spuse bătrânul, adulmecând aerul. Asta e rău pentru negoţ.

— Or fi şi ajuns pe insulă, spuse Lalita, mai târziu, în timp ce mâncau. Au plecat de mai mult de zece zile. Ţi-a povestit Adrián?

— Don Aquilino s-a întâlnit cu ei pe drum, spuse pilotul Nieves. În afară de jandarmi erau şi câţiva soldaţi din Borja. Era adevărat ce-a spus sergentul.

Bonifacia văzu că bătrânul se uita la ea pieziş, mestecând în continuare, puţin neliniştit. Dar după o clipă zâmbea din nou şi povestea întâmplări din călătoriile sale.

*

Prima oară când plecară în expediţie, se întoarseră după cincisprezece zile. Ea stătea pe râpa de pe mal, soarele înroşea balta şi, deodată, se iviră la ieşirea din canal: una, două, trei luntri. Lalita se ridică dintr-un salt, trebuie să se ascundă, dar îi recunoscu: în prima Fushía, în a doua Pantacha, în a treia huambişi. De ce s-au întors atât de repede dacă el a spus o lună? Coborî în fugă la debarcader şi Fushía, a venit Aquilino, Lalita? ea, nu încă, şi el, îl bag în mă-sa pe moşu' ăsta. N-aduceau decât câteva piei de şarpe, Fushía era furios, o să murim de foame, Lalita. Huambişii râdeau în timp ce descărcau, femeile se învârteau printre ei, vorbăreţe, bolborosind, şi Fushía, ia te uită la ei ce mulţumiţi sunt, câinii ăştia, am ajuns în sat şi pe *shapras* ia-i de unde nu-s, ăştia le-au ars tot, i-au tăiat capul unui câine, nimic, timp pierdut degeaba, drum făcut de pomană, nici un bulgăre de cauciuc, doar pieile astea care nu valorează nimic şi ăştia, fericiţi. Pantacha era în izmene, scărpinându-se la subsuori, trebuie mers mai departe, stăpâne, pădurea e mare şi e plină de bogăţii, şi Fushía, tâmpitule, ca să mergem mai departe avem nevoie de un pilot. Merseră spre colibă, mâncară banane şi manioc prăjit. Fushía vorbea tot timpul despre don Aquilino, ce i s-o fi întâmplat bătrânului, niciodată nu mi-a tras chiulul până acum, şi Lalita, a plouat mult zilele astea, s-o fi adăpostit pe undeva ca să nu se ude ce i-am spus să aducă. Pantacha, răsturnat în hamac, se scărpina în cap, pe picioare, pe piept, dar dacă s-o fi scufundat barca prin strâmtori, stăpâne? şi Fushía, atunci ne-am ars, nu ştiu ce vom face. Şi Lalita, nu te mai speria atât, huambişii au pus semănături pe toată insula, au făcut şi îngrădituri pentru prins peşte, şi Fushía, rahat, astea or să dea roade cine ştie când şi indienii pot trăi din manioc, dar un alb nu, mai aşteptăm două zile şi dacă nu vine Aquilino va trebui să fac ceva. Şi după o clipă Pantacha închise ochii, începu să sforăie şi Fushía îl zgâlţâi, huambişii trebuiau să întindă pieile înainte de a se îmbăta, şi Pantacha, mai întâi un somnuleţ bun, stăpâne, e frânt de atâta vâslit, şi Fushía, tâmpitule, nu înţelegi? lasă-mă singur cu femeia mea. Pantacha, cu gura căscată, cine mai are ca dumneata o femeie

adevărată, stăpâne, cu ochii nemângâiaţi, de ani de zile nu ştiu ce-i aia o femeie albă, şi Fushía, întinde-o, hai, fuga. Pantacha plecă smiorcăindu-se, şi Fushía, gata, acum soileşte, dezbracă-te repede, Lalita, ce aştepţi, ea, sunt indispusă, şi el, n-are importanţă. Şi spre seară, când Fushía se trezi, merseră în satul care mirosea a *masato,* huambişii cădeau pe jos de beţi ce erau şi Pantacha nicăieri. Îl găsiră în capătul celălalt al insulei, îşi dusese patul la marginea bălţii şi Fushía, ce ţi-am spus eu, trage la aghioase. Vorbea printre dinţi cu faţa ascunsă în mâini, focul continua să ardă sub oala plină de ierburi. Tot felul de gângănii îi umblau pe picioare, şi Lalita, nici nu simte. Fushía stinse focul, aruncă cu piciorul oala în apă, să vedem dacă-l putem trezi, şi amândoi îl zgâlţâiră, îl ciupiră, îi dădură palme, şi el, printre dinţi, doar dintr-o întâmplare ajunsese în Cuzco, sufletul lui se născuse în Ucayali, stăpâne, şi Fushía, îl auzi? ea, îl aud, parcă-i nebun, şi Pantacha, inima lui era tristă. Fushía îl scutura, îl călca în picioare, fir-ar al dracului de muntean, nu e timpul de dormit, trebuie să fie treaz, o să crăpăm de foame, şi Lalita, nu te aude, e pe altă lume, Fushía. Şi el, printre dinţi, douăzeci de ani în Ucayali, stăpâne, se învăţase cu carnea de caiman, era tare ca lemnul de palmier, iar ţânţarii nu-l mai înţeapă. El aştepta să vadă bulele de apă, acum ies caimanii la plimbare, dă-mi harponul, Andrés, tare, cu putere, agaţă-l, eu îl leg, stăpâne, omora caimanii dintr-o lovitură şi luntrea s-a răsturnat în Tamaya, el a ieşit şi Andrés n-a mai ieşit, te-ai înecat frate, sirenele te-au târât la fund, acum eşti soţul lor, de ce ai murit, Andrés? Se aşezară să aştepte până se trezeşte complet, şi Fushía, mai durează, nu vreau să-l pierd, o fi el visător, dar am nevoie de el, şi Lalita, de ce e tot timpul cu droguri, şi Fushía, ca să nu se simtă singur. Gândaci şi scarabei se plimbau pe pat şi pe trupul lui, şi el, de ce s-o fi făcut tăietor de lemne, stăpâne, grea viaţa asta în pădure, mai bine râul şi caimanii, ştiu ce-s alea frigurile, Pantacha, tremuratul ăla, vii cu mine, eu îţi plătesc mai mult, na ţigări, te cinstesc cu un pahar, eşti omul meu, du-mă unde sunt cedri, lemn de trandafir, fă-mi rost de muşterii, de lemn de plută, şi el, bine stăpâne, cât îmi dai înainte, şi voia să aibă o casă, nevastă, copii, să trăiască în Iquitos ca toţi creştinii. Şi deodată, Fushía, Pantacha, ce s-a întâmplat pe Aguaytía? povesteşte-mi ca unui prieten. Şi Pantacha deschise ochii şi îi închise, erau roşii ca un fund de maimuţoi şi, printre dinţi, râul ăsta ducea sânge, stăpâne, şi Fushía, sângele cui, prietene? şi el, cald, gros ca şi cauciucul care şiroieşte din copaci, la fel şi canalele, bălţile de pe aici, rană curată, stăpâne, crede-mă dacă vrei, şi Fushía, sigur că te cred, prietene, dar de unde atâta sânge cald? şi Lalita, lasă-l Fushía, nu-l mai întreba, suferă, şi, Fushía, taci, târfă, hai Pantacha, cine sângera, şi el, printre dinţi, hoţul de Bákovic, sârbul ăla care i-a tras pe sfoară, mai rău ca dracul, stăpâne, şi Fushía, de ce l-ai omorât, Pantacha? şi

cum, prietene, cu ce, şi el, nu voia să le plătească, nu-i destul cedru, să mergem mai în interior şi îşi scotea Winchesterul, şi omorâse şi un hamal care i-a furat o sticlă. Şi Fushía, l-ai atins cu un glonte, prietene? şi el, cu cuţitul, stăpâne, îi amorţise braţul de cât l-a lovit şi începu să dea din picioare şi să plângă, şi Lalita, vezi ce l-a apucat, Fushía, s-a înfuriat, şi Fushía, i-am smuls un secret, acum ştiu de ce se ascundea când l-a întâlnit pe Aquilino. Se aşezară din nou lângă pat, aşteptară, el se linişti şi până la urmă se trezi. Se ridică clătinându-se, scărpinându-se cu furie, stăpâne, nu te supăra, şi Fushía, din cauza ierburilor o să-şi piardă minţile şi într-o zi o să-l gonească cu un picior în fund, şi Pantacha, n-avea pe nimeni, viaţa lui era tristă, stăpâne, dumneata ai nevastă, şi huambişii la fel, şi până şi animalele, dar el era singur, să nu se supere, stăpâne, nici dumneata, stăpână.

Mai aşteptară două zile, Aquilino nu sosea, huambişii merseră până pe Santiago să vadă ce-i cu el şi se întoarseră fără nicio ştire. Atunci căutară un loc pentru bazin, şi Pantacha, de partea cealaltă a debarcaderului, stăpâne, râpa e mai joasă, aşa că apa de pe *lupunas* o să le cadă deasupra, şi capetele huambişilor că da, şi Fushía, bine, să-l facem acolo. Bărbaţii tăiară copacii, femeile smulgeau ierburile şi când nu mai rămase decât o poiană huambişii făcură nişte ţăruşi, îi ascuţiră la vârf şi-i înfipseră în cerc. Pământul era negru la suprafaţă, roşu pe dinăuntru şi femeile îl adunau în *itípak,* îl aruncau în baltă în timp ce oamenii săpau puţul. Apoi plouă şi în câteva zile bazinul fu plin de apă, gata pentru broaştele ţestoase. Plecară în zori, apa canalului crescuse, rădăcini şi liane le ieşeau în cale să-i zgârie, şi pe Santiago Lalita începu să tremure, avea friguri. Călătoriră două zile, Fushía, mai e mult, şi huambişii arătau înainte cu degetele, în sfârşit un banc de nisip, şi Fushía, cică aici, de-ar da Domnul, şi acostară, se ascunseră printre copaci, şi Fushía, să nu te mişti, să nu respiri, dacă te simt n-or să mai vină, şi Lalita, am ameţeli, cred că sunt gravidă, Fushía, şi el, pe dracu', gura. Huambişii se făcuseră una cu plantele din jur, nemişcaţi printre crengi, le sticleau ochii şi aşa se făcu noapte, începură să cânte greierii, să orăcăie broaştele şi un broscoi gras se urcă pe piciorul Lalitei, ce chef am să-l izbesc, ce urdori are la ochi, ce pântec albicios, şi el, nu te mişca, a ieşit luna, şi ea, nu mai pot să stau aşa ca o moartă, Fushía, îmi vine să plâng şi să urlu. Noaptea era senină, călduţă, bătea un vânt uşor, şi Fushía, ne-au fraierit, nu se vede niciuna, javrele astea, şi Pantacha, taci, stăpâne, nu le vezi? uite-le că ies. Veneau odată cu valurile râului ca nişte cerculeţe, întunecate, mari, stăteau locului parcă împotmolite şi dintr-odată se mişcau, înaintau încet şi carapacele li se aprindeau de o lumină aurie, două, patru, şase, apropiindu-se, târându-se pe nisip, cu căpăţânile afară, zgrunţuroase, legănându-se, ne-or fi văzând, mirosind? şi câteva începuseră să scurme pământul ca să-şi facă cuiburile, altele ieşeau

din apă. Şi atunci, dintre copaci ieşiră în linişte siluete iuţi şi arămii, şi Fushía, hai, fuga, Lalita, şi când ajunseră pe plajă, Pantachita, ia te uită, stăpâne, muşcă, cât pe ce să-mi smulgă un deget, femelele sunt mai feroce. Huambişii răsturnaseră destul de multe şi mârâiau mulţumiţi. Răsturnate, cu capul băgat în carapace, broaştele-ţestoase îşi mişcau labele, şi Fushía, numără-le, ea, sunt opt, şi bărbaţii le găureau carapacea, le înşirau pe liane şi Pantacha, să mănânce una, stăpâne, de atâta aşteptare i se făcuse foame. Dormiră acolo şi a doua zi porniră din nou şi noaptea altă plajă, cinci ţestoase, alt şirag, şi dormiră, şi iar la drum, şi Fushía, bine măcar că e vremea ouatului, şi Pantacha, ce facem noi e interzis, stăpâne? şi Fushía, toată viaţa nu făcuse decât lucruri interzise, prietene. Drumul de întoarcere dură mult, luntrile mergeau într-o rână remorcând şiragurile şi ţestoasele se opinteau, le opreau, şi Fushía, ce faceţi, câinilor, nu le loviţi, o să le omorâţi, şi Lalita, m-auzi? ascultă-mă şi pe mine, am greţuri, Fushía, aştept un copil, şi el, totdeauna ţi se întâmplă ţie câte o pacoste de asta. În canal, broaştele-ţestoase se agăţau de rădăcinile de pe fund şi una două trebuiau să se oprească, huambişii săreau în apă, ţestoasele îi muşcau, şi ei se căţărau pe luntre răcnind. Când intrară în baltă văzură barca şi pe don Aquilino pe debarcader, făcându-le semne cu batista. Aducea conserve, oale, cuţite, rachiu şi Fushía, dragul meu prieten, credeam că te-ai înecat şi el dăduse nas în nas cu o barcă plină de soldaţi şi i-a însoţit ca să nu dea de bănuit. Şi Fushía, soldaţi? şi Aquilino a fost o încurcătură în Urakusa, aguarunii ciomăgiseră un caporal, se pare, şi omorâseră un pilot, guvernatorul din Santa María de Nieva mergea cu ei să le ceară socoteală, o să le scoată sufletul dacă nu fugeau. Huambişii urcară ţestoasele în bazin, le dădură de mâncare frunze, coji de ouă, furnici, şi Fushía, deci câinele de Reátegui tot pe aici îşi face veacul? şi Aquilino, soldaţii voiau să-i cumpere conservele, a trebuit să-i mintă, şi Fushía, nu se spunea că javra aia de Reátegui se întoarce în Iquitos şi renunţă la postul de guvernator? şi Aquilino, ba da, zice că după ce rezolvă încurcătura asta pleacă, şi Lalita, bine c-ai venit, don Aquilino, n-aveam niciun chef să mănânc broască-ţestoasă toată iarna.

*

Şi astfel don Anselmo deveni până la urmă mangacher. Dar nu de pe o zi pe alta, ca unul care îşi alege un loc, îşi face casa şi se instalează; încet, pe nesimţite. La început apărea prin cârciumi, cu harpa sub braţ şi muzicanţii (aproape cu toţii cântaseră odată pentru el) primeau să-l acompanieze. Oamenilor le plăcea să-l asculte, îl aplaudau. Iar cârciumăresele, care-l stimau, îi ofereau mâncare şi băutură şi, după ce se îmbăta, o rogojină, o pătură şi un colţ unde să

doarmă. Niciodată nu era văzut prin Castilla, nici nu trecea Podul Vechi, hotărât parcă să trăiască departe de amintiri şi de pustiu. Nu frecventa nici măcar cartierele de lângă râu, Gallinacera, Abatorul, doar mangachería: între el şi trecutul lui se interpunea oraşul. Şi mangacherii l-au adoptat, pe el, pe taciturna Chunga, care ghemuită într-un colţ, cu bărbia pe genunchi, privea ca o sălbatică în gol, în timp ce don Anselmo cânta sau dormea. Când vorbeau despre el, mangacherii spuneau don Anselmo, dar lui îi spuneau harpistule, bătrâne. Căci de când cu incendiul, îmbătrânise: umerii îi căzuseră, pieptul i se scobise, pielea îi era plină de crăpături, pântecul se umflase, picioarele i se strâmbaseră şi devenise murdar, neîngrijit. Îşi mai târa încă cizmele din vremurile bune, prăfuite, scâlciate, pantalonii îi erau numai zdrenţe, cămaşa nu mai avea niciun nasture, pălăria îi era găurită şi unghiile lungi, negre, ochii injectaţi şi plini de urdori. Vocea îi răguşi, gesturile se leneviră. La început, câţiva notabili îl angajau să cânte la aniversări, botezuri şi nunţi; cu banii câştigaţi astfel, o convinse pe Patrocinio Naya să-l găzduiască la ea acasă şi să-i dea de mâncare o dată pe zi, lui şi Chungăi, care începuse să vorbească. Dar umbla tot timpul atât de jerpelit şi de beat, încât albii nu-l mai chemară şi atunci îşi câştigă viaţa oricum, ajutând la un mutat, încărcând baloturi sau spălând porţi. Apărea în cârciumi la căderea nopţii, pe neaşteptate, târând-o pe Chunga de o mână, cu harpa în cealaltă. Era un tip popular în mangachería, prietenul tuturor şi al nimănui, un singuratic care-şi scotea pălăria să salute jumătate din lume, dar abia dacă schimba un cuvânt cu oamenii şi harpa, fiică-sa şi alcoolul păreau să-i ocupe toată viaţa. Din vechile lui obiceiuri, nu mai rămase decât ura pentru cei din Gallinacera: cum vedea pe unul, căuta pietre şi-l bombarda şi insulta. Bea mult, dar era un beţiv discret, niciodată pus pe ceartă, deloc scandalagiu. Se vedea că e beat după mers, nu în zigzag, nici împleticit, ci ceremonios, picioarele depărtate, braţele ţepene, chipul grav, ochii aţintiţi în zare.

Felul lui de viaţă era simplu. La amiază părăsea coliba Patrociniei Naya şi, uneori cu Chunga de mână, alteori singur, o pornea pe stradă părând foarte grăbit. Străbătea labirintul mangacher cu pas vioi, mergea încoace şi încolo pe potecile întortocheate, oblice, şi astfel ajungea până la marginea sudică, la pustiul care se prelungeşte spre Sullana, sau cobora până în pragul oraşului, acel şir de roşcovi cu un canal de apă care curge pe la picioarele lor. Se ducea, se întorcea, se răsucea, cu scurte escale prin cârciumi. Intra fără cea mai mică stânjeneală şi tăcut, mut, serios, aştepta să-l cinstească cineva cu un pahar de vin sau de rachiu: mulţumea cu capul, apoi ieşea şi-şi continua drumul sau plimbarea sau penitenţa, mereu în acelaşi ritm febril, până ce mangacherii îl vedeau oprindu-se undeva, prăbuşindu-se la umbra unei streşini, aşezându-se comod în nisip, acoperindu-şi

faţa cu pălăria şi rămânând aşa ore întregi, imperturbabil în faţa găinilor şi a caprelor care-i adulmecau trupul, îl atingeau cu penele şi bărbile, se găinăţau şi se băligau pe el. Nu se sfia să-i oprească pe trecători să le ceară o ţigară şi când îl refuzau nu se înfuria: îşi continua drumul, semeţ, solemn. Noaptea, se întorcea la Patrocinio Naya după harpă, şi revenea în cârciumi, dar de data asta ca să cânte. Pierdea ore întregi acordându-şi harpa, mângâindu-i uşor corzile, şi când era foarte beat, când mâinile nu-l mai ascultau şi harpa cânta fals, începea să bombăne, ochii i se întristau.

Uneori mergea la cimitir şi acolo s-a înfuriat pentru ultima oară, la un doi noiembrie, când paznicii au vrut să-l oprească la poartă. Îi insultă, se bătu cu ei, aruncă cu pietre şi în sfârşit câţiva localnici îi convinseră pe paznici să-l lase să intre. Şi tot la cimitir, la alt doi noiembrie, o văzu Juana Baura pe Chunga, care mergea pe şase ani, murdară, în zdrenţe, zburdând printre morminte. O chemă, o mângâie. De atunci, spălătoreasa venea din când în când în mangachería, trăgând după ea căruciorul plin de rufe şi întreba de harpist şi de Chunga. Ei îi aducea mâncare, o rochie, pantofi, lui ţigări şi câteva monede pe care bătrânul dădea fuga să le cheltuiască în prima cârciumă întâlnită în cale. Şi într-o zi pe Chunga n-au mai văzut-o pe străduţele mangachere şi Patrocinio Naya povesti că Juana Baura o luase la ea pentru totdeauna, în Gallinacera. Harpistul îşi continua viaţa, drumurile. Era din zi în zi mai bătrân, mai murdar şi mai răpciugos, dar se obişnuise toată lumea cu el, nimeni nu mai întorcea capul când le ieşea în drum, calm şi ţeapăn, sau când trebuiau să-l ocolească ca să nu calce peste trupul lui răsturnat pe nisip, sub soare.

Doar după câţiva ani harpistul începu să se aventureze dincolo de marginile Mangacheríei. Străzile oraşului se măreau, se transformau, se întăreau cu pietre de pavaj şi trotuare înalte, se împodobeau cu case splendide, şi deveneau zgomotoase, copiii alergau după automobile. Apăruseră baruri, hoteluri şi chipuri străine, o nouă şosea spre Chiclayo şi o cale ferată cu şine lucitoare unea Piura şi Paita, trecând prin Sullana. Toate se schimbau, chiar şi piuranii. Nu-i mai vedeai pe străzi cu cizme şi pantaloni de călărie, ci în costum, ba chiar cu cravată, iar femeile, care renunţaseră la fustele mohorâte până la glezne, se îmbrăcau în culori deschise, nu mai mergeau escortate de servitoare şi ascunse în văluri şi şaluri, ci singure, cu faţa descoperită, cu părul în vânt. Erau din ce în ce mai multe străzi, casele tot mai înalte, oraşul se lăţea şi deşertul dădea înapoi, Gallinacera dispăru şi în locul ei se înălţă un cartier de oameni bogaţi. Colibele îngrămădite în spatele abatorului arseră într-o dimineaţă: sosiră sergenţi, poliţişti, cu primarul şi prefectul în frunte, şi cu camioane şi prăjini scoaseră pe toată lumea afară şi în ziua următoare începură să traseze străzi

drepte, cvartale, să construiască case cu două etaje şi în puţină vreme nimeni nu şi-ar mai fi închipuit că în colţul ăla îngrijit unde locuiau albi trăiseră înainte oameni sărmani. Castilla crescu şi ea, deveni un adevărat orăşel. Pavară străzile, sosi şi cinematograful, se deschiseră colegii, bulevarde şi bătrânii, simţindu-se de pe altă lume, se plângeau de tot felul de ofense, indecenţe, abuzuri.

Într-o zi, cu harpa sub braţ, bătrânul înaintă prin oraşul acela înnoit, ajunse în Piaţa Armelor, se instală sub un tamarin şi începu să cânte. Se întoarse în seara următoare şi în multe altele, mai ales joia şi sâmbăta, zile de distracţie. Piuranii veneau cu zecile în Piaţa Armelor să asculte fanfara de la cazarma Grau şi el o lua înainte, îşi oferea distracţia lui cu o oră mai devreme, trecea cu pălăria şi cum aduna câţiva soles se întorcea în mangachería. Aceasta nu se schimbase, şi nici mangacherii. Acolo erau tot colibele din pământ şi trestie sălbatică, opaiţele cu seu, caprele şi, cu tot progresul, nicio patrulă de jandarmi nu se aventura în timpul nopţii pe străzile ei sălbatice. Şi, fără îndoială, harpistul se simţea cu sufletul mangacher, căci banii pe care-i câştiga în Piaţa Armelor venea să-i cheltuiască tot în mahala. Nopţile continua să cânte pe la Tula, Gertrudis sau Angélica Mercedes, fosta lui bucătăreasă, care avea acum cârciuma ei. Nimeni nu-şi mai putea închipui mangachería fără el, nici un mangacher nu-şi putea imagina că în dimineaţa următoare n-o să-l mai vadă dând târcoale solemn, pe străduţe, aruncând cu pietre în cei din Gallinacera, ieşind falnic de prin cârciumi, dormind la soare, că n-o să-i mai audă harpa, undeva departe, în noapte. Până şi în felul lui de a vorbi, în puţinele dăţi când vorbea, orice piuran recunoştea în el un mangacher.

— Neînvinşii l-au chemat la masa lor, spuse Chunga. Dar sergentul se făcea că nu-i vede.

— Întotdeauna politicos, spuse harpistul. A venit să mă salute şi să mă îmbrăţişeze.

— Cu glumele lor, golanii ăştia or să mă facă să-mi pierd respectul subalternilor, bătrâne, spuse Lituma.

Cei doi jandarmi rămaseră la bar, în timp ce sergentul stătea de vorbă cu don Anselmo; Chunga îi servi cu bere şi fraţii León şi Josefino dă-i şi dă-i înainte.

— Mai bine nu mai continuaţi că Pădureanca se întristează, spuse Tânărul. Şi apoi e târziu, maestre.

— Nu te întrista, fato, mâna lui don Anselmo pluti deasupra mesei, răsturnă o ceaşcă, o bătu pe Pădureancă pe umăr. Asta-i viaţa şi nimeni n-are nicio vină.

Trădătorii ăştia se îmbrăcau în uniforme şi nu se mai simţeau mangacheri, nu te mai salutau, nici măcar nu se mai uitau la tine.

— Jandarmii nu ştiau că totul se trăgea de la sergent, spuse Chunga. Îşi beau berea în pacea lor, pălăvrăgind cu mine. Dar el ştia,

îi fulgera din ochi, şi cu mâna, aveţi răbdare, tăceţi.

— Cine i-a mai poftit şi pe jandarmii ăştia? întrebă Seminario. Ia să vedem, parcă vor să plece. Chunga, te rog eu să-i dai afară.

— Ăsta e domnul Seminario, fermierul, spuse Chunga. Nu-i daţi atenţie.

— L-am recunoscut, spuse sergentul. Nu vă uitaţi la el, băieţi, o fi beat.

— Acum se încaieră cu sticleţii, spuse Maimucul. Şi-o face cu mâna lui, scârba.

— Vărul nostru ar putea să-i răspundă, să fie şi uniforma aia bună la ceva, spuse José.

Tânărul Alejandro sorbi din cafea:

— Venea aici liniştit, dar după două pahare se înfuria. Avea el ceva pe inimă şi răbufnea aşa, cu înjurături şi ghionturi.

— Nu te înfuria, domnule, spuse sergentul. Noi ne facem treaba, de asta suntem plătiţi.

Aţi vegheat destul, vedeţi doar că toate sunt la locul lor, spuse Seminario. Acum căraţi-vă şi lăsaţi oamenii cumsecade să petreacă în linişte.

— Nu vă jenaţi de noi, spuse sergentul. Petreceţi mai departe şi gata, domnule.

Chipul Pădurencei era din ce în ce mai mâhnit şi, la masă, Seminario se zvârcolea de furie, până şi poliţistul îl enerva, nu mai erau bărbaţi în Piura, ce se întâmplase cu ţinutul ăsta, blestemat să fie el, asta nu era drept. Şi atunci se apropiară Ortensia şi Zambilica şi cu linguşeli şi cu glume îl mai potoliră un pic.

— Ortensia, Zambilica, zise don Anselmo. Ce nume le pui, Chunguita.

— Şi ei ce făceau? întrebă Pădureanca. I-o fi înfuriat ce s-a spus despre Piura.

— Plesnea fierea în ei de ciudă, spuse Bolas. Dar ce era să-i facă, erau morţi de frică.

Ei nu-l credeau pe Lituma aşa fraier, era înarmat şi trebuia să-l pună la punct, Seminario era renumit pentru puterea lui, nu trebuia să-i caute nod în papură când ştiau cu cine au de-a face, şi Rita, mai încet că te aude, şi Maribel, iese cu scandal şi Sandra cu hohotele ei. Şi, după puţin timp, patrula plecă, sergentul îi însoţi până la uşă pe cei doi jandarmi şi se întoarse singur. Se duse şi se aşeză la masa Neînvinşilor.

— Mai bine pleca şi el, spuse Bolas. Săracul!

— De ce sărac! protestă Pădureanca, cu vehemenţă. E bărbat, n-are nevoie să-l compătimească nimeni.

— Dar tu spui întotdeauna sărăcuţul, Pădureanco, spuse Bolas.

— Eu sunt nevasta lui, explică Pădureanca, şi Tânărul schiţă un

zâmbet vag.

Lituma le făcea morală, de ce făceau bancuri de faţă cu oamenii lui? şi ei, eşti cu două feţe, faci pe seriosul de faţă cu ei, şi apoi le dai drumul ca să petreci după pofta inimii. Cât priveşte uniforma, le era şi milă, parcă era altul, iar lui îi era şi mai milă de ei, şi pe loc se împăcară şi cântară: ei erau Neînvinşii, nu ştiau să muncească, doar să tragă la măsea şi să joace cărţi, ei erau Neînvinşii şi acum se duceau la curve.

— Să-şi facă un imn numai al lor, spuse harpistul. Ah, mangacherii ăştia, nimeni nu e ca ei.

— Dar tu nu mai eşti, vere, spuse Maimucul. Te-ai lăsat învins.

— Nu ştiu cum nu ţi-a crăpat obrazul de ruşine, vere, spuse José. Cine-a mai văzut un mangacher în poliţie?

— Cred că-şi povesteau bancurile şi beţiile lor, spuse Chunga. Ce altceva puteau să vorbească?

— Zece ani, prietene, oftă Lituma. Teribil cum se mai duce viaţa.

— Să bem pentru viaţa care se duce! propuse José, ridicând paharul.

— Pe mangacheri îi apucă filosofia când se afumă un pic. S-au molipsit de la Tânărul, spuse harpistul. Or fi vorbit despre moarte.

— Zece ani, să nu-ţi vină să crezi, spuse Maimucul. Îţi aminteşti de priveghiul Domitilei Yara, vere?

— A doua zi după ce m-am întors acasă m-am întâlnit cu părintele García şi nu mi-a răspuns la salut, spuse Lituma. Tot nu ne-a iertat.

— Ce filosof, maestre, spuse Tânărul, înroşindu-se. Un biet artist, acolo.

— Mai degrabă îşi aminteau fel de fel de lucruri, spuse Pădureanca. De câte ori se adunau, începeau să povestească ce făceau când erau copii.

— Vorbeşti ca o piurană, Pădureanco, spuse Chunga.

— Niciodată nu ţi-a părut rău, vere? spuse José.

— Poliţist sau altceva, ce contează, dădu Lituma din umeri. Când eram Neînvins mă ţineam numai de chefuri şi de jocuri de cărţi, dar mi-era şi foame, prieteni. Cel puţin acum mănânc bine şi dimineaţa şi seara. E ceva.

— Dacă se poate, aş mai bea puţin lapte, spuse harpistul.

Pădureanca se ridică, don Anselmo, i-l pregătea ea.

— Singurul lucru pentru care te invidiez e că ai văzut lumea, Lituma, spuse Josefino. Noi o să murim fără să ieşim din Piura.

— Vorbeşte despre tine, spuse Maimucul. Pe mine nu mă băgaţi în groapă până nu văd Lima.

— Bună fată, spuse Anselmo. Face orice. E săritoare şi simpatică. E frumoasă?

— Nu prea, cam bondoacă, spuse Bolas. Şi când poartă tocuri, îţi

vine să râzi cum calcă.

— Dar are ochi frumoşi, afirmă Tânărul. Verzi, mari de tot, misterioşi. Ţi-ar plăcea, maestre.

— Verzi? spuse harpistul, precis mi-ar plăcea.

— Cine ar fi crezut că până la urmă o să te însori şi o să te faci poliţist, spuse Josefino. Şi acuşi, acuşi, tată de familie, Lituma.

— E adevărat că în regiunea pădurilor sunt femei gârlă? întrebă Maimucul. Şi sunt chiar aşa de senzuale cum se spune?

— Mai grozav decât se spune, afirmă Lituma. Trebuie să ai grijă. Dacă nu bagi de seamă, ieşi stors, nu ştiu cum de n-am plecat de acolo cu plămânii găuriţi.

— Atunci poţi s-o ai pe care vrei, spuse José.

— Mai ales dacă eşti de pe coastă, spuse Lituma. Se dau în vânt după creoli.

— O fi ea cumsecade, dar ce-o fi în inima ei, spuse Bolas. Ea preacurveşte pentru prietenul soţului şi bietul Lituma e la închisoare.

— Nu trebuie să te pripeşti cu judecata, Bolas, spuse Tânărul, cu tristeţe. Ar trebui să ştii exact cum s-au petrecut lucrurile. Niciodată nu-i uşor să ştii ce ascunde fiecare lucru. Să nu arunci niciodată primul piatra, frate.

— Şi mai spune că nu e filosof, spuse harpistul. Ascultă la el, Chunguita.

— La Santa María de Nieva erau multe femei, vere? insistă Maimucul.

— Puteai să le schimbi în fiecare zi, spuse Lituma. Multe, şi cu draci în ele. De tot felul şi din plin, albe, brune, n-aveai decât să întinzi mâna.

— Şi, dacă erau aşa grozave, de ce te-ai însurat cu asta, râse Josefino. Căci, n-ai ce spune, Lituma, doar ochii sunt de ea, încolo nu face nici două parale.

— A trântit cu pumnul în masă că s-a auzit până la catedrală, spuse Bolas. S-au luat la harţă din ceva, Josefino şi Lituma parcă luaseră foc.

— Sunt iuţi ca scânteile, într-o clipă se aprind şi se sting, niciodată nu-i ţine furia, spuse harpistul. Toţi piuranii au inima bună.

— Nu mai ştii de glumă? spunea Maimucul. Cum te-ai mai schimbat, vere.

— Dar mi-e ca o soră, Lituma! exclamă Josefino. Crezi c-am spus-o serios? Stai jos, colega, ciocneşte cu mine.

— Adevărul e că o iubesc, spuse Lituma. Nu-i niciun păcat.

— Bine faci că o iubeşti, spuse Maimucul. Toarnă bere, Chunga.

— Săraca, nu se poate obişnui, e tare speriată de atâta lume, spunea Lituma. Aici e cu totul altfel decât pe la ei, trebuie s-o înţelegi.

— Sigur că o înţelegem, spuse Maimucul. Haide, în cinstea verişoarei noastre.

— E foarte bună, cum ne îngrijeşte ea şi ce mâncăruri ne găteşte, spuse José. O iubim toţi trei foarte mult, vere.

— E bine aşa, don Anselmo? spuse Pădureanca. Nu-i prea cald?

— Bun, bun, foarte gustos, spuse harpistul, plescăindu-şi limba. E adevărat că ai ochii verzi, fato?

Seminario se întoarse cu scaun cu tot spre ei, ce-i zarva asta, nu mai putea omul să stea liniştit de vorbă? Şi sergentul, tot respectul, dar se cam întrecea cu gluma, nimeni nu se băga cu el, să nu se bage nici el cu alţii, domnule. Seminario ridică glasul, cine erau ei să-i răspundă, şi sigur că se băga cu ei, cu toţi patru, şi-i băga şi în mă-sa, aţi auzit?

— I-a înjurat de mamă? întrebă Pădureanca, clipind din ochi.

— De mai multe ori în seara aceea, asta era doar la început, spuse Bolas. Bogătanii ăştia, fiindcă au pământ, îşi închipuie că pot să înjure de mamă pe oricine.

Ortensia şi Zambilica plecară cât ai clipi din ochi şi, de la tejghea, Sandra, Rita şi Maribel îşi întinseră gâturile. Sergentul avea vocea spartă de furie, familia n-avea nimic de-a face cu asta, domnule.

— Dacă nu-ţi place, vino să stăm de vorbă, băiete, spuse Seminario.

— Dar Lituma nu s-a dus, spuse Chunga. L-am ţinut noi, cu Sandra.

— De ce s-o amesteci pe mamă într-o afacere între bărbaţi? spuse Tânărul. Mama e lucrul cel mai sfânt de pe lume.

Şi Ortensia şi Zambilica se întoarseră la masa lui Seminario.

— Nu i-am auzit râzând, nici nu şi-au mai cântat imnul, spuse harpistul. Au rămas plouaţi după înjurătura aia de mamă, băieţii.

— S-au consolat ei cu băutura, spuse Chunga. Nu mai avea unde să pună sticlele la masa lor.

— De aia cred eu că necazul pe care-l ai pe inimă explică tot, spuse Tânărul. De aia unii ajung beţivi, alţii popi, alţii asasini.

— Mă duc să-mi dau cu apă pe faţă, spuse Lituma. Tipul ăsta mi-a stricat toată seara.

— A avut dreptate să se supere, Josefino, spuse Maimucul. Nimănui nu i-ar plăcea să i se spună: nevastă-ta e urâtă.

— Mă scoate din fire cu atâtea ifose, spuse Josefino. Am avut şi eu o sută de femei, cunosc jumătate din Peru, mi-am trăit viaţa. Toată ziua ne bârâie la cap cu călătoriile lui.

— În fond eşti furios pe el fiindcă nevastă-sa nu-ţi dă nicio atenţie, spuse José.

— Dacă ar şti că te ţii de ea, te-ar omorî, spuse Maimucul. E îndrăgostit de nevastă-sa ca un bou.

— E vina lui, spuse Josefino. De ce se laudă atât? în pat e ca focul, se mişcă aşa şi pe dincolo. Dă-l la dracu', să văd şi eu dacă-s adevărate toate minunile astea.

— Pariem pe două livre că n-o să-ţi meargă, frate? spuse Maimucul.

— Mai vedem noi, spuse Josefino. Prima oară a vrut să mă pălmuiască, a doua oară doar m-a insultat şi a treia nici nu m-a mai băgat în seamă, ba chiar am putut s-o ating puţin cu mâna. Se lasă ea, cunosc eu oamenii.

— Dacă pică, ştii doar, spuse José. Pe unde trece un Neînvins, trec trei, Josefino.

— Nu ştiu de ce o doresc atât, spuse Josefino. Adevărul e că nu face nici două parale.

— Fiindcă nu e din părţile noastre, spuse Maimucul. Omului aşa îi place, să descopere ce secrete, ce obiceiuri mai sunt pe alte meleaguri.

— Parcă-i un animal, spuse José. Nu înţelege nimic, tot timpul întreabă dar de ce asta, de ce ailaltă. Eu n-aş fi îndrăznit s-o încerc primul. Şi dacă-i povesteşte lui Lituma, Josefino.

— E din alea sperioase, spuse Josefino. Am dibuit-o imediat. N-are personalitate, mai bine ar muri de ruşine decât să-i povestească. Păcat doar că-i gravidă. Acum trebuie să aşteptăm până naşte ca să facem treaba.

— Apoi începură să danseze în legea lor, spuse Chunga. Se părea că trecuseră toate.

— Nenorocirile vin pe neaşteptate, când te aştepţi mai puţin, spuse Tânărul.

— El cu cine dansa? întrebă Pădureanca.

— Cu Sandra, Chunga o privea cu ochii ei stinşi şi vorbea rar – strâns lipiţi. Şi se sărutau. Eşti geloasă?

— Era doar o întrebare şi atât, spuse Pădureanca. Eu nu sunt geloasă.

Şi Seminario, din senin, tare, să se care, mânios, sau le trăgea un picior în fund să-i scoată, urlând, pe toţi patru odată.

III

— Niciun zgomot toată noaptea, nicio lumină, spuse sergentul. Nu vi se pare ciudat, dom' locotenent?

— Trebuie să fie pe partea cealaltă, spuse sergentul Roberto Delgado. Insula pare mare.

— Se luminează, spuse locotenentul. Să aducă bărcile, dar fără zarvă.

Acolo, între copaci şi apă, uniformele păreau şi ele vegetale. Ghemuiţi în reduta strâmtă, muiaţi până la oase, cu ochii beţi de oboseală, jandarmii şi soldaţii îşi aranjau pantalonii, cizmele. Erau învăluiţi într-o lumină verzuie, care se strecura printre crengile întortocheate şi feţele li se zăreau printre frunze, crengi şi liane, cu urme de înţepături şi zgârieturi violete. Locotenentul înaintă până la ţărmul lagunei, dădu la o parte frunzişul cu o mână, cu cealaltă îşi

duse binoclul la ochi şi scrută insula: o râpă înaltă, cu coaste plumburii, copaci cu trunchiuri robuste şi creste înfrunzite. Apa strălucea, se auzeau păsările cântând. Sergentul veni furişându-se spre locotenent, sub picioarele lui lemnul scârţâia şi trosnea, în spatele lor, siluetele împrăştiate ale jandarmilor şi soldaţilor abia se mai mişcau prin hăţiş, destupau în tăcere câte o ploscă şi aprindeau ţigări.

— S-au potolit, spuse locotenentul. Cine ar spune că tot drumul n-au făcut decât să se certe.

— Noaptea asta îngrozitoare i-a făcut prieteni, spuse sergentul. Oboseala, lipsa de confort. Nu există leac mai bun pentru ca oamenii să se împace, dom' locotenent.

— Să-i prindem ca în cleşte înainte de a se lumina de tot de ziuă, spuse locotenentul. Un grup trebuie plasat pe malul din faţă.

— Da, dar pentru asta trebuie să traversăm balta, spuse sergentul, arătând insula cu degetul. Sunt cam trei sute de metri, dom' locotenent. Ne vânează ca pe porumbei.

Sergentul Roberto Delgado şi ceilalţi se apropiaseră. Noroiul şi ploaia făcuseră uniformele totuna şi doar căştile şi chipiele îi deosebeau pe jandarmi de soldaţi.

— Să le trimitem un sol, dom' locotenent, spuse sergentul Roberto Delgado. Nu le rămâne altceva de făcut decât să se predea.

— Nu se poate să nu ne fi văzut, spuse sergentul. Huambişii au auzul fin, ca toţi indienii. Poate că acum ne şi ochesc de pe *lupunas*.

— Să vezi şi să nu crezi, spuse sergentul Delgado. Păgânii să trăiască printre *lupunas*, cu toată groaza pe care o au de ele.

Soldaţii şi jandarmii ascultau: piei livide, mici abcese de sânge coagulat, cearcăne, pupile neliniştite. Locotenentul se scărpină pe obraz, să vedem, lângă tâmplă trei aluniţe formau un triunghi violet, cei doi sergenţi făceau pe ei de frică?

Şi o şuviţă de păr murdar îi cădea pe fruntea pe jumătate ascunsă sub cozoroc. Ce? Poate jandarmilor le-o fi frică, dom' locotenent, sergentul Roberto Delgado nu ştia ce-i aia. Se iscă un murmur şi, dintr-o mişcare care scutură frunzişul, Piciul, Oacheşul şi Roşcovanul se traseră la o parte de soldaţi, asta era curată jignire, dom' locotenent, nu îngăduiau, cu ce drept? şi locotenentul duse mâna la cartuşieră: s-ar putea să-l coste scump, dacă n-ar fi în misiune ar vedea el.

— Nu era decât o glumă, dom' locotenent, bolborosi sergentul Roberto Delgado. În armată le jucăm tot felul de renghiuri ofiţerilor şi ei nu se supără niciodată. Mi-am închipuit că şi la poliţie e la fel.

Un zgomot de mişcare pe apă le acoperi vocile şi se auzi un clipocit de vâsle, o alunecare. Sub cascada de liane şi stuf, se iviră bărcile. Pilotul Pintado şi soldatul care le conduceau erau surâzători şi nici din gesturi, nici din mişcări nu se vedea că ar fi obosiţi.

— La urma urmelor, poate ar fi mai bine să le cerem să se predea, spuse locotenentul.

— Sigur că da, dom' locotenent, spuse sergentul Roberto Delgado. Nu de frică v-am dat sfatul ăsta, ci din strategie. Dacă vor s-o şteargă, de aici tragem ca la ţintă în ei.

— În schimb, dacă ne ducem noi acolo, pot să ne facă pilaf când traversăm balta, spuse sergentul. Nu suntem decât zece şi ei cine ştie câţi or fi. Şi ce arme or avea.

Locotenentul se întoarse, jandarmii şi soldaţii stăteau încordaţi: care era cel mai bătrân dintre ei? Un soi de gâfâială pe toate feţele acum, un rânjet pe buze, pleoape cuprinse de alarmă şi sergentul Roberto Delgado arătă spre un soldat scurt şi arămiu, care făcu un pas înainte: soldat Hinojosa, dom' locotenent. Foarte bine, soldatul Hinojosa să-i ducă pe cei din Borja pe cealaltă parte a lagunei şi să-i amplaseze în faţa insulei, dom' sergent. Locotenentul va rămâne aici cu jandarmii, păzind gura canalului. Şi atunci de ce mai venise şi sergentul Roberto Delgado, dom' locotenent? Ofiţerul îşi scoase chipiul, pentru ce? îşi netezi părul cu mâna, o să-i spună îndată, şi, când îşi puse din nou casca, şuviţa de pe frunte îi dispăruse, cei doi sergenţi vor merge să le ceară să se predea. Să arunce armele şi să se aşeze în formaţie în râpă, cu mâinile pe cap, dom' sergent, o să-i ducă Pintado. Sergenţii se priviră, fără să spună niciun cuvânt, soldaţii şi jandarmii, din nou amestecaţi, şuşoteau şi în ochii lor nu se mai vedea teamă, ci uşurare, scântei batjocoritoare. Cu Hinojosa în frunte soldaţii se urcară pe una din şalupe care se legănă şi se afundă un pic. Pilotul ridică prăjina şi, din nou, un plescăit uşor, freamătul frunzişului, căştile dispărură sub ferigi şi liane, şi locotenentul examină cămăşile jandarmilor, Piciule, să şi-o scoată: a lui era cea mai albă. Sergentul o s-o lege de puşcă şi, bineînţeles, dacă ăia făceau vreo prostie, foc, fără să mai stea pe gânduri. Sergenţii erau pe şalupă şi, când Piciul le întinse cămaşa, Pintado împinse ambarcaţiunea cu prăjina. O lăsă să plutească domol printre frunze, dar, cum pătrunseră în lagună, porni motorul şi, din pricina zgomotului monstruos, văzduhul se umplu de păsări care îşi luau zborul de prin copaci, cu mare zarvă. O strălucire portocalie creştea în spatele lupunelor şi în desişul din jur se reflectau primele raze ale soarelui, iar apele bălţii se vedeau limpezi şi liniştite.

— Ehei, prietene, eu mă pregăteam de însurătoare, spuse sergentul.

— Da' ridică mai mult puşca aia, spuse sergentul Delgado, să vadă bine cămaşa.

Traversară laguna fără să-şi ia ochii de la râpă şi de la *lupunas*. Pintado păstra direcţia cu o mână şi cu cealaltă se scărpina în cap, pe faţă, pe braţe, chinuit de o mâncărime bruscă şi generalizată. Se şi zărea o plajă îngustă, noroioasă, cu arbuşti goi şi trunchiuri plutitoare,

care servea probabil ca debarcader. Pe malul opus acostase şalupa soldaţilor şi ei coborau în fugă, se luau parcă la întrecere, ţinteau insula cu puştile, Hinojosa avea voce frumoasă, erau frumoase şi *huaynitos* alea pe care le cântase azi-noapte în *quechua,* nu-i aşa? Da, dar ce s-o fi întâmplat de nu se vedeau, de ce nu ieşeau? Pe Santiago erau mulţi huambişi, prietene, cei pe care i-au văzut venind i-or fi anunţat şi or fi avut timp berechet să fugă pe canale. Şalupa merse drept spre debarcader. Legate cu liane groase, trunchiurile plutitoare erau pline de muşchi, ciuperci şi licheni. Cei trei oameni priveau râpa aproape verticală, *lupunas* curbe şi cocoşate: nu era nimeni, domnilor sergenţi, şi ce spaimă mai trăseseră. Sergenţii săriră, se bălăciră prin nămol, începură să se caţăre, cu trupurile lipite de coastă. Sergentul ţinea puşca sus, un vânt călduţ unduia cămaşa Piciului şi, când ajunseră în vârf, un soare puternic îi făcu să clipească, să se frece la ochi. Împletituri de liane acopereau spaţiile dintre o *lupuna* şi alta, un fum gros şi putred le scălda chipurile de câte ori priveau prin hăţiş. În sfârşit, dădură peste o deschizătură, înaintară îngropaţi până la brâu în iarba sălbatică şi foşnitoare, apoi o luară pe o potecă care se întindea, sinuoasă, minusculă, printre alei de copaci, se pierdea, dispărea şi apărea din nou lângă un câmp cu bălării sau un desiş de ferigi. Sergentul Roberto Delgado era nervos, fir-ar să fie, să ridice bine puşca aia ca să vadă că vin cu steag alb. Coroanele copacilor formau o boltă compactă străbătută doar din loc în loc de firişoare de soare, zdrenţe aurii care erau ca nişte vibraţii şi pretutindeni se auzea cântatul unor păsări invizibile. Sergenţii îşi fereau faţa cu mâinile, dar tot primeau împunsături, zgârieturi arzătoare. Poteca se opri pe neaşteptate, într-o poiană cu suprafaţa netedă şi nisipoasă, plivită de ierburi şi în faţa ochilor apărură colibele: aha, prietene, ia te uită. Înalte, solide, erau totuşi aproape devorate de pădure. Una îşi pierduse acoperişul şi o gaură ca o rană rotundă îi păta faţada; din cealaltă creştea un copac ale cărui braţe stufoase ieşeau impetuos prin ferestre şi pereţii amândurora dispăreau sub straturi de iederă. De jur-împrejur era iarbă înaltă; scările dărăpănate, prizoniere ale plantelor agăţătoare, serveau drept reazem pentru tot felul de tulpini şi rădăcini, iar pe trepte şi stâlpi se zăreau cuiburi şi muşuroaie bombate. Sergenţii dădeau târcoale în jurul colibelor, îşi întindeau gâturile ca să vadă înăuntru.

— N-au plecat azi-noapte, ci hăt, demult, spuse sergentul Delgado. Pădurea aproape că le-a înghiţit.

— Nu sunt colibe de huambişi, ci de albi, spuse sergentul. Păgânii nu le fac atât de mari şi, apoi, când se mută pleacă cu ele în spate.

— Aici era o poiană, spuse sergentul Delgado. Copacii sunt tineri. Aici locuiau destul de mulţi oameni, măi omule.

— Locotenentul o să turbeze, spuse sergentul. Era convins că pune

mâna măcar pe câţiva.

— Hai să-l chemăm, spuse sergentul Delgado; ţinti una din colibe cu puşca, trase de două ori şi ecoul repetă împuşcăturile, în depărtare. Or să-şi închipuie că ne mănâncă fripţi tâlharii.

— Între noi fie vorba, eu unul prefer să nu fie nimeni, spuse sergentul. Sunt pe cale să mă însor, n-am chef să-mi pierd viaţa, la vârsta mea.

— Hai să percheziţionăm înainte de sosirea celorlalţi, spuse sergentul Delgado. Poate că mai e ceva care să merite osteneala.

Nu găsiră decât resturi de obiecte ruginite, devenite sălaşe de păianjeni şi lemnele roase de cari, distruse de furnici, crăpau sub paşii lor sau se înfundau încet în pământ. Ieşiră din colibe, străbătură insula şi ici-colo dădeau peste lemne carbonizate, cutii de conserve oxidate, cioburi de urcioare. Pe un povârniş se afla o baltă cu apă stătută şi, printre miresmele puturoase, pluteau nori de ţânţari. O înconjurau două şiruri de ţăruşi, ca o reţea ascuţită şi asta ce mai era, sergentul Roberto Delgado nu mai văzuse niciodată una ca asta. Ce să fie, chestii de-ale indienilor, dar mai bine s-o întindă de acolo, mirosea urât şi erau atâtea viespi. Se întoarseră la colibe şi locotenentul, jandarmii şi soldaţii înaintau ca nişte somnambuli prin poiană, cu puştile aţintite spre copaci, neliniştiţi şi uluiţi.

— Zece zile de drum! urlă locotenentul. Atâta bătaie de cap pentru nimica toată! De când credeţi c-au întins-o?

— După mine, de luni de zile, dom' locotenent, spuse sergentul. Poate mai bine de un an.

— Nu erau două, ci trei colibe, dom' locotenent, spuse Oacheşul. Aici mai era una, o fi smuls-o vreo vijelie din rădăcini. Se mai văd încă pilonii, uitaţi-vă şi dumneavoastră.

— După mine, de câţiva ani, dom' locotenent, spuse sergentul Delgado. După copacul ăsta care a crescut înăuntru.

La urma urmelor, ce mai conta, locotenentul zâmbi dezamăgit, o lună sau zece ani, obosit: totuna era, ăia tot fugiseră. Şi sergentul Delgado, haide, Hinojosa, o percheziţie cum scrie la carte şi să se împacheteze ce se putea mânca, bea, şi îmbrăca şi soldaţii se răspândiră prin poiană şi se pierdură printre copaci şi Roşcovanul să facă puţină cafea ca să le piară gustul amar din gură. Locotenentul se lăsă pe vine, începu să scobească pământul cu o crenguţă. Sergenţii îşi aprinseră câte o ţigară, roiuri zumzăitoare le treceau pe deasupra capetelor în timp ce pălăvrăgeau.

Pilotul Pintado tăie crengi uscate, făcu un foc şi, în timpul ăsta, doi soldaţi azvârleau prin aer, din colibă, sticle, urcioare din argilă, paturi putrezite. Roşcovanul puse la încălzit un termos, servi cafea fumegândă în nişte păhărele de tablă şi locotenentul şi sergenţii tocmai terminau de băut când se auziră strigăte. Ce e? şi apărură doi

soldaţi în fugă, un om? ofiţerul se ridicase în picioare dintr-o săritură, ce anume? şi soldatul Hinojosa: un mort, dom' locotenent, îl găsiseră pe o plajă mai jos. Huambis? Alb? Urmat de jandarmi şi de soldaţi, locotenentul o şi luase la fugă şi, câteva clipe, se auzi pârâitul frunzelor uscate călcate în picioare, foşnetul uşor al ierbii atacate de trupuri. Ocoliră ţăruşii repede, îngrămădindu-se, se năpustiră pe povârniş, trecură peste o groapă plină de pietre şi, ajungând pe plajă, se opriră brusc, în jurul omului întins pe jos. Stătea pe spate, pantalonii sfâşiaţi de-abia îi mai ascundeau membrele slinoase şi slăbănoage, pielea închisă la culoare. Subsuorile erau două şuviţe negricioase, cleioase şi unghiile de la mâini şi de la picioare erau foarte lungi. Cruste şi plăgi uscate îi rodeau torsul, umerii, o bucată de limbă albicioasă îi atârna printre buzele crăpate. Soldaţii şi jandarmii îl examinau şi, dintr-odată, sergentul Roberto Delgado zâmbi, se lăsă pe vine şi aspiră, cu nasul lipit de gura celui întins pe jos. Râse apoi încetişor, se ridică şi îi dădu omului un picior în coaste: ascultă, atenţie, să nu dea cu piciorul într-un mort şi sergentul Roberto Delgado, izbind încă o dată, ce mort şi ce atenţie, nu voia să-l miroasă, dom' locotenent? Toţi se aplecară, adulmecară trupul acela ţeapăn şi nepăsător. Nici pe departe nu-i mort, dom' locotenent, omul nostru era drogat cu ierburi. Cu un fel de bucurie crescândă, furioasă, îl podidi cu alte lovituri de picioare şi omul de pe jos se crispă, un sunet răguşit, din rărunchi, îi ieşi de pe buze, drace: aşa era. Locotenentul îl înşfăcă de păr, îl clătină şi din nou, slab, sforăitul acela lăuntric. Visa tâlharul şi sergentul da, priviţi, iată şi ierburile. Lângă cenuşa argintie şi bucăţile de lemn ale unui foc, se afla o oală de pământ, pârlită, plină cu ierburi. Zeci de gângănii cu nişte cleşti lungi şi abdomen negru îl escaladau, în timp ce altele, aşezate în cerc, protejau asaltul. Dacă ar fi fost mort, l-ar fi mâncat până acum gângăniile, dom' locotenent, n-ar mai fi rămas decât oasele din el, şi Roşcovanul, păi şi începuseră, de la picioare. Câteva gângănii urcau pe tălpile tăbăcite ale picioarelor şi altele îi inspectau gleznele, degetele, călcâiele, îi pipăiau pielea cu antenele lor subţiri şi în urma lor lăsau un şir de puncte violete.

Sergentul Roberto Delgado îi mai dădu un picior, în acelaşi loc. Între coastele omului de pe jos apăruse o umflătură, ca un tunel lunguieţ de culoare închisă la vârf. Tot nu se mişca, dar, din când în când, scotea sforăitul acela găunos şi limba i se întărea, lingea cu greu buzele. Era în rai blestematul, nu simţea nimic şi locotenentul, apă, repede, şi să-i săltaţi picioarele, fir-ar al dracului, îl mâncau furnicile. Piciul şi Roşcovanul striviră gângăniile, doi soldaţi aduseră apă din baltă în căşti şi-l stropiră pe faţă. Acesta încerca acum să-şi mişte membrele, faţa i se schimonosea de efort, capul îi cădea când într-o parte, când într-alta. Deodată râgâi şi unul din braţe i se îndoi încet,

cu greutate, palma atinse corpul, pipăi umflătura, o mângâie. Acum respira cu frică, pieptul i se umflase, pântecul i se scobise şi limba i se întindea, albă, cu cheaguri de salivă verde. Ochii erau tot închişi, şi locotenentul, soldaţilor, mai aduceţi apă: băieţi, cu sau fără voia lui trebuie trezit. Soldaţii şi jandarmii mergeau la lagună, se întorceau şi vărsau peste el şiroaie de apă şi el deschidea gura ca să le primească, limba sorbea anevoie, cu zgomot, picăturile. Vaietul lui devenise mai natural şi continuu, ca şi contracţiile corpului care părea eliberat de nişte legături nevăzute.

— Daţi-i puţină cafea, aduceţi-l în simţiri cum ştiţi, spuse locotenentul. Şi azvârliţi mai departe apă peste el.

— Nu cred să ajungă până la Santa María de Nieva în halul în care e, dom' locotenent, spuse sergentul. O să ne moară pe drum.

— Îl duc la Borja, că e mai aproape, spuse locotenentul, întoarce-te imediat cu băieţii la Nieva şi spune-i lui don Fabio că am pus mâna pe unul dintre ei. Că or să cadă şi ceilalţi. Eu mă duc cu soldaţii la garnizoană şi acolo aduc un medic să-l vadă. Nu-mi moare mie ăsta, să ştiu că fac şi pe dracu-n patru.

Câţiva metri mai la o parte de grup, locotenentul şi sergentul fumau. Jandarmii şi soldaţii forfoteau în jurul celui întins pe jos, îl udau, îl zgâlţâiau şi el parcă îşi exersa cu neîncredere limba, vocea, încerca cu tenacitate noi mişcări şi sunete.

— Şi dacă nu e din bandă, dom' locotenent? întrebă sergentul.

— De aia îl şi duc la Borja, spuse locotenentul. Sunt acolo aguaruni din satele care au fost jefuite de bandiţi, să vedem dacă-l recunosc. Spune-i lui don Fabio să-l anunţe pe Reátegui.

— Individul a început să vorbească, dom' locotenent, strigă Piciul. Veniţi să-l auziţi.

— Aţi înţeles ce spune? întrebă locotenentul.

— Despre un râu de sânge, un creştin care a murit, spuse Oacheşul. Cam aşa ceva, dom' locotenent.

— Atât ar mai lipsi, să fie nebun, cu ghinionul pe care-l am, spuse locotenentul.

— Întotdeauna se ţicnesc un pic când visează drogaţi, spuse sergentul Roberto Delgado. După aia le trece, dom' locotenent.

*

Se înnopta, Fushía şi don Aquilino mâncau manioc prăjit, beau rachiu direct din sticlă, şi Fushía, se înnoptează, Lalita, aprinde opaiţul, ea stătea ghemuită şi au, au, prima durere, nu se putea scula, căzu pe jos plângând. O ridicară, o suiră în hamac, Fushía aprinse opaiţul, şi ea, cred că mi-a venit ceasul, mi-e frică. Şi Fushía, n-am văzut niciodată o femeie care să moară când naşte, şi Aquilino, nici

eu, nu te speria, Lalita, el era cea mai bună moaşă din pădure, putea să pună mâna pe ea, Fushía? nu era gelos? şi Fushía eşti prea bătrân ca să mai fiu gelos, dă-i drumul, pune mâna. Don Aquilino îi ridicase fusta, stătea în genunchi ca să poată vedea şi intră Pantacha în fugă, stăpâne, se luaseră la bătaie, şi Fushía, cine, şi Pantacha, huambişii cu aguarunul adus de don Aquilino, don Aquilino, cu Jum? Pantacha holba ochii şi Fushía îl lovi peste faţă, câine, cum te uiţi la femeia altuia? El se freca la nas, iartă-mă, stăpâne, venise numai să-l anunţe, huambişii vor ca Jum să plece, ştiţi doar cât îi urăsc pe aguaruni, se înfuriaseră, şi el şi Nieves nu-i puteau despărţi, stăpâna era bolnavă? Şi don Aquilino, mai bine du-te să vezi, Fushía, nu care cumva să-l omoare, după ce m-am chinuit atât să-l conving să vină pe insulă, şi Fushía, îl bag în mă-sa, trebuie făcuţi turtă, să se îmbete împreună, ori se omoară, ori se împrietenesc. Ieşiră şi don Aquilino se apropie de Lalita, îi frecă picioarele, ca să ţi se înmoaie muşchii şi pântecul, şi copilul să iasă uşurel, o să vezi, şi ea, râzând, plângând, o să-i povestească lui Fushía că profita de ocazie ca s-o pipăie, el râdea şi au, au, iarăşi, la oasele din spate, au, s-or fi rupând, şi don Aquilino, bea o înghiţitură ca să te linişteşti, ea bău, vărsă şi-l pătă pe don Aquilino care legăna hamacul nani, nani, Lalita, fată frumoasă, şi durerea se potolea. Nişte lumini roşii dansau în jurul opaiţului, ia te uită, Lalita, licuricii, *ayañahuis,* când moare un om sufletul lui devine fluture de noapte, ştia? şi umblă noaptea luminând pădurea, râurile, lacurile, când o să moară el, Lalita, o să ai întotdeauna lângă tine un licurici, o să-ţi ţină loc de lampă. Şi ea, mi-e frică, don Aquilino, nu-mi mai vorbi despre moarte, şi el, nu te speria, legăna hamacul, voiam să te mai distrez, cu o cârpă udă îi răcorea fruntea, n-o să ţi se întâmple nimic, o să se nască înainte de ziuă, atingându-te, am văzut că e băiat. Coliba se îmbibase de miros de vanilie şi vântul umed aducea şi şoapte ale pădurii, zgomot de greieri, lătrături şi vocile unei încăierări mânioase. Şi ea, ai mâini uşoare, don Aquilino, asta mă mai linişteşte un pic, şi ce bine miroase, dar nu-i auzi pe huambişi? du-te să vezi, don Aquilino, dacă-l omoară pe Fushía? şi el, ăsta era singurul lucru care nu se putea întâmpla, Lalita, nu ştii că parcă-i dracul? Şi Lalita, de cât timp vă cunoaşteţi, don Aquilino, şi el, de aproape zece ani, întotdeauna a ieşit basma curată deşi s-a băgat în cele mai mari încurcături, Lalita, lucruri îngrozitoare, le scapă duşmanilor printre degete ca un şarpe de râu. Şi ea, v-aţi împrietenit în Moyobamba? şi don Aquilino, eu eram sacagiu, el m-a făcut negustor, şi ea, sacagiu? şi don Aquilino, din casă în casă cu măgarul şi urcioarele, Moyobamba e un ţinut sărac, nimicul pe care-l câştiga se ducea pe metilen ca să dea gust mai bun apei, dacă nu pe amenzi şi într-o dimineaţă a venit Fushía, a locuit un timp într-o casă lângă a mea şi aşa s-au împrietenit. Şi ea, cum era pe atunci, don Aquilino? şi el, de unde o veni, îl întreba

lumea, şi el, mister curat şi minciună, de-abia o rupea pe spaniolă, Lalita, o amesteca cu braziliana. Şi Fushía, hotărăşte-te, măi omule, trăieşti ca un câine, nu te-ai săturat? să ne apucăm de comerţ, şi el, aşa e, ca un câine. Şi Lalita, ce-aţi făcut, don Aquilino? Şi el, o plută mare, şi Fushía cumpăra saci de orez, *tocuyo,* percal şi pantofi, pluta mai că se scufunda de atâta greutate, şi dacă ne fură careva, Fushía? şi Fushía, taci, boule, mi-am cumpărat şi un revolver. Şi Lalita, aşa aţi început, don Aquilino? şi el, mergeam pe la tabere şi cultivatori de cauciuc, tăietorii de lemne şi căutătorii de aur, aduceţi-ne asta şi asta data viitoare şi le aduceau şi după aia s-au băgat şi la triburi. Grozavă afacere, cea mai bună, mărgeluşe pe bulgări de cauciuc, oglinjoare şi cuţite pe piei, şi aşa i-au cunoscut pe ăştia, Lalita, s-au împrietenit la cataramă cu Fushía, ai văzut doar cum îl ajută, pentru huambişi el e Dumnezeu. Şi Lalita, păi atunci le mergea foarte bine? şi el, ne-ar fi mers şi mai bine dacă Fushía n-ar fi dracul gol, pe toţi îi fura şi până la urmă îi alungau de pe la tabere şi îi căutau jandarmii, au trebuit să se despartă, şi el a mers un timp la huambişi şi după aia s-a dus în Iquitos, şi acolo a început să lucreze cu Reátegui, acolo l-ai cunoscut, nu-i aşa, Lalita? Şi ea, dumneata, ce-ai făcut, don Aquilino? şi lui îi intrase în sânge viaţa asta liberă, Lalita, să mergi aşa cu casa în spinare ca o broască ţestoasă, fără să te stabileşti undeva, şi a continuat să facă singur negoţ, dar în mod cinstit, şi Lalita, ai fost peste tot, nu-i aşa, don Aquilino? şi el, pe Ucayali, pe Marañón şi Huallaga, şi la început nu se ducea pe Amazoane din cauza faimei proaste pe care i-o făcuse Fushía, dar după câteva luni s-a întors şi într-o zi, într-o tabără din Itaya, nu-i venea să-şi creadă ochilor, m-am întâlnit cu Fushía, Lalita, devenit negustor, cu misiţi şi aşa mi-a povestit afacerea lui cu Reátegui. Şi Lalita, ce mulţumiţi trebuie că aţi fost să vă vedeţi din nou, don Aquilino, şi el, am plâns, ne-am îmbătat tot povestindu-ne amintirile, Fushía, norocul îţi zâmbeşte, bagă-ţi minţile în cap, fii cinstit, nu te mai băga în toate încurcăturile, şi Fushía, rămâi cu mine, Aquilino, e ca la loterie, de-ar da Dumnezeu să ţină războiul ăsta, şi el, deci e cauciuc de contrabandă? şi Fushía, cu ridicata, omule. Vin să-l ia din Iquitos şi-l duc ascuns în lăzi şi spun că-i tutun, Reátegui devine milionar şi eu pe lângă el, nu te las să pleci, Aquilino, te angajez, şi ea, de ce n-ai rămas cu el? şi el, îmbătrânise, Fushía, n-avea nevoie de emoţii şi nici chef să meargă la închisoare, şi au, au, mor, spatele, acum chiar că iese, să nu-i fie frică, avea un cuţit şi îl încălzea la lampă când intră Fushía. Don Aquilino, nu i-au făcut nimic lui Jum? şi Fushía, acum trag la măsea cu toţii şi Pantacha, şi Nieves. Nu-i lăsa să-l omoare, am nevoie de el, e bun pentru relaţiile cu aguarunii, dar în ce hal e, cine l-a ars la subsuori? sunt pline de puroi, bătrâne, şi plăgile de pe spate, ar fi păcat să se infecteze şi să moară de tetanos, şi don Aquilino, în Santa María de

Nieva, soldaţii şi patronii de acolo, şi cel care i-a făcut rana de pe frunte e prietenul tău Reátegui, ştia că s-a dus până la urmă la Iquitos? Şi Fushía, l-au ras şi în cap şi e mai urât ca dracul, şi au, au, oasele mele, tare, tare, şi don Aquilino, s-a apucat să facă pe deşteptul şi patronului care-i cumpăra cauciuc i-a spus nu, mergem chiar noi să-l vindem în Iquitos, unul Escabino, parcă, şi culmea l-au mai şi cotonogit pe un caporal care a venit în Urakusa şi au omorât pilotul şi Fushía, aiurea, e viu şi n-are nici pe dracu', e Adrián Nieves, ăla pe care l-au cules de pe drumuri luna trecută, şi don Aquilino, ştiu, dar aşa se spune, şi ea, se rupea în două, dă-mi ceva, Fushía, pentru numele lui Dumnezeu. Şi Fushía, îi urăşte pe creştini? mai bine nici că se poate, să-i convingă pe aguaruni să-mi dea mie cauciucul, grozavă idee, bătrâne, în mai puţin de doi ani m-aş întoarce în Iquitos bogat, o să vezi cum mă primesc toţi ăia cane mi-au întors spatele, şi don Aquilino, pune apă la fiert, Fushía, dă o mână de ajutor, parcă n-ai fi tată. Fushía umplu urciorul, aprinse focul, şi ea, din ce în ce mai puternice, una după alta, respira înecându-se, faţa i se umflase şi dăduse ochii peste cap. Don Aquilino îngenunche, o frecă, începea să se deschidă, Lalita, acum venea, să aibă răbdare. Şi Fushía, învaţă de la femeile huambise care se duc în pădure singure şi se întorc după ce au născut. Don Aquilino ardea cuţitul şi vocile de afară se pierdeau printre trosnete şi fluierături. Fushía, vedeţi? nu se mai bat, sunt prieteni la cataramă şi bătrânul, o să fie băiat, Lalita, ce i-a spus el, ia ascultă, cântau *capironas,* nu dădea el niciodată greş. Şi Fushía, e cam tăcut şi don Aquilino, dar cuviincios, tot drumul l-a ajutat, spunea că doi creştini au nenorocit Urakusa cu şarlataniile lor şi Fushía, bătrâne, în următoarea călătorie o să câştigi o groază de bani, don Aquilino, când o să te laşi de aiurelile astea, şi el, dar nu progresase faţă de prima dată? Şi Aquilino, nu m-aş fi întors pe insulă dacă n-ai fi fost tu, Lalita, şi se nimerise bine, şi ea, când ai sosit dumneata muream de foame, don Aquilino, îţi aminteşti cum am plâns când am văzut conservele şi macaroanele? şi Fushía, ce ospăţ, bătrâne, s-au îmbolnăvit, că nu mai erau învăţaţi, şi cum a trebuit să te rog, de ce nu voia să-l ajute? în plus o să mai câştige şi bani. Şi bătrânul, bine, dar sunt furaţi, Fushía, or să mă bage la puşcărie, nu trebuie să-ţi vând cauciucul şi pieile astea, şi Fushía, toată lumea ştie că tu eşti cinstit şi ce, cultivatorii de cauciuc, tăietorii de lemne şi indienii nu te plătesc cu piei, cauciuc şi bucăţi de aur? Dacă-l întreba cineva, să spună: e câştigul meu, şi bătrânul niciodată n-am câştigat atâta, şi Fushía, n-o să duci totul dintr-un singur drum, puţin câte puţin, şi au, au, din nou, don Aquilino, picioarele, spatele, Fushía, au, au. Şi don Aquilino, nu vreau, indienii se vor plânge mai devreme sau mai târziu, o să vină poliţia, şi patronii n-or să ardă gazul de pomană şi el să-şi facă negoţul sub nasul lor, şi Fushía, *shapras,* aguaruni şi huambişi se omoară unii

pe alţii, nu se urau? nimănui n-o să-i treacă prin minte că există albi amestecaţi în treaba asta, şi bătrânul, nu, în niciun caz, şi Fushía, o să ducă marfa departe, ascunsă bine, Aquilino, o s-o vinzi chiar cultivatorilor de cauciuc mai ieftin şi ăştia or să fie fericiţi. Şi bătrânul până la urmă acceptă, şi Fushía, e prima oară când i se întâmpla aşa ceva, Lalita, să depindă de cinstea unui om, dacă bătrânul vrea, mă trage pe sfoară, vindea totul şi băga banii în buzunar, ştie că nu mă pot mişca de aici, ba poate chiar să facă mai mult, să spună la poliţie, ăla pe care-l căutaţi e pe o insuliţă, pe Santiago în sus. A întârziat cam două luni şi Fushía trimitea vâslaşi până pe Marañón şi huambişii se întorceau, nimic, nu e, nu vine, câinele ăsta şi într-o seară s-a ivit pe o ploaie torenţială în gura canalului şi aducea haine, mâncare, cuţite şi cinci sute de soles. Şi Lalita, putea să-l îmbrăţişeze, să-l sărute ca pe un tată, şi Fushía, nemaipomenit, bătrâne, ce cinste, n-o să uite niciodată, Aquilino, cum te porţi cu mine, în locul lui el fugea cu banii şi bătrânul, tu n-ai suferit, pentru el era mai de preţ prietenia decât afacerile, recunoştinţa, Fushía, datorită ţie n-am mai fost câine în Moyobamba, inima nu uită, au, aoleu, şi don Aquilino, acum chiar că începuse, Lalita, împinge, împinge să nu se sufoce când iese, împinge cât poţi tu, urlă. Ţinea cuţitul în mână şi ea, roagă-te, au, Fushía şi don Aquilino o s-o ajute, dar împinge, împinge, Fushía aduse opaiţul mai aproape şi privea, bătrânul, mângâi-o puţin, apucă-i mâna, omule, şi ea, să-i dea apă, se rupea toată, s-o ajute Sfânta Fecioară, Isus Cristos s-o ajute, sfinte, sfinte, că-i făgăduia şi Fushía, uite apă, nu mai urla atât şi când Lalita deschise ochii, Fushía privea rogojina şi don Aquilino, te şterg pe picioare, Lalita, au trecut toate, ai văzut ce repede? Şi Fushía, da, bătrâne, e băiat, dar e viu? nici nu mişcă, nici nu respiră. Don Aquilino se aplecă, îl ridică de pe rogojină şi era negru la faţă şi unsuros ca o maimuţă şi-l scutură şi el ţipă, Lalita, priveşte-l, câtă frică de pomană şi acum să doarmă, şi ea, fără dumneata aş fi murit, voia ca fiul ei să se cheme Aquilino, şi Fushía, fie, din prietenie, dar ce nume urât, don Aquilino, dar Fushía? şi el, ce ciudat e să fii tată, bătrâne, va trebui să sărbătorim un pic, şi don Aquilino, odihneşte-te, fetiţo, voia să-l ia în braţe? ia-l, era murdar, spală-l puţin. Don Aquilino şi Fushía se aşezară pe jos, beau ţuică direct din sticlă şi afară se auzeau aceleaşi zgomote, huambişii, aguarunul, Pantacha, pilotul Nieves probabil că erau turtă şi camera era plină de fluturi, licuricii se izbeau de pereţi, cine-ar fi crezut că o să nască atât de departe de Iquitos, în plină pădure ca indienii.

*

Orchestra s-a născut în casa Patrociniei Naya. Tânărul Alejandro şi camionagiul Bolas veneau la prânz să mănânce acolo, se întâlneau cu

don Anselmo care tocmai se trezea şi, în timp ce Patrocinio gătea, cei trei se puneau pe vorbă. Se spune că Tânărul a fost primul om cu care s-a împrietenit; el, care era tot atât de singuratic ca şi don Anselmo, muzicant şi el, şi trist, vedea probabil în bătrân un suflet geamăn. I-o fi povestit viaţa, necazurile lui. După-masă don Anselmo lua harpa, tânărul, chitara şi cântau: Bolas şi Patrocinio îi ascultau, se emoţionau, aplaudau. Uneori, camionagiul îi acompania, bătând la tobă. Don Anselmo învăţă cântecele Tânărului şi începu să spună „e un artist, cel mai mare compozitor mangacher" şi Alejandro, „nu mai există alt harpist ca bătrânul, nu-l întrece nimeni" şi-i spunea maestre. Cei trei deveniră nedespărţiţi. Curând se auzi zvonul că în mangachería era o nouă orchestră şi, pe la amiază, fetele veneau să se plimbe în grup pe lângă casa Patrociniei Naya ca să asculte muzica. Toate îl priveau pe Tânăr cu ochi languroşi. Şi într-o bună zi se auzi că Bolas a părăsit „întreprinderea Feijo", unde lucrase zece ani ca şofer, ca să se facă artist, ca şi cei doi prieteni ai săi.

Pe vremea aceea Alejandro era într-adevăr tânăr, avea părul negru ca pana corbului, foarte lung, creţ, piele palidă, ochii adânci şi trişti. Era subţire ca o trestie şi mangacherii spuneau „nu vă puneţi cu el, dacă-i dai una, moare". Vorbea puţin şi rar, nu era mangacher din naştere, ci prin adopţiune, ca şi don Anselmo, Bolas şi mulţi alţii. Era dintr-o familie renumită, se născuse pe Chei, învăţase la Salesiano şi tocmai trebuia să plece la Lima ca să intre la universitate când o fată de familie bună fugi cu un străin în trecere prin Piura. Tânărul şi-a tăiat venele şi a stat mult timp la spital, între viaţă şi moarte. A ieşit de acolo dezamăgit de lume şi boem: făcea nopţi albe, bând, jucând cărţi cu oamenii de cea mai joasă speţă. Până la urmă familia s-a plictisit de el, l-a izgonit şi ca atâţi alţi disperaţi naufragie în mangachería şi aici a rămas. Începu să-şi câştige viaţa cu chitara, în berăria Angélicăi Mercedes, o rudă de-a lui Bolas. Aşa l-a cunoscut pe camionagiu, aşa s-au înfrăţit. Tânărul Alejandro bea mult, dar alcoolul nu-l făcea nici bătăuş, nici iubăreţ, doar că se apuca să compună cântece şi versuri care povesteau totdeauna o decepţie şi spuneau că femeile sunt ingrate, trădătoare, mincinoase, ambiţioase şi răzbunătoare.

De când s-a împrietenit cu Bolas şi cu Tânărul Alejandro, harpistul şi-a schimbat obiceiurile. Deveni un om blând şi viaţa păru să i se aşeze. Nu mai umbla ca un suflet chinuit cât e ziua de mare. Noaptea mergea la Angélica Mercedes. Tânărul îl punea imediat să cânte şi făceau câte un duo. Bolas îi amuza pe clienţi cu anecdote din călătoriile lui şi, între o bucată şi alta, bătrânul şi chitaristul se adunau cu Bolas la o masă, trăgeau o duşcă, pălăvrăgeau un pic. Şi când Bolas era ameţit, cu ochii plini de stele, se aşeza în faţa unei lăzi sau lua o scândură şi le bătea ritmul, ba chiar cânta cu ei şi vocea lui, deşi

răguşită, nu suna rău. Era ditamai bărbatul, Bolas ăsta: spate de boxer, mâini uriaşe, frunte minusculă, o gură ca o pâlnie. Acasă la Patrocinio Naya, don Anselmo şi chitaristul îl învăţară să cânte, îi mai cizelară urechea şi mâinile. Mangacherii trăgeau cu ochiul prin pereţii de bambus, îl vedeau pe harpist înfuriindu-se când Bolas pierdea ritmul, uita cuvintele sau scotea o notă falsă, şi-l ascultau pe Tânărul Alejandro explicându-i cu multă melancolie camionagiului misterioasele fraze din cântecele sale: ochii dimineţii, nori roşietici din zori, veninul pe care într-o bună zi l-ai aruncat, femeie netrebnică, cu iubirea ta, peste îndurerata mea inimă.

Vecinătatea acestor doi tineri îi redase parcă lui don Anselmo plăcerea de a trăi. Oamenii nu-l mai găseau dormind buştean pe nisip, nu mai umbla ca somnambulii şi până şi ura lui împotriva celor din Gallinacera a scăzut. Totdeauna mergeau toţi trei împreună, bătrânul între Tânăr şi Bolas, ţinându-se de gât ca băieţii. Don Anselmo părea mai puţin murdar, mai puţin zdrenţăros. Într-o zi mangacherii îl văzură cu nişte pantaloni albi nou-nouţi şi crezură că e un dar de la Juana Baura sau de la vreunul din bogătaşii aceia mai în vârstă care când dădeau peste el în câte o cârciumă îl îmbrăţişau şi-i făceau cinste, însă fusese un dar de Crăciun de la Bolas şi Tânăr.

Cam pe vremea acea Angélica Mercedes făcu un contract definitiv cu orchestra. Bolas îşi făcuse rost de o tobă şi nişte talgere, le mânuia cu îndemânare şi era neobosit: când Tânărul şi harpistul plecau din colţul lor ca să bea ceva şi să-şi destindă trupurile, Bolas cânta mai departe, executa câte un solo. Poate că era cel mai puţin inspirat dintre ei, dar era cel mai vesel, singurul care-şi permitea din când în când câte un cântec umoristic.

Noaptea cântau la Angélica Mercedes, dimineaţa dormeau, la prânz mâncau împreună acasă la Patrocinio Naya şi tot acolo făceau repetiţii după-amiaza. În toiul verii se duceau pe râu în sus, spre Chipe, făceau baie şi discutau despre ultimele compoziţii ale Tânărului. Câştigaseră inima tuturor, mangacherii îi tutuiau şi ei îi tutuiau la rândul lor, de la mic până la mare. Şi când moaşa Santos, care ştia şi leacuri pentru lepădat, se mărită cu un sergent, orchestra veni la petrecere, cântă pe gratis şi Tânărul Alejandro prezentă pentru prima oară un vals pesimist despre căsătorie, care omoară iubirea, o usucă şi o arde. Şi de atunci, la orice botez, confirmare, priveghi sau logodnă mangacheră orchestra cânta negreşit şi pe gratis. Dar mangacherii îi răsplăteau cu cadouri, invitaţii şi câteva femei îşi botezară copiii Anselmo, Alejandro, ba chiar Bolas. Faima orchestrei crescu şi aşa-numiţii Neînvinşi îi duseră vestea şi în oraş. În cârciuma Angélicăi Mercedes veneau bogătaşi, străini şi într-o seară Neînvinşii aduseră în mangachería un alb îmbrăcat în costum indian, care voia să cânte o serenadă. Veni după orchestră noaptea, într-o camionetă care ridică

tot praful de pe drum. Dar după o jumătate de oră Neînvinşii se întoarseră singuri: „Tatăl fetei s-a înfierbântat, a chemat poliţia, i-au dus la comisariat”. I-au ţinut închişi o noapte şi, a doua zi dimineaţa, don Anselmo, Tânărul şi Bolas se întoarseră foarte mulţumiţi: cântaseră pentru jandarmi şi ăştia îi cinstiseră cu cafea şi ţigări. Şi puţin timp după aceea, acelaşi alb o fură pe fata cu serenada, şi când se întoarse cu ea pentru nuntă, angajă orchestra să-i cânte la petrecere. Din toate colibele veniră mangacheri la Patrocinio Naya, pentru ca don Anselmo, Tânărul şi Bolas să se poată duce bine îmbrăcaţi. Unii le împrumutau pantofi alţii cămăşi, Neînvinşii le făcură rost de costume şi cravate. De atunci se stabili obiceiul ca albii să angajeze orchestra pentru petrecerile şi serenadele lor. Multe orchestre mangachere se destrămau şi se refăceau după aia cu alţi membri, dar asta rămase neschimbată, nu crescu, nici nu se micşoră, şi don Anselmo avea părul alb, spatele încovoiat, îşi târa picioarele şi Tânărul nu mai era tânăr, dar prietenia şi solidaritatea lor rămâneau neatinse.

Mulţi ani mai târziu muri Domitila Yara, o femeie evlavioasă care locuia peste drum de cârciuma Angélicăi Mercedes, preacuvioasa Domitila Yara, mereu îmbrăcată în negru, cu faţa acoperită şi ciorapi închişi, singura femeie evlavioasă care s-a născut vreodată în cartier. Când trecea Domitila Yara, mangacherii, în genunchi, îi cereau binecuvântarea: ea înşira nişte rugăciuni, le făcea semnul crucii pe frunte. Avea o icoană a Sfintei Fecioare, cu panglici trandafirii, albastre şi galbene în jurul capului şi acoperită cu hârtie de celofan. De icoană atârnau nişte flori de sârmă şi serpentine şi, sub inima rănită, se vedea o rugăciune scrisă de mână, prinsă într-o ramă de tablă. Icoana se legăna în vârful unei cozi de mătură şi Domitila Yara o purta tot timpul cu ea, ţinând-o sus, ca pe o flamură. Unde era vreo naştere, moarte, boală, nenorocire, venea şi preacuvioasa cu icoana şi cu rugăciunile ei. De degetele ei galbene şi zbârcite atârnau până la pământ nişte mătănii cu boabele uriaşe ca nişte cărăbuşi. Se spunea că Domitila Yara făcuse minuni, că vorbea cu sfinţii şi, noaptea, se flagela. Era prietenă cu părintele García şi obişnuiau să se plimbe împreună, agale şi întunecaţi, prin Piaţeta Merino şi pe bulevardul Sánchez Cerro. Părintele García veni la priveghiul preacuvioasei. Neputând să intre, îşi făcea loc cu ghionturi printre mangacherii îngrămădiţi în faţa colibei şi când reuşi să ajungă în prag, era gata enervat. Văzu atunci orchestra cântând cântece triste lângă moartă. Îl apucă nebunia: cu o lovitură de picior găuri toba lui Bolas şi vru să spargă harpa şi să smulgă corzile chitarei şi, în tot timpul ăsta, lui don Anselmo, „ciuma Piurei”, „păcătosule”, „afară cu tine”. „Dar, părinte, se bâlbâia harpistul, cântăm în cinstea ei”, şi părintele García, „profanaţi o casă curată”, „lăsaţi răposata în pace”. Şi mangacherii se

enervară până la urmă, asta nu era drept, îl insulta pe bătrân pe degeaba, nu îngăduiau. Şi în cele din urmă intrară Neînvinşii, îl luară pe sus pe părintele García şi femeile, păcat, păcat, toţi mangacherii or să ardă în focurile gheenei. Îl duseră până pe bulevard, zbătându-se în aer ca o tarantulă, şi copiii care ţipau, incendiatorule, incendiatorule, incendiatorule. Părintele García n-a mai pus piciorul în mangachería şi de atunci vorbeşte din amvon despre mangacheri dându-i ca exemplu de proastă purtare.

Orchestra rămase mult timp la Angelica Mercedes. Nimeni n-ar fi crezut că într-o zi se va duce să cânte în oraş. Dar aşa s-a întâmplat şi, la început, mangacherii au condamnat această trădare. După aia au înţeles că viaţa nu e ca în mangachería, că toate se schimbă. De când începură să se deschidă bordelurile, orchestra era asaltată de propuneri şi sunt ispite la care nu poţi să rezişti. Şi apoi, deşi s-au dus să cânte în Piura, don Anselmo, Tânărul şi Bolas au rămas să locuiască mai departe în cartier şi să cânte pe gratis la toate petrecerile mangachere.

*

De data asta însă, treaba s-a încurcat rău de tot: orchestra s-a oprit din cântat, Neînvinşii rămaseră nemişcaţi pe pistă, fără să dea drumul la partenere, privindu-l pe Seminario şi Tânărul Alejandro spuse:

— De aici s-a tras toată nenorocirea, căci atunci au scos pistoalele.

— Beţivul! strigă Pădureanca. Îl provoca tot timpul. Foarte bine c-a murit. Un încrezut!

Sergentul dădu drumul Sandrei, făcu un pas, îşi închipuia că vorbeşte cu servitorii, domnule? şi Seminario, înecându-se, ia te uită, mai eşti şi obraznic, făcu şi el un pas, eşti un! încă un pas, silueta lui formidabilă unduia pe scândurile scăldate de lumina albastră, verde şi violetă şi se opri brusc, cu faţa cuprinsă de uluire. Hohotele Sandrei deveniră ţipăt.

— Lituma îl ţintea cu pistolul, spuse Chunga. L-a scos atât de repede că nu şi-a dat nimeni seama, ca un tinerel de prin filmele cu cowboy.

— Avea tot dreptul, îngână Pădureanca. Nu putea să se mai umilească.

Neînvinşii şi fetele o zbughiseră spre bar. Sergentul şi Seminario se măsurau din ochi. Lui Lituma nu-i plăceau lăudăroşii, domnule, nu-i făceau nimic şi el îi trata ca pe nişte servitori. Îi părea rău, dar asta nu se putea, domnule.

— Nu-mi azvârli fumul în faţă, Bolas, spuse Chunga.

— Şi şi-a scos şi el revolverul? întrebă Pădureanca.

— Doar pipăia cartuşiera cu mâna, spuse Tânărul. O mângâia ca pe

un căţeluş.

— Îi era frică! exclamă Pădureanca, Lituma i-a mai tăiat din nas.

— Credeam că nu mai sunt bărbaţi pe la noi, spuse Seminario. Că toţi piuranii sunt afemeiaţi şi fără vlagă. Dar mai e viteazul ăsta. Acum mai trebuie să vezi şi cine este Seminario.

— De ce-o fi trebuind întotdeauna să se încaiere, de ce n-or fi putând să trăiască în linişte şi să se bucure cu toţii? spuse don Anselmo. Ce frumoasă ar fi viaţa!

— Cine ştie, maestre, spuse Tânărul. Poate că ar fi plictisitoare şi mai tristă.

— I-ai luat piuitul de la bun început, vere, spuse Maimucul. Bravo!

— Dar fii atent, colega, spuse Josefino. Cum îl slăbeşti din ochi îşi scoate revolverul.

— Nu ştii cine sunt eu, repeta Seminario. De aia te ţii fălos, *cholito.*

— Nici dumneata nu ştii cine sunt eu, spuse sergentul, domnule Seminario.

— Dacă n-ai avea pistolul, nu te-ai ţine aşa fălos, *cholito,* spuse Seminario.

— Chestia e că-l am, spuse sergentul. Şi pe mine nu mă tratează nimeni ca pe un servitor, domnule Seminario.

— Şi atunci Chunga a venit fuguţa şi s-a băgat între ei. Eşti cea mai curajoasă! spuse Bolas.

— Şi voi de ce n-aţi ţinut-o? mâna harpistului făcu o încercare ca s-o atingă pe Chunga, dar ea se trase în scaun şi degetele bătrânului abia o atinseră. Erau înarmaţi, Chunguita, era periculos.

— Ba nu mai era niciun pericol, începuseră să discute, spuse Chunga. Omul vine aici să se distreze, gata cu bătaia. Faceţi pace, veniţi la tejghea, beţi câte o bere, sunteţi invitaţii mei.

Îl obligă pe Lituma să bage revolverul la loc, îi puse să-şi dea mâna şi-i duse la bar, ţinându-i de braţ, ar trebui să le fie ruşine, se purtau ca nişte ţânci, ştiţi ce sunteţi? doi tâmpiţi, haide, haide, de ce nu-şi scoteau pistoalele s-o omoare pe ea şi ei începură să râdă, Chunga, Chunguita, mămica, regina, cântau Neînvinşii.

— Au băut împreună după ce s-au înjurat? spuse Pădureanca uimită.

— Îţi pare rău că nu s-au împuşcat dintr-odată? se miră Bolas. Astea-s femeile, însetate de sânge.

— Păi dacă-i invitase Chunga, spuse harpistul. Nu puteau să n-o asculte, fetiţo.

Beau stând cu coatele pe tejghea, prieteni la cataramă, şi Seminario îl ciupea pe Lituma de obraz, era ultimul bărbat de prin părţile astea, *cholito,* ăilalţi toţi sunt nişte laşi, târâie-brâu, orchestra începu un vals şi ciorchinele de oameni de la bar se împrăştie, Neînvinşii şi fetele invadară pista de dans, Seminario îi scosese chipiul sergentului şi-l

încerca, cum arăta, Chunga? nu atât de oribil ca băiatul ăsta, desigur, dar să nu te superi.

— O fi el cam gras, dar nu e oribil, spuse Pădureanca.

— Ca flăcău era subţirel ca Tânărul, îşi aminti harpistul. Şi un drac împieliţat, mai rău decât verii lui.

— Au lipit trei mese şi s-au aşezat laolaltă, spuse Bolas. Neînvinşii, domnul Seminario, prietenul lui şi fetele. Se părea că totul e în regulă.

— Se vedea că e cam forţată toată povestea şi că n-avea să ţină mult, spuse Tânărul.

— Ba deloc, spuse Bolas. Erau foarte mulţumiţi şi domnul Seminario a şi cântat imnul Neînvinşilor. După aia au dansat şi se ţineau numai de bancuri.

— Lituma dansa tot cu Sandra? întrebă Pădureanca.

Nu mai ţin minte din ce s-au luat iarăşi, spuse Chunga.

— Din povestea cu bărbăţia, spuse Bolas. Seminario o ţinea una şi bună cu asta, că nu mai erau bărbaţi în Piura şi asta numai ca să-l laude pe unchiu-său.

— Să nu-l vorbeşti de rău pe Chápiro Seminario, că ăsta a fost un om mare, Bolas, spuse harpistul.

— În Narihualá a pus la pământ trei hoţi doar cu pumnul şi i-a adus până la Piura legaţi de gât, spuse Seminario.

— A pus prinsoare cu nişte prieteni că încă e în putere şi a venit aici şi a câştigat pariul, spuse Chunga. Cel puţin aşa spune Zambilica.

— Nu-l vorbesc de rău pe el, maestre, spuse Bolas. Dar se cam în trecuse cu gluma.

— Un piuran tot atât de mare ca şi Amiralul Grau, spuse Seminario. N-aveţi decât să vă duceţi în Huancabamba, Ayabaca, Chulucanas, peste tot o să găsiţi câte o femeie mândrindu-se că s-a culcat cu unchiul meu Chápiro. A avut cel puţin o mie de bastarzi.

— N-o fi mangacher? spuse Maimucul. În cartierul nostru sunt mulţi de ăştia.

Şi Seminario a devenit serios, maică-ta o fi mangacheră, şi Maimucul, bineînţeles, şi asta îmi face cinste, şi Seminario, furios nevoie-mare, Chápiro era un domn, nu mergea în mangachería decât din când în când ca să bea o *chicha* şi să se culce cu câte o indiancă, şi Maimucul izbi cu pumnul în masă: iar începea cu insultele, domnule. Toate bune şi frumoase, ca între prieteni, şi deodată el începea cu insultele, domnule, pe mangacheri îi durea să fie vorbită de rău mangachería.

— Întotdeauna venea direct la dumneata, maestre, spuse Tânărul. Cu cât drag te îmbrăţişa. Parcă-l vedea pe frate-său.

— Ne cunoşteam de multă vreme, spuse harpistul. Mie mi-era drag Chápiro, mi-a părut tare rău când a murit.

Seminario se ridică în picioare, cuprins de euforie: să închidă

Chunga uşile, în noaptea asta ei erau stăpâni, pe terenurile lui era o recoltă grozavă, să vină harpistul să vorbească despre Chápiro, ce mai aşteptau, recoltă de bumbac, să zăvorască uşa, plătea el.

— Şi pe clienţii care veneau să bată la uşă îi va speria sergentul, spuse Bolas.

— Aici a fost greşeala, n-ar fi trebuit să rămână singuri, spuse harpistul.

— Eu nu sunt ghicitoare, spuse Chunga. Când clienţii plătesc, le faci pe plac.

— Sigur că da, Chunguita, se scuză harpistul. N-o spuneam pentru tine, ci pentru noi toţi. Sigur că nimeni n-avea de unde să ştie.

— E nouă, maestre, spuse Tânărul. O să ţi se facă rău, lasă-mă odată să mă duc după un taxi.

— Nu-i aşa că dumneata şi cu unchiu-meu vă tutuiaţi? spuse Seminario. Povesteşte-le ăstora ceva despre acest mare piuran, bătrâne, despre acest bărbat fără seamăn pe lume.

— Nu mai sunt bărbaţi decât în poliţie, afirmă sergentul.

— Se molipsise de la Seminario cu băuturica, spuse Bolas. O ţinea şi el tot cu bărbăţia.

Harpistul tuşi răguşit, avea gâtul uscat, să i se dea ceva de băut. Josefino îi umplu un pahar şi don Anselmo suflă spuma înainte de a bea. Rămase cu gura deschisă, respirând puternic: ceea ce atrăgea în primul rând atenţia oamenilor era rezistenţa lui Chápiro. Şi cinstea lui nemaipomenită. Seminario păru mulţumit, îl îmbrăţişa pe harpist, vedeţi, auziţi, ce le spusese el?

— Era un lăudăros şi un biet om acolo, dar era mândru de familia lui, recunoscu Tânărul.

Venea de la ţară pe cal, fetele se urcau în turn ca să-l vadă, deşi le era interzis, dar erau pur şi simplu nebune după Chápiro şi don Anselmo mai bău o înghiţitură, iar în Santa María de Nieva indiencele erau nebune după locotenentul Cipriano şi sergentul mai bău şi el o înghiţitură.

— Când i se urca berea la cap, îl apuca să vorbească de locotenentul ăsta, spuse Pădureanca. Grozav îl mai admira.

El venea cu nasul pe sus ridicând praful de pe drum, oprea calul şi-l făcea să îngenuncheze în faţa fetelor. Odată cu Chápiro intra viaţa, cele care erau triste se înveseleau şi cele mulţumite erau şi mai mulţumite, şi ce rezistenţă, sus, jos, altă partidă, altă băutură, iar sus, cu una, cu două, şi aşa toată noaptea şi în zori se întorcea la ferma lui, la lucru, fără să fi închis ochii, era un bărbat de fier şi don Anselmo mai ceru bere, şi odată a făcut ruleta rusească, în faţa lui, sergentul se bătu cu pumnul în piept şi privi de jur-împrejur aşteptând parcă aplauze. Singurul de altfel care-şi plătea datoria, singurul care i-a plătit până la ultimul bănuţ, banii sunt făcuţi ca să-i cheltuieşti,

spunea el, era cel mai culant şi, pe străzi şi prin pieţe, nu predica decât unul şi acelaşi lucru: Anselmo a fost cel care a adus civilizaţia în Piura. Dar nu fiindcă ar fi pus prinsoare, ci fiindcă se plictisea, pe locotenentul Cipriano pădurea îl enerva la culme.

— Dar se pare că n-a fost adevărat, spuse Pădureanca, revolverul n-avea gloanţe şi n-a făcut asta decât ca să-l respecte jandarmii mai mult.

Şi cel mai bun prieten s-a ciocnit cu el în uşa de la Regina, l-a îmbrăţişat, aflase prea târziu, frate, dacă ar fi fost el în Piura n-ar fi ars-o, Anselmo, îi punea el la locul lor pe popă şi pe muieri.

— Despre ce nenorocire vorbea Chápiro, harpistule? spuse Seminario. Pentru ce te compătimea?

Ploua cu găleata, şi el, aici nu mai eşti om, nu erau nici femei, nici cinematograf, dacă adormeai în pădure îţi creştea un copac în stomac, el era de pe coastă, să-i bage pădurea în mormânt, le-o dăruia, el nu mai putea să suporte şi scoase revolverul, învârti de două ori tamburul şi-şi trase în cap, Barosanul zicea: n-are gloanţe, e un truc, dar avea, ştia el: sergentul se bătu din nou cu pumnul în piept.

— O nenorocire, don Anselmo? îl întrebă Pădureanca. Ceva ce ţi s-a întâmplat dumitale?

— Ne aduceam aminte de un om nemaipomenit, fetiţo, spuse don Anselmo. Chápiro Seminario, un bătrân care a murit acum trei ani.

— Aha, harpistule, vezi că eşti un mincinos? spuse Maimucul. N-ai vrut să ne povesteşti despre Casa Verde şi acum te-ai dat de gol. Haide, cum s-a întâmplat cu incendiul?

— Parc-aţi fi copii, spuse don Anselmo. Ce prostii, ce nerozii!

— Iarăşi te încăpăţânezi, bătrâne, spuse José. Acuşica doar ai vorbit despre Casa Verde. Unde în altă parte venea Chápiro călare? Ce fete erau alea care ieşeau să-l vadă?

— Sosea la ferma lui, spuse don Anselmo. Şi ieşeau să-l vadă ţesătoarele de bumbac.

Izbi iarăşi cu pumnul în masă, râsetele încetară, Chunga aducea alt rând de bere şi locotenentul Cipriano suflă în ţeava armei cât se poate de liniştit, să vezi şi să nu crezi şi Seminario zvârli cu paharul de perete: îl băga în mă-sa pe locotenentul Cipriano, nu se putea să fie întrerupt tot timpul.

— Iar l-a înjurat de mamă? întrebă Pădureanca, clipind iute din ochi.

— Nu pe el, ci pe locotenentul ăla, spuse Tânărul.

— Dumneata pentru Chápiro ăla, eu pentru locotenentul Cipriano, propuse sergentul foarte liniştit. O ruletă rusească, să vedem care-i mai bărbat, domnule Seminario.

IV

— Crezi că pilotul o fi fugit, dom' locotenent? întrebă sergentul Roberto Delgado.

— Sigur că da, doar nu e prost, spuse locotenentul. Acum înţeleg de ce a făcut pe bolnavul şi n-a venit cu noi. O fi fugit cum ne-a văzut plecând din Santa María de Nieva.

— Dar mai devreme sau mai târziu tot pică el, spuse sergentul Delgado. Tâmpit cum e, nici măcar nu şi-a schimbat numele.

— Pe mine ălălalt mă interesează, spuse locotenentul. Peştele cel gras. Cum îl cheamă, de fapt? Tushía? Fushía?

— Poate că nu ştie unde e, spuse sergentul Delgado. Poate că într-adevăr l-a înghiţit un şarpe boa.

— Bine, să continuăm, spuse locotenentul. Hai, Hinojosa, adu-ţi omul.

Soldatul, care moţăia pe vine, sprijinit de perete, se sculă ca un automat, nu clipi din ochi, nici nu răspunse şi ieşi. Cum trecu de prag ploaia îl udă din cap până-n picioare, ridică mâinile, înainta prin noroi, poticnindu-se. Ploaia torenţială biciuia cu sălbăticie satul şi, printre trombele de apă şi rafalele de vânt şuierător, colibele aguarune păreau nişte animale sălbatice, dom' sergent. În pădure, locotenentul devenise fatalist, în fiecare zi aştepta să-l muşte un şarpe sau să-l doboare frigurile. Acum era convins că blestemata asta de ploaie o s-o ţină întruna şi că or să rămână aici o lună, ca şobolanii în cursă. Ah, se duceau toate la dracu'! cu aşteptarea asta şi când vocea lui acră tăcu, se auzi din nou plescăitul ploii în pădure, ţârâitul mărunt al picăturilor care cădeau de pe copaci şi colibe. Poiana era o baltă mare de culoarea cenuşii, zeci de izvoare şiroiau spre râpă, aerul şi muntele fumegau, puţeau, Hinojosa se întorcea trăgând cu funia o siluetă nedesluşită care se împiedica şi bombănea. Soldatul sări pe scara colibei, prizonierul căzu pe burtă în faţa locotenentului. Avea mâinile legate la spate şi se ridică ajutându-se cu coatele. Ofiţerul şi sergentul Delgado, aşezaţi pe o scândură sprijinită pe două bănci, continuară să discute un timp fără să se uite la el şi după aceea locotenentul făcu un semn soldatului: cafea şi băutură, mai era? da, şi să se ducă cu ceilalţi, or să-l interogheze ei singuri. Hinojosa ieşi din nou. Din prizonier apa picura ca de pe copaci, în jurul picioarelor se făcuse o băltoacă. Părul îi acoperea urechile şi fruntea, nişte cearcăne ca de vulpe îi înconjurau ochii, doi tăciuni bănuitori şi bulbucaţi. Bucăţi de piele lividă şi zgâriată se vedeau printre cutele cămăşii şi pantalonii, zdrenţăroşi şi ei, lăsau să se vadă o fesă. Tremura din tot corpul, Pantacha, şi îi clănţăneau dinţii: nu se putea plânge, îl îngrijiseră ca pe un prunc. Mai întâi îl vindecaseră, nu-i aşa? apoi l-au apărat de aguarunii care voiau să-l snopească în bătaie. Să vedem dacă azi se înţelegeau mai bine. Locotenentul avea multă răbdare cu tine, Pantacha, dar nici tu

nu trebuie să abuzezi. Sfoara atârna de gâtul prizonierului ca un colier. Sergentul Roberto Delgado se aplecă, apucă de capătul sforii şi-l sili pe Pantacha să facă un pas spre scândură.

— În Sepa o să ai ce mânca şi unde dormi, spuse sergentul Delgado. Nu e o închisoare ca celelalte, n-are ziduri. Poate că poţi să şi fugi.

— Nu-i mai bine aşa decât să fii împuşcat? îl întrebă locotenentul. Nu-i mai bine să te trimită la Sepa decât să le spună aguarunilor, vi-l dăruiesc pe Pantacha, răzbunaţi-vă pe el pentru toţi hoţii? Ai văzut şi tu cât de tare îşi doresc asta. Aşa că azi nu mai face pe nebunul.

Pantacha, cu o privire evazivă şi arzătoare, tremura foarte tare, dinţii i se izbeau cu furie, era încordat, şi-şi sugea şi umfla stomacul întruna. Sergentul Delgado îi zâmbi, Pantachita, doar n-o fi aşa prost ca să ia asupra lui toate hoţiile şi toţi indienii ucişi, nu? Şi locotenentul zâmbi şi el: mai bine să sfârşească mai repede, Pantachita. După aia or să-i dea ierburile care-i plăceau şi chiar el o să i le pună la fiert, ce părere avea? Hinojosa intră în colibă, lăsă pe scândură un termos de cafea şi o sticlă, ieşi în fugă. Locotenentul destupă sticla şi o întinse spre prizonier, care-şi apropie faţa de ea, şoptind ceva. Sergentul trase cu putere de funie, nemernicule, şi Pantacha căzu între picioarele locotenentului: încă nu, mai întâi să vorbească, după aia o să bea. Ofiţerul apucă sfoara, suci capul prizonierului spre el. Părul încâlcit se agită, cărbunii rămâneau aţintiţi spre sticlă. Puţea cum locotenentul încă nu mai pomenise, Pantachita, i se făcea rău de duhoare, şi acum deschidea gura, o înghiţitură? şi gâfâia răguşit, domnule, de frig, îngheţa pe dinăuntru, domnule? numai una, şi gata, şi locotenentul, de acord, numai că fiecare dă ce poate, unde se ascunsese acest Tushía? fiecare lucru la vremea lui, sau Fushía? unde era? Dar el îi mai povestise, domnule, tremurând din cap până-n picioare, a fugit pe întuneric şi nu l-au văzut, şi dinţii păreau gata-gata să se spargă, domnule: să-i întrebe pe huambişi, şarpele boa o să vină noaptea, spuneau ei, şi-o să intre şi-o să-l ducă în fundul bălţii. O fi din cauza mârşăviilor lui, domnule.

Locotenentul îl privea pe prizonier, fruntea încreţită, ochii umili. Pe neaşteptate se aplecă, cizma izbi în fesa descoperită şi Pantacha se prăbuşi cu un icnet. Dar şi întins pe jos continua să privească sticla dintr-o parte. Locotenentul trase de frânghie, capul ciufulit se izbi de podea de două ori, Pantachita, gata cu tâmpeniile, nu-i aşa? Unde se ascunsese? şi din proprie iniţiativă Pantacha, pe întuneric, domnule, răcni, şi capul i se izbi de podea încă o dată: o să vină încet, şi o să se caţăre pe râpă, şi o să intre în colibă, cu coada o să-i astupe gura, domnule, şi aşa o să-l ia, sărăcuţul, şi să-i dea măcar o înghiţitură, domnule. Aşa făcea şarpele boa, pe tăcute, şi balta o să se deschidă precis şi huambişii spuneau că o să se întoarcă şi o să ne înghită, şi de aia plecaseră şi ei, domnule, şi locotenentul îl izbi cu piciorul.

Pantacha tăcu, îngenunche: rămăsese singur-singurel, domnule. Ofiţerul bău o înghiţitură din termos şi-şi trecu limba peste buze. Sergentul Roberto Delgado se juca cu sticla şi Pantacha voia să-l trimită în Ucayali, domnule, răcnea din nou şi din pricina strâmbăturii i se scobeau obrajii, unde murise şi prietenul lui, Andrés. Acolo voia să moară şi el.

— Deci pe stăpânul tău l-a răpit şarpele boa, spuse locotenentul, cu o voce calmă. Deci locotenentul e un dobitoc şi Pantachita poate să-l ducă de nas cum vrea. Ah, Pantachita!

Neobosiţi, arzători, ochii lui Pantacha contemplau sticla şi afară ploaia devenise mai furioasă, în depărtare răsunau tunetele şi fulgerele luminau din când în când acoperişurile biciuite de apă, copacii, noroiul din sat.

— M-a lăsat singur, domnule, strigă Pantachita, şi vocea i se înfurie, dar privirea era tot liniştită şi extaziată, i-am dat să mănânce şi el nu se dădea jos din hamac, sărăcuţul, şi m-a părăsit şi ceilalţi au plecat şi ei. De ce nu mă crezi, domnule?

— Poate nici numele nu e adevărat, spuse sergentul Delgado. Nu cunosc pe nimeni prin munţi care să se cheme Fushía. Nu vă enervează ăsta, cu delirul lui? Eu i-aş trage o dată şi bine un glonţ în cap, dom' locotenent.

— Şi aguarunul? spuse locotenentul. Şi pe Jum l-a răpit şarpele boa?

— A plecat domnule, urlă Pantacha, nu ţi-am mai spus? Sau l-o fi luat şi pe el, domnule, cine ştie.

— L-am avut în faţa mea o după-amiază întreagă pe Jum ăsta din Urakusa, spuse locotenentul, iar pe interpretul făcea ălălalt pungaş, şi eu îi ascultam şi le înghiţeam basmele. Ah, dacă aş fi ştiut. Ăla a fost primul indian pe care l-am cunoscut, domnule sergent.

— Vina e a fostului guvernator din Nieva, dom' locotenent, unul Reátegui, spuse sergentul Delgado. Noi nu voiam să-i dăm drumul aguarunului. Dar aşa a poruncit el şi vezi şi dumneata.

— A plecat stăpânul, a plecat Jum, au plecat huambişii, hohoti Pantacha. Singur cu tristeţea mea, domnule, şi simt un frig înspăimântător până-n măduva oaselor.

— Dar pe Adrián Nieves jur că pun mâna, spuse locotenentul. Şi-a bătut joc de noi sub nasul nostru, a trăit atâta timp din ce-i plăteam noi.

Şi toţi aveau femei. Lacrimile curgeau printre firele de păr şi ofta din rărunchi, domnule, cu multă tristeţe, nu-şi dorise decât o albă, una singură, măcar să-i vorbească, şi până şi *shapra* i-o luaseră, şi pe ea, domnule, şi cizma sui, izbi, şi Pantacha se ghemui urlând. Închise ochii câteva clipe, îi deschise, şi plin de blândeţe de data asta, privi sticla: o dată şi gata, domnule, de frig, îngheţa pe dinăuntru.

— Tu ştii bine ţinutul ăsta, Pantachita, spuse locotenentul. Cât o să mai dureze blestemata asta de ploaie, când o să putem pleca?

— Mâine se înseninează, domnule, bolborosi Pantacha. Roagă-te la Dumnezeu şi o să vezi. Da' fie-ţi milă, dă-mi măcar o gură. De frig, domnule.

Nu se putea suporta, fir-ar să fie, nu se putea suporta, şi locotenentul ridică cizma, dar de data asta nu izbi, o propti în faţa prizonierului până ce obrazul lui Pantacha atinse podeaua. Sergentul Delgado bău o gură din sticlă, după aia o gură din termos. Pantacha îşi desfăcuse buzele şi limba lui ascuţită şi roşiatică lingea, domnule, uşor, doar o dată, talpa cizmei, de frig, vârful, domnule, şi un fel de vioiciune şi şmecherie şi umilinţă îi fierbea în cărbunii ieşiţi din orbite, numai una? şi în timp ce limba morfolea pielea murdară, domnule? de frig şi sărută cizma.

— La toate te pricepi, spuse sergentul Delgado. Când nu ne iei la sentiment, faci pe nebunul, Pantachita.

— Spune-mi unde e Fushía şi-ţi fac cadou sticla, spuse locotenentul, şi te las liber. Şi pe deasupra îţi dau câţiva soles. Răspunde repede sau mă răzgândesc.

Dar Pantacha începuse iarăşi să se smiorcăie, corpul se lipea de podeaua de pământ căutând căldură şi era străbătut de spasme scurte.

— Du-l de aici, spuse locotenentul. Mă molipsesc şi eu de nebunia lui, îmi vine să vărs, văd şarpele boa, şi ploaia o ţine întruna, fir-ar al dracului să fie.

Sergentul Roberto Delgado apucă frânghia şi plecă în goană, Pantacha venea în spatele lui în patru labe, ca un câine zburdalnic. Pe scară, sergentul strigă ceva şi se ivi Hinojosa. Îl duse pe Pantacha, ţopăind, printre şuvoaiele de apă.

— Şi dacă pornim pe ploaie? spuse locotenentul. La urma urmei garnizoana nu e chiar aşa de departe.

— Ne răsturnăm în două minute, dom' locotenent, spuse sergentul Delgado. N-aţi văzut râul?

— Vreau să spun pe jos, prin pădure, spuse locotenentul, în două-trei zile ajungem.

— Nu vă lăsaţi cuprins de disperare, dom' locotenent, spuse sergentul Delgado. O să stea şi ploaia. Puteţi fi sigur că e de pomană totul, nu ne putem mişca din loc pe vremea asta. Aşa e pădurea, trebuie să ai răbdare.

— Dar sunt două săptămâni, fir-ar să fie, spuse locotenentul. Pierd transferul, avansarea, nu-ţi dai seama?

— Pe mine nu aveţi de ce să vă înfuriaţi, spuse sergentul Delgado. Nu e vina mea că plouă, dom' locotenent.

*

Ea era singură, tot timpul în aşteptare, pentru ce să mai numere zilele, o să plouă, n-o să plouă, se întorc azi? nu încă, e prea devreme. Or să aducă marfă? Să aducă, Sfinte Cristoase, sfinte, sfinte, multă, cauciuc, piei, să vină don Aquilino, cu rufe şi mâncare, cât a vândut? şi el, destul, Lalita, la preţ bun. Şi Fushía, bătrânul meu drag. Să se îmbogăţească, Sfântă Fecioară, sfântă, sfântă, căci atunci or să plece din insulă, or să se întoarcă printre creştini şi or să se căsătorească, nu-i aşa, Fushía? aşa e, Lalita. Şi el o să se schimbe şi o s-o iubească din nou şi nopţile, în hamacul tău? da, goală? da, o dorea? da, îi plăcea? da, mai mult decât achualele? da, decât *shapra*? da, da, Lalita, şi să mai aibă un copil. Ia te uită, don Aquilino, nu seamănă cu mine? uite-l cât a crescut, vorbeşte huambisa mai bine ca spaniola. Şi bătrânul, suferi, Lalita? Şi ea, un pic fiindcă n-o mai iubea, şi el, se poartă rău cu tine? eşti geloasă pe achuale, pe *shapra*? şi ea, îngrozitor, don Aquilino, dar erau tovarăşele ei, în lipsă de prietene, ştii? şi-i părea rău când i le dădea lui Pantacha, lui Nieves sau huambişilor, se vor întoarce azi? Dar în seara aceea nu sosiră ei, ci Jum, şi era după-masă când *shapra* intră în colibă strigând, zgâlţâi hamacul şi brăţările îi dansau, oglinjoarele şi clopoţeii, şi Lalita, au sosit? şi ea, nu, a venit aguarunul care a fugit. Lalita ieşi după el şi îl găsi acolo, lângă bazinul cu broaşte ţestoase, punând sare la nişte somni şi ea, Jum, unde ai fost, de ce, ce făcuse atâta timp, şi el tăcea, îşi închipuiau că n-o să te mai întorci, şi el cuviincios, Jum, îi întinse somnul, uite ce ţi-am adus. Se întorcea cum plecase, cu capul ras, pe spate cu dungi de *achiote* ca nişte răni de bice, şi ea, sunt plecaţi în expediţie, aveau atâta nevoie de el, în sus, de ce nu ţi-ai luat rămas-bun? spre Lacul Rimachi, îi cunoştea pe indienii *muratos*? sunt viteji? or să se bată cu stăpânul sau or să-i dea cauciucul cu binişorul, Jum? Huambişii s-au dus după el şi pe Pantacha poate l-au omorât, stăpâne, îl urăsc, şi pilotul Nieves, nu cred, s-au împrietenit, şi Fushía, sunt în stare, câinii ăştia, şi Jum, nu m-au omorât, m-am dus acolo şi acum m-am întors, o să mai rămână la ei? da. Stăpânul o să-l certe, dar să nu pleci, Jum, îi trecea repede şi apoi, de fapt nu-l stima? şi Fushía, cam nebun, Lalita, dar folositor, putea să-i convingă pe alţii. Aşa e, draci creştini, aguarun ah? le vorbea întruna? Jum, stăpân înşelând minţind, ah? Lalita, dacă ai vedea cum îi mai lămureşte, strigă la ei, îi roagă, le dansează, şi ei da, da, aguarun ah, cu mâinile şi cu capul, ah, şi întotdeauna le dădeau cauciucul de bunăvoie. Ce le spui, Jum, spune-mi cum îi convingi, şi Fushía, dar într-o bună zi or să-l omoare şi cine dracul o să-l înlocuiască. Şi ea, e adevărat că nu vrei să te întorci în Urakusa? îi urăşti, într-adevăr atât de mult pe albi? şi pe noi? şi Pantacha, da, stăpână, fiindcă l-au bătut, şi Nieves, atunci de ce nu ne omoară în somn, şi Fushía, noi suntem răzbunarea lui, şi ea, e

adevărat că te-au spânzurat de un trunchi de *capirona*? şi el, e nebun, Lalita, dar nu-i prost, ai strigat când te-au ars? şi nemaipomenit de priceput să pună curse, nimeni nu-l întrecea la vânat şi la pescuit, avea nevastă? au omorât-o, şi dacă nu mai e nimic de mâncare Jum merge în pădure şi aduce *paujiles, añujes,* potârnichi, te vopseşti ca să ţii minte loviturile de bici? şi o dată l-au văzut omorând un *chuchupe* cu sarbacana, Lalita, el ştie care-i sunt duşmanii, nu-i aşa, Jum? ăia pe care-i lasă Fushía fără marfă, să nu crezi că mă ajută pentru ochii mei frumoşi. Şi Pantacha, azi l-am văzut lângă râpă, şi-a atins cicatricea de pe frunte, vorbea de unul singur, şi Fushía pentru mine e mai bine că munceşte aşa, răzbunarea nu mă costă nimic, şi el vorbeşte în aguarună, nu te-am înţeles. Căci când sosea şalupa lui don Aquilino, huambişii cădeau de pe *lupunas* pe debarcader ca o ploaie de gaiţe, şi ţipând şi sărind îşi primeau porţiile de sare şi de rachiu, topoarele şi cuţitele pe care Fushía le împărţea le oglindeau ochii beţi de veselie şi Jum a plecat, unde? e pe aici pe undeva, nu voia şi el ceva? nu, o cămaşă? nu, ţuică? nu, cuţit? nu, sare? nu, şi Lalita, pilotul o să se bucure că te-ai întors, Jum, el chiar că ţi-e prieten, nu-i aşa? şi el, da, şi ea, mulţumesc pentru peşte, dar păcat că i-ai pus sare. Pilotul Nieves, nu le ştia numele, stăpână, doi creştini, şi gata, l-au făcut să-i urască pe patroni şi spunea că l-au nenorocit şi ea, te-au înşelat? te-au furat? şi el, m-au sfătuit ce să fac, şi ea, aş vrea să stăm de vorbă, Jum, de ce-i întorcea spatele când îl chema? şi el tăcea, îi era ruşine? şi el, ţi l-am adus ţie şi indiencele îi scoteau sângele, şi ea, pui de cerb? şi el, pui de cerb, cuviincios, da, şi Lalita, haide, or să-l mănânce, să taie lemne şi Jum, ţi-e foame? şi ea tare, tare de tot, de când au plecat nu mâncase carne, Jum, şi după aia s-au întors şi el intră în colibă, se uită la Aquilino, nu-i aşa că a crescut, Jum? şi el, da, şi vorbea păgâneşte mai bine decât spaniola, şi el, da, şi Jum avea copii? şi el, avea, dar nu mai are, şi ea, mulţi? şi el, puţini, şi atunci începu să plouă. Nori groşi întunecoşi, nemişcaţi deasupra lupunelor, vărsară o apă neagră două zile în şir şi toată insula deveni o băltoacă nămoloasă, balta o ceaţă tulbure, păsări cădeau moarte cu duiumul la uşa colibei şi Lalita, săracii, or fi tot pe drum, pieile trebuie puse la adăpost, şi cauciucul, şi Fushía, repede, fir-ar să fie, câinilor, pe capul lui erau toate, pe plaja asta, căutaţi un adăpost, o peşteră ca să aprindă focul, şi Pantacha îşi fierbea ierburile şi pilotul Nieves îşi mesteca tutunul ca huambişii. Şi Lalita, o să-i aducă oare ceva şi de data asta? Mărgele? brăţări? pene? flori? o iubea? şi ea, dacă ar şti stăpânul, şi el, chiar dacă ar şti, noaptea o să se gândească la ea? şi el, nu-i niciun păcat, doar unul mic, dar fiindcă aţi fost bună cu mine când am fost bolnav, şi ea, e curat, bine-crescut, îşi scoate pălăria când spune bună ziua şi Fushía să nu mă mai insulte atât, avea multe bube pe faţă? Fushía se putea răzbuna, ochii pilotului se fac mai calzi când trec pe lângă el, o visa?

dorea s-o atingă? s-o ia în braţe, dezbracă-te, vino la mine în hamac, să-l sărute? pe gură? pe spate? sfinte, sfinte, de s-ar întoarce azi.

*

Îşi făcură apariţia într-un an de belşug: fermierii sărbătoreau de dimineaţa până seara cele douăsprezece recolte de bumbac şi la Centrul Piuran şi Clubul Grau se bea şampanie franţuzească. În iunie, pentru sărbătoarea oraşului, ca şi pentru sărbătoarea naţională, s-au organizat pe Corso baluri populare, vreo şase circuri şi-au înălţat corturile în deşert. Notabilii aduceau orchestre tocmai de la Lima pentru balurile lor. A fost şi un an plin de evenimente: Chunga a început să lucreze în băruleţul lui Doroteo, muriră Juana Baura şi Patrocinio Naya, râul Piura a venit cu ape bogate, n-a mai fost niciun fel de molimă. Lacomi, roiuri de agenţi comerciali şi samsari de bumbac se abătură asupra oraşului, iar recoltele treceau dintr-o mână în alta la cârciumă. Apăreau prăvălii, hoteluri, cartiere de locuinţe. Şi într-o zi se răspândi zvonul: „Lângă râu, în spatele abatorului, există un bordel”.

Nu era o clădire, ci o fundătură murdară, închisă spre exterior printr-o poartă mare de garaj, cu cămăruţe de chirpici pe margini; un felinar roşu lumina faţada. În fund, pe nişte scânduri întinse peste butoaie, erau barul şi prostituatele, în număr de şase: bătrâne, cumsecade, nu erau de prin partea locului. „S-au întors, spuneau cei mai glumeţi, sunt cele care n-au ars.” De la bun început, casa de la abator a fost plină de lume. Împrejurimile ei erau pline de bărbaţi beţivi şi în *Ecouri şi ştiri, Timpul* şi *Industria* apărură notiţe pline de aluzii, scrisori de protest, reclamaţii adresate autorităţilor. Şi atunci apăru, pe neaşteptate, al doilea bordel, în plin cartier Castilla; nu o străduţă, ci o vilă, cu grădină şi balcoane. Descurajaţi, parohii şi doamnele care culegeau semnături, cerând închiderea casei de la abator, se dădură bătuţi. Doar părintele García, din amvonul bisericii din Piaţa Merino, mânios şi perseverent, continua să ceară pedepse şi să prezică tot felul de catastrofe: „Dumnezeu v-a dăruit un an bun, acum vor veni vremurile cu vacile slabe pentru piurani”. Dar n-a fost aşa şi în anul următor recolta de bumbac a fost tot atât de bună ca şi cea dinainte. Erau acum nu două, ci patru bordeluri şi unul dintre ele, la câteva străzi de catedrală, luxos, mai mult sau mai puţin discret, cu femei albe, tinere şi, după câte se părea, din capitală.

Şi tot în anul acela Chunga şi Doroteo s-au bătut cu sticle şi, la poliţie, cu hârtii la mână, ea demonstră că era singura stăpână a băruleţului. Ce se ascundea aici, ce trafic misterios? Oricum, de atunci proprietară fu Chunga. Administra localul cu amabilitate şi hotărâre, ştia să se facă respectată de beţivi. Era o tânără fără forme, lipsită de

umor, cu pielea mai curând închisă la culoare şi inimă de piatră. O puteai vedea în spatele barului, cu părul negru abia ţinut într-un fileu, cu gura aceea fără buze, uitându-se la toate cu nişte ochi indolenţi deţi pierea orice chef. Purta pantofi fără tocuri, şosete, o bluză mai curând bărbătească, niciodată nu-şi dădea cu ruj pe buze sau cu ojă pe unghii, nici cu fard pe obraji, dar în ciuda îmbrăcăminţii şi a apucăturilor avea ceva foarte feminin în voce, chiar când înjura. Mâinile ei groase şi butucănoase puteau cu tot atâta uşurinţă să ridice o masă sau un scaun, să destupe o sticlă sau să pălmuiască pe unul mai obraznic. Se spunea că e aspră şi cu suflet de piatră din cauza sfaturilor Juanei Baura, care îi inculcase neîncrederea faţă de bărbaţi, dragostea de bani şi obişnuinţa singurătăţii. Când muri spălătoreasă, Chunga îi făcu un priveghi somptuos: lichior din cel mai fin, supă de pui, cafea, toată noaptea şi la discreţie. Şi când intră orchestra în casă, cu harpistul în frunte, cei care o vegheau pe Juana Baura priviră plini de curiozitate, ţepeni, cu ochi răutăcioşi. Dar don Anselmo şi Chunga nu se îmbrăţişară, ea îi întinse mâna ca şi lui Bolas şi Tânărului. Îi pofti să intre, îi servi cu aceeaşi politeţe distantă ca şi pe ceilalţi, le ascultă cu atenţie cântecele. Se vedea că e stăpână pe sine şi expresia îi era abătută, dar calmă. Harpistul, în schimb, părea melancolic şi zăpăcit, mai mult se ruga decât cânta, când veni un copil să-i spună că la casa de la abator lumea îşi pierduse răbdarea, orchestra trebuia să înceapă de la opt şi era trecut de zece. După moartea Juanei Baura, spuneau mangacherii, Chunga o să vină să locuiască cu bătrânul în mangachería. Dar ea se mută la bar, se spune că dormea pe o saltea de paie sub tejghea. În perioada în care Chunga şi Doroteo se despărţiseră, şi ea deveni proprietară, orchestra nu mai cânta la casa de la abator, ci în cea din Castilla.

Barul Chungăi progresă văzând cu ochii. Cu mâna ei vărui pereţii, îi împodobi cu fotografii şi stampe, acoperi mesele cu muşama cu floricele multicolore şi angajă o bucătăreasă. Băruleţul deveni un restaurant pentru muncitori, camionagii, vânzători de îngheţată şi paznici municipali. Doroteo, după ruptură, se duse să locuiască în Huancabamba. După mulţi ani se întoarse în Piura şi „ca să vezi cum e viaţa”, spuneau oamenii, până la urmă deveni clientul băruleţului. Probabil că suferea văzând progresele localului care fusese al lui.

Dar într-o zi barul-restaurant îşi închise uşile şi Chunga se făcu nevăzută. După o săptămână se întoarse în mahala în fruntea unei echipe de muncitori care puseră la pământ pereţii de chirpici şi ridicară alţii de cărămidă, puseră calamină pe acoperiş şi făcură ferestre. Activă, zâmbitoare, Chunga era toată ziua pe şantier, îi ajuta pe muncitori şi bătrânii, aţâţaţi, schimbau priviri grăitoare, retrospective: „o readuce la viaţă, frate”, „aşchia nu sare departe de trunchi”, „sângele apă nu se face”. În vremea asta orchestra nu mai

cânta la casa din Castilla, ci în cea din cartierul Buenos Aires, şi, în drum, harpistul îi ruga pe Bolas şi pe Tânărul Alejandro să treacă prin mahala. Urcau prin deşert şi, în faţa şantierului, bătrânul, aproape orb, cum merge lucrul? au pus uşile? arată bine de aproape? cu ce seamănă? Curiozitatea şi întrebările lui dezvăluiau un anume orgoliu, pe care mangacherii îl stimulau cu tot felul de glume: „Ce mai face Chunguita, harpistule, se îmbogăţeşte, ai văzut ce casă clădeşte?" El zâmbea mulţumit, dar când câte un bătrân lubric deschidea vorba, „Anselmo, ne-o readuce la viaţă", harpistul făcea pe uluitul, pe misteriosul sau pe prostul, nu ştiu nimic, trebuie să plec, despre ce vorbiţi, care Casă Verde?

Într-o dimineaţă, sigură de ea, cu o mină înfloritoare şi un mers hotărât, Chunga intră în mangachería şi înaintă pe străduţele prăfuite întrebând de harpist. Îl găsi dormind, în coliba care fusese a Patrociniei Naya. Întins pe pat, cu braţul de-a curmezişul feţei, bătrânul sforăia şi părul alb de pe piept îi era ud de sudoare. Chunga intră, închise uşa şi, în timpul acesta, se şi răspândi zvonul în legătură cu această vizită. Mangacherii veneau să se plimbe prin apropiere, trăgeau cu ochiul prin peretele de bambus şi cu urechea prin uşă, îşi comunicau noutăţile. După câtva timp, harpistul ieşi în stradă cu un chip îngândurat, nostalgic, şi-i rugă pe copii să-i cheme pe Bolas şi pe Tânărul; Chunga se aşezase pe pat şi era toată numai zâmbet. Apoi sosiră prietenii bătrânului, uşa se închise din nou, „nu e o vizită la taică-său, ci la harpist", şuşoteau mangacherii, „Chunga are ceva de gând cu orchestra". Stătură în colibă mai bine de o oră şi, când ieşiră, mulţi mangacheri plecaseră, plictisiţi de atâta aşteptare. Dar îi văzură de prin case. Harpistul mergea iarăşi ca un somnambul, poticnindu-se, în zigzag, cu gura căscată. Tânărul parcă amuţise şi Chunga îl ţinea de braţ pe Bolas şi se vedea că e mulţumită şi cu chef de vorbă. Merseră la Angélica Mercedes, mâncară *piqueos,* apoi Tânărul şi Bolas cântară câteva bucăţi. Harpistul se uita în tavan, se scărpina la ureche, se schimba la faţă, când zâmbea, când se întrista. Şi când Chunga plecă, mangacherii îi înconjurară, lacomi de explicaţii. Don Anselmo părea şi acum dus pe altă lume, prostit, Tânărul dădea din umeri, doar Bolas răspundea la întrebări. „Nu se putea plânge, bătrâne, spuneau mangacherii, e un angajament grozav, şi apoi o să aibă toate avantajele lucrând pentru Chunguita, oare o s-o vopsească tot în verde?"

*

— Era beat şi nu l-am luat în serios, spuse Bolas. Domnul Seminario a râs batjocoritor.

Dar sergentul scosese pistolul din nou, îl ţinea de mâner şi de vârf

şi se opintea să-l deschidă. În jurul lui toţi începură să se privească şi să râdă mânzeşte, să se foiască pe scaunele devenite pe neaşteptate incomode. Doar harpistul bea mai departe, o ruletă rusească? cu sorbituri mici, ce mai era şi asta, băieţi?

— O chestie ca să dovedeşti dacă bărbaţii sunt bărbaţi, spuse sergentul, o să vezi imediat, bătrâne.

— Mi-am dat seama că Lituma vorbeşte serios după cât era de liniştit, spuse Tânărul.

Cu capul lăsat pe masă, Seminario stătea mut şi ţeapăn şi ochii lui, de obicei batjocoritori, păreau acum nedumeriţi. Sergentul îşi deschisese în sfârşit revolverul şi mâinile lui scoteau cartuşele, le puneau în ordine, verticale, paralele, printre pahare, sticle şi scrumiere pline de mucuri. Pădureanca începu să plângă.

— Pe mine mai degrabă m-a înşelat cu liniştea lui, spuse Chunga, altfel i-aş fi smuls pistolul când îl descărca.

— Ce te-a apucat, poliţistule, îl întrebă Seminario, ce ifose mai sunt şi astea?

Avea vocea spartă şi tânărul încuviinţă, da, de data asta îi luase piuitul. Harpistul îşi lăsă paharul pe masă, adulmecă în aer, neliniştit, chiar aveau de gând să se bată, băieţi? Să termine, mai bine să vorbească în continuare prieteneşte despre Chápiro Seminario. Dar fetele fugeau de pe la mese, Rita, Sandra, Maribel, sărind, Zambilica şi Ortensia, ţipând ca nişte păsări, şi, ghemuite lângă scară, şuşoteau holbându-şi ochii, speriate de moarte. Bolas şi Tânărul îl apucară pe harpist de braţe, îl duseră aproape pe sus până în colţul orchestrei.

— De ce nu i-aţi vorbit? bolborosi Pădureanca. Dacă îi spui ceva cu binişorul, înţelege. De ce n-aţi încercat măcar?

Chunga a încercat, ia să pună pistolul ăla la loc, pe cine voia el să sperie?

— Tu ai auzit cum m-a înjurat de mamă mai înainte, Chunguita, spuse Lituma, şi pe locotenentul Cipriano, pe care nici măcar nu-l cunoaşte. Hai să vedem dacă ăia care te înjură de mamă au sângele rece şi mâna sigură.

— Ce-i cu tine, poliţistule, urlă Seminario, la ce bun tot teatrul ăsta?

Şi Josefino îl întrerupse: era inutil să se mai prefacă, domnule Seminario, de ce să mai facă pe beatul? să admită că i-e frică, el îi vorbea cu tot respectul.

— Şi prietenul lui a încercat să-l oprească, spuse Bolas. Haide de aici, frate, nu te băga în pocinoage de astea. Dar pe Seminario îl apucase vitejia şi-l izbi cu dosul palmei.

— Dai şi-n mine? protestă Chunga. Dă-i drumul, boule, mama ta, dă-i drumul.

— Fătălăul dracului, spuse Seminario. Dă-i drumul sau te ciuruiesc

eu.

Lituma apucase revolverul cu vârful degetelor, cu tamburul pântecos cu cinci orificii în faţa ochilor, vocea îi era măsurată, didactică: mai întâi te uitai dacă e gol, adică dacă n-a rămas vreun glonte înăuntru.

— Nu vorbea cu noi, ci cu pistolul, spuse Tânărul. Aşa cel puţin părea, Pădureanco.

Şi atunci Chunga se ridică, traversă pista de dans în fugă şi ieşi, izbind uşa cu putere.

— Când ai nevoie de ei niciodată nu sunt de faţă, spuse ea: a trebuit să merg până la monumentul amiralului Grau ca să dau de doi poliţişti.

Sergentul luă un glonte, îl ridică cu delicateţe, îl puse în lumina becului albastru. Trebuia luat proiectilul şi introdus în armă şi Maimucul nu se mai putu stăpâni, vere, gata odată, să plece în mangachería, vere, şi José, la fel, mai că nu plângea, să nu se mai joace cu pistolul ăla, să plece, cum a spus Maimucul, vere, să plece.

— Nu vă iert că nu mi-aţi povestit ce se întâmplă, spuse harpistul. Strigătele fraţilor León şi ale fetelor îmi dădeau mie de bănuit, dar nu-mi închipuiam aşa ceva, credeam că s-au luat la bătaie.

— Cine să-şi închipuie aşa ceva, maestre? spuse Bolas. Seminario îşi scosese şi el pistolul, i-l trecea lui Lituma pe la nas şi aşteptam cu sufletul la gură ca în fiece clipă să scape o împuşcătură.

Lituma, foarte liniştit, în continuare, şi Maimucul, nu-i lăsaţi, opriţi-i, o să se întâmple o nenorocire, dumneata, don Anselmo, pe el o să-l asculte. Ca şi Pădureanca, Rita şi Maribel plângeau, Sandra, să se gândească la nevastă, şi José, la copilul pe care-l aştepta, vere, nu fi încăpăţânat, hai să mergem în mangachería. Cu o lovitură seacă, sergentul puse închizătorul ţevii: se închidea arma, uşurel, cu încredere şi totul e gata, domnule Seminario; ce mai aşteaptă ca să se pregătească?

— Ca îndrăgostiţii ăia cărora le vorbeşti de pomană, că sunt cu capul în nori, oftă Tânărul. Pe Lituma parcă-l vrăjise pistolul.

— Şi el ne vrăjise pe noi, spuse Bolas. Şi Seminario îl asculta ca un copil. Nici nu-i porunci bine Lituma, că el îşi şi deschise revolverul şi-i scoase toate gloanţele, în afară de unul. Săracul, îi tremurau degetele.

— I-o fi spus inima că o să moară, spuse Tânărul.

— Gata, acum apasă cu mâna pe tambur, fără să te uiţi, şi învârteşte-l ca să nu se ştie unde e glonţul, învârteşte-l cât poţi de repede, ca o ruletă, spuse sergentul. De aia se cheamă aşa, harpistule, înţelegi?

— Destul cu vorbele, spuse Seminario. Să începem odată, târâie-brâu ce eşti.

— E a patra oară că mă insulţi, domnule Seminario, spuse Lituma.

— Te treceau fiori când îi vedeai cum îşi învârt tamburii, spuse Bolas. Parcă erau doi copii învârtind un titirez.

— Vezi cum sunt piuranii, fetiţo? spuse harpistul. Îşi riscă viaţa doar din orgoliu.

— Ce orgoliu? spuse Chunga. De beţivi ce sunt şi ca să-mi amărască mie zilele.

Lituma dădu drumul tamburului, trebuiau să tragă la sorţi ca să vadă cine începe, dar n-avea nicio importanţă, el îl poftise, aşa că ridică pistolul, îl pipăi, puse gura ţevii la tâmplă, se închid ochii, şi închise ochii, şi se trage, şi apăsă pe cocoş, ţac şi un clănţănit de dinţi. Se făcu palid, toţi se făcură palizi şi deschise gura şi toţi deschiseră gura.

— Taci, Bolas, spuse Tânărul. Nu vezi că plânge?

Don Anselmo o mângâie pe Pădureancă pe păr, îi întinse batista lui colorată, fetiţo, să nu mai plângă, astea trecuseră de mult, ce mai conta acum şi Tânărul aprinse o ţigară şi i-o întinse. Sergentul pusese revolverul pe masă şi bea, încet, dintr-un pahar gol, fără să îndrăznească cineva să râdă. Era complet descompus la faţă.

— Linişteşte-te, nu-i nimic, îl rugă Tânărul. O să ţi se facă rău, maestre, pe cuvânt că nu s-a întâmplat nimic.

— M-ai făcut să trag o spaimă cum n-am tras niciodată, se bâlbâi Maimucul. Acum te rog, vere, să mergem.

Şi José, trezindu-se parcă dintr-un vis, asta o să rămână, vere, ce mare devenise, de pe scară se înălţă zumzăitul fetelor, Sandra începu să urle, Tânărul şi Bolas, linişteşte-te, maestre, stai liniştit şi Seminario zgâlţâi masa, linişte, mânios, fir-ar să fie, e rândul meu, tăceţi din gură. Ridică revolverul şi-l lipi de tâmplă, nu închise ochii, pieptul i se umflă.

— Am auzit împuşcătura tocmai când intram în mahala cu poliţia, spuse Chunga. Şi zarva. Băteam cu picioarele în uşă, jandarmii încercau s-o spargă cu puştile şi voi nu deschideaţi.

— Murise un om, Chunga, spuse Tânărul. Cui să-i mai ardă să deschidă uşa?

— Se prăvăli peste Lituma, spuse Bolas, şi de izbitură căzură amândoi pe jos. Prietenul lui începu să strige, chemaţi-l pe doctorul Zevallos, dar nimeni nu se putea mişca de spaimă. Şi apoi, nu mai avea niciun rost.

— Şi el? spuse Pădureanca, încet de tot.

El privea sângele pe care-l împroşcase şi se pipăia peste tot crezând desigur că e sângele lui şi nu-i trecea prin cap să se ridice şi încă mai era pe jos, pipăindu-se când intrară poliţiştii, cu puştile în mâini, liniştiţi, ochind pe toată lumea, nu mişcă nimeni, dacă i s-a întâmplat ceva sergentului or să vadă ei. Dar nimeni nu-i asculta, şi Neînvinşii şi fetele alergau lovindu-se unii de alţii printre scaune, harpistul căzuse,

apuca pe câte unul, cine a fost, îl zgâlţâia, pe altul, cine a murit, şi un poliţist se postă în faţa scării împingându-i înapoi pe cei ce roiau. Chunga, Tânărul şi Bolas se aplecară asupra lui Seminario: cu faţa în jos, încă mai ţinea revolverul în mână şi o pată vâscoasă se întindea în părul de pe cap. Prietenul, în genunchi, îşi acoperea faţa. Lituma se pipăia mai departe.

— Jandarmii, ce s-a întâmplat, dom' sergent, a fost obraznic şi a trebuit să-l puneţi la punct? îl întrebă Bolas. Şi el, parcă ameţit, spunând da la orice.

— Domnul s-a sinucis, spuse Maimucul, n-avem nimic de-a face, lasă-ne să ieşim, ne aşteaptă acasă.

Dar jandarmii baricadaseră uşa şi o păzeau, cu degetul pe cocoşul puştii, şi aruncau foc şi pară pe gură şi pe ochi.

— Fiţi omenoşi, fiţi creştini, lăsaţi-ne să plecăm, repetă José. Noi ne distram, n-avem niciun amestec. Pe ce vrei să vă jurăm?

— Adu o pătură de sus, Maribel, spuse Chunga. Ca să-l acoperim.

— Tu nu ţi-ai pierdut capul, Chunga, spuse Tânărul.

— După aia a trebuit s-o arunc, petele nu mai ieşeau cu nimic, spuse Chunga.

— La ei ca la nimeni, spuse harpistul. Trăiesc şi mor altfel decât toată lumea.

— Despre cine vorbeşti, maestre? întrebă Tânărul.

— Despre familia Seminario, spuse harpistul. Rămase cu gura deschisă parcă ar fi vrut să adauge ceva, dar nu mai spuse nimic.

— Cred că Josefino n-o să mai vină să mă ia, spuse Pădureanca. E foarte târziu.

Uşa era deschisă şi prin ea intra soarele ca un incendiu lacom, toate colţurile salonului păreau în flăcări. Deasupra acoperişurilor mahalalei, cerul era foarte înalt, fără nori, foarte albastru şi se vedea spinarea aurie a deşertului şi roşcovii turtiţi şi rari.

— Te conducem noi, fetiţo, spuse harpistul. Aşa nu trebuie să mai iei taxiul.

PATRU

Tăcute, împinse de prăjini, luntrile acostează la ţărm şi Fushía, Pantacha şi Nieves sar pe pământ. Pătrund câţiva metri în hăţiş, se lasă pe vine, vorbesc încet. În timpul ăsta, huambişii trag luntrile pe nisip, le ascund sub ramuri, şterg urmele de paşi din nămolul de pe mal şi intră şi ei în pădure. Au sarbacane, securi, arcuri, mănunchiuri de săgeţi atârnate de gât şi, la brâu, cuţite şi ţevile de trestie date cu catran în care-şi ţin curara. Chipurile, torsurile, braţele şi picioarele lor dispar sub tatuaj şi, ca pentru marile sărbători, şi-au vopsit dinţii şi unghiile. Pantacha şi Nieves au puşti, Fushía doar un revolver. Un huambis schimbă câteva cuvinte cu ei, apoi se furişează şi, sprinten, se pierde printre copaci. Stăpânul se simţea mai bine? Stăpânul nu se simţise niciodată rău, cine mai născocise şi asta? Dar stăpânul să nu ridice glasul: se enervau oamenii. Siluete tăcute, împrăştiate pe sub copaci, huambişii sunt cu ochii în patru, se mişcă puţin şi doar scânteierea pupilelor şi crisparea furişă a buzelor dezvăluie rachiul şi fierturile de ierburi pe care le-au băut toată noaptea, în jurul unui foc, pe bancul de nisip unde poposiseră. Unii înmoaie în curara vârfurile săgeţilor înfăşurate în bumbac, alţii suflă peste sarbacană să o cureţe de zgură. Calmi, fără să se privească unii pe alţii, aşteaptă cu răbdare. Când huambisul plecat în recunoaştere se iveşte, ca o felină graţioasă printre copaci, soarele e sus şi limbile lui galbene topesc formele desenate cu *huiro* şi *achiote* pe trupurile goale. E o întreagă geografie complicată de lumini şi umbre, culoarea desişurilor s-a accentuat, scoarţele copacilor par mai tari, mai zgrunţuroase, şi de sus se aude zarva asurzitoare a păsărilor. Fushía se ridică, vorbeşte cu nou-venitul, se întoarce la locul unde se află Pantacha şi Nieves: bărbaţii *muratos* sunt la vânătoare în pădure, n-au rămas decât femeile şi copiii, nu se vede nici cauciuc, nici piei. Oare merită totuşi să mergem? Stăpânul crede că da, nu se ştie niciodată, poate le-au ascuns câinii ăia. Huambişii discută acum adunaţi în jurul proaspătului sosit. Îi pun întrebări fără să se grăbească, monosilabic, şi el răspunde cu jumătate de glas, întărindu-şi cuvintele prin gesturi şi scurte mişcări din cap. Se împart în trei grupuri, stăpânul şi albii se aşază în frunte şi înaintează astfel, fără grabă, paralel, precedaţi de doi huambişi care deschid drumul prin frunziş cu lovituri de cuţit. Pământul abia murmură la trecerea lor şi la atingerea trupurilor ierburile înalte şi crengile se apleacă cu un plesnet egal, apoi se ridică şi se strâng la loc în urma lor. Continuă drumul mult timp şi, deodată, lumina e mai crudă şi foarte aproape, razele străpung dintr-o parte vegetaţia care e din ce în ce mai rară şi mai scundă, mai puţin monotonă, mai luminoasă. Se

opresc şi, în depărtare, se zăreşte marginea pădurii, o poiană întinsă, nişte colibe şi apele liniştite ale lacului. Stăpânul şi albii mai fac câţiva paşi şi privesc. Colibele sunt îngrămădite pe o ridicătură de pământ pleşuv şi cenuşiu, la mică distanţă de lac şi, în spatele cătunului care parcă-i pustiu, se întinde o plajă netedă, de culoare gălbuie. Pe partea dreaptă, un braţ de pădure se prelungeşte şi ajunge până aproape de colibe: pe aici, Pantacha să iasă la iveală şi toţi *muratos* vor fugi într-acolo. Pantacha se întoarce pe jumătate, explică, gesticulează înconjurat de huambişii care-l ascultă încuviinţând din cap. Se îndepărtează în şir indian, tupilaţi, îndepărtând cu mâna lianele, şi stăpânul, Nieves şi ceilalţi îşi întorc din nou privirile spre cătun, care acum dă semne de viaţă: printre colibe se ghicesc siluete, mişcări şi câteva din formele acelea se îndreaptă încet spre lac, în şir indian, purtând ceva pe cap, probabil colace sau urcioare, urmate de nişte umbre minuscule, poate câini, poate copii. Nieves vede ceva? Nu vede cauciuc, stăpâne, dar chestiile alea întinse pe piloţi pot fi piei puse să se usuce la soare. Stăpânul nu înţelege, în regiune există arbori de cauciuc, n-or fi venit patronii să adune cauciucul? *Muratos* ăştia sunt aşa de leneşi, nu se prea prăpădesc ei cu munca. Dialogurile huambişilor sunt din ce în ce mai răguşite, mai energice. Pe vine sau în picioare sau căţăraţi prin arbuşti, privesc ţintă colibele, siluetele estompate de pe plajă, umbrele târâtoare şi acum ochii nu mai sunt docili, ci neîmblânziţi şi în ei se vede ceva din îndrăzneala pofticioasă care dilată pupilele unui *otorongo* flămând, până şi pielea lor întinsă a căpătat netezimea lucioasă a jaguarului. Mâinile le trădează exasperarea, strâng sarbacanele, pipăie arcurile, cuţitele, îşi lovesc muşchii şi dinţii mânjiţi cu *huiro*, ascuţiţi ca nişte cuie, clănţăne sau mestecă liane şi fire de tutun. Fushía se apropie de ei, le vorbeşte şi ei bombăne, scuipă şi strâmbăturile le sunt zâmbitoare, războinice şi exaltate totodată. Lângă Nieves, cu un genunchi pe pământ, Fushía stă la pândă. Formele se întorc de la lac, înaintează agale, greoi, printre colibe şi undeva au aprins un foc: un copăcel cenuşiu se înalţă spre cerul strălucitor. Latră un câine, Fushía şi Nieves se privesc, huambişii îşi apropie sarbacanele de buze şi, cu ochii ţintă spre marginea pădurii, caută, dar câinele nu e nicăieri. Latră din când în când, nevăzut, ascuns pe undeva. Şi dacă într-o bună zi ei ar intra şi în colibe ar fi soldaţi, aşteptându-i? Nu i-a trecut niciodată stăpânului prin minte aşa ceva? Nu i-a trecut niciodată prin minte. În schimb, de câte ori pleacă la drum, se gândeşte că la întoarcerea pe insulă ar da peste soldaţi ochindu-i de pe râpă. Că vor găsi totul ars, femeile huambişilor moarte şi stăpâna răpită. La început îi era un pic frică, dar acum nu, doar se enervează. Stăpânului nu i-a fost niciodată frică? Niciodată, căci săracii cărora le e frică nu scapă de sărăcie toată viaţa. Dar asta nu înseamnă nimic, stăpâne, Nieves fusese toată viaţa sărac şi

sărăcia nu l-a scăpat de frică. Adevărul e că Nieves se resemnase şi stăpânul, nu. Avusese ghinion, dar o să treacă, mai devreme sau mai târziu o să intre în rândul bogătaşilor. Fără îndoială, stăpâne, el obţinea întotdeauna ce voia. Şi o explozie de glasuri zguduie dimineaţa: urlând, dintr-odată, goi, se ivesc din limba aceea de pădure şi aleargă spre sat, urcă povârnişul gesticulând şi printre corpurile iuţi din depărtare se zăresc pantalonii albi ai lui Pantacha, se aud strigătele lui care amintesc râsul sarcastic de *chicua* şi acum au început să latre toţi câinii şi din colibe se revarsă umbre, ţipete, şi o agitaţie tenace, un fel de fierbere zguduie povârnişul pe unde aleargă împiedicându-se, ricoşând, lovindu-se unele de altele, forme care vin spre pădure şi se disting, în sfârşit, net: sunt femei. Primele trupuri zmângălite au şi ajuns pe culme. În spatele lui Nieves şi Fushía, huambişii scot strigăte de luptă, sar, crengile tremură şi păsările nu se mai aud. Stăpânul se întoarce, arată spre câmp şi spre femeile care aleargă: se pot duce. Dar ei încă mai rămân pe loc câteva secunde, îmbărbătându-se cu răcnete, gâfâind şi dând din picioare şi dintr-odată unul înalţă sarbacana, o rupe la fugă, traversează porţiunea îngustă de hăţiş care-i desparte de poiană şi, când ajunge la terenul gol, ceilalţi încep şi ei să alerge, cu gâtul umflat de atâta urlat. Pilotul şi Fushía le urmăresc şi în poiană femeile îşi înalţă braţele, privesc spre cer, se întorc, se împrăştie în grupuri, şi grupurile în siluete solitare care sar, aleargă dintr-o parte în alta, cad pe jos şi apoi dispar, una după alta, înghiţite de pieile cu străluciri negre şi roşietice. Fushía şi Nieves înaintează şi strigătele îi urmează şi îi precedă, par să vină din praful luminos care-i înconjoară în timp ce urcă povârnişul. În satul de *muratos,* huambişii forfotesc printre colibe, calcă în picioare şi fac praf pereţii subţiri, dărâmă cu cuţitele acoperişurile de *yarina,* unul aruncă cu pietre în gol, altul stinge focul şi toţi se clatină, beţi? prostiţi? morţi de oboseală? Fushía merge în urma lor, îi zgâlţâie, îi întreabă, le porunceşte câte ceva şi Pantacha, aşezat pe un urcior, transpirat, cu ochii bulbucaţi, cu gura căscată, arată spre o colibă încă neatinsă: era un bătrân acolo. Da, oricât le-a spus el, stăpâne, tot i-au tăiat capul. Câţiva huambişi s-au liniştit şi scormonesc ici-colo, trec încărcaţi de piei, bulgări de cauciuc, pături pe care le îngrămădesc în poiană. Zarva s-a concentrat acum, izbucneşte de la femeile adunate între un schelet de zid şi trei huambişi care le privesc inexpresivi, la o depărtare de câţiva paşi. Stăpânul şi Nieves intră în colibă şi pe jos, între doi oameni în genunchi, se văd nişte picioare scurte şi zbârcite, un sex ascuns într-o teacă de lemn, un pântec, un tors slăbănog şi fără păr, cu coastele ieşind prin pielea pământie. Unul din huambişi se întoarce, le arată capul din care abia mai picură nişte puncte roşii. În schimb, din gaura căscată între umerii ososi încă ţâşnesc, ce câinoşi sunt, şuvoaie neîntrerupte de sânge gros, era de ajuns să le vezi feţele.

Dar Nieves a ieşit din colibă, trăgându-se înapoi ca un rac şi cei doi huambişi nu arată niciun entuziasm şi ochii parcă le sunt amorţiţi. Îl ascultă muţi, nepăsători, pe Fushía, care ţipă şi gesticulează şi strânge revolverul în mână, iar când tace ies din colibă şi dau peste Nieves, ţinându-se de perete, vomitând. Nu era adevărat, frica încă nu-i trecuse, dar să nu-i fie ruşine, oricui i se întoarce stomacul pe dos, ce câinoşi. La ce mai era bun Pantacha? La ce bun mai dădea stăpânul porunci? Şi ăştia n-or să înveţe niciodată, fir-ar ai dracului, într-o bună zi le taie şi lor capul. Dar măcar că-i împuşcă, fir-ar să fie, că-i snopeşte în bătaie, fir-ar să fie, şi tot or să-l asculte porcii ăştia. Se întorc în poiană şi huambişii se trag deoparte şi toate au fost puse în ordine pe pământ: piei de caiman, de căprioară, de şarpe şi de *huanganos,* tigve, coliere, cauciuc, buchete de lumânărele. Băgate una în alta şi zgomotoase, femeile îi privesc cu ochi neliniştiţi, câinii latră şi Fushía examinează pieile în contra luminii, calculează cât cântăreşte cauciucul şi Nieves se dă mai înapoi, se aşază pe un trunchi doborât şi Pantacha vine lângă el. O fi vrăjitorul? Cine să ştie, dar, ce-i drept, n-a încercat să fugă şi, când au intrat, stătea pe jos şi ardea nişte ierburi. A strigat? Cine să ştie, el nu l-a auzit şi mai întâi a vrut să-i oprească şi apoi a vrut să plece şi a plecat şi-i tremurau picioarele şi a făcut pe el şi n-a simţit nimic. Ce-i drept, patronul era furios, nu atât că l-au omorât, ci că nu l-au ascultat? Da. Şi s-au ales cu mai nimic, pieile astea erau stricate şi cauciucul era de cea mai proastă calitate, o să turbeze de furie. Dar de ce se înfuria? Nu era şi el bolnav? Erau creştini, pe insulă uitai că indienii sunt indieni, dar acum îţi dădeai seama, nu se putea trăi astfel, dacă ar avea un pic de *masat o,* s-ar îmbăta. Şi apoi, ia te uită, cârteau împotriva stăpânului, o să turbeze, o să turbeze. Ascuns de huambişii care-l înconjoară ca un zid, vocea lui Fushía tună moderat în dimineaţa însorită şi ei tună cu vehemenţă, îşi arată pumnii, scuipă şi freamătă. Deasupra părului lor lins se iveşte mâna stăpânului cu un revolver, ţinteşte spre cer şi trage, şi huambişii murmură o clipă, tac, altă împuşcătură şi femeile tac şi ele. Doar câinii mai latră. De ce voia să plece imediat stăpânul? Huambişii erau obosiţi. Pantacha era şi el obosit şi ei voiau să petreacă, aşa era drept, doar nu se băteau pentru cauciuc sau pentru piei, ci ca să-şi facă cheful, într-o zi or să se înfurie, or să-i omoare pe ei. Adevărul e că stăpânul era bolnav, Pantacha, voia el să se ascundă, dar nu putea. Înainte nu se bucura şi el? Nu-i plăcea să petreacă? Acum nici nu se mai uita la femei şi tot timpul era mânios. O fi simţind că-l apucă nebunia, că nu se îmbogăţeşte cum voia el? Fushía şi huambişii discută acum plini de însufleţire, fără violenţă, nu se aud urlete, ci doar un murmur vioi, nervos, circular şi câteva chipuri par joviale. Femeile stau tăcute, sudate unele de altele, strângându-şi în braţe copiii şi câinii. Bolnav? Sigur că da, în noaptea dinaintea plecării lui

Jum din insulă, Nieves a intrat şi l-a văzut, achualele îi frecau picioarele cu răşină şi el, la dracu' afară, s-a înfuriat, nu voia să se ştie că e bolnav. Fushía dă instrucţiuni, huambişii înfăşoară pieile, îşi încarcă pe umeri bulgării de cauciuc, calcă în picioare şi distrug tot ce a aruncat stăpânul şi Pantacha şi Nieves se apropie de grup. Era din ce în ce mai rău cu câinii ăştia, nu voiau să asculte, se obrăzniceau, fir-ar să fie, dar o să le arate el. Păi voiau să petreacă, stăpâne, şi apoi erau atâtea femei? De ce nu-i lăsa stăpânul? Prost mai era, acuma şi el? nu era regiunea plină de soldaţi? ţăran tâmpit, dacă se îmbătau or să-i ţină zile întregi, boule, în frunte cu el, se puteau întoarce *murat os,* să dea soldaţii peste ei. Stăpânul n-avea nevoie de încurcături pentru nimica toată, să ducă marfa la râu, boule, şi fuga. Câţiva huambişi au şi început să coboare povârnişul şi Pantacha merge în urma lor, scărpinându-se, zorindu-i, dar oamenii merg fără să se grăbească şi fără chef, în tăcute şi greoaie şiruri curbe. Cei care rămân în sat murmură, se învârt zăpăciţi dintr-o parte în alta, îl evită pe Fushía care-i urmăreşte, cu revolverul în mână, din centrul poienii. Până la urmă, câţiva pereţi încep să ardă. Huambişii nu se mai mişcă, aşteaptă, oarecum potoliţi, ca flăcările să cuprindă într-un singur vârtej locuinţa. Apoi se pregătesc de plecare. Coborând povârnişul gol, mai privesc o dată spre femeile care sus, pe culme, aruncă bulgări de pământ spre coliba în flăcări. Ajung în pădure şi trebuie să-şi croiască din nou drum cu cuţitele şi să înainteze printr-un coridor îngust, precar, umbros, printre trunchiuri, liane şi băltoace mici. Când ajung pe plajă, Pantacha şi oamenii lui au scos bărcile dintre crengi şi au instalat încărcătura. Se îmbarcă, pornesc, în faţă luntrea pilotului, care măsoară cu prăjina cea mare adâncimea albiei. Navighează toată după-amiaza, cu un scurt popas ca să mănânce şi când se întunecă acostează pe o plajă pe jumătate ascunsă de un desiş de *chambiras* zbârlite de spini. Aprind un foc, scot merindele, prăjesc nişte manioc şi Pantacha şi Nieves îl cheamă pe stăpân: nu, nu vrea să mănânce. S-a întins pe nisip, pe spate, braţele îi slujesc de pernă. Mănâncă şi se trântesc unul lângă celălalt, se acoperă cu o pătură luată de la *muratos.* Îţi venea nu ştiu ce să faci când îl vedeai pe stăpân atât de schimbat, nu numai că nu mânca, dar nici măcar nu vorbea. O fi povestea cu picioarele, văzuse? abia mai putea să umble şi tot timpul rămânea în urmă. Trebuie că-l dureau, desigur, şi apoi nu-şi scotea pantalonii şi cizmele pentru nimic în lume. Şoaptele se împletesc şi se despletesc în beznă, o străbat în toate direcţiile: zumzet de insecte, murmurul râului care izbeşte stâncile, ierburile şi pământul de pe ţărm. În negura din jur licuricii strălucesc ca nişte flăcărui. Dar Pantacha îl văzuse când a luat acel *akítai* de la *muratos,* era mai frumos, mai colorat decât cel pe care-l făceau huambişii, îl văzuse când l-a ascuns în pantaloni. Ah, da? Şi ce credea Pantacha, de ce o fi

plecat Jum de pe insulă? Să nu schimbe vorba, acel *akítai* era pentru *shapra*? se îndrăgostise de ea? Cum să se îndrăgostească dacă nici măcar nu se înţelegea cu ea, nici măcar nu-i plăcea prea mult. Atunci nu i-o dădea lui? La întoarcere? Chiar în noaptea aia? Da, chiar în noaptea când se întorc, dacă voia. Atunci pentru cine era acel *akítai*? Pentru una din achuale? Stăpânul o să-i dea o achuală? Pentru nimeni, pentru el însuşi, îi plăceau lucrurile împodobite cu pene şi apoi aşa, să-l ţină ca amintire.

I

Bonifacia îl aşteaptă pe sergent lângă colibă. Vântul îi ridica părul ca o creastă şi toată atitudinea ei satisfăcută era aceea a unui cocoşel, cu poziţia picioarelor înfipte în nisip şi fundul tare şi scos în afară. Sergentul zâmbi, mângâie braţul gol al Bonifaciei, zău aşa, se emoţionase văzând-o de departe, şi ochii verzi se dilatară puţin, soarele se reflecta ca o vibraţie de suliţe mici în fiecare pupilă.

— Ţi-ai lustruit cizmele, spuse Bonifacia. Uniforma parcă-i nouă.

Un zâmbet de mulţumire rotunji faţa sergentului înecându-i aproape în întregime ochii.

— A spălat-o doamna Paredes, spuse el. Mi-era frică să nu plouă, dar ce noroc, nici un nor măcar. Parcă am fi la Piura.

— Nici măcar n-ai observat, spuse Bonifacia. Nu-ţi place rochia mea? E nouă.

— Chiar aşa, nu văzusem, spuse sergentul. Îţi stă bine, galbenul le prinde pe brunete.

Era o rochie fără mâneci, cu decolteu pătrat şi fustă largă. Sergentul o examină pe Bonifacia zâmbitor, mâna îi mângâia încă braţul şi ea stătea nemişcată, cu ochii în ochii sergentului.

Lalita îi împrumutase nişte pantofi albi, i-a încercat azi-noapte şi o dureau picioarele, dar o să şi-i pună pentru biserică şi sergentul privi picioarele Bonifaciei, goale, înfundate în nisip: nu-i plăcea s-o vadă umblând ca o ţărancă. Aici n-avea importanţă, *chinita,* dar când or să plece, o să trebuiască să umble tot timpul cu pantofi.

— Mai întâi trebuie să mă obişnuiesc, spuse Bonifacia. Nu ţi-am spus că la mănăstire n-am purtat decât sandale? E altceva, nu te strâng.

Lalita apăru lângă balustradă: ce mai ştia domnu' sergent despre locotenent. Îşi strânsese părul cu o panglică şi la gât îi strălucea un şirag de *chaquira.* Avea buzele vopsite, ce frumoasă era doamna, fard în obraji, cu ea i-ar plăcea sergentului să se însoare, şi Lalita, nu sosise locotenentul? ce se mai aflase?

— Nicio veste, spuse sergentul. Doar că încă n-a sosit la garnizoana din Borja. Se pare că ploua tare, or fi rămas împotmoliţi pe la

jumătatea drumului. Dar de ce vă interesează atât de mult, parcă ar fi copilul dumneavoastră.

— Pleacă, domnule sergent, spuse Lalita, nepoliticoasă. Nu e bine să-ţi vezi logodnica înainte de slujbă.

— Logodnică? izbucni maica Angélica. Poate vrei să spui concubină, ibovnică.

— Nu, măicuţă, insistă Lalita, cu o voce umilă. Logodnica sergentului.

— A sergentului? se miră stareţa. De când? Cum s-a întâmplat?

Neîncrezătoare, surprinse, maicile se aplecară spre Lalita, care adoptase o atitudine rezervată, cu mâinile împreunate, capul plecat. Dar le pândea pe maici pe sub gene şi zâmbetul ei timid era prefăcut.

— Dacă nu iese bine, dumneata şi cu don Adrián o să purtaţi vina, spuse sergentul. Dumneavoastră m-aţi băgat în treaba asta, doamnă.

Râdea cât îl ţinea gura, tare, şi trupul, bucurându-se şi el, se zguduia din cap până-n picioare. Lalita făcea descântece cu degetele ca să sperie piaza-rea şi Bonifacia se îndepărtase câţiva paşi de sergent.

— Du-te la biserică, repetă Lalita. Te nenoroceşti şi o nenoroceşti şi pe ea de pomană. De ce ai venit?

De ce altceva, doamnă, şi sergentul întinse mâinile spre Bonifacia, ca să-şi vadă *chinita*, şi ea o luă la fugă, i se năzărise lui aşa deci, şi ca şi Lalita încrucişă degetele şi-l descântă pe sergentul care, din ce în ce mai vesel, vrăjitoarelor, vrăjitoarelor, râdea în hohote: ah, dacă le-ar vedea mangacherii pe vrăjitoarele astea două. Dar ele nu erau de acord şi pumnul mic şi tremurător al maicii Angélica ieşi din mânecă, se zbătu în aer şi dispăru între cutele rasei: n-o să mai pună piciorul în casa asta. Erau în curte, în faţa rezidenţei şi, în fund, pupilele se fugăreau printre copacii din livadă. Stareţa părea vag absentă.

— Pe dumneata te admiră cel mai mult, maică Angélica, spuse Lalita. Sunt mai norocoasă ca oricine, zice, am multe mame, zice, şi prima, măicuţa ei Angélica. Ea îşi închipuia că dumneata o să mă ajuţi mai degrabă s-o rog pe stareţă, măicuţă.

— E un drac, plin de şiretlicuri şi de obiceiuri proaste, pumnul apăru şi dispăru. Dar pe mine n-o să mă tragă ea pe sfoară, şi gata. Să plece cu sergentul ei dacă vrea, aici n-o să mai intre.

— De ce n-a venit ea în loc să te trimită pe tine? o întrebă stareţa.

— Îi e ruşine, măicuţă, răspunse Lalita. Nu ştia dacă o s-o primiţi sau o s-o daţi din nou pe uşă afară. Dacă s-a născut păgână înseamnă că n-are şi ea mândria ei? Iart-o, maică, ia aminte că se mărită.

— După dumneata veneam, dom' sergent, spuse pilotul Nieves. Nu ştiam că eşti aici.

Ieşise pe terasă şi se sprijinea de balustradă, lângă Lalita. Era îmbrăcat cu nişte pantaloni albi de pânză groasă şi o cămaşă cu

mâneci lungi, fără guler. Era fără pălărie, încălţat cu nişte pantofi cu talpă groasă.

— Pleacă odată, spuse Lalita. Adrián, du-l de aici imediat.

Pilotul coborî scara, cu picioarele ţepene ca lemnul, sergentul o salută milităreşte pe Lalita şi-i făcu cu ochiul Bonifaciei. Plecară spre mănăstire, nu pe cărarea aceea paralelă cu râul, ci printre copacii de pe deal. Cum se simţea domnu' sergent? Până la ce oră durase azi-noapte cheful de adio, la Paredes? Până la două, şi Barosanul s-a îmbătat şi se băgase în apă cu hainele pe el, don Adrián, şi el s-a abţiguit un pic. Se aflase ceva despre locotenent? Bine, da' iarăşi, don Adrian? Nu se ştia nimic, l-or fi prins ploile şi o fi făcând acum spume la gură. Bine atunci că nu rămăseseră cu el. Da, poate că o să ţină mult, se spunea că pe Santiago era un adevărat potop. Ascultă, între noi fie vorba, domnului sergent îi părea bine că se însoară? şi sergentul zâmbi, câteva secunde ochii priviră aiurea şi, dintr-odată, se izbi cu palma în piept; femeia asta i se băgase aici, don Adrián, de aia se însura cu ea.

— Te-ai purtat ca un bun creştin, spuse Adrián Nieves. Pe aici oamenii se însoară după mulţi ani, maicilor şi părintelui Vilancio le iese sufletul sfătuindu-i şi ei, nimic. În schimb dumneata o duci imediat la biserică, fără să fie însărcinată măcar. Fata e fericită. Azi-noapte spunea că o să fie o nevastă bună.

— Pe la noi se spune că inima nu te înşală niciodată, zise sergentul. Şi inima îmi spune că o să fie o nevastă bună, don Adrián.

Înaintau agale, evitând băltoacele, dar cizmele sergentului şi pantalonii pilotului erau stropiţi de sus şi până jos. Copacii de pe deal filtrau lumina soarelui, răcorind-o şi făcând-o să vibreze. La picioarele mănăstirii, Santa María de Nieva zăcea liniştită şi aurie între apele râului şi pădure. Săriră peste o movilă, urcară poteca pietroasă şi acolo sus, la uşa capelei, un grup de aguaruni veni până la marginea povârnişului ca să-i vadă: femei cu pieptul căzut, copii goi, bărbaţii cu ochi duşmănoşi şi păr stufos. Se dădură în lături ca să-i lase să treacă şi câţiva copii întinseră mâna şi bolborosiră ceva. Înainte de a intra în biserică, sergentul îşi scutură uniforma cu batista şi-şi potrivi chipiul; Nieves aşeză la loc manşeta pantalonilor pe care şi-i suflecase. Capela era plină, mirosea a flori şi a lumânări de răşină, chelia lui don Fabio Cuesta strălucea ca un fruct în penumbră. Îşi pusese cravată şi din banca lui îi făcu semne sergentului care-şi duse mâna la chipiu. În spatele guvernatorului, Barosanul, Piciul, Oacheşul şi Roşcovanul căscau cu gurile acre şi ochii injectaţi, şi soţii Paredes şi copiii lor ocupau două bănci: mulţi copii cu părul ud. În aripa opusă, în spatele unor zăbrele unde penumbra devenea întuneric, o trupă de halate şi coame de păr identice: pupilele. În genunchi, nemişcate, cu ochi ca un nor de licurici curajoşi îl urmăreau pe sergent care, în vârful

picioarelor, strângea mâna celor de faţă şi guvernatorul duse mâna la chelie, domnule sergent: trebuia să-şi scoată chipiul în biserică şi să stea cu capul descoperit, ca el. Jandarmii zâmbiră şi sergentul îşi netezea părul răvăşit din cauza mişcării bruşte cu care-şi scosese chipiul. Se duse de se aşeză în primul rând, lângă pilotul Nieves. Aranjaseră frumos altarul, nu-i aşa? Foarte frumos, don Adrián, erau simpatice călugăriţele. Urcioarele de argilă roşie erau pline de flori, şi erau şi orhidee împletite în şiraguri care coborau de pe crucifixul de lemn până la podea; de cele două părţi ale altarului, jardiniere de ferigi înalte se înşirau pe două rânduri până lângă pereţi şi podeaua capelei fusese stropită şi strălucea. Din sfeşnicele aprinse, nori de fum transparent şi mirositor urcau prin aerul întunecat şi mergeau să alimenteze stratul dens de aburi care plutea lângă tavan: ajunseseră, dom' sergent, mireasa şi naşa. Se iscă un murmur, capetele se întoarseră spre uşă. Cocoţată pe pantofii albi cu toc, Bonifacia avea acum aceeaşi statură cu Lalita. Un văl negru îi acoperea părul, ochii, mari şi neliniştiţi, se uitau în toate părţile, şi Lalita şuşotea ceva cu soţii Paredes, rochia ei înflorată aducea în partea aceea a capelei o vioiciune graţioasă, tinerească. Don Fabio se aplecă spre Bonifacia, îi spuse ceva la ureche şi ea zâmbi, săraca: nu ştia ce să facă, drăguţa de ea, don Adrián, ce faţă ruşinată avea? După aia o să-i dea de băut şi o să se înveselească, dom' sergent, adevărul e că era pierită de frică din cauză că se întâlnea cu măicuţele, credea că or s-o certe, nu-i aşa că avea ochi frumoşi, don Adrian? Pilotul duse un deget la buze şi sergentul privi spre altar şi se închină. Bonifacia şi Lalita se aşezară lângă ei şi, după o clipă, Bonifacia îngenunche şi începu să se roage, cu mâinile împreunate, cu ochii închişi, abia mişcându-şi buzele. Stătea tot aşa când zăbrelele scârţâiră şi intrară maicile în capelă, cu stareţa în frunte. Două câte două, se duseră la altar, îngenunchează, se închinară şi fără niciun zgomot se aşezară pe bănci. Când pupilele începură să cânte, se ridicară cu toţii în picioare şi intră părintele Vilancio, cu barba lui roşcată ca un plastron pe deasupra rasei violete. Stareţa îi făcu un semn Lalitei arătându-i altarul şi Bonifacia, încă în genunchi, se şterse la ochi cu vălul. Apoi se ridică şi înaintă între pilot şi sergent, foarte ţeapănă, fără să se uite în lături. Şi toată slujba a stat aşa, cu privirea aţintită într-un punct situat între altar şi şiragurile de orhidee, în timp ce maicile şi pupilele se rugau cu voce tare şi ceilalţi îngenuncheau, se aşezau şi iar se ridicau. Apoi părintele Vilancio se apropie de miri, sergentul se aşeză în poziţie de drepţi, barba cea roşie era la câţiva milimetri de chipul Bonifaciei, îl întreba pe sergent care-şi lovi călcâiele şi spuse da cu energie, şi pe Bonifacia, dar răspunsul ei nu se mai auzi. Acum părintele Vilancio zâmbea cordial şi-i întindea mâna sergentului şi Bonifaciei care o sărută. Atmosfera din capelă parcă se mai uşură, pupilele nu mai cântau şi se auzeau dialoguri cu

jumătate de voce, zâmbete, mişcări. Pilotul Nieves şi Lalita îi îmbrăţişau pe miri şi, în cercul format în jurul lor, don Fabio glumea, copiii râdeau, Barosanul, Piciul, Oacheşul şi Roşcovanul aşteptau unul în spatele celuilalt ca să-l felicite pe sergent. Dar stareţa îi împrăştie, domnilor, erau într-o capelă, linişte, să iasă în curte, şi vocea ei era mai puternică decât celelalte. Lalita şi Bonifacia trecură de zăbrele, apoi invitaţii, la urmă maicile şi Lalita, prostuţo, să-i dea drumul, Bonifacia, maicile întinseseră o faţă albă de masă, plină de sucuri şi prăjiturele, să-i dea drumul, că voiau cu toţii s-o felicite. Pietrele din curte scânteiau şi, pe zidurile albe ale rezidenţei, ciuruite de soare, se vedeau umbre ca nişte plante agăţătoare. Ce ruşine îi era de ele, măicuţelor, nici să le privească nu îndrăznea, şi sutane, şoapte, râsete, uniforme forfoteau în jurul Lalitei. Bonifacia tot o ţinea de braţ, cu capul ascuns în rochia înflorată şi, în timpul ăsta, sergentul primea şi împărţea sărutări: uite că plângea, măicuţelor, ce prostuţă. De ce se emoţiona aşa, Bonifacia? Din cauza dumneavoastră, măicuţelor, şi stareţa, proasto, nu plânge, vino să te sărut. Pe neaşteptate, Bonifacia îi dădu drumul Lalitei, se întoarse şi căzu în braţele stareţei. Acum trecea de la o maică la alta, trebuia să se roage toată viaţa, Bonifacia, da, măicuţă, să fie o creştină adevărată, da, să nu le uite, n-o să le uite niciodată, şi Bonifacia le îmbrăţişa din tot sufletul, şi ele din tot sufletul, şi lacrimi mari, involuntare, nedomolite, se prelingeau pe obrajii Lalitei, ştergeau fardul, da, da, o să le iubească toată viaţa, şi dezvălui stigmatele pielii, se rugase atât de mult pentru ele, ciupituri, pete, cicatrice. Maicile astea erau nepreţuite, părintele Vilancio, câte le mai pregătiseră? Dar, atenţie, li se răcea ciocolata şi domnului guvernator îi era foame. Puteau începe, maică Griselda? Stareţa o eliberă pe Bonifacia din braţele maicii Griselda, sigur că puteau, don Fabio şi hora se desfăcu: două pupile făceau vânt deasupra mesei încărcate de castroane şi căni şi, printre ele, se vedea o siluetă întunecată. Cine-i pregătise toate astea, Bonifacia? Trebuia să ghicească, şi Bonifacia plângea, maică, spune-mi că m-ai iertat, trăgea de rasa stareţei, să-i facă darul ăsta, maică. Subţire, trandafiriu, arătătorul stareţei, ţinti cerul, ceruse iertare lui Dumnezeu? se căise. În fiecare zi, maică, şi atunci o iertase, dar trebuia să ghicească, cine fusese? Bonifacia scâncea, cine putea să fie, ochii ei căutau printre maici, unde era, unde se dusese? Silueta cea întunecată le dădu în lături pe cele două pupile şi înaintă, încovoiată, târându-şi picioarele, cu faţa mai posomorâtă ca niciodată: în sfârşit, îşi aducea aminte şi de ea ingrata asta, nerecunoscătoarea asta. Dar Bonifacia se şi năpustise şi, în braţele ei, maica Angélica se bâlbâia, guvernatorul şi ceilalţi începuseră să mănânce din prăjituri şi ea fusese, măicuţa ei, şi maica Angelica niciodată nu venise să o vadă, drace, dar o visase, se gândise zi şi noapte la măicuţa ei, şi maica Angélica, să guste din astea, şi din

astea, să ia un suc.

— Nici nu m-a lăsat să intru în bucătărie, don Fabio, spunea maica Griselda. De data asta trebuie s-o lăudaţi pe maica Angélica. Ea a pregătit totul pentru protejata ei.

— Ce n-am făcut eu pentru ea, spuse maica Angélica. I-am fost dădacă, cameristă, acum îi sunt şi bucătăreasă.

Faţa ei se încăpăţâna să rămână burzuluită şi pusă pe ceartă, dar glasul i se frânsese, ţipa ca o indiancă şi dintr-odată ochii i se umplură de lacrimi, gura i se schimonosi şi izbucni în plâns. Mâna ei bătrână şi curbă o lovea stângaci pe Bonifacia şi maicile şi jandarmii îşi treceau castroanele de la unul la altul, umpleau paharele, părintele Vilancio şi don Fabio râdeau în hohote şi unul din copiii lui Paredes se căţărase pe masă, maică-sa îl bătea.

— Cum o mai iubesc, don Adrián, spuse sergentul. Cum mi-o mai răsfaţă.

— Dar de ce atâtea lacrimi? întrebă pilotul. Când de fapt sunt atât de fericite?

— Pot să le duc ceva, măicuţă? spuse Bonifacia. Arătă spre pupilele, înşirate pe trei rânduri în faţa rezidenţei. Unele îi zâmbeau, altele îi făceau semne timide.

— Au şi ele o gustare specială, spuse stareţa. Dar du-te să le îmbrăţişezi.

— Ţi-au pregătit daruri, bombăni maica Angélica, cu faţa desfigurată de lacrimi şi strâmbături. Şi noi, eu ţi-am făcut o rochie.

— O să vin să te văd în fiecare zi, spuse Bonifacia. O să te ajut, măicuţă, o să car tot eu gunoiul.

Plecă de lângă maica Angélica şi merse spre pupilele care sparseră grupul şi-i săriră în întâmpinare, cu mare larmă. Maica Angélica îşi croi drum printre invitaţi şi, când ajunse lângă sergent, faţa îi era mai puţin palidă, din nou ursuză.

— O să fii un soţ bun? bombăni ea, scuturându-l de braţ. Vai de tine dacă o baţi, vai de tine dacă umbli cu alte femei. O să te porţi bine cu ea?

— Dar cum să nu, măicuţă, spuse sergentul zăpăcit. Doar o iubesc atât de mult!

*

— Ah, te-ai trezit, spuse Aquilino. E prima oară că dormi atât de mult de când am plecat. Înainte tu erai ăla care mă pândeai să deschid ochii.

— L-am visat pe Jum, spuse Fushía. Toată noaptea i-am văzut mutra, Aquilino.

— Te-am auzit de mai multe ori văitându-te, ba o dată mi s-a părut

chiar că plângi, spuse Aquilino. Deci asta era?

— Ciudat de tot, bătrâne, spuse Fushía, eu nu apăream deloc în vis, doar Jum.

— Şi cum l-ai visat pe aguarun? îl întrebă Aquilino.

— Se făcea că moare, pe plaja aia unde-şi pregătea Pantacha ierburile, spuse Fushía. Şi cineva se apropia de el şi-i spunea vino cu mine, şi el, nu pot, stau să mor. Uite aşa tot visul, bătrâne.

— Poate aşa se şi întâmpla, spuse Aquilino. Poate a murit azi-noapte şi şi-a luat rămas-bun de la tine.

— L-or fi omorât huambişii, că tare-l mai urau, spuse Fushía. Dar aşteaptă, nu fi aşa, nu pleca.

— Degeaba, spuse Lalita, gâfâind, mă chemi şi de fiecare dată e degeaba. De ce mă chemi dacă nu poţi, Fushía?

— Ba pot, ţipă Fushía, numai că tu vrei să termini imediat, nu-mi laşi niciun răgaz şi te enervezi. Ba pot, târfă.

Lalita se trase la o parte şi rămase pe spate în hamacul care scârţâia legănându-se. O lumină albastră intra în colibă pe uşă şi prin crăpături odată cu aerul cald şi cu şoaptele nopţii, dar, spre deosebire de ele, nu ajungea până la hamac.

— Tu-ţi închipui că mă poţi duce, spuse Lalita. Mă crezi proastă.

— Am o mulţime de griji pe cap, spuse Fushía. Trebuie să le uit şi tu nu-mi laşi timpul necesar. Sunt om, nu animal.

— Adevărul e că eşti bolnav, îngână Lalita.

— Adevărul e că mi-e scârbă de bubele tale, ţipă Fushía. Adevărul e că ai îmbătrânit. Numai cu tine nu pot, cu oricare alta pot oricând.

— Le îmbrăţişezi şi le săruţi, dar tot nu poţi, spuse Lalita foarte răspicat. Mi-au povestit achualele.

— Vorbeşti cu ele despre mine, târfă? Trupul lui Fushía imprima hamacului un tremur neliniştit şi continuu. Vorbeşti cu păgânele astea despre mine? Vrei să te omor?

— Vrei să ştii unde se ducea de fiecare dată când dispărea de pe insulă? îl întrebă Aquilino. La Santa María de Nieva.

— La Nieva? Şi ce să facă acolo? spuse Fushía. De unde ştii că Jum se ducea la Santa María de Nieva?

— Am aflat de curând, spuse Aquilino. Ultima oară când a fugit a fost acum opt luni?

— Nu prea mai ţin socoteala timpului, bătrâne, spuse Fushía. Dar cam aşa ceva, vreo opt luni. Te-ai întâlnit cu Jum şi ţi-a povestit el?

— Acum că suntem departe, pot să-ţi spun, spuse Aquilino. Lalita şi Nieves locuiesc acolo. Şi la puţin timp după ce-au ajuns ei în Santa María de Nieva s-au pomenit cu Jum.

— Ştiai deci unde sunt? gâfâi Fushía. Tu i-ai ajutat, Aquilino? Şi tu eşti o javră? Şi tu m-ai trădat, bătrâne?

— De aia ţi-e ruşine şi te ascunzi şi nu te dezbraci în faţa mea,

spuse Lalita, şi hamacul se opri din scârţâit. Dar crezi că nu simt cum puţi? Îţi putrezesc picioarele, Fushía, şi asta-i mai rău decât bubele mele.

Hamacul îşi reluă legănatul şi ţăruşii scârţâitul lor prelung, dar nu el tremura acum, ci Lalita. Fushía se făcuse ghem, formă ţeapănă şi parcă pierdută printre pături, vocea spartă încercând să îngaime ceva şi în întunericul feţei două luminiţe vii şi înspăimântate în dreptul ochilor.

— Şi tu mă insulţi, bolborosi Lalita. Şi dacă ţi se întâmplă ceva eu port toată vina, acum tu m-ai chemat şi tot tu te superi. Mă apucă şi pe mine furiile şi spun ce-mi vine la gură.

— Sunt ţânţarii, târfă, gemu Fushía încet, şi braţul lui gol izbi, fără vlagă. M-au înţepat şi mi s-a infectat.

— Da, ţânţarii, şi nu-i adevărat că puţi, o să te vindeci foarte repede, hohoti Lalita. Nu te supăra, Fushía, când eşti mânios nu te mai gândeşti şi spui ce-ţi vine în minte. Să-ţi aduc apă?

— Îşi construiesc o casă? întrebă Fushía. Or să rămână pentru totdeauna în Santa María de Nieva javrele astea?

— Pe Nieves l-au angajat ca pilot jandarmii de acolo, spuse Aquilino. A venit alt locotenent, mai tânăr ca ăla care se numea Cipriano. Şi Lalita aşteaptă un copil.

— De-ar da Dumnezeu să-i crape în pântec şi să crape şi ea, spuse Fushía. Dar spune-mi, bătrâne, nu acolo l-au spânzurat de copaci? De ce mergea Jum în Santa María de Nieva? Voia să se răzbune?

— Se ducea pentru povestea aia veche, spuse Aquilino. Să ceară cauciucul pe care i l-a luat domnul Reátegui când s-a dus în Urakusa cu soldaţii. Nu i-au dat nicio atenţie şi Nieves şi-a dat seama că nu e prima oară când venea să-l ceară, că toate escapadele lui din insulă pentru asta le făcea.

— Mergea să ceară de la jandarmi şi în timpul ăsta lucra cu mine? spuse Fushía. Nu-şi dădea seama? Putea să ne aranjeze pe toţi tâmpitul ăsta, bătrâne.

— Mai bine spune că-i nebun, spuse Aquilino. S-o ţii una şi bună după atâţia ani. O să moară şi tot n-or să-i iasă din cap cele întâmplate. N-am văzut indian mai încăpăţânat ca Jum, Fushía.

— M-au înţepat când m-am băgat în baltă să scot broasca aia ţestoasă care a murit, gemu Fushía. Ţânţarii, păianjenii de apă. Dar rănile au şi început să se usuce, tâmpito, nu vezi că dacă te scarpini se infectează? De aia put.

— Nu put, nu put, spuse Lalita, am spus doar aşa la mânie, Fushía. Înainte tu voiai tot timpul şi eu trebuia să născocesc tot felul de lucruri, sunt indispusă, nu pot. De ce te-ai schimbat, Fushía?

— Te-ai fleşcăit, eşti bătrână, pe un bărbat nu-l excită decât femeile cu carnea tare, ţipă Fushía, şi hamacul începu să salte, asta n-are

nimic de-a face cu înţepăturile ţânţarilor, căţea.

— Dar nu mai vorbesc de ţânţari, îngână Lalita, ştiu că o să te vindeci. Dar mă doare tot trupul noaptea. De ce mă mai chemi atunci, dacă sunt cum spui tu? Nu mă mai face să sufăr, Fushía, nu mă mai pune să vin în hamacul tău dacă nu poţi.

— Ba pot, ţipă el, când vreau pot, dar cu tine nu vreau. Pleacă de aici, dacă mai pomeneşti o dată de ţânţari am să-ţi trag un glonţ acolo unde te doare. Afară, cară-te de aici!

Ţipă până ce ea dădu plasa de ţânţari la o parte, se ridică şi se culcă în celălalt hamac. Atunci Fushía tăcu, dar ţăruşii continuară să scârţâie din timp în timp, cu zgâlţâituri violente, parcă apucaţi de friguri, şi doar mult mai târziu coliba se potoli, învăluită în şoaptele nocturne ale pădurii. Întinsă pe spate, cu ochii deschişi, Lalita mângâia cu mâinile sfoara de *chambira* a hamacului. Un picior îi scăpă din plasă şi duşmanii minusculi şi înaripaţi îl atacară cu zecile, se aşezară lacomi pe unghiile şi degetele ei. Scotoceau pielea cu armele lor subţiri, lungi şi zumzăitoare. Lalita izbi piciorul de ţăruş şi ei fugiră, năuciţi. Dar peste câteva secunde se şi întoarseră.

— Înseamnă că javra de Jum ştia unde sunt, zise Fushía. Şi nici el nu mi-a spus nimic. Toţi erau contra mea, Aquilino, poate că şi Pantacha o fi ştiut ceva.

— Asta înseamnă că nu s-a obişnuit şi că face tot posibilul ca să se întoarcă în Urakusa, spuse Aquilino. Trebuie să-i fie dor de satul lui, probabil că-i e drag. E adevărat că atunci când mergea cu tine le ţinea discursuri indienilor?

— Îi convingea să-mi dea cauciucul fără luptă, spuse Fushía. Scotea scântei pe gură şi totdeauna le spunea povestea cu albii ăia doi. Tu i-ai cunoscut, bătrâne? Ce hram purtau? Niciodată n-am putut să aflu.

— Ăia care s-au dus să locuiască în Urakusa? îl întrebă Aquilino. O dată l-am auzit vorbind pe domnul Reátegui despre asta. Erau străini care veneau să-i răscoale pe indieni, să-i sfătuiască să-i omoare pe toţi albii de prin părţile astea. Tot răul i s-a tras lui Jum că s-a luat după ei.

— Nu ştiu dacă-i ura sau îi iubea, spuse Fushía. Uneori spunea Bonino şi Teófilo de parcă ar fi vrut să-i omoare, şi alteori ca şi cum i-ar fi fost prieteni.

— Adrián Nieves spunea la fel, zise Aquilino. Că Jum îşi schimba tot timpul părerea despre albii ăştia şi că nu se hotăra, azi erau buni şi mâine răi, draci blestemaţi.

Lalita traversă coliba în vârful picioarelor şi ieşi; afară aerul era încărcat de aburi care-ţi umezeau pielea şi, pătrunzându-ţi pe gură şi pe nas, te ameţeau. Huambişii stinseseră focul, colibele lor erau pe insulă ca nişte pungi negre, solemne, liniştite. Un câine veni să i se gudure la picioare. În şopron, lângă ţarc, cele trei achuale dormeau

sub o singură pătură, cu feţele strălucind de răşină. Când Lalita ajunse în faţa colibei lui Pantacha şi trase cu ochiul, itípak-ul ud de sudoare i se lipea de corp: un picior musculos se ivea din beznă, între coapsele netede, fără pic de păr ale tinerei *shapra*. Privi un timp, gâfâind, cu gura întredeschisă, cu mâna pe piept. Apoi alergă spre coliba vecină şi împinse uşa de liane. În colţul întunecat unde se afla patul lui Adrián Nieves se auzi un zgomot. Pilotul se şi trezise probabil, îi recunoscuse silueta profilată pe întuneric în prag, cele două râuri ale părului care-i încadrau corpul până la brâu. Apoi scândurile trosniră şi un triunghi alb înaintă spre ea, bună seara, o siluetă de bărbat, ce se întâmplase? o voce somnoroasă şi surprinsă. Lalita nu spunea nimic, gâfâia doar şi aştepta istovită, ca la sfârşitul unei curse. Mai era mult până când triluri şi zgomote vesele aveau să înlocuiască croncănitul din timpul nopţii, iar deasupra insulei să zboare păsări, fluturi coloraţi, şi lumina limpede a zorilor să lumineze trunchiurile leproase de *lupunas*. Era încă ceasul licuricilor.

— Dar vreau să-ţi spun ceva, spuse Fushía. Ce mă doare pe mine mai tare, Aquilino, ce regret cel mai mult e că am avut atâta ghinion.

— Acoperă-te, nu te mişca, spuse Aquilino. Vine o barcă, mai bine ascunde-te.

— Dar iute, bătrâne, spuse Fushía. Aici nu pot să respir, mă înăbuş. Treci repede de ea.

*

E lumină ca vara, soarele împuşcă raze, îţi lăcrimează ochii când te uiţi la ele. Şi inima simte căldura asta, vrea să traverseze strada, să treacă pe sub tamarini, să se aşeze pe banca ei. Scoală-te odată, la ce mai e bun patul dacă somnul nu vine, un nisip fin ca părul ei cade probabil peste Podul Vechi, du-te şi stai la Steaua Nordului, scoate-ţi pălăria, aşteapt-o, o să vină. Nu-ţi pierde răbdarea, şi Jacinto, e trist oraşul gol, ia te uită, don Anselmo, au trecut măturătorii şi nisipul a murdărit iarăşi totul. Priveşte colţul pieţei, uite măgarul încărcat de coşuri, e ora când oraşul se trezeşte, nu-i aşa? Uite-o, uşoară, tăcută, intră în piaţă parcă lunecând, uite cum o duce lângă umbrar, o aşează, îi pipăie mâinile, părul, şi ea cuminte, cu genunchii lipiţi, cu braţele încrucişate: asta ţi-e răsplata pentru atâta aşteptare. Şi uite-o pe spălătoreasă că pleacă lovind măgarul cu nuiaua, ridică-te în scaun, aşază-te mai bine, priveşte-o mai departe. Dragostea vine de-a dreptul, cu fruntea sus, vine fără să ştii? Şi tu, e amărăciune, duioşie, milă, dorinţă de a-i face daruri. Lasă-i frâu liber şi să meargă unde o vedea cu ochii, la pas, la trap, la galop, unde o vrea, e devreme. Şi în timpul ăsta fă prinsoare de unul singur: atât că o să fie în alb, atât în galben, atât cu panglică, o să-i vadă urechile, atât fără panglică, cu părul în

vânt, azi n-o să le văd, atât cu sandale, atât desculţă. Şi dacă câştigi, Jacinto va fi cel care va câştiga, şi el, de ce azi un bacşiş aşa de gras şi ieri jumătate, dacă aţi consumat la fel, de unde să ştie el? Nu ştie nimic, aveţi o faţă de om nedormit, nu dormiţi niciodată, don Anselmo? ştii, e un obicei mai vechi, să nu mă culc decât după micul dejun, aerul de dimineaţă îţi limpezeşte creierul, acolo totul miroase a chef, fum şi alcool, acum mă întorc şi începe pentru mine noaptea. Şi el, o să vin să vă văd cât de curând, tu, sigur că da, băiete, caută-mă, o să bem un pahar, ai credit la mine, doar ştii. Dar acum să plece, să rămâi singur, să nu-ţi vină nimeni la masă, să vină dimineaţa cât mai repede, să sosească lumea, să se apropie o femeie de ea, s-o ia la plimbare, s-o aducă la Steaua Nordului şi s-o trateze cu o prăjitură. Şi iată, din nou, tristeţea, mânia din suflet, timpul nu le-a domolit. Şi atunci ia de-aici cafeaua, Jacinto, un pahar mic, şi apoi altul, şi în sfârşit jumătate de sticlă din ăla selecţionat. Şi la amiază Chápiro, don Eusebio, doctorul Zevallos, trebuie să-l urcăm pe cal, o să-l ducă până în pustiu, fetele or să aibă grijă să-l culce. Agaţă-te deci de hamuri, moţăie printre dune, rostogoleşte-te ca un balot la pământ, târăşte-te de-a buşilea până în salon, şi ele, să doarmă chiar aici, e prea greu ca să-l ducă în turn, aduceţi o oală că varsă, căraţi jos o saltea, scoateţi-i cizmele. Şi iată, aspre, amare, icniturile, pâraiele de bilă şi de alcool, mâncărimea pleoapelor, mirosul urât, moleşeala de după beţie a muşchilor. Da, vine fără să ştii, la început părea milă: n-o fi având decât şaisprezece ani, nenorocirea care i s-a întâmplat, întunecimea vieţii ei, tăcerea vieţii ei, feţişoara ei. Încearcă să-ţi închipui: ce-o fi fost, strigătele pe care le-o fi scos, groaza pe care-o fi simţit-o şi câtă uimire trebuie să fi fost în ochii ei. Încearcă să vezi: cadavrele, şiroaiele de sânge, rănile, viermii şi atunci, doctore Zevallos, mai povesteşte-mi încă odată, nu se poate, e prea îngrozitor, o fi leşinat? cum de-a mai trăit? Încearcă să ghiceşti: mai întâi cercuri aeriene, negricioase printre dune şi nori, umbre care se răsfrâng în nisip, apoi saci cu pene, ciocuri coroiate, croncănituri acide şi atunci scoate-ţi revolverul, omoară-l, şi uite altul şi omoară-l, şi fetele, ce-i cu dumneata, stăpâne, de ce-i urăşti atât de mult pe ăia din Gallinacera, ce ţi-au făcut, şi tu, trage, fir-ar să fie, doboară-l, străpunge-l. Deghizat în amărăciune, în duioşie. Apropie-te şi tu, ce e rău în asta, cumpără-i frişcă, turtă dulce, caramele. Închide ochii şi iată iarăşi vârtejul viselor, tu şi ea în turn, parcă ai cânta la harpă, împreună-ţi degetele şi o s-o simţi, dar poate-i mai moale chiar decât mătasea sau bumbacul, o fi ca o muzică, încă nu deschide ochii, pipăie-i mai departe obrajii, nu te trezi. Mai întâi curiozitate, apoi ceva ce semăna a părere de rău şi, dintr-odată, teama de a pune întrebări. Fetele vorbesc, bandiţii din Sechura, i-au atacat şi i-au ucis, doamna era în pielea goală când au găsit-o, pe neaşteptate vorbesc despre ea, spun

sărăcuţa şi iată căldura aceea bruscă, limba care se bâlbâie, ce-i cu mine, fetele or să intre la bănuieli, ce m-a apucat? Sau, altă dată, un notabil la Steaua Nordului, o aduce, cere un suc, simţi că te sufoci, eşti gelos, trebuie să plec, bună ziua, pustiul, poarta verde, o sticlă de rachiu, urcă-ţi harpa în turn, cântă. Afecţiune, milă? Măştile cădeau una câte una. Şi dimineaţa aceea era, ca şi acum, diafană. Ele, o bătrână, să n-o iei, poate chiar e bolnavă, s-o examineze înainte doctorul Zevallos, tu, cum ai spus că te cheamă? trebuie să-ţi schimbi numele, Antonia nu se poate. Şi ea cum porunceşti, stăpâne, era numele unei femei pe care ai iubit-o? şi iată, din nou, roşeaţa, fluxul acela călduţ pe sub piele şi ca o furtună, adevărul. Noaptea trece greu, fără somn, spectacolul de la fereastră e mereu acelaşi: sus, stelele, în aer, ploaia lentă de nisip şi, la stânga, Piura, puncte luminoase în întuneric, formele albe ale Castillei, râul, Podul Vechi ca o şopârlă uriaşă între cele două maluri. Dar să treacă cât mai repede noaptea cea zgomotoasă, să se facă dimineaţă, ia harpa, nu coborî oricât te-ar chema, cântă-i în întuneric, cântă-i încet, blând, foarte domol, vino Toñita, îţi cânt o serenadă, o auzi? Spaniolul n-a murit, iată-l că apare, de după colţul catedralei, cu fularul lui albastru la gât, cizmele ca nişte oglinzi, cu jacheta pe sub redingota albă, iar căldura, valurile care îngroaşă venele, pulsul agitat, privirea neliniştită, se duce spre umbrar? da, se apropie? da, îi zâmbeşte? da. Şi din nou, ea stând la soare, nemişcată, neştiutoare, foarte liniştită, în jur lustragii şi cerşetori, don Eusebio în faţa băncii ei. Acum şi-a dat seama, simte o mână pe bărbie, s-a ridicat de pe bancă? da, el îi vorbeşte? da. Născoceşte ce-i spune: bună ziua, Toñita, ce dimineaţă frumoasă, soarele încălzeşte fără să ardă, păcat că plouă cu nisip, sau dacă ai vedea ce lumină e, ce albastru e cerul, ca şi marea la Paita şi iată, zvâcnetul din tâmple, valurile izbindu-se, inima bătând să se spargă, insolaţie interioară. Vin împreună? da, pe terasă? da, o ţine de braţ? da, şi Jacinto, nu vă simţiţi bine, don Anselmo? v-aţi făcut galben ca ceara, tu, puţin obosit, mai adu-mi o cafea şi un păhărel de rachiu, drept la masa ta? da, ridică-te, întinde mâna, ce mai faci, don Eusebio, el, dragul meu, domnişoara şi cu mine o să stăm lângă dumneata, ne dai voie? Iat-o lângă tine, priveşte-o fără teamă, ăsta e chipul ei, păsările astea mici, sprâncenele şi dincolo de pleoapele închise domneşte bezna, şi dincolo de buzele închise e un loc minuscul, pustiu şi întunecat, ăsta e nasul, ăştia-s pometii. Priveşte-i braţele lungi, bronzate şi şuviţele de păr blond care unduiesc pe umeri, şi fruntea netedă care din când în când se încruntă. Şi don Eusebio, să vedem, să vedem, o cafea cu lapte? dar poate că ai mâncat, mai bine o prăjitură, asta le place tinerilor, dumitale nu ţi-au plăcut dulciurile? să spunem de gutui, şi un suc de *papaya,* să vedem, Jacinto. Încuviinţează, fii de acord, mi-au plăcut dulciurile, coloana asta subţire e gâtul ei, ascunde

zbuciumul din tine, cască, fumează, florile astea cu tulpină delicată sunt mâinile, şi umbrele astea micuţe, care la lumina soarelui par blonde, genele ei. Şi vorbeşte-i, zâmbeşte-i, deci ai cumpărat în cele din urmă casa de alături, deci o să măreşti prăvălia şi-o să angajezi şi alţi oameni, interesează-te şi fă-l să vorbească, o să deschizi sucursale în Sullana? şi în Chiclayo? ce bine îţi pare, fii o voce şi o privire, adevărat, că de mult timp nu mai dai pe la mine, faţa ei e străină şi gravă, concentrată asupra băuturii, câteva picături de lumină portocalie îi strălucesc pe buze şi în timpul ăsta aşa e când ai de lucru, obligaţiile, familia, dar fă o escapadă, don Eusebio, mai fă-o lată din când în când, degetele se desfac, apucă o gutuie, o ridică, ce mai fac fetele? îţi duc dorul, întreabă de dumneata, când vrei să vii, eu te aştept, priveşte-o acum când muşcă, uite ce lacomi şi curaţi îi sunt dinţii. Şi atunci măgarul şi coşurile, scoate-ţi pălăria, zâmbeşte, vorbeşte mai departe şi uite-o pe spălătoreasă făcând plecăciuni, sunteţi atât de buni, Toñita, dă mâna cu domnii, eu vă mulţumesc în numele ei şi iată, din nou, răcoarea aceea trecătoare, cinci contacte uşoare în mâna ta, ceva care-ţi intră în trup şi ţi-l potoleşte. Ce linişte s-a lăsat acum, nu-i aşa? ce pace şi vezi, don Eusebio, ăsta-i motivul, şi dumneata nu ştiai şi nici n-ai ştiut până în ceasul morţii. Şi el, asta mai lipsea, mi-e ruşine, Anselmo, lasă-mă să plătesc măcar un rând, mă faci să-mi pară rău. Tu, nici vorbă, nicio centimă, aici totul e al ei, asta e casa ei, dumneata m-ai scăpat de frică, ai adus-o la masa mea şi oamenii nu s-au strâmbat nici nu le-a atras atenţia. Şi iată, exaltarea. Acum, da, îndrăzneşte, mergi la banca ei în fiecare dimineaţă, atinge-i părul, cumpără-i fructe, du-o la Steaua Nordului, plimbă-te cu ea sub soarele arzător, iubeşte-o mult de tot ca în zilele acelea.

*

— Măgăruşii, spuse Bonifacia. Trec toată ziua prin faţa casei şi nu mă mai satur privindu-i.

— În pădure nu sunt măgari, verişoară? întrebă José. Credeam că acolo sunt animale pe toate drumurile.

— Dar nu măgăruşi, spuse Bonifacia. Doar câte unul, din când în când, nu ca aici.

— Uite-i că vin, spuse Maimucul, de la fereastră. Pantofii, verişoară.

Bonifacia se încălţă iute, stângul nu intra, drace, se ridică în picioare, merse spre uşă, nesigură, temătoare pe tocuri, deschise şi Josefino îi întindea mâna, un val de aer sufocant, Lituma, şuvoaie de lumină. Încăperea se întunecă din nou, Lituma îşi scoase uniforma, era aproape mort, verilor, chipiul, hai să bem câte un pahar de *algarrobina.* Se prăbuşi pe un scaun şi închise ochii. Bonifacia trecu în

camera de alături şi Josefino, întins pe o rogojină lângă José, blestemata asta de căldură te tâmpea. Prisme de lumină ciuruite de particule de praf şi de insecte se strecurau printre obloane şi afară totul părea tăcut şi pustiu ca şi cum soarele ar fi dizolvat copiii şi câinii vagabonzi cu acizii lui albi. Maimucul se depărtă de fereastră, ei erau Neînvinşii, nu ştiau să muncească, doar să joace cărţi şi să meargă la curve, ei erau Neînvinşii şi acum aveau să tragă la măsea, dar nu cântară decât după primul pahar de rachiu.

— Vorbeam despre Piura cu verişoara, spuse Maimucul. Ce o impresionează în primul rând sunt măgarii.

— Şi atâta nisip şi aşa puţini copaci, spuse Bonifacia. În pădure totul e verde şi aici totu-i galben. Şi mai e şi căldura, e cu totul altceva.

Deosebirea e că Piura e un oraş cu clădiri mari, maşini şi cinematografe, explică Lituma, căscând. Şi Santa María de Nieva, un biet sat cu oameni goi, ţânţari şi ploi, unde totul e putred, începând cu oamenii.

Două jivine se pitulară în spatele şuviţelor de păr şi, verzi, ostile, se puseră la pândă. Piciorul stâng al Bonifaciei, pe jumătate ieşit din pantof, se opintea să intre la loc.

— Dar în Santa María de Nieva sunt două râuri care au apă tot anul, şi câtă apă, spuse Bonifacia încet, după o clipă. Râul Piura are foarte puţină şi doar vara.

Neînvinşii izbucniră într-un hohot de râs, doi cu doi fac trei, trei cu doi patru şi Bonifacia începu să se enerveze. Transpirat, fără să deschidă ochii, gras, Lituma se legăna alene în scaun.

— Nu te mai obişnuieşti odată cu civilizaţia, oftă el în cele din urmă. Mai aşteaptă un pic şi o să vezi tu deosebirile. Nici n-o să mai vrei s-auzi de pădure şi o să-ţi fie ruşine să spui: sunt pădureancă.

Patru şi cu doi fac cinci, cinci şi cu doi fac şase şi vărul Lituma i-a răspuns cum se cuvine. Piciorul intrase în pantof cu de-a sila, strivind sălbatic călcâiul.

— Niciodată n-o să-mi fie ruşine, spuse Bonifacia. Nimănui nu poate să-i fie ruşine de locul unde s-a născut.

— Cu toţii suntem peruvieni, spuse Maimucul. De ce nu ne mai pui rachiu, verişoară?

Bonifacia se ridică şi, foarte încet, merse de la unul la altul, umplându-le din nou paharele, abia ridicându-şi picioarele de pe podeaua aia lunecoasă pe care ochii umiliţi, ca nişte jivine mici, o priveau de sus cu neîncredere.

— Dacă te-ai fi născut în Piura, n-ai merge aşa de parcă ai călca pe ouă, râse Lituma, deschizând ochii. Ai fi învăţată cu pantofii.

— N-o mai certa pe verişoara, spuse Maimucul. Şi nu te enerva, Lituma.

Picăturile aurii de rachiu cădeau pe podeaua duşmănoasă, nu în paharul lui Josefino, şi gura şi nasul Bonifaciei, ca şi mâinile, începuseră să tremure, dar nu era niciun păcat, şi până şi glasul: Dumnezeu o făcuse aşa.

— Sigur că nu e păcat, verişoaro, de ce să fie, spuse Maimucul. Nici mangacherele nu sunt învăţate cu tocuri.

Bonifacia lăsă sticla pe o poliţă, se aşeză, jivinele se potoliră şi dintr-odată, tăcute, rebele, iuţi, ajutându-se unul pe altul, picioarele se eliberară din pantofi. Se aplecă, fără nicio grabă îi puse sub scaun şi acum Lituma nu se mai legăna, Neînvinşii nu mai cântau şi o agitaţie vioaie, războinică se citea cu neruşinare în luminile mici şi verzi.

— Asta încă nu mă cunoaşte, nu ştie cu cine are de-a face, spuse Lituma fraţilor León: şi ridică glasul: Nu mai eşti indiancă, eşti nevasta sergentului Lituma. Pune-ţi pantofii!

Bonifacia nu răspunse, nici nu se clinti când Lituma se ridică în picioare, cu faţa udă şi mânioasă, nici nu se feri de palma care răsună scurt, şuierător şi fraţii León săriră şi se băgară între ei: era prea de tot, vere. Îl ţineau pe Lituma să nu se poarte aşa, şi-l certau glumind, să-şi mai stăpânească sângele ăsta mangacher. Umezeala pătase pieptul şi spatele cămăşii lui kaki, care doar pe braţe şi la umeri mai era uscată.

— Trebuie să înveţe să se poarte, spuse legănându-se din nou, dar mai repede, în ritm cu vocea. În Piura nu se poate purta ca o sălbatică. Şi apoi, cine porunceşte în casa asta?

Jivinele spionau printre degetele Bonifaciei, aproape invizibile, plângeau? şi Josefino îşi turnă puţină *algarrobina.* Cei doi León se aşezară, unde-i dragoste e şi bătaie, vorba aceea, şi femeile din Chulacana, bărbatu-meu cu cât mă bate cu atât mă iubeşte mai mult, dar poate că în pădure femeile gândeau altfel şi unu', doi, trei, verişoara să-l ierte, să-şi ridice faţa, să fie bună, un zâmbet cât de mic. Dar Bonifacia rămase cu faţa ascunsă şi Lituma se scălă căscând.

— Mă duc să trag un pui de somn, spuse el. Rămâneţi, terminaţi sticla asta, apoi ne ducem pe undeva. O privi chiorâş pe Bonifacia, îşi potrivi bărbăteşte glasul: Dacă n-ai parte de dragoste acasă, o cauţi aiurea.

Făcu cu ochiul fără chef spre Neînvinşi şi intră în cealaltă cameră. Se auzi fluierând un cântec, scârţâiră nişte arcuri. Ei continuară să bea, un pahar, tăcuţi, două pahare, şi la al treilea începură sforăiturile: adânci, metodice. Jivinele apărură din nou, uscate şi crispate în spatele părului.

— Jandarmii ăştia de atâta lucru noaptea devin ursuzi, spuse Maimucul. Nu-l asculta ce spune, verişoară.

— Ce obiceiuri mai sunt şi astea să te porţi aşa cu femeile, spuse Josefino, căutând ochii Bonifaciei, dar ea îl privea pe Maimuc. Zi

poliţist şi pace.

— Tu ştii să te porţi cu ele, nu-i aşa, vere? întrebă José aruncând o ocheadă spre uşă: sforăituri prelungi, grave.

— Sigur că da, Josefino zâmbea şi se târa pe rogojină spre Bonifacia. Dacă ar fi nevasta mea, n-aş pune mâna pe ea niciodată. Adică s-o bat, nu s-o mângâi.

Acum timide, sperioase, jivinele examinau pereţii decoloraţi, bârnele, muştele albastre bâzâind la ferestre, pulberea de aur din prismele de lumină, nervurile podelei. Josefino se opri, capul lui atingea picioarele desculţe care se traseră înapoi şi cei doi Leóni, eşti omul-râmă, şi Josefino, şarpele care a ispitit-o pe Eva.

— În Santa María de Nieva străzile nu sunt ca pe aici, spuse Bonifacia. Sunt nepavate şi plouă atât de mult, e numai noroi. Tocurile s-ar înfunda şi femeile n-ar putea să umble.

— Călcând ca pe ouă, o tâmpenie mai mare ca el, spuse Josefino. Şi apoi nu-i adevărat. Merge atât de frumos, câte n-ar vrea să umble ca ea.

Capetele celor doi Leóni se mişcau sincronic spre uşă: când unul, când celălalt. Şi din nou Bonifacia tremura, mulţumesc pentru ce spui, mâinile ei, gura, dar ea ştia că spunea aşa numai ca să zică ceva, nu de alta, şi mai ales vorbea şi el aşa, de fapt nu credea nici el ce spune. Şi picioarele i se traseră înapoi. Josefino îşi băgă capul sub scaun şi vocea i se auzea anevoie şi înăbuşită, o gândea din tot sufletul, cuvinte domoale, uşoare, pline de miere, şi alte o mie de lucruri i-ar spune el dacă n-ar fi nimeni de faţă.

— Din partea mea nu te jena, Neînvinsule, spuse Maimucul. Eşti la tine acasă şi de faţă nu sunt decât doi surdomuţi. Dacă vrei, plecăm să vedem dacă plouă, cum spuneţi voi.

— Plecaţi, plecaţi – linguşitoare, muzicale – lăsaţi-mă cu Bonifacia s-o consolez un pic.

José tuşi, se ridică şi în vârful picioarelor se duse până la uşă. Se întoarse zâmbitor, era dus pe ceea lume, dormea buştean, şi jivinele curioase, mişcătoare explorau neobosit lemnul camerei, picioarele scaunelor, ascuţişul rogojinii, corpul lung de pe jos.

— Verişoarei nu-i plac complimentele, spuse Maimucul. S-a făcut roşie ca racul, Josefino.

— Încă nu-i cunoşti pe piurani, verişoaro, spuse José. Nu te gândi la rele. Aşa suntem noi, femeile ne dau mâncărime la limbă.

— Hai, Bonifacia, spuse Josefino. Trimite-i să vadă dacă plouă.

— O să-i povestească lui Lituma dacă nu te laşi păgubaş, spuse Maimucul. Şi vărul o să se înfurie.

— Să-i povestească – lipicioase, călduţe – nu-mi pasă. Voi mă ştiţi doar, dacă-mi place o femeie i-o spun, oricine ar fi.

— Ţi s-a suit rachiul la cap, spuse José. Vorbeşte mai încet.

— Şi mie Bonifacia îmi place, spuse Josefino. Ca s-o ştie odată.

Mâinile Bonifaciei se împreunară pe genunchi şi faţa i se ridică: buzele zâmbeau erotic sub jivinele înspăimântate.

— Ce iute de picior eşti, vere! spuse Maimucul. Campion la o sută metri plat.

— Lasă-te păgubaş, spuse José. O sperii.

— Dacă l-ar auzi s-ar supăra, bolborosi Bonifacia; îl privi pe Josefino, el îi trimise un sărut în aer şi ea tavanul, consola, podeaua. Dacă ar şti, s-ar supăra.

— N-are decât să se supere, ei şi, spuse Josefino. Vreţi să ştiţi ceva, băieţi? Bonifacia tot o să fie nevasta mea într-o zi.

Acum podeaua, fix, şi buzele ei îngăimară ceva. Cei doi León tuşeau, nu-şi luau ochii de la camera vecină: o pauză, un sforăit, altul mai lung, liniştitor.

— Gata, Josefino, spuse Maimucul. Nu e piurană, de-abia ne-a cunoscut.

— Nu te zăpăci, verişoară, spuse José. Ţine-i piept sau trage-i o palmă.

— Nu mă sperii, îngâna Bonifacia, numai că dacă ar şti, şi apoi, dacă l-ar auzi…

— Cere-i scuze, Josefino, spuse Maimucul, spune-i că glumeşti, uite în ce hal ai adus-o.

— Am glumit, Bonifacia, zise Josefino, târându-se înapoi, îţi jur. Nu te supăra.

— Nu mă supăr, îngăimă Bonifacia. Nu mă supăr.

II

— Pentru ce tot circul ăsta, de când ne-am domnit aşa? spuse Roşcovanul. De ce să nu intrăm cu forţa şi să-l scoatem cu sau fără voia lui?

— Păi dacă sergentul face atâta caz, spuse Piciul. N-ai văzut ce grijuliu s-a făcut? Vrea ca toate să se întâmple cum scrie la carte. L-o fi stricat însurătoarea, Roşcovanule.

— Şi Barosanul care e mort de invidie pe însurătoarea asta, spuse Roşcovanul. Se pare că azi-noapte s-a îmbătat iarăşi, la Paredes, şi iar se blestema că nu i-a luat-o înainte, mi-am pierdut şi ultima şansă să-mi găsesc o nevastă. O avea femeia asta farmecele ei, dar şi Barosanul exagerează.

Stăteau între liane, cu armele aţintite asupra colibei pilotului, suspendată deasupra crengilor, la câţiva metri de ei. O strălucire slabă, uleioasă creştea înăuntrul ei şi ajungea să lumineze un colţ al balustradei. Nu ieşise nimeni, băieţi? O siluetă se aplecă asupra Roşcovanului şi a Piciului: nu, dom' sergent, şi Barosanul şi Oacheşul

se duseseră de partea cealaltă, n-avea cum să scape. Dar să nu se depărteze, băieţi, sergentul vorbea răspicat, dacă o să fie nevoie o să-i cheme, şi mişcările îi erau calme şi, sus, nişte nori uşori filtrau lumina lunii fără s-o acopere. În depărtare, mărginită de negurile pădurii şi de uşoara strălucire a râurilor, Santa María de Nieva era un pumn de lumini şi de scânteieri tainice. Fără să se grăbească, sergentul îşi deschise cartuşiera, scoase revolverul, îi ridică dispozitivul de siguranţă, le mai şopti ceva jandarmilor. Tot încet, liniştit, se îndepărtă spre colibă, dispăru înghiţit de liane şi noapte, şi puţin timp după aceea reapăru lângă colţul luminat al balustradei, chipul i se profilă o clipă pe lumina palidă care străbătea prin perete.

— Ai văzut cum umblă şi cum vorbeşte? întrebă Oacheşul. Parcă-i ameţit. E ceva cu el, înainte nu era aşa.

— Îl stoarce nevastă-sa ca pe o lămâie, spuse Barosanul. Precis că se culcă cu ea de trei ori ziua şi de trei ori noaptea. De ce-ţi închipui că profită de orice pretext ca să plece din post? Ca să se culce cu indianca, precis.

— Sunt în luna de miere şi au tot dreptul, spuse Oacheşul. Tu eşti mort de invidie, Barosane, nu te mai preface.

Stăteau întinşi şi ei pe o fâşie minusculă de plajă, la adăpostul unor tufişuri, foarte aproape de apă. Ţineau puştile în mână, dar nu ţinteau coliba care, de acolo, se vedea oblică şi înaltă în întuneric.

— Şi-a cam luat nasul la purtare, spuse Barosanul. De ce n-am venit să-l arestăm pe Nieves imediat după sosirea ordinului de la locotenent, ia să-mi spui? Să aşteptăm să se întunece, trebuie făcut un plan, o să înconjurăm casa, unde ai mai auzit atâtea tâmpenii deodată? Ca să-l impresioneze pe don Fabio, Oacheşule, ca să-şi dea importanţă şi nimic altceva.

— Locotenentul s-a aranjat, o să mai primească un galon, spuse Oacheşul. Şi noi nu ne alegem cu nimic, o să vezi. N-ai văzut când a sosit curierul de la Borja? Guvernatorul, că locotenentul aşa şi pe dincolo, şi n-am fost de fapt noi cei care l-am găsit pe nebun pe insulă?

— I-o fi dat indianca vreo băutură fermecată, Oacheşule, spuse Barosanul. Îl face să-şi piardă minţile cu vrăjile astea. De aia umblă ca un năuc, parcă doarme de-a-n picioarelea.

— Fir-ar să fie de treabă, spuse sergentul. Ce faci aici, ce s-a întâmplat?

Lalita şi Adrián Nieves îl priveau nemişcaţi de pe laviţă. La picioarele lor era o farfurie de pământ plină de banane, opaiţul scotea un fum subţire, alb şi mirositor, şi în prag sergentul clipea uluit sub vizieră, nu-i spusese Aquilino? avea vocea consternată, dar erau mai bine de două ore, don Adrián, de când îi spusese băiatului, aleargă, e o chestie de viaţă şi de moarte, şi mâna lui mişca neîncrezător

revolverul: fir-ar să fie de treabă. Ba da, îi adusese vestea, domnule sergent, pilotul vorbea parcă mestecând: îşi trimisese copiii la o cunoştinţă, pe partea cealaltă. Din colţurile buzelor două şanţuri înaintau grav spre obraji. Şi acum? De ce nu plecase şi el? Doar nu copiii trebuiau să se ascundă, ci el, don Adrián: sergentul se izbi cu revolverul peste coapsă. Amânase toată treaba cu câteva ore, doamnă, punându-se în primejdie, ce mai voia să facă? îi dăduse timp destul lui don Adrián.

— Îl muştruluieşte, spuse Piciul. Acum o să-i spună lui don Fabio, am intrat de unul singur, l-am scos de unul singur. Vrea să împartă meritele cu locotenentul. Îşi pregăteşte transferul ca o furnică, piuranul ăsta.

Odată cu lumina, din colibă ieşea acum un murmur care abia zguduia întunericul, plutea prin el fără să-l spargă, ca o undă singuratică într-o apă liniştită.

— Dar când vine locotenentul vorbim cu el, spuse Roşcovanul. Să ne trimită pe noi la Iquitos cu prizonierii. Cel puţin aşa ne alegem şi noi cu câteva zile de permisie.

— O fi ea şi vrăjitoare şi bondoacă şi cum vrei, spuse Oacheşul. Dar orice ai spune, Barosane, oricare dintre noi s-ar fi dat la indiancă, şi tu în primul rând. Păi de fiecare dată când te îmbeţi nu vorbeşti decât de ea, măi.

— M-aş fi culcat cu ea, sigur că da, spuse Barosanul. Dar spune, tu te-ai fi însurat cu o păgână? Pentru nimic în lume, frate.

— E în stare să-l omoare şi să spună: s-a împotrivit şi a trebuit să-l lichidez, spuse Piciul. E în stare de orice ca să capete o medalie, piuranul ăsta.

— Şi dacă ne pomenim că toate astea sunt poveşti? spuse Roşcovanul. Când a sosit curierul de la Borja şi am citit înştiinţarea locotenentului, nu-mi venea să cred, Piciule. Nieves n-are mutră de tâlhar şi părea cumsecade.

— Ei asta-i, nimeni n-are mutră de tâlhar, spuse Piciul. Sau mai bine zis oricine poate avea mutră de tâlhar. Dar şi eu am rămas cu gura căscată când am citit înştiinţarea. Câţi ani o să-i dea?

— Cine ştie, spuse Roşcovanul. Mulţi, desigur. Au furat de la toată lumea, şi ăştia de aici nu uită. Vezi şi tu cât timp ne-au pisat ca să-i căutăm, deşi nu mai furau.

— Ce nu pot eu să cred e că ăsta ar fi şeful, spuse Piciul. Şi apoi, dacă a furat atât cât se spune, n-ar muri de foame.

— Cum să fie el şeful, spuse Roşcovanul. Dar asta contează cel mai puţin, dacă nu apar şi ăilalţi, pe Nieves şi pe nebun or să-i pună să plătească pentru toţi.

— Am plâns, dom' sergent, l-am rugat, spuse Lalita. De când aţi plecat spre insulă plâng, să plecăm, să ne ascundem, Adrián. Şi acum

când ne-ai anunţat dumneata băieţii au adunat fructe, i-am împachetat lucrurile, până şi Aquilino l-a rugat. Dar nici nu vrea s-audă, nu ascultă de nimeni.

Lumina opaiţului cădea din plin pe chipul Lalitei, îi lumina suprafaţa abruptă a pometţilor, furunculele, craterele de pe gât şi părul care se legăna acoperindu-i gura.

— Ai inimă bună deşi porţi uniformă, spuse Adrián Nieves. De aia am primit să-ţi fiu naş.

Dar sergentul nu-l asculta. Se întorsese pe jumătate şi, pitulat, scruta terasa, cu un deget pe buze, don Adrián, s-o întindă chiar acum, balustrada, fără să facă zgomot, râul, el o să numere până la zece, cerul, şi trăgea un foc în aer, ieşea în fugă, băieţi, a fugit în partea asta şi-i căra pe jandarmi spre pădure. Să conducă şalupa pe întuneric, don Adrián, şi să nu dea drumul la motor până la Marañón, şi să gonească după aia ca vântul şi ca gândul şi să nu se lase prins, don Adrián, asta mai ales, putea s-o păţească şi el, să nu se lase prins, şi Lalita da, da, ea o să dezlege şalupa, o să scoată vâslele, o să plece cu el, şi cuvintele i se împleticeau pe buze, fruntea i se netezea şi pielea îi întinerise într-o clipă, Adrián, hainele erau pregătite şi mâncarea, nu lipsea nimic, şi or să vâslească şi înainte de a ajunge în dreptul garnizoanei or să se ascundă în pădure. Şi sergentul, stai, scrutând împrejurimile: or să se lipească pe fundul şalupei, fiţi atenţi să nu ridicaţi capul, dacă băieţii îi vedeau trăgeau şi Piciul nimerea întotdeauna ţinta.

— Îţi mulţumesc, dar m-am gândit şi m-am răzgândit şi nu se poate fugi pe râu, spuse Adrián Nieves. Nu poate nimeni acum să treacă de Pongo, dom' sergent, nici vrăjitor dacă ar fi. Vezi şi dumneata cum a rămas locotenentul împotmolit pe Santiago, care-i o nimica toată faţă de Marañón.

— Dar bine, don Adrián, spuse sergentul. Ce vrei, atunci? nu înţeleg.

— Singurul lucru ar fi să mă ascund în pădure, cum m-am ascuns data trecută, spuse Nieves. Dar nu vreau, dom' sergent, m-am gândit până n-am mai putut, încă de când aţi plecat spre insulă. Nu vreau să-mi petrec tot restul vieţii în pădure. Eu nu eram decât pilot, le conduceam şalupa şi atât, ca şi vouă, n-au ce să-mi facă. Aici m-am purtat bine şi asta poate să spună oricine, maicile, locotenentul, chiar şi guvernatorul.

— Nu se bat, spuse Piciul. S-ar auzi strigăte, parcă ar sta de vorbă.

— L-o fi găsind dormind şi o fi stând să-l aştepte până ce se îmbracă, spuse Roşcovanul.

— Sau s-o fi culcând cu Lalita, spuse Barosanul. L-o fi legat pe Nieves şi-şi face poftele cu ea în faţa lui.

— Ce poate să-ţi treacă prin cap, Barosane, spuse Oacheşul. Parcă tu ai fi băut băutura vrăjită, zi şi noapte eşti în călduri. Şi apoi cine se

culcă cu Lalita cu bubele alea ale ei?

— Dar e albă, spuse Barosanul. Eu unul prefer o creştină cu bube decât o indiancă fără. Doar faţa e aşa, am văzut-o scăldându-se, are picioare frumoase. Acum o să rămână singură şi o să aibă nevoie să fie consolată.

— Lipsa de femei te-a făcut să-ţi pierzi minţile, spuse Oacheşul. Adevărul e că şi eu scap uneori hăţurile.

— Dar nu te gândeşti, don Adrián, spuse sergentul. Dacă nu te arunci în apă acum, eşti pierdut, nu-ţi dai seama că o să plăteşti pentru toţi? Înştiinţarea locotenentului spune că nebunul trage să moară, nu fi încăpăţânat.

— Or să mă ţină închis câteva luni, dar după aia o să trăiesc liniştit şi o să mă pot întoarce aici, spuse Adrián Nieves. Dacă mă ascund în pădure n-o să-mi mai văd niciodată nici nevasta şi nici copiii şi nu vreau să trăiesc ca un animal până la moarte. N-am omorât pe nimeni, asta o ştie şi Pantacha, o ştiu şi păgânii. Aici m-am purtat ca un bun creştin.

— Domnul sergent te sfătuieşte pentru binele tău, spuse Lalita, ascultă-l, Adrián. Pentru numele lui Dumnezeu, pentru fiii tăi, Adrián.

Scurma podeaua, muta bananele de ici-colo, i se frângea glasul, şi Adrián Nieves începuse să se îmbrace. Îşi punea o cămaşă veche, fără nasturi.

— Nu ştii ce prost mă simt, spuse sergentul. Dumneata mi-eşti tot prieten, don Adrián. Şi cum o să se simtă Bonifacia? Ea credea că eşti hăt, departe, ca şi mine, de altfel.

— Ia-i, Adrián, hohoti Lalita. Puneţi-i şi pe ăştia.

— N-am nevoie, spuse pilotul. Păstrează-mi-i pentru când mă întorc.

— Nu, nu, puneţi-i, insistă Lalita, ţipând. Pune-ţi pantofii, Adrián.

O expresie de stânjeneală alteră chipul pilotului pentru o clipă: privi zăpăcit spre sergent, dar se lăsă pe vine şi-şi încălţă pantofii cu talpă groasă, don Adrián: o să facem tot posibilul ca să avem grijă de familie, cel puţin de asta să nu-şi facă griji. Se şi ridicase, şi Lalita se agăţase de el şi-l apucase de braţe. N-o să plângă, nu-i aşa? Trecuseră prin atâtea împreună şi n-a plâns niciodată, nici acum nu trebuia să plângă. Or să-i dea drumul curând, atunci viaţa o să fie mai liniştită şi, până atunci, să aibă grijă de copii. Ea încuviinţa ca un automat, din nou bătrână, cu chipul crispat şi ochii cât cepele. Sergentul şi Adrián Nieves ieşiră pe terasă, coborâră scara şi când ajunseră în dreptul lianelor un urlet de femeie străbătu noaptea şi printre umbrele din dreapta, uite şi omul nostru! vocea Roşcovanului. Şi sergentul, la naiba, mâinile la ceafă: cuminte sau trăgea. Adrián Nieves ascultă. Mergea în frunte, cu braţele ridicate, şi sergentul, Roşcovanul şi Piciul veneau după ei agale printre brazdele din curtea casei.

— De ce ai stat atât de mult, dom' sergent? îl întrebă Roşcovanul.

— I-am pus câteva întrebări, spuse sergentul. Şi l-am lăsat să-şi ia rămas-bun de la nevastă-sa.

Când ajunseră la crângul de stuf, Barosanul şi Oacheşul le ieşiră în întâmpinare. Se alăturară grupului fără să scoată niciun cuvânt şi astfel, în trecere, străbătură poteca până la Santa María de Nieva. În colibele abia conturate se auzeau şoapte la trecerea lor, printre *capironas* şi pe sub piloni, erau unii care priveau curioşi. Dar nimeni nu s-a apropiat de ei, nici nu le-a pus vreo întrebare. În faţa debarcaderului, se auzi foarte aproape zgomotul unor picioare goale care alergau, dom' sergent: era Lalita, o fi venind furioasă, poate o să le facă tămbălău. Dar ea trecu gâfâind printre jandarmi şi se opri doar câteva clipe lângă pilotul Nieves: uitase de mâncare, Adrián. Îi întinse o legătură şi se îndepărtă în fugă, aşa cum venise, paşii i se pierdură în întuneric şi, în depărtare, când tocmai ajunseseră la post, răsună un vaiet ca de cucuvaie.

— Ce ţi-am spus eu, Oacheşule? spuse Barosanul. Are încă un corp frumos. Mai frumos decât al oricărei indience.

— Ah, Barosane, spuse Oacheşul. Nu-ţi stă capul la altceva, pisălog mai eşti.

*

— Dacă vremea e bună, mâine după-masă, Fushía, spuse Aquilino. O să merg eu mai întâi, ca să văd cum stau lucrurile. E un loc prin apropiere unde poţi să stai ascuns cu pluta.

— Şi dacă nu acceptă, bătrâne, spuse Fushía. Ce mă fac, ce se întâmplă cu viaţa mea, Aquilino?

— N-o lua înainte până nu vezi ce se întâmplă, spuse Aquilino. Dacă dau peste tipul ăla pe care-l cunosc, el o să ne ajute. Şi apoi, cu bani faci orice.

— Ai de gând să-i dai toţi *banii?* îl întrebă Fushía. Nu fi prost, bătrâne. Păstrează-ţi ceva şi pentru tine, măcar să ai pentru negoţ.

— N-am nevoie de banii tăi, spuse Aquilino. O să mă întorc după aia la Iquitos, să iau marfă, şi o să fac puţin comerţ prin regiune. După ce vând tot, vin la San Pablo ca să te văd.

— De ce nu vorbeşti cu mine? spuse Lalita. Eu am mâncat conservele? Ţi le-am dat ţie pe toate. Nu e vina mea că s-au terminat.

— N-am chef să vorbesc cu tine, spuse Fushía. Şi nici să mănânc. Aruncă asta şi cheamă-le pe achuale.

— Vrei să-ţi pună apă la încălzit? îl întrebă Lalita. Au şi făcut-o, le-am spus eu. Mănâncă măcar un pic de peşte, Fushía. E biban, l-a adus Jum chiar acum.

— De ce nu mi-ai făcut cheful? îl întrebă Fushía. Voiam să văd şi eu

Iquitos de departe, fie măcar şi luminile.

— Ţi-ai pierdut minţile, măi omule? spuse Aquilino. Şi patrulele de la marină? Şi apoi, toată lumea mă cunoaşte pe aici. Vreau să te ajut, nu să ajung la puşcărie.

— Cum e San Pablo, bătrâne? întrebă Fushía. Ai fost de multe ori pe acolo?

— De câteva ori, în trecere, spuse Aquilino. Plouă puţin prin părţile alea şi nu sunt mlaştini. Dar există două San Pablo, eu n-am fost decât în Colonie, făcând negoţ. Tu o să stai pe partea cealaltă. E la câţiva kilometri.

— Sunt mulţi albi? spuse Fushía. Sunt o sută, bătrâne?

— Ba mai mulţi, spuse Aquilino. Se plimbă goi pe plajă când e soare. Le-o fi făcând bine soarele, sau poate e ca să-i impresioneze pe cei care trec cu bărcile pe acolo. Cer în gura mare mâncare şi ţigări. Dacă nu-i asculţi, te înjură şi aruncă cu pietre.

— Vorbeşti despre ei cu scârbă, spuse Fushía. Sunt sigur că o să mă laşi în San Pablo şi n-o să te mai văd niciodată, bătrâne.

— Ţi-am promis, spuse Aquilino. Nu m-am ţinut întotdeauna de cuvânt când ţi-am spus ceva?

— Asta o să fie prima oară când n-o să te ţii, spuse Fushía Şi ultima, bătrâne.

— Vrei să te ajut? spuse Lalita. Lasă-mă să-ţi scot cizmele.

— Pleacă de aici, spuse Fushía. Să nu mai vii decât când te chem eu.

Achualele intrară, tăcute, aducând două vase mari care fumegau. Le puseră lângă hamac, fără să se uite spre Fushía, şi ieşiră.

— Sunt nevasta ta, spuse Lalita. N-are de ce să-ţi fie ruşine. De ce să plec?

Fushía îşi întoarse capul, o privi şi ochii lui erau două dunguliţe de foc: curvă din Loreto. Lalita se răsuci pe călcâie, ieşi din colibă, se făcuse întuneric. Atmosfera grea părea gata-gata să se spargă în tunete, ploaie şi trăsnete. În satul huambis trosneau rugurile, lumina lor strălucea printre *lupunas* şi dădea la iveală o forfotă din ce în ce mai mare, un adevărat du-te-vino, ţipete, voci răguşite. Pantacha stătea pe balustrada colibei lui, bălăbănindu-şi picioarele în aer.

— Ce-i cu ei? întrebă Lalita. De ce sunt atâtea focuri? De ce fac atâta zarvă?

— S-au întors de la vânătoare, stăpână, răspunse Pantacha. Nu le-ai văzut pe femei? Toată ziua au pregătit *masato,* o să fie petrecere mare. Vor să vină şi stăpânul. De ce e aşa de furios, stăpână?

— Fiindcă n-a sosit don Aquilino, spuse Lalita. S-au terminat conservele şi băutura e şi ea pe terminate.

— Sunt aproape două luni de când n-a mai venit bătrânul, spuse Pantacha. De data asta chiar că nu mai vine, stăpână.

— Ţi-e totuna acum, nu-i aşa? spuse Lalita. Ai femei şi nu-ţi mai pasă de nimic.

Pantacha chicoti şi, în uşa colibei, apăru *shapra,* plină de podoabe: diademă, brăţări la mână şi la picioare, tatuaje pe pomeţi şi pe sâni. Îi zâmbi Lalitei şi se aşeză pe balustradă, lângă ea.

— A învăţat spaniola mai bine ca mine, spuse Pantacha. Te iubeşte mult, stăpână. Acum e speriată c-au sosit huambişii de la vânătoare. Nu se lecuieşte de frica lor orice i-aş face.

Shapra arătă spre bălăriile care acopereau râpa: pilotul Nieves. Venea cu pălăria de paie în mână, fără cămaşă, cu pantalonii suflecaţi până la genunchi.

— Nu te-a văzut nimeni toată ziua, spuse Pantacha. Ai fost la pescuit?

— Da, am coborât până pe Santiago, spuse Nieves. Dar n-am avut noroc. O să vină furtuna şi peştii fug sau se ascund unde-i apa mai adâncă.

— S-au întors huambişii, spuse Pantacha. Or să chefuiască toată noaptea.

— De aia o fi plecat Jum, spuse Nieves. L-am văzut ieşind din baltă cu luntrea.

— O să se ţină departe două-trei zile, spuse Pantacha. Păgânul ăsta nu se lecuieşte nici el de frica huambişilor.

— Nu-i e frică, doar că nu vrea să-i taie capul, spuse pilotul. Ştie că dacă sunt beţi li se trezeşte ura faţă de el.

— Şi tu o să petreci cu păgânii? îl întrebă Lalita.

— Sunt obosit de atâta vâslit, spuse Nieves. Mă duc să mă culc.

— E interzis, dar uneori ies, zise Aquilino. Când vor să ceară ceva. Îşi fac nişte luntri, se aruncă în apă şi se postează în faţa Coloniei. Ne faceţi pe plac sau debarcăm, spun ei.

— Cine locuieşte în Colonie, bătrâne? întrebă Fushía. Sunt jandarmi pe acolo?

— Nu, n-am văzut, răspunse Aquilino. Acolo stau familiile. Nevestele, copiii. Şi-au făcut câte o gospodărie.

— Şi familiilor le e atâta scârbă? se miră Fushía. Cu toate că le sunt rude, Aquilino?

— Sunt cazuri când rudenia nu mai contează, spuse Aquilino. Poate că nu se obişnuiesc, poate le-o fi frică să nu se molipsească.

— Dar atunci nu vine nimeni să-i viziteze, spuse Fushía. Atunci vizitele trebuie interzise.

— Nu, nu, dimpotrivă, vin mulţi să-i vadă, spuse Aquilino. Trebuie să te urci pe o barcă înainte de a intra, şi ţi se dă un săpun ca să te speli şi trebuie să-ţi scoţi hainele şi să-ţi pui un halat.

— De ce mă laşi să cred că o să vii să mă vezi, bătrâne? îl întrebă Fushía.

— De pe râu se văd casele, spuse Aquilino. Case frumoase, unele ca alea din Iquitos, din cărămidă. Acolo o să trăieşti mai bine decât pe insulă, măi omule. O să ai prieteni şi o să fii liniştit.

— Lasă-mă pe o plajă, bătrâne, spuse Fushía. O să treci din când în când să-mi aduci mâncare. O să stau ascuns, nimeni n-o să mă vadă. Nu mă duce la San Pablo, bătrâne.

— Dar abia poţi să umbli, Fushía, spuse Aquilino. Nu-ţi dai seama, măi omule?

— Şi cum de l-ai lăsat pe vrăjitorul huambişilor să te lecuiască de friguri dacă ţi-e tot atât de frică de ei? o întrebă Lalita. *Shapra* zâmbi fără să răspundă.

— L-am adus fără voia ei, stăpână, spuse Pantacha. I-a cântat, i-a dansat, i-a scuipat tutun în faţă şi ea nici gând să deschidă ochii. Tremura mai mult de frică decât de friguri. Cred că de frică s-a vindecat.

Tunetul bubui, începu să plouă şi Lalita se adăposti sub acoperiş. Pantacha rămase pe balustradă, primind apa pe picioare. După un minut ploaia încetă şi poiana se umplu de aburi. La coliba pilotului nu se mai vedea lumină, stăpână, o fi şi adormit, şi asta n-a fost decât o joacă, ploaia adevărată o să cadă în toiul petrecerii huambişilor. Aquilino s-o fi speriat de tunete, precis, şi Lalita sări de pe scară, se ducea să vadă, traversă poiana şi intră în colibă. Fushía îşi ţinea picioarele cufundate în vase şi pielea de pe muşchi era, ca şi argila recipientului, roşie şi descuamată. Se juca cu plasa de ţânţari uitându-se fix la ea, Fushía, de ce îi era ruşine? o smulse şi se acoperi cu ea, şi acum bombănea, ce era rău dacă-l vedea? şi frânt în două încerca să apuce o cizmă, Fushía, dar ei nu-i păsa, şi până la urmă o înşfăcă şi o zvârli spre ea, fără s-o nimerească: cizma trecu pe lângă Lalita, se izbi de pat, dar copilul nu începu să plângă. Lalita ieşi din nou din colibă. Cădea acum o ploaie subţire.

— Şi pe ăia care mor, bătrâne? întrebă Fushía. Îi îngroapă chiar acolo?

— Sigur că chiar acolo, spuse Aquilino. Doar n-o să-i arunce în Amazoane, n-ar fi creştineşte.

— Toată viaţa o să mergi dintr-o parte în alta pe râuri, Aquilino? îl întrebă Fushía. Nu te-ai gândit că într-o bună zi s-ar putea să mori pe plută?

— Aş vrea să mor în satul meu, spuse Aquilino. Nu mai am pe nimeni în Moyobamba, nici familie şi nici prieteni. Dar mi-ar plăcea să mă îngroape în cimitirul de acolo, nu ştiu de ce.

— Şi mie mi-ar plăcea să mă întorc în Campo Grande, spuse Fushía. Să văd ce s-a întâmplat cu părinţii, cu prietenii mei din copilărie. Trebuie să-şi mai aducă cineva aminte de mine.

— Uneori îmi pare rău că n-am un tovarăş, spuse Aquilino. Mulţi

mi-au propus să lucreze cu mine, să pună ceva capital pentru o plută nouă. Pe toţi îi ispiteşte gândul să-şi petreacă viaţa călătorind.

— Şi de ce n-ai primit? îl întrebă Fushía. Acum la bătrâneţe ai avea şi tu un tovarăş.

— Ştiu eu cum sunt oamenii, spuse Aquilino. Ne-am fi înţeles bine cât timp îl învăţam negoţul şi-i prezentam clientela. După aia celălalt s-ar fi gândit că de ce să mai împartă banii dacă sunt aşa de puţini. Şi, cum eu sunt bătrân, aş fi fost sacrificat.

— Îmi pare rău că n-am rămas împreună, Aquilino, spuse Fushía. Tot drumul m-am gândit la asta.

— Nu era o treabă pentru tine, spuse Aquilino. Tu erai mai ambiţios, nu te mulţumeai cu nimicul care se câştigă în felul ăsta.

— Vezi cu ce m-am ales din cauza ambiţiei, spuse Fushía. Am ajuns de o mie de ori mai rău decât tine, care n-ai avut niciodată niciun fel de ambiţie.

— Nu te-a ajutat Dumnezeu, Fushía, spuse Aquilino. Toate câte se întâmplă numai de asta depind.

— Şi de ce pe mine nu m-a ajutat şi pe alţii da? întrebă Fushía. De ce m-a chinuit pe mine şi l-a ajutat pe Reátegui, de exemplu?

— Întreabă-l când o să mori, spuse Aquilino. De unde vrei să ştiu eu, Fushía?

— Să mergem un pic, înainte să se pornească ploaia, stăpâne, spuse Pantacha.

— Bine, dar numai un pic, spuse Fushía. Ca să nu-i jignim pe câinii ăştia. Nieves nu vine?

— A fost la pescuit pe Santiago, spuse Pantacha. A şi adormit, stăpâne. De mult a stins opaiţul.

Se îndepărtă de colibe spre luminile roşietice şi strălucitoare din cătunul huambis şi Lalita aşteptă, aşezată lângă stâlpii colibei din care picura apă. Pilotul apăru puţin timp după aceea, în pantaloni şi cămaşă: totul era pregătit. Dar Lalita nu mai voia, mâine, acum vine furtuna.

— Mâine nu, acum, spuse Adrian Nieves. Stăpânul şi Pantacha or să rămână să chefuiască şi huambişii s-au şi îmbătat. Jum e pe canal, ne aşteaptă, o să ne ducă până pe Santiago.

— N-am de gând să-l las pe Aquilino aici, spuse Lalita. Nu vreau să-mi părăsesc copilul.

— Cine spune să rămână aici, spuse Nieves. Şi eu vreau să-l luăm cu noi.

Intră în colibă, ieşi cu un balot în braţe şi, fără să-i spună niciun cuvânt Lalitei, o porni spre bazinul cu ţestoase. Ea îl urmă, smiorcăindu-se, dar apoi în râpă se linişti şi se agăţă de braţul pilotului. Nieves aşteptă să se urce mai întâi ea în luntre, îi întinse copilul şi, puţin timp după aceea, barca despica uşor suprafaţa

întunecată a bălţii. În spatele gardului întunecat de *lupunas,* se zărea lumina slabă a focurilor şi se auzeau cântece.

— Unde mergem? întrebă Lalita. Nu-mi spui nimic, pe toate le faci de unul singur. Nu mai vreau să plec cu tine, vreau să mă întorc.

— Taci din gură, spuse pilotul. Nu vorbi până ce nu ieşim din baltă.

— Se luminează de ziuă, spuse Aquilino. N-am închis ochii, Fushía.

— E ultima noapte pe care o mai petrecem împreună, spuse Fushía. Simt că mă arde pe dinăuntru, Aquilino.

— Şi mie îmi pare rău, spuse Aquilino. Dar nu mai putem rămâne aici, trebuie să mergem mai departe. Nu ţi-e foame?

— Pe o plajă cât de mică, bătrâne, spuse Fushía. Pentru prietenia noastră, Aquilino. Nu la San Pablo, lasă-mă oriunde în altă parte. Nu vreau să mor acolo, bătrâne.

— Fii mai curajos, Fushía, spuse Aquilino. Ascultă aici, am socotit. Treizeci de zile fix de când am plecat de pe insulă.

*

Lucrurile sunt cum le-a lăsat Dumnezeu, realitatea şi dorinţele se confundă, căci altfel de ce ar fi venit în dimineaţa aceea? Îţi recunoştea vocea, mirosul? Vorbeşte-i şi priveşte cum pe chipul ei se înalţă un fel de zâmbet şi de nelinişte, ţine-i mâna câteva clipe şi descoperă sub pielea ei acea teamă discretă, alarma delicată a sângelui, priveşte cum i se strâng buzele, cum i se zbat pleoapele. Voia să ştie? De ce-mi strângi aşa braţul, de ce te joci cu părul meu, de ce mă ţii cu mâna de mijloc şi, când vorbeşti, de ce-ţi ţii faţa atât de aproape de a mea. Explică-i: ca să nu mă confunzi cu ceilalţi, fiindcă vreau să mă recunoşti, Toñita, şi vântuleţul ăsta şi zgomotele astea ale gurii mele sunt ceea ce îţi spun. Dar fii prudent, atenţie, să nu te vadă cineva, acum, nu e nimeni, ia-i mâna, dă-i drumul odată, tu te-ai speriat Toñita, de ce te-a apucat tremuratul? cere-i să te ierte. Şi iată, din nou, soarele care-i aureşte genele şi ea desigur gândindu-se, îndoindu-se, încercând să-şi închipuie, tu nu-i niciun rău Toñita, nu-ţi fie frică de mine, şi ea străduindu-se obscur, născocind, pentru ce, cum, şi uite-i pe ceilalţi, Jacinto şterge mesele, Chápiro vorbeşte despre bumbac, despre cocoşi şi despre indiencele cu care se culcă, nişte femei te îmbie cu frişcă şi ea chinuindu-se, scotocind cu nelinişte în tenebrele mute, pentru ce, cum? Tu: sunt nebun, e cu neputinţă, o fac să sufere, să-ţi fie ruşine, sari pe cal, din nou pustiul, salonul, turnul. Trage perdelele, să urce Fluturaşul, să se dezbrace fără să deschidă gura, vino, nu te mişca, eşti o fetiţă mică, sărut-o, o iubeşti, mâinile ei sunt nişte flori, ea, ce lucruri frumoase spui, stăpâne, chiar atât de mult mă placi? Să se îmbrace, să se întoarcă în salon, de ce ai vorbit, Fluturaşule, ea, dumneata eşti îndrăgostit şi vrei ca eu să-i ţin

locul, tu, haide cară-te, nicio fată n-o să se mai urce în turn. Şi din nou singurătatea, harpa, rachiul de trestie, îmbată-te, întinde-te pe pat şi gândeşte-te bine, în profunzime, are dreptul să fie iubită? am dreptul s-o iubesc? mi-ar păsa dacă ar fi un păcat? Noaptea trece încet, fără somn, pustie fără prezenţa ei care înlătură orice îndoială. Jos oamenii râd, ciocnesc şi glumesc, printre chitarele zgomotoase se strecoară şuieratul subţire al unui flaut, se încing, dansează. A fost cu păcat, Anselmo, o să mori, căieşte-te, tu, n-a fost, părinte, nu mă căiesc de nimic decât de moartea ei. Şi el, a fost fără voia ei, cu forţa, tu, n-a fost fără voia ei, ne înţelegeam fără să mă vadă, ne iubeam fără să-mi vorbească, lucrurile erau aşa cum le-a lăsat Dumnezeu. Dumnezeu e mare, Toñita, nu-i aşa că mă recunoşti? Fă o încercare, strânge-i mâna, numără până la şase, strânge şi ea? până la zece, vezi că nu-ţi dă drumul la mână? până la cincisprezece şi uite că o lasă într-a ta, încrezătoare şi suavă. Şi în timpul ăsta nu mai plouă cu nisip, un vânt răcoros urcă dinspre râu, vino la Steaua Nordului, Toñita, o să bem ceva şi ce braţ îi căuta mâna? pe cine se sprijinea ca să traverseze piaţa?

Tu, pe al meu şi nu pe al lui don Eusebio, pe mine şi nu pe Chápiro, atunci te iubeşte? Simte ce simţeai şi tu: carnea adolescentă şi pârlită de soare, puful moale de pe braţul ei şi, pe sub masă, genunchiul ei lângă genunchiul tău, e bun sucul de *lúcuma*, Toñita? şi genunchiul ei tot acolo, şi atunci prefă-te şi bucură-te, deci merg bine afacerile, don Eusebio, deci prăvălia pe care ai deschis-o în Sullana e cea mai înfloritoare, deci Arrese se duce dintre noi, doctore Zevallos, ce pierdere pentru Piura, era omul cel mai citit, şi iată, ce fericire, căldura aceea în vene şi muşchi, o flăcăruie în inimă, alta la tâmple, două cratere minuscule supurând la încheietura mâinii. Acum nu numai genunchiul, dar şi piciorul, s-o fi simţit mic şi fără apărare lângă cizma cea groasă, şi glezna, şi coapsa zveltă paralelă cu a ta, tu, Dumnezeu e mare, dar poate nu-şi dă seama, o fi doar o întâmplare? Mai fă o încercare, împinge, se retrage? rămâne lipită de tine? împinge şi ea? tu, nu cumva te joci, fetiţo? ce simţi pentru mine? Iată, din nou, dorinţa aceea ambiţioasă: să fiţi singuri o dată, nu aia, ci în turn, nu ziua, ci noaptea, nu îmbrăcaţi, ci goi, Toñita, nu te trage în lături, rămâi tot lângă mine. Şi iată, dimineaţa aceea sufocantă de vară, lustragiii, cerşetorii, vânzătoarele, lumea care iese de la slujbă, Steaua Nordului cu oamenii şi dialogurile lor, bumbacul, creşterile apei, *pachamanca* de duminică şi, dintr-odată îi simţi mâna care caută, care găseşte şi o prinde pe a ta, atenţie, cu grijă, nu o privi, nu te mişca, zâmbeşte, bumbacul, pariurile, vânătorile, carnea tare a vânatului şi molimele înşelătoare şi în timpul ăsta, ascultă-i mâna într-a ta, misteriosul ei mesaj, descifrează vocea aceea de strângeri secrete şi uşoare ciupituri, şi tot timpul Toñita, Toñita, Toñita. Acum gata cu

îndoielile, mâine şi mai devreme încă, ascunde-te în catedrală şi spionează, ascultă cântecul minuscul al nisipului pe coroanele tamarinilor, aşteaptă încordat, cu ochii ţintă la colţul străzii pe jumătate ascuns de umbrar şi de copaci. Şi iată, din nou, timpul oprit sub boltă şi arcuri, lespezile severe, băncile pustii, şi voinţa implacabilă şi o sudoare rece pe spate, golul acela brusc din stomac: măgarul, spălătorească, coşurile, o siluetă care înaintează plutind. Să nu vină nimeni, să plece mai repede, să nu iasă preotul şi acum repede, fuga, lumina de afară, piaţa bisericii, treptele late, strada, pătratul de umbră. Desfă-ţi braţele, primeşte-o, priveşte cum capul i se lasă pe umărul tău, mângâie-i părul, şterge-l de nisipul cel galben şi, totodată, atenţie, Steaua Nordului se va deschide şi va apărea Jacinto căscând, vor veni vecinii şi străinii, ia-le-o înainte. Nu te lăsa dus, sărut-o, şi în timp ce chipul i se înflăcărează, nu te speria, eşti frumoasă, eu te iubesc, să nu plângi, sărut-o pe obraz şi vezi, exaltarea îi trece, atitudinea ei e iarăşi docilă şi pielea care cedează sub buzele tale miroase a ploaie caldă de vară, e ca atunci când curcubeul străluceşte pe cer. Şi atunci răpeşte-o; nu se mai poate aşa, vino cu mine, Toñita, o s-o îngrijeşti, o s-o iubeşti, o să fie fericită cu tine, încă puţin şi vor pleca departe de Piura, vor trăi fără să se mai ascundă. Fugi cu ea, de pe streaşină mai picură încă nisip, oamenii dorm sau se întind în pat, dar priveşte, uită-te de jur-împrejur, dă-i mâna, urc-o pe cal. N-o enerva, vorbeşte-i răspicat: ţine-mă de mijloc, tare, doar o clipă. Şi, din nou, soarele care se aşază deasupra oraşului, atmosfera călduţă, străzile pustii, graba furioasă şi dintr-odată uită-te cum te apucă, cum îţi strânge cămaşa, cum i se lipeşte trupul de al tău, priveşte flacăra aceea de pe chipul ei: înţelege? grăbeşte-te! să nu ne vadă! mergem? vrea să meargă cu tine? tu, Toñita, Toñita, îţi dai seama unde mergem, pentru ce mergem, ce suntem? Traversează Podul Vechi şi să nu intri în Castilla care se trezeşte dis-de-dimineaţă, mergi repede de-a lungul roşcovilor de pe ţărm şi acum da, pustiul, trap sălbatic, să sară, să galopeze, copitele să maltrateze spatele neted al deşertului şi să se ridice un nor de praf ocrotitor. Iată, nechezatul, oboseala animalului, braţul ei te ţine de mijloc şi din când în când mireasma părului pe care aerul îl încrustează pe gura ta. Tropăie mai departe, ajung îndată, foloseşte biciul şi, din nou, aspiră mirosul acelei dimineţi, praful şi excitaţia nebunească a acelei dimineţi. Intră fără să faci zgomot, ia-o în braţe, urcă scara îngustă spre turn, îi simţi braţele pe gât ca un colier viu şi sunetele nedesluşite, zbuciumul care-i desface buzele, strălucirea dinţilor, tu: nu ne vede nimeni, doarme toată lumea, linişteşte-te, Toñita. Spune-i numele lor Licuriciul, Broscuţa, Floarea, Fluturaşul. Şi mai spune-i: sunt obosite, au băut şi au făcut dragoste şi nu ne aud şi nici n-or să spună nimic, tu o să le explici, ele înţeleg chestiile astea. Dar spune-i mai departe, cine sunt

fetele. Povesteşte-i despre turn şi despre decor, descrie-i râul, plantaţiile de bumbac, profilul cenuşiu al munţilor din depărtare şi strălucirea acoperişurilor din Piura la amiază, casele albe ale Castillei, imensitatea pustiului şi a cerului. Tu, o să văd eu şi pentru tine, o să-i împrumuţi ochii tăi, tot ce am e al tău, Toñita. Să-şi închipuie cum vine viitura: şerpii aceia subţiri care într-o zi de decembrie apar târându-se prin albia râului, se împreună şi cresc, şi culoarea lor, tu, verde castaniu, şi se îngroaşă treptat şi se lăţesc. Să audă dangătul clopotelor şi să-şi închipuie oamenii care ies în întâmpinarea apei; ţâncii care trag cu tiribombe, femeile care aruncă cu flori şi cu serpentine, şi sutana roşie a episcopului care binecuvântează apele râului. Povesteşte-i cum îngenunchează toţi pe chei şi descrie-i târgul – standurile, corturile, îngheţata, strigările – numeşte-i pe acei notabili care se năpustesc pe cai în curentul de apă şi trag în aer, şi pe locuitorii din Gallinacera şi Mangachería care fac baie în izmene, şi pe curajoşii care se aruncă în apă de pe Podul Vechi. Şi spune-i cum râul e acum râu, şi cum zi şi noapte curge spre Catacaos, gros şi murdar. Şi cine-i Angélica Mercedes, că o să-i fie prietenă, şi ce mâncăruri o să-i gătească, tu, ce-ţi place ţie mai mult, Toñita, tocană, *chupes*, *seco* şi *piqueo,* şi chiar vin, dar nu vreau să te îmbeţi. Şi să nu uiţi harpa, tu, în fiecare noapte o serenadă numai pentru tine. Vorbeşte-i la ureche, aşaz-o pe genunchii tăi, n-o sili, ai răbdare, mângâi-o uşor şi mai bine doar s-o simţi fără s-o atingi, fără grabă, aşteaptă să-ţi caute buzele. Şi vorbeşte-i tot timpul, la ureche, cu duioşie, trupul îi e uşor şi pielea răspândeşte un parfum călduţ, atinge-i puful de pe braţe cum atingi corzile harpei. Vorbeşte-i, şopteşte-i, descalţ-o cu delicateţe, sărută-i picioarele şi iată, din nou, albe şi ivindu-se cu greu călcâiele, curba tălpii, degetele ei mici şi uşoare în gura ta, râsul ei proaspăt în penumbră. Râzi şi tu, te gâdil? sărut-o tot timpul, uite-i gleznele subţiri şi genunchii tari şi rotunzi, întinde-o atunci cu grijă, aşaz-o bine, şi foarte încet, cu multă blândeţe, desfă-i bluza şi atinge-o, corpul i se crispează? opreşte-te, atinge-o din nou, şi vorbeşte-i, o iubeşti, o s-o alinţi ca pe o fetiţă mică, o să trăieşti doar pentru ea, n-o strivi, n-o muşca, îmbrăţişeaz-o uşor, du-i mâna spre fustă, să şi-o desfacă ea singură. Tu, eu te ajut, Toñita, ţi-o scot eu, fetiţă mică şi întinde-te lângă ea. Spune-i ce simţi, ce sunt sânii ei, tu, doi iepuraşi, sărută-i, îi iubeşti, îi vedeai în vis, noaptea intrau în turn albi şi zburdalnici, voiai să-i prinzi şi ei fugeau, tu, dar sunt mai moi şi mai vioi şi iată, penumbra discretă, fâlfâitul perdelelor, contururile şterse ale obiectelor şi netezimea şi strălucirea nemişcată a corpului ei. Mângâi-o o dată şi încă o dată şi spune-i, genunchii tăi sunt, şi coapsele tale sunt, şi umerii tăi sunt, şi ce simţi, şi că o iubeşti, tot timpul că o iubeşti. Tu, Toñita, fetiţă mică, copiliţă, şi strânge-o lângă tine, acum caută-i pulpele, desfă-le timid, fii atent, fii ascultător, n-o

grăbi, sărut-o şi retrage-te, sărut-o din nou, linişteşte-o şi, în timpul ăsta, simţi cum mâna ţi se umezeşte şi corpul i se lasă în voia ta şi se desface, somnolenţa leneşă care o cuprinde şi cum răsuflarea i se înteţeşte şi braţele ei te cheamă, simţi cum turnul începe să umble, să se aprindă, să dispară printre dunele înfierbântate. Spune-i, eşti nevasta mea, nu plânge, nu te lipi de mine ca şi cum ai vrea să mori, spune-i, începi să trăieşti, şi acum distreaz-o, joacă-te cu ea, şterge-i obrajii, cântă-i, gângureşte-i, spune-i să doarmă, tu: o să-ţi fiu pernă, Toñita, o să-ţi veghez somnul.

*

— L-au dus la Lima în dimineaţa asta, gemu Bonifacia. Se spune că pentru mulţi ani.

Ei şi? închisoarea din Piura era mai murdară ca un grajd. Josefino făcu câţiva paşi prin încăpere, oamenii trăiau într-o murdărie îngrozitoare, se sprijini de pervazul ferestrei, mureau de foame, în lumina slabă a unui felinar colegiul San Miguel, biserica şi roşcovii din Piaţa Merino se vedeau ca într-un vis, şi celor care nu se supuneau li se dădea o mâncare de rahat, şi Lituma era obraznic, şi vai de ei dacă nu-l înghiţeau: mai bine că l-au trimis la Lima.

— Nici măcar nu m-au lăsat să-mi iau rămas-bun, gemu Bonifacia. De ce nu m-au anunţat că or să-l ducă?

Nu-i aşa că despărţirile erau triste? Josefino se apropie de sofaua unde ea tocmai se aşezase, picioarele Bonifaciei se descălţară cu manie, corpul îi era din când în când zgâlţâit de un fior brusc. Era mai bine aşa, şi pentru Lituma care s-ar fi întristat, şi ea de unde avea să facă rost de bani, biletul era foarte scump, aşa i-au spus la Firma Roggero. Josefino îşi petrecu braţele pe după umerii ei. Ce să facă săraca de ea în Lima? O să rămână aici, în Piura, şi o să aibă el grijă de ea, şi o s-o facă el să uite de toate.

— E bărbatul meu, trebuie să plec, gemu Bonifacia. Măcar ca să merg să-l văd în fiecare zi, o să-i duc de mâncare.

Dar la Lima era altfel, ce proastă, li se dădea mâncare bună şi se purtau bine cu ei. Josefino îşi închise braţele în jurul Bonifaciei, ea rezistă o clipă, cedă şi până la urmă începu să se înfierbânte, nu-i aşa că poliţistul era o brută? şi ea, nu-i adevărat, nu-i făcea zile amare? şi ea, nu-i aşa, dar se lăsa dusă spre el şi din nou începu să plângă. Josefino o mângâie pe păr. Şi apoi, ce atâta tărăboi, era un adevărat noroc, ca să spunem lucrurilor pe nume, Pădureanco: scăpaseră de el.

— Eu sunt rea, dar tu eşti mai rău ca mine, scânci Bonifacia. Amândoi o să ajungem în iad, şi de ce îmi spui Pădureanca dacă ştii că nu-mi place, vezi, vezi ce rău eşti?

Josefino o dădu uşor în lături, se ridică în picioare şi asta era

culmea, n-ar fi murit de foame dacă n-ar fi fost el? n-ar trăi ca o cerşetoare? Se căută prin buzunare sprijinindu-se de fereastră, parcă visa, şi pe deasupra mai şi venea să-l plângă pe poliţist în faţa lui, scoase o ţigară şi şi-o aprinse: un bărbat avea mândria lui, ce dracu'.

— M-ai tutuit, spuse dintr-odată, întorcându-se spre Bonifacia. Înainte o făceai doar în pat şi după aia o luai iar cu dumneata. Ce ciudată eşti, Pădureanco.

Se întoarse lângă ea şi ea încercă o mişcare de a se opune, dar se lăsă îmbrăţişată şi Josefino râse. Îi era ruşine? Chestii pe care i le băgaseră în tărtăcuţă măicuţele din satul ei? De ce îl tutuia numai în pat?

— Ştiu că e păcat şi totuşi rămân cu tine, hohoti Bonifacia. Tu nu-ţi dai seama, dar Dumnezeu o să mă pedepsească, şi pe tine, şi totul numai din vina ta.

Ce ipocrită mai era, în asta chiar că semăna cu piurancele şi cu toate femeile, ce ipocrită mai era, *cholita,* ştia sau nu ştia că o să fie a lui în noaptea aia când a adus-o? şi ea, nu ştia, strâmbându-se, n-ar fi venit, n-avea unde să se ducă. Josefino scuipă ţigara pe jos şi Bonifacia era ghemuită lângă el şi Josefino putea să-i vorbească la ureche. Dar îi plăcuse, să fie sinceră, Pădureanco, să mărturisească, doar o dată, încet, numai lui, fetiţo, i-a plăcut sau nu i-a plăcut? *cholita.*

— Mi-a plăcut fiindcă sunt rea, şopti ea. Nu mă mai întreba, e păcat, nu mai vorbi de asta.

Mai mult decât cu poliţistul? să jure, n-o auzea nimeni, el o iubea, nu-i aşa că-i plăcea mai mult? o sărută pe gât, o muşcă de ureche, sub fustă totul era strâns, încordat şi călduţ, nu-i aşa că poliţistul n-a făcut-o niciodată să ţipe? şi ea, cu vocea pierdută, ba da, prima oară, mai degrabă de durere, nu-i aşa că el o făcea să ţipe când avea poftă? şi numai de plăcere, nu-i aşa? şi ea să tacă, Josefino, îi auzea Dumnezeu, şi el numai ce te ating şi devii alta. Îmi placi fiindcă eşti aprinsă. Îi dădu drumul, ea încetă să mai toarcă şi, după o clipă, plângea din nou.

— El te umilea tot timpul, Pădureanco, spuse Josefino; îţi pierdeai vremea de pomană cu poliţistul. De ce plângi atâta după el?

— Fiindcă e bărbatul meu, spuse Bonifacia. Trebuie să plec la Lima.

Josefino se aplecă, adună mucul de pe jos, îl aprinse, câţiva copii se fugăreau prin Piaţa Merino, unul se căţărase pe statuie şi ferestruicile casei părintelui García erau luminate, nu putea fi prea târziu, ştia că ieri şi-a amanetat ceasul? uita să-i povestească, Pădureanco, şi zău aşa, ce cap: totul era aranjat cu doña Santos, mâine devreme.

— Acum nu mai vreau, spuse Bonifacia. Nu vreau, n-o să merg.

Josefino aruncă mucul spre Piaţa Merino, dar nu ajunse nici măcar până la bulevardul Sánchez Cerro, şi se retrase de la fereastră, şi ea

stătea ţeapănă, şi el, ce-i cu tine, voia să-l ucidă cu privirea? ştia doar că are ochi frumoşi, de ce-i deschidea atâta şi ce poveste mai era şi asta. Bonifacia nu plângea şi avea un aer agresiv, o voce hotărâtă: nu voia, era copilul soţului ei. Şi cu ce o să-şi hrănească copilul soţului ei? Şi ce-o să mănânce ea până s-o naşte fiul soţului ei? Şi ce să facă Josefino cu un fiu vitreg? Nenorocirea era că oamenii nu se gândeau la nimic, le pusese de pomană Dumnezeu o tărtăcuţă deasupra gâtului, că tot nu le slujea la nimic, nu făceau niciun rahat cu ea.

— O să muncesc ca servitoare, spuse Bonifacia. Şi după aia o să plec cu el la Lima.

— Borţoasă şi servitoare? Nici în vis, nimeni n-o să vrea s-o angajeze şi dacă din întâmplare găsea pe cineva, o s-o pună să frece podelele şi de atâta efort copilul soţului ei o să se nască mai repede, sau mort, sau monstru, să întrebe un medic, şi ea, o să moară sigur, dar ea nu voia să-l omoare; era de pomană totul.

Începu să scâncească din nou şi Josefino se aşează lângă ea şi îi trecu braţul pe după umeri. Era nerecunoscătoare, ingrată cu el. Se purta bine cu ea, da sau nu? De ce a adus-o la el acasă? fiindcă o iubea, de ce îi dădea de mâncare? fiindcă o iubea şi în schimb, şi pe deasupra, şi cu toate astea, un fiu vitreg ca să râdă lumea de el? Fir-ar să fie, un bărbat nu era o paiaţă. Şi apoi câţi bani o să-i ia Santos? O grămadă, o mulţime de bani, şi în loc să-i mulţumească, plângea. De ce se purta aşa cu el, Pădureanco? Se părea că nu-l iubeşte, şi el pe ea atât de mult, *cholita,* şi-o ciupea de gât şi-i sufla în spatele urechii şi ea gemea, satul ei, măicuţele, voia să se întoarcă, chiar dacă-i ţinut de indieni, chiar dacă nu sunt clădiri şi maşini, Josefino, Josefino, să se întoarcă la Santa María de Nieva.

— Îţi trebuie mai mulţi bani ca să te întorci în satul tău decât să-ţi faci o casă, *cholita,* spuse Josefino. Vorbeşti şi iar vorbeşti şi nu ştii ce-ţi iese pe gură. Nu trebuie să fii aşa, iubito.

Îşi scoase batista şi-i şterse ochii şi-i sărută şi-o făcu să se aplece de la mijloc şi o îmbrăţişă pătimaş, avea el grijă de ea, de ce, toate le făcea gândindu-se la binele ei, de ce, fir-ar să fie de treabă, de ce? fiindcă o iubea. Bonifacia suspina, cu batista la gură: cum să fie spre binele ei dacă voia să omoare copilul soţului ei?

— Asta nu înseamnă că-l omori, proasto, ce, s-a născut? spuse Josefino. De ce tot vorbeşti întruna de soţul tău când nu mai e soţul tău.

Ba era, s-au cununat la biserică şi în faţa lui Dumnezeu, doar asta conta, şi Josefino, ce manie, de ce să-l bagi pe Dumnezeu în toate? Pădureanco, şi ea, vezi, vezi? şi el, *cholita,* proasto, să-l sărute, şi ea, nu, şi el ce i-ar mai face dacă n-ar iubi-o aşa de mult, legănând-o, căutându-i subsuoara, împiedicând-o să se ridice, proasto, încăpăţânata, Pădureanca lui mică, vezi, vezi? şi între un sughiţ şi un

suspin râdea şi din când în când gura îi rămânea liniştită şi el reuşea s-o sărute, îl iubea? o dată, doar o dată, proasto, şi ea, nu te iubesc, şi el, dar eu te iubesc mult, Pădureanco, numai că ţi-ai luat nasul la purtare şi te întreci cu gluma, şi ea, spui, dar nu mă iubeşti, şi el, să-i pună mâna la inimă şi o să vadă cum bate din cauza ei, şi apoi dacă l-ar iubi i-ar face pe plac în toate, şi sub fustă totul era îngust, călduţ, lunecos, ca şi sub bluză, şi pe spate, călduţ, mătăsos şi dens, şi vocea lui Josefino începea să şovăie şi să fie, ca şi a ei, foarte înceată, n-o să meargă la Santos, chiar dacă vrea el, şi reţinută, nici moartă n-o să se ducă, şi lenevoasă, dar dacă ea îl iubea, modulată şi caldă.

III

— Faci o mutră, spuse sergentul, parcă te-ar lua cineva de aici cu forţa. De ce nu eşti mulţumită?

— Ba sunt, spuse Bonifacia. Numai că sunt puţin amărâtă din cauza măicuţelor.

— Nu pune valiza aia la margine, Pintado, spuse sergentul. Şi lăzile sunt legate prost, or să cadă în apă la prima izbitură.

— Să-ţi aduci aminte de noi când o să fii în rai, dom' sergent, spuse Piciul. Scrie-ne, povesteşte-ne şi nouă cum e viaţa la oraş. Dacă mai sunt cumva oraşe pe lume.

— Piura e oraşul cel mai vesel din Peru, doamnă, spuse locotenentul. O să vă placă mult.

— Aşa o fi, domnule, spuse Bonifacia. Dacă e atât de vesel, trebuie să-mi placă.

Pilotul Pintado instalase tot bagajul pe şalupă şi acum examina motorul, îngenuncheat între două cutii de gazolină. Bătea un vânt uşor şi apele râului Nieva, de culoarea strugurelui, înaintau spre Marañón, agitate de vălurele, mici obstacole şi scurte vârtejuri. Sergentul mergea încoace şi încolo pe şalupă, activ, zâmbitor, verificând baloturile, legăturile şi Bonifacia părea interesată de forfota asta, dar, din când în când, ochii se dezlipeau de şalupă şi cercetau colinele: sub cerul limpede mănăstirea strălucea printre copaci, calamina şi zidurile ei sclipeau blând în lumina senină a zorilor. Poteca stâncoasă, în schimb, de-abia se zărea printre scamele de ceaţă care pluteau aproape de pământ, neatinse: pădurea schimba direcţia vântului care le-ar fi risipit.

— Nu-i aşa că ardem de nerăbdare să ajungem la Piura, *chinita,* spuse sergentul.

— Aşa e, spuse Bonifacia. Vrem să ajungem cât mai repede.

— Trebuie să fie foarte departe, spuse Lalita. Şi viaţa o fi cu totul altfel decât prin părţile astea.

— Cică e de o sută de ori mai mare decât Santa María de Nieva,

spuse Bonifacia, sunt case ca alea care se văd prin revistele măicuţelor. Copaci puţini, cică, şi nisip, mult nisip.

— Îmi pare rău că pleci, dar pentru tine mă bucur, spuse Lalita. Maicile sunt la curent?

— Mi-au dat o mulţime de sfaturi, spuse Bonifacia. Maica Angélica a plâns. Ce mult a îmbătrânit, nu mai aude ce-i spui, a trebuit să strig. De-abia mai merge, Lalita, ochii i se mişcă întruna în cap. M-a dus la capelă şi ne-am rugat amândouă. N-o s-o mai văd niciodată precis.

— E o bătrână rea şi ticăloasă, spuse Lalita. N-ai măturat acolo, n-ai spălat vasele, şi mă tot sperie cu iadul, în fiecare dimineaţă, te-ai căit pentru păcatele tale? Şi-mi spune lucruri înfiorătoare despre Adrián, că e un hoţ, că înşela pe toată lumea.

— E supărăcioasă fiindcă-i bătrână, spuse Bonifacia. Şi-o fi dând seama că i se apropie ceasul. Dar cu mine e bună. Mă iubeşte şi eu o iubesc.

— Roşcovi, măgari şi *tonderos,* spuse locotenentul. Şi o să vezi marea, doamnă, nu e departe de Piura. E mai grozav decât să faci baie în râu.

— Şi apoi, cică acolo sunt femeile cele mai frumoase din Peru, doamnă, spuse Barosanul.

— Ah, Barosane, spuse Roşcovanul. Şi ce-i pasă doamnei că sunt femei frumoase în Piura?

— Îi spun ca să se ferească de piurane, spuse Barosanul. Să n-o lase fără bărbat.

— Ştie ea că sunt om serios, spuse sergentul. Nu vreau decât să-mi văd prietenii, verii. Cât priveşte femeile, a mea mi-ajunge cu vârf şi îndesat.

— Ah, ce şmecher mai eşti, râse locotenentul. Păzeşte-l bine, doamnă, şi dacă-l apucă dă-i bătaie.

— Dacă se poate, împachetează-mi o piurană şi trimite-mi-o, dom' sergent, spuse Barosanul.

Bonifacia le zâmbea când unora, când altora, dar, în acelaşi timp, îşi muşca buzele şi, din când în când, o expresie diferită îi revenea pe faţă şi o întrista, îi întuneca pentru câteva clipe privirea şi-i mişca buzele într-un tremur uşor, şi apoi dispărea şi ochii zâmbeau din nou. Satul începea să se trezească, câţiva albi se şi adunaseră în crâşma lui Paredes, servitoarea bătrână a lui don Fabio mătura terasa jandarmeriei şi, sub *capironas,* treceau aguaruni tineri şi bătrâni spre râu, cu prăjini şi harpoane. Soarele aprindea acoperişurile de *yarina.*

— Ar fi bine să plecăm odată, domnule sergent, spuse Pintado. Mai bine să trecem de Pongo acum, mai târziu o să fie mai mult vânt.

— Ascultă-mă mai întâi şi după aia să spui nu, spuse Bonifacia. Lasă-mă cel puţin să-ţi explic.

— Mai bine să nu-ţi faci planuri niciodată, spuse Lalita. După aia,

dacă nu ţi se împlinesc, e mai rău. Gândeşte-te numai la ce se întâmplă pe moment, Bonifacia.

— I-am şi spus şi e de acord, spuse Bonifacia. O să-mi dea un sol în fiecare săptămână, şi eu o să lucrez pentru alţii, ai uitat că maicile m-au învăţat să cos? Dar n-o să ţi-i fure?

Trebuie să treacă prin atâtea mâini, poate că n-ajung până la tine.

— Nu vreau să-mi trimiţi, spuse Lalita. Ce nevoie am de bani?

— Ba ştiu cum, spuse Bonifacia, lovindu-se în cap. O să-i trimit la maici, cine o să îndrăznească să le fure pe ele? Şi maicile or să ţi-i dea ţie.

— Oricât ţi-ai dori să pleci, tot eşti puţin trist, spuse sergentul. Pe mine m-a apucat acuma, băieţi, pentru prima oară. Prinzi drag de locuri, chiar dacă nu sunt cine ştie ce.

Briza devenise vânt şi coroanele copacilor mai înalţi îşi aplecau panaşele, le legănau deasupra copacilor scunzi. Acolo sus, poarta rezidenţei se deschise, silueta întunecată a unei maici ieşi în grabă şi, în timp ce traversa curtea înspre capelă, vântul îi umfla sutana, o încreţea ca pe un val. Soţii Paredes ieşiseră în uşa casei şi, cu coatele pe balustradă, priveau debarcaderul, făceau semne de adio.

— Aşa e omul, dom' sergent, spuse Oacheşul. Atâta timp aici, şi pe deasupra şi însurat cu una de prin părţile astea. Se înţelege că-ţi pare rău. Dumitale cred că mai mult, doamnă.

— Vă mulţumesc pentru toate, dom' locotenent, spuse sergentul. Dacă pot să vă fiu de folos cu ceva în Piura, ştiţi doar, sunt la dispoziţia dumneavoastră pentru orice. Când o să ajungeţi la Lima?

— Peste o lună, cam aşa ceva, spuse locotenentul. Trebuie mai întâi să merg la Iquitos, să lichidez povestea asta. Să-ţi meargă bine la tine acasă, băiete, nici nu ştii când o să te pomeneşti cu mine.

— Păstrează-ţi mai bine banii pentru când o să ai copii, spuse Lalita. Adrián spunea: de luna viitoare începem, şi în şase luni strâng pentru un motor nou. Şi n-am strâns niciodată nicio para chioară. Dar el nu cheltuia aproape deloc, totul se ducea pe mâncare şi pe copii.

— Şi atunci o să poţi merge la Iquitos, spuse Bonifacia. Fă în aşa fel ca maicile să-ţi păstreze banii pe care o să ţi-i trimit, până când o să ai cât îţi trebuie pentru bilet. Atunci o să te duci să-l vezi.

— Paredes mi-a spus că n-o să-l mai văd niciodată, spuse Lalita. Şi că aşa o să mor, servitoare la maici. Nu-mi trimite nimic. O să ai nevoie acolo, la oraş ai nevoie de bani mulţi.

Îi dădea voie? Sergentul încuviinţă şi locotenentul o îmbrăţişă pe Bonifacia care clipea des şi-şi mişca capul parcă zăpăcită, dar buzele şi ochii, deşi umezi, încă surâdeau, cu încăpăţânare, doamnă: acum era rândul lor. Mai întâi o îmbrăţişară Barosanul şi Oacheşul, drace, mult mai dura, şi el, dom' sergent, nu te gândi la rele, era o îmbrăţişare de prieten, Roşcovanul, Piciul. Pilotul Pintado dăduse drumul la frânghii

şi mai ţinea încă şalupa lângă debarcader, îndoit deasupra prăjinii. Sergentul şi Bonifacia se urcară, se instalară printre baloturi, Pintado ridică prăjina şi curentul puse stăpânire pe barcă, începu s-o legene, s-o ducă fără grabă spre Marañón.

— Trebuie să te duci să-l vezi, spuse Bonifacia. Tot o să-ţi trimit, chiar dacă nu vrei. Şi când o să iasă, o să veniţi la Piura, o să vă ajut eu aşa cum m-aţi ajutat şi voi pe mine. Acolo nu-l cunoaşte nimeni pe don Adrián şi o să poată lucra oriunde.

— O să-ţi treacă supărarea când o să vezi Piura, *chinita,* spuse sergentul.

Bonifacia ţinea o mână în afara şalupei, degetele îi atingeau apa tulbure şi deschideau canale drepte, trecătoare care dispăreau în haosul de spumă, stârnit de elice. Uneori, sub suprafaţa opacă a râului se zărea un peşte mic şi iute. Deasupra lor, cerul era senin, dar, în depărtare, în direcţia Cordillerei, pluteau nori groşi pe care soarele îi străpungea ca o lamă.

— Eşti tristă doar din cauza măicuţelor? o întrebă sergentul.

— Şi a Lalitei, răspunse Bonifacia. Şi mă gândesc tot timpul la maica Angélica. Azi-noapte s-a agăţat de mine, nu voia să-mi dea drumul şi nu nimerea cuvintele de amărâtă ce era.

— Măicuţele s-au purtat frumos, zise sergentul. Ce de daruri ţi-au mai făcut.

— O să mai venim vreodată pe aici? îl întrebă Bonifacia. Măcar o dată, în plimbare.

— Cine ştie, spuse sergentul. Dar e cam departe ca să venim în plimbare până aici.

— Nu plânge, spuse Bonifacia. O să-ţi scriu şi o să-ţi povestesc tot ce fac.

— De când am plecat din Iquitos n-am avut nicio prietenă, spuse Lalita. De când eram mică. Acolo pe insulă, achualele, huambisele, aproape că nu vorbeau spaniola şi nu ne înţelegeam decât în câteva lucruri. Tu mi-ai fost cea mai bună prietenă.

— Şi tu pentru mine, spuse Bonifacia. Mai mult decât prietenă, Lalita. Tu şi cu maica Angelica sunteţi tot ce mi-e mai drag pe aici. Hai, nu plânge.

*

— De ce ai întârziat atâta, Aquilino, întrebă Fushía. De ce ai întârziat, bătrâne?

— N-am putut să vin mai repede, măi omule, linişteşte-te, spuse Aquilino. Tipul ăla m-a omorât cu întrebările şi spunea ba călugăriţele, ba doctorul şi nu puteam să-l conving. Dar l-am convins, Fushía, s-a aranjat totul.

— Călugăriţele? se miră Fushía. Trăiesc şi călugăriţe pe aici?

— Sunt un fel de infirmiere, îi îngrijesc pe oameni, spuse Aquilino.

— Du-mă în altă parte, Aquilino, spuse Fushía, nu mă lăsa în San Pablo, nu vreau să mor aici.

— Tipul s-a ales cu toţi banii, dar mi-a făgăduit o grămadă de lucruri, spuse Aquilino. O să-ţi fac rost de acte, o să aranjeze totul ca să nu ştie nimeni cine eşti.

— I-ai dat tot ce-am adunat în anii ăştia? îl întrebă Fushía. Pentru asta toate sacrificiile, toată lupta? Pentru ca un tip oarecare să se aleagă cu tot?

— A trebuit să urc puţin câte puţin, spuse Aquilino. Mai întâi cinci sute şi nici nu voia să audă, după aia o mie şi nici gând, nici nu voia să stea de vorbă, spunea închisoarea e mai scumpă. Mi-a făgăduit că o să-ţi dea mâncare mai bună, şi medicamente mai bune. Ce să-i facem, Fushía, ar fi fost mai rău să nu accepte.

Ploua cu găleata şi bătrânul, ud până la piele, înjurând vremea, scoase pluta din canal cu lovituri de vâslă. Odată ajuns lângă debarcader, zări nişte siluete goale deasupra râpei. Strigând, porunci în huambisă să coboare să-l ajute şi ele dispărură în spatele lupunelor scuturate de vânt, şi apărură, roşietice, sărind şi alunecând pe noroiul povârnişului. Prinseră pluta de câţiva ţăruşi şi, bălăcindu-se sub picăturile mari care le stropeau spatele, îl duseră pe sus pe don Aquilino la ţărm. Bătrânul începu să se dezbrace în timp ce se căţăra pe râpă. Când ajunse în vârf îşi scosese cămaşa şi, în sat, fără să răspundă la semnele prietenoase pe care i le făceau copiii şi femeile de prin colibe, îşi scoase pantalonii. Astfel, doar cu pălăria de paie şi nişte izmene scurte pe el, traversă crângul înspre poiana albilor, şi acolo un fel de maimuţoi care se bălăbănea se desprinse de o balustradă. Pantacha îl îmbrăţişă, eşti ameţit, şi îi bolborosi anevoie ceva la ureche, te împleticeşti din cauza ierburilor şi nici măcar nu poţi să vorbeşti, dă-mi drumul. Pantacha avea nişte ochi chinuiţi şi firişoare de bale îi şiroiau de pe buze. Foarte agitat, făcea semne arătând spre colibe. Bătrânul o văzu pe terasă pe *shapra,* mohorâtă, nemişcată, cu gâtul şi braţele acoperite de şiruri de coliere şi brăţări, cu faţa foarte vopsită.

— Au fugit, don Aquilino, bolborosi până la urmă Pantacha rostogolindu-şi ochii. Şi stăpânul turbează, închis acolo de luni de zile, nu vrea să iasă.

— E în coliba lui? întrebă bătrânul. Dă-mi drumul, trebuie să vorbesc cu el.

— Cine eşti tu ca să-mi porunceşti, spuse Fushía. Mai du-te o dată să-ţi dea tipul banii înapoi. Du-mă la Santiago, prefer să mor printre oameni cunoscuţi.

— Trebuie să aşteptăm până la noapte, spuse Aquilino. După ce

adorm cu toţii, o să te duc până la pluta unde se spală vizitatorii şi acolo o să te ia în primire tipul. Nu mai fi aşa, Fushía, acum încearcă să dormi puţin. Sau poate vrei să mănânci ceva?

— Cum te porţi tu acum cu mine, aşa o să se poarte toată lumea acolo, spuse Fushía. Nici măcar n-auzi ce spun, tu le hotărăşti pe toate şi eu trebuie să ascult. E viaţa mea, Aquilino, nu a ta, nu vreau, nu mă părăsi în locul ăsta. Puţină milă, bătrâne, să ne întoarcem spre insulă.

— Chiar dacă aş vrea n-aş putea să fac cum spui tu, zise Aquilino. Împotriva curentului până la Santiago înseamnă luni întregi pe drum şi nu mai avem gazolină, nici bani să cumpărăm. Te-am adus până aici din prietenie, ca să mori printre creştini, nu ca un păgân. Ascultă ce spun eu, dormi puţin.

Corpul abia se desluşea sub păturile care-l acopereau până la bărbie. Plasa de ţânţari apăra doar jumătate de hamac şi în jur domnea o mare dezordine: cutii de conserve împrăştiate, coji, tărtăcuţe cu urme de rachiu de banană, resturi de mâncare. Mirosea urât şi nu te vedeai de muşte. Bătrânul puse mâna pe umărul lui Fushía, acesta sforăi şi atunci bătrânul îl zgâlţâi cu amândouă mâinile. Pleoapele lui Fushía se desfăcură, doi cărbuni sângerii poposiră obosiţi pe chipul lui Aquilino, se stinseră şi se aprinseră de mai multe ori. Fushía se ridică puţin în coate.

— M-a prins ploaia în mijlocul canalului, spuse Aquilino. Sunt ud leoarcă.

Vorbea şi-şi storcea cămaşa şi pantalonii, îi răsucea cu furie; apoi îi agăţă de sfoara plasei de ţânţari. Afară ploua în continuare foarte tare, o lumină tulbure cobora până deasupra bălţilor şi a noroiului cenuşiu al poienii, vântul se năpustea urlând asupra copacilor. Din când în când, un zigzag multicolor lumina cerul şi, după câteva secunde, venea şi tunetul.

— Târfa aia a plecat cu Nieves, spuse Fushía, cu ochii închişi. Au fugit împreună câinii ăştia doi, Aquilino.

— Şi ce-ţi pasă c-au plecat? spuse Aquilino, ştergându-şi corpul cu mâna. Mai bine singur decât într-o tovărăşie proastă.

— De târfa aia nu-mi pasă, spuse Fushía. Dar îmi pasă că a plecat cu pilotul. Ăsta trebuie să mi-o plătească.

Fără să deschidă ochii, Fushía îşi întoarse capul, scuipă, mă omule, îşi trase păturile până la gură, mai bine să se uite unde scuipă, trecuse chiar pe lângă el.

— De câte luni n-ai mai venit? îl întrebă Fushía. Te aştept de secole.

— Ai marfă multă? întrebă Aquilino. Câţi bulgări de cauciuc? Câte piei?

— Ne-a mers prost, spuse Fushía. N-am găsit decât sate goale. De data asta n-am marfă.

— Dacă nu mai puteai s-o porneşti la drum, dacă picioarele nu te mai ascultau ca să poţi umbla prin pădure! spuse Aquilino. Să mor printre oameni cunoscuţi! Crezi că huambişii rămâneau cu tine? În orice clipă puteau s-o întindă.

— Aş fi putut să dau porunci din hamac, spuse Fushía. Jum şi Pantacha i-ar fi dus unde porunceam eu.

— Nu face pe prostul, spuse Aquilino. Pe Jum îl urăsc şi nu l-au ucis până acum doar din cauza ta. Şi Pantacha s-a scrântit de atâtea ierburi, de-abia mai putea să vorbească când l-am părăsit. Toată povestea se terminase, măi omule, nu-ţi mai face iluzii.

— Ai vândut bine? îl întrebă Fushía. Câţi bani îmi aduci?

— Cinci sute de soles, spuse Aquilino. Nu strâmba din nas, ce-am luat cu mine nu valora mai mult şi a trebuit să mă lupt ca să-mi dea şi atât. Dar ce s-a întâmplat, e prima oară când n-ai marfă.

— Ţinutul e ars, spuse Fushía. Javrele astea s-au învăţat minte şi se ascund. O să merg mai departe, o să intru chiar şi în oraşe, dar o să găsesc cauciuc.

— Lalita ţi-a furat toţi banii? îl întrebă Aquilino. Ţi-au mai lăsat ceva?

— Ce bani? Fushía era acoperit până la gură şi se ghemuise şi mai tare. Despre ce bani vorbeşti?

— De ăia pe care ţi i-am tot adus, Fushía, spuse bătrânul. De câştigurile pentru care ai furat. Ştiu că-i ţineai la loc ascuns. Cât mai ai? Cinci mii de soles? Zece mii?

— Nici tu, nici maică-ta, nici nimeni pe lumea asta n-o să-mi ia ce-i al meu, spuse Fushía.

— Nu mă mai necăji, că sunt şi aşa destul de amărât din cauza ta, spuse Aquilino. Şi nu mă privi aşa, ochii tăi nu mă sperie. Mai bine răspunde-mi la ce te-am întrebat.

— I-o fi fost atât de frică de mine sau în grabă au uitat să-mi fure banii? se întrebă Fushía. Lalita ştia unde-i ţin.

— Poate şi de milă, spuse Aquilino. O fi spus: e vai de el, o să rămână singur, cel puţin să-i lăsăm banii ca să se mai consoleze un pic.

— Mai bine i-ar fi furat câinii ăia, spuse Fushía. Fără bani, tipul n-ar fi acceptat. Şi tu fiindcă ai inimă bună nu m-ai fi părăsit în pădure. M-ai fi dus înapoi pe insulă, bătrâne.

— În sfârşit, eşti mai liniştit, spuse Aquilino. Ştii ce o să fac? O să pisez nişte banane şi o să le fierb. De mâine o să mănânci ca toţi creştinii, îţi iei adio de la mâncărurile indiene.

Bătrânul râse, se trânti pe hamacul gol şi începu să se legene, făcându-şi vânt cu piciorul.

— Dacă ţi-aş fi duşman, n-aş fi aici, spuse el. Am cei cinci sute de soles, puteam să-i păstrez. Eram sigur că de data asta n-o să ai marfă.

Ploaia mătura terasa, plescăia surdă pe acoperiş şi aerul cald care venea de afară ridica plasa de ţânţari, care fâlfâia ca o barză albă.

— Nu trebuie să te acoperi atât, spuse Aquilino. Ştiu că ți se ia pielea de pe picioare, Fushía.

— Ţi-a spus târfa aia povestea cu ţânţarii? îngână Fushía. M-am scărpinat şi s-au infectat, dar a început să treacă. Ăştia îşi închipuie că fiindcă sunt aşa n-o să merg după ei. Vedem noi cine râde la urmă, Aquilino.

— Nu schimba vorba, spuse Aquilino. E adevărat că ai început să te vindeci?

— Mai dă-mi puţin, bătrâne, spuse Fushía. Mai e?

— Ia-l pe al meu, eu nu mai vreau, spuse Aquilino. Şi mie îmi place. În privinţa asta parcă aş fi huambis, în fiecare dimineaţă cum mă trezesc îmi pisez nişte banane şi le pun la fiert.

— O să-mi fie mai dor de ea decât de Campo Grande, mai mult decât de Iquitos, spuse Fushía. Mi se pare că insula e singura patrie pe care am avut-o vreodată. Până şi de huambişi o să-mi fie dor, Aquilino.

— O să-ţi fie dor de toată lumea în afară de fiu-tău, spuse Aquilino. E singurul de care nu vorbeşti. Nu-ţi pasă că l-a luat Lalita?

— Poate că nu era fiul meu, spuse Fushía. Poate că javra aia…

— Taci din gură, te cunosc de ani de zile şi pe mine nu poţi să mă duci, spuse Aquilino. Spune-mi adevărat, se vindecă sau e mai rău ca înainte?

— Nu-mi vorbi pe tonul ăsta, spuse Fushía. Nu-ţi dau voie, fir-ar să fie.

Vocea lui, neconvingătoare, se stinse într-un fel de urlet. Aquilino se ridică din hamac, merse până la el şi Fushía îşi acoperi faţa: nu mai era decât o grămăjoară timidă şi amorfă.

— Nu-ţi fie ruşine de mine, măi omule, şopti bătrânul. Lasă-mă să mă uit.

Fushía nu răspunse şi Aquilino apucă un capăt al păturii şi-o ridică. Fushía n-avea cizme şi bătrânul privi un timp, cu mâna înfiptă ca o gheară în pătură, cu fruntea mâncată de zbârcituri, cu gura deschisă.

— Îmi pare rău, dar a venit momentul, Fushía, spuse Aquilino. Trebuie să plecăm.

— Încă o clipă, bătrâne, gemu Fushía. Ştii ce, aprinde-mi o ţigară, o fumez şi mă duci la tipul ăla. Doar zece minute, Aquilino.

— Dar fumeaz-o repede, spuse bătrânul. Tipul ne-o fi aşteptând.

— Uită-te bine, gemu Fushía, sub pătură. Nici eu nu mă pot obişnui, bătrâne. Uită-te mai sus.

Picioarele se îndoiră şi, de întindere, păturile căzură pe jos. Acum Aquilino putea să vadă şi muşchii străvezii, vintrele, pubisul fără păr, cârligul mic de carne care fusese sexul şi pântecul, acolo pielea era

neatinsă. Bătrânul se aplecă brusc, adună păturile, acoperi hamacul.

— Vezi, vezi? hohoti Fushía. Vezi că nu mai sunt bărbat, Aquilino?

— Mi-a promis că o să-ţi dea ţigări când vrei, spuse Aquilino. Acuma ştii, cum ai chef de fumat îi ceri lui.

— Aş vrea să mor chiar acum, spuse Fushía, fără să-mi dau seama, dintr-odată. Tu m-ai înfăşura într-o pătură şi m-ai atârna de un copac, ca la huambişi. Numai că nu m-ar jeli nimeni în fiecare dimineaţă. De ce râzi?

— Că te faci că fumezi, ca să dureze ţigara mai mult şi să treacă timpul, spuse Aquilino. Dar oricum o să plecăm, ce mai contează două minute în plus sau în minus, măi omule?

— Cum să merg până acolo, Aquilino? spuse Fushía. E foarte departe.

— Mai bine să mori acolo decât aici, spuse bătrânul. Acolo o să fii îngrijit şi boala n-o să mai progreseze. Ştiu eu un tip, cu banii pe care-i ai o să te primească fără să mai ceară acte sau altceva.

— N-o să ajungem, bătrâne, or să pună mâna pe mine la râu.

— Îţi făgăduiesc că o să ajungem, spuse Aquilino. Chiar dacă o să călătorim numai noaptea, ascunzându-ne prin canale. Dar trebuie să plecăm chiar azi, fără să ne vadă Pantacha sau păgânii. Nu trebuie să ştie nimeni, numai aşa o să poţi fi în siguranţă acolo.

— Poliţia, soldaţii, bătrâne, spuse Fushía. Nu vezi că mă caută cu toţii? Nu pot să plec de aici. Sunt mulţi care vor să se răzbune pe mine.

— San Pablo e un loc unde n-or să vină niciodată să te caute, spuse bătrânul. Chiar dacă ar şti că eşti acolo, n-ar veni. Dar n-o să ştie nimeni.

— Bătrâne, bătrâne, hohoti Fushía. Tu eşti bun, te rog, crezi în Dumnezeu? fă-o în numele lui Dumnezeu, Aquilino, încearcă să mă înţelegi.

— Sigur că te înţeleg, Fushía, spuse bătrânul, ridicându-se. Dar s-a întunecat de mult, trebuie să te duc odată, tipul o să se plictisească să ne mai aştepte.

*

E iarăşi noapte, pământul e moale, picioarele se afundă până la glezne şi sunt mereu aceleaşi locuri: malul, poteca, tot mai îngustă printre bălţoace, un crâng de roşcovi, pustiul. Tu, pe aici, Toñita, n-o lua pe acolo, să nu care cumva să-i vadă din Castilla. Nisipul cade fără milă, acoper-o cu pătura, pune-i pălăria ta, să-şi plece capul ca să nu-i ardă faţa. Aceleaşi zgomote: foşnetul vântului prin plantaţiile de bumbac, muzică de chitare, cântece, chiuituri şi, în zori, mugetele adânci ale vitelor. Tu, vino, Toñita, să ne aşezăm aici, se vor odihni o

clipă şi apoi se vor plimba mai departe. Aceleaşi imagini: o cupolă neagră, stele care pâlpâie, strălucesc nemişcate sau se sting, pustiul cu dune şi cute albastre şi, în depărtare, clădirea înaltă, singuratică, luminile ei livide, umbre care ies, umbre care intră şi uneori, în zori, un călăreţ, câţiva muncitori, o turmă de capre, şalupa lui Carlos Rojas şi, pe celălalt mal al râului, porţile cenuşii ale abatorului. Spune-i cum se luminează de ziuă, tu, mă auzi, Toñita? ai adormit? cum se zăresc clopotniţele, acoperişurile, balcoanele, dacă o să plouă şi dacă e ceaţă. Întreab-o dacă îi e frig, dacă vrea să se întoarcă, acoperă-i picioarele cu haina ta, să se ţină de umărul tău. Şi iată, din nou, zarva aceea intempestivă, ciudatul galop din noaptea aceea, trupul ei care tresare. Ridică-te, priveşte, cine aleargă? pui pariu? Chápiro, don Eusebio, gemenii Temple? Tu, să ne ascundem, să ne pitulăm, nu te mişca, nu te speria, sunt doi cai şi iată, în întuneric, cine, de ce, cum? Tu, au trecut pe aproape şi pe nişte cai sălbatici, ce nebuni, se îndreaptă spre râu, acum se întorc, să nu-ţi fie frică, fetiţa mea, şi iată chipul ei întorcându-se într-o parte şi într-alta, întrebând, neliniştea, tremurul gurii, unghiile ca nişte cuie şi mâna de ce, cum, şi respiraţia ei lângă a ta. Acum linişteşte-o, tu, îţi explic eu, Toñita, s-au dus, mergeau atât de repede, nu le-am văzut feţele şi ea stăruind, cercetând în întuneric, cine, de ce, cum. Tu, nu te enerva, cine să fie, ce contează, ce prostuţă. O şmecherie ca să-i abaţi atenţia: bagă-te sub pătură, ascunde-te, lasă-mă să te acopăr, uite-i că vin, sunt o mulţime, dacă ne văd ne omoară, îi simţi neliniştea, furia, groaza, să se apropie, să te îmbrăţişeze, să se bage în tine, tu mai mult, Toñita, lipeşte-te mai mult şi spune-i acum că e minciună, nu vine nimeni, sărută-mă, te-am păcălit, fetiţa mea. Şi azi nu-i vorbi, ascult-o lângă tine, silueta ei e o barcă, pustiul e o mare, ea navighează, ocoleşte încet dunele şi arbuştii, n-o întrerupe, nu călca cu piciorul umbra pe care o proiectează. Aprinde-ţi o ţigară şi fumează, gândeşte-te că eşti fericit şi că ai da orice ca să ştii dacă şi ea e fericită. Pălăvrăgeşte cu ea şi glumeşte, tu, acum fumez, o s-o înveţi şi pe ea când o să fie mare, fetiţele nu fumează, s-ar ameţi, râzi, să râdă şi ea, roag-o, tu, nu fi tot timpul atât de serioasă. Toñita, pentru numele lui Dumnezeu. Şi iată, din nou nesiguranţa, acest acid care roade viaţa, tu, înţeleg, se plictiseşte, aceleaşi cuvinte, izolarea, dar ai răbdare, nu mai e mult, or să se ducă la Lima, o casă numai pentru ei doi, n-o să trebuiască să se mai ascundă, o să-i cumperi de toate, o să vezi Toñita, o să vezi. Simţi din nou emoţia aceea amară, tu, niciodată nu te superi, fetiţă, să fie mai altfel, să se supere câteodată, să spargă lucrurile, să plângă în hohote şi iată, absentă, mereu aceeaşi, expresia chipului, suava zvâcnire a tâmplelor, pleoapele lăsate, taina buzelor ei. Acum doar amintiri şi puţină melancolie, tu, de aceea te răsfaţă atât, s-au purtat frumos, n-au spus nimic, îţi aduc dulciuri, te îmbracă, te piaptănă,

parcă ar fi altele, ele între ele se ceartă tot timpul, ce răutăţi îşi fac, cu tine sunt atât de bune şi de săritoare. Spune-le mi-am adus-o, am răpit-o, o iubeşti, o să trăiască cu tine, trebuie să te ajute şi iată, din nou, înflăcărarea lor, protestele, jurăm, făgăduim, o să-ţi răsplătim încrederea, şoaptele, forfota, priveşte-le, mişcate, curioase, zâmbitoare, le simţi nerăbdarea să urce în turn, ca s-o vadă şi să-i vorbească. Şi iarăşi ea, şi tu, toate te iubesc, fiindcă eşti tânără? fiindcă nu vorbeşti? fiindcă le inspiri milă? Şi iată, noaptea aceea: râul curge nevăzut şi în oraş nu mai sunt lumini, luna abia luminează pustiul, semănăturile sunt nişte pete şterse şi ea e departe şi fără nicio apărare. Cheam-o, întreab-o, Toñita, mă auzi? ce simţi? de ce te trage aşa de mână, fiindcă s-a speriat de nisipul care cade atât de tare. Tu, vino, Toñita, fereşte-te, o să treacă, crezi că o să ne acopere, că o să ne îngroape de vii? de ce tremuri, ce simţi, n-ai aer? vrei să ne întoarcem? nu respira aşa. Şi nu-ţi dădeai seama, tu, sunt atât de prost, ce groaznic e să nu înţelegi, fetiţă, să nu ştiu niciodată ce-i cu tine, să nu pot ghici. Şi iată, din nou, simţi că-ţi tresare inima, şi întrebările, una după alta, cum crezi că sunt eu, cum sunt fetele, şi chipurile, şi pământul pe care calci, pe unde iese ceea ce auzi, cum eşti tu, ce înseamnă glasurile astea, crezi că toţi sunt ca tine? că auzim şi nu putem răspunde? că cineva ne dă de mâncare, ne culcă şi ne ajută să urcăm scara? Toñita, Toñita, ce simţi pentru mine? ştii ce înseamnă iubirea? de ce mă săruţi? Fă acum un efort, nu-i transmite neliniştea ta, coboară glasul şi spune-i încet, nu contează, simt eu şi pentru tine, vrei să suferi cât suferă ea. Să uite zgomotele astea, tu, n-o să se mai întâmple niciodată, Toñita, m-am enervat, povesteşte-i despre oraş, despre săraca spălătoreasă care-şi plânge amarul, despre măgar şi despre coşuri, şi ce spunea lumea la Steaua Nordului, tu, întreabă cu toţii, Toñita, te caută, sunt în doliu, sărăcuţa, or fi omorât-o? o fi furat-o un străin? ce născocesc, minciunile, bârfa. Întreab-o dacă-şi aduce aminte, ar vrea să se întoarcă în piaţă? să stea la soare lângă chioşc, dacă i-e dor de spălătoreasă, tu, ai vrea s-o vezi iarăşi? s-o luăm cu noi la Lima? Dar ea nu poate sau nu vrea să înţeleagă, o preocupă ceva, o chinuie ceva şi iată, din nou, mâna, tremurul, spaima ei, tu, ce ai, te doare ceva? vrei să-ţi fac frecţie? Fă-i pe plac, pune mâna unde îţi arată ea, nu apăsa prea tare, atinge-i pântecul, mângâie în acelaşi loc, de zece ori, de o sută de ori şi în timpul ăsta ştiu, te doare, mâncarea, vrei să faci pipi? ajut-o, altceva? să se lase pe vine, să nu-şi facă griji, tu o să-i fii paravan, desfă pătura, opreşte ploaia de deasupra capului ei, să n-o supere nisipul. Dar totul e zadarnic şi acum obrajii ei sunt umezi, alarma din trup i-a crescut, faţa i se crispează şi să ştii că plânge şi să nu ghiceşti e îngrozitor, Toñita, ce poţi să faci, ce vrea să faci. Du-o în braţe, aleargă, sărut-o, tu, ajungem imediat, suntem aproape, o să bea un *mate,* o s-o culci şi mâine o să se

trezească sănătoasă, şi să nu plângă, pentru Dumnezeu, să nu plângă. Cheam-o pe Angélica Mercedes, s-o îngrijească, ea, sunt nişte colici, stăpâne, tu, un ceai cald? nişte ventuze? ea nu-i deloc grav, să nu se sperie, tu, mentă? muşeţel? şi mâna ei iată, pipăind, încălzind, mângâind acelaşi loc şi ce tâmpit, ce tâmpit, nu-ţi dădeai seama. Şi iată, fetele, bucuria, trupurile lor care se năpustesc în turn, mirosurile, cremele, pudra şi vaselina, ţipetele şi săriturile lor, stăpânul nu şi-a dat seama, ce nepriceput, ce copil. Uite-le îngrămădite, priveşte, o înconjoară, o dezmiardă şi-i spun tot felul de lucruri. Lasă-le s-o distreze şi coboară în salon, desfă o sticlă, trânteşte-te într-un fotoliu, bea în sănătatea ta, simţi o tulburare nedesluşită, plină de însufleţire, închide ochii şi încearcă să înţelegi ce spun: cel puţin două, Fluturaşul, trei, Licuriciul, patru, şi chiar că-i prost, de ce-şi închipuia stăpânul că nu-i venise sorocul? de când nu i-a venit, stăpâne? aşa o să ştim exact. Simţi alcoolul, efervescenţa lui liniştitoare care-ţi înmoaie picioarele şi remuşcarea, simţi cum se destramă neliniştea, şi tu, niciodată nu i-am ţinut socoteala. Ce-ţi pasă, ce-ţi pasă dacă se naşte mâine sau peste opt luni, Toñita o să se îngraşe, şi apoi treaba asta o s-o facă fericită. Îngenunchează lângă patul ei, tu nu era nimic, să sărbătorim, o să-l iubeşti, o să-i schimbi scutecele şi dacă-i fată să semene cu ea. Iar ele să se ducă la don Eusebio, chiar mâine, să-i cumpere tot ce e nevoie şi desigur vânzătorii or să glumească, cine naşte? şi al cui e copilul? şi dacă-i băiat să-l cheme Anselmo. Du-te în Gallinacera, caută dulgherii, să aducă scânduri, cuie şi ciocane, să construiască o cămăruţă, născoceşte-le orice poveste. Toñita, Toñita, pofteşte tot felul de lucruri, ai greţuri, fii nervoasă, fii ca celelalte, poţi să-l atingi? mişcă? Şi pentru ultima oară întreabă-te dacă a fost mai bine sau mai rău, dacă viaţa trebuie să fie aşa, şi ce s-ar fi întâmplat dacă ea nu, dacă tu şi ea, dacă a fost un vis sau dacă lucrurile sunt întotdeauna altfel decât visele, şi încă un ultim efort şi întreabă-te dacă te-ai resemnat vreodată, şi dacă numai fiindcă ea a murit sau pur şi simplu fiindcă eşti bătrân eşti atât de împăcat cu gândul că o să mori şi tu.

*

— Ai de gând să-l aştepţi, Pădureanco? o întrebă Chunga. Poate şi-a găsit pe alta.

— Cine e? întrebă harpistul, cu ochii lui albi întorşi spre scară. Sandra?

— Nu, maestre, spuse Bolas. Cea care a început alaltăieri.

— Trebuia să vină să mă ia, doamnă, dar poate a uitat, spuse Pădureanca. O să plec şi gata.

— Mai întâi mănâncă ceva, fetiţo, spuse harpistul. Hai, Chunguita, pofteşte-o.

— Da, sigur că da, adu-ţi o ceaşcă, spuse Chunga. În ceainic e lapte cald.

Muzicanţii mâncau la o masă de lângă tejghea, la lumina becului violet, singurul care mai era aprins. Pădureanca se aşeză între Bolas şi Tânărul Alejandro: până acum aproape că nu i se auzise vocea, ce tăcută era; toate femeile erau aşa la ea în sat? Pe fereastră se zărea mahalaua, în întuneric, şi pe cer trei stele mai stinse, *marimachas*? Nu, doamnă, dimpotrivă, vorbesc întruna, ca nişte papagali. Harpistul morfolea o felie de pâine, papagali? şi ea, da, o pasăre care trăia prin regiunea de unde era ea, şi el se opri din mestecat, cum? fetiţo, nu se născuse în Piura? Nu, domnule, era de foarte departe, din regiunea pădurilor. Nu ştia unde s-a născut, dar trăise toată viaţa într-un loc care se chema Santa María de Nieva. Foarte mic, domnule, fără maşini, nici clădiri mari, nici cinematografe ca în Piura, auzise de el? Harpistul mestecă mai departe, pădure? papagali? cu capul în sus, surprins şi deodată îşi puse repede ochelarii, fetiţo: şi uitase că mai existau toate astea. Pe malul cărui râu era Santa María de Nieva? pe lângă Iquitos? departe? pădurea, ce ciudat. Rotocoale de fum ieşeau întruna, identice, din gura Tânărului, creşteau, se deformau, se destrămau deasupra pistei de dans. I-ar fi plăcut şi lui să cunoască ţinutul Amazoanelor, să asculte muzica indienilor. Nu semăna deloc cu cea a creolilor, nu-i aşa? Deloc, domnule, oamenii de prin părţile acelea cântau puţin şi cântecele lor nu erau vesele ca *marinera* sau valsul, mai degrabă triste şi atât de ciudate. Dar Tânărului îi plăcea muzica tristă. Şi cum erau cuvintele cântecelor? Pline de poezie? Căci ea înţelegea probabil limba lor, nu-i aşa? Nu, ea nu vorbea limba, şi-şi coborî privirea, indienilor, se bâlbâi, un cuvânt, ici-colo, din auzite, înţelegeţi? Dar să nu-şi închipuie cine ştie ce, erau şi albi pe acolo, mulţi, şi indienii se văd puţin, fiindcă stau în pădure.

— Şi cum de-ai încăput pe mâinile ăstuia? spuse Chunga. Ce-ai găsit la nenorocitul ăsta de Josefino?

— Ce contează asta, Chunga, spuse Tânărul. De-ale dragostei şi dragostea nu ascultă de minte. Nici nu acceptă întrebări şi nici nu dă răspunsuri, cum spunea un poet.

— Nu te teme, râse Chunga. Te întrebam doar aşa, în glumă. Puţin îmi pasă mie ce fac alţii, Pădureanco.

— Ce-i cu dumneata, maestre? De ce ai rămas pe gânduri? îl întrebă Bolas. Ţi se răceşte laptele.

— Şi dumitale, domnişoară, spuse Tânărul. Bea-l odată. Mai vrei pâine?

— Până când o să vorbeşti cu fetele cu dumneata? spuse Bolas. Ce caraghios mai eşti şi tu, Tinere.

— Vorbesc la fel cu toate femeile, spuse Tânărul. Fete sau călugăriţe, pentru mine e totuna, le respect la fel.

— Şi atunci de ce le insulţi atâta în cântecele tale, spuse Chunga. Parcă ai fi compozitor poponar.

— Nu le insult, le cânt aşa cum sunt, spuse Tânărul.

Şi zâmbi, timid, aruncând un ultim rotocol, alb şi perfect.

Pădureanca se ridică, doamnă, era destul de obosită, pleca, şi mulţumesc pentru masă, dar harpistul o prinse de braţ, fetiţo, dintr-un salt, să aştepte. Mergea la casa Neînvinsului, pe undeva pe lângă Piaţa Merino? O conduceau ei, şi să se ducă Bolas să caute un taxi, şi lui îi era somn. Bolas se ridică, ieşi în stradă, când se închise uşa o dâră de aer rece ajunse până la masă: mahalaua era tot în întuneric. Ce capricios era cerul din Piura? Ieri, la ora asta, soarele era sus şi ardea, nu cădea nisip şi casele, ca lacrima. Iar azi, noaptea leneşă nu se lăsa dusă, ce-ar fi să rămână aici pentru totdeauna, şi Tânărul arătă cu mâna pătrăţelul de cer înrămat în fereastră: dinspre partea lui cu atât mai bine, dar multora nu le-ar conveni. Chunga îşi ciocăni tâmpla cu degetul: ce-i mai trecea şi ăstuia prin cap, ţicnit mai era. Se făcuse şase? Pădureanca îşi încrucişă picioarele, se sprijini cu coatele de masă, în pădure se lumina devreme, la ora asta toată lumea era în picioare, şi harpistul da, da, cerul era trandafiriu, verde, albastru, de toate culorile, şi Chunga cum, şi Tânărul cum, maestre, cunoştea pădurea? Nu, aşa i se năzărise lui şi dacă mai era lapte în ceainic l-ar bea cu dragă inimă. Pădureanca îi turnă şi-i puse zahăr, Chunga îl privea pe harpist cu neîncredere şi expresia îi era acum ursuză. Tânărul îşi mai aprinse o ţigară şi, din nou, transparente, efemere, plutitoare, cercuri cenuşii îi ieşeau din gură îndreptându-se spre pătrăţelul negru al ferestrei, se împreunau la jumătatea drumului, iar el era exact pe dos decât ceilalţi oameni în privinţa luminii, se amestecau, semănau cu nişte nouraşi, alţii erau mulţumiţi şi optimişti când răsărea soarele, iar noaptea îi întrista, şi până la urmă se subţiau până când nu se mai vedeau, pe când el, dimpotrivă, ziua se simţea trist şi numai când se făcea întuneric se mai însufleţea un pic. Păi ei erau noctambuli, Tinere, ca vulpile şi cucuvelele: Chunguita, Bolas, el şi acum şi ea, fetiţo, şi se auzi izbindu-se uşa. În prag, Bolas îl ţinea pe Josefino de curea, ia te uită peste cine dăduse, Pădureanca se ridică, vorbind de unul singur pe şosea.

— Bine o mai duci, Josefino, spuse Chunga. De-abia te ţii pe picioare.

— Bună ziua, băiete, spuse harpistul. Credeam că n-o să mai vii s-o iei. Tocmai voiam s-o conducem noi.

— Nu te mai obosi să-i vorbeşti, maestre, spuse Tânărul. E în ultimul hal.

Pădureanca şi Bolas îl aduseră până la masă, şi Josefino nu era în ultimul hal, ce tâmpenie, mai voia să plătească un rând, ultimul, să nu se mişte nimeni şi Chunguita să dea un rând de bere. Harpistul se

ridică în picioare, băiete, îi mulţumea pentru intenţie, dar era târziu şi taxiul aştepta. Josefino se strâmba, euforic, or să se umple de bube cu toţii, ţipa, de atâta lapte, bun pentru plozi, şi Chunga da, bine, la revedere, să-l ia de aici. Ieşiră şi spre Cazarma Grau mijea o dungă albastră orizontală, iar în mahala siluete adormite se mişcau după pereţii de bambus, se auzea sfârâit de jăratic şi vântul aducea mirosuri râncede. Traversară pustiul, harpistul dus de braţ de Bolas şi de Tânăr, Josefino ţinându-se de Pădureancă şi, ajunşi la şosea, se urcară cu toţii într-un taxi, muzicanţii pe locurile din spate. Josefino râdea, Pădureanca era geloasă, bătrâne, îi spunea de ce bei atât şi unde ai fost, şi cu cine, voia să-l spovedească, harpistule.

— Bravo ţie, fato, spuse harpistul. Mangacherii sunt tot ce e mai rău pe lumea asta, să n-ai niciodată încredere în el.

— Ce-i cu asta? spuse Josefino. Faci pe deşteptu'? Ce-i asta? N-o atinge, prietene, că fac moarte de om, prietene, ce-i asta?

— Eu nu mă pun cu nimeni, spuse şoferul. Nu-i vina mea dacă maşina e îngustă. Te-am atins eu, domnişoară? Eu îmi fac treaba şi nu vreau să mă bag în bucluc.

Josefino râse cât îl ţinea gura, nu înţelegea de glumă, prietene, cu hohote, s-o atingă dacă-l ispitea, îi dădea voie şi şoferul râse şi el, domnule: îl luase în serios. Josefino se întoarse spre muzicanţi, era ziua Maimucului, să vină cu ei, or să-l sărbătorească împreună, fraţii León îl iubesc atât de mult, bătrâne. Dar maestrul era obosit şi trebuia să se odihnească, Josefino, şi Bolas îl bătu cu palma pe spate. Lui Josefino îi părea rău, şi căscă şi închise ochii. Taxiul trecu prin faţa catedralei şi felinarele din Piaţa Armelor se şi stinseseră. Siluetele pământii şi ţepene ale tamarinilor înconjurau chioşcul rotund cu acoperişul în formă de umbrelă, şi Pădureanca să nu facă asta, ce răutate, doar îl rugase atât de mult. Verzi, mari, speriaţi ochii ei căutau privirea lui Josefino şi el întinse batjocoritor o mână, aşa era el rău şi va fi cum spunea el. Izbucni într-un hohot de râs, şoferul îl privi pieziş: cobora pe strada Lima, printre „Industria" şi gardul de fier al Primăriei. N-o fi vrând ea, dar Maimucul a împlinit ieri o sută de ani, şi o aştepta, şi cei doi León erau fraţii lui şi el le făcea toate chefurile.

— N-o necăji pe fată, Josefino, spuse harpistul. Trebuie să fie obosită, las-o în pace.

— Nu vrea să vină la mine, harpistule, spuse Josefino. Nu vrea să-i vadă pe Neînvinşi. Spune că-i e ruşine, închipuie-ţi. Opreşte, prietene, ne dăm jos aici.

Taxiul frână, strada Tacna şi Piaţa Merino erau în întuneric, dar bulevardul Sánchez Cerro strălucea de farurile unei caravane de camioane care mergeau spre Podul Nou. Josefino coborî dintr-o săritură, Pădureanca nu se mişcă, începură să se îmbrâncească şi harpistul, nu vă bateţi, băiete, împăcaţi-vă, şi Josefino să vină toţi, şi

şoferul, Maimucul era foarte bătrân, împlinea o mie de ani. Dar Bolas dădu un ordin şoferului şi acesta porni. Acum şi bulevardul era în întuneric şi camioanele erau nişte luminiţe roşii şi zgomotoase care se îndepărtau spre râu. Josefino începu să fluiere printre dinţi, o luă pe Pădureancă de umăr şi ea nu mai opunea acum nicio rezistenţă şi mergea lângă el foarte liniştită. Josefino deschise uşa, o închise în urma lor şi, ghemuit într-un fotoliu, cu capul sub o lampă cu picior, stătea Maimucul, sforăind. Un fum înţepător rătăcea prin încăpere deasupra unor sticle goale, pahare, mucuri şi resturi de mâncare. Se predaseră, ăştia erau mangacherii? Josefino ţopăia, neînvinșii mangacheri? şi o voce incoerentă ţâşni din camera vecină: José se băgase în pat, o să-l omoare. Maimucul se ridică scuturându-şi capul, cine dracu' se predase, şi zâmbi şi-i străluciră ochii, dar Doamne, Dumnezeule, şi vocea i se subţie, dar ia te uită cine venise, şi se ridică, dar de cât timp, şi înaintă poticnindu-se, dar ce plăcere s-o vadă, verişoară, dând scaunele în lături cu mâinile, sticlele de pe jos cu picioarele, ce dor îi era s-o mai vadă, şi Josefino, mă ţin sau nu de cuvânt? cuvântul lui era sau nu era cuvântul unui mangacher? Cu braţele desfăcute, ciufulit, cu un zâmbet larg pe buze, Maimucul înainta în zigzag, de atâta timp şi apoi ce frumoasă m-am făcut, şi de ce se dădea înapoi, verişoaro, trebuia să-l felicite, nu ştia că e ziua lui?

— Aşa e, împlineşte un milion de ani, spuse Josefino. Nu te mai zbârli, Pădureanco, şi ia-l în braţe.

Se trânti într-un fotoliu, luă o sticlă şi o duse la gură şi bău şi palma răsună ca o piatră în apă, ce rea verişoară, Josefino râse, Maimucul se mai lăsă pălmuit o dată, ce rea verişoară, şi acum Pădureanca mergea dintr-o parte în alta, se spărgeau pahare, Maimucul după ea, alunecând şi râzând, şi în camera vecină, ei erau Neînvinşii, nu ştiau să muncească, doar să tragă la măsea, şi se auzea vocea lui José şi Josefino fredona şi el, încolăcit sub lampadar, sticla îi aluneca din mână încetişor. Acum Pădureanca şi Maimucul stăteau liniştiţi într-un colţ, şi ea tot îl mai pălmuia, ce rea verişoară, îl durea într-adevăr, de ce îl bătea? şi râdea, mai bine să-l sărute, râdea şi ea de maimuţărelile Maimucului, şi până şi nevăzutul José râdea, ce frumoasă verişoară.

EPILOG

Guvernatorul ciocăne uşor cu degetul de trei ori, uşa rezidenţei se deschide: chipul trandafiriu al maicii Griselda se străduie să-i zâmbească lui Julio Reátegui, dar ochii îi alunecă neliniştiţi spre Piaţa din Santa María de Nieva şi gura îi tremură. Guvernatorul intră, fetiţa îl urmează ascultătoare, înaintează printr-un culoar umbrit spre biroul stareţei şi zarva satului e acum stinsă şi depărtată, ca şi hărmălaia din zilele de duminică, când pupilele coboară spre râu. În birou, guvernatorul se trânteşte pe unul din scaunele de pânză. Oftează a uşurare, închide ochii, Fetiţa rămâne la uşă, cu capul plecat, dar după o clipă, la intrarea stareţei, aleargă spre Julio Reátegui, maică, el se ridicase. Bună ziua. Stareţa îi răspunde cu un zâmbet glacial, îi arată cu degetul că se poate aşeza din nou şi ea rămâne în picioare, lângă birou. Îl duruse sufletul văzând-o sălbăticită în Urakusa, maică, şi avea ochi atât de inteligenţi, Julio Reátegui credea că la mănăstire ar putea primi o educaţie, făcuse bine? Foarte bine, don Julio, şi stareţa vorbeşte la fel cum zâmbeşte, rece şi distantă, fără s-o privească pe fetiţă: de aia erau ele acolo. Nu înţelegea deloc spaniola, maică, dar o s-o înveţe repede, era foarte isteaţă şi nu le făcuse niciun necaz tot timpul drumului. Stareţa îl ascultă cu atenţie, nemişcată ca şi crucifixul de lemn bătut în cuie pe perete, şi când Julio Reátegui tace, ea nici nu încuviinţează, nici nu pune vreo întrebare, aşteaptă cu mâinile încrucişate deasupra sutanei şi strângând din buze, maică: atunci i-o lăsa. Julio Reátegui se ridică în picioare, acum trebuie să plece, şi-i zâmbeşte stareţei. Fusese foarte anevoios totul, foarte greu, au avut ploi şi tot felul de neplăceri, şi încă nu se putea duce la culcare cum ar fi avut chef, prietenii îi pregătiseră o masă şi dacă nu se duce se supără oamenii, sunt atât de susceptibili. Stareţa întinse mâna şi în clipa aceea zgomotul creşte, câteva clipe răsună foarte aproape, ca şi cum exclamaţiile şi strigătele n-ar urca din piaţă, ci ar izbucni în grădină, în capelă. Apoi scade şi continuă ca mai înainte, moderat, difuz, inofensiv şi stareţa clipeşte o dată, se opreşte înainte de a ajunge la uşă, se întoarce spre guvernator, don Julio, fără să zâmbească, palidă, cu buzele umede: Domnul va ţine seamă de ceea ce făcea pentru copila asta, vocea îi e mâhnită, ea voia doar să-i aducă aminte că un creştin trebuie să ştie să ierte. Julio Reátegui încuviinţează, apleacă puţin capul, îşi încrucişează braţele, atitudinea lui e gravă, blândă şi solemnă totodată, don Julio: s-o facă în numele lui Dumnezeu. Stareţa vorbeşte acum cu căldură şi pentru familia lui, şi obrajii i s-au aprins, don Julio, pentru soţia lui care era atât de bună şi de cuvioasă. Guvernatorul încuviinţează din nou, nu era un biet om,

un nenorocit? cu faţa tot mai preocupată, primise oare vreo educaţie? cu mâna stângă îşi mângâie gânditor obrazul, ştia ce face? şi pe frunte i s-au ivit câteva riduri. Fetiţa îi priveşte pieziş, printre şuviţele de păr, ochii îi strălucesc speriaţi, verzi şi sălbatici: pe el îl durea mai mult decât pe oricine, maică. Guvernatorul vorbeşte fără să ridice glasul, era un lucru împotriva firii şi ideilor lui, cu un fel de mâhnire, dar nu era vorba de el, care tot va pleca din Santa María de Nieva, ci de cei care rămâneau, maică, de Benzas, de Escabino, de Aguila, de ea, de pupile şi de mănăstire: nu voia ca în ţinutul acela să poată locui oameni, maică? Dar un creştin avea şi alte arme ca să repare nedreptăţile, don Julio, ştia că el avea intenţii bune, dar nu putea fi de acord cu asemenea metode. Să încerce să-i readucă la raţiune, aici îl ascultau cu toţii, să nu se poarte aşa cu nefericitul ăla. Avea s-o dezamăgească, maică, îi părea rău, dar şi el credea că asta e singura soluţie. Alte arme? Cele ale misionarilor, maică? De câte secole erau aici? Cât înaintaseră cu armele astea? Trebuiau doar evitate alte plângeri, pe viitor, maică, tâlharul acela şi oamenii lui îl bătuseră cu sălbăticie pe un caporal din Borja, omorâseră un recrut, îl înşelaseră pe don Pedro Escabino şi, dintr-odată, stareţa, nu, neagă cu furie, nu, nu, ridică glasul, răzbunarea era inumană, parcă erau sălbatici, exact aşa se purtau ei cu nefericitul acela. De ce să nu-l judece? De ce să nu-l bage la închisoare? Nu-şi dădea seama că e îngrozitor, că nu se putea purta astfel cu o fiinţă omenească? Nu era răzbunare, nici măcar o pedeapsă, maică, şi Julio Reátegui coboară glasul şi mângâie cu vârful degetelor părul murdar al fetiţei: erau doar nişte măsuri de precauţie. Îi părea rău că pleacă de aici lăsând o amintire atât de urâtă la mănăstire, maică, dar era necesar, pentru binele tuturor. Lui îi era dragă Santa María de Nieva, ca guvernator îşi neglijase afacerile, pierduse bani, dar nu-i părea rău, maică, nu-i aşa că datorită lui satul prosperase? Acum existau autorităţi, curând o să se instaleze un post de jandarmerie, oamenii vor trăi în linişte, maică: toate astea nu se puteau pierde. Mănăstirea era prima care trebuia să-i mulţumească pentru toate câte le făcuse pentru Santa María de Nieva, don Julio, dar care creştin putea înţelege că un sărman nenorocit trebuie să fie ucis? Ce vină avea el dacă nimeni nu-l învăţase ce e bine şi ce e rău? N-o să fie ucis, maică, nici trimis la închisoare, şi el prefera desigur asta decât să fie închis. Nu-l urau, maică, voiau numai ca aguarunii să înveţe ce e bine şi ce e rău dacă altfel nu înţelegeau, nu era vina lor, maică. Rămân tăcuţi câteva clipe, apoi guvernatorul dă mâna cu stareţa, iese, şi fetiţa îl urmează, dar abia face câţiva paşi, stareţa o apucă de braţ şi ea nu încearcă să fugă, doar capul şi-l pleacă, don Julio, avea vreun nume? căci trebuiau s-o boteze. Fetiţa, maică? Nu ştia, oricum n-o fi având nume creştinesc, să-i caute ele unul. Face o plecăciune, iese din rezidenţă, traversează în grabă curtea mănăstirii

şi coboară foarte repede poteca. Când ajunge în piaţă se uită la Jum: cu mâinile legate deasupra capului, atârna ca un fir de plumb de *capironas* şi între picioarele lui atârnând în gol şi capetele privitorilor e un metru de lumină. Benzas, Aguila, Escabino nu mai sunt acolo, doar caporalul Roberto Delgado, câţiva soldaţi, şi aguaruni bătrâni şi tineri adunaţi într-un grup compact. Caporalul nu mai vociferează, Jum tace şi el, Julio Reátegui priveşte spre debarcader: şalupele se leagănă goale, au terminat cu descărcatul. Soarele e crud, vertical, de un galben aproape alb. Reátegui face câţiva paşi spre reşedinţa guvernatorului, dar trecând prin faţa trunchiurilor de *capironas* se opreşte şi priveşte din nou. Amândouă mâinile prelungesc cozorocul şepcii, dar chiar şi aşa razele duşmănoase i se împlântă în ochi. Nu i se zăreşte decât gura, a leşinat, care pare deschisă, îl vede? o să mai strige iarăşi piruvieni? o să-l mai insulte pe caporal? Nu, nu strigă nimic, poate că nici nu are gura deschisă. În poziţia în care se află stomacul îi e supt şi corpul alungit, ai spune că e un om slab şi înalt, nu indianul îndesat şi pântecos care este. Emană din el ceva straniu, cum stă aşa liniştit şi aerian, transformat de soare într-o formă zveltă, incandescentă. Reátegui merge mai departe, intră în reşedinţa guvernatorului, fumul îngroaşă atmosfera, el tuşeşte, strânge câteva mâini, îmbrăţişează şi e îmbrăţişat. Se aud glume şi râsete, cineva îi pune în mână un pahar de bere. Îl bea dintr-o înghiţitură şi se aşază. În jurul lui se aud discuţii, sunt oameni care transpiră, don Julio, o să le lipsească, o să le fie dor de el. Şi lui, mult de tot, dar era timpul să se mai ocupe şi de ale lui, le neglijase pe toate, plantaţiile, fabrica de cherestea, hotelul din Iquitos. Aici îşi pierduse banii, prietenii şi îmbătrânise. Nu-i plăcea politica, pasiunea lui era munca. Mâini grijulii îi umplură paharul, îl aplaudară, îi iau şapca, don Julio, toată lumea venise să-l sărbătorească, până şi cei care trăiau dincolo de Pongo. Era obosit, Arévalo, de două nopţi nu dormise, şi-l dureau oasele. Îşi şterge fruntea, gâtul, obrajii. Din când în când, Manuel Aguila şi Pedro Escabino se depărtează unul de altul şi, între cele două trupuri, apare plasa metalică a ferestrei, în depărtare siluetele de *capironas* din piaţă. Mai e vreun gură-cască pe acolo, sau i-a alungat căldura? Jum nu se zăreşte, corpul lui pământiu s-a dizolvat în şuvoaie de lumină sau se confundă cu scoarţa arămie a trunchiurilor, prieteni: nu cumva să moară. Ca să fie într-adevăr învăţătură de minte, indianul trebuia să se întoarcă în Urakusa şi să povestească celorlalţi cele întâmplate. N-o să moară, don Julio, ba chiar o să-i facă bine puţină plajă. Manuel Aguila? Să nu uite să-i plătească marfa, don Pedro, nu cumva să se spună că s-au făcut abuzuri, nu făcuseră altceva decât să pună lucrurile la punct. Bineînţeles, don Julio, o să le plătească diferenţa pungaşilor ăstora, Escabino, singurul lucru pe care-l cerea era să facă negoţ cu ei ca şi până acum. Acel don Fabio Cuesta

era precis un om de încredere, don Julio? Arévalo Benzas? Dacă n-ar fi aşa, n-ar fi aranjat să-l numească. Lucra de ani de zile cu el, Arévalo. Un tip cam apatic, dar cinstit şi săritor cum puţini sunt, or s-o ducă bine cu don Fabio, îi asigura el. De-ar da Dumnezeu să nu mai fie buclucuri dintr-astea, era îngrozitor cât timp se pierdea, şi Julio Reátegui se simţea mai bine, prieteni: când a intrat l-a cuprins un fel de ameţeală. Nu cumva de foame, don Julio? Mai bine să meargă odată la masă, căpitanul Quiroga îi aşteaptă. Şi, fiindcă veni vorba, ce fel de om e căpitanul ăsta, don Julio? Avea şi el slăbiciunile lui, ca orice om pe lumea asta, don Pedro: dar, în general, era un om cumsecade.

I

— E mai bine de un an de când nu ai mai venit, strigă Fushía.

— Nu aud ce spui, spuse Aquilino, cu mâna pâlnie la ureche; ochii îi rătăcesc pe deasupra coroanelor de *chontas* şi *capanahuas* imbricate una într-alta, sau, pe furiş, cu teamă observă colibele de peste gardul de ferigă, în fundul potecii. Ce spui, Fushía?

— Mai bine de un an, strigă Fushía. Mai bine de un an de când nu ai mai venit, Aquilino.

De data asta bătrânul încuviinţează şi ochii lui, acoperiţi de urdori, se opresc asupra lui Fushía o clipă. Apoi încep iarăşi să rătăcească peste apa noroioasă de pe ţărm, peste arbori, peste meandrele potecii, peste crâng: n-o fi chiar atât, măi omule, cel mult câteva luni. Din colibe nu vine niciun zgomot şi totul pare pustiu, dar el n-avea încredere, Fushía, şi dacă apăreau ca atunci, urlând, goi, şi-i tăiau calea pe potecă, şi alergau spre el şi trebuia să se arunce în apă? Precis n-o să vină, Fushía?

— Un an şi o săptămână, spuse Fushía. Socotesc fiecare zi. Acuma, cum pleci, o să încep iar să număr, primul lucru pe care-l fac în fiecare dimineaţă e să trag o linie. La început nu puteam, acum manevrez piciorul ca o mână, apuc beţişorul cu două degete. Vrei să vezi, Aquilino?

Piciorul cel sănătos înaintează, zgârie nisipul, scormoneşte o grămăjoară de pietre, cele două degete sănătoase se depărtează ca cleştele unui scorpion, se închid peste o piatră, se înalţă, piciorul se mişcă iute, zgârie nisipul, se retrage şi rămâne o dungă dreaptă şi minusculă pe care vântul o şterge în câteva secunde.

— De ce faci asta, Fushía? spuse Aquilino.

— Ai văzut, bătrâne? întrebă Fushía. Uite aşa, în fiecare zi, dungi micuţe, tot mai micuţe ca să-mi încapă pe peretele care mi se cuvine, alea de anul ăsta sunt o grămadă, aproape douăzeci de şiruri de linii. Şi când vii îi dau mâncarea mea infirmierului şi el dă cu var şi le

şterge şi eu pot să însemn din nou zilele care mai sunt. În noaptea asta o să-i dau mâncarea mea şi mâine o să dea cu var.

— Da, da, mâna bătrânului îi cere lui Fushía să se potolească, cum spui tu, e un an, bine, nu te enerva, nu striga. N-am putut să vin mai repede, nu mai mi-e nici mie uşor la drum, adorm, braţele nu mă mai ascultă. Nu vezi cum trec anii? Nu vreau să mor pe apă, râul e bun să trăieşti pe el, nu să mori, Fushía. De ce strigi aşa tot timpul, nu te doare în gât?

Fushía se saltă, se aşază în faţa lui Aquilino, îşi pune capul chiar sub faţa bătrânului şi acesta se trase înapoi strâmbându-se, dar Fushía mârâie şi sare până ce Aquilino îl priveşte: ai văzut, ai văzut, măi omule. Bătrânul îşi astupă nasul şi Fushía se întoarse la locul lui. De aia nu înţelegea ce-i spunea Fushía: putea să mănânce aşa, cu gura ştirbă? Nu simţea lipsa dinţilor, nu se îneca? Fushía neagă cu capul, de mai multe ori.

— Călugăriţa îmi înmoaie totul, strigă el. Pâinea, fructele, totul în apă până se înmoaie şi se desface, atunci pot să le înghit. Numai să vorbesc e nasol, nu-mi vine vocea.

— Nu te supăra că mă ţin de nas, Aquilino îşi strânge nările cu două degete şi vocea îi răsună fonfăită. Îmi vine rău de miros, mi se învârte capul. Ultima oară am dus mirosul cu mine, Fushía, noaptea îmi venea să vărs. Dacă aş fi ştiut că ţi-e atât de greu să mănânci, nu ţi-aş fi adus biscuiţi. O să-ţi zgârii gingiile. Data viitoare o să-ţi aduc bere, suc de *cola.* Numai să ţin minte fiindcă, ştii, nu mă mai ajută capul, uit lucrurile, toate se duc. Sunt bătrân, măi omule.

— Şi acum încă nu e soare, spuse Fushía. Când e soare şi ieşim pe plajă, până şi călugăriţele şi doctorul se ţin de nas, cică pute groaznic. Eu nu simt nimic, m-am obişnuit. Ştii ce e?

— Nu mai striga aşa, Aquilino priveşte norii: vălătuci groşi, cenuşii, şi pete albe presărate ici-colo acoperă cerul, o lumină plumburie se lasă încet deasupra copacilor. Cred că o să plouă, dar chiar dacă plouă tot trebuie să plec. N-o să dorm aici, Fushía.

— Ţi-aduci aminte de florile alea de pe insulă? Fushía ţopăie pe loc ca o maimuţă spână şi roşie. Alea galbene care se deschid odată cu soarele şi se închid când se întunecă, alea cărora huambişii le ziceau duhuri. Ţi-aduci aminte?

— Plec chiar dacă plouă cu găleata, spuse Aquilino. N-o să dorm aici.

— Aşa şi noi, ca florile alea, strigă Fushía. Se deschid odată cu soarele şi ies bale, alea put, Aquilino. Dar ne face bine, nu ne mai mănâncă, ne simţim mai bine. Suntem mulţumiţi şi nu ne mai certăm.

— Nu striga aşa, Fushía, spuse Aquilino. Uite cum s-a înnorat cerul şi cum mai bate vântul. Călugăriţa spunea că asta îţi face rău, trebuie să te întorci la colibă. Şi eu plec în sfârşit, e mai bine.

— Dar noi nu simţim nici când e soare, nici când e înnorat, strigă Fushía, nu simţim niciodată nimic. Mirosim la fel tot timpul şi nu ni se mai pare că pute, ci că aşa miroase viaţa. Mă înţelegi, bătrâne?

Aquilino dă drumul la nas şi respiră adânc. Chipul îi e crăpat de zbârcituri fine, încruntat sub pălăria de paie. Vântul îi fâlfâie cămaşa de pânză groasă şi, din când în când, îi dezvăluie pieptul slab, coastele ieşite în afară, pielea lucioasă. Bătrânul îşi pleacă ochii, priveşte pieziş: e tot acolo, lăfăindu-se, ca un rac uriaş.

— Cu ce seamănă? strigă Fushía. Cu un peşte stricat?

— Pentru numele lui Dumnezeu, nu mai striga, spuse Aquilino. Acum trebuie să plec. Când o să mai vin, o să-ţi aduc lucruri moi, ca să le înghiţi fără să le mesteci. O să caut, o să întreb prin prăvălii.

— Stai, stai jos, strigă Fushía. De ce te-ai ridicat, Aquilino? Stai jos, stai jos.

Ţopăie pe vine în jurul lui Aquilino şi-i caută privirea, dar bătrânul se încăpăţânează să privească norii, palmierii, apele somnoroase ale râului, valurile murdare. În josul râului, o insuliţă de pământ gălbui desparte trufaşă curentul. Fushía e acum lângă picioarele lui Aquilino. Bătrânul se aşază.

— Încă puţin, Aquilino, strigă Fushía. Încă nu, bătrâne, de-abia ai sosit.

— Acum mi-am adus aminte, am să-ţi povestesc ceva, bătrânul se bate peste frunte şi, o clipă, priveşte: piciorul sănătos scormoneşte pământul. În aprilie am fost în Santa María de Nieva. Vezi în ce hal mi-e mintea? Plecam fără să-ţi povestesc. M-a angajat marina, li se îmbolnăvise un pilot şi m-au dus pe un vas din alea care zboară pe apă. Am stat acolo două zile.

— Ţi-era frică să nu mă prind de tine, strigă Fushía. Să nu mă agăţ de picioarele tale, şi de aia te-ai aşezat, Aquilino. Altfel, plecai încetişor, încetişor.

— Nu mai ţipa aşa, lasă-mă să-ţi povestesc, spuse Aquilino. Lalita s-a îngrăşat ceva de speriat, la început niciunul din noi nu l-a recunoscut pe celălalt. Ea credea că am murit. A început să plângă de emoţie.

— Înainte rămâneai toată noaptea, strigă Fushía. Te duceai să dormi pe plută şi a doua zi te întorceai şi stăteai de vorbă cu mine, Aquilino. Rămâneai două-trei zile. Acum nici n-ai venit bine şi vrei să pleci.

— M-au găzduit la ei, Fushía, spuse Aquilino. Are o grămadă de copii, nici nu ţin minte câţi, mulţi. Şi Aquilino e bărbat în toată firea. A fost un timp plutaş şi acum s-a dus să lucreze la Iquitos. Nu mai e cum era în copilărie, ochii nu-i mai sunt chiar atât de oblici. Aproape toţi sunt băieţi şi dacă ai vedea-o pe Lalita n-ai crede că e ea, aşa s-a îngrăşat.

Ti-aduci aminte cum am moşit-o cu mâinile astea ale mele? Aquilino e acum bărbat, şi simpatic foc. Şi copiii lui Nieves şi cei ai jandarmului. Nu poţi să-i deosebeşti, toţi seamănă cu Lalita.

— Pe mine mă invidiau toţi, strigă Fushía. Fiindcă veneai să mă vezi şi pe ei nu vine să-i vadă nimeni. Şi după aia îşi băteau joc fiindcă trecea atâta timp până ce mai veneai. Vine el adevărul e că-i tot timpul pe drumuri, face negoţ pe râuri, dar o să vină el, mâine, sau poimâine, dar oricum o să vină. Acum parcă n-ai mai veni deloc, Aquilino.

— Lalita mi-a povestit toată viaţa ei, spuse Aquilino. Ea nu mai voia copii, dar jandarmul voia şi-a lăsat-o borţoasă de nenumărate ori, şi în Santa María de Nieva băieţilor li se spune Barosanii. Dar nu numai copiilor jandarmului, ci şi celor ai lui Nieves şi copilului tău.

— Lalita? strigă Fushía. Lalita, bătrâne?

Se mişcă un lichid trandafiriu, gemete şi odată cu ele duhori putrede şi bătrânul îşi astupă nasul, îşi dă capul pe spate. A început să plouă şi vântul sâsâie printre copaci, hăţişul dansează pe malul celălalt, se aude un plescăit şoptit de frunze. Ploaia e încă subţire, nevăzută. Aquilino se ridică în picioare:

— Ai văzut, a început să plouă, trebuie să plec, fonfăie el. O să trebuiască să dorm pe plută, o să mă ude toată noaptea. Nu pot să merg împotriva curentului pe ploaia asta, dacă mă lasă motorul n-o să mai am putere şi o să mă târască apa, mi s-a mai întâmplat. Te-am întristat cu ce ţi-am povestit despre Lalita? De ce nu mai strigi, Fushía?

E mai încovoiat ca înainte, curb ovoid, şi nu răspunde. Piciorul sănătos se joacă cu pietrele împrăştiate pe nisip: le risipeşte şi le îngrămădeşte, le risipeşte şi le îngrămădeşte, le potriveşte marginile, şi în toate aceste mişcări minuţioase şi încete e un fel de melancolie. Aquilino face doi paşi, nu-şi mai dezlipeşte acum privirea de la spatele acela aprins, de la oasele pe care le spală apa. Mai dă un pic înapoi, acum nu se mai deosebesc plăgile şi pielea, totul e o suprafaţă vânătă-violetă, cu ape. Îşi dă drumul la nas şi respiră adânc.

— Nu te întrista, Fushía, îngână el. O să vin la anul, chiar dacă voi fi foarte obosit, pe cuvântul meu. O să-ţi aduc lucruri moi. Te-ai supărat de povestea cu Lalita? Ţi-ai adus aminte de alte timpuri? Aşa e viaţa, măi omule, cel puţin ţie ţi-a fost mai bine ca altora, gândeşte-te la Nieves.

Îngână şi se trage înapoi, a şi ajuns pe potecă. În gropi se văd bălţi şi o boare vegetală foarte puternică invadează atmosfera, un miros de sevă, răşină şi plante care germinează. Un abur călduţ, încă subţire, urcă în valuri unduitoare. Bătrânul continuă să se tragă înapoi, grămăjoara de carne vie însângerată stă nemişcată în depărtare, dispare dincolo de ferigi. Aquilino se întoarce, aleargă spre colibe,

Fushía, o să vină la anul, murmurând, să nu se întristeze. Acum plouă cu găleata.

II

— Grăbeşte-te, părinte, spuse Pădureanca. Am adus un taxi şi ne aşteaptă.

— Un moment, spuse răguşit părintele García, frecându-se la ochi. Trebuie să mă îmbrac.

Intră în casă şi Pădureanca făcu semn şoferului de taxi să aştepte. Roiuri de insecte zburau sfârâind în jurul felinarelor din Piaţa Merino, acum pustie, cerul era înalt şi înstelat şi pe bulevardul Sánchez Cerro se şi vedeau, urnind, primele camioane şi autobuze de noapte. Pădureanca rămase pe şosea până ce uşa se deschise din nou şi ieşi părintele García, cu faţa ascunsă într-un fular cenuşiu, cu o pălărie de postav trasă până pe sprâncene. Se urcară în taxi şi acesta o porni.

— Mergi repede, meştere, spuse Pădureanca. Cât poţi de repede, meştere.

— E departe? spuse părintele García şi vocea i se transformă într-un căscat prelung.

— Un pic, părinte, spuse Pădureanca. Pe la Clubul Grau.

— Şi atunci de ce ai venit până aici? bombăni părintele García. De ce mai există parohia din cartierul Buenos Aires? De ce trebuie să mă trezeşti pe mine şi nu pe părintele Rubio?

Localul Trei stele era închis, dar se vedea lumină înăuntru, părinte: doamna voia să vină el. Trei bărbaţi ţinându-se de umeri fredonau la colţ şi un altul, puţin mai încolo, urina pe perete. Un camion supraîncărcat cu lăzi mergea semeţ prin mijlocul străzii, şoferul taxiului îi cerea zadarnic voie să treacă, claxonând, stingând şi aprinzând farurile şi dintr-odată pălăria de postav înaintă chiar lângă gura Pădurencei, ce doamnă voia să vină el? Camionul se dădu la o parte, în sfârşit, şi taxiul putu să treacă, părinte, doamna Chunga, o tresărire bruscă, cum? cine era pe moarte? sutana începu să se agite, vocea părintelui García părea sugrumată, aproape un icnet, de sub fular: la cine mergea pentru spovedanie?

— La domnul Anselmo, părinte, îngână Pădureanca.

— E pe moarte harpistul? exclamă şoferul. Cum aşa? El era?

Maşina frână brusc, scrâşni pe bulevardul Grau, apoi o porni drept înainte ca din puşcă şi, cu farurile de distanţă aprinse, continuă să-şi mărească viteza fără s-o micşoreze la intersecţii, se mărginea doar să-şi anunţe trecerea în viteză claxonând cu putere. În acest timp, pălăria de postav pendula năucită în faţa chipului Pădurencei şi gâtlejul părintelui García se înverşuna parcă într-o luptă răguşită cu ceva care-l astupa şi-l asfixia.

— Cânta în culmea veseliei şi deodată a căzut pe podea, suspină Pădureanca. S-a învineţit tot, săracul de el, părinte.

O mână ieşi brusc din umbră, o zgâlţâi pe Pădureanca de umăr şi ea gemu, mergeau la bordel? speriată, şi se lipi de uşa taxiului: nu, părinte, nu, la Casa Verde. Acolo trăgea să moară, de ce o îmbrâncea aşa, ce-i făcuse, şi părintele García îi dădu drumul şi-şi smulse cu violenţă fularul de la gât. Respirând anevoie, îşi apropie gura de ferestruică şi rămase aşa o clipă, aplecat, cu ochii închişi, aspirând cu nelinişte aerul uşor al nopţii. Apoi se prăbuşi pe spate pe locul lui şi se acoperi la loc cu fularul.

— Casa Verde e bordel, nefericito, spuse el răguşit. Acum ştiu cine eşti, acum ştiu de ce eşti pe jumătate goală şi aşa de vopsită.

— N-au chemat un doctor? întrebă şoferul. Ce veste tristă, domnişoară. Iartă-mă că mă bag, dar îl cunosc foarte bine pe harpist. Cine nu-l cunoaşte, şi cu toţii îl stimăm foarte mult.

— Ba au chemat, spuse Pădureanca. E acolo doctorul Zevallos. Dar zice că doar printr-o minune poate să mai scape. Plâng cu toţii, părinte.

Părintele García se încovoiase pe locul lui şi nu vorbea, dar, din când în când, slab, îndărătnic, un zgomot răzbătea prin fular. Taxiul se opri în faţa gardului de la Clubul Grau; motorul continuă să urle şi să scoată fum.

— Aş intra până în mahala, spuse şoferul, dar nisipul e foarte moale şi precis mă împotmolesc. Îmi pare rău de ce-am aflat, sincer vă spun.

În timp ce Pădureanca deznoda o batistă, scotea banii şi plătea, părintele García coborî şi închise portiera cu mânie. O porni prin pustiu, cu paşi mari. Din când în când se poticnea, se afunda şi se ridica pe suprafaţa aceea inegală şi, în noaptea senină, îl vedeai înaintând printre dunele gălbui, cocoşat şi întunecat ca un vultur uriaş. Pădureanca îl ajunse la jumătatea drumului.

— Dumneata îl cunoşteai, părinte? îngână ea. Sărăcuţul, nu-i aşa? Dacă ai şti cum cânta, ce frumos. Deşi de-abia mai putea să vadă.

Părintele García nu răspunse. Mergea încovoiat, cu picioarele îndepărtate, într-un ritm foarte iute, respirând din ce în ce mai neliniştit.

— Ce ciudat mi se pare, părinte, spuse Pădureanca. Nu se auzea niciun zgomot, şi în fiecare noapte muzica orchestrei ajungea până aici. Ba chiar mai încolo, de la şosea se auzea limpede.

— Taci, nefericito, urlă părintele García, fără s-o privească. Ţine-ţi clanţa!

— Nu te supăra, părinte, spuse Pădureanca. Nici măcar nu ştiu despre ce vorbesc. Sunt tare necăjită, dumneata nu ştii cum era don Anselmo.

— Ba ştiu foarte bine, nefericito, şopti părintele García, îl cunosc dinainte să te fi născut tu.

Mai spuse ceva, de neînţeles, şi din nou izbucni sunetul acela ciudat, răguşit şi gâfâit. În uşile caselor din mahala erau oameni, şi la trecerea lor se auzeau şoapte, bună seara, câteva femei îşi făceau semnul crucii. Pădureanca bătu la uşă şi, imediat, o voce de femeie: era închis, nu se servea, doamnă, ea era, venise părintele. Se făcu tăcere, paşi grăbiţi, uşa se deschise şi o lumină fumegândă lumină faţa slabă şi îmbătrânită a părintelui García, fularul care-i dansa la gât. Intră în local urmat de Pădureanca, nu răspunse la salutul a două voci de bărbaţi de la tejghea, poate că nici nu auzi murmurul plin de respect care se ridicase la două mese înconjurate de nişte siluete ceţoase. Rămase acru şi nemişcat lângă pista de dans goală şi când apăru în faţa lui o siluetă fără chip, unde era? bombăni în grabă, şi Chunga, care-i întinsese mâna, îi schimbă direcţia şi arătă scara: acolo să-l conducă cineva. Pădureanca îl luă de braţ, părintele, o să-i arate ea. Traversară salonul, urcară la etajul întâi şi pe coridor părintele García se smulse dintr-odată din mâna Pădurencei. Ea bătu foarte uşor la una din cele patru uşi identice şi o deschise. Se dădu într-o parte şi, după ce intră părintele García, o închise şi se întoarse în salon.

— Era frig afară? o întrebă Bolas. Văd că tremuri.

— Bea paharul ăsta, spuse Tânărul Alejandro. O să te încălzească.

Pădureanca luă paharul, bău şi se şterse la buze cu mâna.

— Părintele s-a înfuriat pe neaşteptate, spuse ea. În taxi m-a apucat de umăr, m-a zgâlţâit. Credeam că o să mă bată.

— E foarte prost-dispus, spuse Bolas. Eu nu credeam că o să vină.

— Mai e aici doctorul Zevallos, doamnă? întrebă Pădureanca.

— A coborât acum o clipă, să bea o cafea, răspunse Chunga. A spus că e tot aşa.

— O să mai beau un pahar, Chunguita, am nevoie pentru nervi, spuse Bolas. N-am bani, mi-i reţii tu.

Chunga încuviinţă şi le umplu amândurora paharele. Apoi, cu sticla în mână, se duse spre masa din marginea pistei de dans, unde fetele şuşoteau discret: voiau să bea ceva? Nu voiau, doamnă, mulţumim, şi nu mai aveau de ce să rămână, puteau să plece. Alte şuşoteli îi răspunseră, mai îndelung, un scaun trosni, doamnă, dacă nu deranja pe nimeni ele preferau să rămână, se poate? şi Chunga sigur că da, cum vor ele, şi se întoarse la tejghea.

Umbrele îşi continuau dialogurile stinse şi muzicanţii beau în tăcere, privind din când în când scara.

— De ce nu cântaţi ceva? întrebă Chunga, cu jumătate de glas, făcând un gest nedesluşit. Dacă o să vă audă poate o să-i facă plăcere; o să simtă că sunteţi alături de el.

Bolas şi Tânărul şovăiau, Pădureanca da, da, doamna avea dreptate,

i-ar face plăcere, şi umbrele se opriră din şuşotit; bine, o să-i cânte. Merseră spre colţul orchestrei, agale, Bolas se instală pe băncuţă, lângă perete, şi Tânărul ridică chitara de pe jos. Începură cu o melodie tristă, şi doar după câtva timp se încumetară să-şi dea drumul la glas, printre dinţi, fără convingere, dar puţin câte puţin ridicară tonul şi-şi recăpătară până la urmă îndemânarea şi vioiciunea obişnuită. Când interpretau câte o compoziţie de-a Tânărului se vedea că sunt mai mişcaţi, spuneau versurile cu voce tărăgănată şi sentimentală, şi Bolas, din când în când, îşi pierdea glasul şi tăcea. Chunga le întinse nişte pahare. Şi ea părea tulburată şi nu mai mergea cu siguranţa aceea uşor arogantă dintotdeauna, ci în vârful picioarelor, fără să-şi mişte braţele şi fără să se uite la nimeni, parcă speriată şi nedumerită, doamnă: cobora doctorul Zevallos, Bolas şi Tânărul se opriră din cântat, fetele se ridicară, Chunga şi Pădureanca alergară şi ele spre scară.

— I-am făcut o injecţie, doctorul Zevallos îşi şterge fruntea cu batista. Dar nu trebuie să vă faceţi prea multe iluzii. Părintele García e cu el. Acum de asta are nevoie, să vă rugaţi pentru sufletul lui.

Îşi trecu limba peste buze, Chunga, îi era o sete îngrozitoare: era cald sus. Chunga se duse spre bar şi se întoarse cu un pahar de bere. Doctorul Zevallos stătea la masă cu Tânărul, Bolas şi Pădureanca. Fetele se întoarseră la locul lor şi şuşoteau iarăşi, monoton.

— Aşa e viaţa, doctorul Zevallos bău, oftă, închise şi deschise ochii. Tuturor o să ne vină rândul într-o bună zi. Şi mie mult mai curând decât vouă.

— Suferă tare, domnu' doctor? întrebă Bolas, cu o voce de om beat; dar privirile şi gesturile îi erau indiferente.

— Nu, de asta i-am şi făcut injecţia, spuse doctorul. Şi-a pierdut cunoştinţa. Şi-o recapătă din când în când pentru câteva clipe. Dar nu simte nicio durere.

— Ei îi cântau, şopti Chunga, şi ea cu vocea schimbată şi privirea nesigură. Am crezut că i-ar face plăcere.

— Nu se aude din cameră, spuse doctorul. Dar eu am auzul slab, poate că Anselmo auzea. Aş fi vrut să ştiu exact ce vârstă are. Peste optzeci, precis. E mai mare ca mine, şi eu merg pe şaptezeci. Mai toarnă-mi un pahar, Chunga.

Apoi tăcură şi rămaseră astfel timp îndelungat. Chunga se ridica din când în când, mergea la tejghea şi aducea bere şi păhărele cu rachiu. Murmurul fetelor se auzea tot timpul, uneori aspru şi nervos, alteori ascuns şi aproape nesimţit. Şi dintr-odată se ridicară cu toţii din nou şi alergară spre scara pe care cobora părintele García, fără pălărie şi fără fular, anevoie, făcând semne cu mâna doctorului Zevallos. Acesta urcă treptele ţinându-se de balustradă, dispăru pe culoar, părintele, ce se întâmplase, mai multe întrebări izbucniră deodată şi, ca şi cum zgomotul i-ar fi speriat, tăcură cu toţii în acelaşi

timp. Părintele García murmura ceva, înecându-se. Dinţii îi clănţăneau puternic şi privirea rătăcitoare nu i se oprea pe nici un chip. Tânărul şi Bolas stăteau îmbrăţişaţi şi unul dintre ei plângea. Puţin timp după aceea fetele începură să se frece la ochi, să geamă, să se vaite cu glas tare, să se arunce una în braţele celeilalte, şi doar Chunga şi Pădureanca îl mai sprijineau pe părintele García care tremura şi-ai cărui ochi trişti se rostogoleau în orbite fără încetare, îl târâră amândouă până la un scaun şi el, inert, le lăsa să-l aşeze, să-i frece fruntea şi bea fără să se opună paharul de rachiu pe care i-l golea Chunga în gură. Corpul îi tremura mereu, dar ochii i se înseninaseră şi priveau ţintă în gol, înconjuraţi de cearcăne mari, vinete. Puţin timp după aceea apăru pe scară doctorul Zevallos. Coborî fără grabă, cu capul plecat frecându-şi încet gâtul.

— A murit împăcat cu Dumnezeu, spuse el. Asta e singurul lucru care mai contează.

Umbrele de la mesele din fund se liniştiseră şi ele şi şoaptele renăşteau, încă timide, îndurerate. Cei doi muzicanţi, îmbrăţişaţi, plângeau, Bolas foarte tare, Tânărul fără zgomot, zguduindu-şi umerii.

Doctorul Zevallos se aşează, un fel de melancolie i se aşternu pe faţa buhăită, părinte: reuşise să vorbească cu el? Părintele García făcu din cap că nu. Pădureanca îl mângâia pe frunte şi el, încovoiat pe scaun, făcea eforturi să vorbească, nu-l recunoscuse, şi un şuierat îi ţâşnea din gură, şi încă o dată, privirea lui reînnodă explorarea aceea buimacă, neîncetată a lucrurilor din jur: tot timpul Steaua Nordului, doar asta se înţelegea. Vocea lui, înecată de plânsul lui Bolas, abia se auzea.

— Era un hotel pe aici, când eram eu tânăr, îi spuse doctorul Zevallos, cu o anumită nostalgie, Chungăi, dar ea nu-l asculta. În piaţa Armelor, unde e acum Hotelul Turiştilor.

III

— Tot timpul nu faci altceva decât să dormi, nu profiţi deloc de drum, spuse Lalita. Şi acum o să pierzi sosirea.

Ea stă sprijinită în coate la bord şi Huambachano, pe jos, cu spatele sprijinit de nişte parâme înfăşurate, deschide ochii holbaţi, bine ar fi să doarmă, vocea îi sună slabă şi bolnavă, ţinea ochii închişi ca să nu mai vomite, Lalita: dăduse afară tot ce mâncase, dar tot îi mai venea să verse. Era vina ei, el ar fi vrut să rămână în Santa María de Nieva. Cu jumătate de corp peste bord, Lalita devorează cu ochii orizontul cu acoperişuri roşietice, faţadele albe, palmierii înalţi care dau oraşului un aspect zbârlit, şi siluetele foarte clare mişcându-se pe chei. Oamenii de pe covertă se străduiesc să-şi găsească un loc lângă bord.

— Barosane, nu fi fraier, pierzi tot ce e mai frumos, spuse Lalita.

Uite oraşul meu, Barosane, ce mare e, ce frumos. Ajută-mă să-l caut pe Aquilino.

Chipul abătut al lui Huambachano schiţează un simulacru de zâmbet, corpul lui durduliu se răsuceşte şi până la urmă se ridică, anevoie. O forfotă mare cuprinde coverta, pasagerii îşi controlează bagajele, şi le pun pe umăr şi, molipsiţi de agitaţia aceea, porcii grohăie, găinile cotcodăcesc şi bat frenetic din aripi, iar câinii merg încoace şi încolo, lătrând, cu urechile ţepene, cu coada fremătând. O sirenă sfredeleşte aerul, fumul negru care iese din coş e din ce în ce mai gros şi peste oameni plouă cu particule de cărbuni. Au intrat în port, înaintează printr-un arhipelag de şalupe cu motor, bacuri încărcate de banane, luntri, Barosane, îl vedea? să se uite cu atenţie, trebuie să fie pe acolo, dar Barosanul se schimba iarăşi la faţă: blestemată soartă. Are un acces de icnituri, dar nu vomită, se mulţumeşte să scuipe cu furie. Chipul lui unsuros e crispat şi violaceu, ochii i s-au înroşit îngrozitor. De pe puntea de comandă un omuleţ dă ordine strigând, gesticulând, şi doi marinari desculţi, cu torsul gol, căţăraţi pe proră, aruncă parâmele spre chei.

— În toate dai greş, Barosane, spuse Lalita, continuând să privească portul. Mă întorc în Iquitos după atâta timp şi tu te îmbolnăveşti.

Cutii de conserve, lemne, ziare, resturi se leagănă în ritmul apelor uleioase. De jur-împrejur sunt numai şalupe, unele proaspăt vopsite şi cu steguleţe la catarg, bărci, bacuri, geamanduri şi barcazuri. Pe chei, lângă pasarela de scânduri, o mică gloată amorfă de hamali urlă şi strigă la pasageri, îşi spun numele, se bat în piept, fiecare încearcă să ocupe primul loc lângă pasarelă. În spatele lor e o reţea de sârmă şi nişte şoproane de lemn prin care se înghesuie lumea care-i aşteaptă pe călători: uite-l, Barosane, ăla cu pălărie. Ce mare, ce frumos e, să-i facă semne, şi Huambachano deschide ochii sticloşi, să-l salute, Barosane, ridică mâna şi o flutură, fără vlagă. Vasul nu se mai clatină şi cei doi marinari sar pe chei, manipulează parâmele, le leagă de nişte postamente. Acum hamalii urlă, sar şi strâmbându-se şi izmenindu-se încearcă să atragă atenţia pasagerilor. Un bărbat în uniformă albastră şi chipiu alb se plimbă nepăsător prin faţa planşelor. În spatele gardului de sârmă oamenii flutură mâinile, râd şi în toată zarva, la intervale regulate, răsună sirena stridentă: Aquilino! Aquilino! Aquilino! Culorile revin pe chipul lui Huambachano şi zâmbetul lui e acum mai firesc, mai puţin patetic. Îşi croieşte drum printre femeile încărcate cu legături, târând o valiză burduşită şi un sac.

— S-a îngrăşat, vezi? spuse Lalita. Şi cum s-a îmbrăcat el ca să ne primească, Barosane. Spune ceva, nu fi nerecunoscător, sau poate nu-ţi dai seama de toate câte le face pentru noi.

— Da, s-a îngrăşat şi şi-a pus cămaşă albă, spune, mecanic, Huambachano. Bine c-am ajuns, nu sunt făcut pentru apă. Corpul meu

nu se poate obişnui, am pătimit tot timpul drumului.

Omul cu uniformă albastră strânge biletele şi pe fiecare pasager îl predă cu un gest prietenesc hamalilor simieşti, disperaţi, care se năpustesc spre ei, le smulg animalele şi pachetele, rugându-i sau înjurându-i dacă nu voiau să dea drumul la bagaje. Nu sunt decât zece, dar după zgomotul pe care-l fac parc-ar fi o sută; murdari, ciufuliţi, scheletici, n-au pe ei decât nişte pantaloni peticiţi şi, ici-colo, câte unul are o cămaşă numai zdrenţe. Huambachano îi dă în lături înghiontindu-i, stăpâne, cum vrea el, cară-te, şi ei nu se lasă; să mă scuipi în ochi, cinci reales, stăpâne, şi el cară-te, faceţi loc. Îi lasă în urmă şi ajunge la barieră, bălăbănindu-se. Aquilino îi iese în întâmpinare şi se îmbrăţişează.

— Ţi-ai lăsat mustaţă, spuse Huambachano, ţi-ai dat cu briantină. Ce mult te-ai schimbat, Aquilino.

— Aici nu e ca prin părţile alea, trebuie să fii bine îmbrăcat, zâmbeşte Aquilino. Cum a fost drumul? Vă aştept de azi-dimineaţă.

— Maică-ta s-a simţit bine pe drum, a fost mulţumită, spuse Huambachano. Dar mie mi-a fost rău, tot drumul am vomitat. De atâţia ani nu m-am mai suit pe un vapor.

— Asta se vindecă cu un pic de băutură, spuse Aquilino. Ce face mama, de ce a rămas acolo?

Masivă, cu părul lung şi cărunt lăsat pe spate, Lalita e înconjurată de hamali. S-a aplecat spre unul din ei, buzele i se mişcă, şi-l priveşte foarte de aproape, cu o curiozitate aproape agresivă: tâmpiţii ăştia, nu vedeau că n-are valiză? Ce voiau, s-o care pe ea? Aquilino începe să râdă, scoate o cutie de ţigări Inca, îi oferă o ţigară şi lui Huambachano, i-o aprinde. Acum Lalita şi-a pus una din mâini pe umărul hamalului şi îi vorbeşte cu vioiciune; el ascultă într-o atitudine rezervată, neagă cu capul şi după o clipă se retrage şi se amestecă cu ceilalţi, începe să sară şi să ţipe, să alerge după călători. Lalita vine spre gardul de sârmă, foarte vioaie, cu braţele deschise. În timp ce ea şi Aquilino se îmbrăţişează, Huambachano fumează şi chipul lui, printre rotocoalele de fum, se vede odihnit şi placid.

— Eşti ditamai bărbatul, acum te-nsori, mâine-poimâine îmi faci şi nepoţi. Lalita îl strânge în braţe pe Aquilino, îl obligă să se dea înapoi şi să se întoarcă pe loc. Şi ce elegant eşti, ce bine-ţi stă.

— Ştii unde o să locuiţi? întrebă Aquilino. La părinţii Ameliei, eu căutasem un hotel, dar ei nu şi nu, le punem un pat aici, la intrare. Sunt oameni cumsecade, o să vă împrieteniţi.

— Când e nunta? întreabă Lalita. Mi-am adus o rochie nouă, Aquilino, s-o îmbrac prima oară în ziua aceea. Şi Barosanul trebuie să-şi cumpere o cravată, aia pe care o avea era foarte veche şi nu l-am lăsat s-o ia.

— Duminică, răspunde Aquilino. Totul e pregătit, la biserică s-a

plătit şi am aranjat o petrecere nu prea mare, acasă la părinţii Ameliei. Mâine îmi iau rămas-bun de la prieteni. Dar nu mi-ai spus nimic de fraţi. Sunt bine cu toţii?

— Bine, dar toată ziua visează să vină la Iquitos, spune Huambachano. Până şi ăla micu' vrea s-o întindă, ca şi tine.

Au ieşit pe chei şi Aquilino duce valiza pe umăr şi sacul sub braţ. Huambachano fumează şi Lalita priveşte cu lăcomie parcul, casele, trecătorii, automobilele, Barosane, nu-i aşa că e un oraş frumos? Cum se mai mărise, nimic din toate astea nu existau când era ea mică şi Huambachano da, cu o mutră scârbită: la prima vedere părea frumos.

— N-ai fost niciodată aici când erai jandarm? întrebă Aquilino.

— Nu, numai pe coastă, zice Huambachano. Şi după aia în Santa María de Nieva.

— Nu putem merge pe jos, părinţii Ameliei locuiesc departe, spuse Aquilino. Hai să luăm un taxi.

— Într-o zi vreau să merg în locurile unde m-am născut, spune Lalita. O mai exista casa mea, Aquilino? o să mă podidească plânsul când o să văd Belén, poate casa există şi e neschimbată.

— Şi cu lucrul cum e? întrebă Huambachano. Câştigi bine?

— Deocamdată destul de puţin, spune Aquilino. Dar stăpânul tăbăcăriei o să ne mărească leafa la anul, aşa ne-a făgăduit. El mi-a avansat banii pentru biletele voastre.

— Ce-i aia tăbăcărie? întrebă Lalita. Nu lucrai într-o fabrică?

— Unde se tăbăcesc pieile de şopârlă, spune Aquilino. Se fac pantofi, genţi. Când am intrat nu ştiam nimic şi acum mă pun să-i învăţ pe cei noi.

El şi Huambachano strigă după fiecare taxi care trece, dar nu se opreşte niciunul.

— M-a lăsat răul de mare, spune Huambachano. Dar acum am rău de oraş. Şi de asta m-am dezobişnuit.

— Adevărul e că pentru dumneata nicăieri nu e ca în Santa María de Nieva, spune Aquilino. E singurul loc care-ţi place pe lume.

— Aşa e, n-aş mai putea să trăiesc la oraş, spune Huambachano. Mai bine în căsuţa mea de la ţară, viaţă liniştită. Când mi-am dat demisia din jandarmerie i-am spus maică-tii, o să mor în Santa María de Nieva şi aşa o să fac.

O maşină demodată frânează în faţa lor cu un zgomot de fiare vechi, scârţâind de parcă s-ar fi desfăcut din toate încheieturile. Şoferul pune valiza deasupra maşinii, o leagă cu o sfoară şi Lalita şi Huambachano se aşază în spate, Aquilino lângă şofer.

— Am aflat ce m-ai rugat, mamă, spuse Aquilino. M-am zbătut mult, nu ştia nimeni, mă trimiteau dintr-o parte în alta. Dar până la urmă am aflat.

— Ce anume? întrebă Lalita.

Priveşte ameţită străzile din Iquitos, cu un zâmbet pe buze, cu ochii tulburaţi.

— Despre domnul Nieves, spuse Aquilino, şi Huambachano, cu o mişcare bruscă, începe să privească pe fereastră. I-au dat drumul anul trecut.

— Atâta timp l-au ţinut închis? întreabă Lalita.

— S-o fi dus în Brazilia, spune Aquilino. Toţi cei care ies din închisoare se duc la Manaos. Aici nu li se dă de lucru. O fi găsit el ceva pe acolo, dacă într-adevăr era un pilot aşa de bun cum se spune. Numai că după ce a stat atâta vreme departe de râu, poate că şi-a uitat meseria.

— Nu cred s-o fi uitat, spuse Lalita, interesată din nou de spectacolul străzilor înguste şi pline de lume, de trotuarele înalte şi faţadele cu chenare colorate. Bine măcar că până la urmă i-au dat drumul.

— Care e numele de familie al logodnicei tale? întreabă Huambachano.

— Marin, răspunse Aquilino. E brunetă. Lucrează şi ea tot la tăbăcărie. N-aţi primit fotografia pe care v-am trimis-o?

— Atâţia ani nu m-am gândit la ce-a fost, zise Lalita, dintr-odată, întorcându-se spre Aquilino. Şi acum văd din nou Iquitos şi tu-mi vorbeşti de Adrián.

— Şi maşina îmi dă ameţeală, o întrerupe Huambachano. Mai e mult până când ajungem, Aquilino?

IV

Se luminează printre dune, în spatele Cazărmii Grau, dar oraşul e încă în beznă când doctorul Pedro Zevallos şi părintele García traversează pustiul ţinându-se de braţ şi se urcă în taxiul oprit pe şosea. Înfofolit în fular, cu pălăria trasă pe frunte, din părintele García n-au mai rămas decât doi ochi febrili, un nas cărnos care izbucneşte sub genele dese.

— Cum te simţi? întrebă doctorul Zevallos, scuturându-şi pantalonii.

— Tot mi se învârte capul, şopteşte părintele García. Dar o să mă culc şi o să-mi treacă.

— Nu te poţi duce la culcare în halul ăsta, spune doctorul Zevallos. O să mâncăm mai întâi, ceva cald o să ne facă bine.

Părintele García face un gest de plictiseală, n-o fi nicăieri deschis la ora asta, dar doctorul Zevallos îl întrerupe, dându-se mai în faţă spre şofer: o fi deschis la Angélica Mercedes? Trebuie să fie, domnule, şi părintele García mormăie ceva, ea deschidea devreme, acolo nu, şi mâna îi tremură în faţa chipului doctorului Zevallos, acolo nu,

tremură din nou şi se întoarce în vizuina ei de cute.

— Nu mai cârti tot timpul, zice doctorul Zevallos. Ce-ţi pasă unde mergem? Important e să-ţi încălzeşti un pic stomacul după noaptea asta îngrozitoare. Nu te mai preface, ştii foarte bine că n-o să închizi ochii dacă te bagi de acum în pat. La Angélica Mercedes o să bem ceva şi o să stăm de vorbă.

O respiraţie aspră străbate fularul, părintele García se răsuceşte pe locul lui fără să răspundă. Taxiul intră în cartierul Buenos Aires, trece prin faţa vilelor cu grădini mari, aliniate de ambele părţi ale şoselei, ocoleşte Monumentul opac şi alunecă spre masa întunecată a catedralei. Câteva vitrine de pe bulevardul Grau sclipesc în zori, camionul gunoierilor e oprit în faţa Hotelului Turiştilor şi nişte bărbaţi în salopete se îndreaptă spre el încărcaţi cu pubele. Şoferul conduce cu ţigara în gură, o dâră cenuşie alunecă de pe buzele lui spre locurile din spate şi părintele García începe să tuşească. Doctorul Zevallos deschide puţin fereastra.

— N-ai mai venit în mangachería de la priveghiul Domitilei Yara? întreabă doctorul Zevallos; niciun răspuns: părintele García stă cu ochii închişi şi sforăie în duşmănie.

— Ştii că era cât pe ce să-l omoare atunci, la priveghi? întreabă şoferul.

— Taci din gură, măi omule, şopteşte doctorul Zevallos. Dacă te aude, îl apucă furia.

— E adevărat că a murit harpistul, domnule? îl întreabă şoferul. De aia v-au chemat la Casa Verde?

Bulevardul Sánchez Cerro se prelungeşte ca un tunel şi în penumbra trotuarelor se profilează, la distanţe egale, silueta câte unui copac. În fund, pe un orizont difuz de acoperişuri şi nisipuri, se iveşte clipind un cerc strălucitor.

— A murit în dimineaţa asta, spune doctorul Zevallos. Sau poate crezi că părintele García şi cu mine mai suntem la vârsta să petrecem o noapte la Chunga?

— Pentru asta nu există vârstă, domnule, râde şoferul. Un coleg a dus-o pe una din femei să-l ia pe părintele García, pe aia căreia i se spune Pădureanca. El mi-a povestit că harpistul e pe moarte, domnule, ce nenorocire.

Doctorul Zevallos priveşte distrat zidurile văruite, porţile zăvorâte, clădirea nouă Solari, roşcovii de curând plantaţi pe trotuare, fragili şi graţioşi în pătratele lor de pământ: cum se mai răspândeau veştile în oraşul ăsta. Dar el trebuia să ştie, domnule, şi şoferul coboară vocea, e adevărat ce se spunea? îl spionează pe părintele García prin oglinda retrovizoare, e adevărat că părintele i-a ars harpistului Casa Verde? Cunoscuse căsoaia aia, domnule? Era chiar aşa de mare cum se spunea, aşa de straşnică?

— De ce or fi aşa piuranii, se miră doctorul Zevallos. N-au obosit în treizeci de ani să tot frece aceeaşi poveste? I-au otrăvit viaţa sărmanului preot.

— Nu-i vorbi de rău pe piurani, domnule, spune şoferul. Piura e patria mea.

— Şi a mea, măi omule, spune doctorul Zevallos. Şi apoi nu vorbesc, ci gândesc cu voce tare.

— Dar trebuie să fie ceva adevărat, domnule, insistă şoferul. Altfel, de ce ar vorbi lumea, de unde vorba asta incendiator, incendiator.

— De unde să ştiu eu, spune doctorul Zevallos. De ce nu te încumeţi să-l întrebi pe părinte?

— Cu firea pe care o are! nici în glumă, râde şoferul. Dar spune-mi măcar dacă a existat casa aia sau sunt născociri de-ale oamenilor.

Trec acum prin partea nouă a bulevardului: vechea şosea se va uni peste puţin timp cu această pistă asfaltată şi camioanele care vin din sud şi-şi continuă drumul spre Sullana, Talara şi Tumbes nu vor mai fi obligate să treacă prin centrul oraşului. Trotuarele sunt late şi joase, felinarele sunt proaspăt vopsite, scheletul ăsta înalt de beton armat va fi, poate, un zgârie-nori mai înalt decât Hotelul Cristina.

— Cartierul cel mai modern o să se întâlnească nas în nas cu cel mai vechi şi mai sărac, spune doctorul Zevallos. Nu cred s-o mai ducă mult mangachería.

— O să se întâmple la fel ca şi cu Gallinacera, domnule, spuse şoferul. O să bage buldozerele şi vor face case ca astea, pentru albi.

— Şi unde dracu' or să se ducă mangacherii cu caprele şi măgarii lor? zice doctorul Zevallos. Şi unde o să mai poată omul bea o bere ca lumea în Piura?

— Or să fie foarte trişti mangacherii, domnule, spune şoferul. Harpistul era Dumnezeul lor, mai popular ca Sánchez Cerro. Acum or să aprindă lumânări şi pentru don Anselmo, şi or să se roage pentru el ca pentru cuvioasa Domitila.

Taxiul părăseşte bulevardul şi, zdruncinându-se, hurducăindu-se, înaintează pe o străduţă nepavată, printre colibe de bambus. Ridică nori de praf şi-i înfurie pe câinii vagabonzi care aleargă după el pe lângă şanţuri lătrând, domnule: aveau dreptate mangacherii, aici se lumina mai devreme ca în Piura. În lumina albastră, prin norii de praf, se disting trupuri culcate pe rogojini în uşa caselor, femei cu urcioare pe cap, măgari somnoroşi şi apatici. Atraşi de uruitul motorului, de prin colibe ies copii şi, goi sau în zdrenţe, aleargă în urma taxiului, făcând semne, ce era, căscând, ce se întâmpla: nimic, părinte, pe aici trecerea e interzisă.

— Lasă-ne aici, spuse doctorul Zevallos. O să mergem puţin pe jos.

Coboară din taxi şi, ţinându-se de braţ, încet, sprijinindu-se unul de celălalt, străbat o potecă oblică, escortaţi de copiii care ţopăie,

incendiatorul! ţipă şi râd, incendiatorul! incendiatorul! şi doctorul Zevallos se face că ia o piatră şi că o azvârle în ei; tâmpiţii, copii tâmpiţi, bine că ajungem odată.

Coliba Angélicăi Mercedes e mai mare decât celelalte şi cele trei steguleţe care flutură pe faţada de chirpici îi dau un aer cochet şi semeţ. Doctorul Zevallos şi părintele García intră strănutând, aleg două băncuţe şi o masă de scânduri necioplite, se aşază. Pe jos s-a stropit de curând şi miroase a pământ umed, a coriandru şi pătrunjel. Nu e nimeni la celelalte mese şi nici la tejghea. Îngrămădiţi la uşă, copiii strigă în continuare, îşi întind capetele murdare şi zbârlite, doña Angélica! braţele slabe, doña Angélica! râd arătându-şi dinţii. Doctorul Zevallos îşi freacă mâinile cufundat în gânduri şi părintele García, între un căscat şi altul, priveşte uşa cu coada ochiului, Angélica Mercedes vine în sfârşit, proaspătă, durdulie, matinală, atingând banchetele cu poala fustei. Doctorul Zevallos se ridică, domnu' doctor, îi deschide braţele, dar ce plăcere, ce minune să vă văd aici la ora asta, nu mai venise de atâtea luni şi ea se făcea de la o zi la alta mai frumoasă, Angélica, ce făcea de nu îmbătrânea? care-i era secretul? Şi, în sfârşit, termină cu complimentele, Angélica, nu vedea pe cine-i adusese? nu-l recunoştea? Parcă înfricoşat, părintele García îşi lipeşte picioarele unul de altul şi-şi ascunde mâinile, bună ziua, fularul mugeşte ursuz şi pălăria se clatină o clipă, Sfântă Fecioară, era părintele García! Cu mâinile împreunate în dreptul inimii, cu ochii însufleţiţi, Angélica Mercedes face o plecăciune, părinţele, ce bucuroasă era că-l vede, el nici nu ştie, ce bine că-l adusese, domnu' doctor, şi o mână osoasă şi neîncrezătoare se ridică fără chef spre Angélica Mercedes, se retrage înainte ca ea s-o sărute.

— Poţi să ne pregăteşti ceva cald, cumătră? întreabă doctorul Zevallos. Suntem aproape morţi, n-am dormit toată noaptea.

— Sigur, sigur că da, îndată, Angélica Mercedes şterge masa cu fusta, o supă şi un *piqueo*? Şi un pic de vin? Nu, e prea devreme pentru aşa ceva, o să vă pregătesc nişte sucuri şi cafea cu lapte. Dar cum de nu v-aţi culcat încă, domnu' doctor? îl învăţaţi la rele pe părintele García.

Un bombănit sarcastic urcă din fular şi pălăria se ridică, ochii adânci ai părintelui García o privesc pe Angélica Mercedes şi ea nu mai zâmbeşte, îşi întoarce faţa intrigată spre doctorul Zevallos care, cu bărbia între două degete, are acum o expresie melancolică: unde fuseseră, domnu' doctor? Vocea îi e timidă, trage fusta la câţiva milimetri de masă şi stă nemişcată: la Chunga, cumătră. Angélica Mercedes scoate un ţipăt, la Chunga? se schimbă la faţă, la Chunga? îşi astupă gura.

— Da, cumătră, a murit Anselmo, spuse doctorul Zevallos. E o veste tristă pentru tine, ştiu. Şi pentru noi toţi. Ce să-i facem, asta-i viaţa.

Don Anselmo? bolboroseşte Angélica Mercedes, cu gura întredeschisă, cu capul într-o parte, a murit, părinte? şi nasul îi freamătă iute, nişte gropiţe îi apar în obraji, copiii de la uşă au rupt-o la fugă şi ea îşi scutură capul, îşi freacă braţele, a murit, domnu' doctor? plânge.

— Toţi trebuie să murim, şuieră părintele García, izbind în masă; fularul se desface şi faţa lui lividă, nebărbierită, e deformată de tremurul gurii. Tu, eu, doctorul Zevallos, o să ne vină rândul la toţi, nu scapă nimeni.

— Linişteşte-te, omule, doctorul Zevallos o strânge în braţe pe Angelica Mercedes, care plânge ridicându-şi fusta la ochi. Linişteşte-te şi tu, cumătră. Părintele García s-a enervat, mai bine să nu-i spună nimic, să nu-l întrebe nimic. Hai, pregăteşte-ne ceva cald, nu mai plânge.

Angélica Mercedes încuviinţează fără să se oprească din plâns şi se îndepărtează, cu faţa în mâini. Din cealaltă încăpere se aude cum vorbeşte singură şi oftează. Părintele García şi-a strâns fularul, îl poartă din nou înfăşurat la gât şi şi-a scos pălăria: zbârlite, cenuşii, smocurile de păr de la tâmple ascund doar pe jumătate craniul lui neted, cu pete. Îşi sprijină bărbia în pumn, o cută bănuitoare îi brăzdează ca o vână fruntea şi barba care i-a crescut le dă obrajilor un aspect de uzat şi murdar. Doctorul Zevallos îşi aprinde o ţigară. S-a făcut ziuă şi soarele care invadează localul şi aureşte zidurile de bambus a uscat podeaua, muşte albastre zboară bâzâind prin aer. Afară, vocile, lătrăturile, behăiturile, mugetele şi zgomotele domestice cresc din ce în ce şi, alături, Angélica Mercedes a început să se roage, îngână numele cuvioasei amestecat cu rugăminţi către Dumnezeu şi Sfânta Fecioară, domnu' doctor: zdrahonul ăla de femeie a făcut-o intenţionat.

— Dar în ce scop, îngână părintele García. În ce scop, doctore?

— N-are importanţă, spune doctorul Zevallos, privind cum se destramă fumul. Şi apoi, poate că n-a fost intenţionat. Poate a fost o simplă întâmplare.

— Prostii, a trimis după dumneata şi după mine cu un anumit scop, spune părintele García. A vrut să ne facă să ne simţim prost.

Doctorul Zevallos dă din umeri. O rază de soare îi cade drept în mijlocul frunţii şi jumătate din faţă e aurie şi strălucitoare; cealaltă jumătate e o pată plumburie. Are ochii cuprinşi de o uşoară amorţeală.

— Nu sunt prea ager la minte, spune el, după o clipă. Nici măcar nu mi-a trecut prin cap aşa ceva. Dar ai dreptate, poate c-a vrut să ne facă să ne simţim prost. E o femeie ciudată, Chunga. Nu-mi închipuiam că ştie.

Se întoarce spre părintele García şi pata se lăţeşte, ocupă toată faţa,

doar o ureche şi maxilarul se mai scaldă încă în lumina galbenă: că ştie ce? Părintele García îl priveşte pe doctorul Zevallos pieziş.

— Că eu am adus-o pe lume, doctorul Zevallos înalţă capul şi acesta i se aprinde, chelia îi iese în evidenţă, lucioasă şi granuloasă. Cine să-i fi spus? Anselmo nu, sunt sigur. El credea că Chunga habar n-are de toate astea.

— În satul ăsta clevetitor toate se află până la urmă, bombăne părintele García. Chiar şi după treizeci de ani se ştie tot ce se petrece.

— Niciodată n-a venit la mine la cabinet, spune doctorul Zevallos. Nu m-a chemat niciodată pentru nimic şi acuma mă cheamă. Dacă a vrut să mă simt prost, a reuşit. M-a făcut dintr-odată să retrăiesc totul.

— Cu dumneata e clar, bombăne părintele García ca şi cum ar vorbi cu masa. Ăsta a văzut-o murind pe mama, să-l vadă murind şi pe tata. Dar de ce trebuia să mă cheme pe mine zdrahonul ăsta?

— Ce înseamnă asta? spune doctorul Zevallos. Ce-i cu dumneata?

— Vino cu mine, doctore, vocea vine de la dreapta, răsună în partea de sus a vestibulului. Chiar acum, aşa cum eşti, nu mai e timp de pierdut.

— Crezi că nu te recunosc? spune doctorul Zevallos. Ieşi de acolo, Anselmo. De ce te ascunzi? Ai înnebunit, măi omule?

— Vino, doctore, iute, o voce spartă în întunericul vestibulului pe care ecoul o repetă, în partea de sus. Moare, doctore Zevallos, vino.

Doctorul Zevallos ridică lampa, caută şi îl găseşte până la urmă, nu departe de uşă: nu e beat, nici furios, ci crispat de frică. Ochii îi joacă nebuneşte în orbitele umflate şi spatele i se lipeşte de perete ca şi cum ar vrea să-l dărâme.

— Nevasta dumitale? spune doctorul Zevallos, năucit. Nevasta dumitale, Anselmo?

— Chiar dacă sunt morţi amândoi, eu unul nu accept. Părintele García dă o lovitură în masă şi banca scârţâie. Nu pot să accept această infamie. Şi peste o sută de ani tot infam mi s-ar părea.

Uşa vestibulului s-a deschis şi bărbatul se trage înapoi ca şi cum ar vedea o nălucă, scapă din conul de lumină al lămpii. Silueta înfăşurată într-un halat alb face câţiva paşi prin curte, iute, se opreşte înainte de a intra în vestibul: cine era acolo? de ce nu intrau? El era, mamă, doctorul Zevallos lasă în jos lampa, îl ascunde cu corpul lui pe Anselmo: trebuie să plece pentru puţin timp.

— Aşteaptă-mă pe chei, şopteşte el. Mă duc să-mi iau trusa.

— Mâncaţi-vă supa, Angélica Mercedes pune două tărtăcuţe fumegânde pe masă. Am sărat-o şi acum vă aduc şi *piqueo*.

Nu mai plânge, dar vocea îi e plângăreaţă şi şi-a pus un şal negru pe umeri. Se îndepărtează spre bucătărie, şi acum de-abia se mai leagănă când merge. Doctorul Zevallos vântură supa gânditor, părintele García ridică tărtăcuţa cu patru degete, o apropie de nas şi

aspiră mireasma caldă.

— Nici eu nu l-am înţeles niciodată, şi pe vremea aceea cred că şi mie mi s-a părut infam, spune doctorul Zevallos. Acum am îmbătrânit, am văzut multă apă scurgându-se pe râu şi nu mi se mai pare nimic infam. Dacă ai fi fost de faţă în noaptea aceea, nu l-ai mai fi urât atât pe bietul Anselmo, părinte García, ţi-o jur.

— O să te răsplătească Dumnezeu, scânceşte bărbatul în timp ce aleargă izbindu-se de copaci, de bănci şi de balustrada cheiului. O să fac tot ce-mi ceri, o să-ţi dau toţi banii, doctore, viaţa mea, doctore.

— Vrei să mă impresionezi? bombăne părintele García, privindu-l pe doctorul Zevallos, ascuns în spatele tărtăcuţei pe care continuă să o miroasă. Trebuie să încep şi eu să plâng?

— De fapt, toate astea nu mai fac nici cât o ceapă degerată, zâmbeşte doctorul Zevallos. S-a ales praful de tot, prietene. Dar din vina Chunguitei în noaptea asta mi-au revenit în minte şi nu-mi mai ies din cap. Vorbesc ca să scap de ele, n-asculta ce spun.

Părintele García încearcă temperatura supei cu vârful limbii, suflă, soarbe o înghiţitură, râgâie, mormăie o scuză, şi mănâncă mai departe sorbind şi suflând. Puţin timp după aceea se întoarce Angélica Mercedes cu un castron cu *piqueo* şi suc de *lúcuma.* Şi-a acoperit capul cu şalul, doctore, nu era bună? şi vocea se străduieşte să fie firească, cumătră, foarte bună. Puţin prea caldă, cum se mai răceşte o s-o mănânce, şi ce bun părea totul. Acum le încălzea cafeaua, orice ar fi s-o cheme, imediat, părinţele. Doctorul Zevallos leagănă tărtăcuţa cu un deget, examinează meticulos suprafaţa tulbure şi rotundă care se clatină şi părintele García a început să taie bucăţi de carne şi să le mestece cu înverşunare. Dar, dintr-odată, se întrerupe, ceilalţi ştiau? şi rămâne cu gura căscată: stricaţii şi stricatele care erau acolo?

— Ele ştiau toată povestea de la început, cum e şi logic, murmură doctorul Zevallos, mângâind marginea tărtăcuţei, dar nu cred că a mai aflat cineva. Era o scăriţă care dădea în curtea din spate şi pe acolo ne-am urcat în turn, cei din salon nu ne-au văzut. Venea un zgomot infernal de jos şi Anselmo probabil că le instruise să distreze lumea şi să nu lase pe nimeni să aibă vreo bănuială de ce se întâmplă.

— Bine mai cunoşti locul, părintele García mestecă din nou. N-o fi fost prima oară când te duceai acolo, îmi închipui.

— Fusesem de zeci de ori, spune doctorul Zevallos, cu o strălucire trecătoare în ochi. Aveam pe atunci treizeci de ani. Floarea vârstei, dragă prietene.

— Murdării, prostii, bombăne părintele García, dar mâna lasă jos furculiţa pe care o ducea la gură. Treizeci de ani? Şi eu trebuie să fi avut cam aceeaşi vârstă.

— Sigur că da, doar suntem aceeaşi generaţie, spune doctorul Zevallos. Şi Anselmo, deşi puţin mai mare ca noi.

— N-au mai rămas mulţi din vremea aia, spune părintele García cu un umor răguşit. I-am îngropat pe toţi.

Dar doctorul Zevallos nu-l ascultă. Mişcă din buze, clipeşte, agită tărtăcuţa până când varsă câteva picături de supă pe masă, omule, cum să-şi închipuie el, nici măcar când a văzut silueta aceea în pat n-a ghicit, omule, cine ar fi ghicit?

— Să nu începi să vorbeşti în gând, bolboroseşte părintele García, nu uita că mai sunt şi eu pe aici. Ce nu-ţi puteai închipui?

— Că nevasta lui era copila aceea, spune doctorul Zevallos. Când am intrat am văzut la capul patului o grăsună roşcovană căreia-i spuneau Licuriciul, şi nu mi s-a părut bolnavă şi era cât pe ce să fac o glumă când i-am văzut silueta şi sângele. Nu-ţi poţi închipui, prietene, pe cearşafuri, pe jos, toată camera era plină de sânge. Parcă ar fi înjunghiat pe cineva.

Părintele García nu mai taie bucăţile de carne, le striveşte feroce, le înfige în furculiţă, le zdrobeşte de castron. Bucata plină de sos nu-i ajunge la gură, pierdea sânge copila? rămâne tremurând în aer, ca şi mâna şi tacâmul, sânge peste tot? şi o răguşeală bruscă îl înăbuşă, sângele copilei? Un firicel de bale străveziu îi curge pe barbă, imbecilule, să-i dea drumul, nu era momentul s-o sărute, o înăbuşea, trebuia s-o facă să strige, imbecilule: mai bine s-o pălmuiască. Dar Josefino îşi duce un deget la gură: nici vorbă de ţipete, nu ştia câţi vecini aveau? nu-i auzea discutând? Ca şi cum nu l-ar fi auzit, Pădureanca ţipă tare şi Josefino îşi scoate batista, se apleacă deasupra patului şi-i astupă gura. Fără să-şi piardă calmul, doña Santos continuă să scotocească, manipulând cu îndemânare cele două coapse negricioase. Şi atunci îi văzuse faţa, părinte García, şi începură să-i tremure picioarele şi mâinile, uită că ea era pe moarte şi că el se afla acolo ca s-o salveze, nu izbutea decât, da, da, s-o privească, nu era nicio îndoială: era Antonia, Doamne Dumnezeule. Don Anselmo n-o mai sărută, doborât la picioarele patului îi oferea din nou banii, doctore Zevallos, viaţa, salvează-mi-o! şi Josefino se sperie, doña Santos, nu cumva murise? Să n-o omoare, să n-o omoare, doña Santos, şi ea, pst leşinase, nimic mai mult. Era mai bine aşa, n-o să mai facă scandal şi o să termine mai repede, să-i ude fruntea cu o cârpă. Doctorul Zevallos îi întinse ligheanul cu violenţă, să mai fiarbă nişte apă, imbecilule, se smiorcăia în loc să dea o mână de ajutor. E doar în cămaşă, cu gulerul desfăcut şi, acum, foarte senin. Anselmo nu poate ţine ligheanul, îi cade din mână, doctore, să nu moară, apucă din nou ligheanul şi cu chiu, cu vai ajunge până la uşă, doctore, era viaţa lui, şi iese.

— Fir-ar să fie, îngână doctorul Zevallos. Ce nebunie, Anselmo, cum ai putut, măi omule, ce bestie ai fost, Anselmo.

— Dă-mi banii, spune doña Santos. Şi acum îi dau un ceai de *mate*

şi se trezeşte. Ia asta cu tine şi îngroap-o bine, şi să nu te vadă nimeni.

— Mai era vreo speranţă? bombăne părintele García, chinuind bucăţile de carne, înţepându-le şi târându-le dintr-o parte în alta. Copila nu mai putea fi salvată?

— Poate la spital, spune doctorul Zevallos. Dar nu se putea mişca. A trebuit s-o operez aproape pe întuneric, ştiind că moare. A fost o minune c-am salvat-o pe Chunguita, s-a născut după ce maică-sa murise.

— Minune, minune, bombăne părintele García. Toate sunt aici minuni. Tot minune ziceau şi când i-au omorât pe soţii Quiroga şi copila a fost salvată. Ar fi fost mai bine pentru ea să moară atunci.

— Nu-ţi aduci aminte când era mică şi trecea prin umbrar? întreabă doctorul Zevallos. Eu da, totdeauna mi se pare c-o văd stând acolo, la soare. Dar în noaptea aia mi-a părut mai rău de Anselmo decât de Antonia.

— Nu merita, spune răguşit părintele García. Nici părere de rău, nici milă, nici nimic. Toată tragedia a fost din vina lui.

— Dacă l-ai fi văzut agitându-se, sărutându-mi picioarele ca s-o salvez pe fată, te-ai fi înduioşat şi dumneata, spune doctorul Zevallos. Ştii că dacă n-ar fi fost cumătra, murea şi Chunguita? Ea m-a ajutat s-o îngrijesc.

Rămân tăcuţi şi părintele García îşi duce o bucată de carne la gură, dar se strâmbă cu scârbă şi dă drumul furculiţei. Angélica Mercedes se întoarce cu alt urcior de suc, vine gonind muştele cu mâna.

— N-ai auzit, cumătră? spune doctorul Zevallos. Ne aduceam aminte de noaptea când a murit Antonia. Parcă a fost un vis, nu-i aşa? Îi spuneam părintelui că tu m-ai ajutat s-o salvez pe Chunga.

Angélica Mercedes îl priveşte foarte serioasă, fără uimire sau nelinişte, ca şi cum n-ar fi înţeles.

— Nu-mi aduc aminte de nimic, domnu' doctor, spune în cele din urmă, cu voce joasă. Eu eram bucătăreasă, dar nu-mi aduc aminte. Acum nu trebuie să mai vorbim de toate astea. O să merg la slujba de la opt să mă rog pentru don Anselmo, ca să se odihnească în pace în mormânt. Şi apoi mă duc la priveghi.

— Ce vârstă aveai tu? bombăne părintele García. Nu-mi amintesc cum erai. De Anselmo şi de stricatele alea, da, dar de tine, nu.

— Eram o puştoaică, părinţele, mâna Angélicăi Mercedes e un evantai iute, eficient: nicio muscă nu se apropie de *piqueo* şi de sucuri.

— N-avea mai mult de cincisprezece ani, spune doctorul Zevallos. Şi ce frumoasă mai erai, cumătră. La toţi ni se scurgeau ochii după tine, şi Anselmo, stop, nu e târfă, o priviţi, dar nu puneţi mâna pe ea, avea grijă de ea ca de fata lui.

— Eram fecioară şi părintele García nu voia să mă creadă, o strălucire ştrengărească însufleţeşte ochii Angélicăi Mercedes, dar faţa

îi era tot o mască severă. Mă duceam la spovedanie tremurând, şi dumneata, întotdeauna, ieşi din casa asta a diavolului, te paşte focul gheenei. Nu-ţi mai aminteşti nici asta, părinte?

— Taina spovedaniei e sfântă, bombăne părintele García cu un soi de răguşeală jovială. Păstrează-ţi poveştile astea pentru tine.

— Casa diavolului, spune doctorul Zevallos. Tot mai crezi că Anselmo era dracul? Chiar mirosea a pucioasă sau spuneai aşa ca să-i sperii pe credincioşi?

Angélica Mercedes şi doctorul zâmbesc şi, sub fular, după o clipă, se aude un sunet neaşteptat şi aspru, hibrid, ca un icnet de tuse şi râs înăbuşit.

— Pe vremea aceea era doar acolo, la Casa Verde, spune părintele García răguşit. Acum diavolul e pretutindeni. În casa zdrahonului, şi pe stradă, şi în cinematografe, toată Piura a devenit casa diavolului.

— Nu însă şi Mangachería, părinte, spune Angélica Mercedes. Aici n-a intrat niciodată, nu-l lăsăm noi, sfânta Domitila ne ajută.

— Încă nu e sfântă, spune părintele García. N-ai de gând să ne faci cafea?

— Ba da, e gata, spune Angélica Mercedes. O aduc îndată.

— De cel puţin douăzeci de ani n-am mai petrecut o noapte albă, spune doctorul Zevallos. Şi acum somnul mi-a zburat de tot.

Muştele, cum pleacă Angélica Mercedes, se întorc şi se aruncă asupra mâncării, o împroaşcă cu puncte negre. Din nou copii zdrenţăroşi se fugăresc în faţa uşii şi, prin peretele de bambus, se văd trecând oameni care vorbesc tare şi un grup de bătrâni care stau la soare şi discută în faţa colibei de vizavi.

— Cel puţin îi părea rău? bombăne părintele García. Îşi dădea seama că fata a murit din vina lui?

— A ieşit în goană după mine, spuse doctorul Zevallos. Se rostogolea prin nisip, voia să-l omor. L-am dus la mine, i-am făcut o injecţie şi l-am expediat. Nu ştiu nimic, n-am văzut nimic, du-te. Dar n-a plecat, a coborât la râu şi a stat acolo aşteptând-o pe spălătoreasă, cum o chema? aia care a crescut-o pe Antonia.

— Toată viaţa a fost un nebun, bombăne părintele García. Sper pentru el că s-a căit şi că Dumnezeu l-a iertat.

— Chiar dacă nu s-a căit a suferit destul, aşa că şi-a primit pedeapsa, spune doctorul Zevallos. Şi apoi, cine poate să ştie dacă merită într-adevăr să fie pedepsit? Şi dacă Antonia n-a fost victima, ci complicea lui? Dacă s-o fi îndrăgostit de el?

— Nu spune prostii, bombăne părintele García. Mă faci să cred că te-ai ramolit.

— Asta m-am întrebat întotdeauna, spune doctorul Zevallos. Fetele spuneau că el o răsfăţa şi că ea părea mulţumită.

— Acum ţi se mai pare şi normal? bombăne părintele García. Să

furi o oarbă, s-o bagi într-un bordel, s-o laşi însărcinată. A făcut foarte bine, nu-i aşa? Lucrul cel mai normal din lume? Trebuia răsplătit pentru fapta asta frumoasă?

— Nu-i deloc normal, spune doctorul Zevallos, dar nu mai ţipa aşa, fii atent la astm. Nu spun decât că cine ştie ce era în capul ei. Antonia nu ştia ce e bine şi ce e rău, şi la urma urmelor, datorită lui Anselmo a fost o femeie în toată regula. Totdeauna am fost de părere…

— Taci, omule! Părintele García atacă cu lovituri de mână muştele care fug înspăimântate. O femeie în toată regula! Călugăriţele nu sunt femei în toată regula? Noi preoţii nu suntem în toată regula dacă nu facem porcării? Nu-ţi dau voie să spui erezii atât de prosteşti.

— Te lupţi cu fantomele, zâmbeşte doctorul Zevallos. Voiam doar să spun că Anselmo a iubit-o cu adevărat şi că poate l-a iubit şi ea.

— Discuţia asta mă dezgustă, bombăne părintele García. N-o să cădem de acord şi nu vreau să mă cert cu dumneata.

— Asta mai lipsea, murmură doctorul Zevallos. Ia te uită cine vine.

Erau Neînvinşii, nu voiau să muncească, doar să tragă la măsea, doar să joace cărţi, ei erau Neînvinşii şi veneau să mănânce, drace: ia uite cine era aici.

— Să mergem, bombăne părintele García, exasperat. Nu vreau să stau lângă tâlharii ăştia.

Dar fraţii León nu-i lasă să se ridice, că se şi năpustesc la el bătând din palme, părinte García, cu părul încâlcit, părintele, cu ochii plini de urme din timpul nopţii. Ţopăie în jurul părintelui García, azi o să ningă în Piura, n-o să mai plouă cu nisip, încearcă să-i strângă mâna, era minunea minunilor, îl aplaudă, zi de sărbătoare pentru mangacheri să primească o asemenea vizită. Sunt în cămaşă, fără ciorapi, cu pantofii descheiaţi, miros a transpiraţie şi părintele García, ascunzându-se după fular, sub pălăria pe care şi-a pus-o în cea mai mare grabă, rămâne nemişcat, priveşte ţintă mâncarea atacată din nou de muşte.

— Nu vă dau voie să fiţi nerespectuoşi, spune doctorul Zevallos. Fiţi atenţi la ce vă iese pe gură, băieţi. E un om al bisericii şi are păr cărunt.

Dar nu e nimeni nerespectuos, domnu' doctor, spune Maimucul. Suntem în culmea fericirii să-l vedem aici, pe cuvânt, nu vrem decât să dăm mâna cu el.

— N-a existat şi nu există mangacher neprimitor, domnu' doctor, spune José. Bună ziua, doña Angélica. Trebuie să sărbătorim evenimentul, adu ceva ca să ciocnim cu părintele García. Facem pace cu el.

Angélica Mercedes vine cu două ceşti de cafea în mână, foarte serioasă.

— De ce ai mutra asta supărată, doña Angélica? întreabă

Maimucul. Nu eşti mulţumită de o asemenea vizită?

— Voi sunteţi tot ce e mai rău în oraşul ăsta, bombăne părintele García. Păcatul originar din Piura. De bine să ştiu că mor şi nu stau la masă cu voi.

— Nu te înfuria, părinte García, spune Maimucul. Nu te luăm peste picior, ne pare într-adevăr bine că ai revenit în mangachería.

— Stricaţi, vagabonzi, părintele García a început o nouă ofensivă împotriva muştelor. Cu ce drept îmi vorbiţi voi mie, neisprăviţilor!

— Fii atent, doctore Zevallos, spune Maimucul. Cine e nerespectuos faţă de celălalt?

— Lăsaţi-l în pace pe părinte, spune Angélica Mercedes. A murit don Anselmo. Părintele şi cu domnu' doctor l-au îngrijit, n-au dormit toată noaptea.

Lasă ceşcuţa pe masă, se întoarce la bucătărie, şi când silueta îi dispare în camera din spate, în local nu se mai aude decât clinchetul linguriţelor, doctorul Zevallos care-şi soarbe cafeaua, respiraţia greoaie a părintelui García. Fraţii León se privesc, parcă ameţiţi.

— Vedeţi şi voi, băieţi, spune doctorul Zevallos. Nu e momentul să vă ţineţi de glume.

— A murit don Anselmo, spune José. Ne-a murit harpistul, Maimucule.

— Dar era omul cel mai bun, domnu' doctor, bolboroseşte Maimucul. Era un mare artist, domnu' doctor, o glorie a Piurei. Şi cel mai bun dintre toţi. Mi se rupe sufletul, doctore Zevallos.

— Era ca părintele nostru al tuturor, domnu' doctor, spuse José. Bolas şi Tânărul or fi prăpădiţi de durere, Maimucule. Discipolii lui, domnu' doctor, trup şi suflet cu harpistul. Nici nu ştii cum îl îngrijeau, domnu' doctor.

— Nu ştiam nimic, părinte, spune Maimucul. Îţi cerem iertare pentru bancurile noastre.

— A murit aşa, dintr-odată? întreabă José. Că ieri doar se simţea foarte bine. Azi-noapte am mâncat aici cu el, doctore Zevallos, şi râdea şi glumea tot timpul.

— Unde este, domnu' doctor? întreabă Maimucul. Trebuie să mergem să-l vedem, José, trebuie să ne punem cravate negre.

— E acolo unde a şi murit, spune doctorul Zevallos. La Chunga.

— A murit în Casa Verde? spune Maimucul. Nici măcar nu l-au dus la spital pe harpist?

— Asta e ca un cutremur de pământ pentru mangachería, domnu' doctor, spune José. N-o să mai fie acelaşi lucru fără harpist.

Îşi clatină capetele, consternaţi, neîncrezători, şi-şi continuă monologurile şi dialogurile, în timp ce părintele García îşi bea cafeaua, fără să ia ceaşca de la buzele care abia se văd din fular. Doctorul Zevallos şi-a băut-o pe a lui şi acum se joacă cu linguriţa,

încearcă s-o ţină în echilibru în vârful unui deget. Cei doi León tac din gură până la urmă şi se aşază la o masă alăturată. Doctorul Zevallos le oferă ţigări. Când intră Angélica Mercedes, după un timp, fumează în tăcere, amărâţi şi posomorâţi amândoi.

— De aia n-a venit Lituma, spune Maimucul. I-o fi ţinând de urât Chungăi.

— Face pe indiferenta, femeia de gheaţă, spune José. Dar în inima ei o fi sângerând şi ea. Nu crezi, doña Angélica? Sângele apă nu se face.

— O fi şi ea necăjită, spune Angélica Mercedes. Dar niciodată nu poţi să ştii ce-i cu ea, o fi fost oare o fiică bună?

— De ce vorbeşti aşa, cumătră? spune doctorul Zevallos.

— Dumitale ţi se pare normal să-l ţină pe taică-său ca angajat? spune Angélica Mercedes.

— Doctorului Zevallos toate i se par normale, bombăne părintele García. Odată cu bătrâneţea a descoperit că nimic nu e rău pe lumea asta.

— Dumneata o spui în bătaie de joc, zâmbeşte doctorul Zevallos. Dar să ştii că e ceva adevărat în asta.

— Don Anselmo ar ñ murit dacă nu cânta, doña Angélica, spune Maimucul. Artiştii trăiesc din arta lor. Ce era rău în faptul că el cânta acolo? Chunguita îi plătea bine.

— Dă-i zor cu cafeaua, prietene, spune doctorul Zevallos. M-a apucat dintr-odată somnul, mi se închid ochii.

— Uite-l şi pe vărul nostru, Maimucule, spune José. Ce mutră de doliu are.

Părintele García îşi înfundă nasul în ceaşca de cafea, scoate un mârâit surd când Pădureanca, cu pantofii în mână, cu ochii foarte vopsiţi şi fără ruj pe buze, se aplecă spre el şi-i sărută mâna. Lituma îşi scutură praful care-i murdăreşte costumul cenuşiu, cravata cu buline verzi, pantofii galbeni. Părul îi e ciufulit şi străluceşte de vaselină, e tras la faţă şi-l salută foarte serios pe doctorul Zevallos.

— Vor să-i facă priveghiul aici, doña Angélica, spune el. Chunga m-a însărcinat să te anunţ.

— La mine? spune Angélica Mercedes. Şi de ce nu-l lasă unde e? De ce să-l mai mişte din loc, săracul?

— Vrei să fie vegheat într-un bordel? spune răguşit părintele García. Unde ţi-e capul?

— Eu una sunt încântată să le dau casa, părinte, spune Angélica Mercedes. Numai că-mi închipuiam că e păcat să umbli cu mortul de ici-colo. Nu-i un sacrilegiu?

— Măcar ştii ce e aia sacrilegiu? bombăne părintele García. Nu vorbi de lucruri pe care nu le înţelegi.

— Bolas şi Tânărul s-au dus să cumpere sicriul şi să aranjeze treaba

la cimitir; Lituma s-a aşezat între cei doi León. După aia or să-l aducă aici. Chunga o să plătească totul, doña Angélica, băutura, florile, zice că mata să împrumuţi numai casa.

— Mie mi se pare că e bine ca priveghiul să fie în Mangachería, spune Maimucul. Era mangacher, să-l vegheze fraţii lui.

— Şi Chunga ar vrea ca dumneata să faci slujba, părinte García, spune Lituma încercând să pară firesc, dar vocea îi e prea înceată. Am fost la dumneata să-ţi spunem şi nu ne-a deschis nimeni. Noroc că te-am găsit aici.

Tărtăcuţa goală se rostogoleşte pe jos şi se iscă un vârtej de puncte negre deasupra mesei, cine-i dădea voie, părintele García loveşte castronul cu *piqueo,* cine-i îngăduise să-i adreseze cuvântul, şi Lituma se ridică dintr-un salt, incendiatorule! ce ton era ăsta: incendiatorule! Părintele García încearcă să se ridice şi gesticulează în braţele doctorului Zevallos, eşti o canalie, şacal, şi Pădureanca îl trage pe Lituma de haină, să taci, strigând, să nu-l jignească, era un preot, să-i astupe gura. Dar o să-l mănânce iadul, canalie, acolo o să le plătească pe toate, ştia ce înseamnă iadul, canalie? Aprins la faţă, cu gura strâmbă, părintele García tremură ca o cârpă şi Lituma o zgâlţâie pe Pădureancă fără să poată scăpa de ea, incendiatorule! pe el să nu-l insulte, să nu-i spună canalie, incendiatorule! şi părintele García îşi pierde, îşi recuperează glasul, era mai rău ca stricata asta care-l întreţinea, şi-şi întinde în gol mâinile exasperate, un parazit al murdăriei, un şacal, şi acum şi cei doi León îl ţin pe Lituma: o să-i crape mutra boşorogului ăsta, el nu suportă, chiar dacă e popă, incendiatorul naibii. Pădureanca a început să plângă şi Angelica Mercedes a apucat o băncuţă în mână, o leagănă în faţa lui Lituma gata-gata să i-o spargă în cap dacă înaintează măcar cu un milimetru. În uşă, dincolo de pereţii de bambus, jur-împrejurul localului sunt feţe atente şi aţâţate, ochi, capete ciufulite, semne cu cotul şi o larmă crescândă care parcă se răspândeşte spre restul cartierului şi numele harpistului, al Neînvinşilor şi al părintelui García ţâşnesc din când în când din corul copiilor care ţipă: incendiatorul! incendiatorul! incendiatorul! Acum părintele García tuşeşte, cu braţele în sus, cu ochii scoşi din orbite, roşu ca jăraticul, cu limba scoasă, şi stropeşte cu salivă în jur. Doctorul Zevallos îi ţine mâinile în sus, Pădureanca îi face vânt, Angélica Mercedes îl bate uşor pe spate şi Lituma pare acum zăpăcit.

— Pe oricine îl ia gura pe dinainte când e insultat aşa, spune cu o voce şovăielnică. Nu e vina mea, aţi văzut şi voi că el a început.

— Dar l-ai jignit şi e bătrân, vere, spune Maimucul. N-a închis ochii toată noaptea.

— Nu trebuia, Lituma, spune José. Cere-i iertare, omule, uite în ce hal l-ai adus.

— Îţi cer iertare, se bâlbâie Lituma. Linişteşte-te acum, părinte García. Nici chiar aşa să n-o luăm.

Dar pe părintele García îl scutură tuşea şi icnetele şi faţa îi e plină de muci, bale şi lacrimi. Pădureanca îi şterge fruntea cu fusta, Angélica Mercedes încearcă să-l facă să bea un pahar de apă şi Lituma se face palid, îşi cere iertare, părinte, şi începe să ţipe, ce mai voiau de la el, înspăimântat, doar el nu voia să moară, fir-ar să fie de treabă, şi-şi frânge mâinile.

— Nu te speria, spune doctorul Zevallos. E din cauza astmului şi a nisipului care i-a intrat în gât. O să-i treacă.

Dar Lituma nu-şi mai poate stăpâni nervii, îl insultă şi tot el se înfurie, şi se vaită gata-gata să plângă între fraţii León care-l ţin în braţe, e şi el amărât de toate nenorocirile astea, se strâmbă şi din când în când e cât pe ce să izbucnească în plâns, vere, linişteşte-te, ei înţelegeau, şi el, bătându-se în piept: îl puseseră să-l dezbrace pe harpist, să-l spele, să-l îmbrace iarăşi, cine putea să reziste, e şi el om. Şi ei, să se liniştească, vere, curaj, dar el, nu putea, la dracu', la dracu', nu putea, şi se prăbuşeşte pe o bancă, cu capul între mâini. Părintele García nu mai tuşeşte şi, deşi mai respiră încă cu greu, faţa i s-a mai înseninat. Pădureanca stă în genunchi lângă el, părinţele, se simţea mai bine? şi el încuviinţează, mai treacă-meargă că era o stricată, treaba ei, bombănind, nefericite, dar trebuia să fie o proastă să-şi piardă sufletul ca să întreţină un trântor, un asasin, trebuia să fie o proastă, şi ea, da, părinţele, dar să nu se supere, să se liniştească, trecuse.

— Lasă-l să te insulte dacă asta îl linişteşte, vere, spune Maimucul.

— Bine, mă las, mă stăpânesc, îngână Lituma. Să mă insulte, asasin, trântor, să-i dea mai departe, tot ce vrea.

— Taci din gură, şacalule, bombăne părintele García, fără niciun elan, vizibil fără chef, şi la uşă, dincolo de perete, se porneşte un val de râs. Linişte, şacalule.

— Tac, urlă Lituma, dar nu mă mai insulta, om sunt şi eu, nu-mi place, ţine-ţi gura, părinte García. Roagă-l dumneata, doctore Zevallos.

— A trecut, părinţele, spune Angélica Mercedes. Nu mai spune cuvinte urâte, la dumneata pare păcat, părinte, nu te înfuria aşa. Mai vrei o cafeluţă?

Părintele García îşi scoate o batistă gălbuie din buzunar, bine, încă o cafeluţă, şi-şi suflă nasul cu putere. Doctorul Zevallos îşi netezeşte sprâncenele, îşi şterge saliva de pe revere cu un gest de plictiseală. Pădureanca îl mângâie cu mâna pe frunte pe părintele García, îi aşază şuviţele de la tâmple, şi el o lasă, burzuluit şi ascultător.

— Vărul meu vrea să-ţi ceară iertare, părinte García, spune Maimucul. Îi pare rău de cele întâmplate.

— Să-i ceară iertare lui Dumnezeu şi să nu mai exploateze femeile, bombăne paşnic părintele García, potolit de-a binelea. Şi voi să-i cereţi iertare lui Dumnezeu, vagabonzilor ce sunteţi. Şi tot tu îi întreţii şi pe puturoşii ăştia doi?

— Da, părinţele, spune Pădureanca, şi un nou val de râs se porneşte în stradă. Doctorul Zevallos ascultă cu un aer amuzat.

— Nu se poate spune că nu eşti sinceră, bombăne părintele García, scobindu-se în nas cu batista. Eşti complet idioată, nefericito.

— Şi eu îmi spun asta de multe ori, părinte, recunoaşte Pădureanca, frecând fruntea zbârcită a părintelui García. Şi le-o spun şi lor în faţă, să nu crezi că nu.

Angélica Mercedes aduce altă ceaşcă de cafea, Pădureanca se întoarce la masa fraţilor León, şi lumea îngrămădită la uşă şi afară începe după un timp să se risipească. Copiii se întorc la cursele prin praf, se aud iarăşi glasuri subţiri şi ascuţite. Trecătorii se opresc în faţa cârciumii, bagă capul, arată spre părintele García care, ghemuit, îşi soarbe cafeaua, pleacă. Angélica Mercedes, Neînvinşii şi Pădureanca vorbesc cu jumătate de glas despre mâncare şi băutură, socotesc câtă lume o să vină la priveghi, îngână nume, cifre şi discută preţuri.

— Ţi-ai terminat cafeaua? întreabă doctorul Zevallos. O să avem de tras până peste cap pe ziua de azi, hai să mergem la culcare.

Niciun răspuns: părintele García doarme paşnic cu capul căzut în piept, cu un vârf al fularului în ceaşcă.

— A adormit, spune doctorul Zevallos. Nu ştiu ce se întâmplă dacă-l trezesc.

— Vrei să-i pregătim un pat? întreabă Angélica Mercedes, în camera cealaltă, domnu' doctor. Îl învelim bine, nu facem zgomot.

— Nu, nu, să se trezească şi-l iau cu mine, spune doctorul Zevallos. El e un om dintr-o bucată, dacă apucă să spună da, aşa rămâne, îl cunosc eu. Moartea lui Anselmo l-a afectat destul de mult.

— Mai degrabă ar trebui să fie mulţumit, murmură Maimucul, necăjit. De câte ori îl vedea pe don Anselmo pe stradă, îl insulta. Tare-l mai ura.

— Şi harpistul nu-i răspundea, se făcea că n-aude şi trecea pe partea cealaltă, spune José.

— Nu-l ura chiar aşa de tare, spune doctorul Zevallos. Cel puţin în ultimii ani. Numai că devenise un obicei pentru el, un viciu.

— Când ar fi trebuit să fie invers, spune Maimucul. Don Anselmo chiar că avea de ce să-l urască.

— Nu spune aşa, e păcat, zice Pădureanca. Preoţii sunt trimişii lui Dumnezeu, nu-i poţi urî.

— Dacă e adevărat că i-a ars Casa, apoi aici se vede ce suflet mare avea harpistul, spune Maimucul. Niciodată nu l-am auzit să spună niciun cuvinţel împotriva părintelui García.

— E adevărat că lui don Anselmo i-au ars Casa aceea, domnu' doctor? întreabă Pădureanca.

— Nu ţi-am mai spus povestea asta de o sută de ori? spune Lituma. De ce trebuie să-l mai întrebi pe doctor?

— Fiindcă niciodată nu-mi povesteşti la fel, răspunde Pădureanca. Îl întreb fiindcă vreau să ştiu cum s-a întâmplat cu adevărat.

— Taci din gură, lasă-i pe bărbaţi să vorbească în linişte, spune Lituma.

— Şi eu îl iubeam pe harpist, spune Pădureanca. Şi aveam mai multe lucruri comune cu el, nu era din acelaşi ţinut cu mine?

— Din acelaşi ţinut cu tine? întreabă doctorul Zevallos, întrerupându-se din căscat.

— Sigur că da, fetiţo, spune don Anselmo. Ca şi tine, dar nu din Santa María de Nieva, nici măcar nu ştiu pe unde vine satul ăsta.

— Adevărat, don Anselmo, spune Pădureanca. Şi dumneata te-ai născut acolo? Nu-i aşa că pădurea e frumoasă, cu atâţia copaci şi păsări? Nu-i aşa că pe acolo oamenii sunt mai buni?

— Oamenii sunt la fel peste tot, fetiţo, spune harpistul. Dar e adevărat că pădurea e frumoasă. Am şi uitat de toate câte sunt pe acolo, în afară de culori, de aia mi-am vopsit harpa în verde.

— Aici toţi mă dispreţuiesc, don Anselmo, spune Pădureanca. Spun pădureancă de parcă m-ar insulta.

— N-o lua aşa, fetiţo, spune don Anselmo. Mai degrabă ca o alintare. Pe mine nu m-ar supăra să mi se spună Pădureanul.

— Ciudat, doctorul Zevallos se scarpină pe gât în timp ce cască. Dar, la urma urmelor, se poate. Avea într-adevăr harpa vopsită în verde, nu-i aşa, băieţi?

— Don Anselmo era mangacher, spune Maimucul. S-a născut aici, în cartier, şi niciodată n-a plecat de aici. De o mie de ori l-am auzit spunând, sunt cel mai bătrân dintre mangacheri.

— Sigur că o avea, afirmă Pădureanca. Şi totdeauna îl punea pe Bolas s-o vopsească din nou.

— Anselmo pădurean? întreabă doctorul Zevallos. Se poate, la urma urmelor, de ce nu, ce ciudat.

— Sunt minciuni de-ale ăsteia, domnu' doctor, spune Lituma. Nouă nu ne-a spus niciodată. Pădureanca a născocit-o pe loc. Ia să vedem, de ce povesteşti abia cum?

— Nu m-a întrebat nimeni, spune Pădureanca. Nu spui tu că femeile trebuie să-şi ţină gura?

— Şi de ce ţi-a povestit ţie? o întreabă doctorul Zevallos. Altădată, când îl întrebam unde s-a născut, schimba vorba.

— Fiindcă şi eu sunt pădureancă, spune ea şi priveşte trufaşă în jur. Fiindcă eram concetăţeni.

— Îţi baţi joc de noi, lepădătură, spune Lituma.

— Lepădătură, lepădătură, dar tare-ţi mai plac banii mei, spune Pădureanca. Şi banii mei sunt lepădături?

Fraţii León şi Angelica Mercedes zâmbesc, Lituma şi-a încreţit fruntea, doctorul Zevallos continuă să se scarpine pe gât cu ochi gânditori.

— Nu mă face să mă aprind, iubito, zâmbeşte artificial Lituma. Nu e momentul acum să ne certăm.

— Mai bine fii atent să nu se aprindă ea, spune Angélica Mercedes. Şi te lasă şi-ai să mori de foame. Nu te pune cu bărbatul familiei, Neînvinsule.

Fraţii León s-au înveselit, chipurile nu le mai sunt îndoliate, ci bucuroase, şi Lituma râde şi el până la urmă, doña Angélica, bine dispus, poate să plece când vrea. Ea se ţine de ei ca scaiul, îi era mai frică de Josefino ca de dracul. Dacă-l părăsea pe el, ăla o omora.

— Niciodată nu ţi-a mai vorbit Anselmo despre pădure, fetiţo? o întreabă doctorul Zevallos.

— Era mangacher, domnu' doctor, îl asigură Maimucul. A născocit asta că era concetăţeanul ei fiindcă e mort şi nu se mai poate apăra, ca să-şi dea importanţă.

— O dată l-am întrebat dacă are familie acolo, spune Pădureanca. Cine ştie, mi-a spus, or fi murit cu toţii. Dar alteori nega şi-mi spunea, m-am născut mangacher şi o să mor mangacher.

— Vezi, domnu' doctor, spune José. Dacă i-o fi spus vreodată că sunt de pe aceleaşi meleaguri, o fi fost în glumă. În sfârşit, spui adevărul, verişoaro.

— Nu sunt verişoara ta, spune Pădureanca. Sunt o curvă şi o lepădătură.

— Să nu te audă părintele García, că iar îl apucă furia, spune doctorul Zevallos, cu un deget pe buze. Şi ce e cu celălalt Neînvins, băieţi? De ce nu mai umblaţi cu el?

— Ne-am certat, domnu' doctor, spune Maimucul. I-am interzis să mai calce în mangachería.

— Era un individ rău, domnu' doctor, spune José. Un netrebnic. N-ai aflat că a decăzut rău de tot? A stat şi la puşcărie pentru hoţie.

— Dar înainte eraţi nedespărţiţi şi înnebuneaţi toată Piura împreună, spune doctorul Zevallos.

— Adevărul e că nu era mangacher, spune Maimucul. Un prieten necinstit, domnu' doctor.

— Trebuie să mergem să angajăm un preot, spune Angélica Mercedes. Pentru slujbă şi ca să vină la priveghi să spună rugăciunile.

La auzul acestor cuvinte, chipurile fraţilor León şi al lui Lituma devin grave, îşi încruntă sprâncenele, încuviinţează.

— Vreun preot din Salesiano, doña Angélica, spune Maimucul. Vreţi să merg cu dumneavoastră? E unul simpatic care joacă fotbal cu

copiii. Părintele Doménico.

— Ştie fotbal, dar nu ştie spaniolă, bombăne surd fularul. Părintele Doménico, ce prostie.

— Cum spui dumneata, părinte, spune Angélica Mercedes. Spuneam aşa ca să avem un priveghi cum scrie la carte, înţelegi? Şi atunci pe cine am putea chema?

Părintele García s-a sculat în picioare şi-şi aranjează pălăria. Doctorul Zevallos s-a ridicat şi el.

— O să vin eu, părintele García face un gest de nerăbdare. N-a cerut zdrahonul ăla să vin eu? Ce atâta flecăreală!

— Da, părinţele, spune Pădureanca. Doamna Chunga preferă să vii dumneata.

Părintele García o porneşte spre uşă, încovoiat şi întunecat, fără să-şi ridice picioarele de la pământ. Doctorul Zevallos îşi scoate portofelul.

— Asta mai lipsea, domnu' doctor, spune Angélica Mercedes. Fac eu cinste, pentru plăcerea pe care mi-aţi făcut-o că l-aţi adus pe părinte.

— Mulţumesc, cumătră, spune doctorul Zevallos. Dar îţi las oricum banii ăştia, pentru cheltuielile de priveghi. Ne vedem atunci în seara asta, o să vin şi eu.

Pădureanca şi Angélica Mercedes îl însoţesc pe doctorul Zevallos până la uşă, sărută mâna părintelui García şi se întorc în cârciumă. Ţinându-se de braţ, părintele García şi doctorul Zevallos merg prin vântul uscat, sub soarele puternic, printre măgari încărcaţi cu lemne şi urcioare, câini lăţoşi şi copiii, incendiatorule! incendiatorule! incendiatorule! cuvinte tăioase şi neobosite. Părintele García nu se înfurie: îşi târăşte anevoie picioarele şi merge cu capul atârnând deasupra pieptului, tuşind şi dregându-şi vocea. Când ajung pe o străduţă dreaptă, un zgomot puternic le iese în întâmpinare şi trebuie să se lipească de un zid de bambus ca să nu-i calce în picioare masa de bărbaţi şi femei care escortează un taxi vechi. Un claxon rahitic şi dezacordat străbate aerul tot timpul. Din case ies alţi oameni care se alătură tumultului şi câteva femei au şi început să urle, altele ridică spre cer degetele încrucişate. Un copil se postează în faţa lor fără să-i privească, cu ochi vioi şi buimăciţi, a murit harpistul, îl trage de mânecă pe doctorul Zevallos, îl aduceau cu taxiul, cu harpa şi cu toate celelalte îl aduceau, şi fuge ca din puşcă, gesticulând. În sfârşit, îmbulzeala a trecut. Părintele García şi doctorul Zevallos ajung pe bulevardul Sánchez Cerro, cu paşi mici, istoviţi.

— O să trec să te iau, spune doctorul Zevallos. O să venim împreună la priveghi. Încearcă să dormi vreo opt ore, cel puţin.

— Bine, bine, bombăne părintele García. Nu mă mai dăscăli tot timpul.

CUPRINS

NOTA TRADUCĂTORULUI
PROLOG
UNU
DOI
TREI
PATRU
EPILOG

Observații

[←1]

Mario Vargas Llosa, *Historia secreta de una novela*, Barcelona, Tusquets (Colección Cuadernos Marginales), 1971.